

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

Boban Ž. Stojanović

UTICAJ POLITIČKIH PARTIJA NA FORMIRANJE
LOKALNIH IZVRŠNIH VLASTI U SRBIJI
OD 2008. DO 2016. GODINE

Doktorska disertacija

Beograd, 2022. godina

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

Boban Ž. Stojanović

INFLUENCE OF POLITICAL PARTIES ON THE
FORMATION OF LOCAL EXECUTIVE
AUTHORITIES IN SERBIA FROM 2008 TO 2016

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2022.

Mentor:

dr Zoran Stojiljković

Redovni profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Članovi komisije za odbranu doktorske disertacije:

dr Dušan Spasojević

Vanredni profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

dr Petar Matić

Naučni saradnik u Institutu za političke studije u Beogradu

Datum odbrane doktorske disertacije:

Izjava zahvalnosti

Pre svega želim da se zahvalim roditeljima - majci Verici i ocu Željku. Želim da im se zahvalim na svemu što su mi pružili, načinu na koji su me vaspitali i na svim životnim lekcijama kojima su me naučili. Bez njih ne samo da ne bi bilo moguće završiti ovu doktorsku disertaciju, već verujem da ne bih bio ni u prilici da uopšte sebe mogu da nazovem prvo studentom, a onda i diplomiranim i master politikologom. Dodatno, zasluge na razvoju disertacije i volji da se bavim istraživačkim radom dugujem i svojoj sestri i neizmerno svojim sestricima: Nemanji i Novaku. Njih dvojica su od 2015. i 2020. godine bili dodatna motivacija da prevaziđem probleme kada god su se oni pojavili ili kada se javljao nedostatak želje da se ovaj veliki posao privrede kraju. Zahvalnost moram da uputim i pokojnom deda Milanu (Mići) koji je bio najvrednija osoba na ovoj planeti i od koga sam mogao da naučim kako biti marljiv i predan nekom poslu.

Velika zahvalnost naravno ide mentoru, profesoru dr Zoranu Stojiljkoviću koji me je pre svega zainteresovao za izučavanje oblasti političkih partija, izbora, unutar-partijske demokratije i unutar-partijskih odnosa. Studirajući i radeći sa njim i saradnicima (dr Dušanom Spasojevićem i dr Jelenom Lončar) dodatno je uvećana moja ljubav i želja za studiranjem političkih nauka i izučavanjem svih političkih fenomena, a posebno onih koji se tiču partija, izbora, partijskih i izbornih sistema i unutar-partijskih odnosa. Istraživanja koja sam radio sa njima, kao student osnovnih, master i doktorskih studija su postavili okvire mojih istraživačkih oblasti, doneli mi prvo istraživačko iskustvo i na neki način usmerili moj dalji istraživački rad. Dodatno, zahvaljujem se i svim nastavnicima i saradnicima Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, koji su mi tokom studiranja na sva tri nivoa studija dodatno podstakli želju da se bavim političkim naukama.

Zahvalnost izjavljujem i svima onima koji su pristali da budu deo istraživanja, svim zaposlenima u jedinicama lokalnih samouprava od kojih sam tražio velike količine podataka, a posebno celokupnoj službi *Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti* bez čije podrške i ažurnosti u rešavanju svih podnetih žalbi ne bih uspeo da prikupim sve potrebne podatke za izradu ove doktorske disertacije. Zahvalnost od mene za podršku doktorskoj disertaciji ide i grupi istraživača koji su sa mnom radili 2021. godine na istraživačkom projektu i koji su mi pomogli u prikupljanju dela podataka.

Zahvaljujem se i *Beogradskoj otvorenoj školi* (BOŠ) i njenom programu podrške istraživačima „Dijalog promena“ sprovedenom kroz projekat „Dijalog promena: Podrška reformama kroz saradnju organizacija civilnog društva i javnih vlasti“ podržanog od strane Delegacije Evropske unije u Srbiji. Istraživački grant podržan kroz Program podrške istraživačima je doprineo razvoju ove disertacije i kvalitetu njenih nalaza. Zahvaljujem se i *Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju* (NKD) koja je u okviru tog programa podržala moj istraživački projekat.

Za kraj, ali možda i najvažnije - zahvaljujem se svojim kumovima i prijateljima bez čije podrške ova disertacija ne bi bila ni započeta, a tek ne završena. Kao i za sve ostalo, opet su bili neizmerna podrška i snaga koja me je sve vreme gurala da nastavim dalje kada je bilo teško i koja mi nije dala da odustanem. Takođe, zahvalnost dugujem i Ivani koja je pomogla da se finalno formatira tekst i koja je dala veliki podsticaj i motivaciju da se sama disertacija završi.

UTICAJ POLITIČKIH PARTIJA NA FORMIRANJE LOKALNIH IZVRŠNIH VLASTI U SRBIJI OD 2008. DO 2016. GODINE

Sažetak: Doktorska disertacija bavi se pitanjima lokalne samouprave u Republici Srbiji od 2008. do 2016. godine sa ciljem istraživanja formiranja lokalnih koalicija i uticaja rukovodstava političkih partija na lokalne koalicije. Polazeći od istraživačkog pitanja na koji način se formiraju lokalne koalicije – da li od strane izabranih predstavnika građana na izborima (odbornika) i lokalnih odbora partija koje ih kandiduju ili od strane rukovodstva političkih partija na nacionalnom nivou (po principima preslikavanja i formiranja preširokih lokalnih koalicija) i opšte hipoteze istraživanja da se lokalne izvršne vlasti (koalicije) formiraju u dogovorima rukovodstava partija na centralnom nivou, a ne u dogovoru lokalnih odbora i samih odbornika kreiran je istraživački okvir za odgovor na istraživačko pitanje i dokazivanje opšte hipoteze. U prvom poglavlju predstavljen je dizajn istraživanja. Drugo poglavlje rada prikazuje teorijski i normativni okvir lokalne samouprave u Srbiji (teorijski okvir lokalne samouprave, značaj razvoja lokalne vlasti, sistem lokalne samouprave u Srbiji, teritorijalna organizacija lokalne samouprave, politički sistem lokalne samouprave i model vlasti, uloga političkih partija u lokalnoj vlasti i uloga građana). U trećem poglavlju predstavljen je okvir lokalnih izbora u Srbiji (izborni sistem na lokalnom nivou od obnove višestranačja, institucionalni okvir lokalnih izbora i teorije koalicija, minimalne i preširoke koalicije i koalicije na lokalnom nivou). U četvrtom poglavlju istraživanje se bavi unutar partijskom demokratijom u Srbiji (modelima istraživanja unutar partijske demokratije, postojećim istraživanjima u ovoj oblasti u Srbiji). U ovom poglavlju istražuje se autonomija lokalnih odbora i stepen decentralizacije političkih partija u Srbiji i predstavljena je metodologija izrade novog modela merenja unutar partijske demokratije i izrađen je Indeks autonomije lokalnih odbora u partijama u Srbiji kroz koji su dokazani određeni setovi posebnih i pojedinačnih hipoteza. U petom poglavlju predstavljeni su lokalni izbori u Srbiji i formiranje lokalnih vlasti od 2008. do 2016. godine. U ovom poglavlju prikazana je metodologija izrade Indeksa opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo, metodologija izrade Indeksa preslikanosti koalicija, metodologija izrade Indeksa preširokih koalicija i definisani dodatni faktori koji utiču na lokalne koalicije. U ovom poglavlju predstavljene su i sve lokalne koalicije u tri izborna ciklusa u svim opštinama i gradovima u Republici Srbiji uz pojedinačne indekse preslikanosti koalicija, indekse preširokih koalicija i tipove lokalnih koalicija. Uz to, kroz kvantitativnu statističku analizu predstavljeni su svi indeksi sa dodatnim faktorima za sve jedinice lokalne samouprave u sva tri izborna ciklusa, zbirni model za sva tri izborna ciklusa, kao i uticaj i korelacija između različitih faktora i međusobnih odnosa preslikanih i preširokih lokalnih koalicija (ukupno 24.060 kodiranih podataka). U ovom poglavlju potvrđen je dodatni set polaznih posebnih i pojedinačnih hipoteza. U šestom poglavlju, kroz kvalitativnu i kvantitativnu analizu ispitani su odnosi unutar političkih partija, odnosi između odbornika/lokalnih funkcionera i rukovodstava političkih partija u kontekstu formiranja lokalnih vlasti, lokalnih kampanja, međusobnog odnosa i stavova o lokalnoj politici i potvrđeni dodatni setovi posebnih i pojedinačnih hipoteza. Svi dobijeni podaci i nalazi u istraživanju, od indeksa autonomije lokalnih odbora u partijama u Srbiji, preko indeksa preslikanosti i indeksa preširokih lokalnih koalicija, kvantitativne analize indeksa i dodatnih faktora, kvantitativne i kvalitativne analize odnosa unutar političkih partija na relaciji rukovodstvo – lokalni odbori potvrdili su polaznu opštu hipotezu ove doktorske disertacije.

Ključne reči: lokalna samouprava, lokalni izbori, koalicije, partije, lokalna vlast

Naučna oblast: Političke nauke

Uža naučna oblast: Politikološko sociološke studije

UDK: 329:352(497.11)"2008/2016"

INFLUENCE OF POLITICAL PARTIES ON THE FORMATION OF LOCAL EXECUTIVE AUTHORITIES IN SERBIA FROM 2008 TO 2016

Summary: Doctoral dissertation focuses on local self-government issues in the Republic of Serbia from 2008 to 2016 to explore the formation of local coalitions and the influence of political party leadership on local coalitions. Starting from the research question of how local coalitions are formed – whether by elected representatives of citizens in elections (councilors) and local committees of the parties that nominate them or by the leadership of political parties at the national level (on the principles of mirroring and forming too broad local coalitions) and the general hypothesis of research to include local executive powers (coalitions) in agreements of the leadership of parties at the central level, and not in agreement between local committees and councilors themselves, a research framework has been created to answer the research question and prove the general hypothesis. The first chapter presents the design of the research. The second chapter of the work shows the theoretical and normative framework of local self-government in Serbia (framework of local self-government, the importance of local government development, the local self-government system, the territorial organization of Serbia, the political system of local self-government and the model of government, the role of political parties and the role of citizens). The third chapter presents the framework of local elections in Serbia (the electoral system at the local level from the reconstruction of multi-party system, the institutional framework of local elections and the theory of coalitions, minimal and too broad coalitions, and coalitions at the local level). Chapter four deals with intra-party democracy in Serbia (research models of intra-party democracy, following existing research in this area in Serbia). In this chapter, the autonomy of local committees and the degree of decentralization of political parties in Serbia is investigated, the methodology of creating a new measurement model of intra-party democracy is presented, and the Index of autonomy of local committees in parties in Serbia is developed, through which particular sets of special and individual hypotheses are proven. Chapter five presents Serbia's local elections and the formation of local authorities from 2008 until 2016. In this chapter, the methodology of creating the index of the general mirroring of the republican government at the local level, the methodology of creating the index of mirroring of coalitions, and the methodology of creating the index of too broad coalitions are presented. This chapter also presents all local coalitions in three election cycles in all municipalities and cities in the Republic of Serbia, along with individual indices of mirroring coalitions, indices of too broad coalitions, and types of local coalitions. In addition, through quantitative statistical analysis, all indices with additional factors for all local self-government units in all three election cycles, a summary model for all three election cycles, as well as the influence and correlation between various factors and mutual relations of mirrored and too broad local coalitions are presented (a total of 24.060 coded data). Finally, this chapter confirms an additional set of initial special and individual hypotheses. Through qualitative and quantitative analysis, chapter six examines relations within political parties, relations between councilors/local officials, and political party leaders in the context of the formation of local authorities, local campaigns, mutual relations and attitudes about local politics, and attitudes toward local politics, and confirms additional sets of special and individual hypotheses. All the obtained data and findings in the research, from the index of autonomy of local committees in parties in Serbia, through the index of overlapping and the index of too broad local coalitions, quantitative analysis of indices and additional factors, quantitative and qualitative analysis of relations within political parties in the relationship between leadership and local committees confirms the initial general hypothesis of this doctoral dissertation.

Keywords: local self-government, local elections, coalition, parties, local authority

Scientific field: Political sciences

Subfield: Political and sociological studies

UDK: 329:352(497.11)"2008/2016"

SADRŽAJ

<i>1. UVOD</i>	10
1.1 Predmet i cilj istraživanja.....	10
1.2 Osnovne hipoteze istraživanja	15
1.3 Metodološki okvir istraživanja	18
1.4 Naučni i društveni doprinos istraživanja.....	25
<i>2. TEORIJSKE I NORMATIVNE OSNOVE LOKALNE SAMOUPRAVE</i>	27
2.1 Teorijski okvir za izučavanje lokalne samouprave	27
2.2 Značaj razvoja lokalnih vlasti – decentralizacija i ekonomski razvoj	33
2.3 Sistem lokalne samouprave Republike Srbije.....	36
2.4 Teritorijalna organizacija lokalne samouprave u Republici Srbiji.....	42
2.5 Politički sistem lokalne samouprave i model vlasti	44
2.6 Uloga političkih partija u lokalnoj vlasti	47
2.7 Uloga građana – neposredno učešće građana u ostvarivanju lokalne samouprave.....	50
<i>3. LOKALNI IZBORI U SRBIJI</i>	52
3.1 Izborni sistemi na lokalnom nivou od obnove višestranačja	52
3.2. Institucionalni okvir lokalnih izbora	56
3.3. Teorije koalicija, minimalne i preširoke koalicije, koalicije na lokalnom nivou.....	59
<i>4. UNUTAR PARTIJSKA DEMOKRATIJA U SRBIJI</i>	62
4.1 Modeli istraživanja unutar partijske demokratije.....	63
4.2 Istraživanja – unutar partijska demokratija u Srbiji	67
4.3 Analiza i merenje unutar partijske demokratije u Srbiji	70
4.3.1 Izbor partija u uzorak za merenje unutar partijske demokratije	70
4.3.2 Stepen ukupne unutar partijske demokratije u Srbiji.....	72
4.3.3 Uvod u novi model – autonomija lokalnih odbora i stepen decentralizacije političkih partija	74
4.3.4 Novi model – metodologija za izradu indeksa autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji (ALO UPD)	75
4.3.5 Novi model – indeks autonomije lokalnih odbora (ALO UPD) u partijama u Srbiji.....	76
<i>5. LOKALNI IZBORI U SRBIJI I FORMIRANJE LOKALNIH VLASTI U PERIODU OD 2008. DO 2016. GODINE</i>	81
5.1 Kontekst lokalnih izbora u Srbiji 2008, 2012. i 2016 godine	81
5.1.1 Lokalni izbori 2008. godine i kontekst u kome su održani	81
5.1.2 Lokalni izbori 2012. godine i kontekst u kome su održani	83
5.1.3 Lokalni izbori 2016. godine i kontekst u kome su održani	86
5.2. Metodologija izrade indeksa preslikanosti koalicija, indeksa preširokih koalicija i varijabli uticaja	89
5.2.1 Metodologija izrade indeksa opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV)	89
5.2.2 Metodologija izrade indeksa preslikanosti koalicija (IPK)	90
5.2.3 Metodologija izrade indeksa preširokih koalicija (IPrK)	91
5.2.4 Varijable: Dodatni faktori koji utiču na preslikavanje koalicija i na preširoke lokalne koalicije	92

5.3 Formiranje lokalnih vlada - indeks preslikavanja republičkih koalicija po jedinicama lokalne samouprave od 2008. do 2016. godine i indeks preširokih koalicija	95
5.3.1 Region Beograd	96
5.3.2 Region Šumadije i Zapadne Srbije	98
5.3.3 Region Južne i Istočne Srbije	138
5.3.4 Region Vojvodine	176
5.4 Preslikane i preširoke koalicije – deskriptivna statistika	215
5.4.1 Lokalne vlade u periodu 2008 – 2012. godina	215
5.4.2 Lokalne vlade u periodu 2012 – 2016. godina	219
5.4.3 Lokalne vlade u periodu 2016. – 2020. godina	223
5.5 Šta utiče na preslikane i preširoke koalicije – analiza i diskusija rezultata	228
6. <i>POLITIČKE PARTIJE, UNUTAR-PARTIJSKI ODNOSI I FORMIRANJE LOKALNIH VLASTI</i>	244
6.1 Uloga centrala političkih partija u kreiranju lokalnih vlasti	251
6.2 Kandidati za odbornike i lokalne kampanje	256
6.3 Položaj odbornika u odnosu na centrale i lokalna rukovodstva političkih partija	268
6.4 Stavovi građana o lokalnim izborima i formiranju lokalnih vlasti	281
6.5 Studije slučaja – jaki lokalni lideri i grupe građana kao čuvari lokalne demokratije	295
7. <i>ZAKLJUČAK</i>	299
8. <i>LITERATURA</i>	305
9. <i>PRILOZI</i>	335
Lista skraćenica	356
Biografija autora	357

1. UVOD

1.1 Predmet i cilj istraživanja

Predmet istraživanja doktorske disertacije jesu lokalna demokratija, lokalni izbori i formiranje lokalnih izvršnih vlasti (lokalnih vlada i koalicija), pitanje (ne)demokratskih unutar partijskih odnosa, kao i pitanje odnosa između rukovodstva političkih partija i partijskih lokalnih odbora. Uže postavljeno, istraživanje se bavi pitanjem formiranja lokalnih izvršnih vlasti u Republici Srbiji u periodu od 2008. godine do 2016. godine i uticajem centrala/rukovodstava političkih partija na njih.

Istraživačko pitanje koje je osnovno i na koje će se dati odgovor glasi: “Na koji način se formiraju lokalne izvršne vlasti i da li o formiranju lokalnih vlada u jedinicama lokalnih samouprava u Republici Srbiji odlučuju izabrani predstavnici građana na lokalnim izborima i lokalni odbori političkih partija koje su predlagачi izbornih listi (uz koalicije partija i grupe građana) ili (i u kojoj meri) odlučuje rukovodstvo političkih partija na nacionalnom nivou?”.

U javnom diskursu u Republici Srbiji postoji dominantno mišljenje da se o lokalnim izborima dosta zna i da se lokalne vlade formiraju prema unapred predviđenom modelu tzv. „preslikavanja republičke koalicije“. Međutim, o tome nema preciznih i tačnih saznanja. Lokalna samouprava u Srbiji (bez Kosova i Metohije zbog drugačije organizacije političkih institucija, a u skladu sa Rezolucijom Saveta Bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244) se ostvaruje kroz opštine (117 opština), gradove (27 grada) i grad Beograd. Osim toga gradovi imaju mogućnost da obrazuju gradske opštine. Gradske opštine nisu jedinice lokalne samouprave, ali uglavnom imaju političke izbore (Beograd – 17 gradskih opština, Niš – 5 gradskih opština, Vranje i Užice -1 gradska opština imaju gradske opštine u kojima postoje politički izbori, Novi Sad ima dve gradske opštine, ali nemaju političke izbore). Detaljna statistika i pregled koji politički akteri vladaju u ovih 145 jedinica lokalne samouprave kao i u gradskim opštinama ne postoji. Svi zaključci koji se izvode o funkcionisanju lokalne demokratije i lokalnih izbora su naučno i empirijski nepotkrepljeni. Takođe – samo istraživanje procesa formiranja lokalnih vlada je polje koje je u potpunosti neistraženo. Osim nekih specifičnih primera formiranja lokalnih vlada kojima se bavi javnost i pojedini istraživači – ovi politički procesi su u potpunosti neistraženi.

Sistem lokalne samouprave se zasniva na dva ključna principa, a to su decentralizacija poslova i decentralizacija odlučivanja. Dobro vladanje pretpostavlja i “spuštanje” nivoa vladanja, odnosno prepuštanje nadležnosti i resursa lokalnim vladama ne bi li se građanima približila vlast (Shabbir, 2005; Bowman; Kearney, 2010). Od suštinske je važnosti da lokalna demokratija funkcioniše jer: “Lokalna samouprava je oblik ostvarivanja i realizacije vlasti građana” (Đorđević, 2003: 24). Sama definicija lokalne samouprave je takva da u prvi plan stavlja građane: “Lokalna samouprava je skup institucija i načina putem kojih se građani u jednoj lokalnoj zajednici organizuju, odlučuju o opštim pitanjima života i razvoja te zajednice i zadovoljavaju niz zajedničkih opštih potreba obezbeđivanjem usluga“ (Đorđević, 2003: 21). Lokalna samouprava u svojoj osnovi predstavlja: „Naročiti oblik odlučivanja i upravljanja lokalnim zajednicama neposredno od strane stanovnika tih zajednica ili preko biranih predstavnika i drugih organa tih zajednica“ (Milosavljević, 2009: 1).

Teorija lokalne samouprave i lokalne demokratije stavlja neposredno odlučivanje i participaciju građana u prvi plan (Damjanović, 2002: 17). Od velike je važnosti da građani na nivou lokalne samouprave imaju moć odlučivanja – bilo direktno, bilo posredno putem svojih izabranih predstavnika. Lokalni izbori moraju omogućiti da se volja građana prelije u lokalne političke institucije i da izvršne vlasti kreiraju politike koje su u skladu sa preferencijama građana. To je zadatak lokalnih izbora: „Da osiguraju izbornu odgovornost koja u stvari osigurava da izabrani predstavnici kasnije usvajaju pravila i politike koja održavaju volju građana“ (Maloney, 2012: 53). Lokalni izbori za lokalnu vladu sa širokim krugom ovlašćenja znači veću odgovornost za izabrane predstavnike i bolju predstavljenošću i zastupljenost građana (Pal, 2008: 24).

Lokalni izbori su od ključne važnosti za funkcionisanje lokalne demokratije i lokalne samouprave. Ukoliko se osvrnemo na indikatore razvoja lokalne demokratije jedan od ključnih indikatora funkcionisanja lokalne demokratije jeste da građani na izborima biraju svoje lokalne vlasti – definitivnost izbora (Stojanović, 2014). „Definitivnost izbora“ znači: „Da se jedino putem izbora kreiraju organi vlasti i da na taj način formirani organi ne mogu biti dovedeni u pitanje“ (Đorđević, 2007a: 150). Prema tome, istraživanje će biti posvećeno tome da li su izbori jedini faktor koji odlučuje o formiranju lokalnih vlada, odnosno ključno – o formiranju lokalnih vladajućih koalicija.

„Lokalni izbori, kao i centralni izbori, određuju distribuciju moći, političko predstavljanje građana i kauzalno utiču na političku stabilnost u lokalnim zajednicama“ (Evans, 2010: 396). Jako je bitan i termin samog održavanja lokalnih izbora. U zavisnosti od države do države, oni su uglavnom odvojeni od nacionalnih izbora. Važno je naglasiti da termin održavanja izbora u mnogome određuje ne samo rezultate lokalnih izbora već i sam kontekst u kome se izbori održavaju, izbornu kampanju itd. Pitanje participacije građana na lokalnim izborima je direktno povezano sa terminom održavanja lokalnih izbora (Mijatović, 2015: 23; Stojanović, Jović, 2014: 108). U Republici Srbiji, lokalni izbori su – kako praksa pokazuje spojeni sa republičkim izborima (istovremeno održavanje republičkih i lokalnih izbora 2008., 2012. i 2016. godine). Između ostalog, kada se i promeni ustaljeni odnos održavanja parlamentarnih izbora na svake četiri godine, raspisuju se vanredni republički izbori kako bi se održali u isto vreme sa lokalnim - kako bi političke partije ostvarile svoje ciljeve, kao što je bilo slučaj npr. 2016. godine. Preciznije rečeno, jedan od ključnih uzroka raspisivanja prevremenih parlamentarnih izbora u Srbiji jeste bio da se lokalni izbori ne održavaju odvojeno od parlamentarnih kako bi političke partije uklopile svoje izborne strategije i preusmerile ih na centralni nivo i tako pospešile svoje rezultate na lokalnim izborima. Prema svemu navedenom, istraživanje formiranja lokalnih vlada je od velikog značaja kako za funkcionisanje političkog sistema, tako i za građane.

Modeli unutarpartijskih odnosa se mogu istraživati kroz više indikatora, ali ono što je od važnosti za naš predmet istraživanja jeste pitanje odnosa centralizatorskih i decentralizatorskih tendencija u političkim partijama, odnosno razlikovanje oligarhijskih partija od pluralnih – participatorskih. „Supsidijarnost, odnosno prihvatanje principa da se odlučivanje prepusti nižim nivoima organizovanja u partijama, ide u prilog pluralnom ili participativnom modelu“ (Stojiljković, Mihailović, Spasojević, 2015: 74). Odnosi u političkim partijama u Srbiji su izraženo nedemokratski i liderski. „Praksa unutar stranačkih odnosa, pokazuje duboko ukorenjenu autoritarnost i liderske karakteristike u skoro svim strankama“ (Stojiljković, Mihailović, Spasojević, 2015: 74). U kontekstu ovog istraživanja, posmatrajući formalne-statutarne nadležnosti šefova partija i užeg partijskog rukovodstva, jasno se vidi da centrale partija zadržavaju isključivo pravo u pogledu aktivnosti koje se tiču lokalnih izbora. Predsedništvo ili čak i sam predsednik daju saglasnost na podnošenje izbornih lista za lokalne izbore, a nezamerljiv je uticaj na unutar partijske izbore za lokalne odbore (Stojiljković, Spasojević et al., 2013). Na taj način centrale političkih partija imaju dominantnu ulogu i kada je u pitanju odlučivanje o formiranju lokalnih vlada. Usko rukovodstvo političkih partija ima kontrolu nad

celokupnom kadrovskom politikom u okviru partija što kroz normativna partijska akta, što kroz neformalan uticaj. Takođe, na osnovu matrica za utvrđivanje unutar partijskih odnosa cilj je da istražimo u kojim okvirima funkcionišu partije u Srbiji, pre svega u okviru centralizacije-decentralizacije i autonomije lokalnih organizacija unutar partija (Čular, 2004; Scarrow, 2005) i da dokažemo da je u partijama u Srbiji dominantan nizak nivo demokratije.

U celokupnoj dostupnoj naučnoj literaturi niko se nije direktno bavio formiranjem lokalnih vlasti u Srbiji u kontekstu u kojem je predmet istraživanja postavljen. Literatura o lokalnoj samoupravi je uglavnom bazirana na nadležnostima, istorijskom razvoju, kapacitetima i mogućnostima za razvoj lokalnih zajednica. Pitanje definitivnosti izbora, predstavlja najveći problem u funkcionisanju lokalne demokratije, jer je utisak da lokalni izbori uopšte ne određuju lokalnu vlast. To se pre svega ogleda u fenomenu koji nazivamo „preslikavanje republičke koalicije“ (Stojanović, 2014: 85). U tom kontekstu se često na lokalnom nivou prave i (pre)široke vladajuće koalicije kako bi se svi akteri iz republičke vlasti uključile u lokalne vlasti i kada nije potrebno, na taj način rušeći Rikerovu teoriju koalicija minimalne pobede (Riker, 1962).

Kada se radi o lokalnim izborima, literatura se uglavnom oslanja na rezultate izbora bez detaljnije analize formiranja lokalnih vlada (Matić, 2012b; Matić, 2013; Mijatović, 2015). Sa druge strane, naučni fond koji se bavi lokalnom samoupravom se uglavnom bavi temama: ekonomskog razvoja i modernizacijom (Vranić, 2015; Vasiljev, 2013; Gorčić, 2013; Vasiljević, 2012; Đorđević, 2007b; Damjanović et al. 2001), upravom i funkcionisanjem (Đorđević, 2014; Ilić, 2013; Milenković, 2013; Đorđević, Milenković, 2012; Đorđević, Milenković, Veljović, 2012; Matić, 2012a; Milosavljević, 2009; Damjanović, Milenković, 2007; Bašić i Crnjanski, 2006; Đurić, 2005), istorijskim pregledom razvoja institucija (Milosavljević, 2015; Stanković, 2015; Svirčević, 2011; Svirčević 2009; Jovičić, 2006), stanjem lokalne samouprave i decentralizacije (Stojanović, 2014; Đorđević, 2011; Đorđević, 2007; Damjanović et al. 2002), komparativnim pregledom lokalnih samouprava u svetu (Đorđević, 2003, Đorđević, 2008) ili izradom studija slučaja pojedinih jedinica lokalne samouprave (Stojanović, Jović, 2014; Jeftić, 2012; Butigan, 2012; Orlović et al. 2010; Pavlović, Orlović et al. 2009). Sa treće strane, pitanje unutar partijskih odnosa u Srbiji u poslednjih nekoliko godina je potkrepljeno tek sa nekoliko istraživanja (Stojiljković, Spasojević et al., 2013; Stojiljković, Spasojević, Lončar et al., 2015; Stojiljković; Spasojević et al, 2016; Stojiljković; Spasojević, 2017; Spasojević; Stojiljković, 2018a; Spasojević; Stojiljković, 2018b; Orlović, 2017; Bursać; Stojanović, 2020) koja ne daju naučni uvid u funkcionisanje lokalnih odbora i formiranje lokalnih vlada i koalicija pa je pitanje odnosa između lokalnih odbora i partijskih centrala takođe gotovo neistraženo. Prema tome, ovo istraživanje ima za cilj da popuni prazan naučni fond u ovom polju i da u startu kreira metodologiju merenja autonomije lokalnih odbora u odnosu na partijske centrale, kao i da metodologiju primeni na rad i funkcionisanje partija.

Osnovni činioci istraživanja jesu lokalni izbori u Republici Srbiji (procesi kandidovanja na izborima, lokalne kampanje kao i sami izbori), formiranje lokalnih izvršnih vlasti i uticaj centrala i lidera političkih partija na formiranje lokalnih vlada. Važan činilac istraživanja jesu i unutar partijski odnosi u političkim partijama, pre svega odnos između lokalnih odbora partije i rukovodstva i lidera političkih partija.

Registrovane nacionalne političke partije su učesnici izbora na lokalnom nivou. Institucionalni okvir kaže da na lokalnim izborima učestvuju i nacionalne političke partije. Političke partije su organizacije definisane Ustavom Republike Srbije, Zakonom o političkim strankama i Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti. „Jemči se i priznaje uloga političkih stranaka u demokratskom oblikovanju političke volje građana“ (Ustav RS, čl. 5, st. 1). U skladu sa zakonom, stranka se definiše

kao: organizacija slobodno i dobrovoljno udruženih građana osnovana radi ostvarivanja političkih ciljeva demokratskim oblikovanjem političke volje građana i učešća na izborima (Zakon o političkim strankama, čl. 2). Zakon o finansiranju političkih aktivnosti stranku definiše kao: „Organizacija građana upisana u Registar političkih stranaka kod nadležnog organa u skladu sa zakonom“ i koalicije kao „oblik udruživanja političkih subjekata radi zajedničkog učešća na izborima, koji svoje međusobne odnose uređuju ugovorom, overenim u skladu sa zakonom kojim se uređuje overavanje potpisa“ (Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, čl. 2, st. 3-4). Kada govorimo o lokalnim izborima na kojima građani biraju svoje predstavnike, institucionalni okvir kaže da: „Odbornici se biraju na osnovu lista političkih stranaka, njihovih koalicija i lista koje predlože grupe građana“ (Zakon o lokalnim izborima, čl. 5).

Imajući u vidu sistem pravila i normi koji uređuju ceo proces izbora odbornika i izvršnih lokalnih vlasti, indikativno je da ceo sistem postavlja političke partije u centar odlučivanja. Odnosno, političke partije su te koje institucionalno imaju najveću moć odlučivanja kroz:

- 1) Izborni sistem za lokalne izbore je proporcionalni – što znači da građani biraju odbornike posredno kroz sistem izbornih lista (partija, koalicija partija i grupa građana);
- 2) Izbor izvršnih lokalnih vlasti je posredan – gradonačelnici i predsednici opština se biraju posredno u Skupštinama gradova i opština;

Imajući u vidu ove determinante lokalne demokratije, više je nego jasno da se moć formiranja lokalnih vlada ostavlja isključivo u rukama političkih partija. Ukoliko pogledamo unutrašnju organizaciju političkih partija one su dominantno organizovane prema teritorijalnom principu (političko-administrativnom), tako da političke partije svoju mrežu unutrašnjih odnosa uglavnom baziraju na istovetnom modelu teritorijalne organizacije države. S obzirom da je Republika Srbija teritorijalno organizovana i da se lokalna samouprava vrši kroz jednostepeni model kroz opštine, gradove i grad Beograd – političke partije prate taj model unutrašnje organizacije. Tako partije u svojim statutima koji su najviši unutar partijski akti kreiraju organizacijsku mrežu kroz opštinske, gradske i ponekad regionalne odbore. Ovi odbori su nosioci aktivnosti na nivou lokalne samouprave i lokalnih izbora. Međutim, jedno od pitanja kojima se ovo istraživanje bavi jeste autonomija i stvarna moć odlučivanja lokalnih odbora u kontekstu lokalnih izbora i formiranja lokalnih vlada. Preciznije rečeno, u disertaciji istražujemo i dajemo odgovor na pitanje - da li su lokalni odbori političkih partija kao subjekti na koje građani putem izbora prenose svoju suverenost na lokalnom nivou vladanja autonomni u procesu kreiranja lokalnih izvršnih vlada ili su (i koliko) zavisni od svojih centrala? Kada govorimo o ekonomskom kontekstu – formiranje lokalnih vlada je od suštinske važnosti za razvoj lokalnih zajednica i usluga koje one pružaju građanima. Imajući u vidu da se većina najvažnijih poslova koji su svakodnevno neophodni građanima za njihovo funkcionisanje i život – od suštinske je važnosti da građani participiraju i da učestvuju u procesu donošenja odluka, ali i da na demokratski način putem izbora utiču na izbor svojih predstavnika i svoje lokalne vlasti. Društveno posmatrano, formiranje lokalnih izvršnih vlasti je od velike društvene važnosti i od velike važnosti za razvoj i organizaciju uže društvene zajednice kakve su jedinice lokalne samouprave.

Istraživanje će u skladu sa svojim predmetom i ciljevima prostorno obuhvatiti teritoriju Republike Srbije bez Kosova i Metohije u skladu sa Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije i Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i istraživanje će obuhvatiti svih 117 opština, 27 gradova i grad Beograd.

U skladu sa predmetom istraživanja, svoje istraživanje vremenski postavljam u period od 2008. godine do 2016. godine koje obuhvata tri izborna ciklusa (redovni lokalni izbori u većinskom broju jedinica lokalnih samouprava – 2008., 2012. i 2016. godine) za koja smatram da mogu na pravi način da odgovore na istraživačko pitanje, ali i imajući u vidu usvajanje Zakona o lokalnim izborima i Zakona o lokalnoj samoupravi 2007. godine koji je promenio (Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 43 i 66 – 67) model izbora izvršne vlasti u jedinicama lokalne samouprave: sistema lokalne vlasti iz „gradonačelnik-skupština“ (direktan izbor gradonačelnika i predsednika opština na neposrednim izborima) promenio u „skupština-gradonačelnik“ (posredno biranje gradonačelnika i predsednika opština u Skupštini grada/opštine).

Sa jedne strane, ovo istraživanje je u polju teorije i prakse lokalne samouprave, sa druge strane u teoriji izbora i izbornih institucija, a sa treće strane u političkoj sociologiji, tačnije u sociologiji partija.

Naučni ciljevi istraživanja su višestruki i u skladu sa predmetom istraživanja. Prvi naučni cilj je naučna deskripcija. Odnosno istraživanje će u svom prvom koraku imati zadatak da prikaže i opiše procese kandidovanja na lokalnim izborima, odnosno kreiranje i podnošenje izbornih listi (opis kako ovi procesi funkcionišu unutar političkih subjekata), kampanje za lokalne izbore itd. Drugi naučni cilj jeste naučna klasifikacija jer istraživanje ima za cilj da klasifikuje političke pojave i procese koje se tiču lokalnih izbora. Treći naučni cilj jeste naučno otkriće – istraživanje ima za cilj da prikaže formiranje lokalnih izvršnih vlasti u Republici Srbiji u svim jedinicama lokalne samouprave. Preciznije, kroz statističke indikatore će se meriti broj lokalnih samouprava u kojima je određen politički subjekt na vlasti i biće kreirani indeksi preslikavanja i preširokih koalicija. Četvrti naučni cilj jeste naučno objašnjenje. Kada se utvrde modeli kako se formiraju lokalne izvršne vlasti u skladu sa osnovnom hipotezom istraživanja, cilj istraživanja jeste da ponudi objašnjenje na koji način se formiraju lokalne vlade i da utvrdi uzročno-posledične veze u tim procesima i da prikaže na koji način funkcionišu političke partije i kakvi su odnosi između rukovodstva partija i lokalnih odbora.

Društveni značaj ovog istraživanja je višestruk i ogleda se pre svega kroz ukazivanje na deficite lokalne demokratije u Srbije i na (ne)demokratičnost u političkim partijama. Društveni cilj istraživanja jeste da javnost upozori na sa jedne strane nedovoljno istražen i naučno potkrepljen predmet istraživanja, a sa druge strane da upozori na negativne pojave (autoritarnost u partijama i izraženo visok deficit lokalne demokratije) koje direktno utiču na društvo i živote svih građana. Cilj istraživanja jeste i da kreira određenu vrstu naučno zasnovanih preporuka kroz rezultate istraživanja za izmenu institucija i pravila koje bi dovele do drugačijih političkih ishoda, odnosno koje bi dovele do smanjenja deficita lokalne demokratije.

Istraživanje kojim se bavimo u ovoj disertaciji jeste prema predmetu istraživanja empirijsko jer se istražuju pojave i procesi koji su se dogodili i koji se zasnivaju na iskustvenim činjenicama koje služe za provere teorijskih zaključaka. Prema aktuelnosti istraživanje je rekonstruktivno kao i aktuelno jer istražuje pojave i procese u aktuelnom trenutku, ali i u bliskoj prošlosti. Prema metodološkom pristupu istraživanje će biti kako kvantitativno, tako i kvalitativno. Sa jedne strane će se kvantitativno meriti određeni indikatoru, a sa druge strane će se kroz kvalitativna istraživanja raditi na otkrivanju uzorka određenih pojava.

1.2 Osnovne hipoteze istraživanja

Opšta hipoteza istraživanja (H0) jeste da se lokalne izvršne vlasti formiraju u dogovoru najužeg rukovodstva političkih partija na nacionalnom nivou, a ne u dogovoru odbornika, lokalnih odbora političkih partija i kandidata na lokalnim izborima. Prema tome – lokalne izvršne vlade se ne formiraju na osnovu rezultata lokalnih izbora i u dogovoru između izabranih predstavnika građana – odbornika i u skladu sa tim se ugrožava osnovni princip funkcionisanja lokalne demokratije, a to je da se na izborima biraju građanski predstavnici koji vrše vlast. Kandidati na lokalnim izborima ne vode lokalne kampanje u kojima biračima predstavljaju lokalne javne politike već kampanje vode u cilju promovisanje partije i partijskog lidera. Kao posrednik između izabranih predstavnika na izborima i lokalnih izvršnih vlasti se pojavljuju centrale nacionalnih političkih partija koje odlikuje nizak nivo autonomije lokalnih odbora i inkluzivnosti u procesima donošenja odluka.

H1. Prva posebna hipoteza jeste da se lokalne izvršne vlasti formiraju po pravilu tzv. „preslikavanja republičke koalicije“. Lokalni odbori političkih partija u Srbiji nemaju autonomiju i moć da odlučuju o postizbornim savezima i koalicijama već to u njihovo ime odlučuju centrale političkih partija, a dominantan je trend da se dogovor na republičkom nivou uslovljava formiranjem istovetnih lokalnih vlada (koalicija). Izabrani predstavnici građana (odbornici) nemaju samostalnost pri donošenju odluka.

H1.1. Prva pojedinačna hipoteza: O formiranju lokalnih vlada odlučuju centrale i rukovodstva političkih partija.

H1.2. Druga pojedinačna hipoteza: U formiranju lokalnih vlada najveći uticaj imaju dogovori lidera partija koje čine republičku koaliciju i formiranje republičke koalicije je uslovljeno formiranjem lokalnih koalicija.

H1.3. Treća pojedinačna hipoteza: Lokalne koalicije se formiraju kao preširoke vladajuće koalicije da bi se ostvarilo preslikavanje republičke koalicije.

H1.4. Četvrta pojedinačna hipoteza: U jedinicama lokalne samouprave odakle su lideri partija (lideri žive u tim jedinicama lokalnih samouprava) i jake lokalne grupe građana su jedine koje formiraju lokalne vlasti u Srbiji ukoliko rezultati izbora to omogućuje, a da to formiranje nije uslovljeno sa nacionalnog nivoa.

H2. Druga posebna hipoteza jeste da su odbornici i funkcioneri lokalnih odbora političkih partija u potpunosti zavisni od centrale svoje partije. Političke partije u Srbiji su izraženo centralizovane, autoritarne i procedure donošenja odluka u njima su nedemokratske. Funkcioneri lokalnih odbora političkih partija su primorani da sprovode odluke partijskog rukovodstva, kako kroz normativne odredbe partijskih akata, tako i kroz neformalne uticaje. Na taj način odbornici i funkcioneri lokalnih odbora u potpunosti gube autonomiju za odlučivanje o formiranju lokalnih izvršnih vlasti.

H2.1. Prva pojedinačna hipoteza: Unutrašnji odnosi u političkim partijama u Srbiji odlikuje nizak nivo autonomije pod organizacionih nivoa (lokalnih odbora) i nizak stepen inkluzije u procesu donošenja odluka.

H2.2. Druga pojedinačna hipoteza: Lokalni odbori političkih partija nemaju mogućnost i moć da odlučuju o formiranju lokalnih vlada. Lokalni odbori su zavisni od partijske centrale i partijskog rukovodstva.

H2.3. Treća pojedinačna hipoteza: Rukovodstva političkih partija posreduju i odlučuju u lokalnim partijskim sporovima što uzrokuje i čestu praksu raspuštanja lokalnih odbora ili prelazaka celog odbora jedne partije u drugu.

H2.4. Četvrta pojedinačna hipoteza: Partije u Srbiji su izrazito liderske. Odluke u partijama donosi lider partije i njegov najuži krug saradnika.

H3. Treća posebna hipoteza jeste da izborni sistem i izborna pravila indikretno podstiču nizak nivo autonomije i inkluzivnosti lokalnih odbora u političkim partijama i da direktno omogućavaju uticaj partijskih centrala na kreiranje lokalnih vlada. Proporcionalni izborni sistem sa zatvorenim i blokiranim listama za izbor odbornika i posredan izbor gradonačelnika i predsednika opština jačaju nedemokratske i autoritarne tendencije jer se kroz ovakve izborne institucije omogućava potpuna zavisnost lokalnih lidera i odbornika od partijskih centrala. Odbornici su izabrani kroz sistem partijskih lista i za njihov reizbor im je mnogo više važniji odnos sa šefom partije i rukovodstvom jer oni kreiraju (formalno odobravaju) izborne liste i daju ovlašćenja za podnošenje izbornih lista.

H3.1. Prva pojedinačna hipoteza: Izborni sistem (proporcionalni izborni sistem, zatvorena i blokirana lista za birače) na nivou lokalnih samouprava podstiče zavisnost lokalnih odbora od partijskih centrala.

H3.2. Druga pojedinačna hipoteza: Izborni sistem (proporcionalni izborni sistem, zatvorena i blokirana lista za birače) na nivou lokalnih samouprava je takav da uzrokuje da odbornicima na nivou lokalnih samouprava reizbor zavisi od partija, a ne od glasova na izborima.

H3.3. Treća pojedinačna hipoteza: Izborni sistem (proporcionalni izborni sistem, zatvorena i blokirana lista za birače) podstiče odbornike da budu lojalni partijskim centralama.

H3.4. Četvrta pojedinačna hipoteza: Izborni sistem ne podstiče odbornike da budu odgovorni svojim biračima i da vode lične kampanje.

H3.5. Peta pojedinačna hipoteza: Odbornici i članovi izvršnih lokalnih vlasti su predstavnici partijskih centrala, a ne predstavnici građana.

H4. Četvrta posebna hipoteza jeste da kandidati na lokalnim izborima pretežno ne vode lokalne kampanje i ne predlažu lokalne javne politike biračima na izborima već se lokalne kampanje vode kroz parlamentarnu (i predsedničku) kampanju i cilj partija je da spajaju lokalne i parlamentarne izbore.

H4.1. Prva pojedinačna hipoteza: Političke partije spajaju lokalne izbore sa parlamentarnim (i predsedničkim) kako se ne bi vodile lokalne kampanje i otvarala lokalna politička pitanja.

H4.2. Druga pojedinačna hipoteza: Lokalne kampanje se pretežno vode oko republičkih tema i pitanja oko nacionalnih politika.

H4.3. Treća pojedinačna hipoteza: kandidati na lokalnim izborima vode kampanje sa ciljem promovisanja dominantno političke partije i njenog lidera i ne vode lične/personalne kampanje i tako kreiraju svoje aktivnosti.

H4.4. Četvrta pojedinačna hipoteza: ne postoji demokratski proces kreiranja politika na lokalnom nivou putem koga bi građani mogli da utiču na kreiranje politika i da zahtevaju odgovornost od izabranih predstavnika.

H5. Peta posebna hipoteza: građani nemaju komunikaciju sa izabranim predstavnicima građana niti mogu da utiču na njihov rad jer je ceo izborni proces posredovan ulogom centrala političkih partija.

1.3 Metodološki okvir istraživanja

Metode istraživanja koje će se koristiti u istraživanju su različite i obuhvataju kako kvalitativne tako i kvantitativne. Osim osnovnih metoda istraživanja poput analize i sinteze, klasifikacije i generalizacije, biće korišćene opšte naučne metode: statistička opštenaučna metoda i komparativna metoda. Kvantitativna statistička metoda putem koje ćemo meriti stepen preslikanosti republičke koalicije na jedinice lokalne samouprave, kao i stepen preširokih koalicija i uticaj kreiranih dodatnih faktora. Osim toga, putem korelacione analize će se ispitivati da li postoji međusobna povezanost (pozitivna ili negativna) između izbornih rezultata na lokalnom nivou partija vladajuće republičke koalicije i formiranja lokalnih vlada u istom koalicionom sastavu i uticaj na preširoke lokalne koalicije. Putem ove metode treba da dođemo do statističkog zaključka da li su partije koje su članice republičke koalicije u svim jedinicama lokalne samouprave formirale lokalne vlade ukoliko su to rezultati izbora omogućavali i koliko odstupaju od teorije minimalne (minimalno pobedničke/koalicije najmanjeg broja mandata/koalicije najmanjeg broja partija) koalicije. Komparativna metoda će biti korišćena da se detaljnije istraže i komparativno posmatraju određene specifične jedinice lokalne samouprave. Putem komparativne metode će se utvrđivati identičnost, sličnost i razlike između pojava i procesa u skladu sa predmetom istraživanja i u zbirnom modelu za sva tri izborna ciklusa ćemo ukazati na uticaje različitih konteksta svih dodatno kreiranih faktora.

Za istraživanje je od velike važnosti da se koriste tehnike prikupljanja podataka: analiza dokumenata kao prva operativna metoda prikupljanja podataka putem koje ćemo analizirati rezultate izbora i sastave lokalnih vlada putem kojih ćemo doći do naučnih saznanja i na osnovu kojih ćemo moći da izvodimo zaključke. Veliki deo podataka je prikupljen uz pomoć prava koja proizilaze iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Zatim, korišćićemo tehnike ispitivanja – ankete i intervjui. Ankete koje bi bile namenjene odbornicima i izabranim članovima lokalnih vlada, kao i usmereni polu-strukturirani intervjui sa njima (do 50). Ankete namenjene građanima na teritoriji Republike Srbije sa reprezentativnim uzorkom. Takođe, usmereni polu-strukturirani intervjui namenjeni užem rukovodstvu političkih partija (do 20 intervjuja) Na osnovu njih ćemo kvantitativno i kvalitativno moći da donosimo zaključke o uzročno-posledničnim vezama i da utvrđujemo zakonitosti i dajemo naučna objašnjenja. Naredna operativna metoda jeste studija slučaja. Uz pomoć studija slučaja ćemo moći da proširimo naučna saznanja do kojih smo došli i da kroz studije slučaja dokazujemo hipoteze (planirano do 3 studije slučaja). Nakon analize dokumenata i podataka utvrđeno je da jedinica lokalnih samouprava koje bi se koristile kao studije slučaja ima značajno više, ali da je njihov značaj višestruko manji za nalaze istraživanja s obzirom da su iz godine u godinu (sa izbornim ciklusima) značajno smanjeni predviđeni efekti jakih lidera i/ili grupa građana u jedinicama lokalne samouprave. Na kraju je prikazan određeni broj studija slučaja koji su samo delimično detaljno predstavljeni jer su izgubili važnost za potrebe dokazivanja određenih pojedinačnih hipoteza u ovom istraživanju.

Detaljniji prikaz metodologije:

I Analiza dokumenata – proces prikupljanja podataka

Prikupljanje podataka o rezultatima izbora i formiranju lokalnih vlada u periodu od 2008. do 2016. godine realizovano je u periodu od februara do maja 2021. godine. Da bi se prikupile sve neophodne informacije u vezi sa lokalnim izborima i formiranjem lokalnih vlada, koristeći prava iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja sastavljeni su zahtevi (Videti: Prilog 9 – Zahtev za informacije od javnog značaja) i prosleđeni svim jedinicama lokalne samouprave u

Republici Srbiji. Od 145 zahteva za informacije od javnog značaja, da bismo dobili sve podatke - Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti smo uputili 29 žalbi (dve žalbe su bile zbog odbijanja dostavljanja informacija, ostale zbog nepostupanja organa uprave), što predstavlja 1/5 od ukupnog broja zahteva.

Od jedinica lokalne samouprave tražili smo podatke o:

- 1) Datumima lokalnih izbora;
- 2) Ukupnim rezultatima lokalnih izbora;
- 3) Partijskoj pripadnosti predsednika opštine ili gradonačelnika (izborna lista sa koje je izabran);
- 4) Partijskoj pripadnosti vladajuće većine u skupštinama opština i gradova (izborne liste sa kojih su izabrani);
- 5) Partijskoj pripadnosti svih opštinskih ili gradskih funkcionera (predsednik opštine ili gradonačelnik, zamenik predsednika opštine ili zamenik gradonačelnika, predsednik skupštine opštine/grada, zamenik predsednika skupštine opštine/grada, članovi opštinskog/gradskog veća) koji su izabrani (izborne liste sa kojih su izabrani).

Tamo gde nismo uspeli da dobijemo sve tražene podatke o partijskoj pripadnosti (izornoj listi), imena izabranih opštinskih i gradskih funkcionera smo ukrštali sa podacima iz zbirnih izbornih listi (lokalnih službenih listova) kako bismo utvrdili partijsku pripadnost (pripadnost izornoj listi i partiji). Tamo gde podaci nisu bili potpuni, koristili smo i dostupne medijske izveštaje, a za određene opštine i gradove smo podatke prikupljali i upotpunili kroz informativne intervjue sa bivšim lokalnim funkcionerima.

Jedinice lokalne samouprave su razvrstane prema statističkim regionima i upravnim okruzima. Za jedinice lokalne samouprave u kojima partije nacionalnih manjina osvoje na izborima više od 50% glasova nećemo računati indeks preslikanosti koalicije i indeks preširoke koalicije, samo ćemo prikazati rezultate izbore. Analiza pravljenja lokalnih koalicija u ovim sredinama je takođe izuzetno važna i svakako da republičke koalicije utiču na njihovo formiranje, ali je to tema za jedno posebno istraživanje koje bi uzelo sve druge varijable koje imaju uticaja. U pojedinim jedinicama lokalnih samouprava je bilo po više od dve (čak i do šest) promena skupštinskih većina u toku trajanja jednog mandata skupštine. Za neke od opština i gradova za dati vremenski period nismo računali indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije. To je posebno navedeno u tekstu. Za sve lokalne samouprave smo određivali i opseg skupštinske većine (manjinska, minimalna, stabilna, preširoka) bez obzira da li je preslikana ili nije. Takođe smo opseg skupštinske većine prikazivali i za lokalne samouprave u kojima je vlast formirana samo sa jedne izborne liste i to je posebno naglašeno u tekstu. Za pojedine lokalne samouprave nije bilo moguće utvrditi sve promene vlasti i sve smene. Početni cilj je bio da se utvrde prvobitno formirane koalicije koje su uglavnom formirane odmah nakon parlamentarnih većina.

Važna metodološka napomena je i da smo deo podataka prikupili i za izmene lokalnih većina, ali je sigurno da su za neke od opština i gradova one ostale nedostupne za analizu. Posebnu pažnju smo obraćali na promene koje su bile dugoročnije, odnosno koje su pravljene neposredno nakon prvobitnog formiranja lokalnih koalicija posebno nakon izbora 2012. godine kada se desila velika politička promena na nacionalnom nivou. Ovo je posebno važno za region Vojvodine gde je 2012, a dodatno i nakon izbora 2014. godine zabeležen veliki broj promena (prekomponovanja) lokalnih vladajućih većina. Tako da postoji šansa da su neke od promena vladajućih većina ostale nezabeležene, posebno tamo gde je usled mnogih promena partija i odborničkih grupa bilo nemoguće utvrditi partijsku pripadnost odbornika ili izabranih funkcionera. Svi ovi podaci su kodirani i ubačeni u posebne

kvantitativne baze podataka (SPSS) po izbornim godinama, kao i zbirnu bazu podataka za sva tri izborna ciklusa sa ukupno 24.060 kodiranih podataka.

II Usmereni polu-strukturirani intervjui sa odbornicima i izabranim članovima lokalnih vlada

Istraživački instrument: intervjui;

Ciljna grupa: odbornici i predstavnici lokalnih vlasti u Republici Srbiji u periodu 2008-2020. godina;

Istraživačka tehnika: javni ili anonimni (u skladu sa odlukom sagovornika) - usmereni, polu-strukturirani intervjui sa 11 okvirnih pitanja i vođenje razgovora u skladu sa odgovorima intervjuisanih osoba (Videti prilog 5. Vodič za intervjue sa odbornicima i lokalnim funkcionerima);

Tip izvođenja: F2F – uživo ili putem Zoom & Skype platformi;

Broj planiranih intervjua i način selekcije za intervjue: do 50 intervjua; izbor sagovornika da se zadovolje sledeći kriterijumi:

* Odbornici i predstavnici vlasti (lokalni funkcioneri – gradonačelnik, zamenik gradonačelnika, članovi gradskog veća, pomoćnici gradonačelnika; predsednik opštine, zamenik predsednika opštine, članovi opštinskog veća, pomoćnici predsednika opštine); minimum 10 predstavnika opštinskih/gradskih vlasti; minimum po 1 predstavnik iz različitih vremenskih perioda – 2008/2012; 2012/2016; 2016/2020;

* Vlast i opozicija (2/3 ispitanika da bude iz lokalne vlasti; po mogućstvu deo sagovornika da ima oba iskustva);

* Odborničko iskustvo (najmanje po 3 sagovornika da budu odbornici iz različitih vremenskih perioda – 2008/2012; 2012/2016; 2016/2020);

* Političke partije (uključeni predstavnici najmanje 5 različitih političkih partija, obavezni predstavnici DS-a, SPS-a i SNS-a);

* Pol (najmanje trećina ispitanika da bude manje zastupljenog pola);

* Godine (minimum po jedan ispitanik da bude iz kategorije mladih i iz kategorije penzionera);

* Region (najmanje po 3 sagovornika iz svakog od regiona u Republici Srbiji);

* Tip JLS (najmanje 1/3 predstavnika iz opština);

* Veličina naselja (najmanje 1/4 predstavnika iz naselja manjih od 50.000 stanovnika);

Ostvarena selekcija i realizacija intervjua: Urađeno ukupno 37 intervjua;

Period realizacije: Oktobar – decembar 2019. godine; Jun – jul 2021. godine; Januar - april 2022. godine;

Nisu ispunjeni početni kriterijumi: Vlast i opozicija (manje od 2/3 sagovornika je bilo iz vlasti) i Pol (tek 9 urađenih intervju sa osobama ženskog pola);

Anonimnost: Nakon urađenih prvih 5 intervju istraživač donosi odluku da intervjui budu anonimni (bez navođenja imena u disertaciji) jer je u prvih 5 intervju primećena doza opreza i ustezanja u odgovorima pre svega predstavnika lokalnih izvršnih vlasti, a primećeni su i „politički“ odgovori u kontekstu da su izjave izgledale kao da su za medije u toku izborne kampanje;

Model obrade i predstavljanja podataka/nalaza: Izvođenje grupnih zaključaka, sažimanje izjava i stavova, ukazivanje na razlike u stavovima i mišljenjima, predstavljanje specifičnih stavova i odgovora, kao i zajedničko (sažeto i analizirano) predstavljanje zaključaka u tekstu.

III Upitnik za odbornike i izabrane članove lokalnih vlada

Istraživački instrument: upitnik;

Ciljna grupa: odbornici u skupštinama opština i gradova i predstavnici lokalnih vlasti (predsednici i zamenici predsednika opština, gradonačelnici, članovi opštinskih/gradskih veća, pomoćnici predsednika opština/gradonačelnika) u periodima 2008-2012; 2012-2016 i 2016-2020;

Istraživačka tehnika – tehnika prikupljanja podataka: online upitnik - CAWI (Videti: Prilog 7. Upitnik – odbornici i lokalni funkcioneri);

Realizacija istraživanja: oktobar – novembar 2019; jun 2021. i april - jun 2022. godine;

Broj ispitanika (veličina uzorka): 280 ispitanika - ukupan broj odbornika u izbornom ciklusu je oko 6200 (110 u Beogradu, oko 1600 u regionu Vojvodine, oko 2000 u regionu Centralne i Zapadne Srbije i oko 1700 u regionu Istočne i Južne Srbije), ukupan broj funkcionera po izbornom ciklusu je oko 2000;

Ograničenja uzorka: uzorak nije reprezentativan prema polu, godinama, regionu i periodu vršenja lokalne vlasti, ali nam daje određene uvide u rad i funkcionisanje odbornika i predstavnika lokalnih izvršnih vlasti;

Broj pitanja: 21;

Grupe pitanja: 5 (Socio-demografski podaci – 4 pitanja; Položaj u političkoj partiji – 5 pitanja; Lokalni izbori i kandidovanje za lokalnu vlast – 3 pitanja; Odbornički rad – rad u lokalnoj vlasti – 5 pitanja; Lokalna politika i izborni sistem – 4 pitanja);

Tipovi pitanja: Zatvorena pitanja;

Tipovi odgovora: Jednostruki i višestruki (za jedno pitanje) odgovori;

Ponuđeni odgovori: ordinalni, nominalni i skale;

Program obrade podataka: Statistical Package for the Social Sciences (SPSS).

IV Upitnik za građane Republike Srbije

Istraživački instrument: upitnik;

Ciljna grupa: Birači u Republici Srbiji (punoletni građani);

Istraživačka tehnika – tehnika prikupljanja podataka: kombinovano – online upitnik (CAWI) za starosnu kategoriju do 60 godina i telefonski (CATI) za starosnu kategoriju preko 60 godina. Za online upitnik korišćeno je sponzorisano upitnika na društvenim mrežama i pretraživačima, a za telefonski upitnik korišćeni su generatori brojeva - Random Digit Dialing - fiksna i mobilna telefonija (Videti Prilog 8. Upitnik – javno mnjenje);

Tip uzorka: stratifikovani na osnovu godina, pola i regiona stanovanja na osnovu poslednjeg Popisa stanovništva Republike Srbije iz 2011. godine. Ponderisan za kategoriju muškaraca preko 60 godina;

Realizacija istraživanja: Februar – april 2022. godine;

Broj ispitanika (veličina uzorka): 1029 ispitanika;

Margina greške sa nivoom pouzdanosti od 95%: za odgovore 50% - 3.05%; za odgovore 10% - 1.83%; za odgovore 5% - 1.33%;

Broj pitanja: 24;

Grupe pitanja: 3 (Socio-demografski podaci – 4 pitanja; Odbornici u vašoj opštini ili vašem gradu – 12 pitanja; Lokalna vlast – 8 pitanja);

Tipovi pitanja: Zatvorena pitanja;

Tipovi odgovora: Jednostruki odgovori;

Ponuđeni odgovori: ordinalni, nominalni i skale;

Program obrade podataka: Statistical Package for the Social Sciences (SPSS).

V Usmereni polu-strukturirani intervjui sa predstavnicima užih rukovodstava političkih partija

Istraživački instrument: intervjui;

Ciljna grupa: predstavnici užih rukovodstava političkih partija (predsednici partija, zamenici predsednika partija, članovi predsedništva, predsednici ili članovi izvršnih odbora, članovi glavnog odbora) u Republici Srbiji u periodu 2008-2020. godina;

Istraživačka tehnika: javni za predsednike partija, anonimni za ostale partijske funkcionere - usmereni, polu-strukturirani intervju sa 15-ak okvirnih pitanja (prilagođavani u skladu sa sagovornicima) i vođenje razgovora u skladu sa odgovorima intervjuisanih osoba (Videti Prilog 6. Vodič za intervju sa rukovodstvom partija);

Tip izvođenja: F2F – uživo;

Broj planiranih intervju a i način selekcije za intervju e: do 20 intervju a; izbor sagovornika da se zadovolje sledeći kriterijumi:

* Predsednici političkih partija u periodu vršenja lokalnih vlasti u velikom broju lokalnih samouprava (Boris Tadić – predsednik DS-a u periodu 2008-2012; Tomislav Nikolić – predsednik SNS-a u periodu 2008-2012; Aleksandar Vučić – predsednik SNS-a u periodu 2012-2022; Ivica Dačić – predsednik SPS-a u periodu 2008-2020);

* Članovi rukovodstava političkih partija (partijski funkcioneri - zamenici predsednika, članovi predsedništva, predsednici ili članovi izvršnih odbora, članovi glavnog odbora);

* Političke partije (obavezno predstavnici DS-a, SNS-a, SPS-a, DSS-a, JS-a, SDPS-a; druge partije);

* Pol (najmanje trećina ispitanika da bude manje zastupljenog pola);

Ostvarena selekcija i realizacija intervju a: Urađeno ukupno 14 intervju a;

Period realizacije: Oktobar – decembar 2019. godine; Jun – jul 2021. godine; Januar 2022. godine

Nisu ispunjeni početni kriterijumi: Predsednici političkih partija (intervjui sa predsednicima stranaka nisu realizovani – Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić nisu odgovorili na zvanično upućene pozive, a i pored inicijalnog pristanka Ivica Dačića i Borisa Tadića na razgovor – na kraju intervju i ipak nisu realizovani) i Pol (tek 2 urađena intervju a sa osobama ženskog pola);

Anonimnost: Za sve osim predsednika političkih partija je intervju pripremljen sa obaveštenjem da će biti anonimni (bez navođenja imena u disertaciji);

Model obrade i predstavljanja podataka/nalaza: Izvođenje grupnih zaključaka, sažimanje izjava i stavova, ukazivanje na razlike u stavovima i mišljenjima, predstavljanje specifičnih stavova i odgovora, kao i zajedničko (sažeto i analizirano) predstavljanje zaključaka u tekstu.

Teorijski okvir koji se koristi u odgovoru na istraživačko pitanje i dokazivanje hipoteza jeste institucionalizam. Institucije su pravila igre, one su ograničavajuće i postavljaju jasna ograničenja u izboru (Jackson, 2010: 64). Različite političke institucije proizvode različite ishode. Jasno je i da su

pojedinci koji deluju u okviru određenih institucija podstaknuti da se ponašaju na određeni način. Upravo u tom kontekstu, posmatrajući istraživački okvir i institucije koje uređuju predmet istraživanja, jasno je da se u istraživanju koristi institucionalizam kao teorijska paradigma za objašnjenje i argumentaciju odgovora na istraživačko pitanje. Skup institucija koje određuju lokalne izbore, procese formiranja lokalnih izvršnih vlasti i unutar partijske odnose i procese donošenja odluka je direktno povezano sa hipotezom da izabrani odbornici (predstavnici građana) suštinski ne biraju lokalne vlade već se to čini u centralama nacionalnih političkih partija.

1.4 Naučni i društveni doprinos istraživanja

Očekivani rezultati istraživanja su višestruki. Sa jedne strane rezultat istraživanja se ogleda u popunjavanju naučnog fonda u ovoj oblasti jer je ovo pitanje trenutno potpuno neistraženo. Od velikog je naučnog značaja da se dokaže da lokalna demokratija u Srbiji ne funkcioniše. Osim toga, ovo istraživanje će naučno upotpuniti oblast lokalne samouprave i sociologije partija (pre svega unutar partijskih odnosa), dok će značajno unaprediti empirijski fond istraživanja o lokalnim izborima. Naučni značaj istraživanja se ogleda i kroz kreiranje modela za merenje demokratskog deficita lokalne samouprave (kroz kreiranje seta indikatora za merenje preslikavanja republičkih koalicija na lokalni nivo, pitanje širokih vladajućih koalicija), ali i kroz istraživanja uloga i kapaciteta lokalnih odbora političkih partija koje učestvuju na lokalnim izborima. Osim empirijskih podataka koji će istraživanjem biti prikupljeni i klasifikovani, očekivani rezultat jeste i objašnjenje i dokazivanje o nedemokratskim procesima unutar političkih partija koji utiču na formiranje lokalnih vlada.

Konkretni naučni doprinosi ovog istraživanja su višestruki. Kao prvo, urađen je pregled sistema lokalne samouprave u Srbiji i sistema lokalnih izbora gde su grupisani, klasifikovani i objašnjeni različiti pojmovi, normativni okviri i definisani institucionalni okviri kao i teorije koalicija i posebno lokalnih koalicija. Dalje, predstavljeni su modeli za merenje unutar-partijske demokratije i modeli istraživanja i sažeti prikazi merenja unutar-partijske demokratije u Srbiji. Izrađen je potpuno nov i nezavisan novi model merenja autonomije lokalnih odbora i stepen decentralizacije političkih partija kroz izradu istraživačkog instrumenta i njegovog testiranja na primeru nekoliko političkih partija u Srbiji – Indeks autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji čija metodologija može da se primenjuje za istraživanja kako u Srbiji tako i komparativno gledano (Videti Prilog 1). Na istom tragu, izrade novog istraživačkog instrumenta je i metodologija izrade Indeksa preslikanosti koalicija sa republičkog na lokalni nivo (Videti Prilog 2). Ovaj indeks može i u budućnosti da se koristi za merenje ovog politikološkog i političkog fenomena, a uz dorade i komparativno može da bude istraživački alat. Slično je i sa narednim doprinosom, a to je Indeks preširokih koalicija (Videti Prilog 3). Ovaj indeks takođe može da se koristi i u budućnosti kao istraživački alat i tehnika, a uz određene malo veće korekcije može da se koristi i u komparativnim istraživanjima. Dodatno, izrađen je set varijabli dodatnih faktora (i njihovi kodni listovi) koji mogu da utiču na formiranje lokalnih koalicija (preslikane i preširoke koalicije) koji i u budućnosti može da se koristi za istraživanja, kako u Srbiji – tako i komparativno gledano (Videti Prilog 4). Osim toga, jedan od pristupa u prikupljanju podataka (dokumenata) može biti vodič za buduće istraživače i istraživačke projekte – uz pomoć mehanizma ostvarivanja slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja (Videti Prilog 9).

Osim ovih metodoloških i istraživačkih doprinosa, kreirana je baza podataka lokalnih vlasti od 2008. do 2020. godine u Republici Srbiji koja predstavlja bazu za sve istraživače u Republici Srbiji koji se na bilo koji način bave lokalnom samoupravom ili političkim partijama, izborima i lokalnim izborima, koalicijama i unutar-partijskim odnosima. Dodatno, podaci iz kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja daju široku argumentaciju u teorijskim debatama o različitim modelima unutar-partijskog organizovanja, izbornih sistema i generalno sistema lokalne samouprave.

Društveni doprinos ovog istraživanja je takođe višestruk i ogleda se pre svega kroz ukazivanje na deficite lokalne demokratije u Srbije i na autoritarnost i centralizovanost u političkim partijama. Za društvo je jako važno da funkcioniše lokalna demokratija jer na nivou lokalne samouprave se pruža veliki broj usluga građanima. Sa te strane od velike je važnosti da se javnost upozna sa negativnim tendencijama u formiranju lokalnih izvršnih vlasti i na odsustvo demokratske predstavljenosti građana.

Doprinos istraživanja jeste i da kreira set preporuka na osnovu rezultata istraživanja za izmenu institucija i pravila koje bi dovele do drugačijih političkih ishoda i do demokratizacije lokalnih samouprava. Baza podataka koja je kreirana ima i svoj društveni doprinos pregleda svih lokalnih vlasti u 145 jedinica lokalne samouprave u Republici Srbiji. Pojedine istraživačke i naučne institucije, ali i organizacije civilnog društva bazu podataka mogu da koriste i da javnosti ukažu na sve detalje o lokalnim vlastima u prethodnih nekoliko izbornih ciklusa u Republici Srbiji. Podaci iz kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja dodatno treba javnosti i društvu u celinu da ukažu na različite štetne prakse lokalne demokratije u Srbiji i da pokrenu opsežnu javnu raspravu o neophodnosti izmene izbornih pravila u pravcu jačanja veze između građana/birača i izabranih lokalnih predstavnika. Svi nalazi iz istraživanja doprinose argumentaciji da nam je kao društvu neophodna temeljna reforma kako sistema lokalne samouprave, tako i izbornog sistema na lokalnom nivou.

2. TEORIJSKE I NORMATIVNE OSNOVE LOKALNE SAMOUPRAVE

U ovom poglavlju predstavljamo okvir sistema lokalne samouprave, zašto je lokalna samouprava važna u savremenom demokratskom svetu, zašto je važno da se razvijaju lokalne vlasti kako bi obezbeđivale usluge i servise za građane, kakva je uloga građana u funkcionisanju u razvoju lokalne samouprave, kakav je aktuelni sistem lokalne samouprave u Srbiji, kako je ona organizovana i na koliko nivoa, kakav je politički sistem lokalne samouprave, model vlasti unutar lokalne samouprave i kako funkcionišu institucije lokalne samouprave i kakva je uloga političkih partija (pre svega nacionalnih političkih partija) u lokalnoj vlasti. Na ovaj način predstavljamo okvir za istraživanje i dokazivanje hipoteza.

2.1 Teorijski okvir za izučavanje lokalne samouprave

Prema Valenu pod lokalnom samoupravom podrazumeva se sistem „podređene“ lokalne vlasti koji se razvio u mnogim modernim državama. Pretpostavke postojanja lokalne samouprave su: određena teritorija i stanovništvo, institucionalna struktura za zakonodavnu, izvršnu i administrativnu svrhu, poseban pravni identitet (postojanje kao pravno lice), ovlašćenja, funkcije i nadležnosti, autonomija u funkcionisanju, uključujući fiskalnu autonomiju. Demokratska lokalna samouprava podrazumeva i sistem institucija i pravila kroz koje se građanima omogućava da biraju, utiču i smenjuju vlast i utiču na procese donošenja odluka (Whalen, 1960: 377).

Lokalna samouprava je tip sistema za određivanje i sprovođenje mera/politika u okviru jedne teritorije unutar države. Svaka država ima određen stepen nižih nivoa vlasti, ali lokalnu samoupravu određuje određeni nivo nezavisnosti i autonomije u odnosu na centralu vlast. Lokalna samouprava je izuzetno važna kao nivo na kome se jača lična sloboda građana, pravo učešća u odlučivanju, ali i funkcionisanju lokalne zajednice. Lokalna samouprava bi trebalo da bude jedan poseban sistem upravljanja lokalnom zajednicom koje vrše politički izabrane institucije unutar te lokalne zajednice koje u stvari predstavljaju građane određene teritorijalna zajednice.

Kako Snežana Đorđević definiše: „Lokalna samouprava je skup institucija i načina putem kojih se građani u jednoj lokalnoj zajednici organizuju, odlučuju o opštim pitanjima života i razvoja te zajednice i zadovoljavaju niz zajedničkih opštih potreba obezbeđivanjem usluga“ (Đorđević, 2003: 21).

Matić i Mirović definišu lokalnu samoupravu kao oblik prenosa nadležnosti i poslova od centralnih ka nižim nivoima vlasti sa primarnim ciljevima da se odluke donose što bliže građanima. Institucije su na taj način bliže građanima, one institucije koje donose odluke o njihovim životima i poslovima od neposredne važnosti, a time se rasterećuje obim poslova država (Matić; Mirović, 2011: 265).

Lokalna demokratija je simbioza dva koncepta, demokratije i autonomije. Vladanje na lokalnom nivou može da postoji, ali da ne bude demokratsko. Takođe, vladanje unutar društva

generalno gledano može da bude demokratsko, ali da ne bude lokalno. Lokalna samouprava obuhvata oba koncepta – i upravljanje i donošenje odluka na lokalnom nivou (Miller, Dickson, Stoker, 2000: 242).

Kako primećuje Milija Cvijović, u lokalnim zajednicama se usklađuju primarni životni interesi svih građana koji o tome odlučuju direktno ili posredno preko svojih predstavnika i zato, kako on citira pojedine autore poput Subotića koji kaže da je lokalna samouprava jedna od najznačajnijih institucija (Subotić, 2007 prema Cvijović, 2013: 124). Zaista, u savremenom svetu – sa velikim brojem usluga i servisa koje vlasti (država/vlast najšire gledano) obezbeđuju građanima – lokalna samouprava i mora da bude najznačajnija institucija kako bi se zadovoljile potrebe građana i kako bi se ti servisi i usluge efektivno i efikasno obezbeđivale.

Evropska povelja o lokalnoj samoupravi u članu 3. (Evropska povelja o lokalnoj samoupravi, 1985) definiše da lokalna samouprava označava pravo i mogućnosti lokalnih vlasti, da u granicama zakona regulišu i sami upravljaju delom javnih poslova u sopstvenoj nadležnosti u interesu lokalnog stanovništva. Dalje Povelja navodi da se ovo pravo ostvaruje kroz savete ili skupštine lokalnih zajednica sastavljene od članova koji su slobodno birani tajnim glasanjem na osnovu jednakog i opšteg prava glasa na izborima. Dalje, pretpostavlja dodatno učešće građana kroz zborove građana, referendume ili bilo koji drugi način direktnog učešća građana (videti detaljnije deo 2.7. Uloga građana – neposredno učešće građana u ostvarivanju lokalne samouprave).

Jedno od najvažnijih delova postojanja i funkcionisanja lokalne samouprave jeste to da je odlučivanje o lokalnim pitanjima i kreiranje lokalnih politika najbolje kada dolazi od onih koji imaju brigu o svojoj lokalnoj zajednici. Odlučivanje na lokalnom nivou znači da o problemima lokalne zajednice u lokalnoj samoupravi odlučuje onaj ko zna probleme, uslove, ali i preferencije i prioritete građana. Iako se uslovi odlučivanja (proces donošenja odluka) često razlikuju u odnosu na lokalitete (urbano – ruralno, uži centar – predgrađe, etnički izmešane ili etnički homogene sredine, područja sa visokom nezaposlenošću ili ona u kojima većina ima posao), snažna je potreba za lokalnim donošenjem odluka jer se koristi lokalno znanje, iskustva, ekspertiza i poznavanje funkcionisanja lokalne zajednice. Jak argument je da i ako javne politike ne kreira savršen politički proces, da će ipak prave preferencije i prioritete bolje identifikovati oni koji poznaju lokalnu zajednicu (Phillips, 1996: 24).

Geri Stoker navodi da je demokratija sigurnosna mreža protiv tiranije i korupcije, pa tako i lokalna demokratija. Ističe da je i mogućnost za političko učešće takođe jako važno jer podstiče smanjenje nejednakosti u raspodeli moći i podstiče responsivnost ka individualnim i kolektivnim potrebama (zahtevima za uslugama i servisima). Lokalna demokratija i lokalna samouprava su posebno važne i privlačne jer decentralizuju moć i mogu da koriste lokalna znanja i iskustva za rešavanje lokalnih problema. Takođe, Stoker ističe i važnost lokalne demokratije u kontekstu participacije građana jer je to najlakši put za političko angažovanje i učešće u procesima donošenja odluka i generalno u političkom životu (Stoker, 1996: 188).

Majk Goldsmith ide korak dalje, pa ukazuje na to da se normativne osnove lokalne samouprave mogu smestiti u teoriju i praksu podele i ograničenja moći. Kako on navodi, sve zapadne zemlje imaju neki oblik lokalne samouprave i to je jedno od merila demokratskog političkog poretka. Inicijalni zahtevi za takvim oblicima organizacije i vladavine leži u nastavku Monteskejeve teorije o podeli vlasti i dalje u federalističkim spisima. Za njega, kao i odvajanje nadležnosti i ovlašćenja između zakonodavne, izvršne i pravosudne vlasti, tako i teritorijalna podela vlasti, kroz omogućavanje lokalnim nivoima da imaju izabrane vlasti, dovodi do smanjenja mogućnosti za nastajanje nekih oblika tiranske moći (Goldsmith, 1992: 393).

Neki od autora navode da je istorijski razvoj lokalne samouprave doveo do potrebe da se sistem lokalne samouprave ustavno definiše kroz četiri karakteristike savremenih institucija lokalnih vlada. On polazi od multi funkcionalnosti gde lokalne vlasti preuzimaju različit spektar nadležnosti, poslova i funkcija od centralne vlasti, ali kojima su neophodna diskreciona ovlašćenja u odlučivanju i kreiranju poslova kako bi aktivnosti i usluge mogli da prilagode lokalnim potrebama. Dalje navodi da je neophodno zadržavanje jake finansijske moći i autonomije i zaključuje o potrebi demokratskog legitimiteta lokalne samouprave, odnosno da se lokalne samouprave moraju voditi kroz koncept pristanka – odnosno direktnih periodičnih izbora i kreiranja narodnog predstavništva kako bi lokalne samouprave zaokružile svoju celinu demokratskog i funkcionalnog kapaciteta za upravljanje lokalnim poslovima (Loughlin, 1996: 39).

U skladu sa različitim definisanjem lokalne samouprave, ali i postojećim praksama i pomenutoj Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi, postoji nekoliko ključnih elemenata koje su od važnosti za funkcionisanje lokalne samouprave: 1) Ustavni ili zakonski položaj – pretpostavka postojanja autonomne i nezavisne lokalne samouprave jeste njeno ustavno definisanje i garantovanje prava na lokalnu samoupravu, ali i određene elemente garancija autonomije i nezavisnosti; 2) Jedinice lokalne samouprave i organi vlasti – ova pretpostavka predstavlja teritorijalnu organizaciju države i pitanje nivoa lokalne vlasti i pitanje najnižeg nivoa vlasti. Komparativni uvid nam daje šarenoliku lepezu različitih nivoa lokalne samouprave i različito definisanje i međusobne odnose različitih nivoa. Od mesnih zajednica, parohija, opština, komuna, distrikta, gradova, okruga, regiona i tako dalje; 3) Moć i nadležnosti – odnosno pitanje nadležnosti i poslova koje obavljaju jedinice lokalne samouprave u zavisnosti na nivoe lokalne samouprave, koordinaciju i međusobne odnose i kontrolu različitih nivoa (iznad ili ispod); 4) Finansije i sloboda budžetiranja i kreiranja javnih politika – kao jedna od najvažnijih pretpostavki uspešnog funkcionisanja lokalne samouprave jeste i finansijska autonomija, izvorni prihodi, sloboda u prikupljanju i trošenju budžeta itd; 5) Organizacija vlasti – pitanje učešća građana, način izbora građanskih predstavnika – predstavničkog doma, način izbora izvršne vlasti, organizacija lokalne uprave, administracije i javnih službi i ustanova; 6) Kontrola centralne vlasti – preciznije pitanje na koji način se štite ustavnost i zakonitost, jer autonomija lokalnih samouprava mora biti ograničena Ustavom i zakonima određene države.

Ivan Koprić sažeto ukazuje na prednosti političke decentralizacije kroz lokalne samouprave. On smatra da lokalna samouprava onemogućuje koncentraciju političke moći, doprinosi lokalizaciji političkih konflikata u društvu, olakšava napetosti u međunacionalnim odnosima, poboljšava kvalitet javnih službi, (potencijalno) smanjuje ukupne javne troškove, omogućava šire i učestalije učešće građana u političkim procesima i procesima kreiranja javnih politika, doprinosi političkoj edukaciji i uspostavljanju demokratske političke kulture i priprema i osposobljava političare za učešće na nacionalnom nivou (Koprić, 2002: 422-433).

Izučavanje lokalne samouprave je izuzetno važno u savremenim teorijama država. U zavisnosti od razumevanja koncepta države, razlikuju se i pitanje i položaj lokalne samouprave u savremenim državama. Svakako, iako počiva na autonomiji i odvojenim poslovima od centralne vlasti – lokalna samouprava svakako jeste deo državne strukture i neodvojiva je od izučavanja savremenih teorija države. Tako jedna od poznatijih definicija funkcionalne države Danlivija i O'Lirija kaže da je država skup institucija, koristeći ex ante pristup prema kome ove institucije rade na ostvarenju ciljeva, namera i zadataka, a kroz drugi ex post pristup tvrde da se država definiše kroz posledice delovanja svih tih institucija, odnosno na održavanje društvenog poretka (Dunleavy; O'Leary, 1987 prema Pavlović, 2010: 15).

U pogledu svih teorijskih pristupa savremenoj državi – klasični i novi pluralizam, ortodoksni i savremeni marksizam i stari i novi elitizam, pozicije i uloge lokalne samouprave i njenog razvoja se može različito tumačiti. Različiti autori su na različite načine definisali i objašnjavali ulogu nižih nivoa vlasti u odnosi na centralni. U skladu sa tim, ali i pod uticajem globalizacije otvaraju se dodatna pitanja mogućnosti razvoja lokalnih samouprava i njihove uloge u savremenom demokratskom, ali i ekonomskom razvoju. Dodatno, usložnjeni procesi političkog odlučivanja, tipovi političkih sistema, odnosa različitih grana vlasti, različiti modeli vertikalne organizacije vlasti i međusobni odnosi različitih nivoa vlasti donose ogromne probleme u samom procesu kreiranja javnih politika – bilo nacionalnih, bilo regionalnih ili lokalnih. Kada se na sve to dodaju problemi političkog procesa – izbora, odnosa između građana i narodnih predstavnika i njihovih posrednika – političkih partija, interesnih i lobi grupa, organizacija civilnog društva i neformalnih grupa građana, tada dolazimo do veoma komplikovanog procesa donošenja odluka koje svakako da ima svoje posledice i po procese izučavanja lokalne samouprave i njene uloge u savremenim državama. Kada dodamo tome i procese donošenja odluka u samim lokalnim samoupravama, odnose političke i biznis moći, sve veće zahteve građana i probleme života u zajednicama – onda dolazimo do toga da je generalno za političku nauku od velike važnosti da se pozabavi i lokalnom samoupravom kao jako važnim delom za funkcionisanje savremenih država. Istraživači u različitim oblastima bi morali da uključe aspekte funkcionisanja lokalnih samouprava – od istraživača političkog poretka, teorija države, koncepta građanstva, ljudskih prava i sloboda, preko političkih sociologa koji istražuju političku moć, političke partije, društvene pokrete, ali i istraživači koji se bave tipovima političkih sistema, izborima, izbornim sistemima, procesima participacije građana i učešća u procesima donošenja odluka, odnosno onih koji se bave procesima i kreiranjem javnih politika.

U mnogim zemljama, lokalne samouprave pate od različitih ograničenja, finansijskih poteškoća, problema sa ljudskim resursima, preteranog upliva centralnog nivoa vlasti, političkog klijentelizma, korupcije i lokalnog elitizma (Smith, 1998 prema Haque; de Vries; Reddy, 2008: 193). Jedan od najjačih argumenata za postojanje lokalne samouprave i lokalnih vlasti jeste taj da ona raspršuje centralizovanu vlast i da se sama po sebi uklapa u koncepte demokratije. Ona predstavlja dodatne slojeve/stepene neophodne sigurnosne mreže koja štiti građane od potencijalno autoritarnih centralnih vlasti (Phillips, 1996: 23).

U odnosu na domaće obavljene radove u oblasti lokalne samouprave, nisu previše zastupljeni oni koji se bave teorijskim postavkama lokalne samouprave. U pitanju su radovi/istraživanja koja se tiču objašnjavanja sistema lokalne samouprave, istorijskim razvojem, komparativnim pregledom sistema lokalnih samouprava u Evropi i svetu, pojedinim lokalnim samoupravama kao studijama slučaja, načinu i funkcionisanju lokalnih samouprava u generalnom sistemu ekonomskog razvoja, studijama o lokalnom ekonomskom razvoju i tek poneka istraživanja o političkim institucijama. Naučni fond koji se bavi lokalnom samoupravom se uglavnom bavi temama: ekonomskog razvoja i modernizacijom (Vasiljev, 2013; Gorčić, 2013; Vasiljević, 2012; Đorđević, 2007b; Damjanović et al. 2001), upravom i funkcionisanjem (Đorđević, 2014; Ilić, 2013; Milenković, 2013; Đorđević, Milenković, 2012; Đorđević, Milenković, Veljović, 2012; Matić, 2012a; Milosavljević, 2009; Damjanović, Milenković et al. 2007; Bašić i Crnjanski, 2006; Đurić, 2005), istorijskim pregledom razvoja institucija (Milosavljević, 2015; Stanković, 2015; Svirčević, 2011; Svirčević 2009; Jovičić, 2006), stanjem lokalne samouprave i decentralizacije (Stojanović, 2014; Đorđević, 2011; Đorđević, 2007a; Damjanović et al. 2001), komparativnim pregledom lokalnih samouprava u svetu (Đorđević, 2003, Đorđević, 2008) ili izradom studija slučaja pojedinih jedinica lokalne samouprave (Stojanović, Jović, 2014; Butigan, 2012; Orlović et al. 2010; Pavlović, Orlović et al. 2009).

Ipak, ni strana literatura nije bogata teorijskim konceptima lokalne samouprave, a posebno ne onim teorijskim postavkama koje su šire od konceptata teorija države i unutar njih konceptata lokalne samouprave. Teorije o lokalnoj samoupravi se vezuju upravo za teorije države, teorije demokratizacije i pojedine ideološke pravce ili metodološke principe.

Erligson i Odalen (Erlingsson; Ödalen, 2017) smatraju da lokalna samouprava svoju teoriju vezuje između demokratije i prava na snažnu, ustavom zaštićenu lokalnu samoupravu koja počiva na osnovnoj premisi o individualnoj moralnoj autonomiji koja jeste normativni temelj demokratije, ali i prava na lokalnu samoupravu. Oni dalje navode istorijsku misao Džona Stjuarta Mila o značaju lokalne samouprave i lokalne demokratije. Kako oni ističu, prema Milu, lokalna vlast i lokalna samouprava su važne iz razloga da bi se obezbedila efikasna vlada, odnosno efikasno vladanje. Prema Milu, nacionalne (centralne) vlade nemaju ni resurse, ni znanje da efikasno upravljaju pitanjima od lokalnog značaja i da je zato neophodno imati instrumente vladanja koje su bliske građanima. Dodatno, možda i važnije, lokalna samouprava i lokalna vlast omogućavaju velikom broju građana učešće u politici, što stvara demokratskije društvo i kako navodi, moralno kulturnije društvo usled participacije građana. Međutim, on je isticao i probleme – velika autonomija lokalne samouprave može biti opasna jer može da dovede do tiranije nad manjinom na lokalnom nivou i smatrao je da određena pitanja moraju biti pod nadzorom i kontrolom centralne vlade (Mill, 1861 prema Erlingsson; Ödalen, 2017: 6).

U svom delu „Decentralizacija: Teritorijalna dimenzija države“ Smit (Smith, 1985) definiše tri različite teorije o lokalnoj samoupravi. Za teoriju javnog izbora, u pogledu različitih izbora i preferencija racionalnih pojedinaca (videti više: Downs, 1957), lokalne samouprave mogu da zadovolje te izbore i preferencije kroz različite servise, dobra i usluge. Ova teorija smatra da će se interesi i preferencije pojedinaca najbolje isporučiti lokalnoj samoupravi i to posebno najnižem nivou ostvarivanja lokalne samouprave, a da lokalne samouprave na osnovu tih zahteva (inputa) od strane građana mogu najbolje da kreiraju lokalne politike i isporučuju servise i usluge (outpute) koje su u skladu sa željama i potrebama građana. Prema liberalno-demokratskoj teoriji lokalne samouprave, autor navodi da je na neki način lokalna samouprava „škola demokratije“, odnosno da se kroz decentralizovani model odlučivanja i obavljanja „državnih“ poslova, na najbolji mogući način se unapređuje političko obrazovanje, ali i participacija građana. Oni se na neki način treniraju i školuju za učešće u procesima donošenja odluka što je izuzetno važno za unapređenje i jačanje poverenja građana u institucije, za održavanje poretka i stabilnosti poretka savremenih demokratija, ali i kroz lokalne servise i usluge i obezbeđivanje potreba svojih građana. Dalje, treća teorija lokalne samouprave prema Smitu je neo marksistička teorija prema kojoj u stvari lokalna samouprava služi za podršku privatnom kapitalu, za stvaranje uslova opstanka i uvećanja kapitala kroz programe koje lokalne vlasti pružaju kao što su obrazovanje radničke klase i stanovanje.

Dalje, pojedini autori (Vilka i Alder) imaju različite dodatne teorije o odnosima između lokalne samouprave i centralne vlasti ili nezavisne teorije u pogledu na lokalnu samoupravu.

Za Vilku, glavna postavka lokalne samouprave jeste teorija slobodne zajednice zasnovana na ideji da su zajednice nastale pre države i da imaju potpuno prirodno pravo na upravljanje svakodnevnim životom i osnovnim poslovima te zajednice. Dalje, Vilka naglašava i značaj ekonomske teorije lokalne samouprave, prema kojoj se važnost postojanja lokalnih samouprava smešta u pitanje ekonomskog poretka i prava na lokalne institucije u skladu sa tim. Vilka dalje, lokalnu samoupravu definiše i kroz državnu teoriju lokalne samouprave, odnosno polazišta da su lokalne samouprave samo agenti države i da uz postojanje nezavisnosti i autonomije u odlučivanju, da je ipak njihova primarna funkcija da pomaže centralnoj državi u efikasnom izvršavanju svojih zadataka (Vilka, 2004 prema Haque; de Vries; Reddy, 2008: 195-196).

Alder u svojoj teoriji lokalne samouprave iznosi više usko povezanih perspektiva za značaj teorijskog razumevanja lokalne samouprave uključujući odrednice „negativne“ i „pozitivne“ slobode (zasnovano na konceptima slobode Isaija Berlina), republikanizma, instrumentalne perspektive i korporativizma. U ovoj postavci, važnost negativne slobode kroz postojanje lokalne samouprave jeste pretpostavka autonomije i prava pojedinaca i manjih grupa da se organizuju i uređuju poslove koji su za njih od važnosti i na koje niko ne treba da utiče i da se meša u njihove slobode. Koncept pozitivne slobode jeste povezan sa demokratijom i pitanjem demokratske samouprave, odnosno učešćem u vlasti i kolektivnom obavljanju poslova od važnosti za zajednicu. Dodatno, republikanska pozicija se naslanja na koncept pozitivne slobode koja naglašava značaj učešća u lokalnoj vlasti, ali i građanskih vrlina za učešće u vršenju vlasti. Instrumentalna i korporativna pozicija se oslanja na ekonomske razloge i navodi se da lokalna samouprava i autonomija manje zajednice nije vrednost sama po sebi i da se ne može na taj način posmatrati, ali da instrumentalna vrednost lokalne samouprave počiva u svom doprinosu veće efikasnosti poslova države u smislu troškova i koristi i da doprinosi maksimiziranju opšteg interesa. Dalje navodi da je neophodan čvrst nadzor centralne vlasti nad lokalnim vlastima, ali i da je postojanje lokalnih samouprava i lokalne vlasti instrumentalno sredstvo države za efikasnije upravljanje poslovima (Alder, 2000 prema Haque; de Vries; Reddy, 2008: 196-197).

Teorijske postavke Smita, Vilke i Aldera se mogu grupisati u nekoliko sažetijih teorija: 1) Teorije usredsređene na zajednicu (teorija slobodne zajednice i negativne slobode); 2) Teorije usredsređene na državu (korporativna teorija i državna teorija lokalne samouprave); 3) Teorije koje povezuju zajednicu i državu (pozitivna sloboda, republikanska teorija i liberalno-demokratska teorija); 4) Tržišno orijentisane teorije (teorija javnog izbora i instrumentalna teorija) i 5) Radikalne teorije (neo marksistička teorija) (Haque; de Vries; Reddy, 2008: 198).

Ovako sažete teorije lokalne samouprave svakako doprinose uobličavanju i sintezi razmišljanja i istraživačkih radova, ali i teorija o lokalnoj samoupravi, ali teško da se u savremeno doba može odbaciti bilo koja od ovih postavki (verovatno samo peta – radikalne teorije neo marksizma). I zaista, osnovne definicije lokalne samouprave, konkretne ustavne i zakonske forme i postavljanje lokalnih samouprava širom sveta, konkretni načini vršenja poslova, usluga i servisa – sve se baziraju na sažete četiri grupe teorija o lokalnoj samoupravi. U zavisnosti od poslova koje obavlja i pravima građana da odlučuju o poslovima o svom najbližem okruženju, (ne)zavisnosti lokalnih samouprava i konstantnim borbama za nezavisnost i autonomiju, stepena učešća građana i ostvarivanja suverenosti direktno ili izabраниh predstavnika pa do pitanja upravljanja resursima, novcem, efektivnosti i efikasnosti vršenja poslova – sve lokalne samouprave i sve normativne postavke sistema lokalne samouprave usko se oslanjaju na sve teorijske postavke. U konstantnoj borbi za političku moć i autonomiju, važnost pojedinih teorija samo u nekim trenucima postaje značajnija u odnosu na druge.

Pojedini autori teorija o lokalnoj samoupravi i prava građana na lokalnu samoupravu izvode iz individualne slobode i liberalne filozofije i prava na upravljanje sopstvenim poslovima pojedinaca ili manjih grupa unutar države. Neki od njih teoriju lokalne samouprave baziraju na individualnoj moralnoj autonomiji pojedinaca (Philpott, 1995; Philpott, 1998) ili jednakosti - odnosno jednakom poštovanju pojedinaca i pravu na samoopredeljenje (Copp, 1997). Iako radovi obojice autora ukazuju i na pitanje prava na samoopredeljenje i bave se i pitanjima secesije, nas ipak zanima samo obrazloženje prava na lokalnu samoupravu. Pitanje prava na opredeljivanje o ciljevima i putevima kuda će da se kreće i kakve će servise da obezbeđuje lokalna samouprava i kakve će politike da kreira, to je potpuno drugi pravac teorija lokalne samouprave od pitanja prava na samoopredeljenje i potencijalnu nezavisnost od centralne države u teritorijalnom smislu.

2.2 Značaj razvoja lokalnih vlasti – decentralizacija i ekonomski razvoj

Samim nastankom i početkom razvoja lokalnih vlasti, otvoreno je pitanje značaja razvoja ovog dela organizacione forme države. Kao prvi princip razvoja lokalnih vlasti javlja se taj da se poslovi od neposrednog značaja za građane, najbolje i najefikasnije realizuju kada se o njima odlučuje na nivou najbližem građanima. Savremene države su u vertikalnoj organizaciji različito razgranate, sa različitim brojem nivoa lokalne samouprave, sa različitim nadležnostima, poslovima, međusobnim odnosima i političkim i drugim institucijama i ustanovama. Za kvalitetnije javne usluge i za njihovo lakše vršenje od velike je važnosti da sistemi lokalne samouprave budu funkcionalni, dobro kreirani i da doprinose svom osnovnom cilju. Zato je i u praktičnom, ali i u teorijskom smislu otvoreno pitanje izučavanja lokalnih vlasti, njenog razvoja i unapređenja u svim savremenim demokratskim državama.

Decentralizacija se smatra idealom u pogledu vršenja poslova i isporučivanja kvalitetnih usluga građanima u savremenom svetu. I danas se zaista u mnogim delovima sveta primenjuju najrazličitiji oblici decentralizacije sa nadom da će se ispuniti visoka očekivanja građana u pogledu usluga, ali i participacije. Decentralizacija bi trebalo da države učini i demokratičnijim i razvijenijim. Kroz decentralizaciju bi trebalo da se proširi mogućnost građana da učestvuju u procesima donošenja odluka i kreiranja javnih politika, ali i da kroz javne usluge na lokalnom nivou ostvari i pomak u ekonomskom i socijalnom pogledu kroz smanjenje siromaštva i kroz kreiranje usluga usmerenih na stvarne i realne potrebe ljudi (Saito, 2008: 1-2). Retorika i teorija decentralizacije je obećavala bolje upravljanje i veći nivo demokratije s obzirom da bi izabrani nosioci vlasti bili direktnije odgovorni za svoje postupke i politike koje kreiraju i s obzirom na veće angažovanje građana u lokalnim poslovima (Grindle, 2007: 2).

Decentralizacija treba pre svega da podstakne efikasnost i legitimnost i kako to sažeto objašnjava Vladimir Todorčić: „Decentralizacija je teorijsko-ideološki koncept uređenja države koji se bazira pre svega na funkcionalnim argumentima: decentralizovana vlast omogućuje veću participaciju građana u vršenju vlasti, vlast je odgovornija prema građanima, ima veću sposobnost da pronađe rešenja koja su opšte prihvatljiva, pruža priliku za stvaranje novih političkih elita, predstavlja protivtežu autoritarnoj državi, najefikasnija je u pogledu zadovoljavanja lokalnih potreba stanovništva, stvara osećaj zajedništva i element je „građanskog društva“ ili njegov most ka centralnoj vlasti. Sve u svemu, dva osnovna argumenta u prilog ideje decentralizacije su efikasnost i legitimnost“ (Todorčić, 2007: 25).

Jedna od važnijih stvari u razvoju lokalnih samouprava jesu i njihove finansije, odnosno pitanje budžeta, trošenja budžeta, podnošenja računa građanima i njihova transparentnost. Celokupno razumevanje sistema lokalne samouprave i razvoja lokalnih vlasti je nemoguće bez poznavanja sistema finansiranja lokalne samouprave, izrade i trošenja budžeta, zadovoljavanja potreba građana i vršenja usluga zasnovano na potrebama građana koji žive u datim jedinicama lokalne samouprave. Finansijska ili budžetska politika svakako jeste jedna od najvažnijih lokalnih politika.

Finansijske ili finansijska ili budžetska/e politika/e jeste formalna pozicija (formalni dokument – budžet, finansijski plan) zauzeta od strane organa lokalne uprave da sprovede svoje finansijske ciljeve. Ova politika obezbeđuje okvir za finansijsko upravljanje lokalnom samoupravom i smernice za rukovodioca i službenike, kao što su gradonačelnici (predsednici opština/okruga), finansijski menadžeri i organi lokalne uprave koji obavljaju finansijske poslove lokalne samouprave i prikupljaju i troše novac (Spearman, 2013: 72).

Još od devedesetih godina prethodnog veka, sistem računovodstva i pitanja trošenja budžeta je u mnogim evropskim državama reformisano, sa ciljevima informativnijeg (po građane) i poslovnog (efikasno i efektivno) budžetiranja i budžetskih sistema (Vela; Fuertes, 1999: 87). Samo neke od promena u finansiranju lokalnih samouprava i načinima trošenja novca jesu i veliki broj različitih instrumenata lokalnih vlasti u pogledu ekonomske i fiskalne politike. Veliki broj ekonomskih instrumenata poput zona za gradnju, podsticaja/subvencija ili drugih vidova finansijske pomoći, deregulacije, spuštanje ili podizanje poreze, kreiranje biznis zona i slično je snažno uticalo na uticaj lokalne samouprave na živote njenih građana, odnosno na bazičnu ekonomiju jednog grada, opštine, regiona, okruga i slično (Agranoff; McGuire, 2003: 126).

Iako nije tema ove doktorske disertacije, pitanje finansiranja, prikupljanja i trošenja budžetskih sredstava je jedno od ključnih pitanja i u direktnoj vezi sa donosiocima odluka, odnosno sa lokalnim vlastima, a iz konteksta našeg istraživačkog pitanja i sa političkim partijama i odnosima između političkih partija, njihovih lokalnih odbora i centrala političkih partija. Kako neki autori navode, između finansija i finansiranja bilo države, bilo lokalnih samouprava i politike je velika povezanost. Tako Vildavski navodi: „Većina praktičnog budžetiranja može se odvijati u zoni sumraka između politike i efikasnosti“, a Rubin navodi: „Budžet je veoma politička stvar, ali nije isto što i politika. Predstavlja poseban kutak politike, ali sa mnogo svojih specifičnih karakteristika“ (Vildavski, 1961; Rubin, 1993 prema Gianakis; McCue, 1999: 1).

Iako prema Spengleru (Spengler, 1999: 4) budžetski proces zavisi od tri široke grupe aktera – onih koji zahtevaju određene usluge ili davanja (određene društvene grupe sa svojim posebnim zahtevima), zaposlenih koji usluge pružaju (administracija, javna preduzeća, javne ustanove) i poreske obveznike koji ih plaćaju, u Srbiji je situacija oko razvoja lokalnih vlasti i njihovih finansija dodatno usložnjena sa akterima poput političkih partija, lokalnim odborima tih političkih partija, centralama ili šefovima tih partija, ali i događajima koji imaju snažan uticaj na trošenje javnog novca poput lokalnih ili opštih izbora.

Sam koncept lokalne vlasti i sistema lokalne samouprave i njen fiskalni i budžetski proces bi trebalo da ima mnoge prednosti poput prenošenja odgovornosti na nivoe vlasti koje su bliske građanima, unapređeno pružanje usluga građanima i veća odgovornost javnih službi za ishode politika i servisa. Za lokalnu samoupravu koja je decentralizovana i u pogledu nadležnosti i u pogledu odlučivanja – ona bi trebalo da obezbedi ovaj vid fiskalnih/budžetskih prednosti (Mikesell, 2007: 16).

Ipak, iako se u većini zemalja zaista veliki udeo usluga i dobara obezbeđuju preko lokalnih/okružnih/regionalnih vlasti, ipak su u gotovo svim zemljama te lokalne vlasti na bilo kom nivou delimično ili potpuno podređene centralnoj vlasti. Od stepena demokratizacije država u dobrom delu zavisi i stepen podređenosti lokalnih vlasti centralnoj vlasti. Iako se u svim ustavima i zakonima o lokalnim samoupravama garantuje pravo na autonomiju, ona je vrlo često oslabljena zbog finansija, odnosno odsustva finansijske autonomije, čak i kada postoji politička autonomija (Nijhoff, 1968: 31). Osnovna karakteristika lokalne vlasti mora da bude da ispuni odgovornosti demokratskog upravljanja – mudro korišćenje javnih resursa usmeravajući ih na željene ciljeve, odnosno sposobnost upravljanja programima i ljudskih resursima na efikasan način (Ingraham, 2008: 4). Pravo na sopstveno i samostalno finansiranje je od ključne važnosti za razvoj lokalne samouprave uz političku autonomiju, odnosno autonomiju odlučivanja. Jer bez mogućnosti da servisirate svoje usluge, obaveze i obezbeđujete prava građana, teško se to može nadoknaditi većim stepenom učešća građana.

Opšti stav svake centralne vlasti jeste da bi i lokalne rashode morala da kontroliše upravo centralna vlast i retki su primeri gde postoji pozitivno gledanje na to da postoji potpuna autonomija

lokalnih vlasti u odnosu na budžetiranje. Lokalnu diskreciju u odlučivanju o novcu moguće je tolerisati isključivo kroz izvorne prihode, ali u granicama i ne iznad nekih utvrđenih minimuma ili maksimuma utvrđenih na nacionalnom nivou (Jones; Travers, 1996: 96).

Za razvoj lokalnih vlasti je od ključnog značaja princip finansijske samostalnosti, stabilnosti, „zdravlja“ ili „discipline“. Mnogi od ovih termina imaju različita značenja, neki se odnose na dovoljne izvorne prihode koje opštine i gradovi moraju da imaju da bi se moglo govoriti o nezavisnosti, samostalnosti ili stabilnosti, dok se drugi pomenuti termini više odnose na umerenost u planiranju i trošenju budžeta i neophodnosti redovnog servisiranja svojih obaveza, kvaliteta usluga i programa, odsustvu zaduživanja (ili prezaduživanja), planiranja ljudskih i drugih resursa i vrlo jasnom balansu između prihoda i rashoda, ali i u skladu sa potrebama i zahtevima građana (Stojanović, 2014; Đorđević, 2003; Honadle; Costa; Cigler, 2004). Nije teško zaključiti da posebno zemlje u razvoju pod sve većim opterećenjem gradskog stanovništva i njihovim konstantnim povećanjem i građanima koji zahtevaju sve više usluga proizvodi probleme lokalnim samoupravama koje postaju sve zavisnije od centralnih vlada, kako zbog manjka sredstava, tako i zbog nemogućnosti da budu potpuno slobodne u određivanju izvornih stopa prihoda (Fölscher, 2007: 79). Kada se na sve izazove savremenog sveta, opšte prezaduženosti države, niske autonomije lokalne samouprava dodaju i politički pritisci i zavisnost od centrale ne samo države, nego i partije(a), onda istraživanje lokalnih finansija i značaja koji imaju za razvoj lokalnih samouprava dobija još više na značaju. Iako se u ovom delu disertacije samo osvrćemo na elemente značaja razvoja lokalnih vlasti, ove teme su od velike važnosti da se zaključe posledice koje nastaju usled nedovoljne nezavisnosti i nesamostalnosti lokalnih samouprava.

Dodatno, za razvoj lokalne vlasti su od velike važnosti spoljna ograničenja koja mogu da postoje na lokalnom nivou vlasti. Spoljna ograničenja lokalnog delovanja koja potiču iz državnih i nacionalnih institucija mogu imati važne i velike posledice na lokalne javne politike i na to kako lokalne institucije mogu da funkcionišu i kako funkcionišu. Ta eksterna pravila mogu uticati na donošenje lokalnih odluka i lokalne javne politike na dva načina: 1) Državne/nacionalne politike i zakoni mogu povećati ili smanjiti troškove povezane sa ostvarivanjem određenih ciljeva i politika i podsticati određene ishode, praktično utvrđujući koje su politike u interesu lokalne samouprave i njenih građana i lokalne vlasti, a drugo, 2) Spoljna ograničenja mogu direktno uticati na mogućnosti lokalnih predstavnika vlasti da uspešno ostvaruju svoje interese kroz ukidanja nadležnosti, prenos nadležnosti, preraspodelu nadležnosti ili finansija (Clinger Mayer; Feiock, 1999: 93).

2.3 Sistem lokalne samouprave Republike Srbije

Lokalna samouprava u Srbiji ima dugu tradiciju još od Sretenjskog Ustava (1835) sa većom, manjom ili gotovo nikakvom autonomijom lokalnih samouprava, ali tradicija postojanja i održavanja nekakvih formi dekoncentracije ili decentralizacije vlasti je oduvek postojao (Đurđev, 2007; Milosavljević, 2012; Milosavljević, 2015; Đorđević, 2003). Kako Bogoljub Milosavljević navodi, suštinski pravi demokratski razvoj moderne lokalne samouprave u Srbiji ipak počinje tek Zakonom o lokalnoj samoupravi iz 2002. godine. On navodi da je pojam lokalne samouprave vraćen u pravni poredak Republike Srbije Ustavom iz 1990. godine, ali ukazuje i na usvajanje Zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije iz 1995. godine kojim se gotovo pa oduzela imovina lokalne samouprave od strane države i naglašava da su sve do izmena početkom XXI veka lokalne samouprave imale jako mali značaj i nadležnosti (Milosavljević, 2012: 749 – 750).

Zakon o lokalnoj samoupravi iz 2002. godine je doneo bolji pravni položaj lokalne samouprave u Srbiji, ali pun kapacitet značajnosti i uloge lokalne samouprave je dostignut tek usvajanjem Ustava 2006. godine. Lokalna samouprava u Srbiji definisana je Ustavom Republike Srbije („Sl. glasnik RS“, br. 98/2006). Već u prvom delu Ustava (Načela Ustava) garantuje se pravo na lokalnu samoupravu. Član 12. nosi naslov Pokrajinska autonomija i lokalna samouprava i navodi se da je državna vlast ograničena pravom građana na pokrajinsku autonomiju i lokalnu samoupravu i da pravo građana na autonomiju i samoupravu podleže samo nadzoru ustavnosti i zakonitosti.

Ustav u članu 56. garantuje i pravo građana na peticiju i druge predloge koje mogu podneti između ostalih - državnim organima i lokalnoj samoupravi i da od nje dobiju odgovor. Ustav u članu 87. definiše i imovinu jedinica lokalnih samouprava u obimu da se ona definiše posebnim zakonom. Deo Ustava koji se odnosi na javne finansije (članovi 91-93) definiše i da se lokalne samouprave finansiraju iz poreza i drugih prihoda, da imaju budžete u kojima moraju biti prikazani svi prihodi i rashodi, kao i da mogu da se zadužuju. Član 97. Ustava definiše i da Republika Srbija u okviru svojih nadležnosti uređuje sistem lokalne samouprave. Član 105. Ustava definiše i da se teritorija jedinica lokalnih samouprava kroz izmene zakona donosi većinom glasova od ukupnog broja narodnih poslanika. Ustav u članu 137. definiše i da Republika može poveriti određene poslove jedinicama lokalne samouprave, kao i da jedinice lokalne samouprave mogu osnivati javne službe. U članu 167. Ustava koji definiše Ustavni sud, predviđeno je da Ustavni sud odlučuje o saglasnosti statuta i opštih akata jedinica lokalne samouprave, da rešava sukobe nadležnosti između republičkih organa i jedinica lokalnih samouprava, kao i između autonomnih pokrajina i jedinica lokalnih samouprava.

U sedmom delu Ustava pod imenom Teritorijalno uređenje je preciznije uređena lokalna samouprava. Ustav u članu 176. garantuje pravo građana na lokalnu samoupravu koje ostvaruje neposredno ili preko slobodno izabраниh predstavnika i da jedinice lokalne samouprave imaju svojstvo pravnih lica.

Članovi Ustava 177. i 178. definišu razgraničenje i poveravanje nadležnosti lokalnih samouprava. Ustav definiše da su lokalne samouprave nadležne za ona pitanja koja one mogu ostvarivati na svrsishodan način i da se ta pitanja uređuju zakonom. Takođe, Ustav definiše i da Republika zakonom može poveriti određene nadležnosti lokalnim samoupravama, kao i autonomna pokrajina i da sredstva za vršenje tih poslova i nadležnosti obezbeđuje onaj entitet (Republika ili autonomna pokrajina) koji je poverio nadležnosti.

Ustav u članovima od 179. do 180. definiše pravo na samostalno uređivanje organa (uređivanje organa i javnih službi) i definiše skupštinu jedinice lokalne samouprave kao najviši organ koju čine odbornici koji se biraju na period od 4 godine na neposrednim izborima tajnim glasanjem u skladu sa zakonom. Takođe, Ustav definiše da se omogućuje srazmerna zastupljenost u skladu sa zakonom u lokalnim samoupravama u kojima žive nacionalne manjine.

Članovi Ustava od 188. do 193. detaljnije definišu lokalnu samoupravu u Srbiji. Ustav definiše jedinice lokalne samouprave, njihov položaj, nadležnosti, pravne akte i organe jedinica lokalne samouprave, nadzor nad radom jedinica lokalne samouprave i zaštitu lokalne samouprave. Ustav definiše da su jedinice lokalne samouprave opštine, gradovi i grad Beograd, a da se njihova teritorija i sedište utvrđuju zakonom. Ustav takođe definiše da se osnivanje, ukidanje ili promena teritorije lokalne samouprave sprovodi samo uz prethodni referendum u toj lokalnoj samoupravi.

U ovom delu Ustav definiše i da se poslovi lokalne samouprave finansiraju iz izvornih prihoda opština, gradova i grada Beograda i iz budžeta Republike Srbije, kao i iz budžeta autonomnih pokrajina kada je povereno vršenje poslova iz pokrajinske nadležnosti.

Član 189. Ustava uređuje položaj jedinica lokalne samouprave i navodi da se opštine osnivaju i ukidaju zakonom, da se grad takođe osniva zakonom kojim se uređuje lokalna samouprava i da grad ima nadležnosti koje su Ustavom poverene opštini, a da mu se zakonom mogu poveriti i druge nadležnosti. Položaj glavnog grada Beograda se uređuje posebnim zakonom o glavnom gradu i grad Beograd ima nadležnosti opštine i grada, ali da mu se mogu poveriti i druge nadležnosti. Dodatno, Ustav predviđa da gradovi putem svojih statuta mogu osnivati gradske opštine (dve ili više) i da im se kroz statute gradova uređuju poslovi.

U ovom delu Ustav Republike Srbije u stvari predviđa opštinu kao osnovnu jedinicu lokalne samouprave i definiše njene nadležnosti (član 190). Opština preko svojih organa uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti, korišćenje građevinskog zemljišta i poslovnog prostora, stara se o izgradnji, rekonstrukciji, održavanju i korišćenju lokalnih puteva i ulica i drugih javnih objekata od opštinskog značaja, uređuje i obezbeđuje lokalni prevoz, stara se o zadovoljavanju potreba građana u oblasti prosvete, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite, dečije zaštite, sporta i fizičke kulture, stara se o razvoju i unapređenju turizma, zanatstva, ugostiteljstva i trgovine, stara se o zaštiti životne sredine, zaštiti od elementarnih i drugih nepogoda, zaštiti kulturnih dobara od značaja za opštinu, zaštiti, unapređenju i korišćenju poljoprivrednog zemljišta i obavlja i druge poslove određene zakonom. Osim toga, opština donosi svoj budžet i završni račun, urbanistički plan i program razvoja opštine, utvrđuje simbole opštine i njihovu upotrebu. Opština se dodatno stara o ostvarivanju, zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih prava, kao i o javnom informisanju u opštini. Dalje, opština upravlja svojom imovinom i utvrđuje prekršaje za kršenje opštinskih propisa.

Ustav u članu 191. dalje predviđa i statut kao najviši pravni akt koji donosi skupština opštine. Dodatno, skupština donosi druge opšte akte iz svoje nadležnosti, usvaja budžet i završni račun opštine, donosi plan razvoja i prostorni plan opštine, raspisuje opštinski referendum i vrši druge poslove određene zakonom i statutom. Dalje, Ustav kao organ opštine prepoznaje samo skupštinu opštine, a druge organe i njihovo institucionalno uređenje i način izbora ostavlja zakonima i statutima opština. Ono što je jako važno, Ustav u članu 191. stavu 4 predviđa da „Skupština opštine odlučuje o izboru izvršnih organa opštine“ čime utvrđuje i model vlasti na nivou opština. Ipak, Ustav predviđa da se izbor izvršenih organa grada i grada Beograda uređuje zakonom (što ostavlja mogućnost da se kroz zakone o lokalnoj samoupravi i glavnom gradu na drugačiji način definiše izbor izvršnih organa gradova i grada Beograda).

Ustav u članu 192. predviđa nadzor nad radom opštine od strane Vlade Republike Srbije u pogledu obustave izvršenja opštih akata opštine za koje smatra da je protivan Ustavu ili zakonu i pokretanje postupka za ocenu ustavnosti ili zakonitosti. Takođe, predviđa se da pod zakonskim uslovima, Vlada može raspustiti skupštinu opštine i imenovati privremeni organ da vrši poslove u međuvremenu.

Takođe, član 193. Ustava predviđa zaštitu lokalne samouprave kroz pravo žalbe Ustavnom sudu ukoliko se onemogućava vršenje njene nadležnosti i poslova.

Pre nego što predstavimo dodatno uređenje lokalne samouprave kroz zakone Republike Srbije, ovde ukazujemo na strukturu lokalne samouprave u Srbiji definisanu Ustavom. Kao što smo videli, Ustav definiše jednostepenu teritorijalnu organizaciju i jednostepenu realizaciju lokalne samouprave. Kao što smo videli iz prethodnih ustavnih odredbi, ne čini više opština jedan grad, a Ustav ne predviđa ostvarivanje lokalne samouprave kroz okruge ili regione, distrikte i slično. Suštinski, lokalna samouprava je jednostepena, a ostvaruje se kroz tri različita oblika (opštine, gradove ili grad Beograd), ali sa istim nivoom lokalne samouprave. Dodatno, gradske opštine nisu jedinice lokalne samouprave, već samo dekoncentracija gradske vlasti na niže nivoe putem statuta gradova ili grada Beograda iako imaju političke institucije i izbore (Stojanović, 2014; Stojanović; Jović, 2014). Kako Milosavljević i Jerinić navode: „Pošto nemaju izvornih nadležnosti, one obavljaju poslove iz kruga gradskih nadležnosti koji su utvrđeni statutom grada kao poslovi gradskih opština“ (Milosavljević; Jerinić, 2012: 38). Gradske opštine se mogu ukinuti odlukom skupštine grada i u tom smislu nemaju autonomiju u odnosu na viši nivo vlasti. Pojedini autori poput Snežane Đorđević ipak smatraju da samim postojanjem političkih izbora na nivou gradskih opština (održavaju se izbori za skupštinu gradske opštine prema Zakonu o lokalnim izborima) ovi entiteti postaju jedinice lokalne samouprave (Đorđević, 2009: 145). I pored ovog tumačenja koje ima osnova i argumentaciju u smislu osnovne političke decentralizacije kroz postojanje izbora, stava smo da se zbog nedostatka autonomije u poslovima, ali i odsustva funkcionalne decentralizacije odlučivanja potvrđeno kroz istraživanje (Stojanović; Jović: 2014), kao i kroz odsustvo postojanja gradskih opština u svim gradovima (postoje samo u Beogradu – 17, Nišu – 5, Užicu – 1, Vranju – 1, Požarevcu – 1) ipak gradske opštine ne računamo u jedinice lokalne samouprave. Za gradske opštine Milosavljević navodi da bi se one mogle okarakterisati kao teritorijalne jedinice sui generis, odnosno teritorijalne organizacije iznad mesnih samouprava, a ispod jedinica lokalne samouprave (Milosavljević, 2012: 754).

Ostaje otvoreno pitanje da li se autonomne pokrajine mogu svrstati pod lokalnu samoupravu i kao među nivo između države i opština, gradova i grada Beograda, međutim problematično je što nije cela teritorija Republike Srbije obuhvaćena i podeljena na autonomne pokrajine, već samo 2 od 5 regiona (AP Vojvodina i AP Kosovo i Metohija). Prema tome, zbog istorijskog konteksta, trenutnog međunarodno pravnog statusa Kosova i Metohije (Rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 12.44) i neobuhvaćenosti cele teritorije Republike Srbije autonomnim pokrajinama, ne možemo smatrati da su one nivo lokalne samouprave u pravom i suštinskom smislu, iako na delovima teritorije koji imaju pravo na autonomnu pokrajinu one zaista funkcionišu kao jedan vid regiona i nivoa vlasti između države i opština, gradova i grada Beograda.

Veliki deo evropskih i svetskih zemalja ima razgranatu i višestepenu mrežu jedinica lokalne samouprave (Đorđević, 2003; Stojanović, 2013a). Kao jedan od najvažnijih indikatora u poređenju lokalnih samouprava u komparativnoj perspektivi, Volman definiše upravo pitanje strukture lokalne samouprave (broj nivoa ili stepena lokalne samouprave) ili nivo minimalne ili maksimalne veličine

lokalnih samouprava (Wolman, 2008: 97). I zaista broj nivoa lokalnih samouprava i njihova veličina svakako jeste od velike važnosti za funkcionalnost lokalnih samouprava.

Komparativno posmatrano, jednostepeni model poput Srbije u Evropi nema još mnogo zemalja. Poput Srbije koja ima jedan nivo lokalne samouprave (opštine, gradovi i grad Beograd – 145), još nekoliko zemalja iz bivše zajedničke države ima sličan model lokalne samouprave. U tabeli ispod predstavljamo strukturu nivoa lokalnih vlasti u Evropi.

Tabela 1. Struktura lokalne samouprave u Evropi (Izvor: Local and Regional Governments in Europe Structures and Competences, 2016)

Država	Broj struktura lokalne samouprave	Nivoi lokalne samouprave i broj jedinica lokalne samouprave
Albanija	2	Opštine (61) i regioni (12)
Austrija	2	Opštine (2100) i regioni (9)
Belgija	4	Opštine (589), Provincije (10), regioni (3) i komune (3)
Bosna i Hercegovina	2	Opštine i gradovi (57 + 7 u Republici Srpskoj i 74 + 6 u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt) i kantoni (10)
Bugarska	1	Opštine (265)
Hrvatska	2	Opštine i gradovi (428 + 127) i okruzi (21)
Kipar	1	Zajednice i opštine (350 + 30)
Češka Republika	2	Opštine (6258) i regioni (14)
Danska	2	Opštine (98) i regioni (5)
Estonija	1	Opštine i gradovi (183 + 30)
Finska	2	Opštine (313) i regioni (18)
Severna Makedonija	1	Opštine i grad Skoplje (81 + 1)
Francuska	3	Opštine (36658), departmani i prekomorski departmani (96 + 3) i regioni i prekomorski regioni (13 + 3)
Gruzija	1	Opštine i samoupravni gradovi (60 + 12)
Nemačka	3	Opštine i gradovi (11 313 opština od čega je 2060 gradova), okruzi (295) i regioni (16)
Grčka	2	Opštine (325) i regioni (13)
Mađarska	2	Opštine (3177), gradovi, gradovi okruzi, glavni gradovi distrikata (23), grad Budimpešta i okruzi (19)
Island	1	Opštine (74)
Irska	3	Gradovi i okruzi i opštinski distrikti (31 + 95), opštinski distrikti (95) i regioni (3)
Izreal	2	Regionalni saveti, lokalni saveti, opštine i industrijski saveti (57 + 126 + 75 + 2) i regioni (6)
Italija	3	Opštine (8006), provincije i metropole/gradovi (100 + 10) i regioni (20)
Letonija	2	Opštine i gradovi (110 + 9) i regioni (5)
Litvanija	1	Opštine (60)
Luksemburg	1	Opštine (105)

Malta	1	Lokalni saveti (68)
Moldavija	2	Sela, zajednice, opštine, gradovi, sela u gradovima (1547 + 5 + 61 + 66) i distrikti (32)
Crna Gora	1	Opštine (23)
Holandija	2	Opštine (390) i provincije (12)
Norveška	2	Opštine (428) i okruzi (19)
Poljska	3	Opštine (2479), okruzi (380) i regioni (16)
Portugal	2	Parohije i opštine (3092 + 308) i autonomni regioni (2)
Rumunija	2	Opštine i gradovi (2861 + 320) i okruzi (41)
Srbija	1	Opštine, gradovi i grad Beograd (174)
Slovačka	2	Opštine, gradovi i gradski distrikti (2751 + 140 + 39) i samoupravni regioni (8)
Slovenija	1	Opštine (212)
Španija	2	Opštine i okružni saveti (8124 + 52) i autonomne zajednice i gradovi (17 + 2)
Švedska	2	Opštine (290) i okružni saveti i regioni (11 + 9)
Švajcarska	2	Opštine (2324) i kantoni i polu kantoni (20 + 6)
Turska	1	Sela, opštine i specijalne provincije (18247 + 1397 + 51)
Ukrajina	3	Opštinski saveti (seoski i gradski 10885), distrikti (488) i regioni (24)
Engleska	1	Okružni saveti (27), saveti distrikta metropola (36), saveti distrikta (201), lokalni saveti (56), grad London sa 33 opštine
Škotska	1	Lokalne vlasti (32)
Vels	1	Lokalne vlasti (22)
Severna Irska	1	Distrikti (11)

Kao što vidimo, najveći broj evropskih zemalja ima najmanje dva, a deo njih i tri nivoa lokalnih vlasti. Osim nekoliko država koje bi mogle sa Srbijom da se porede po veličini teritorije i broju stanovnika, velika većina država koja ima samo jedan nivo lokalne samouprave spada u redove najmanjih i država sa najmanjim brojem stanovništva u Evropi.

U nastavku predstavljamo kako osnovni zakon (Zakon o lokalnoj samoupravi, „Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon, 47/2018 i 111/2021 - dr. zakon) dalje definiše sistem lokalne samouprave u Republici Srbiji. U ovom delu se nećemo baviti teritorijalnom organizacijom, političkim sistemom lokalne samouprave i modelom vlasti i neposrednim učešćem građana jer se time bavimo u narednim potpoglavljima.

U članu 2. ovaj zakon definiše lokalnu samoupravu: „Lokalna samouprava je pravo građana da neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika upravljaju javnim poslovima od neposrednog, zajedničkog i opšteg interesa za lokalno stanovništvo, kao i pravo i obaveza organa lokalne samouprave da, u skladu sa zakonom, planiraju, uređuju i upravljaju javnim poslovima koji su u njihovoj nadležnosti i od interesa za lokalno stanovništvo.“

Osim pomenutih stvari kojima se bavimo u nastavku teksta, ovaj osnovni zakon definiše preciznije odnose između Republike Srbije, autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave (članovi 78 – 87), saradnjom i udruživanjem jedinica lokalne samouprave (članovi 87 – 89), simbolima i nazivima naselja u jedinici lokalne samouprave (članovi 90-94) i zaštitom lokalne samouprave (članovi 95 – 98).

Zakon o finansiranju lokalne samouprave ("Sl. glasnik RS", br. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - usklađeni din. izn., 125/2014 - usklađeni din. izn., 95/2015 - usklađeni din. izn., 83/2016, 91/2016 - usklađeni din. izn., 104/2016 - dr. zakon, 96/2017 - usklađeni din. izn., 89/2018 - usklađeni din. izn., 95/2018 - dr. zakon, 86/2019 - usklađeni din. izn., 126/2020 - usklađeni din. izn., 99/2021 - usklađeni din. izn. i 111/2021 - dr. zakon) uređuje pitanje finansiranja poslova i nadležnosti (izvornih i poverenih) jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. Zakon predviđa tri vrste finansiranja jedinica lokalnih samouprava (članovi 5 – 49) i to: izvorne prihode, ustupljene prihode i transfere. Izvorni prihodi su oni koje utvrđuje jedinica lokalne samouprave samostalno. Ustupljeni su oni prihodi koje uređuje Republika Srbija, ali koji se na osnovu gde se ostvaruju (opština, grad, grad Beograd) u celosti ili delimično ustupaju toj opštini, gradu ili gradu Beogradu. Transferi su oni prihodi koje Republika Srbija na osnovu određenih kriterijuma prebacuje na lokalne samouprave. Oni mogu biti nenamenski na osnovu ujednačavajućeg, opšteg, kompenzacionog ili transfera solidarnosti, a mogu biti i namenski (funkcionalni i namenski transfer u užem smislu).

Neki od problema u finansiranju jedinica lokalne samouprave su niske stope izvornih prihoda, neizvesnost u pogledu ustupljenih prihoda i politički obojeni i uslovljeni transferi (Stojanović, 2014; Centar za primenjene evropske studije, 2013). Sa druge strane, Snežana Đorđević smatra da je nakon 2000. godine dosta toga urađeno u sistemu lokalne samouprave i decentralizacije, da je uvedena izvesna regionalizacija i da je podignut kapacitet lokalnih vlasti, uvećane nadležnosti, obezbeđena fiskalna autonomija i vraćena imovina i da bi lokalne samouprave mogle da budu oni entiteti koji jačaju ekonomski razvoj (Đorđević, 2016: 82).

2.4 Teritorijalna organizacija lokalne samouprave u Republici Srbiji

Organizacija lokalne samouprave, kako smo naveli u prethodnom potpoglavlju je jednostepena i ostvaruje se kroz opštine, gradove i grad Beograd. Kroz Ustav Republike Srbije i Zakon o lokalnoj samoupravi su definisane jedinice lokalne samouprave, a dodatno se organizacija definiše kroz Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 129/2007, 18/2016, 47/2018 i 9/2020 - dr. zakon) i Zakon o glavnom gradu („Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon, 37/2019 i 111/2021 - dr. zakon).

Zakon o lokalnoj samoupravi potvrđuje ustavne odredbe koje smo naveli u ovom poglavlju. Ono što dodatno uređuje ovaj zakon (čl.18) jeste pitanje obrazovanja opština kao osnovnih jedinica lokalne samouprave. Zakon predviđa da opština ima najmanje 10.000 stanovnika, ali da i opštine formirane Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije do 1999. godine mogu imati i manje od ovog broja stanovnika, kao i kada postoje posebni razlozi za to. Članovi zakona od 23. do 25. preciziraju grad kao jedinicu lokalne samouprave i predviđa da grad predstavlja ekonomski, administrativni, geografski i kulturni centar šireg područja i ima više od 100.000 stanovnika, ali da se može utvrditi i da je grad jedinica i koja ne zadovoljava ovaj kriterijum od 100.000 stanovnika (član 23). Zakon u članu 23. predviđa da se sve odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi koje važe za opštinu, važe i za grad. U narednom članu 24. Zakon o lokalnoj samoupravi navodi da grad ima nadležnosti opštine, a da dodatno obrazuje komunalnu policiju i organizuje njen posao. Takođe zakon (u članu 25) potvrđuje ustavnu odredbu da gradovi mogu obrazovati kroz svoje statute gradske opštine. Zakon utvrđuje u članu 26. i da se položaj grada Beograda uređuje posebnim zakonom.

Zakon predviđa i postojanje mesne samouprave, odnosno mesnih zajednica (članovi 72-77). Mesne zajednice su najbliži oblik organizovanja građana putem koga oni mogu da utiču na donošenje određenih odluka (Vujadinović, 2010: 11). Ovo je posebno važno iz konteksta sela, međutim istraživanja koja govore o seoskim samoupravama zaključuju da je seoska inicijativa zanemarena usled stranačkih borbi za vlast i da su građani generalno od aktivnih subjekata postali samo objekat partijske manipulacije i da kako se seoske (mesne) samouprave marginalizuju, tako se u potpunosti marginalizuje i lokalna samouprava (Marković, 2013).

Pitanje jednostepene organizacije lokalne samouprave značajno otvara pitanja funkcionalnosti takvog sistema lokalne samouprave, kao i pitanja efikasnosti i efektivnosti vršenja poslova jedinica lokalne samouprave. Ako opštine od 10.000 stanovnika i milionski grad poput Beograda ili gradovi sa više stotina hiljada stanovnika poput Niša, Novog Sada ili Kragujevca imaju gotovo iste nadležnosti – ne možemo da ne postavimo pitanje da li ovakav monotipski način realizacije lokalne samouprave može da bude efikasan i efektivan. Svakako da se u budućnosti može i mora razmišljati o dva pravca reformi organizacije lokalne samouprave u Srbiji – u pravcu uvođenja višestepene lokalne samouprave ili makar u pravcu različitog definisanja nadležnosti opština i gradova, a dodatno i o kreiranju među nivoa između opština do npr. 20/30 hiljada stanovnika i gradova sa preko 100 hiljada stanovnika.

Snežana Đorđević navodi iz komparativne perspektive da: „Gradovi imaju i niže nivoe organizovanja jer su velike zajednice i postojanje samo gradskog nivoa odlučivanja bi značilo demokratski deficit“ (Đorđević, 2007a: 36). Detaljnije o potencijalnim pravcima reforme sistema

gradova može se čitati u radovima Jelene Jerinić (Jerinić, 2007) i Dušana Vasiljevića (Vasiljević, 2007).

Član 3. Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije definiše kako se određuje teritorija jedinica lokalne samouprave, odnosno kako se definišu naseljena mesta, a kako područja katastarskih opština i kako se definišu granice opština, gradova i grada Beograda.

Dalje zakon dodatno definiše pravila o osnivanju i strukturi opština i gradova definisana Zakonom o lokalnoj samoupravi i definiše naseljena mesta. Ovaj zakon propisuje i procedure za osnivanje, ukidanje ili promene opština i ko i na koji način može pokrenuti inicijativu za ove izmene. Član 16. Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije navodi sve opštine i gradove u Republici Srbiji, zajedno sa imenima naseljenih mesta i katastarskih opština. U Srbiji postoji ukupno 117 opština i 27 gradova i grad Beograd čija su naseljena mesta i katastarske opštine takođe definisane ovim zakonom.

Zakonom o glavnom gradu („Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon, 37/2019 i 111/2021 - dr. zakon) se dodatno definiše uloga i pozicija grada Beograda, mada veći deo zakona samo preuzima ono što je deo nadležnosti ili opšteg okvira opština iz Ustava Republike Srbije i Zakona o lokalnoj samoupravi. Član 8. ovog zakona daje nešto veće nadležnosti gradu Beogradu u odnosu na opštine i gradove u Republici Srbiji (ukupno 23 taksativno navedene nadležnosti). Član 9. Zakona definiše i organe uprave grada Beograda, odnosno kopira ih iz Zakona o lokalnoj samoupravi – definiše iste organe uprave kakve imaju i druge jedinice lokalne samouprave (Skupština grada, gradonačelnik, Gradsko veće i gradska uprava). Zakon definiše i oblike neposrednog učešća građana – građansku inicijativu, referendum i zbor građana. Ovaj zakon definiše i da se statutom grada utvrđuje broj neophodnih potpisa za građansku inicijativu, ali da taj broj ne može biti manji od 30.000 potpisa (član 45), a da je za pokretanje referenduma od strane građana neophodno najmanje 10% birača od ukupnog broja birača na teritoriji grada Beograda (član 47). Zakon dalje predviđa osnivanje mesnih samouprava i mogućnost uvođenja institucije lokalnog ombudsmana (članovi 49 – 52).

U Republici Srbiji postoje i regioni i okruzi, međutim oni nisu jedinice lokalne samouprave. Regioni su uvedeni Zakonom o regionalnom razvoju („Sl. glasnik RS“, br. 51/2009, 30/2010 i 89/2015 - dr. zakon) zarad unapređenja regionalnog razvoja. Regioni nisu formirani kao administrativne teritorije, nemaju pravni subjektivitet, nemaju političke i druge institucije i samo su statističke funkcionalne teritorijalne celine zarad pospešivanja regionalnog razvoja. Zakon definiše pet regiona u Republici Srbiji: Region Beograda, Region Šumadije i Zapadne Srbije, Region Južne i Istočne Srbije, Region Kosova i Metohije i Region Vojvodine (član 5). Dalje zakone normira stepen razvijenosti regiona i jedinica lokalnih samouprava, razvrstavanje regiona (razvijeni - i nedovoljno razvijeni) i lokalnih samouprava (četiri grupe razvijenosti) prema stepenu razvijenosti, metodologiju za razvrstavanje i obavezu objavljivanja jedinstvene liste razvijenosti.

Dodatno, Republika Srbija na nivou akta Vlade ima definisane i upravne okruge koji takođe nisu jedinice lokalne samouprave, već dekoncentrisana centralna vlast (Uredba o upravnim okruzima, „Sl. glasnik RS“, br. 15/2006). Član 2. Uredbe definiše šta su upravni okruzi, odnosno da oni predstavljaju područni oblik državne uprave koji obuhvata okružne područne jedinice svih organa državne uprave koje su obrazovane na tom području. Uredba definiše i načelnika okruga i stručnu službu, kao i 29 upravnih okruga i područja (jedinice lokalne samouprave) koja obuhvataju.

2.5 Politički sistem lokalne samouprave i model vlasti

Politički sistem lokalne samouprave, odnosno model vlasti je jako važan za naše istraživanje. Lokalne samouprave imaju različite modele uređenja lokalne vlasti. Sve jedinice lokalne samouprave imaju tri vrste organa: 1) Predstavnički; 2) Izvršni i 3) Upravni. Kao što im i imena govore, predstavnički organ je organ u kome su građani predstavljeni i kod nas se ovi organi nazivaju skupštine opština ili gradova. Drugi organ je izvršni, koji sprovodi odluke skupštine, ali i kreira lokalne javne politike u skladu sa svojim nadležnostima. Upravni organi su oni koji sprovode odluke predstavničkog i izvršnog organa, organizovani u različite sekretarijate, odeljenja, odseke, departmane. Slično kao organizacija ministarstava u republičkim vlastima. U odnosima između ova tri organa, a pre svega u odnosima između predstavničkog i izvršnog tela zasniva se i model vlasti u određenim sistemima lokalne samouprave. U komparativnoj analizi se kao osnovna klasifikacija uzimaju modeli: 1) Skupština – gradonačelnik model; 2) Komisijski model; 3) Menadžer – skupština model. U prvom modelu je suština u načinu izbora i odnosima između skupštine i gradonačelnika (predsednika opštine) i postoje dva različita tipa u okviru ovog modela. U komisijskom modelu je pre svega naglasak na kolektivnom organu koji u sebi objedinjuje i predstavničku i izvršnu vlast. U menadžerskom modelu postoji dodatno izabrani gradski/opštinski menadžer koji ima velika ovlašćenja i upravlja lokalnom samoupravom (Đorđević, 2002: 17-18).

Za naše istraživanje je važan prvi model, skupština – gradonačelnik, kakav je tip modela lokalne samouprave u Republici Srbiji u XXI veku. U okviru ovog modela, postoje dva različita tipa, koja se razdvajaju na osnovu načina izbora gradonačelnika (predsednika opštine) i odnosa između gradonačelnika i predstavničkog tela. Ukoliko se gradonačelnik bira na neposrednim izborima i legitimitet crpi od glasova dobijenim na izborima, onda imamo tip jakog gradonačelnika koji ne zavisi direktno od skupštinske većine. Iako je ograničen odlukama predstavničkog tela, ima značajno šira ovlašćenja i političku i svaku drugu moć s obzirom na direktan (neposredan) izbor od strane građana na izborima. Ovaj tip političkog sistema lokalne samouprave se naziva i „gradonačelnik – skupština“ model. Sa druge strane, ukoliko se gradonačelnik bira od strane predstavničkog organa (skupštine), onda on spada u drugi tip, odnosno u tip slabog gradonačelnika koji zavisi od skupštinske većine, koji nema legitimitet direktnog izbora od strane građana i koji mora u svakom trenutku da ima podršku skupštinske većine. Ovaj tip političkog sistema lokalne samouprave se naziva i „skupština - gradonačelnik“ model. Milan Jovanović smatra da izbor gradonačelnika svakako utiče na celokupan sistem lokalne samouprave i da dualistički sistemi imaju svoje prednosti u direktnom izboru gradonačelnika, nasuprot monističkih sistema gde je njegov rad uslovljen većinom u skupštini (Jovanović, 2009: 187).

Na lokalnim izborima 2004. godine, prema tadašnjem modelu vlasti u lokalnim samoupravama – Srbija je imala model jakog gradonačelnika. Održani su izbori za odbornike, ali i izbori za gradonačelnike i predsednike opština. Komparativno posmatrano, Evans tvrdi da direktan izbor gradonačelnika smanjuje uticaj nacionalnih partija i da otvara mogućnosti i za autonomniju lokalnu politiku (Evans, 2010: 393). To su bili jedini izbori na kojima su građani birali direktno svoje gradonačelnike i predsednike opština. Iako ovaj model sa sobom nosi rizik „kohabitacije“, moguće situacije da izabrani gradonačelnik nema većinu u skupštini i da može dolaziti do blokada rada lokalnih samouprava što govori i situacija da su nakon izbora 2004. godine u 25 opština i gradova pokrenute inicijative za opoziv predsednika opštine ili gradonačelnika (videti više o izborima 2004. u: Mijatović, 2015: 241-242), deluje da se previše brzo odustalo od ovog modela jakog gradonačelnika jer je već usvajanjem Ustava 2006. godine ovaj model napušten za opštine, a usvajanjem novog Zakona o

lokalnoj samoupravi iz 2007. godine i za gradove. Prema tome, politički sistem lokalne samouprave u Srbiji i model vlasti jakog gradonačelnika zamenjen je sa modelom slabog gradonačelnika.

Kao što smo naveli, Ustav Republike Srbije (član 191) definiše da izbor izvršnih organa opština vrši skupština opštine, a da se izbor izvršnih organa u gradovima i gradu Beogradu vrši u skladu sa zakonom. Ovo je dosta čudan način definisanja izbora predsednika opština, posebno imajući u vidu položaj i način izbora pre usvajanja novog Ustava (Cvijović, 2013: 135).

Zakon o lokalnoj samoupravi (članovi 65 i 66) i Zakon o glavnom gradu (članovi 9 – 12) preciziraju da se isti model vlasti (političkog sistema lokalne samouprave) odnosi i na gradove i grad Beograd. Treća glava Zakona o lokalnoj samoupravi se bavi organima jedinica lokalne samouprave. Navodi se da su organi jedinica lokalne samouprave: skupština opštine, predsednik opštine, opštinsko veće i opštinska uprava (u daljem tekstu samo opštine, važi i za skupštine gradova, gradonačelnika, gradsko veće i gradsku upravu). Upravo Zakon o lokalnoj samoupravi u članu 66. navodi da se odredbe koje se odnose na skupštinu opštine primenjuju i na skupštinu grada, one koje se odnose na predsednika opštine odnose se i na gradonačelnika, one koje se odnose na opštinsko veće odnose se i na gradsko veće i one koje se odnose na opštinsku upravu, da se odnose i na gradsku upravu.

Skupština opštine je najviši organ opštine koju čine odbornici koji se biraju na izborima u skladu sa Zakonom o lokalnim izborima (tajni i neposredni). Broj odbornika koji čine skupštinu se definiše statutom opštine, ali zakon ograničava da je njihov broj između 19 i 75 za opštine i da ne može biti veći od 90 za gradove i da grad Beograd ima 110 odbornika (broj odbornika definisan statutom u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o glavnom gradu). Zakon definiše izbor odbornika na 4 godine, položaj odbornika, njegov odnos u odnosu na opštinsku upravu i taksativno navodi 20 poslova skupštine opštine. U stavu 12 (člana 32. Zakona o lokalnoj samoupravi) se navodi da skupština opštine: „bira i razrešava predsednika opštine i na predlog predsednika opštine, bira zamenika predsednika opštine i članove opštinskog veća“.

Dalje Zakon predviđa kako i na koji način zaseda skupština opštine, ko saziva sednice, na koji način se odlučuje, definiše ulogu predsednika i zamenika predsednika skupštine opštine, kao i sekretara i zamenika sekretara skupštine opštine.

Član 42. Zakona o lokalnoj samoupravi definiše predsednika opštine i opštinsko veće kao izvršne organe opštine. Član 43. predviđa da skupština opštine bira predsednika opštine, na period od 4 godine, iz redova odbornika (što znači da predsednik opštine mora biti kandidat za odbornika na izborima i da mora biti izabran za odbornika), većinom glasova od ukupnog broja odbornika tajnim glasanjem. Dodatno, kandidat za predsednika opštine predlaže i svog zamenika (zamenik predsednika opštine).

Osim zamenika predsednika opštine, predsednik opštine predlaže i članove opštinskog veća. Opštinsko veće čine predsednik opštine, zamenik predsednika opštine i izabrani članovi veća. Zamenik predsednika opštine i opštinsko veće se biraju na isti način kao i predsednik opštine i u isto vreme. Zakon predviđa i broj članova opštinskog veća koje opština može imati na osnovu veličine opštine (član 45. Zakona o lokalnoj samoupravi).

Zakon takođe navodi i nadležnosti predsednika opštine (član 44) i opštinskog veća (član 46). Članovi zakona od 49 do 51. predviđaju i mehanizme smene predsednika opštine. Predsednik može biti smenjen na obrazložen predlog najmanje 1/3 odbornika pre vremena na koje je izabran na isti način na koji je izabran (većinom glasova od ukupnog broja odbornika). Prestankom mandata predsednika

opštine prestaje i mandat zameniku predsednika i članovima opštinskog veća. Sa druge strane, predlog za razrešenje zamenika predsednika opštine ili člana opštinskog veća može osim odbornika podneti i predsednik opštine.

Nekoliko prethodno navedenih odredbi nam govore da je predsednik opštine (gradonačelnik) u potpunosti zavisian od skupštine opštine (grada). U svakom trenutku većina odbornika može da razreši predsednika opštine. Sa druge strane, iako postoji tzv. bicefalni model izvršne vlasti (predsednik opštine plus opštinsko veće), predsednik opštine je ipak značajno jači organ. Kako u procesu izbora članova opštinskog veća, tako i u procesu njihovog razrešenja. Mada opet, celokupan izbor vrši skupština i zavisi sve od većine u skupštini opštine. Milosavljević navodi da ovaj model predsednik opštine plus opštinsko veće nije dao naročito dobre rezultate i da je opštinsko veće samo pomoćni i savetodavni organ predsednika opštine, a posebno zamera na fiskalnoj neracionalnosti ovakvog rešenja budući da se radi o partijskim funkcionerima (Milosavljević, 2012: 760 – 761).

Ukoliko komparativno posmatramo evropske zemlje videćemo da njih 19 bira posredno predsednike opština i gradonačelnike, a neposredno (direktno na izborima) predsednike opština i gradonačelnike bira 16 država - Albanija, Bosna i Hercegovina, Danska, Francuska, Hrvatska, Italija, Kipar, Mađarska, Moldavija, Nemačka, Poljska, Rumunija, Severna Makedonija, Slovenija, Slovačka, Turska, dok neke države koriste oba modela - Austrija, Bugarska i Španija (Mijatović, 2016: 89).

Iako ovako predstavljeni model izgleda kao da najveću moć i snagu u sistemu lokalne samouprave daje izabranim odbornicima, praksa je suštinski potpuno drugačija. S obzirom na model izbora odbornika (o čemu pišemo u poglavlju 3 ove disertacije), na nizak nivo personalizacije između birača i izabranih odbornika, na zavisnost izabranih odbornika u odnosu na lokalni odbor partije na čijoj su listi (zatvorena lista za birače) izabrani, na zavisnost lokalnog odbora u odnosu na centralu političkih partija – ovaj model političkog sistema lokalne vlasti u centar odlučivanja postavlja političke partije i njenog lokalnog predsednika odbora koji je opet snažno zavisian u odnosu na centralu partije. Upravo to ćemo i dokazivati u delovima 4, 5 i 6 ove disertacije i kako politički i izborni sistem kao deo političkog sistema lokalne samouprave moć odlučivanja izmešta od građana i formalnih institucija lokalne samouprave ka političkim partijama i njenim centralama (i šefovima političkih partija).

2.6 Uloga političkih partija u lokalnoj vlasti

Iako npr. Ustav Republike Srbije u delu koji se bavi lokalnom samoupravom, kao ni Zakon o lokalnoj samoupravi uopšte ne pominju političke partije, one su centralne institucije koje utiču na sistem funkcionisanja lokalne samouprave u Republici Srbiji.

Moderna društva zavise od svojih vlada i pojedinaca koji ih vode u kontekstu da moraju da rade u najboljem interesu građana i da pospešuju njihovu dobrobit. Makar bi tako trebalo da bude u savremenom demokratskom konceptu vladanja/upravljanja. Lokalna sfera vlasti je u tom smislu od posebnog značaja jer na nivou lokalne samouprave – lokalne vlade i pojedinci koji ih vode mogu (i to i čine) direktno uticati na svakodnevne živote svojih građana. Dodatno, stalne promene u okruženju i načinima vladanja, u kombinaciji sa sve većim zahtevima građana i birača u pogledu usluga i servisa, vladanje na lokalnom nivou je daleko komplikovanije nego što se pretpostavlja (Du Plessis, 2008: 133). I naravno da se između građana i lokalnih institucija i lokalnih politika moraju pojaviti politički posrednici - politički brokeri, politički preduzetnici (Laver, 2005; McLean, 1997). Riker, ukazujući na neophodnost političkih stranaka, kaže da bez obzira na njihove druge funkcije ideološke ili programske prirode, one služe za organizovanje izbora (Riker, 2003: 20).

Teško je uopšte očekivati da lokalna samouprava može biti kako to Milan Jovanović navodi neka vrsta „slobodne zone“, kako ideološke tako i partijske i da je lokalna samouprava samo pitanje komunalne politike. Lokalna samouprava svakako nije izolovana od uticaja političkih dešavanja na nacionalnom nivou, pa tako ni političkih aktera. Iako lokalne politike imaju svoje specifičnosti, svoje različitosti na više osnova, ipak je normalno za očekivati da su i lokalni izbori značajno „omeđeni“ partijskim nadmetanjem i odnosima vlasti i opozicije na centralnom nivou (Jovanović, 2009: 175).

Ne postoji zemlja u Evropi ili svetu u kome nacionalne partije ne igraju dominantnu ulogu i na lokalnom nivou. Naravno, mogu postojati lokalne ili regionalne partije, što nije slučaj u Srbiji osim tamo gde su etničke manjine teritorijalno grupisane, pa u stvari imamo podudaranje partija nacionalnih manjina sa određenim teritorijama. Dodatno, pravni okvir koji uređuje proces registrovanja političkih partija je poprilično zahtevan i predstavlja teško ostvariv poduhvat za male lokalne ili regionalne stranke (Matić, 2013), ali izborni sistem na lokalnom nivou svakako daje priliku (i to poprilično jednostavnu u kontekstu procedure) za kandidovanje lokalnih političkih grupa i subjekata kroz kandidovanje grupa građana. Sve veći broj grupa građana učestvuje na parlamentarnim izborima (Lončar, 2020), mada se pojava velikog broja grupa građana pre može pripisati dvema drugim stvarima: a) pooštrenim uslovima za registraciju političkih partija od 2009. godine, pa je mnogo isplativije realnim političkim subjektima napraviti udruženje građana (registrovani kao udruženje u skladu sa Zakonom o udruženjima, „Sl. glasnik RS“, br. 51/2009, 99/2011 - dr. zakoni i 44/2018 - dr. zakon) i tako funkcionisati, a na izbore izlaziti kao grupe građana (primeri: Dosta je bilo od 2014. godine, Ne davimo Beograd od 2018. godine, Pokret slobodnih građana od 2017. godine); b) nisko poverenje građana u političke partije i dominantan narativ o političkim partijama kao „lošim“ organizacijama samim po sebi, pa se novi politički subjekti često zovu pokretima i prave diferencijaciju u odnosu na političke partije (Stojanović, 2019).

Marko Mijatović otvara pitanje dileme da li lokalni izbori uopšte treba da budu stranački. On citira autorku Kasapović sa stavom da bi lokalni izbori trebalo da budu izbor profesionalne uprave i da bi na lokalnim izborima trebalo da se glasa na osnovu kandidata i toga ko može da reši lokalne probleme (Mijatović, 2015: 15). Utisak je ipak nešto drugačiji, makar u kontekstu Srbije i lokalnih

izbora koji se po pravilu održavaju zajedno sa nacionalnim izborima, ali i za deo teritorije i sa pokrajinskim. Pre bi se moglo zaključiti da su lokalni izbori u potpunosti skrajnuti sa pozornice u smislu lokalnih tema i lokalnih kandidata, da se namerno guraju u stranu kako bi se vodile opšte kampanje na nacionalnom nivou i kako bi se promovisali nosioci partijskih politika (lideri partija).

Političke partije su svakako važan deo izbornog procesa na lokalnom nivou, one podstiču građane na glasanje, ali i privlače manji broj pojedinaca ka intenzivnijem nivou političkog učešća kroz kandidovanje na izborima (Railings; Temple; Thrasher, 1996: 66) i za pretpostaviti je da veća konkurencija i učešće većeg broja političkih subjekata dovodi do dinamike koja proizvodi proaktivne lokalne vlasti, kvalitetnije pružanje usluga i veću odgovornost lokalnih zvaničnika (Grindle, 2007: 63). U smislu političke reprezentativnosti, lokalne skupštine su se u svetu pokazale reprezentativnijim u odnosu na nacionalne parlamente u pogledu veće otvorenosti za žene, za pojedince koji se bave manuelnim poslovima ili za pripadnike etničkih manjina (Phillips, 1996: 26). Dodatno, lokalne skupštine i lokalna politika su prilika za školovanje političkih kadrova i kao prilika za ulazak u veliku arenu nacionalne politike.

Ipak, iako ne ostavljamo sumnju da su nacionalne političke partije neizostavni sastojak svake lokalne politike, postavlja se pitanje gde je granica autonomije lokalnih političkih predstavnika u odnosu na opšte partijske preferencije i politike i kolika je (ne)zavisnost u donošenju odluka. Ova doktorska disertacija pokušava da odgovori na to pitanje. Svakako, važni su institucionalni faktori koji mogu da utiču na zavisnost ili nezavisnost lokalne partijske politike u odnosu na centralu i uže rukovodstvo političkih partija. Kao što smo naveli u prethodnom potpoglavlju, institucionalni faktori mogu imati (a i imaju) snažno dejstvo i na funkcionisanje drugih političkih institucija. Sa druge strane, kombinacija određenih političkih institucija može dati potpuno drugačije rezultate, a dodatno i dobro osmišljen način funkcionisanja političkih institucija može pod pritiskom ili uticajem drugih institucija značajno promeniti političke ishode tih institucija.

Kada imate posredan izbor izvršne vlasti na lokalnom nivou od 2007. godine, time se može pretpostaviti da je zakonodavac hteo da spreči neke negativne tendencije uočene nakon lokalnih izbora 2004. godine i da je imao nameru: 1) da pojednostavi izbor (da on proističe iz skupštine i da se zasniva na isključivo predstavničkom telu); 2) da umanjí autoritarne tendencije (pojava tzv. „lokalnih šerifa“); 3) da spreči blokade rada lokalnih samouprava.

Kada na to dodate novi model izbora predsednika opština/gradonačelnika i članova veća, možete da pretpostavite da je cilj zakonodavca bio: 1) da ojača predsednika opštine sa timom saradnika koji su takođe izabrani od strane skupštine opštine, ali koje on predlaže i može da pokrene smenu; 2) da oslabi predsednika opštine u odnosu na izabrane predstavnike jer izbor i opstanak na funkciji zavise isključivo od skupštine opštine; 3) da ojača ulogu narodnog predstavnika – odbornika kao suštinsku instituciju na koju su građani preneli suverenitet.

Ipak, izgleda kao da su zakonska rešenja iz 2007. godine u stvari želela samo da ojačaju ulogu političkih partija. Pre svega kroz ukidanje direktnog izbora predsednika opština i uslova da skupština bira predsednika opštine i da je iz reda odbornika i pre svega kroz zakonska rešenja u pogledu lokalnih izbora, odnosno izbora odbornika. Izborom proporcionalnog izbornog sistema, sa zatvorenim listama za birače, u kojima birači na lokalnom nivou suštinski glasaju samo za ime kandidovane izborne liste (koje su gotovo pa po pravilu depersonalizovane od lokalne politike i nose imena nacionalnih lidera političkih partija), gde ne postoji nikakva veza između birača i odbornika, a tek ne između birača i predsednika opštine, onda se centar moći u ovakvom institucionalnom okruženju pomera isključivo ka političkim partijama. Kako proporcionalni izborni sistem pretpostavlja gotovo uvek i formiranje

koalicija za kreiranje skupštinskih većina, onda u procese odlučivanja u nedemokratskim političkim partijama dominira pristup odozgo na dole, pa se odlučivanje o lokalnim vlastima izmešta ne samo iz lokalnih skupština u lokalne odbore političkih partija, već u centrale političkih partija.

Iako Milan Jovanović navodi da ovakav tip lokalnog političkog sistema i izbornog sistema kao njegovog dela, u skladu sa gotovo istovetnim na nacionalnim nivoom ne mora uvek da znači preslikavanje konkretnih partijskih koalicija na lokalni nivo (Jovanović, 2009: 187), ovo istraživanje upravo ima za cilj da detaljno, na primeru svih jedinica lokalnih samouprava u Srbiji u tri izborna ciklusa detaljno utvrdi i izmeri koliki je stepen te preslikanosti, ali i stepen preširokih koalicija kako bi se videlo koliko se na lokalnom nivou suštinski moć izmestila iz skupština opština i gradova u centrale političkih partija i koliko se u stvari u Srbiji nije razvila suštinska decentralizacija odlučivanja.

2.7 Uloga građana – neposredno učešće građana u ostvarivanju lokalne samouprave

U ovom delu predstavljamo koje su to mogućnosti koje građani imaju za učešće u lokalnim poslovima i uticaj na lokalne poslove i lokalne javne politike, a koje se ne završavaju glasanjem na lokalnim izborima jednom u četiri godine o čemu pišemo u narednom poglavlju. Direktna demokratija, odnosno neposredno učešće građana u odlučivanju je jako važno. Kako Gros ističe: „Direktna demokratija ima pedagošku ulogu, pošto je iz istorijske i savremene perspektive kvalitet direktne demokratije merljiv kroz uticaj koji njene ustanove imaju na proces učenja u datom društvu (Gross, 2007 prema Matic, 2016: 13).

Matic i Mirović navode da se sve promene u kontekstu decentralizacije i reformi lokalne samouprave sprovode sa ciljem jačanja demokratije i povećanja participacije građana u procesima donošenja odluka. Cilj svake demokratizacije mora da bude da sa jedne strane obrazuje građane za demokratiju, ali i da kroz različite forme i metode neposredne demokratije uključuje građane u proces kreiranja politika i demokratskog odlučivanja (Matic, Mirović, 2011: 264 – 265).

Već u drugom članu Ustava Republike Srbije se navodi da su građani nosioci suverenosti, odnosno da suverenost potiče od građana koji je vrše referendumom, narodnom inicijativom i tek onda na trećem mestu i preko svojih slobodno izabраниh predstavnika (putem izbora). Dalje Ustav navodi da nijedan državni organ, politička organizacija, grupa ili pojedinac ne može prisvojiti suverenost od građana, niti uspostaviti vlast mimo slobodno izražene volje građana (Ustav RS, čl. 2). Ovako visoko postavljene forme direktne demokratije u Ustavu Republike Srbije, trebalo je da otvori šarenolike mogućnosti za neposredno izjašnjavanje građana putem referenduma ili iniciranje akata i politika putem narodne inicijative. Koliko nosiocima vlasti u Republici Srbiji nije bilo u interesu da podstiču korišćenje ovih instrumenata direktne demokratije govori i činjenica da Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi iako je bilo predviđeno da se promeni nakon donošenja novog Ustava 2006. godine nije usvojen punih 15. godina, odnosno do kraja 2021. godine (Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, „Sl. glasnik RS“, br. 111/2021 i 119/2021) i to tek kada je to postalo neminovnost zbog potvrđivanja Akta o promeni Ustava 16. januara 2022. godine (amandmani na Ustav u pogledu organizacije sudstva i tužilaštva i izbora sudija i tužioca). Za to vreme, na snazi je bio Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi iz 1994. koji je izmenjen i dopunjen 1998. godine (Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, „Sl. glasnik RS“, 48/1994-1506, 11/1998-273).

Zakon o lokalnoj samoupravi u članovima od 67 do 71 definiše oblike neposrednog učešća građana u ostvarivanju lokalne samouprave, a to su: građanska inicijativa, zbor građana i referendum i ovi oblici neposrednog učešća se uređuju spomenutim zakonom i statutima opština i gradova.

Zakon definiše građansku inicijativu kao instrument putem kog građani predlažu skupštini donošenje određenog akta koji je u nadležnosti opštine ili grada, promenu statuta opštine ili grada ili nekih drugih akata ili raspisivanje referenduma. Lokalna skupština je dužna da raspravlja i dostavi odgovor građanima (podnosiocima predloga) u roku od 60 dana. Zakon definiše i da je broj potrebnih potpisa za građansku inicijativu 5% od ukupnog broja birača na teritoriji jedinice lokalne samouprave (Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 68).

Zbor građana se saziva za deo teritorije ili naselja opštine ili grada, a na njemu se raspravlja i daju se predlozi o određenim pitanjima u vezi sa radom i funkcionisanjem opština ili gradova.

Međutim, način sazivanja i rada zbora građana definiše se statutom opštine ili grada i odlukama skupština opštine ili grada (Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 69).

Referendum na teritoriji opštine ili grada može da raspiše skupština opštine ili grada sopstvenom inicijativom o pitanjima iz svojih nadležnosti i poslova, a skupština opštine ili grada je u obavezi da ga raspiše na predlog najmanje 10% birača na teritoriji opštine ili grada (Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 70).

Iako Zakon definiše instrumente neposrednog učešća građana putem građanskih inicijativa, referenduma i instrumenta iniciranja referenduma, ovi mehanizmi na lokalnom nivou gotovo da se ne koriste u prethodnih 15 godina od momenta usvajanja Ustava 2006. godine i Zakona o lokalnoj samoupravi 2007. godine. Iako mehanizmi postoje, građani nisu dovoljno osnaženi za njihovo korišćenje. Lokalne samouprave, ali i politički subjekti koji vrše vlast u lokalnim samoupravama nisu koristili referendum kao sredstvo učešća građana u donošenju odluka, niti su uspeli da edukuju građane i od njih naprave prave učesnike političkog života na lokalnom nivou kroz izgradnju demokratske političke kulture i podsticanja korišćenja formi i oblika neposrednog učešća građana u kreiranju politika i vođenju poslova jedinica lokalnih samouprava.

Važno je istaći da na nacionalnom nivou nije raspisan nijedan referendum u periodu 2006 – 2021. godina, a da je pokrenuto tek nekoliko narodnih inicijativa, a da je suštinski samo jedna narodna inicijativa realizovana. Radi se o inicijativi fondacije Tijana Jurić, pokrenuta sa 158.460 potpisa građana u oktobru 2017. godine koja je rezultirala izmenama Krivičnog zakonika. Pre toga je bilo pokrenutih narodnih inicijativa, ali ni o jednoj Narodna skupština nije raspravljala. Sa druge strane, broj lokalnih referenduma i građanskih inicijativa nije zvanično dostupan ni na koji način jer niko ne vodi evidenciju o njima (Milosavljević, 2020: 732 - 733).

Problemi u realizaciji direktne demokratije generalno, kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou, prema Petru Matiću: „Posebno su izraženi na lokalnom nivou gde se referendum, kao i drugi oblici neposredne demokratije u praksi retko primenjuju, iako bi se, naročito u ruralnim opštinama, morali naći, jer bi se njima potpunije realizovalo pravo građana na samoorganizovanje, političku participaciju i razvoj sopstvenim resursima“ (Matić, 2016b: 206).

3. LOKALNI IZBORI U SRBIJI

U ovom delu disertacije predstavljamo institucionalni okvir lokalnih izbora, istorijski razvoj modela izbornog sistema na lokalnom nivou, detaljnije predstavljamo model izbornog sistema koji je važio u vremenskom okviru istraživanja i ukazujemo na značaj političkih partija u pogledu lokalnih izbora.

Za potrebe ove disertacije, obradićemo institucionalni okvir lokalnih izbora koji je definisan kroz nekoliko zakona i koji se kroz vreme značajno menjao, ali za naš period istraživanja (2008-2016. godina), odnosno tri izborna ciklusa on je bio gotovo nepromenjen osim u delu koji se ticao „vlasništva nad mandatom“ i sistemom izbornih listi „zatvorene za stranke, otvorene za partije“ i „zatvorene i za birače i za stranke“. Pred izborni ciklus 2020. godine došlo je do ozbiljnijih izmena pre svega u pogledu spuštanja/snižavanja izbornog praga na prethodni nivo od 3%.

Lokalni izbori su vrsta izbornog procesa kojim se biraju predstavnički organi u jedinicama lokalne samouprave (Jovanović, 2015: 6), oni se razlikuju od parlamentarnih i predsedničkih izbora prema strukturnim, procesnim i sadržajnim obeležjima, ali i po političkom uticaju i važnosti (Jovanović, 2008: 354), ali kao i centralni izbori određuju distribuciju moći i politički predstavljaju građane (Evans, 2010). Pojedini autori lokalne izbore nazivaju „drugorazrednim izborima“, „refleks“ izborima u odnosu na nacionalne, ili „poligon“ izborima (Matić, 2013: 82). Dodatno, kao što smo to naveli u prethodnom poglavlju, važan je model izbora gradonačelnika i predsednika opština, međutim s obzirom da se u posmatranom periodu gradonačelnici i predsednici opština nisu birali direktno, već posredno u skupštinama opština i gradova u ovom poglavlju se nećemo baviti modelima neposrednog izbora gradonačelnika.

Lokalni izbori su ona vrsta izbora koji treba da predstave građane u lokalnim institucijama i da omoguće učešće građana u vođenju lokalnih poslova. Ovi izbori imaju za cilj da građani učestvuju u donošenju odluka koje im direktno uređuju živote na najnižem nivou odlučivanja. Od toga kako se odnosi đubre i koliko to košta, kakvo je stanje osvetljenja u naseljima, na koji način funkcioniše komunalna i putna infrastruktura, do određenih upravnih poslova i sličnih stvari. U tom smislu, lokalni izbori i pored toga što su svakako od manje važnosti od nacionalnih – imaju snažan uticaj na živote svih pojedinaca, na kvalitet njihovog života, ali i na razvoj njihovih političkih prava i sloboda i može se smatrati prvom stepenicom u realizaciji građanske suverenosti i ostvarivanju ideala o građanskom/narodnom upravljanju poslovima i života u zajednici.

3.1 Izborni sistemi na lokalnom nivou od obnove višestranačja

Od obnove višestranačja, Srbija je promenila nekoliko izbornih zakona koji se tiču lokalnih izbora i nekoliko modela izbora predsednika opština i gradonačelnika. U ovom delu ćemo ukratko predstaviti osnovne elemente izbornih sistema na lokalnom nivou od 1992. godine do danas, uključujući i vremenski period na koje je usmereno naše istraživanje. Republika Srbija je odbornike u tri navrata birala po većinskom izbornom sistemu (dvokružnom sistemu apsolutne većine dva puta i

jednokružnom sistemu proste većine jedanput) i pet puta po proporcionalnom izbornom sistemu (uvek sa jedinicom lokalne samouprave kao jednom izbornom jedinicom). Samo jednom – 2004. godine, lokalni izbori su održani samostalno, odnosno građani su jedino 2004. birali samo odbornike u skupštinama i gradovima. Uz ostale lokalne izbore održavani su parlamentarni, savezni, pokrajinski ili predsednički izbori, a ponekad i u kombinacijama izbora na 4 nivoa (2012. godine u Vojvodini – parlamentarni, pokrajinski, lokalni i predsednički izbori ili isto 2012. godine u Beogradu i Nišu – parlamentarni, lokalni za skupštinu grada Beograda, lokalni za skupštine gradskih opština i predsednički).

Dodatno, prva tri ciklusa lokalnih izbora održani su po većinskom izbornom sistemu (dva različita modela), a nakon toga je Srbija preuzela proporcionalni izborni model.

Lokalni izbori 1992. i 1996. godine održani su u skladu sa Zakonom o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi Republike Srbije („Sl. glasnik RS“, br. 37/91). Model vlasti prema ovom zakonu je bio takav da se ona vršila preko skupštine opštine i predsednika i potpredsednika skupštine opštine koji su birani među odbornicima na vremenski period od 4 godine, a uz skupštinu opštine postojali su izvršni odbor skupštine opštine i opštinska uprava. Odbornici su se birali po sistemu apsolutne većine (dvokružni sistem), broj odbornika, a samim tim i broj izbornih jedinica je zavisio od veličine opštine ili grada, izborne jedinice je utvrđivala skupština opštine vodeći računa o tome da sve izborne jedinice obuhvate podjednak broj birača i postojao je cenzus za izlaznost u prvom krugu od 50% upisanih birača (neophodno da na izbore izađe više od 50% upisanih birača u birački spisak).

Lokalni izbori 2000. godine održani su u skladu sa novim Zakonom o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, 49/1999). Model vlasti je ostao isti, ali je izborni sistem promenjen. Dvokružni većinski sistem sa apsolutnom većinom izmenama zakona je promenjen u jednokružni većinski sistem, odnosno sistem proste većine. Broj odbornika i broj izbornih jedinica je i dalje zavisio u odnosu na veličinu opštine i grada, a i ukinut je cenzus od 50% upisanih birača.

Lokalni izbori 2004. godine održani su u skladu sa novim Zakonom o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, 9/02, 33/04, 135/04) i Zakonom o lokalnim izborima („Sl. glasnik RS“, 33/02, 37/02- ispravka, 42/02, 72/03- dr. zakon, 75/03- ispr. dr. zakona, 100/03-US). Zakon o lokalnoj samoupravi je definisao i promenu modela sistema vlasti i uveo model direktno biranih predsednika opština i gradonačelnika kroz dvokružni model apsolutne većine. Takođe, izmenjen je izborni sistem za izbor odbornika i od 2000. godine do danas oni se biraju na proporcionalnim izborima sa jedinicom lokalne samouprave kao jednom izbornom jedinicom uz povremene izmene određenih elemenata izbornog sistema. Izborni prag (cenzus – neophodan procenat glasova da bi se učestvovalo u raspodeli mandata) je bio 3%, a mandati su se delili prema Her – Nimajerovom metodu.

Prema proporcionalnom izbornom sistemu ili sistemu izbornih lista kako se drugačije zove, mandati se dodeljuju političkim partijama na osnovu glasova za partijske liste, pa bi procenat glasova u biračkoj kutiji trebalo da bude približno isti procentu poslaničkih/odborničkih mandata. Jedna od razlika jeste da li su izborne liste otvorene, zatvorene ili slobodne. U sistemu otvorenih lista, birač može da glasa i za kandidate partije za koju je glasao, u sistemu zatvorenih lista samo za partiju ili grupu partija, a u sistemu slobodnih lista može da glasa za partiju i uz to za kandidate koji mogu biti i iz drugih partija, ne samo iz one za koju je glasao (Soudriette; Ellis, 2006: 20).

Izborne liste su bile zatvorene za birače (birač glasa samo za izbornu listu), ali otvorene za partije, koalicije i grupe građana koje dodeljuju mandate. Proporcionalni izborni sistem i izbori 2004. godine su prema Jovanoviću i Matiću doneli rast fragmentacije stranačkog elektivnog i delimično

parlamentarnog sistema na lokalnom nivou i odsustvo apsolutnih većina u skupštinama lokalne samouprave. Dalje, oni navode da je izmena izbornog sistema dovela do situacije da vlast u lokalnim samoupravama osvaja onaj ko ima najveći koalicioni potencijal, a ne najbolje izborne rezultate i da su tada krenule tendencije jačanja partijskih centrala u odnosu na partijske odbore u lokalnim samoupravama (Jovanović; Matić, 2020: 700).

Od 2008. godine, lokalni izbori se održavaju u skladu sa novim Zakonom o lokalnim izborima usvojenog 2007. godine, ali sa izmenama 2010, 2011. i aktuelno 2020. godine („Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 34/2010 - odluka US, 54/2011, 12/2020, 16/2020 - autentično tumačenje i 68/2020). Zakon o lokalnoj samoupravi iz 2007. godine je ukinuo model neposredno izabranog predsednika opštine i gradonačelnika, tako da je njihov izbor vraćen u skupštine opština i gradova iz redova odbornika. Izbori su kao i 2004. održani primenom proporcionalnog izbornog sistema sa jednom izbornom jedinicom, podignutim izbornim pragom sa 3% na 5%, uvedena je institucija prirodnog praga za stranke nacionalnih manjina i promenjen je metod dodele mandata i od 2008. godine se koristi D'Ontov metod najvećeg količnika. Izborne liste su ostale zatvorene za građane, a otvorene za partije, koalicije partija i grupe građana. Izbori 2008. godine održani su zajedno sa parlamentarnim i pokrajinskim izborima nekoliko meseci nakon predsedničkih izbora.

Lokalni izbori 2012. godine održani su po gotovo istovetnim pravilima kao 2008. godine. Jedine novine koje su usvojene su bile u odnosu na odluku Ustavnog suda Republike Srbije 2010. godine („Sl. glasnik RS“ 21. maj 2010. godine) koji je ukinuo tzv. „blanko ostavke“ i zatvorio liste i za partije. Dodatna izmena u odnosu na izbore 2008. godine učinjena je istim Izmenama i dopunama Zakona o lokalnim izborima iz 2011. godine kojima su uvedene podsticajne kvote za manje zastupljeni pol (najmanje 1/3 kandidata i izabranih odbornika mora biti manje zastupljenog pola). Tako da su ovi izbori održani po proporcionalnom izbornom sistemu gde je jedinica lokalne samouprave jedna izborna jedinica, sa izbornim pragom od 5%, sa prirodnim pragom za stranke nacionalnih manjina, D'Ontovom metodom raspodele mandata i od 2012. godine sa izbornim listama zatvorenim kako za birače, tako i za partije (mandati se dodeljuju prema redosledu na listi i ukinuta je mogućnost potpisivanja tzv. blanko ostavki). Po prvi put su lokalni izbori održani i sa afirmativnim merama za rodnu ravnopravnost u skupštinama opština. Lokalni izbori 2012. godine održani su zajedno sa predsedničkim, parlamentarnim i pokrajinskim izborima.

Lokalni izbori 2016. godine održani su u potpunosti po istim pravilima kao i 2012. godine. Ovog puta su uz lokalne izbore, održani i parlamentarni i pokrajinski izbori.

Iako izlaze iz vremenskog okvira ovog istraživanja, lokalni izbori 2020. godine održani su po nešto izmenjenim pravilima uz značajno izmenjen kontekst političkog takmičenja, ali i novih javno zdravstvenih okolnosti (pandemija KOVID-19 virusa). Nakon masovnih protesta opozicije i građana u Srbiji, potpisivanja tzv. Sporazuma sa narodom između opozicije i građana, propalih pregovora između vlasti i opozicije uz medijaciju Evropskog parlamenta, ali i činjenicama da je Srbija prema izveštaju Freedom House-a (Freedom House, 2020) skliznula u kategoriju delimično slobodnih zemalja i da je „hibridni režim“, a da je V-Dem (V-Dem, 2020; V-Dem, 2021) institut svrstava među 10 država sa najvećim rastom autoritarizma u Srbiji i klasifikuje kao izbornu autokratiju, najveći deo opozicije u Srbiji se odlučio da ne učestvuje na parlamentarnim, ali ni na lokalnim izborima u Srbiji. Srbija se suočava sa ozbiljnim padom demokratije i mnogi je karakterišu kao tip režima – kompetativni autoritarizam (Vladislavljević, 2019; Vladislavljević, 2020; Pavlović, 2020). Da bi se smanjio uticaj bojkota i da bi Narodna skupština, ali i lokalni parlamenti izgledali iole pluralno – vlast je izmenila izborni prag kako za nacionalne, tako i za lokalne izbore na 3% (Orlović, 2020; Spasojević, 2020; Krstić, 2020; Jovanović; Matić, 2020; Bursać; Vučićević, 2021). Dodatne izmene izbornog sistema su

se ticale vremenskih odrednica raspisivanja lokalnih izbora, procesa kandidovanja - prikupljanja overenih potpisa za kandidovanje na izborima i ponderisanja rezultata izbornih lista nacionalnih manjina - broj glasova se množi sa 1.35 (Orestijević; Komatina, 2020).

Tabela 2. Izborni sistemi za lokalne izbore (Izvor: Autor na osnovu svih zakona koji uređuju oblast)

Izbori	Tip izbornog sistema	Broj izbornih jedinica	Izborni prag	Tip liste
1992.	Dvokružni većinski sistem	U zavisnosti od veličine opštine/grada	50% izlaznost u prvom krugu	/
1996.	Dvokružni većinski sistem	U zavisnosti od veličine opštine/grada	50% izlaznost u prvom krugu	/
2000.	Jednokružni većinski sistem	U zavisnosti od veličine opštine/grada	/	/
2004.*	Proporcionalni sistem	1	3%	Zatvorena za građane, otvorena za partije
2008.	Proporcionalni sistem	1	5%	Zatvorena za građane, otvorena za partije
2012.	Proporcionalni sistem	1	5%	Zatvorena i za građane i za partije
2016.	Proporcionalni sistem	1	5%	Zatvorena i za građane i za partije
2020.	Proporcionalni sistem	1	3%	Zatvorena i za građane i za partije

* izbori na kojima su se predsednici opština i gradonačelnici birali neposredno

Za sve lokalne izbore održane od 1992. godine, Jovanović i Matić izvlače nekoliko opštih zaključaka: 1) Lokalni izbori za političke partije nisu sporedna politička arena, iako birači ne glasaju po inerciji za iste liste na nacionalnom i lokalnom nivou što je dokaz da su lokalni izbori ipak relativno autonoman politički proces; 2) Grupe građana su sve učestali i ostvaruju prilično dobre rezultate na lokalnim izborima, ali i otvaraju mogućnost političke korupcije i velikog broja „preletača“; 3) Lokalne skupštine su uvođenjem proporcionalnih izbora postale pluralne, dovelo je do ekspanzije kandidatura, ali je dovelo i do depersonalizacije odbornika, slabljenja veze između birača i odbornika, do „parlamentarizacije“ lokalnih skupština, odnosno do formiranja lokalnih vlasti po matrici koalicionog aranžmana u Narodnoj skupštini (Jovanović; Matić, 2020: 713 – 715). Cvijović za period od 2008. godine ukazuju da su se određeni problemi izbornog sistema odrazili na lokalne samouprave kao što su glasanje za zatvorene liste, istovetni izborni prag i za individualne partije i za koalicije i jedna izborna jedinica za celu opštinu ili grad (Cvijović, 2013: 130).

3.2. Institucionalni okvir lokalnih izbora

Zakon o lokalnim izborima usvojen 2007. godine je osnova za naš istraživački rad i zato ćemo detaljno predstaviti delove izbornog sistema. Zakon definiše kako i na koji način se biraju i na koji način prestaje mandat odbornicima u jedinicama lokalne samouprave. Zakon dalje definiše aktivno i pasivno biračko pravo, kao i kako i na koji način se učestvuje na izborima. Član 5. Zakona kaže da se „odbornici biraju na osnovu lista političkih stranaka, njihovih koalicija i lista koje predlože grupe građana“. Dalje, zakon definiše opštinu i grad kao jednu izbornu jedinicu, a da se mandati raspodeljuju srazmerno broju glasova koje je osvojila svaka od izbornih lista (član 7). Zakon definiše i da lokalne izbore raspisuje predsednik Narodne skupštine, da kampanja traje od 45 do 60 dana i da izbore sprovode izborne komisije opština i gradova i birački odbori.

Da bi izborne liste mogle da se kandiduju, neophodno da je svakog kandidata za odbornika overenim potpisom podrži najmanje 30 birača, a da bi se lista kandidovala mora da ima izbornu listu sa najmanje 1/3 kandidata od broj odbornika koji se biraju (Zakon o lokalnim izborima, čl. 18). Dalje, član 22. ovog zakona predviđa uslove kako se zovu izborne liste pa utvrđuje da ako je podnosilac liste partija – da se lista određuje prema nazivu partije i da se u naziv liste može uključiti ime i prezime lica koje politička stranka odredi kao nosioca izborne liste (ne mora da bude kandidat na izborima). Isto je i za koalicije partija, samo se naziv utvrđuje sporazumno. Za grupe građana, podnosilac određuje oznaku liste, a može se u naziv takođe uključiti ime i prezime lica koje se odredi da je nosilac izborne liste. Zakon precizno navodi: „Lice određeno kao nosilac izborne liste može biti kandidat za odbornika.“ Ova odrednica je u stvari suštinska u tome da nosioci izborne liste mogu biti npr. predsednici stranaka (što dominantno i jesu), a ne predstavnici npr. lokalnih odbora i kandidati na lokalnim izborima. Suštinski, građani često glasaju samo za izbornu listu koja nosi ime političke partije ili lidera političke partije. Ono što u manjoj meri ublažava situaciju, to je član 30. Zakona o lokalnim izborima koji definiše da se na glasačkom listiću uz nazive izbornih lista nalazi i lično ime i prezime prvog kandidata na listi.

Član 40. Zakona o lokalnim izborima definiše da izborna komisija utvrđuje rezultate i da svakoj listi pripada mandata koliko je srazmerno osvojeno glasova, a da u raspodeli mandata učestvuju liste koje su osvojile najmanje 5% glasova (do 2020. godine, od 2020. godine je 3%). Od ovog pravila su izuzete političke partije nacionalnih manjina i koalicije političkih partija nacionalnih manjina (od 2020. godine količnici ovih lista se uvećavaju za 35%).

U pogledu odnosa različitih tipova izbornih sistema, njihovih prednosti i mana, teško je donositi zaključke o tome koji sistem je bolji od kog i koji je idealan. Šta više, čitav deo političke nauke koji se bavi izbornim sistemima nije uspeo da pronađe odgovor na to. Ono što je jedino izvesno, to je da i većinski i proporcionalni izborni sistemi (kao osnovni tipovi) imaju svoje prednosti i mane. Milan Jovanović sažima sve prednosti i mane većinskog i proporcionalnog izbornog sistema. Većinski izborni sistemi pozitivno doprinose tome što birači direktno biraju parlament i vladu, da je izbor personalizovan, da podstiče političke subjekte na umerenost, da povećava koncentraciju stranaka – stabilne i nezavisne stranke i vodi ka dvopartizmu, da obezbeđuje formiranje homogenih parlamentarnih većina i da omogućavaju brze promene vlasti. Kao najveće kritike većinskog izbornog sistema, teoretičari i istraživači izbornih sistema navode da predstavnici izabrani po ovom modelu često ne mogu da se izdignu iznad interesa svoje izborne jedinice, da vlast često pripada manjini, da otežava ili čak i sprečava reprezentativnost etničkih manjina, da male promene u biračkom delu mogu dovoditi do brzih promena vlada što ne dovodi do jačanja odgovornosti i pojedini autori tvrde da ovaj izborni

sistem ipak ne znači brzo formiranje vlada koje dugo traju. Sa druge strane, proporcionalni izborni sistem verno održava raspoloženje biračkog tela i pruža i malim političkim subjektima priliku da imaju poslanike u parlamentu, omogućava formiranje koalicije bez veštački kreiranih većina i da se političko društvo verno preslikava u parlament, da podstiče izgradnju političkog konsenzusa, da daje čvršći legitimitet, da sprečava dramatične preokrete i da sprečava formiranje dominantnih stranaka ili kartela stranaka. Mane su da su proporcionalni izbori depersonalizovani, da stvaraju fragmentaciju partijskog sistema i veliki broj malih partija, da uvećava broj parlamentarnih stranaka i otežava formiranje vlada i održavanje parlamentarnih većina, da insistiranje na predstavljenosti različitih kategorija društva vodi u stvari ka dezintegraciji i konfliktima, da su koalicione vlade sklonije raspadu i da izbori ne treba da budu istraživanje javnog mnjenja već institucionalna borba oko vlasti (Jovanović, 2004: 111 - 114).

Kako Galager i Mičel tvrde: „Izborni sistem je važan. On je najvažnija veza (lanac) između građanskih preferencija i politika koje kreira vlada“ (Gallagher; Mitchell, 2008: 3). Nećemo u ovom delu disertacije otvarati diskusiju o navedenim prednostima i manama, već ćemo samo ukazati na dodatne probleme proporcionalnog izbornog sistema u Srbiji, kako na nacionalnom – tako i na lokalnom nivou. Jedna od negativnih pojava i mana proporcionalnog izbornog sistema, a posebno onog sa jednom izbornom jedinicom kakav Srbija koristi i na nacionalnom i na lokalnom nivou jeste „metropolizacija“ skupština, ili u slučaju nacionalnih izbora metropolizacija i „beogradizacija“ (Orlović, 2015: 19; Stojanović, 2018: 46; Bursać, 2020). U tabeli ispod pokazaćemo osnovne odlike metropolizacije i beogradizacije nacionalnog parlamenta i posledica:

Tabela 3. Metropolizacija i beogradizacija parlamenta (Izvor: Bursać, 2020: 903 – 905)

Godina	% JLS bez poslanika	Ukupno građana bez poslanika (u milionima)	Broj poslanika iz Beograda	Udeo populacije Beograda u %	Udeo poslanika iz Beograda u %	Proporcionalnost*
2000.	60.63	2.28	80	19.84	32	1.61
2003.	50.91	1.46	76	21.02	30.4	1.45
2007.	54.49	1.59	81	21.02	32.4	1.54
2008.	54.17	1.63	83	21.02	33.2	1.58
2012.	66.05	1.85	119	22.81	47.6	2.09
2014.	52.47	1.35	88	22.81	35.2	1.54
2016.	59.3	1.56	105	22.81	42	1.84
2020.	49.38	1.22	96	22.81	38.4	1.68

*1 = idealan odnos udela populacije i poslanika

Da postoji sličan problem i na lokalnom nivou, iako nemamo zvanične podatke ili istraživanja, ukazuje Milan Jovanović tvrdeći da se metropolizacija odvija na sličan način i da su hiper predstavljeni urbani, centralni delovi jedinica lokalne samouprave na uštrb ruralnih delova i sela i da se na taj način njihov glas ne čuje i da ih predstavljaju odbornici koji ne žive u tim sredinama i ne poznaju specifične okolnosti ovih delova opština i gradova. Jovanović tvrdi i da ovakva deformacija teritorijalne reprezentativnosti dovodi u pitanje i načelo opšte jednakosti glasa (Jovanović, 2015: 9).

Druga mana proporcionalnog izbornog sistema (posebno u proporcionalnom izbornom sistemu sa jednom izbornom jedinicom) koja nije pomenuta u sažetku o prednostima i manama Milana Jovanovića jeste uticaj izbornog sistema na unutar-partijsku demokratiju, odnosno na jačanje prezidencijalizacije političkih partija i odsustvo bilo kakvih ličnih kampanja kandidata za poslanike. O unutar-partijskoj demokratiji i prezidencijalizaciji političkih partija pisaćemo u poglavlju 4 ove disertacije, a ukazujemo samo na rezultate istraživanja koji govore da kandidati za narodne poslanike dominantno vode partijski orijentisane kampanje (promocija partije i predsednika partije), a ne lične kampanje (Stojanović, Jović; 2015; Lončar; Stojanović, 2016; Stojanović; Jović, 2017). Sličan je podsticaj i za lokalne izbore iako postoji nešto manji efekat (o tome pišemo u poglavlju 6).

Milan Jovanović za lokalne kampanje navodi da su potisnute u drugi plan kad god su izbori održavani zajedno sa parlamentarnim, pokrajinskim ili predsedničkim izborima (uvek osim 2004. godine). On smatra da je uvek kampanja bila liderska i centralizovana, da su teme uvek bile usmerene na nacionalna pitanja i da su lokalni izbori sporedna tema za sve aktere. Izbori na nacionalnom nivou zasene izbore za skupštine opština i gradova. Tako on naglašava da je izlaznost na jedine lokalne izbore koji su održani odvojeno od nacionalnih bila samo 40-ak procenata što je značajno manje od proseka za nacionalne izbore (Jovanović, 2015: 7).

U tabeli ispod prikazujemo ukupnu izlaznost na lokalne izbore od 1992. godine do danas.

Tabela 4. Izlaznost na lokalne izbore (Izvor: Republički zavod za statistiku, Rezultati lokalnih izbora)

Godina lokalnih izbora	Izlaznost
1992.	69,72%
1996.	59,96%
2000.	74.68%
2004.	40.06%*
2008.	61.20%
2012.	57.88%
2016.	56.42%
2020.	49.21%**

* Jedini izbori koji su održani samostalno odlikovala je ubedljivo najniža izlaznost na izborima

** Najveći deo opozicije je bojkotovao parlamentarne i lokalne izbore.

3.3. Teorije koalicija, minimalne i preširoke koalicije, koalicije na lokalnom nivou

Kao što smo naveli, proporcionalni izborni sistemi prema pravilu produkuju koalicione vlade što bi trebalo da dovede do umerenosti u političkom takmičenju, ali i izaziva dodatne posledice po politički i partijski sistem. U kombinaciji proporcionalnog izbornog sistema, posebno sa jednom izbornom jedinicom na oba nivoa vlasti (centralnom i lokalnom), potencijalna opasnost urušavanja lokalne demokratije jeste preslikavanje koalicija, odnosno određivanje lokalnih koalicija centralnom (republičkom). Preslikavanje koalicija, ali i pravljenje preširokih koalicija je jedna od centralnih tema ove doktorske disertacije, pa u ovom delu detaljnije obrazložimo sam pojam, proces formiranja i značaj i tipove predizbornih i postizbornih koalicija.

Političke koalicije su skupovi ili grupe političkih subjekata koji se obavezuju na zajedničko delovanje (Ray, 2007), sporazumi političkih aktera kojim se definišu ciljevi i oblici delovanja (Goati, 2007), skup političkih aktera koji su se udružili zarad maksimalizovanja koristi – vlasti, mandata, resora u vladi ili drugih dobiti (Orlović, 2010), oblici udruživanja dva ili nekoliko aktera sa željom da ostvare ciljeve koje bez udruživanja ne bi mogli (Stojiljković, 2020), politički subjekti koji žele izvršnu vlast prinuđene su da uđu u neku formu koalicije (Back, 2009; Nadenichek Golder, 2006) ili dogovor nekoliko izbornih aktera da na izborima nastupi zajedno (Bursać, 2014). Dodatno, tema koalicija i međupartijske borbe za vlast mora se tumačiti i istraživati kroz unutrašnju dinamiku partijske politike (Maor, 2003: 1), a razumevanje ponašanja u pravljenju koalicija se mora istraživati i tumačiti kroz pretpostavku da su partijski lideri motivisani isključivo željom da ostanu partijski lideri (Luebbert, 1986: 46). Formiranje vladajućih koalicija je jedna od najvažnijih tema u parlamentarnim demokratijama, podjednako važna kao i izbori i policy ishodi (Laver; Shepsle, 1996: 3). Na procese kreiranja koalicija i pregovaranja o njima utiče niz pravila koja deluju i u drugim arenama partijske i političke borbe. Prema tome su i procesi formiranja vlada deo širih političkih procesa i tako se moraju i percipirati (Strom; Budge; Laver, 1994: 307). Svakako, pravila o formiranju koalicija se vode na najvišem nivou, između partijskih lidera (Diermeier; van Roozendaal, 1998: 610). Problem se u našem istraživanju javlja ukoliko se pregovori o kreiranju svake od lokalnih koalicija vode (isključivo) u kabinetima partijskih lidera na centralnom nivou (šefova partija).

Koalicije svakako možemo pre svega podeliti na predizborne i izborne, a u Srbiji dominiraju dve vrste predizbornih koalicija: 1) velike partije kao lideri koalicije koji šlepaju male partije na listi (primeri velikih lista DS-a 2008 – 2012. godine i SNS-a u periodu 2012 – 2020. godina); 2) male partije i koalicije u borbi za cenzus (Stojanović, 2013: 124 – 129). Ono što je jako važno za naš kontekst istraživanja jeste da se predizborne republičke koalicije ne preslikavaju u potpunosti na lokalni nivo. Iako dominiraju i u kandidovanju na lokalnim izborima, izuzetno je veliki broj različitih koalicija koje se kandiduju na lokalnim izborima. Broj različitih političkih subjekata koji je učestvovao na lokalnim izborima u Srbiji od 2008. do 2016. godine predstavljamo u tabeli ispod.

Tabela 5. Broj različitih političkih subjekata koji je učestvovao na lokalnim izborima (Izvor: Republički zavod za statistiku)

Godina	Broj različitih političkih subjekata koji je učestvovao na lokalnim izborima
2008.	231
2012.	232
2016.	275

U ovom delu predstavljamo vrste/tipove različitih postizbornih koalicija. Kao neke od ključnih odrednica koalicija uzima se razlika u tome šta je važnije: 1) Mesta u vladi sama po sebi ili 2) Mogućnost ostvarivanja određenog programa ili politike. Dalje, druge tipologije koalicija kažu da se one dele na: 1) Koalicije minimalne pobede; 2) Manjinske koalicije; 3) Prevelike ili preširoke koalicije (Lijphart, 2003 prema Orlović, 2010). Iz ove podele se dalje razvijaju dodatne pod forme koje dele koalicije minimalne pobede na osnovu broja potrebnih mandata i broja potrebnih partija - koje podrazumevaju veto igrače kao poslanike ili kao partije (videti: Riker, 1962; Laver; Shepsle, 1996; Laver; Schofield, 1998; Luebbert, 1986; Tsebelis, 1995) ili na pod tipove koalicija koje uključuju programske i policy pozicije.

Postizborne koalicije mogu biti i široke ili velike koalicije, kada je neophodno izvršiti temeljne reforme društva sa širokom podrškom ili kada se žele izvršiti ustavne promene koje zahtevaju kvalifikovane većine. Takođe, česte su i tzv. „velike koalicije“ kada velike partije ne mogu da naprave koalicione aranžmane sa manjim partnerima, pa se npr. dve velike partije udružuju i prave vladu. Ipak, formiranje širokih koalicija se može vezati i za nepouzdanost pojedinih partnera i osiguravanje vlasti, odnosno za situacije kada se jedna ili više partija može i povući iz vlasti (Orlović, 2010: 107). Najprostije definisanje preširoke koalicije se može podvesti pod situaciju kada koalicija sadrži makar jednu stranku koja se može ukloniti, a da vlada i dalje ima većinu u parlamentu (Volden, Carrubba, 2004). Pojedini autori se pitaju gde je cenzus za određivanje preširokih koalicija (da li je to 60/65/70 procenata mesta u parlamentu) i da li preširoke koalicije određujemo na osnovu mandata ili partija (političkih subjekata) ili kombinujemo ove pristupe (Niikawa, 2018: 3).

Na lokalnom nivou su velike koalicije posebno čudne i teško da se mogu povlačiti paralele sa nacionalnim vladama, zato u poglavlju 5 definišemo meru preširokih koalicija za lokalne samouprave u Srbiji da bismo mogli da izračunamo koliko su lokalne koalicije u Srbiji preširoke („prevelike“) iz razloga zadovoljavanja interesa manjih političkih partnera iz republičke koalicije.

Ne postoji puno empirijske literature i istraživanja o preširokim koalicijama ni na nacionalnom nivou, a tek ne na lokalnom u Evropi i svetu. Neka od njih pokazuju da su u postratnoj Evropi preširoke koalicije bile češće od minimalnih (Druckman; Thies, 2002), neka su o manjinskim, vladama minimalnih pobeda i preširokim vladama (Crombez, 1996), neka definišu nove teorije formiranja koalicija (Carrubba; Volden, 2000), neka se bave pitanjem koje teorije koalicije su uspešnije u objašnjavanju formiranja preširokih, ali i uopšte formiranja koalicija (Volden, Carrubba, 2004), neke studije su o preširokim koalicijama u predsedničkim sistemima u Latinskoj Americi (Meireles, 2016), neke su o stabilnosti preširokih koalicija u pojedinim državama poput Japana (Niikawa; Iwasaki, 2019), a pojedine o objašnjenjima za postojanje preširokih koalicija u Centralnoj i Istočnoj Evropi (Niikawa, 2018).

O lokalnim koalicijama su izuzetno retke studije i svode se na istraživanja u Skandinavskim državama. Jedna od studija se bavi objašnjenjima lokalnih koalicija u Švedskoj (Back, 2003), tri studije su o lokalnoj samoupravi u Danskoj, jedna se bazira na lokalnim koalicijama u lokalnim samoupravama u Danskoj i faktorima koji utiču na kreiranje lokalnih koalicija (Serritzlew; Skjæveland; Blom-Hansen, 2007), a isti autori imaju još jednu studiju o formiranju lokalnih koalicija u Danskoj (Serritzlew; Skjæveland; Blom-Hansen, 2008) i dva od tri ista autora o partijama koje kreiraju lokalne većine u Danskoj (Serritzlew; Skjæveland, 2010), a sa kraja prethodnog veka imamo podatke i o lokalnim koalicijama u Norveškoj (Gravdahl, 1998).

Za potrebe ovog rada potrebno je obratiti pažnju na 3 važna aspekta izučavanja lokalnih koalicija iz primera istraživanja u Danskoj (Serritzlew; Skjæveland; Blom-Hansen, 2008). Trojica autora ukazuju na tri važna faktora koja se moraju uzeti u obzir prilikom istraživanja lokalnih samouprava. Prvi faktor je pitanje koliko su zaista politički važna mesta u lokalnim vlastima, drugi faktor odgovara na pitanje kakve su programske i policy pozicije lokalnih partija i da li su one važne za lokalni nivo, a treći i najvažniji faktor – da li lokalne koalicije mogu biti deo nacionalnog pregovaranja i da li pregovori partija na nacionalnom nivou mogu snažno uticati na lokalnu koalicionu politiku (Serritzlew; Skjæveland; Blom-Hansen, 2008: 428 – 429).

Standardne teorije koalicija nam ne pomažu za objašnjenje naše polazne pretpostavke o preslikavanju lokalnih koalicija i o postojanju preširokih koalicija upravo sa ciljem preslikavanja. Iako ograničenog dometa i istražujući period od 12 godina u Španiji, autori ukazuju na preveliku koncentraciju preširokih lokalnih koalicija kao deo trgovine glasovima, mandatima i koalicijama na više parlamentarnih nivoa i u mnoštvu lokalnih parlamenata. Oni upravo na lokalnom nivou objašnjavaju teoriju preširokih koalicija kao poprilično racionalnu za političke partije i političke aktere kroz koncept trgovanja koalicijama (Colomer; Martinez, 1995). Ova doktorska disertacija bi trebalo da dopuni empirijskim podacima ovaj koncept trgovanja koalicijama i da ukaže na uzroke takvih koalicija.

4. UNUTAR PARTIJSKA DEMOKRATIJA U SRBIJI

U ovom delu disertacije bavimo se demokratijom u političkim partijama u Srbiji kao pretpostavljenim jednim od ključnih uzroka odsustva lokalne demokratije i preslikavanja republičke na lokalne koalicije. Izučavanje unutar partijske demokratije je specifična politikološka kategorija i povezana je sa nizom različitih oblasti istraživanja, od političkih režima, političkih sistema, izbornih i partijskih sistema, institucionalizacije partija, izbornog ponašanja i organizacije političkih partija. Ukazujemo na važnost i ulogu političkih partija u demokratijama, otvaramo pitanje ustavne i zakonske regulacije političkih partija i ukazujemo na položaj partija u Srbiji, a zatim prelazimo na modele istraživanja unutar partijske demokratije, predstavljamo istraživanja o unutar partijskoj demokratiji u Srbiji, kreiramo model za izučavanje unutar partijske demokratije neophodne za naše istraživanje i mapiramo i ocenjujemo političke partije u Srbiji koje su nam važne za testiranje uticaja na preslikavanje lokalnih koalicija.

Suštinski, unutar partijska demokratija je pitanje distribucije moći unutar same političke partije (Cross, 2013: 100). Između političkih partija i predstavničke demokratije postoji neraskidiva veza. Političke partije su stvorile demokratiju i demokratija je nezamisliva bez političkih partija (Cross; Katz, 2013), one predstavljaju sinonim za modernu predstavničku demokratiju i vezu između biračkih želja i preferencija i politika vlada (Muller-Rommel, 2016: 4), igraju veliku ulogu u demokratijama (Scarrow; Webb; Poguntke et al, 2017), one su vitalne političke institucije demokratije (van Biezen, 2003), ključni kanali prenosa političke moći (Scarrow; Webb, 2017) i ključni akteri u procesima donošenja odluka (von dem Berge; Poguntke; Obert; Tipei et al, 2013).

Promene unutar liberalnih demokratija donele su nove izazove za političke partije u njihovim odnosima sa civilnim društvom, u unutrašnjoj organizaciji, u pojavi transnacionalnih partija i u ulozi partija u vođenju vlada (Muller-Rommel, 2016). Organizacija političkih partija je jedna od važnijih determinanti partijskog života, uloge i funkcija političkih partija, političke borbe, izbora pa i vršenja vlasti. Neki autori tvrde da je organizacija put do političke moći i temelj stabilnosti, a time i preduslov političke slobode (van Biezen, 2003: 5). Organizacija je „sine qua non“ političke mobilizacije (Webb; Keith, 2017). Iako istraživanja pokazuju da je i prethodni vek obeležila promena strukture i modela političkih partija (Katz; Mair, 1995) i da broj članova partija u poslednje vreme značajno opada (Scarrow, 2000), a resursi značajno rastu (Scarrow; Webb; Poguntke et al, 2017), unutar partijsko organizovanje kako horizontalno, tako i vertikalno i međusobni odnosi različitih grupa i nivoa partijskih organa je i dalje u fokusu istraživača.

Većina modernih demokratija ima političke partije kao ustavom definisanu kategoriju, odnosno političke partije i njihov položaj su definisani ustavima (van Biezen, 2012), a iako su dobrovoljne i volonterske organizacije koje bi trebalo da se nalaze van sfere države, moderne demokratije značajno regulišu postojanje, rad i organizaciju političkih partija (van Biezen; Romme-Piccio, 2013). Političke partije u Srbiji su definisane već u petom članu Ustava Republike Srbije u kom se jemči i priznaje uloga partija u oblikovanju demokratske volje građana (Ustav RS, čl. 5). Detaljnija regulacija rada političkih partija je definisana Zakonom o političkim strankama („Sl. glasnik RS“, br. 36/2009 i 61/2015 - odluka US), Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti („Sl. glasnik RS“, br. 43/2011, 123/2014 i 88/2019) i Zakonom o sprečavanju korupcije („Sl. glasnik RS“, br. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - autentično tumačenje i 94/2021).

4.1 Modeli istraživanja unutar partijske demokratije

Pitanje unutar partijske demokratije se ne može istraživati jednodimenzionalno. Ona u gotovo svim teorijskim modelima obuhvata nekoliko različitih aspekata, od članstva, organizacije, strukture, odnosa moći, finansija, procesa odlučivanja, uloge predsednika ili užeg rukovodstva i slično. Postoje različiti modeli za istraživanje unutar partijske demokratije. U ovom radu predstavimo neke od njih.

Jedna od autorki u oblasti političkih partija je razvila principe i modele za kvalitetno implementiranje unutar partijske demokratije iz čega može da se izvuce i model za istraživanje iste. Ključne dimenzije unutar partijske demokratije su: inkluzivnost, centralizacija i institucionalizacija. Da biste imali unutar partijsku demokratiju onda je neophodno da se razviju snažni principi inkluzivnosti u selekciji kandidata, u selekciji i izborima lidera, kreiranju javnih politika ili predloga javnih politika i uključivanje članova u rad partije. Na osnovu tri dimenzije, autorka predstavlja i pet modela političkih partija i njenih organizacija (Scarow, 2005). Modele organizacija političkih partija predstavljamo u tabeli ispod.

Tabela 6. Modeli partijskih organizacija (Izvor: Scarow, 2005: 15)

Model	Centralizacija	Inkluzivnost	Institucionalizacija
1. Liderske	Visoka	Niska	Niska
2. Partije poznatih	Srednja	Niska	Niska ka srednjoj
3. Individualne	Srednja ka visokoj	Srednja ka visokoj	Srednja ka visokoj
4. Korporativističke	Srednja ka visokoj	Srednja	Srednja ka visokoj
5. Demokratske	Niska ka srednjoj	Visoka	Srednja ka visokoj

Grupa istraživača razvila je indeks unutar partijske demokratije (Poguntke; Scarow; Webb et al 2016; Scarow; Webb; Poguntke et al, 2017) i njihov indeks merenja predstavljamo u ovom odeljku. Indeks ima 3 dimenzije i ukupno 11 poddimenzija.

1) Prva dimenzija se bavi strukturom političkih partija, odnosno njenom organizacijom i modelima odnosa unutar partije. Poddimenzije strukturalne dimenzije su: 1) Autonomija i restrikcije/ograničenja rukovođenja partijom (odnosi se na ovlašćenja, ograničenja i mogućnosti lidera partije); 2) Centralizacija – decentralizacija/lokalizacija (ova poddimenzija nam je posebno važna i odnosi se na autonomiju lokalnih organizacija na vertikalnoj strani partijske organizacije, da li postoji centralizacija u donošenju odluka i kolika je ona pre sve svega u odnosu na to ko kontroliše proces selekcije kandidata i raspodelu resursa); 3) Koordinacija rada unutar partije (koordinacija različitih političkih nivoa i različitih arena političke borbe); 4) Teritorijalna koncentracija/disperzija (odnosi se na rasprostranjenost i zastupljenost partijske organizacije na teritoriji cele zemlje).

2) Druga dimenzija indeksa unutar partijske demokratije se odnosi na finansije i distribuciju ili preraspodelu resursa. Poddimenzije finansijske dimenzije su: 1) Finansijska snaga ili slabost partije (uglavnom se posmatra komparativno u odnosu na ostale partije, ali suštinski pretpostavlja finansijsku stabilnost i mogućnosti finansiranja kampanja); 2) Diverzifikovanost finansijskih resursa (odnosi se na postojanje različitih izvora finansijskih sredstava); 3) (Ne)zavisnost od države (odnosi se na sposobnost finansiranja bez državnih subvencija (sredstava)); 4) Administrativna snaga ili slabost (odnosi se na postojanje profesionalnog birokratskog aparata i ljudi); 5) Potencijal volontera - snaga ili slabost

članstva/volontera (odnosi se na princip učešća odozdo i snagu ili slabost u broju volontera koji mogu biti uključeni u aktivnosti).

3) Treća dimenzija indeksa unutar partijske demokratije je strategija reprezentacije, odnosno pitanje koga partija predstavlja i koga zastupa i šta su interesi ili socijalne grupe koje zastupa. Poddimenzije su: 1) Individualna veza birača (odnosi se na identitetsku ili interesnu povezanost i pitanje ciljeva i ideja, odnosno predloga politika na osnovu koje se veze ostvaruju); 2) Grupna veza – grupno povezivanje (odnosi se na snagu ili slabost povezanosti sa društvenim, nepartijskim grupama i povezanosti zajedničkih interesa sa tim grupama). Sve dimenzije i poddimenzije predstavljamo u tabeli ispod.

Tabela 7. Indeks unutar partijske demokratije (Izvor: Poguntke; Scarrow; Webb et al 2016; Scarrow; Webb; Poguntke et al, 2017)

Dimenzije	Poddimenzije
1. Struktura političkih partija	1.1. Autonomija i ograničenja rukovođenja partijom 1.2. Centralizacija – decentralizacija 1.3. Koordinacija rada unutar partije 1.4 Teritorijalna koncentracija / disperzija
2. Partijske finansije	2.1. Finansijska snaga ili slabost 2.2. Diverzifikovanost finansijskih resursa 2.3. Nezavisnost od države 2.4. Administrativna snaga ili slabost 2.5. Potencijal volontera
3. Strategije reprezentacije	3.1. Individualna veza sa biračima 3.2. Grupna veza sa biračima

Druga grupa autora razvila je vodič za merenje unutar partijske demokratije na osnovu analize statuta političkih partija (Von dem Berge; Poguntke; Obert; Tipei et al, 2013). Njihov model merenja se naslanja na prvi objašnjen model (Scarrow, 2005), odnosno na dve ključne odlike unutar partijske demokratije: 1) Inkluzivnost i 2) Decentralizaciju. I oni u svom modelu imaju različite dimenzije i poddimenzije.

1) Prva dimenzija su prava članova i kako su ona definisana. Poddimenzije su: 1) Opšta prava svih članova; 2) Prava manjina unutar partija.

2) Druga dimenzija unutar partijske demokratije je organizaciona struktura i bavi se odnosima između različitih organa i institucija unutar političke partije. Poddimenzije su: 1) Kongres ili skupština partije i njegov položaj, uloga, ovlašćenja i sastav; 2) Telo za rešavanje sporova, partijski sudovi (statutarne komisije u partijskoj praski u Srbiji); 3) Nacionalni izvršni odbor sa svojim funkcijama; 4) Izvršni odbori na drugim nivoima; 5) Predsednik partije; 6) Odnosi između centrale partije i lokalnih organizacionih nivoa.

3) Treća dimenzija je proces odlučivanja (donošenja odluka) i tiče se ko, kako i na koji način donosi odluke unutar partije. Poddimenzije su: 1) Regrutovanje kandidata (procesi nominovanja,

regrutovanje kandidata za parlamentarne izbore, regrutovanje kandidata za predsednika, odnosi između centrale i lokalnih organizacija u pogledu nominacije i regrutovanja kandidata); 2) Proces selekcije za rukovodstvo partije (izvršni odbor, glavni odbor, izbor predsednika, procedure glasanja i slično); 3) Programske teme (odlučivanje o partijskom programu (Party Manifesto) i drugim programskim dokumentima. Sve dimenzije i poddimenzije predstavljamo u tabeli ispod.

Tabela 8. Unutar partijska demokratija (Izvor: Von dem Berge; Poguntke; Obert; Tipei et al, 2013).

Dimenzije	Poddimenzije
1. Prava članova	1.1. Opšta prava članova
	1.2. Prava manjina
2. Organizaciona struktura	2.1. Kongres
	2.2. Telo za rešavanje sporova (statutarna komisija)
	2.3. Nacionalni izvršni odbor
	2.4. Izvršni odbori
	2.5. Predsednik partije
	2.6. Odnosi između centralnih organa partije i lokalnih organizacionih nivoa
3. Proces odlučivanja	3.1. Regrutovanje kandidata
	3.2. Procesi selekcije i izbora
	3.3. Programske teme

Jedan od autora sa ovih prostora, Goran Čular (2004), razvio je model za merenje unutar partijske demokratije koji se dosta koristi u domaćim istraživanjima unutar partijske demokratije (Pavlović, 2006; Tomović; Kovačević, 2016; Kovačević, 2020). On svoj model definiše na dve dimenzije: 1) Inkluzivnost i 2) Autonomija i kreira četiri tipa političkih partija na osnovu pozicioniranja u okviru dve dimenzije: 1) Tip niske demokratije (obe dimenzije su na niskom nivou); 2) Demokratski centralizam (nizak nivo autonomije, ali visok nivo inkluzije); 3) Individualno – elitistički tip (velika autonomija, ali niska inkluzija); i 4) Tip pune demokratije (partije sa velikom autonomijom i inkluzijom).

On dalje razvija set poddimenzija i indikatora (ukupno 6 poddimenzija i 20 indikatora).

Dimenzija autonomije ima tri poddimenzije: 1) Prava članova; 2) Autonomija lokalnog nivoa partije; 3) Uticaj lokalnih odbora na centralne partijske organe.

Dimenzija inkluzivnosti ima isto tri poddimenzije: 1) Direktna participacija; 2) Ovlašćenja predstavničkih u odnosu na izvršne organe; 3) Ovlašćenja predsednika partije (Čular, 2004). Sve dimenzije i poddimenzije predstavljamo u narednoj tabeli.

Tabela 9. Modeli i dimenzije za merenje unutar partijske demokratije (Čular, 2004)

Dimenzija	Poddimenzije
1. Autonomija	1.1. Prava članova
	1.2. Autonomija lokalnog nivoa partije
	1.3.3 Uticaj lokalnih odbora na centralne partijske organe
2. Inkluzivnost	2.1. Direktna participacija
	2.2. Ovlašćenja predstavničkih u odnosu na izvršne organe
	2.3. Ovlašćenja predsednika partije

Predstavljene modele istraživanja koristimo u nastavku rada za objašnjenje nalaza istraživanja i za izradu novog modela merenja lokalne autonomije unutar političkih partija.

4.2 Istraživanja – unutar partijska demokratija u Srbiji

Sprovedeno je relativno dosta istraživanja o unutar partijskoj demokratiji u Srbiji. Najveći deo istraživanja koristi kvalitativne tehnike istraživanja ili isključivo desk analizu normativnih akata partije. Deo istraživanja koristi kombinovane modele – analize normativnog okvira, ali i realnih praksi i stanja unutar partija. Tek dva istraživanja su pokušala da kvantifikuju unutar partijsku demokratiju u Srbiji na pojedinačnim ili grupnim akterima. Ovde predstavljamo neke od metodoloških pristupa i nalaza istraživanja o unutar partijskoj demokratiji u Srbiji. Od početka XXI veka se posebno veći broj istraživača usmerio na istraživanje unutar partijskih odnosa.

Početkom veka, u svom preglednom radu Stojiljković pokušava da definiše strukturu, modele i prakse unutar partijskih odnosa i da ponudi odgovore o važnosti utvrđivanja ko donosi ključne odluke i ko kontroliše sredstva u političkim partijama (Stojiljković, 2005).

Dušan Pavlović 2006. godine istražuje unutar partijsku demokratiju i u 6 oblasti pokušava da kroz analizu statuta i političke prakse izmeri unutar partijsku demokratiju i kreira indeks za komparativna istraživanja. On je kreirao šest oblasti analize: 1) tolerisanje unutrašnjih frakcija; 2) autonomija lokalnih ogranaka partije (što je od posebne važnosti za naše istraživanje); 3) ovlašćenja i način izbora lidera stranaka; 4) nominacija kandidata za javne položaje; 5) odnos između partije i njene parlamentarne grupe; 6) horizontalna struktura stranke (Pavlović, 2006).

Ovde ćemo dodatno predstaviti šta prema Pavloviću predstavlja autonomija lokalnih ogranaka partije. On autonomiju gleda kroz dve pod oblasti – prvo, uticaj koji lokalni odbori imaju na sastav centralnih organa i njihovu politiku i drugo, autonomija koju imaju u odnosu na centralu partije u izboru kandidata za lokalne izbore. Autor nakon analize statuta tada relevantnih partija u Srbija izvlači tri zaključka. Prvi je da na način izbora delegata za skupštine ili kongrese lokalni delegati nemaju uticaj, drugi je da članovi po funkciji u skupštinama ili kongresima stranaka umanjuju značaj delegata iz lokalnih organizacija na rad skupštine i treće – lokalni odbori nisu slobodni i autonomni u svom radu jer njih formiraju i ukidaju centralni organi stranke (Pavlović, 2006: 131).

Pavlović je svaku od oblasti ocenjivao od 1 (min) do 3 (maks) i izradio indeks unutar partijske demokratije na uzorku od tada pet najrelevantnijih partija (DS, SPS, SRS, DSS i G17 PLUS). Za autonomiju lokalnih organizacija je kreirao sledeće ocene: 1 = Lokalna vođstva su imenovana od strane centrale partije; 2 = lokalni partijski organi imaju ograničenu političku i organizacionu autonomiju, 3 = Lokalni partijski organi imaju značajan stepen političke i organizacione autonomije. Od maksimalnih 18 poena (minimum je 6) koliko su partije mogle da osvoje kao potpuno demokratske, tri partije su ostvarile rezultat od 10 poena (DS, SPS i G17 PLUS), skor od 9 poena je imao DSS, a SRS je ostvarila skor od 7 poena (Pavlović, 2006: 139 - 140).

Tokom 2013. godine, urađena je opsežna studija o partijskom pozicioniranju i unutar partijskim odnosima na uzorku gotovo svih iole relevantnih političkih partija u Srbiji (Stojiljković; Spasojević; Pilipović et al, 2013). Osim programskog pozicioniranja, studija se bavi unutar partijskom demokratijom kroz četiri teorijska modela: 1) nedemokratski; 2) participativno – demokratski; 3) kompetativno – elitistički; 4) predstavnički – poliarhijski. Velika grupa istraživača je analizirala 13 parlamentarnih partija, 3 vanparlamentarne partije i partije nacionalnih manjina kroz analizu statuta i intervju sa predstavnicima političkih partija. Rukovodilac istraživanja na osnovu svih analiza zaključuje da partije na osnovu statutarnih odredbi plediraju da budu u predstavničko – poliarhijskom

modelu, ali da su u praksi i pored takvih statutarnih određenja partije u Srbiji ipak „negde između liderskog ili oligarhijskog, nedemokratskog i kompetitivno-elitističkog, minimalnog demokratskog modela“ (Stojiljković; Spasojević, 2013: 457 - 458). Studija predstavlja odličnu bazu podataka i analizu programskog pozicioniranja i stepena i modela unutar partijskih odnosa političkih partija u Srbiji.

U studiji iz 2015. godine, istraživači (Stojiljković; Spasojević; Lončar et al, 2015) se bave odnosima konstitucionalnog uređenja Republike Srbije, političkog sistema, izbornog i partijskog sistema i izbornih kampanja na pitanje unutar partijskih odnosa u Srbiji. U delu studije koji se bavi isključivo unutar partijskom demokratijom, autori kroz nekoliko kriterijuma (1. Partijsko članstvo i njihova prava i obaveze; 2. Odnos prema manjinama u partiji; 3. Dizajn partijskih institucija – izbor rukovodstva i ovlašćenja; 4. Partijsko rukovodstvo i liderstvo) analiziraju stanje u Srbiji. Dodatno, pokušavaju da daju odgovore na teze o niskom stepenu demokratije u partijama kroz institucionalne i strukturne razloge poput: 1) Autoritarnosti građana i nelegitimnosti stranaka kroz dimenziju političke kulture; 2) Posledica izbornog sistema; 3) Kljentelizma i partokratije kao modela vladanja (Stojiljković; Mihailović; Spasojević, 2015).

U studiji iz 2016. godine, istraživači (Stojiljković; Spasojević et al, 2016) u komparativnoj studiji sa Crnom Gorom pokušavaju da daju odgovor na pitanje kako demokratizovati političke partije. Jedan od delova studije ukazuje na potpunu dominaciju političkih partija već u samom procesu kandidovanja na izborima, gde partije već u tom procesu izbora kroz podsticaje za kandidaturu stvaraju zavisnost i zavisnu vezu potencijalnih budućih poslanika i partije, ali i kroz činjenicu da ne samo da su u većini slučajeva kandidati na izborima već partijski funkcioneri, već i da konačnu odluku o kandidovanju donose centralni partijski organi (uz ogroman uticaj najužeg predsedništva), a upravo bi proces selekcije i kandidovanja na izborima trebalo da bude ogledalo demokratije u partijama kroz jednaka prava svih članova (Lončar; Stojanović, 2016). Posledica ovakve selekcije kandidata dovodi do toga da se kampanje uglavnom vode oko partije i oko lidera što su nam pokazala i empirijska istraživanja u okviru istog istraživačkog projekta (Stojanović; Jović, 2015), ali i potvrdilo da na regionalnom nivou proporcionalni izborni sistem i odsustvo direktnog glasanja snažno utiče na mnogo manji nivo ličnih kampanja u odnosu na države iz regiona koje imaju neki oblik direktnog glasanja (Stojanović; Jović, 2017). U okviru istog istraživačkog projekta, na osnovu istraživačkog modela unutar partijske demokratije kroz partijsku autonomiju i inkluzivnost i modela partija koji smo predstavili u prethodnom potpoglavlju (Čular, 2004), dvoje autora je istraživalo odnose u partijama u Srbiji i Crnoj Gori. U Srbiji su ispitivani odnosi u 6 najrelevantnijih političkih partija. Autori su ocenjivali i merili unutar partijsku demokratiju kroz 6 indikatora u dve dimenzije na skali od 1 (min) do 3 (maks). Od šest istraživanih partija, najbolji skor je ostvarila Socijaldemokratska stranka sa 14 poena (od mogućih 18) i ima karakteristike potpune demokratije. Slede Demokratska stranka Srbije sa 12 poena (između individualno elitističkog modela i modela potpune demokratije), Demokratska stranka (centar, najbliža individualno – elitističkom tipu), Socijalistička partija Srbije (blizu demokratskog centralizma) i Srpska radikalna stranka sa 9 poena (individualno – elitistički tip) i kao najlošije ocenjena se nalazi Srpska napredna stranka sa 7 poena (slaba demokratija i demokratski centralizam). Autori zaključuju da su detektovani problemi pre svega u individualizmu predsednika i najužeg rukovodstva, sa autonomijom lokalnih organizacija samo u statutima i daleko od prakse i da je participacija samo proceduralne prirode (Tomović; Kovačević, 2016). Isti nalazi su potvrđeni i u drugoj studiji (Kovačević, 2016 prema Kovačević, 2020).

Stojiljković i Spasojević su dodatno istraživali partijske organizacije i unutar partijske odnose. U istraživanju iz 2017. godine navode da partije u Srbiji nemaju protivtežu u civilnom društvu niti u bilo kojim institucijama i da pored velikog broja članova one imaju nisko poverenje i ne uspevaju da

podignu nivo političke participacije (Stojiljković; Spasojević, 2017). U istraživanju iz 2018. godine analiziraju članstvo u političkim partijama u Srbiji, njihov uticaj na unutrašnje procese u partijama i da li postoji veza između izbornih rezultata partija i broja članova (Spasojević; Stojiljković, 2018b).

Partije u Srbiji odlikuje i izrazita prezidencijalizacija partija koja se ogleda u dugotrajnosti partijskih lidera i njegovom uticaju na donošenje odluka. U svom istraživanju o prezidencijalizaciji partija, Slaviša Orlović definiše tri dimenzije prezidencijalizacije partija: 1) Lice egzekutive kao pokazatelj prezidencijalizacije partija; 2) Partijsko lice prezidencijalizacije partija i 3) Izorno lice prezidencijalizacije partija gde u stvari predstavlja personalizaciju tri odvojene, a međusobno povezane stvari koje doprinose prezidencijalizaciji. Predstavljanje i percepcija vlasti (bez obzira koja funkcija u vlasti dominira – bilo da je predsednik Republike ili predsednik Vlade) i partije kroz pojedinca, ali i vođenje liderskih kampanja u periodu od obnove višestranačja je doprinelo i jačanju prezidencijalizacije političkih partija u Srbiji (Orlović, 2017).

Prezidencijalizacija partija ili dominacija lidera se raspoznaje kroz dva kriterijuma, sa jedne strane da je predsednik partije jedini koji ima moć da komunicira o programu i politici partije ((re)interpretira), a drugi je da samostalno reguliše unutar partijske odnose (Stojiljković; Spasojević; Lončar; Stojanović, 2017). Upravo o prezidencijalizaciji partija kroz poimanje partija kroz lidere, pišu Spasojević i Stojiljković u kontekstu da su partije u Srbiji prepoznatljivije po imenima svojih lidera nego same po sebi, a birači glasaju za lidere partija, a ne za same stranke. Navode i primer kako izborna lista nosi imena nadimaka (Čeda-Boris-Čanak na izborima 2016. godine) lidera tri partije umesto imena partija. U svom istraživanju ukazuju i na druge opasne tendencije poput male autonomije lokalnih odbora. Koristeći različite modele istraživanja unutar partijske demokratije i prezidencijalizacije partije, zaključuju da su partijski lideri ključne figure političkog sistema u Srbiji (Spasojević; Stojiljković, 2018a: 49).

Partije u Republici Srbiji odlikuje i izuzetno velika dugotrajnost lidera. Istraživanje o dugotrajnosti lidera na prostoru Balkana i Višegradske grupe od 1990. do 2018. godine na uzorku od 88 partija iz 8 država je pokazalo da su partijski lideri u Srbiji najdugotrajniji sa prosečnom dužinom trajanja predsedničkog mandata od 12.2 godine (prosek za Višegradsku grupu je 5.3 godine, a za Balkansku grupu država je 9.6 godina. Uz to, u Srbiji je za skoro 30 godina posmatranog perioda broj promena lidera po partiji tek 0.6, uz Višegradski prosek od 2.1 i Balkanski od 1.2 promene predsednika po partiji (Bursać; Stojanović, 2020: 111).

4.3 Analiza i merenje unutar partijske demokratije u Srbiji

U ovom delu ćemo meriti unutar partijsku demokratiju u političkim partijama u Srbiji koje su nam važne za istraživanje. Odnosno, za ukupno merenje unutar partijske demokratije ćemo koristiti istraživanja koja su urađena u prethodnom periodu, a koja obuhvataju partije i vremenski period u kome se nalazi naš predmet istraživanja. Dodatno, da bismo mogli da ukrštamo podatke sa lokalnim izborima i lokalnim koalicijama, kreiraćemo poseban model merenja unutar partijske demokratije za dimenziju lokalne autonomije (decentralizacije/odnosa između lokalnog i centralnog nivoa) političkih partija u Srbiji u skladu sa prethodnim modelima navedenim u odeljku 4.1. Kreiraćemo poseban precizniji i obuhvatniji model ispitivanja ove dimenzije unutar partijske demokratije.

4.3.1 Izbor partija u uzorak za merenje unutar partijske demokratije

Da studiju ne bismo opterećivali prevelikim brojem partija, fokusiramo se na one partije čiji stepen unutar partijske demokratije može da ima uticaja na preslikavanje koalicija ili na formiranje preširokih koalicija, a to svakako nisu male partije, niti nam je fokus na njima. Zato u ovom objašnjenju pokušavamo da odredimo veličinu partije ili važan položaj koji nam je bitan za istraživanje. Imajući u vidu formiranje predizbornih koalicija u Srbiji i dva ključna principa na kojima se formiraju: 1) Velike partije (jedna velika partija) „šlepaju“ male partije (koalicija oko velike partije) u koaliciji kako bi iskoristili njihovu inače malu izbornu snagu i uglavnom nedovoljnu za samostalan prelazak izbornog praga, a opet ne treba male, relativno bliske stranke podsticati da ulaze u druge koalicije kada se njihov rezultat može pridodati najvećoj listi; 2) Male partije se udružuju zarad prelaska izbornog praga (cenzus koalicije). I tu je osnovni okvir udruživanja, čak prepreke nisu ni izrazito ideološki neprincipijelne koalicije (Stojanović, 2013; Bursać, 2014; Stojiljković, 2020). Orlović ova dva tipa koalicija naziva: 1) Koalicije sa stožernim partijama i 2) Koalicije u strahu od cenzusa (Orlović, 2012). Ove modele smo videli u sva tri posmatrana izborna ciklusa. U tabeli ispod prikazujemo predizborne koalicije i tip koalicije u periodu od 2008. do 2016. godine.

Tabela 10. Predizborne koalicije na izborima od 2008. do 2016. sa minimum 3% osvojenih glasova (Izvor: RIK 2008; RIK 2012; RIK 2016)

Godina	Koalicije	Tip koalicije	% glasova
2008.	DS - G17 PLUS* - SDP – SPO - LSV	Koalicija oko velike partije (DS)	38.42
	DSS** - NS	Koalicija oko velike partije (DSS)	11.62
	SPS – PUPS – JS	Cenzus koalicija***	7.58
	LDP – DHSS - SDU	Cenzus koalicija	5.24

2012.	SNS – NS – PSS – PS ... (12)	Koalicija oko velike partije (SNS)	24.04
	DS – SDPS – LSV – DSH – ZS – DHSS	Koalicija oko velike partije (DS)	22.11
	SPS – PUPS – JS	Tranzicija****	14.53
	LDP – SPO – SDU – BS	Cenzus koalicija	6.53
	URS (6+)	Cenzus koalicija	5.51
2016.	SNS – SDPS – PUPS – NS – PS – SPO – SNP – PSS (12)	Koalicija oko velike partije (SNS)	48.25
	SPS – JS*****	Koalicija oko velike partije (SPS)	10.95
	DS – NOVA – DSHV – ZZS – ZZŠ	Cenzus koalicija	6.02
	DSS – Dveri	Cenzus koalicija	5.04
	LDP – LSV – SDS	Cenzus koalicija	5.02

* G17 PLUS je na izborima 2007. godine za malo preskočio cenzus sa 6.82%

** DSS na izborima 2007. u koaliciji sa JS i SPO osvojio 16.55%. Nova Srbija nikada nije izašla samostalno na izbore.

*** SPS je samostalno na izborima 2007. godine osvojio tek 5.64% i iako je koalicioni sporazum govorio da PUPS i JS ne mogu da prave koalicije bez SPS-a (Milošević, 2008), ne mogu se ipak okarakterisati kao velika partija.

**** Dupliran rezultat koalicije u odnosu na izbore 2008. godine, rast verovatno svih subjekata koalicije, ali raspodela mandata u koaliciji (SPS je imala 142 kandidata za narodne poslanike, PUPS 68, a JS 40) govori da se ipak radi o tranziciji ka koaliciji oko velike partije.

***** Nakon odlaska PUPS-a iz koalicije, SPS nije postao velika partija bez obzira na rezultate iz 2012. godine oko koje se okuplja šira koalicija, ali svakako velika partija sa sigurnim parlamentarnim statusom uz malog partnera JS.

Kao što vidimo iz tabele, koalicije se tek ponekad prave, a da nisu u potpunosti deo dva definisana modela (DSS – NS 2007. godine i SPS – (– PUPS –) JS) kao deo jedne tranzicione forme. S obzirom da su okosnice svih parlamentarnih vlada bile dominante partije (2008 – DS uz probleme sa minimalno pobedničkom koalicijom i velikim brojem veto igrača ubedljivo je bila najjača partija u vlasti; 2012 – SNS, 2014 – SNS i 2016 – SNS). Jedina partija koje je dodatno sudelovala kao politički ozbiljan faktor jeste SPS (pre svega 2008. i 2012. godine). SPS je i dva puta (uz velike pobedničke koalicije) uspevao da prebaci rezultat od 10% (2012. i 2016. godine). DSS u vremenskom periodu koje obuhvata istraživanje nije učestvovao u republičkoj Vladi.

Uz pretpostavku da se mali partneri u vladama Republike Srbije sigurno ne bi bunili da se republička vlast preslikava svuda gde je moguće i da budu deo lokalnih vlasti iako možda nisu potreban partner i uz pretpostavku o koalicionom dogovoru o preslikavanju koalicija u centralama stranaka uprkos volji i potrebama određenih lokalnih odbora velikih (većih) partija - onda u analizu unutar partijske demokratije uzimamo Srpsku naprednu stranku, Demokratsku stranku i Socijalističku partiju Srbije kao političke partije čiji unutrašnji odnosi u partijama mogu da utiču na naš predmet istraživanja (lokalne koalicije).

4.3.2 Stepen ukupne unutar partijske demokratije u Srbiji

Za potrebe našeg istraživanja, za ukupan stepen unutar partijske demokratije u Srbiji za tri partije (SNS, DS i SPS) koristimo nalaze iz postojećih istraživanja (Tomović; Kovačević, 2016; Kovačević, 2016 prema Kovačević, 2020) stepena unutar partijske demokratije rađenih na Čularovom (2004) modelu dve dimenzije. Ovde predstavljamo nalaze tog istraživanja za izabrane tri partije.

Tabela 11. Unutar partijska demokratija u SNS, DS i SPS prema Čularovom modelu merenja (Izvori: Tomović; Kovačević, 2016; Kovačević, 2016 prema Kovačević, 2020)

	SNS	DS	SPS
Dimenzija autonomnosti			
Prava članova	1	2	1
Nivo autonomije na lokalnom nivou	0*	2	1
Uticaj lokalnog nivoa na centralnu partije	2	1	2
Ukupno	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>4</u>
Dimenzija uključenosti			
Direktna participacija članstva	1	1	2
Predstavnička nasuprot izvršne partijske vlasti	2	1	1
Statutarne nadležnosti predsednika	1	2	2
Ukupno	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
UKUPNO			
	7/18	9/18	9/18

* I pored toga što su ocene od 1 (min) do 3(maks), autor je SNS-u dao ocenu 0

Ukupni rezultati su poprilično niski i govore o malom stepenu unutar partijske demokratije u sve tri partije. U dimenziji autonomnosti najbolje stoji DS sa 5/9 poena, zatim SPS sa 4/5 poena pa SNS sa 3/5 poena. U dimenziji uključenosti, SPS najbolje stoji sa 5/9, zatim DS i SNS sa 4/9 poena. U ukupnom skoruu DS i SPS imaju 9/18 poena, a SNS 7/18 poena.

S obzirom da je ovakav sistem bodovanja nezgodan za transformisanje u skalu od 0 do 1 u skladu sa metodologijom za izradu indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija, a da bismo zadržali isti format merenja, predloženi indeks ćemo da revidiramo u ocene od 0 do 2, pa ćemo indeks unutar partijske demokratije prema ovom Čularovom modelu da izračunamo kao proporciju osvojenih bodova u odnosu na maksimalan broj bodova. Ovaj model će da uveća ukupan rezultat SNS-a s obzirom na autorovu ocenu van kodnog sistema u Čularovom modelu. U narednoj tabeli predstavljamo revidirane ocene o unutar partijskom modelu partija u Srbiji.

Tabela 12. Revidirane ocene unutar partijske demokratije u SNS, DS i SPS prema Čularovom modelu merenja (na osnovu: Tomović; Kovačević, 2016; Kovačević, 2016 prema Kovačević, 2020)

	SNS	DS	SPS
Dimenzija autonomnosti			
Prava članova	0	1	0
Nivo autonomije na lokalnom nivou	0	1	0
Uticaj lokalnog nivoa na centralnu partije	1	0	1
Ukupno	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1</u>
Dimenzija uključenosti			
Direktna participacija članstva	0	0	1
Predstavnička nasuprot izvršne partijske vlasti	1	0	0
Statutarne nadležnosti predsednika	0	1	1
Ukupno	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
UKUPNO	2/12	3/12	3/12

I u revidiranom modelu se prepoznaje razlika DS i SPS u odnosu na SNS. U tabeli ispod prikazujemo indeks u odnosu na revidirane ocene unutar partijske demokratije.

Tabela 13. Indeks unutar partijske demokratije (Izvor: autor na osnovu datih istraživanja)

	SNS	DS	SPS
Dimenzija autonomnosti (UPD DA)	0.16	0.33	0.16
Dimenzija uključenosti (UPD DU)	0.16	0.16	0.33
Ukupno (UPD)	0.16*	0.25	0.25

* U kodiranju će biti zaokruženo na 0.15

U kasnijoj analizi kao varijablu ukupnog nivoa unutar partijske demokratije koristićemo sva tri nalaza (na skali od 0 do 1):

- 1) UPD – DA Dimenzija autonomnosti;
- 2) UPD – DU Dimenzija uključenosti;
- 3) UPD - Ukupan stepen (Aritmetička sredina: Dimenzija autonomije + dimenzija uključenosti = UPD) unutar partijske demokratije u ove tri partije.

U narednom potpoglavlju kreiramo novi model merenja unutar partijske demokratije u pogledu autonomije lokalnih odbora i stepena decentralizacije odlučivanja unutar partija (ALO UPD kao četvrta varijabla).

4.3.3 Uvod u novi model – autonomija lokalnih odbora i stepen decentralizacije političkih partija

U modelu merenja unutar partijske demokratije (von dem Berge; Poguntke; Obert; Tipei et al, 2013) predložili su set indikatora za poddimenziju 2.6. Odnosi između centralnih organa partije i lokalnih organizacionih nivoa i njih ćemo uključiti u naš model merenja stepena autonomije lokalnih odbora u odnosu na centralu partije (predsednik, uže predsedništvo). Oni se baziraju na statutarne odredbe i postavljaju četiri nominalna pitanja, da li se u statutu: 1) pominju lokalne partijske jedinice?; 2) pominju prava lokalnih partijskih jedinica?; 3) pominje da lokalne partijske jedinice utiču na partijske subjekte na višim nivoima?; 4) da li je eksplicitno navedeno da lokalne partijske jedinice imaju autonomiju?

Dodatno ćemo analizirati (ne)zavisnost lokalnih organizacija (odbora) u odnosu na viša tela partija, mogućnosti za raspuštanje lokalnih odbora, način izbora lokalnih odbora, odnose sa drugim organima unutar stranke i slično i od Čulara uzimamo dimenziju autonomije i poddimenziju autonomije lokalnog nivoa partije i dva indikatora: 1) autonomija u procesu donošenja odluka u 4 domena (struktura lokalnih organizacija; u disciplinskim postupcima; u procesu selekcije kandidata za lokalne izbore i o formiranju lokalnih koalicija; 2) obim ovlašćenja viših nivoa u partiji u odlučivanju o lokalnim pitanjima (u procesima izbora na lokalnom nivou, u sazivanju lokalnih tela, u procesu odlučivanja na lokalnom nivou, u koordinaciji aktivnosti partije na nivou jedinice lokalne samouprave, kao i mogućnosti da partijski zvaničnici sa nacionalnog nivoa budu članovi lokalnih organa partije po funkciji (Videti prilog za istraživanje, indikatori dve dimenzije unutar partijske demokratije, indikatori 1.2.1 i 1.2.2, Čular, 2004: 48).

Dodatno, s obzirom na izrazitu prezidencijalizaciju partija u Srbiji (Spasojević; Stojiljković, 2018a; Spasojević; Stojiljković, 2018b; Bursać; Stojanović, 2020; Orlović, 2017; Stojiljković; Spasojević; Lončar; Stojanović, 2017; Stojiljković; Spasojević; Pilipović et al, 2013; Stojiljković; Spasojević; Lončar et al, 2015), u naše dimenzije unosimo elemente uloge predsednika partije u odnosu na lokalne partijske odbore (ukoliko postoje). Pokušaćemo da utvrdimo da li stepen prezidencijalizacije partije ima direktne veze sa lokalnim koalicijama.

Ispitujemo koji nivo odlučivanja u partiji ima direktne nadležnosti o raspuštanju lokalnih odbora (predsednik, predsedništvo, izvršni odbor ili ide na više nivoe glavnog odbora ili skupštine). Ispitujemo i da li je normirano u partijama da se lokalno kandidovanje na izborima odobrava od višeg nivoa partije i na koji način, da li je normirano da se predizborne koalicije potvrđuju od strane višeg nivoa partije, da li je i na koji način normirano da se postizborne (vladajuće koalicije) odobravaju ili potvrđuju od strane viših nivoa partije.

U svim ovim indikatorima proveravamo uticaj predsednika partije i njegove nadležnosti u odnosu na lokalne odbore. Dodatni nivo uticaja predsednika jeste pitanje kandidovanja na nacionalnom nivou (parlamentarni izbori), pa proveravamo i utvrđujemo opseg nadležnosti predsednika u procesu kandidovanja parlamentarnih izbornih lista jer može biti dobar indikator kontrole procesa kandidovanja.

4.3.4 Novi model – metodologija za izradu indeksa autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji (ALO UPD)

U tabeli ispod predstavljamo indikatore i ocene za izradu indeksa. Indikatori se dele na dve dimenzije (lokalna autonomija i prezidencijalizacija partije) i indikatore. Prva dimenzija lokalne autonomije ima 4 indikatora i oni su: 1) Statutarno definisanje lokalnih odbora; 2) Raspuštanje lokalnih odbora; 3) Kandidovanje na lokalnim izborima; 4) Lokalne koalicije – lokalna vlast. Druga dimenzija prezidencijalizacije ima 2 indikatora i oni su: 1) Ovlašćenja i izbor predsednika partije; 2) Alternacije predsednika partija.

Svi indikatori se ocenjuju ocenama od 0 (min) do 3 (maks). Ocene mogu biti i 0.5, onda kada je teško odrediti ocenu jer ima elemenata za dve ocene.

Tabela 14. Indikatori indeksa autonomije lokalnih odbora (Izvor: autor)

Indikator	Ocene
a. Lokalna autonomija	
a1. Statutarni položaj lokalnih organizacija (lokalnih odbora)	0 – Nisu definisani 1 = Definisani statutom i definisana prava lokalnih odbora 2 = Definisana sloboda rada i funkcionisanja 3 = Definisana autonomija lokalnih odbora
a2. Nadležnosti raspuštanja lokalnih odbora	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Autonomija lokalnog odbora, bez mogućnosti raspuštanja
a3. Kandidovanje na lokalnim izborima (ko odlučuje o lokalnim izbornim listama)	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Lokalni odbori samostalno
a4. Lokalne koalicije – lokalna vlast (ko odlučuje o lokalnim vlastima)	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Lokalni odbori samostalno
b. Prezidencijalizacija partija	
b1. Ovlašćenja predsednika partije	0 = Predsednik ima široka ovlašćenja definisana statutom bez ograničenja 1 = Predsednik ima široka ovlašćenja, relativno

	ograničena i postoji značaj i široke nadležnosti drugih izvršnih organa (predsedništva i izvršnog odbora; 2 = Predsednik umereno ograničen drugim predstavničkim organima (skupštinom i glavnim odborom) i biraju ga delegati 3 = Predsednik ograničen predstavničkim organima (skupštinom i glavnim odborom) i bira se neposredno na izborima na kome učestvuju svi članovi
b2. Alternacija predsednika partije	0 = Ne postoje izbori za predsednika 1 = Postoje redovni izbori, ali na njima nema protiv kandidata 2 = Postoje redovni izbori sa protiv kandidatima, ali nema promena na poziciji predsednika 3 = Postoje redovni kandidati sa više kandidata i menjaju se predsednici partije

4.3.5 Novi model – indeks autonomije lokalnih odbora (ALO UPD) u partijama u Srbiji

U nastavku, analiziramo statute tri partije (Statut SNS; Statut DS; Statut SPS), iznosimo ocene i argumentaciju za svaki indikator i partiju pojedinačno i finalni indeks ALO UPD (Autonomija lokalnih odbora - Unutar partijska demokratija) za sve tri partije.

I Dimenzija lokalne autonomije:

a1) Statutarno definisanje lokalnih odbora:

Statuti sve tri partije imaju definisano postojanje lokalnih organizacija, odnosno lokalnih odbora. U okviru Statuta Srpske napredne stranke (SNS), članovi 70 – 74. definišu lokalne organizacije (mesni, opštinski, gradski i okružni i posebno gradski odbor u Beogradu). Statut definiše ulogu i položaj lokalnih organizacija, ali ni u jednom članu ne definiše slobodu rada i funkcionisanja, niti autonomiju lokalnih odbora i definiše veliku ulogu izvršnog odbora partije u funkcionisanju lokalnih odbora (Statut SNS, čl. 72). U Statutu Demokratske stranke (DS), lokalne organizacije su definisane članovima od 86 do 96. Statut predviđa postojanje mesnih, opštinskih, gradskih, okružnih, pokrajinskih i regionalnih odbora. Statut takođe definiše nadležnosti, sastav, organe i poslove lokalnih organizacija i ne definiše slobodu rada i funkcionisanja niti autonomiju lokalnih odbora. Kao i u slučaju SNS-a, lokalni odbori su pod uticajem izvršnog odbora partije (Statut DS, čl. 89 – 93). Statut Socijalističke partije Srbije (SPS) u članovima 42 – 51. definiše postojanje lokalnih organizacija: mesna, opštinska, gradska i pokrajinska organizacija i mesni, opštinski, gradski i pokrajinski odbor, kao i organizacije u inostranstvu. Ni u Statutu SPS-a nema definisane slobode rada i funkcionisanja, kao ni autonomije lokalnih organizacija. Takođe predviđa se nadgledanje rada od strane izvršnog odbora partije (Statut SPS, čl. 48).

Sve tri partije su u pogledu ovog indikatora ostvarile skor 1.

a2) Raspuštanje lokalnih odbora:

Ovaj indikator dodatno ukazuje na pitanje slobode rada i funkcionisanja lokalnih odbora u partijama. U SNS-u, pravo na raspuštanje opštinskih odbora ima izvršni odbor partije (Statut SNS, čl. 63), ali u hitnim slučajevima koji nisu detaljnije precizirani, pravo raspuštanja lokalnih odbora ima i predsednik partije (Statut SNS, čl. 45). U DS-u izvršni odbor ima nadležnost da raspušta organe lokalnih organizacija i imenuje poverenike (Statut DS, čl. 49). U SPS-u, na predlog predsednika ili predsedništva partije, izvršni odbor može raspustiti lokalne organizacije i imenovati privremeno rukovodstvo (Statut SPS, čl. 61).

SNS je za ovaj indikator ocenjen sa 0.5 zbog mogućnosti da predsednik raspušta lokalne odbore, a DS i SPS sa 1 jer je to u nadležnosti izvršnih odbora partije.

a3) Kandidovanje na lokalnim izborima:

Ovaj indikator nam govori o tome ko odlučuje o kandidovanju na lokalnim izborima, odnosno ko odlučuje o lokalnim izbornim listama. Statuti svih stranaka predviđaju da lokalne organizacije predlažu kandidate za izborne liste. U SNS-u, navodi se da predsednik partije može ovlastiti predsednika izvršnog odbora da umesto njega podnosi izborne liste na izborima za odbornike u opštinama i gradovima (Statut SNS, čl. 6), u nadležnostima predsednika se navodi da utvrđuje kriterijume za utvrđivanje liste kandidata za odbornike (Statut SNS, čl. 45). U okviru DS-a, sistem kandidovanja se zasniva na dva nivoa: 1) liste kandidata odobravaju viši nivoi teritorijalne organizacije - gradski za opštinske odbore, pokrajinski za gradske i opštinske i regionalni za gradske i opštinske odbore (Statut DS, čl. 92 – 94, čl. 96) i 2) izvršni odbor odlučuje o žalbama na utvrđivanje lista lokalnih organizacija u odnosu na odluke viših nivoa teritorijalne organizacije ili gradske organizacije grada Beograda. Kandidate za odbornike u skupštini grada Beograd potvrđuje predsedništvo partije (Statut DS, čl. 49). Model Demokratske stranke je ipak značajno nezavisniji u odnosu na SNS ili SPS. U okviru SPS-a, odluku o učešću na izborima donosi Glavni odbor, ali kandidate za odbornike ili pokrajinske poslanike potvrđuje izvršni odbor partije (Statut SPS, čl. 75). Dodatno, mora se navesti i da predsednik SPS-a daje saglasnost za izbor predsednika gradskih i izuzetno i opštinskih organizacija SPS-a (Statut SPS, čl. 28), što u procesu rada lokalnih organizacija (a pre svega gradskih) značajno ojačava ulogu predsednika partije.

SNS je za ovaj indikator ocenjen sa 0.5, DS sa 2 (iako prema indikatoru ne odlučuju predstavnički organi partije, ipak liste mogu da utvrđuju samostalno lokalne organizacije što je najviša ocena, ali u slučaju žalbe odluku donosi izvršni odbor ili predsedništvo u slučaju grada Beograda), a SPS sa 1.

a4) Lokalne koalicije – lokalna vlast

Unutar SNS-a, u okviru nadležnosti predsednika partije navodi se da on daje saglasnost na formiranje koalicija na lokalnom nivou (Statut SNS, čl. 45). Statut SNS-a definiše i da opštinski ili gradski odbor odlučuje o predsedniku opštine ili gradonačelniku bez pominjanja lokalnih odbornika, čime se u potpunosti odluka o lokalnim vlastima iz skupština opština i gradova izmešta u opštinske ili gradske odbore partije (Statut SNS, čl. 72). U okviru pravila unutar DS-a, glavni odbor partije odlučuje o koalicijama na svim nivoima (Statut DS, čl. 35), međutim predsedništvo stranke potvrđuje kandidate

za gradonačelnike i predsednike opština (Statut DS, čl. 46), a izvršni odbor prati, analizira i usklađuje rad lokalnih organa partije i organa lokalne samouprave (Statut DS, čl. 49). U okviru SPS-a, glavni odbor partije odlučuje o ulasku SPS-a u koalicije sa drugim partijama i utvrđuje oblike saradnje sa drugim partijama (Statut SPS, čl. 26), a predsedništvo partije odlučuje o nosiocima javnih funkcija pa i o kandidatima za gradonačelnike i predsednike opština (Statut SPS, čl. 32).

SNS je u ovom indikatoru ocenjen sa 0, DS sa 1.5 jer se odluka o koalicijama i vlasti donosi na dva nivoa između predstavničkih i izvršnih organa (glavnog odbora i predsedništva), a ista ocena od 1.5 je dobio i SPS s obzirom da se odluka o koalicijama i funkcionerima isto usvaja na dva nivoa između predstavničkih i izvršnih organa (glavni odbor i predsedništvo).

II Dimenzija prezidencijalizacije partija:

b1) Ovlašćenja i izbor predsednika partije:

Pozicija predsednika SNS-a je izuzetno opsežna i određena je sa 19 precizno navedenih nadležnosti. Osim kao što smo naveli da ima široka ovlašćenja u pogledu lokalnih organizacija, predsednik SNS-a predlaže i članove predsedništva, potpredsednike glavnog odbora, predsednika i članove izbornog štaba, čak 300 delegata skupštine stranke (skoro 10% od ukupnog broja delegata), predlaže izborni program i odluku o učešću na izborima na svim nivoima glavnom odboru i imenuje članove izbornog štaba (Statut SNS, čl. 45). Statut DS-a definiše da predsednik partije ima 17 precizno navedenih nadležnosti između ostalog da predlaže kandidate za narodne poslanike, predlaže glavnom odboru izborni program, može pokrenuti postupak razrešenja određenih partijskih funkcionera (Statut DS, čl. 41). Predsednik DS-a se bira neposredno ili na izornoj skupštini, a glavni odbor utvrđuje način izbora (Statut DS, čl. 35). Izbori za predsednika DS-a su 2016. održani neposredno. Jedini izbori u Demokratskoj stranci na kojima je bio samo jedan kandidat su izbori 2010. godine (dok su bili u vlasti, jedini kandidat dotadašnji predsednik partije i predsednik Republike Srbije Boris Tadić) i 2021. godine. Statut SPS-a definiše 15 preciznih nadležnosti predsednika partije, između ostalog da predlaže kandidate za potpredsednike glavnog odbora, članove predsedništva i predsednika izvršnog odbora, da daje saglasnost za izbor predsednika pokrajinskih i gradskih organizacija, a izuzetno i opštinskih organizacija SPS-a, predlaže sastav izbornog štaba i izdaje političke naloge funkcionerima SPS-a (Statut SPS, čl. 28). Kongres SPS-a bira i razrešava predsednika partije (Statut SPS, čl. 23).

SNS je u ovom indikatoru ocenjen sa 0.5, DS sa 2, a SPS je dobio 1.5 ocenu.

b2) Alternacije predsednika partija:

Za ovaj indikator, važno je napraviti razliku između perioda kada je partija u vlasti i kada je u opoziciji pošto se mogu dobiti različiti rezultati. Tu pre svega mislimo na Demokratsku stranku koja je nakon gubitka republičke vlasti u periodu od devet godina imala pet izbornih ciklusa gde samo u poslednjem nije bilo protiv kandidata i alternacije na čelu partije, da je ponekad bilo i 4 kandidata za predsednika i da su 2016. održali neposredne izbore. Za razliku od ovakvih izrazito demokratskih procedura za vreme dok su u opoziciji, dok su bili u vlasti održani su jedni izbori za predsednika bez protiv kandidata (izbori 2010. godine, Boris Tadić jedini kandidat za predsednika). Takođe, u slučaju SNS-a od kada je ova partija ušla u republičku vlast, nakon ostavke Tomislava Nikolića posle pobeđe na predsedničkim izborima 2012. godine na mesto predsednika partije, izabran je Aleksandar Vučić i od tada je predsednik partije bez protiv kandidata na izbornim skupštinama partije. Takođe, u SPS-u je

slična situacija. Na partijskim izborima 2006. godine pobedio je Ivica Dačić (jedan od četiri kandidata) i od tada je predsednik partije. Na kasnijim izborima za predsednika stranke nije imao protiv kandidate.

Za ovaj indikator, s obzirom da sve partije imaju redovne izbore za predsednika, ali da dok su u vlasti ne postoje protiv kandidati predsednicima stranke – sve partije dobijaju ocenu 1.

Zanimljivo je istaći da nijedna partija ni za jedan od indikatora nije dobila najvišu ocenu - 3. Ocena 2 je data samo u dva indikatora i to DS-u (kandidovanje listi na lokalnim izborima i ovlašćenja predsednika partije). Sa druge strane, DS i SPS su svuda ocenjeni najmanje sa 1, a SNS nigde nema ocenu veću od 1, sa čak 4 indikatora gde imaju manje od 1, a za jedan indikator imaju ocenu 0 (odlučivanje o lokalnim koalicijama).

Ukupni rezultati autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji u poenima su: SNS – 3.5 poena od 18, DS – 8.5 poena i SPS – 7 poena.

Tabela 15. Indeks autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji (Izvor: autor)

Indikatori	SNS	DS	SPS
a. Lokalna autonomija			
a1. Statutarni položaj lokalnih organizacija (lokalnih odbora)	1	1	1
a2. Nadležnosti raspuštanja lokalnih odbora	0.5	1	1
a3. Kandidovanje na lokalnim izborima (ko odlučuje o lokalnim izbornim listama)	0.5	2	1
a4. Lokalne koalicije – lokalna vlast (ko odlučuje o lokalnim vlastima)	0	1.5	1.5
<u>Ukupno Lokalna autonomija (maks = 12)</u>	<u>2</u>	<u>5.5</u>	<u>4.5</u>
b. Prezidencijalizacija partije			
b1. Ovlašćenja predsednika partije	0.5	2	1.5
b2. Alternacija predsednika partije	1	1	1
<u>Ukupno Prezidencijalizacija partije (maks = 6)</u>	<u>1.5</u>	<u>3</u>	<u>2.5</u>
<u>UKUPNO Autonomija lokalnih odbora (poeni – maks 18)</u>	<u>3.5</u>	<u>8.5</u>	<u>7</u>
Indeks lokalne autonomije (ILA)	<u>0.17</u>	<u>0.46</u>	<u>0.37</u>
Indeks prezidencijalizacije partija (IPP)	<u>0.25</u>	<u>0.5</u>	<u>0.42</u>
UKUPNO Indeks autonomije lokalnih odbora (ALO)*	<u>0.19</u>	<u>0.47</u>	<u>0.39</u>

* Proporcija ukupnog rezultata u dve dimenzije, s obzirom na nesrazmeru broja indikatora u dve dimenzije

Na kraju ovog poglavlja predstavljamo sve varijable unutar partijske demokratije koje koristimo u kasnijoj analizi i njihove vrednosti.

Tabela 16. Varijable unutar partijske demokratije, ukupna partijska demokratija i autonomija lokalnih odbora partija u Srbiji – SNS, DS, SPS (Izvor: autor)

	SNS	DS	SPS
Ukupna partijska demokratija (UPD)	*	*	*
Dimenzija autonomnosti (UPD DA)	0.15	0.35	0.15
Dimenzija uključenosti (UPD DU)	0.15	0.15	0.35
<u>Ukupno (UPD)</u>	<u>0.15</u>	<u>0.25</u>	<u>0.25</u>
Autonomija lokalnih odbora (ALO)			
Dimenzija lokalne autonomije (ALO ILA)	0.15	0.45	0.35
Dimenzija prezidencijalizacije partija (ALO IPP)	0.25	0.5	0.4
<u>Ukupno (ALO)</u>	<u>0.2</u>	<u>0.45</u>	<u>0.4</u>

* Zaokruženi kodovi varijabli na .00 ili .05

Predstavljeno merenje unutar-partijske demokratije, a posebno autonomije lokalnih odbora u Srbiji nam je potvrdilo određene postavljene posebne hipoteze (H1 i H2). U okviru prve postavljene posebne hipoteze (H1) da se lokalne izvršne vlasti formiraju po pravilu “preslikavanja republičke koalicije” i u okviru nje prve pojedinačne hipoteze H1.1 – nalazi iz indeksa autonomije lokalnih odbora – dimenzije lokalne autonomije nam ukazuju da lokalni odbori nemaju autonomiju za samostalno i nezavisno formiranje lokalnih vlada, kao i da u formiranju lokalnih koalicija najveći uticaj imaju lideri partija i rukovodstva partije čime se potvrđuje i druga pojedinačna H1.2 hipoteza. Ove postavljene hipoteze će biti dodatno potvrđene kroz druge nalaze istraživanja.

Dalje, potvrđena nam je postavljena posebna H2 hipoteza da su odbornici i funkcioneri lokalnih odbora političkih partija zavisni od centrale političkih partija i to se bez obzira na razlike u rezultatima određenih partija može zaključiti za sve tri partije koje smo istraživali, a koje su stožer lokalnih vlasti za istraživački vremenski okvir. U okviru autonomije lokalnih odbora (ALO) i njene dimenzije lokalne autonomije (ALO ILA) kao i kroz ukupnu partijsku demokratiju (UPD) i njene dimenzije autonomije (UPD DA) i uključenosti (UPD – DU) smo potvrdili H2.1 postavljenu pojedinačnu hipotezu da unutrašnje odnose u političkim partijama odlikuje nizak nivo autonomije podorganizacionih nivoa (lokalnih odbora) i nizak stepen inkluzije u procesu donošenja odluka. Varijable autonomije lokalnih odbora – dimenzija lokalne autonomije (ALO ILA) su nam potvrdile i H2.2 pojedinačnu hipotezu da lokalni odbori nemaju mogućnost samostalnog odlučivanja o formiranju lokalnih vlada i da su zavisni od partijskih centrala i partijskog rukovodstva. Dodatno, ovaj indeks nam potvrđuje i H2.3 pojedinačnu hipotezu da rukovodstva političkih partija posreduju i odlučuju u lokalnim partijskim sporovima i da imaju nadležnosti i mogućnosti za raspuštanje odbora. Isti indeks u svojoj drugoj dimenziji varijabli – Dimenzija prezidencijalizacije partija (ALO IPP) nam je potvrdila H2.4 pojedinačnu hipotezu da su partije izrazito liderske, da odluke donose partijski lideri samostalno ili u najužem krugu saradnika. I ove hipoteze će biti dodatno potvrđene kroz ostale delove istraživanja.

5. LOKALNI IZBORI U SRBIJI I FORMIRANJE LOKALNIH VLASTI U PERIODU OD 2008. DO 2016. GODINE

U ovom delu doktorske disertacije predstavljamo kontekst i opšte nalaze o lokalnim izborima 2008, 2012. i 2016. godine, zatim predstavljamo metodologiju prikupljanja podataka, metodologiju računanja indeksa preslikanosti koalicija, metodologiju računanja indeksa preširokih koalicija, set varijabli za testiranje dodatnih faktora uticaja na preslikane i preširoke koalicije i predstavljamo nalaze istraživanja, odnosno rezultate svih lokalnih izbora i izbora lokalnih vlasti, indekse preslikanosti koalicija i preširokih koalicija za svaku pojedinačnu jedinicu lokalne samouprave, predstavljamo ukupne rezultate indeksa, testiramo koje varijable najviše utiču na preslikane i preširoke koalicije i tumačimo nalaze ovog dela istraživanja.

5.1 Kontekst lokalnih izbora u Srbiji 2008, 2012. i 2016 godine

5.1.1 Lokalni izbori 2008. godine i kontekst u kome su održani

Lokalni izbori 2008. godine održani su zajedno sa parlamentarnim i pokrajinskim izborima 11. maja. Pre toga, početkom godine (20. januar i 3. februar) održani su predsednički izbori na kojima je pobjedu u drugom krugu odneo Boris Tadić, kandidat Demokratske stranke. Iako je u prvom krugu osvojio oko 4,5% manje glasova, u drugom krugu je Boris Tadić pobedio sa oko 3% razlike – razlika u glasovima je bila oko 107 hiljada birača (Mihailović et al, 2008a; Mihailović et al, 2008b).

Parlamentarnu borbu 2008. godine obeležila je žestoka borba za vlast, prljava kampanja i ideološki rascepi pre svega ogledani u pitanju Kosova i evropskih vrednosti, odnosno evropskog puta Srbije (Mihailović et al, 2008c). Nakon jednostranog proglašenja nezavisnosti Kosova i nestabilnih odnosa predsednika Republike Srbije Borisa Tadića i predsednika Vlade Republike Srbije Vojislava Koštunice oko pitanja Kosova i evropskih integracija (Stojiljković, 2008: 148), bilo je jasno da će Srbija ići na vanredne parlamentarne izbore posle manje od godinu dana trajanje druge Koštuničine Vlade. Proglašenje nezavisnosti Kosova je direktno uticalo da kampanju obeleže identitetski sukobi (Spasojević, 2011: 133) oko pitanja kuda i kako će Srbija da ide i šta je politika prema novim okolnostima na Kosovu i Metohiji (Lončar; Stojanović, 2015).

Na parlamentarnim izborima 2008. godine učestvovalo je ukupno 22 izborne liste. Rezultati izbora i raspodela mandata je prikazana u tabeli ispod.

Tabela 17. Rezultati izbora i broj mandata na parlamentarnim izborima 2008. godine (Izvor: RIK, 2008, Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije)

Red. broj	Naziv izborne liste	Broj glasova koje je dobila izborna lista	Broj mandata koje je dobila izborna lista
1.	ZA EVROPSKU SRBIJU - BORIS TADIĆ	1.590.200	102
2.	SRPSKA RADIKALNA STRANKA - DR VOJISLAV ŠEŠELj	1.219.436	78
3.	DEMOKRATSKA STRANKA SRBIJE - NOVA SRBIJA - VOJISLAV KOŠTUNICA	480.987	30
4.	SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRBIJE (SPS) - PARTIJA UJEDINJENIH PENZIONERA SRBIJE (PUPS) - JEDINSTVENA SRBIJA (JS)	313.896	20
5.	LIBERALNO DEMOKRATSKA PARTIJA - ČEDOMIR JOVANOVIĆ	216.902	13
6.	MAĐARSKA KOALICIJA - IŠTVAN PASTOR	74.874	4
7.	BOŠNjAČKA LISTA ZA EVROPSKI SANDžAK - DR SULEJMAN UGLjANIN	38.148	2
8.	KOALICIJA ALBANACA PREŠEVSKÉ DOLINE	16.801	1
9.	POKRET SNAGA SRBIJE - BOGOLjUB KARIĆ	22.250	0
10.	DA SE SELO PITA - NARODNA SELjAČKA STRANKA - MARIJAN RISTIČEVIĆ	12.001	0
11.	REFORMISTIČKA STRANKA - DR ALEKSANDAR VIŠNjIĆ	10.563	0
12.	ROMSKA PARTIJA - SRĐAN ŠAJN	9.103	0
13.	POKRET MOJA SRBIJA - BRANISLAV LEČIĆ	8.879	0
14.	UJEDINjENI VLASI SRBIJE - DR PREDRAG BALAŠEVIĆ	6.956	0
15.	GRAĐANSKA INICIJATIVA GORANACA - GIG	5.453	0
16.	ROMI ZA ROMA - MILOŠ PAUNKOVIĆ	5.115	0
17.	UNIJA ROMA SRBIJE - DR RAJKO ĐURIĆ	4.732	0
18.	VOJVOĐANSKA PARTIJA - MR IGOR KURJAČKI	4.208	0
19.	NARODNI POKRET ZA SRBIJU - MILAN PAROŠKI	3.795	0
20.	CRNOGORSKA PARTIJA - NENAD STEVOVIĆ	2.923	0
21.	SAVEZ BAČKIH BUNjEVACA - MIRKO BAJIĆ	2.023	0
22.	PATRIOTSKA STRANKA DIJASPORE - ZORAN MILINKOVIĆ	1.991	0

Vladu su formirale stranke liste „Za evropsku Srbiju“ (DS-G17 plus-SPO), SPS, PUPS i stranke nacionalnih manjina. Za izbor Vlade glasalo je 127 narodnih poslanika, što ne samo da predstavlja koaliciju minimalne pobeđe, već i postavlja gotovo svakog narodnog poslanika u poziciju veto igrača (Stojanović, 2013).

Na lokalnim izborima 2008. godine biračko pravo je imalo ukupno 6 548 606 birača na 8 241 biračkih mesta i biralo se ukupno 6 687 odbornika. Na izbore je ukupno izašlo 4 008 071 birač što predstavlja 61.20%. Ukupan broj nevažećih listića je bio 89 173 što je 2.20%. Ukupno je kandidovano 1 514 izbornih lista, a odbornici su izabrani sa 960 izbornih lista što je 63.41%. Ukupno broj kandidata na lokalnim izborima je bio 50 133.

Srpska radikalna stranka je samostalno izašla na izbore u 156 jedinica lokalnih samouprava i samostalno osvojila 22.95% što je ubedljivo najviše od svih predlagača i imala je ukupno 22.64% izabranih odbornika, Demokratska stranka Srbije je samostalno izašla na izbore u 111 lokalnih samouprava i osvojila ukupno 5.83% glasova i 7.42% odbornika, Liberalno demokratska partija izašla je samostalno u 107 jedinica lokalnih samouprava i osvojila ukupno 3.44% i 1.41% odbornika, Demokratska stranka je samostalno izašla na izbore u 82 jedinice lokalne samouprave i osvojila 9.45% glasova i 13.13% odbornika, isto u 82 opštine i grada su u koaliciji nastupili SPS i PUPS i osvojili su 3.62% glasova i 4.11% odbornika, Nova Srbija i G17 PLUS su samostalno izašli na izbore u 74 opštine i grada i osvojili su 2.47% i 2.62% glasova i 3.62% i 3.16% odbornika, a koalicija DS i G17 PLUS je nastupila na izborima u 44 opštine i grada i osvojila 12.57% glasova i 9.565 odborničkih mandata. Ukupno je na izborima učestvovalo 208 grupa građana koje su osvojile 5.96% glasova i 7.31% odborničkih mesta. Ukupan broj različitih predlagača izbornih listi je bio 231 (RZS, 2009).

Tokom 2009. i 2010. godine, van termina opštih lokalnih izbora održani su lokalni izbori u sledećim opštinama i gradovima: Aranđelovac, Bor, Vrbas, Kovin, Kosjerić, Negotin, Odžaci.

5.1.2 Lokalni izbori 2012. godine i kontekst u kome su održani

Lokalni izbori 2012. godine, održani su zajedno sa predsedničkim, parlamentarnim i pokrajinskim izborima 6. maja. Iako je mandat predsednika Republike Srbije Borisa Tadića (i lidera najjače partije vlasti Demokratske stranke) trebalo da traje do 2013. godine, on se odlučio da podnese ostavku i „skratiti“ mandat i da pokuša da homogenizuje biračko telo izazivajući na taj način opšte izbore. Najvažniji događaji u periodu od dva izborna ciklusa su svakako svetska ekonomska kriza koja je ozbiljno ugrozila finansijsku i monetarnu stabilnost čitavog sveta, a posebno se odrazilo i na male evropske zemlje i promene unutar partijske scene Republike Srbije sa pojavom Srpske napredne stranke koju su formirali bivši potpredsednik i generalni sekretar Srpske radikalne stranke, Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić. Članovi Srpske napredne stranke su imali svoj poslanički klub u Narodnoj skupštini Republike Srbije, pobedili su na lokalnim izborima u dve gradske opštine u Beogradu u međuvremenu 2009. i 2010. godine (gradske opštine Zemun i Voždovac) i protestima i drugim opozicionim radom su konstantno izazivali vanredne parlamentarne izbore.

Ključni akteri na izborima su bile koalicija oko vlasti oko Demokratske stranke, koja je ovog puta nastupala bez G17 PLUS koji je u međuvremenu postao URS (Ujedinjeni regioni Srbije), koalicija oko naprednjaka, koalicija oko socijalista koja je ušla u kampanju iz potpuno drugačije pozicije nego četiri godine pre, DSS koji je nastupao samostalno i koji je predvodio bivši premijer Vojislav Koštunica, koalicija Preokret koju je predvodio LDP i već pomenuti URS sa novom politikom regionalizacije i decentralizacije Srbije (Stojiljković; Pilipović et al, 2012; Jovanović; Vučićević, et al, 2013).

Na parlamentarnim izborima je učestvovalo ukupno 18 izbornih listi. Rezultati parlamentarnih izbora 2012. godine prikazani su u tabeli ispod.

Tabela 18. Rezultati parlamentarnih izbora 2012. godine (Izvor: RIK, 2012, Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije)

Red. broj	Naziv izborne liste	Broj glasova koje je dobila izborna lista	Broj mandata koje je dobila izborna lista
1.	POKRENIMO SRBIJU – TOMISLAV NIKOLIĆ (SRPSKA NAPREDNA STRANKA, NOVA SRBIJA, ASOCIJACIJA MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA I PREDUZETNIKA SRBIJE, KOALICIJA UDRUŽENJA IZBJEGLICA U REPUBLICI SRBIJI, POKRET SNAGA SRBIJE – BK, NARODNA SELJAČKA STRANKA, BOŠNJAČKA NARODNA STRANKA, DEMOKRATSKA PARTIJA MAKEDONACA, ROMSKA PARTIJA, POKRET VLAŠKOG UJEDINJENJA, POKRET SOCIJALISTA, POKRET PRIVREDNI PREPOROD SRBIJE)	940.659	73
2.	IZBOR ZA BOLJI ŽIVOT - BORIS TADIĆ	863.294	67
3.	IVICA DAČIĆ - „SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRBIJE (SPS), PARTIJA UJEDINJENIH PENZIONERA SRBIJE (PUPS), JEDINSTVENA SRBIJA (JS)”	567.689	44
4.	DEMOKRATSKA STRANKA SRBIJE - VOJISLAV KOŠTUNICA	273.532	21
5.	ČEDOMIR JOVANOVIĆ – PREOKRET LIBERALNO DEMOKRATSKA PARTIJA, SRPSKI POKRET OBNOVE, SOCIJALDEMOKRATSKA UNIJA, BOGATA SRBIJA, VOJVOĐANSKA PARTIJA, DEMOKRATSKA PARTIJA SANDŽAKA, ZELENA EKOLOŠKA PARTIJA - ZELENi, PARTIJA BUGARA SRBIJE	255.546	19
6.	UJEDINJENI REGIONI SRBIJE – MLAĐAN DINKIĆ	215.666	16
7.	VAJDASÁGI MAGYAR SZÖVETSÉG-PÁSZTOR ISTVÁN – SAVEZ VOJVOĐANSKIH MAĐARA-IŠTVAN PASTOR	68.323	5
8.	STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE SANDŽAKA – DR SULEJMAN UGLJANIN	27.708	2
9.	SVE ZAJEDNO: BDZ, GSM, DZH, DZVM SLOVAČKA STRANKA – EMIR ELFIĆ	24.993	1
10.	NIJEDAN OD PONUĐENIH ODGOVORA	22.905	1
11.	KOALICIJA ALBANACA PREŠEVSKJE DOLINE	13.384	1
12.	SRPSKA RADIKALNA STRANKA - DR VOJISLAV ŠEŠELJ	180.558	0
13.	DVERI ZA ŽIVOT SRBIJE	169.590	0
14.	POKRET RADNIKA I SELJAKA	57.199	0

15.	KOMUNISTIČKA PARTIJA - JOSIP BROZ	28.977	0
16.	SOCIJALDEMOKRATSKI SAVEZ – NEBOJŠA LEKOVIĆ	16.572	0
17.	REFORMISTIČKA STRANKA – PROF. DR MILAN VIŠNJIĆ	8.867	0
18.	CRNOGORSKA PARTIJA – NENAD STEVOVIĆ	3.855	0

Koalicija koja je bila na vlasti u prethodnom periodu od 2008. do 2012. godine, mogla je i nakon izbora 2012. godine da formira vladajuću većinu jer su ukupnom skoru osvojili više mandata (ukupno 132 mandata računajući liste oko DS-a, SPS-a, URS i SVM). Međutim, rast rezultata SPS-a je uvećao i njihove zahteve i kao najveći dobitnici ovih izbora su u izbornoj noći odmah izneli zahtev za tim da njima pripada mesto predsednika Vlade. Ipak, za dogovore oko formiranja Vlade Republike Srbije se sačekao drugi krug predsedničkih izbora.

U drugom krugu predsedničkih izbora je pobedio Tomislav Nikolić, kandidat Srpske napredne stranke što je u mnogome uticalo i na formiranje parlamentarne vlasti i odluke samih naprednjaka da daju mandat Ivici Dačiću za formiranje Vlade. Iako je u prvom krugu Boris Tadić imao oko 10 000 glasova više od Tomislava Nikolića (oko 989 hiljada i 25,31% za Borisa Tadića i 979 hiljada i 25,05% za Tomislava Nikolića), u drugom krugu Tomislav Nikolić je pobedio za oko dva procenta, odnosno za oko 70 hiljada glasova (1,55 miliona za Tomislava Nikolića i 1,48 miliona za Borisa Tadića). Predsedničke izbore je obeležio i veliki broj nevažećih glasova (tzv. „Beli listići“). Na parlamentarnim izborima ih je bilo oko 170 hiljada, u prvom krugu predsedničkih izbora sličan broj (oko 174 hiljade odnosno čak 4.46%), a u drugom krugu ih je bilo nešto malo manje od 100 hiljada, odnosno 3.14% (Jovanović, 2012; Kovačević, 2012).

Vlada Ivica Dačića je formirana 27. jula 2012. godine u kojoj su učestvovali Srpska napredna stranka, Socijalistička partija Srbije, Partija ujedinjenih penzionera Srbije, Jedinствена Srbija, Ujedinjeni regioni Srbije, Socijaldemokratska partija Srbije, Nova Srbija, Stranka demokratske akcije Sandžaka i koju je podržalo 142 poslanika. Novo formirana Vlada Republike Srbije je bila značajno šira od Vlade Mirka Cvetkovića i može se okarakterisati kao proširena koalicija (u tipologiji koju koristimo u ovom radu definišemo je kao umereno proširenu/preširoku) i najmanje jedan akter je mogao biti uvek smenjen (JS, PUPS ili URS). URS je i „izbačen“ iz Vlade godinu dana kasnije. Ovo je bila garancija SNS-u da može da disciplinuje koalicione partnere (Stojiljković, 2012: 42). Važno je napomenuti i da je 7 poslanika SDPS-a podržalo formiranje nove vlade iako su izabrani na listi koalicije oko DS-a (Orlović, 2012: 110).

Na lokalnim izborima 2012. godine biračko pravo je imalo ukupno 6 583 714 birača na 8 257 biračkih mesta i biralo se ukupno 6 612 odbornika. Na izbore je ukupno izašlo 3 810 388 birača što predstavlja 57.88%. Ukupan broj nevažećih listića je bio 148 754 što je 3.90%. Ukupno je kandidovano 1 670 izbornih lista, a odbornici su izabrani sa 1016 izbornih lista što je 60.84%. Ukupno broj kandidata na lokalnim izborima je bio 53 956.

Broj lista koje su kandidovale grupe građana je 166, ukupno su osvojili 6.05% glasova i 6.56 odbornika. Srpska radikalna stranka je samostalno izašla na izbore u 147 jedinica lokalnih samouprava i samostalno osvojila 4.07% glasova i imala je ukupno 1.80% izabranih odbornika. Demokratska stranka je samostalno izašla na izbore u 124 jedinice lokalne samouprave i osvojila 13.33% glasova i 18.00% odbornika. Demokratska stranka Srbije je samostalno izašla na izbore u 116 lokalnih samouprava i osvojila ukupno 5.89% glasova i 6.23% odbornika. Ujedinjeni regioni Srbije su

samostalno izašli na izbore u 112 opština i gradova i osvojili su 6.73% glasova i 7.12% odborničkih mandata. Ukupan broj različitih predlagača izbornih listi je bio 232 (RZS, 2012). Matić tvrdi da je istovremeno održavanje različitih nivoa izbora značajno uticalo na izlaznost na lokalne izbore, ali dodaje da se izlaznost na lokalne izbore značajno razlikuje među regionima, gradovima i opštinama (Matić, 2012b: 41).

U periodu nakon 2012. godine, a pre redovnih lokalnih izbora 2016. godine, održani su lokalni izbori 2013. i u sledećim opštinama i gradovima: Zaječar, Vrbas, Odžaci, Kovin, Kosjerić i Pećinci, u 2014. godini u sledećim jedinicama lokalne samouprave: Arandjelovac, Bor, Majdanpek, Mionica, Negotin i 2015. godini u Lučanima i Medveđi.

5.1.3 Lokalni izbori 2016. godine i kontekst u kome su održani

Parlamentarni izbori 2014: U periodu od prethodnih lokalnih izbora, a pre parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora 24. aprila 2016. godine održani su vanredni parlamentarni izbori 2014. godine, kao i vanredni lokalni izbori u Beogradu. Nećemo detaljnije prikazivati rezultat i kontekst ovih izbora, ali ovi izbori su raspisani da bi Aleksandar Vučić maksimalizovao svoju podršku na izborima, da bi preuzeo poziciju predsednika Vlade i da bi nakon izbora mogao samostalno da vlada (Stojiljković, 2014: 8). Ekonomija i socijalna politika su dominirale kao teme na ovim izborima, a SNS je najavljivao bolne reforme koje slede i tražio podršku za njih (Spasojević; Stojanović, 2014: 45). U odsustvu ozbiljnijih izazivača, ovi izbori su svedeni praktično na preuzimanje potpune vlasti od strane SNS-a i opozicionu borbu za cenzus. Na izborima je nastupilo 8 koalicionih lista, od kojih je 5 „neprincipijelnih“, odnosno ideološki poprilično raznolikih (Bursać, 2014). Na kraju su u parlament ušle samo 4 izborne liste (liste oko SNS, oko SPS, oko DS i oko SDS) uz tri manjinske izborne liste. Van parlamenta su ostali DSS, LDP, ali i Srpska radikalna stranka (Jovanović; Vučićević et al, 2014). Aleksandar Vučić je postao predsednik Vlade, a Vladu Republike Srbije su činili predstavnici Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Socijaldemokratske partije Srbije, Pokreta socijalista, Partije ujedinjenih penzionera Srbije, Nove Srbije i nestranačke ličnosti, a Vladu je podržalo 198 narodnih poslanika. Ova vlada spada u grupu izrazito preširokih koalicija sa skoro 4/5 podrške.

Parlamentarni izbori 2016: Na sličnim osnovama kao i 2014. godine, da bi maksimizirao sopstvenu korist u kontekstu redovnih lokalnih izbora koji su sledili, Aleksandar Vučić se odlučio za još jedne vanredne parlamentarne izbore 2016. godine raspuštajući skupštinu u kojoj je imao gotovo 4/5 većinu. Vanredni izbori se raspisuju ili zbog neophodnosti ili zbog prilika (Strom; Swindle, 2002: 575). Predsednik Vlade i predsednik najveće vladajuće partije je odlučio da iskoristi priliku i da kroz parlamentarne izbore podigne i rezultate svoje partije na lokalnim izborima (Stojanović, 2017: 69-70), a izbori su bili kao i oni prethodni – izbori sa unapred poznatim pobednikom (Stojiljković, 2017: 20).

Na parlamentarnim izborima 2016. godine učestvovalo je ukupno 20 izbornih lista.

Tabela 19. Rezultati parlamentarnih izbora 2016. godine (Izvor: RIK, 2016, Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije)

Red. broj	Naziv izborne liste	Broj glasova koje je dobila izborna lista	Broj mandata koje je dobila izborna lista
1.	ALEKSANDAR VUČIĆ - SRBIJA POBEĐUJE	1.823.147	131
2.	IVICA DAČIĆ – „Socijalistička partija Srbije (SPS), Jedinstvena Srbija (JS) – Dragan Marković Palma“	413.770	29
3.	Dr VOJISLAV ŠEŠELJ - SRPSKA RADIKALNA STRANKA	306.052	22
4.	DOSTA JE BILO – SAŠA RADULOVIĆ	227.626	16
5.	ZA PRAVEDNU SRBIJU – DEMOKRATSKA STRANKA (NOVA, DSHV, ZZS)	227.589	16
6.	DVERI - DEMOKRATSKA STRANKA SRBIJE - SANDA RAŠKOVIĆ IVIĆ - BOŠKO OBRADOVIĆ	190.530	13
7.	BORIS TADIĆ, ČEDOMIR JOVANOVIĆ - SAVEZ ZA BOLJU SRBIJU – Liberalno demokratska partija, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Socijaldemokratska stranka	189.564	13
8.	Vajdasági Magyar Szövetség-Pásztor István - Savez vojvođanskih Mađara - Ištvan Pastor	56.620	4
9.	MUAMER ZUKORLIĆ / MUAMER ZUKORLIĆ - BOŠNJAČKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA SANDŽAKA	32.526	2
10.	SDA Sandžaka – Dr Sulejman Ugljanin	30.092	2
11.	ZELENA STRANKA	23.890	1
12.	PARTIJA ZA DEMOKRATSKO DELOVANJE – ARDITA SINANI	16.262	1
13.	Borko Stefanović – Srbija za sve nas	35.710	0
14.	Za slobodnu Srbiju – ZAVETNICI – Milica Đurđević	27.690	0
15.	U INAT – SLOŽNO ZA SRBIJU – NARODNI SAVEZ	17.528	0
16.	RUSKA STRANKA – SLOBODAN NIKOLIĆ	13.777	0
17.	Grupa građana ZA PREPOROD SRBIJE – PROF. DR SLOBODAN KOMAZEC	13.260	0
18.	SRPSKO RUSKI POKRET – SLOBODAN DIMITRIJEVIĆ	10.016	0
19.	DIJALOG – MLADI SA STAVOM – STANKO DEBELJAKOVIĆ	7.744	0
20.	Republikanska stranka - Nikola Sandulović	4.522	0

Za izbor Vlade je glasalo 164 narodnih poslanika što predstavlja još jednu preširoku koaliciju formiranu u ovom periodu. Vladu su činili predstavnici Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Socijaldemokratske partije Srbije, Pokreta socijalista, Partije ujedinjenih penzionera Srbije, kao i nestranačke ličnosti. Za predsednika Vlade je ponovo izabran Aleksandar Vučić.

Na lokalnim izborima 2016. godine biračko pravo je imalo ukupno 6 585 573 birača na 8 251 biračkom mestu i biralo se ukupno 6 530 odbornika. Na izbore je ukupno izašlo 3 715 254 birača što predstavlja 56.42%. Ukupan broj nevažećih listića je bio 112 871 što je 3.04%. Ukupno je kandidovano 1 428 izbornih lista, a odbornici su izabrani sa 859 izbornih lista što je 60.15%. Ukupno broj kandidata na lokalnim izborima je bio 41 560.

Broj lista koje su kandidovale grupe građana je čak 271, ukupno su osvojile 12.65% glasova i 10.05% odbornika. Srpska radikalna stranka je i dalje ostala partija sa najviše samostalnih izlazaka na izbore i izašla je na izbore samostalno u 121 jedinici lokalne samouprave i samostalno osvojila 4.97% glasova i imala je ukupno 2.65% izabranih odbornika. Socijalistička partija Srbije je samostalno izašla na izbore u 77 opština i gradova i osvojila je 3.83% glasova i 5.53% odbornika. Demokratska stranka je samostalno izašla na izbore u 72 jedinice lokalne samouprave i osvojila 3.20% glasova i 3.38% odbornika. Ukupan broj različitih predlagača izbornih lista je bio 275 (RZS, 2016).

U kasniju analizu ulaze i lokalni izbori održani nakon 2016. godine, izbori održani u 2017. (Zaječar, Kosjerić, Negotin, Mionica), u 2018. godini (Arandjelovac, Bor, Majdanpek, Preševo, Smederevska Palanka, Sevojno, Lučani, Doljevac, Kula i Grad Beograd), i u 2019. godini (Kladovo i Medveđa).

Godinu dana nakon izbora, s obzirom da je Tomislavu Nikoliću isticao predsednički mandat, aktuelni predsednik Vlade Republike Srbije i predsednik Srpske napredne stranke je odlučio da ipak on bude predsednički kandidat na izborima 2017. godine. Aleksandar Vučić je bio jedini kandidat vlasti i nasuprot sebe je imao 10 opozicionih izazivača među kojima su bili bivši Zaštitnik građana Saša Janković i bivši predsednik Skupštine Ujedinjenih nacija i drugi u trci za Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, Vuk Jeremić. Izbore je obeležio i fiktivni lik koji se kandidovao na izborima „Ljubiša Preletačević Beli“ koji je na kraju završio treći u brojanju glasova (9.43%). Aleksandar Vučić je pobedio u prvom krugu sa 55.08%, a drugoplasirani je bio Saša Janković sa 16.36%. Ovo pomeranje sa pozicije predsednika Vlade Republike Srbije koje je formalno najmoćnija pozicija u političkom sistemu na poziciju protokolarnu funkciju Predsednika Republike za Aleksandra Vučića nije predstavljalo preveliki problem, s obzirom da je ostao predsednik najveće stranke u vladajućoj koaliciji i da se suštinski njegova moć u pogledu kreiranja politika ni malo nije smanjila (Stojanović; Dragaš, 2017). Nakon povlačenja Aleksandra Vučića sa mesta predsednika Vlade, na tu funkciju je izabrana Ana Brnabić sa 157 glasova što je činilo još jednu preširoku vladajuću koaliciju.

5.2. Metodologija izrade indeksa preslikanosti koalicija, indeksa preširokih koalicija i varijabli uticaja

U ovom potpoglavlju predstavljamo metodologiju izračunavanja sledećih indeksa:

1. Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV);
2. Indeks preslikanosti koalicija (IPK);
3. Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK);
4. Indeks preširokih koalicija (IPrK);
5. Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK)

5.2.1 Metodologija izrade indeksa opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV)

Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo treba da nam kaže u koliko ukupno opština i gradova (osim gde dominiraju stranke nacionalnih manjina) se preslikava vlast sa republike na lokal koji uključuje najjaču partiju iz republičke vlade (IOPV1) i indeks u koliko opština i gradova se vlast sa republike preslikava na lokal koji uključuje dve najjače partije iz republičke vlade (IOPV2).

Ovaj indeks metodologije predstavlja aritmetičku sredinu svih slučajeva koji ulaze u uzorak, sa kodnim ocenama 0 - najjača partija (ili najjače dve) iz republičke vlasti nije/su u lokalnoj vlasti i 1- najjača partija (ili najjače dve) iz republičke vlasti jeste/su u lokalnoj vlasti. Ukupan indeks opšte preslikanosti je minimalno 0, a maksimalno 1 (u svim jedinicama lokalne samouprave su na vlasti najjača ili dve najjače partije iz republičke vlasti). Indeks opšte preslikanosti republičke koalicije na lokalni nivo računamo za sva tri ciklusa lokalnih izbora.

$$IOPV1 = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = glavna partija iz republičke koalicije je na vlasti u opštini ili gradu (0 ili 1)

n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave

$$IOPV2 = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = dve glavne partije iz republičke koalicije su na vlasti u opštini ili gradu (0 ili 1)

n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave

5.2.2 Metodologija izrade indeksa preslikanosti koalicija (IPK)

Ovaj indeks se odnosi na JLS gde rezultati izbora omogućavaju preslikavanje koalicije sa republike na lokalni nivou. U ovom indeksu su isključene i JLS gde su dominantne partije nacionalnih manjina i one JLS u kojima rezultati izbora ne dozvoljavaju preslikavanje koalicije. Za svaku od jedinica lokalne samouprave računamo koliko je republička vlast preslikana sa republičkog na lokalni nivo. Indeks preslikanosti koalicija takođe računamo u intervalu od 0 do 1.

Ukrštamo broj političkih subjekata iz republičke vlasti (republičke koalicije) sa političkim subjektima iz lokalne vlasti (lokalne koalicije) i računamo podudaranje kroz procenat pune koalicije. Dobijeni procenat učešća republičkih političkih subjekata u lokalnoj vlasti delimo sa 100 kako bismo dobili indeks u intervalu od 0 do 1. Ili jednostavnije, računamo proporciju i dobijamo odmah koliko stotih delova indeksa predstavlja IPK.

$$\text{IPK} = \frac{x_1 + \dots + x_n}{y_1 + \dots + y_n}$$

$x = 1$ za svakog političkog subjekta iz republičke vlasti koji je u lokalnoj vlasti

$y = 1$ za svakog političkog subjekta iz republičke vlasti

x_n = ukupan broj političkih subjekata iz republičke vlasti koji su u lokalnoj vlasti

y_n = ukupan broj političkih subjekata iz republičke vlasti

Da pojednostavimo, ukoliko republička koalicija ima 7 političkih subjekata, a u jednoj lokalnoj samoupravi takođe tih 7 političkih subjekata (u potpunosti istovetne republička i lokalna koalicija), onda je učešće republičkih političkih subjekata 100% u lokalnoj vlasti, odnosno pojedinačni indeks preslikanosti za datu lokalnu samoupravu je 1 ($100/100=1$).

Ukoliko samo 2 politička subjekta iz republičke vlasti kreiraju lokalnu vlast, onda je učešće političkih subjekata iz republike na lokalnom nivou 28.57%, a pojedinačni indeks preslikanosti za datu lokalnu samoupravu je 0.28.

Dodatna metodološka napomena, ukoliko pojedinačni politički subjekt iz republičke vlasti ne učestvuje uopšte na lokalnim izborima u određenoj opštini ili gradu, tu političku partiju ne računamo u ukupnom broju političkih subjekata, odnosno smanjujemo broj republičkih aktera u odnosu na koji računamo stepen preslikanosti.

Za jedinice lokalne samouprave iz Vojvodine, po istom modelu izračunavamo i poseban indeks preslikanosti koalicija sa Pokrajinskom Vladom (do 2009. Izvršno veće AP Vojvodine, od 2009. do 2014. Vlada AP Vojvodine, od 2004. Pokrajinska Vlada).

Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK) za određeni izborni period jeste aritmetička sredina svih jedinica lokalnih samouprava koje ulaze u uzorak za računanje preslikanosti (isključenje gde izborni rezultati ne dozvoljavaju preslikavanje i jedinice lokalne samouprave u kojima su dominantne partije nacionalnih manjina).

$$\text{UIPK} = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = IPK opštine ili grada (u intervalu od 0 do 1)

n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave sa IPK

UIPK iz primera sa dve jedinice lokalne samouprave je: $1 + 0.28 = 1.28 / 2 = \underline{0.64}$

5.2.3 Metodologija izrade indeksa preširokih koalicija (IPrK)

Metodologija izrade indeksa preširokih koalicija je nešto komplikovanija za postaviti, a i za objasniti. S obzirom da se ne može pretpostavljati da političke partije zbog stabilnosti lokalnih vlada imaju koalicije minimalne pobede - minimalni broj odbornika u lokalnoj vlasti za većinu (Riker, 1962), moramo da ponderišemo broj potrebnih mandata za većinu (za formiranje i održavanje lokalne vlasti). Zato za svaku pojedinačnu jedinicu lokalne samouprave dodajemo određeni broj odbornika koje ne računamo u opseg preširokih koalicija. Za JLS koje imaju do 30 odbornika dodajemo plus 2 u odnosu na potrebnu većinu, za JSL koje imaju od 31 do 50 odbornika dodajemo 3 odbornika, za JLS koje imaju od 51 do 70 odbornika dodajemo 4 odbornika, a za JLS preko 70 odbornika dodajemo 5 odbornika. Dodatno, da bismo računali IPrK neophodno je da ukupan broj odbornika bude veći od 3 od ponderisane koalicije minimalne pobede.

Tabela 20: Ponderisanje minimalnih koalicija i ponder potreban za učešće koalicije u uzorku

Broj odbornika u skupštini JLS	Ponder na koaliciju minimalne pobede	Ponder za računanje
do 30	+ 2	+3
od 31 do 50	+ 3	+3
od 51 do 70	+ 4	+3
preko 70	+ 5	+3

U skupštini opštine ili grada računamo ukupan broj odbornika političkih subjekata koji su u republičkoj vlasti. Od ukupnog potencijalnog broja odbornika koji mogu da podrže lokalnu vlast, a da su iz republičke koalicije oduzimamo ponderisan broj koalicije minimalne pobede.

Broj koji dobijamo su potencijalni odbornici koji su „višak“ (prekobrojni) i koji predstavljaju meru preširoke koalicije. Indeks preširoke koalicije računamo tako što uzimamo procenat prekobrojnih odbornika koji su u lokalnoj vlasti od mogućeg broja „prekobrojnih“ odbornika i delimo sa 100 kako bismo indeks dobili u intervalu od 0 do 1.

Ukoliko svi prekobrojni podržavaju lokalnu vlast – onda je indeks preširoke koalicije maksimalan odnosno 1.

$$\text{IPrK} = \frac{LS - \text{PMK}}{RS - \text{PMK}}$$

LS = broj odbornika koji kreiraju lokalnu vlast
PMK = ponderisana minimalna koalicija
RS = broj odbornika iz republičke koalicije

Da prikazemo kroz primer, ukoliko skupština ima 61 odbornika, lokalnu vlast podržava 45 odbornika, a republička koalicija ima ukupno 48 odbornika. S obzirom da je potrebna većina 31, ponderisana većina za stabilnost koalicije je 35.

$$\text{IPrK} = \frac{45 - 35}{48 - 35} = \frac{10}{13} = 0.77$$

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) za određeni izborni period jeste aritmetička sredina svih jedinica lokalnih samouprava koje ulaze u uzorak za računanje preširokih koalicija.

$$\text{UIPrK} = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = IPrK opštine ili grada (u intervalu od 0 do 1)
n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave sa IPrK

UIPrK iz primera sa dve jedinice lokalne samouprave je: $1 + 0.77 = 1.77 / 2 = \underline{0.88}$

5.2.4 Varijable: Dodatni faktori koji utiču na preslikavanje koalicija i na preširoke lokalne koalicije

Dodatno, uz izradu indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija, kreiramo set varijabli da testiramo šta osim osnovnih rezultata izbora (tamo gde je preslikavanje moguće) najviše utiče, podstiče ili omogućava preslikanost republičke koalicije na lokalne koalicije i na formiranje preširokih koalicija uz postavljenu hipotezu da to pre svega omogućava izborni sistem i nizak stepen unutar partijske demokratije (što smo definisali u prethodnom poglavlju i izračunali ocene za merenje uticaja) u partijama u Srbiji. Putem korelacione analize ćemo testirati šta i od dodatnih varijabli utiče na indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija.

Varijable delimo u tri grupacije:

a) institucionalni faktori (broj odbornika koji se bira, broj birača, termin izbora, tip izbornog sistema, tip izborne liste);

b) kandidovanje na lokalnim izborima (broj kandidovanih izbornih listi, broj koalicija koje se kandiduju, broj koalicija sa tri i više partija, broj grupa građana koje se kandiduju, vođenje lokalne kampanje najjače parlamentarne stranke (lider koalicije) iz pozicije vlasti ili opozicije, najjača parlamentarna stranka nastupa zajedno ili u koaliciji, izborna lista nosi ime predsednika partije ili lokalnog lidera);

c) specifični rezultati izbora (procenat izlaznosti birača, procenat nevažećih glasova, procenat glasova ispod cenzusa, broj izbornih listi iznad cenzusa, broj izbornih lista ispod cenzusa, procenat osvojenih glasova najjače partije iz republičke vlade na republičkim izborima, tip formirane republičke koalicije – 4 tipa, procenat osvojenih glasova najjače partije iz republičke vlade na lokalnim izborima, procenat druge najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima, postojanje jakog lokalnog lidera, procenat glasova grupa građana i tip lokalne koalicije – revidirana u odnosu na republičku (tri tipa, u odnosu na broj odbornika) kako bismo ispitali da li nešto od datih varijabli utiče na prisustvo/odsustvo preširokih koalicija).

Istim setom varijabli ćemo testirati i da li postoji veza između njih i indeksa preširokih lokalnih koalicija. U tabeli ispod predstavljamo kodni list predstavljenih varijabli.

Tabela 21. Kodni list za dodatne varijable uticaja na preslikane i preširoke koalicije

a) Institucionalni faktori	
a1. Broj odbornika koji se bira	1 = do 30 2 = 31 do 50 3 = 51 i više
a2. Broj birača	1 = do 10 000 2 = od 10 do 30 000 3 = od 30 do 70 000 4 = od 70 do 150 000 5 = više od 150 000
a3. Lokalni izbori se održavaju u terminu sa ostalim lokalnim izborima ili odvojeno	1 = zajedno sa ostalim lokalnim izborima 2 = vanredni termin
a4. Izborni sistem	1 = većinski 2 = proporcionalni
a5. Tip izborne liste	1 = otvorena za partije 2 = zatvorena za partije
b) Kandidovanje na lokalnim izborima	
b1. Broj kandidovanih izbornih lista	1 = do 5 2 = od 6 do 8 3 = od 9 do 12 4 = više od 12
b2. Broj koalicija koje se kandiduju	1 = 0 2 = 1 ili 2 3 = 3 ili 4 4 = više od 4
b3. Broj koalicija sa tri i više partija	0 = 0 1 = 1 2 = 2 3 = 3 4 = 4+
b4. Broj grupa građana koje se kandiduju	0 = 0 1 = 1 2 = 2 3 = 3 4 = 4+

b5. Vođenje kampanje najjače parlamentarne stranke (lidera koalicije) iz pozicije vlasti ili opozicije	1 = Vlast 2 = Opozicija
b6. Lider republičke koalicije nastupao samostalno ili u koaliciji na lokalnim izborima	1 = Samostalno 2 = U koaliciji
b7. Ime izborne liste najjače partije iz republičke vlasti nosi ime predsednika partije ili lokalnog lidera*	1 = Ime lidera partije 2 = Ime lokalnog lidera 3 = Oba imena 4 = Samo ime partije ili koalicije
c) Specifični rezultati izbora	
c1. Procenat izlaznosti birača	1 = do 50% 2 = od 51 do 60% 3 = više od 60%
c2. Procenat nevažećih glasova	1 = manje od 1% 2 = od 1 do 2% 3 = od 2 do 3% 4 = više od 3%
c3. Procenat glasova ispod cenzusa	1 = do 5% 2 = od 5 do 10% 3 = više od 10%
c4. Broj izbornih listi koje su ušle u lokalnu skupštinu (preko izbornog praga)	1 = do 3 2 = od 3 do 5 3 = više od 5
c5. Broj izbornih listi ispod cenzusa (nisu ušle u lokalnu skupštinu)	1 = do 3 2 = od 3 do 5 3 = više od 5
c6. Procenat glasova lidera republičke koalicije (najjače partije na parlamentarnim izborima) na republičkim izborima	1 = do 25% 2 = od 25 do 40% 3 = više od 40%
c7. Tip republičke koalicije	1 – Minimalno pobednička (do 130 poslanika) 2 – Stabilna (od 130 do 140) 3 – Umereno preširoka (od 140 do 150) 4 – Preširoka (više od 150)
c8. Procenat glasova najjače partije na lokalnim izborima	1 = do 25% 2 = od 25 do 40% 3 = više od 40%
c9. Procenat glasova druge najjače partije iz republičke koalicije na lokalnim izborima	1 = do 9% 2 = od 9 do 15% 3 = više od 15%
c10. Procenat glasova grupa građana na lokalnim izborima	1 = do 3% 2 = od 3 do 7% 3 = više od 7%
c11. Postojanje jakog nepartijskog lokalnog lidera (grupa građana)	1 = Ne postoji 2 = Osvaja do 25% 3 = Osvaja više od 25%
c12. Tip lokalne koalicije	1 – Manjinska

2 – Minimalno pobednička
3 – Stabilna
4 – Preširoka**

* Ukoliko je lokalni lider nosilac izborne liste na lokalnom nivou, a ne predsednik partije – to nam je indikator snage lokalnog lidera i izvesne autonomije lokalnog odbora.

** U tabelama prikazujemo tip lokalne koalicije bez obzira da li je preslikana ili nije, ali naravno ne računamo indeks preširokih koalicija za takve slučajeve.

5.3 Formiranje lokalnih vlada - indeks preslikavanja republičkih koalicija po jedinicama lokalne samouprave od 2008. do 2016. godine i indeks preširokih koalicija

Prikupljanje podataka o rezultatima izbora i formiranju lokalnih vlada u periodu od 2008. do 2016. godine realizovano je u periodu od februara do maja 2021. godine. Da bi se prikupile sve neophodne informacije u vezi sa lokalnim izborima i formiranjem lokalnih vlada, koristeći prava iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja sastavljeni su zahtevi (Videti: Prilog 9 – Zahtev za informacije od javnog značaja) i prosleđeni svim jedinicama lokalne samouprave u Republici Srbiji.¹ Od 145 zahteva za informacije od javnog značaja, da bismo dobili podatke Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti smo uputili 29 žalbi (dve žalbe su bile zbog odbijanja dostavljanja informacija, ostale zbog nepostupanja organa uprave), što predstavlja tek 1/5 od ukupnog broja zahteva.

Od jedinica lokalne samouprave tražili smo podatke o:

- 1) Datumima lokalnih izbora;
- 2) Ukupnim rezultatima lokalnih izbora;
- 3) Partijskoj pripadnosti predsednika opštine ili gradonačelnika (izborna lista sa koje je izabran);
- 4) Partijskoj pripadnosti vladajuće većine u skupštinama opština i gradova (izborne liste sa kojih su izabrani);
- 5) Partijskoj pripadnosti svih opštinskih ili gradskih funkcionera (predsednik opštine ili gradonačelnik, zamenik predsednika opštine ili zamenik gradonačelnika, predsednik skupštine opštine/grada, zamenik predsednika skupštine opštine/grada, članovi opštinskog/gradskog veća) koji su izabrani (izborne liste sa kojih su izabrani).

Tamo gde nismo uspeali da dobijemo sve tražene podatke o partijskoj pripadnosti (izornoj listi), imena izabranih opštinskih i gradskih funkcionera smo ukrštali sa podacima iz zbirnih izbornih listi (lokalnih službenih listova) kako bismo utvrdili partijsku pripadnost (pripadnost izornoj listi i partiji). Tamo gde podaci nisu bili potpuni, koristili smo i dostupne medijske izveštaje, a za određene opštine i gradove smo podatke prikupljali i upotpunili kroz informativne intervjuje sa bivšim lokalnim funkcionerima.

¹ Zahtevi za informacije od javnog značaja su poslani zajedno sa zahtevom za još dva seta podataka za druga dva istraživanja (Stojanović, 2021; Stojanović; Ivković, 2021). Posebno se zahvaljujem grupi mladih istraživača koji su doprineli procesu slanja zahteva svim jedinicama lokalnih samouprava u Srbiji (Andrej Mirković, Anica Stamenković, Jelena Milutinović, Jelena Nikolov, Kristian Tomić, Lola Paunović, Nemanja Pavlovski i Stefan Stošić).

Jedinice lokalne samouprave su razvrstane prema statističkim regionima i upravnim okruzima. Za jedinice lokalne samouprave u kojima partije nacionalnih manjina osvoje na izborima više od 50% glasova nećemo računati indeks preslikanosti koalicije i indeks preširoke koalicije, samo ćemo prikazati rezultate izbore. Analiza pravljenja lokalnih koalicija u ovim sredinama je takođe izuzetno važna i svakako da republičke koalicije utiču na njihovo formiranje, ali je to tema za jedno posebno istraživanje koje bi uzelo sve druge varijable koje imaju uticaja. U pojedinim jedinicama lokalnih samouprava je bilo po više od dve (čak i do šest) promena skupštinskih većina u toku trajanja jednog mandata skupštine. Za neke od opština i gradova za dati vremenski period nismo računali indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije. To je posebno navedeno u tekstu. Za sve lokalne samouprave smo određivali i opseg skupštinske većine (manjinska, minimalna, stabilna, preširoka) bez obzira da li je preslikana ili nije. Takođe smo opseg skupštinske većine prikazivali i za lokalne samouprave u kojima je vlast formirana samo sa jedne izborne liste i to je posebno naglašeno u tekstu. Za pojedine lokalne samouprave nije bilo moguće utvrditi sve promene vlasti i sve smene. Početni cilj je bio da se utvrde prvobitno formirane koalicije koje su uglavnom formirane odmah nakon parlamentarnih većina.

Važna metodološka napomena je i da smo deo podataka prikupili i za izmene lokalnih većina, ali je sigurno da su za neke od opština i gradova one ostale nedostupne za analizu. Posebnu pažnju smo obraćali na promene koje su bile dugoročnije, odnosno koje su pravljene neposredno nakon prvobitnog formiranja lokalnih koalicija posebno nakon izbora 2012. godine kada se desila velika politička promena na nacionalnom nivou. Ovo je posebno važno za region Vojvodine gde je 2012, a dodatno i nakon izbora 2014. godine zabeležen veliki broj promena (prekomponovanja) lokalnih vladajućih većina. Tako da postoji šansa da su neke od promena vladajućih većina ostale nezabeležene, posebno tamo gde je usled mnogih promena partija i odborničkih grupa bilo nemoguće utvrditi partijsku pripadnost odbornika ili izabranih funkcionera. Svi ovi podaci su kodirani i ubačeni u posebne kvantitativne baze podataka (SPSS) po izbornim godinama, kao i zbirnu bazu podataka za sva tri izborna ciklusa sa ukupno 24.060 kodiranih podataka.

5.3.1 Region Beograd

5.3.1.1 Grad Beograd

Grad Beograd i raspisivanje vanrednih izbora 2014. godine su možda i najbolji primer želje republičke vlasti da se preslikavaju koalicije sa republičkog na lokalni nivo. I 2008. godine grad Beograd je bio deo koalicionih pregovora između DS – SPS, posebno jer je SPS potpisao inicijalni sporazum o formiranju gradske koalicije sa SRS i DSS. Ipak, postizanjem dogovora oko koalicionog aranžmana na republičkom nivou, ta koalicija je raskinuta (Danas, 2008), a nakon toga formirana manjinska gradska vlada DS-a i SPS-a uz podršku LDP-a (RTV, 2008). Četiri godine kasnije, SPS je ipak odlučio da pruži podršku prethodnom gradonačelniku iz DS-a uprkos tome što nisu formirali vlast na republičkom nivou (RTS, 2012). Međutim, veliki pritisci iz najveće vladajuće partije su doveli do toga da SPS otkáže podršku gradonačelniku i da se raspišu vanredni izbori u Beogradu zajedno sa vanrednim parlamentarnim izborima 2014. godine.

Upravo iz ovih razloga upodobljavanja lokalnih vlasti i raspisivanja vanrednih izbora u Beogradu, u analizu nećemo uzeti kratak period između 2012. i 2013 (dok nije smenjen gradonačelnik

iz DS-a), već ćemo u analizu uzeti period od 2014. godine kao drugi posmatrani period, a redovne izbore iz 2018. godine kao treći. Skupština grada Beograda ima 110 odbornika (potrebna većina od 56 odbornika).

U gradu Beogradu izbori su održani 2008, 2012, 2014. i 2018. godine (RZS²; Grad Beograd, br. S-21 031.1-73/2021; GIK Beograd, 2018³). Skupština grada Beograda ima 110 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine, koalicija DS i G17 PLUS osvojila je 39.8% glasova i 45 mandata. Sledi SRS sa 40 mandata, koalicija DSS – NS sa 12 mandata, LDP sa 7 mandata i koalicija oko SPS-a koja je osvojila 6 mandata. Republički partneri DS i G17 PLUS i koalicija oko SPS-a nisu imali dovoljno za gradsku većinu. Manjinsku podršku gradskoj vlasti je dala Liberalno demokratska partija sa svojih 7 mandata. Gradska vlast je formirana kao manjinska, sa podrškom od 58 odbornika.

Na izborima 2014. godine, koalicija oko SNS-a je osvojila 45.17% glasova i 63 odbornička mandata. Sledi koalicija DS – NOVA sa 22 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 16 mandata i DSS sa 9 mandata. Iako je SNS mogla samostalno da formira stabilnu gradsku vlast, kreirali su je zajedno sa još 16 odbornika SPS-a. Dodatno, DSS je odlučio da sa svojih 9 odbornika podrži gradsku vlast. Ukupno je formirana preširoka koalicija od 87 odbornika.

Na izborima 2018. godine, koalicija oko SNS-a je osvojila 44.96% glasova i većinu odbornika u skupštini grada (64). Sledi GG Dragan Đilas – Beograd odlučuje, ljudi pobeđuju sa 26 mandata, GG Aleksandar Šapić – gradonačelnik sa 12 mandata i koalicija SPS – JS sa 8 mandata. Gradsku vladu, iako je mogla samostalno da je formira i to stabilnu gradsku vladu - formirala je koalicija oko SNS-a zajedno sa još 8 odbornika koalicije oko SPS-a. Ukupno je formirana preširoka gradska vlast koju je podržalo 72 odbornika.

Tabela 22. Lokalne vlasti u gradu Beogradu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Manjinska
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2018.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobeđnička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

² Oznaka RZS u daljem tekstu za sva četiri izvora koja se odnose na Republički zavod za statistiku i ukupne rezultate lokalnih izbora (RZS, 2009; RZS, 2012; RZS, 2016; RZS, 2020).

³ Na osnovu izvora ili dopisa grada Beograda na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja - podaci o rezultatima izbora, mandatima, koalicijama, izbornim listama i kreiranju lokalnih vlasti. U daljem tekstu za svaku opštinu ili grad se na isti način obeležavaju izvori podataka. Tamo gde podaci nisu dostavljeni, oni su prikupljeni kroz uvide u službene listove opština i gradova ili intervjuima koji su služili za prikupljanje neophodnih podataka i to je u tekstu obeleženo.

5.3.2 Region Šumadije i Zapadne Srbije

5.3.2.1 Mačvanski okrug

5.3.2.1.1 Opština Bogatić

U opštini Bogatić izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bogatić, br. 037-3/2021-03). Skupština opštine Bogatić ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila Srpska radikalna stranka koja je osvojila 24.55% glasova i 9 odborničkih mandata. Koalicija SPS - PUPS je bila druga sa 6 mandata, a DS treći sa 5 mandata. NS je osvojila 4 mandata, G17 PLUS je osvojio 3 mandata, koalicija SPO – DHSS i DSS su osvojile po 2 mandata. Lokalnu većinu, koaliciju minimalne pobede od 17 odborničkih mandata su formirali SRS, SPS - PUPS i DSS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila DS sa 16.07% glasova i osvojila je 6 mandata. Isto 6 mandata osvojila je i Nova Srbija (NS), SPS je osvojio 5 mandata, a SNS 4 mandata. URS i JS su osvojili po 3 mandata, a GG Pozitivna Mačva i GG Mačva evropska regija po 2 mandata. Iako su na izborima izašli na četiri različite partijske liste (SNS, NS, SPS i JS), zajedno su mogli da formiraju lokalnu vlast sa 18 odbornika. Međutim, lokalnu vlast su formirali DS, SPS i NS sa 17 odbornika (minimalna porednička koalicija).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvario SPS sa 25.84% glasova i sa 9 mandata. Druga je bila koalicija oko SNS-a sa takođe 9 mandata. Čak 7 od 8 kandidovanih izbornih lista je ušlo u lokalnu skupštinu. U skupštinu su ušli i republički koalicioni partneri SNS-a - Srpska narodna partija (SNP) sa 4 mandata i SPS i Jedinствена Srbija (JS) sa 3 mandata koji su nastupali samostalno. Po dva mandata su osvojili SRS, koalicija oko DS-a i GG Pozitivna Mačva. Vladajuću većinu su formirali samo koalicija oko SNS-a i SPS sa 18 mandata (stabilna), bez SNP i JS iako su zajedno u republičkoj vlasti.

Tabela 23. Lokalne vlasti u opštini Bogatić

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	DA	0.70	0	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.1.2 Opština Vladimirci

U opštini Vladimirci izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Vladimirci, br. 9-9/IV-21). Skupština opštine Vladimirci ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila SRS sa 32.60% glasova i 10 mandata. Koalicija DS – G17 PLUS je osvojila 8 mandata, a SPS 3 mandata. U lokalni parlament su još ušle koalicija DSS - NS i grupa građana sa po 2 mandata. Partije iz republičke vlasti nisu bile u prilici da formiraju vladajuću većinu. Minimalnu vladajuću većinu sa 13 odbornika formirali su SRS i SPS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila DS sa 29.39% glasova i 9 mandata. Druga je bila koalicija SNS – PSS - BK sa 5 mandata, treća koalicija SPS i PUPS sa 4 mandata, a JS je nastupila samostalno i osvojila 2 mandata, koliko su osvojili i DSS i grupa građana. SRS je osvojila 1 mandat. Republička vlast nije bila u prilici da formira vladajuću većinu u opštini (11 mandata), pa su stabilnu koaliciju sa 15 odbornika napravili DS, SPS – PUPS i JS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS sa 44.49% glasova i 14 mandata (samostalna većina u skupštini opštine). Druga je bila DS sa 4 mandata, a SPS i JS su na odvojenim listama uzele po 3 mandata i grupa građana sa 1 mandatom. Napravljena je preširoka vladajuća koalicija oko SNS-a u koju su pridodati i SPS i JS sa ukupno 20 mandata.

Tabela 24. Lokalne vlasti u opštini Vladimirci

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.1.3 Opština Koceljeva

U opštini Koceljeva održani su izbori u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Koceljeva, 9-6). Skupština opštine Koceljeva ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila „Grupa građana Matić Veroljub – Veran“ i osvojila 10 mandata. Druga je bila SRS sa 6 mandata, treća koalicija DS – G17 PLUS sa 5 mandata koliko je uzeo i DSS, a koalicija SPS – PUPS 4 mandata i Nova demokratska stranka Roma Srbije osvojila je 1 mandat. Republička vlast je imala ukupno 9 mandata i nije mogla da formira vladajuću većinu. Vladajuću većinu su napravili svi akteri osim Srpske radikalne stranke, predvođeni lokanom grupom građana. U ovoj koaliciji su DS i SPS manji partneri, kao i DSS i u tom smislu su zamenjivi, pa u indeksima preslikanosti i preširokih koalicija ne možemo da ih uzimamo kao relevantne pa za ovu jedinicu lokalne samouprave ne računamo indekse u ovom vremenskom periodu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila „Grupa građana Matić Veroljub – Veran“ sa 43.86% glasova i osvojila je 18 mandata (samostalna većina). U lokalni parlament su još ušle koalicija SPS – PUPS sa 9 mandata, JS sa 3 mandata i Unija Roma Srbije (URomaS) sa 1 mandatom. Ispod cenzusa su ostali koalicija oko DS-a, DSS, koalicija oko SNS-a, Dveri, Romska partija i SRS. Grupa građana Matić Veroljub – Veran je zajedno sa URomaS formirala stabilnu većinu sa 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat na izborima je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 82.23% glasova i 27 mandata. Važno je napomenuti da je Veroljub Matić koji je dva puta sa svojom grupom građana pobeđivao na izborima (2012. ostavio ispod cenzusa i koalicije oko SNS-a i DS-a) i bio predsednik opštine, ovog puta bio nosilac izborne liste SNS-a. Posebno je zanimljivo što u imenu liste nije bilo njegovog imena, lista se zvala kao i u velikoj većini ostalih JLS – „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje“. Cenzus je još prešla koalicija oko SPS-a sa 4 mandata. Vlast je formirala sa ubedljivom većinom samo lista oko Srpske napredne stranke. S obzirom da SPS i JS nisu deo vladajuće većine, vlast nije u potpunosti preslikana – indeks je manji od 1, a indeks preširoke koalicije bez obzira na broj mandata je 0.

Tabela 25. Lokalne vlasti u opštini Koceljeva

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	X	X	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna
2016.	DA	NE	0.6	0	Bez koalicije*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobeđnička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.1.4 Opština Krupanj

U opštini Krupanj izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Krupanj, br. 016-11/2021-02). Skupština opštine Krupanj ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila SRS sa 23.19% i 9 mandata. DSS je osvojio 7 mandata, DS, koalicija SPS – PUPS i NS su osvojili po 4 mandata, grupa građana Naša Rađevina – Zoran Grujičić Mindo je osvojila 3 mandata, a grupa građana Pokret za Rađevinu – dr Dragan Blagojević i G17 PLUS po 2 mandata. Republička vlast nije bila u prilici da formira vladajuću većinu (tek 10 mandata). Vladajuću minimalnu skupštinsku većinu su oformili NS, koalicija SPS – PUPS, SRS i Pokret za Rađevinu sa 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvario SPS sa 20.12% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede DS sa 8, SNS sa 7 i DSS sa 6 mandata, a URS i grupa građana su osvojili po 2 mandata. Ispod cenzusa su ostale partije iz republičke vlasti – koalicija NS i Pokret socijalista (PS) i JS. Republička vlast je svakako mogla da napravi većinu – SNS, SPS i URS su imali ukupno 19 mandata. Međutim, prvo je vladajuću većinu formirala koalicija SPS - DS – DSS. Nakon toga je izabrana nova

skupštinska većina u sastavu SPS – SNS – URS koja je oslikavala republičku vlast sa 19 mandata, da bi se na kraju izabrala nova (stara) skupštinska većina u sastavu SPS – DS – DSS sa 24 mandata. Kratak period preslikane koalicije ipak ne uzimamo u analizu kao takvu, već samo lokalne većine koje je vodio SPS uz pomoć drugih partnera.

Na lokalnim izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS sa 52.39% glasova i 22 osvojena mandata. SPS je osvojio 9 mandata, PS i koalicija DS – SPO po 2 mandata. Vladajuću većinu je činila samo koalicija oko SNS-a. Ova lokalna vlast jeste preširoka, ali s obzirom da nije formirana vladajuća koalicija ne uzimamo je u analizu preširokih koalicija.

Tabela 26. Lokalne vlasti u Krupnju

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	NE	DA	0	X	Stabilna*****
2016.	DA	NE	0.65	0	Bez koalicije*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Paradoksalno je navesti da je koalicija stabilna kada je u nekom trenutku bila smjenjena, ali upravo je taj broj odbornika ove tri partije vratio vladajuću koaliciju u prvobitno stanje.

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.1.5 Grad Loznica

U gradu Loznici izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Grad Loznica - 12.3.2021). Skupština grada Loznice je u periodu do 2012. imala 51, a od tada ima 59 odbornika.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvario G17 PLUS sa 22.39% glasova i 12 mandata. Isti broj mandata osvojio je i SRS, koalicija DS-LDP-SPO-SDP je osvojila 9 mandata, NS i koalicija SPS – PUPS po 5 mandata, a DSS i Grupa građana privrednika i poljoprivrednika Pokret za Loznicu – Marinko Nikolić po 4 mandata. Broj mandata koje su imale partije sa republičke vlasti i njihove koalicije su bile dovoljne za minimalnu većinu u skupštini grada i formirali su lokalnu vlast sa 26 odbornika.

Na izborima 2012. godine najviše glasova osvojio je URS – 29,18% i 21 mandata. Koalicija oko SNS-a je osvojila 11 mandata, DS i koalicija SPS - SDPS su osvojile po 7 mandata, PUPS je osvojio 5 mandata, JS 4 mandata i Grupa građana privrednika i poljoprivrednika – Pokret za Loznicu – Dobrivoje-Boban Stojnić je osvojila 3 mandata. URS i koalicija oko SNS-a su mogle samostalno da formiraju vlast, ali je ona proširena sa podrškom koalicijom SPS – SDPS i grupom građana i vlast je podržavalo 43 odbornika. Iako su republički partneri PUPS i JS samostalno ušle u parlament, nisu bile deo vladajuće većine.

Na izborima 2016. godine najviše glasova je osvojila koalicija oko SNS-a sa 46.35% glasova i 34 osvojena mandata (većina u skupštini), SPS je osvojila 7 mandata, Grupa građana Dr Zoran Nikolić je osvojila 6 mandata, a koalicija SDS-LDP-DS, SNP i Grupa građana, preduzetnika i privrednika – Smelo – Vidoje Purić po 4 mandata. Iako je SNS mogao sam da formira vlast u skupštini grada Loznice, ona je formirana uz podršku SPS-a sa ukupno 41 mandatom. SNP koji je u republičkoj vladi ušao je u parlament samostalno, ali nije deo vladajuće većine.

Tabela 27. Lokalne vlasti u gradu Loznici

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	DA	0.85	0.45	Preširoka
2016.	DA	DA	0.85	0.6	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.1.6 Opština Ljubovija

U opštini Ljubovija održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava opštine Ljubovija, br. 06-75/2021-04). Skupština opštine Ljubovija ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine sve kandidovane izborne liste (7) su preskočile izborni prag. Najbolji rezultat je ostvarila koalicija SPS – PUPS sa 27.91% glasova i 10 mandata. Slede koalicija DS – SPO sa 7 mandata, DSS sa 6, SRS sa 5, NS i Pokret moja Ljubovija – dr Dragan Petrović sa po 3 mandata i G17 PLUS sa 1 mandatom. Republička vlast je mogla da formira minimalnu pobjedničku koaliciju sa 18 mandata, ali vladajuću većinu je kreirala koalicija DS – SPO, DSS, NS i Pokret moja Ljubovija sa većinom od 19 odbornika. U koaliciju nije ušao ni G17 PLUS što znači da je indeks preslikanosti – 0, kao i indeks preširoke koalicije.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija SPS – PUPS sa 33.14% glasova i 14 mandata. Slede DSS sa 7 mandata, DS i SNS sa po 4 mandata, koalicija LDP – SDU i URS sa po 3 mandata. Republička vlast je mogla da preslika republičku vlast na lokalnu sa 21 odbornikom što su i učinili, ali su koaliciju proširili sa koalicijom LDP – SDU i formirali većinu od 24 odbornika. Ovo je poseban model preširoke lokalne koalicije koja se dopunjuje partijama koje su na republičkom nivou u opoziciji. Ova lokalna vlast je brzo promenjena, ukupno je bilo 4 promene, ali je na kraju početna koalicija i završila mandat na vlasti (021, 2016).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvario SPS sa 32.72% glasova i 13 mandata. Koalicija oko SNS-a osvojila je 11 mandata, grupa građana Pokret zajedno za pravednu Ljuboviju je osvojila 5 mandata, Zajedno za Ljuboviju – Zajedno za Srbiju je osvojila 4 mandata, a SRS dva mandata. Republička vlast je mogla lako da preslika vlast i na lokalni nivo, ali zbog trvenja između lokalnih odbora u prethodnom koalicionom periodu (021, 2016), SNS je kreirao vladajuću većinu sa

Pokretom zajedno za pravednu Ljuboviju i Zajedno za Ljuboviju – Zajedno za Srbiju sa ukupno 20 mandata.

Tabela 28. Lokalne vlasti u opštini Ljubovija

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0	0	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	NE	0.75	0	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.1.7 Opština Mali Zvornik

U opštini Mali Zvornik održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Mali Zvornik, br. 06/289-1; Službeni list opštine Mali Zvornik: 3/12, 5/12, 6/14, 3/16 i 4/16). Skupština opštine Mali Zvornik ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 24.87% glasova i 8 osvojenih mandata. DS je imala 7 mandata, DSS i GG Preporod 4 mandata, SPS i GG Za Mali Zvornik po 3. PUPS je išao samostalno na izbore i nije prešao izborni prag. Vladajuću minimalnu koaliciju za skupštinsku većinu su oformili SRS, DSS i GG Preporod sa 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SPS sa 17.82% glasova i 6 osvojenih mandata. Slede DS i GG Preporod sa po 4 mandata, pa SNS, URS, SRS, DSS i GG Za Mali Zvornik sa po 3 mandata. Republička vlast nije imala dovoljno mandata za vladajuću većinu. Vlast (minimalnu koaliciju) su oformili SPS, SNS, GG Preporod i GG Za Mali Zvornik sa 16 odbornika. URS iako deo vladajuće većine na republičkom nivou, nije bio deo ove vladajuće većine. Ova koalicija je promenjena krajem 2014. godine.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija SNS – SDPS sa 37.53% glasova i 14 mandata. Sledi SPS sa 7 mandata, pa DSS, GG Snaga naroda, GG Za bolji Mali Zvornik i GG Mali Zvornik – naša priča sa po 2 mandata. SNS nije pravio koaliciju sa SPS-om, već je za potrebnu većinu uzeo GG Za bolji Mali Zvornik i kreirao minimalnu pobjedničku koaliciju sa 16 mandata.

Tabela 29. Lokalne vlasti u opštini Mali Zvornik

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	DA	DA	0.85	0	Minimalna
2016.	DA	NE	0.65	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
 **** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
 ***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.1.8 Grad Šabac

U gradu Šapcu redovni lokalni izbori su održani 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Šabac, br. 016-00-50/2021-0523). Skupština grada Šapca ima 69 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godina najbolji rezultat je ostvarila DS sa 38.08% glasova i 28 odborničkih mandata. Sledi SRS sa 21 mandatom, koalicija DSS – NS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata i G17 PLUS i koalicija SPO – LDP – GG sa po 4 mandata. Republička vladajuća većina je mogla da formira gradsku vlast, ali se nije preslikala koalicija. Minimalnu vladajuću većinu je uz DS i G17 PLUS (umesto koalicije SPS – PUPS) formirala i koalicija SPO – LDP – GG sa 36 mandata.

Na izborima 2012. najbolji rezultat je ostvarila DS sa 30.74% glasova i 25 mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 14 mandata, URS sa 11 mandata, koalicija SPS – SDPS sa 8 mandata, koalicija LDP – SPO – BS sa 6 mandata i koalicija DSS – USS sa 5 mandata. Republička vlast nije bila u prilici da formira lokalnu vladajuću većinu. Formirana je preširoka lokalna koalicija u sastavu DS, URS i koalicija LDP – SPO – BS sa 42 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila SNS sa 35.47% glasova i osvojila 28 mandata. Sledi koalicija Zajedno za Srbiju (ZZS) – DS – SPO sa 26 mandata, GG Pobjeda za Šabac sa 11 mandata i koalicija SPS – JS – KP sa 4 mandata. Republička vlast nije mogla da formira većinu. Nju je formirala koalicija ZZS – DS – SPO i GG Pobjeda za Šabac sa 39 mandata. Vlast su dodatno podržala dva odbornika iz JS i jedan odbornik iz SPS koji su izašli iz koalicije SPS – JS – KP.

Tabela 30. Lokalne vlasti u gradu Šapcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.5	0	Minimalna koalicija
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka koalicija
2016.	NE	NE	X	X	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2 Kolubarski okrug

5.3.2.2.1 Grad Valjevo

U gradu Valjevu održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Službeni glasnik grada Valjeva, br. 6/08, 9/08, 13/08, 14/08, 15/08, 17/08, 4/12, 5/12, 8/12, 9/12, 7/16, 8/16, 10/16). Skupština grada Valjeva ima 51 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija DS – SDP sa 28.14% glasova i 15 mandata. SRS je osvojila 10 mandata, SPS – PUPS 6 mandata, koalicija LDP – Pokret za Valjevo 5 mandata, DSS 4 mandata, a NS, koalicija G17 PLUS - SPO i Socijalistička narodna partija (SNP) po 3 mandata i GG Pobjeda za Valjevo 2 mandata. Republička vladajuća većina nije imala dovoljno mandata da formira vlast u gradskoj skupštini. Vladajuću minimalno pobjedničku većinu su formirali zajedno sa DSS-om sa ukupnom većinom od 28 odbornika.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS – SDPS sa 19.98% glasova i 11 mandata. Isto 11 mandata je osvojila i koalicija oko SNS-a. DS je osvojila 9 mandata, GG Pobjeda je osvojila 8 mandata, a po 3 mandata GG Pokret za Valjevo, DSS, koalicija LDP – SPO i URS. Republička većina nije mogla da napravi lokalnu koaliciju (25 mandata). Uz koalicije oko SNS-a i SPS-a i URS, u lokalnu većinu uključeni su i DSS, GG Pobjeda i GG Pokret za Valjevo sa ukupno 39 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 41.01% i 26 mandata. Koalicija oko SPS-a je osvojila 18 mandata, koalicija oko DS-a 4 mandata i GG Dosta je bilo 3 mandata. Koalicija oko SNS-a je mogla samostalno da formira većinu (tačno 26 odbornika). Napravljena je preširoka vladajuća koalicija u koju je uključena i koalicija oko SPS-a sa ukupno 44 odbornička mandata.

Tabela 31. Lokalne vlasti u gradu Valjevu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2.2 Opština Lajkovac

U opštini Lajkovac izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Lajkovac, br. 012-7/21-III). Skupština opštine Lajkovac ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija DSS – NS sa 30.55% glasova i 12 odborničkih mandata. Sledi DS sa 11 mandata, GG Dragan Marković sa 6 mandata, SRS sa 4 mandata i SPS sa 2 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vlast (13 od 18 potrebnih mandata). Lokalnu minimalno pobjedničku koaliciju su formirali DSS – NS, SRS i SPS sa 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila DS sa 24.99% glasova i 10 mandata. Isto 10 mandata je osvojila i DSS, koalicija SPS – JS 8 mandata, SNS je osvojila 5 mandata, a NS 2 mandata. Republička većina nije imala dovoljno mandata da formira većinu, a ona je formirana uz pomoć DS-a sa ukupno 23 mandata (iz redova SPS-a je izabran predsjednik opštine, zamenik predsjednika opštine iz SNS-a, predsjednik skupštine opštine iz DS-a i zamenik predsjednika skupštine opštine iz SNS-a). U lokalnu vlast nije bila uključena NS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila SNS sa 45.50% glasova i 17 mandata, sledi koalicija SPS – JS sa 8 mandata, DS i koalicija DSS – Dveri sa po 4 mandata i SRS sa 2 mandata. Iako su mogli da preslikaju republičku većinu, nije se formirala takva lokalna vlast. SNS-u je nedostajao jedan mandat za samostalnu većinu, a lokalnu minimalno pobjedničku koaliciju su formirali zajedno sa SRS sa ukupno 19 mandata.

Tabela 32. Lokalne vlasti u opštini Lajkovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	DA	DA	0.75	0.5	Preširoka
2016.	DA	NE	0.35	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2.3 Opština Ljig

U opštini Ljig održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Ljig, br. 037-3/2021). Skupština opštine Ljig ima 30 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila NS sa 25.55% i 8 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – SPO sa 6 mandata, SRS sa 5 mandata, DSS, G17 PLUS i GG Za razvoj Ljiga i Kačara sa po 3 mandata i koalicija SPS – PUPS – JS sa 2 mandata. Republička vlast nije imala dovoljno mandata da formira lokalnu vlast (11 od potrebnih 16 mandata). Lokalnu vladajuću preširoku koaliciju formirali su NS, SRS, DSS i SPS sa 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila NS sa 17.64% i 6 osvojenih mandata. Isto po 6 mandata su osvojili DS i koalicija SPS – PUPS – SDPS. SNS je osvojio 5 mandata, URS, DSS i Dveri po 2 mandata i SRS 1 mandat. Republička većina je bila u prilici da formira lokalnu većinu (19 mandata). Ipak, minimalnu pobjedničku koaliciju su formirali NS, SPS – PUPS – SDPS, URS, DSS i SRS sa 17 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 46.79% glasova i 16 mandata što je bilo dovoljno za formiranje lokalne skupštinske većine. Sledila je GG Najbolje za Ljig i Kačer sa 4 mandata, SPS i GG Zajedno i odlučno za opštinu Ljig sa po 3 mandata i Dveri i GG Novi Talas – Mladi za Ljig i Kačer sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću koaliciju su zajedno formirali koalicija oko SNS, SPS i GG Novi Talas – Mladi za Ljig i Kačer sa 21 mandatom.

Tabela 33. Lokalne vlasti u opštini Ljig

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	NE	NE	0	X	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2.4 Opština Mionica

U opštini Mionica lokalni izbori su održani 2008, 2012, 2014. i 2017. godine (RZS; Opštinska uprava Mionica, br. 07-7/2021). Skupština opštine Mionica ima 39 odborničkih mandata. S obzirom da su u periodu između 2012. i 2014. godine izmjenjene dve lokalne vladajuće većine (prvo većina DS, SPS i SDPS, a zatim većina NS, SPS, SRS i SDPS) i da su nakon toga raspisani izbori iz razloga nemogućnosti održavanja lokalnih većina zbog nekompatibilnosti sa republičkim vlastima i odnosima između partija, prikazaćemo rezultate izbora iz 2014. godine umesto 2012. godine i nakon toga još jednih vanrednih izbora 2017. godine.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila NS sa 34.99% i 15 mandata. Sledi DS sa 9 mandata, SRS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS i koalicija SPO – DHSS sa po 4 mandata. Republička vlast nije bila u prilici da formira lokalnu vlast (17 od potrebnih 20 mandata). Preširoku lokalnu koaliciju su oformile NS, SRS i SPS – PUPS sa 26 mandata.

Na vanrednim izborima 2014. godine učestvovala su samo 3 izborne liste. Najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 64.71% glasova i 25 mandata (dovoljno za ubedljivu samostalnu većinu). Slede DS i koalicija SPS - JS sa po 7 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su napravile koalicija oko SNS i koalicija SPS – JS sa 32 odbornika.

Na vanrednim izborima 2017. godine kandidovale su se samo 4 izborne liste i najbolji rezultat je ostvarila SNS sa 67.35% glasova i 28 mandata (ubedljiva samostalna većina). Koalicija SPS – JS – SRS je osvojila 6 mandata i DS 5 mandata. PUPS nije prešao izborni prag. Formirana je preširoka lokalna koalicija SNS, SPS – JS – SRS sa 34 od 39 mandata.

Tabela 34. Lokalne vlasti u opštini Mionica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2017.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2.5 Opština Osečina

U opštini Osečina izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Osečina br. 037-5/2021). Skupština opštine Osečina ima 33 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine učestvovalo je 8 izbornih listi i svih 8 je ušlo u skupštinu opštine Osečina. Najbolji rezultat je ostvarila SRS sa 21.08% glasova i 7 osvojenih mandata. Sledi NS sa 6 osvojenih mandata, G17 PLUS i koalicija DS – SPO sa po 5 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata, DSS sa 3 mandata, GG Pokret za Osečinu sa 2 mandata i Liberali Srbije (LS) sa 1 mandatom. Republička vlast je imala 14 mandata, nedovoljno da formira vladajuću većinu. Prvu minimalno pobjedničku vladajuću većinu su formirali SRS, NS, DSS i Pokret za Osečinu sa 18 mandata. Drugu stabilnu vladajuću većinu su formirali G17 PLUS, SPS – PUPS, NS, DSS i Pokret za Osečinu sa 20 mandata. S obzirom da nijedna ni druga nisu preslikane i ne uključuju vodeću partiju iz republičke vlasti, ove koalicije nam nisu toliko važne za naš rad, ali prikazujemo u tabeli drugo formiranu koaliciju.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija SPS – PUPS – JS sa 24.51% glasova i 10 odborničkih mandata. Slede URS sa 9 mandata, koalicija oko SNS-a sa 8 mandata, DS i DSS sa po 3 mandata. Republička vlast je mogla da se preslika u potpunosti i da ima preširoku većinu od 27 odbornika, ali su je formirali samo koalicija oko SNS-a i URS (većina od 17 mandata) uz proširivanje koalicije sa DSS-om i ukupnom većinom od 20 mandata za stabilnu lokalnu vlast.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija SNS – SDPS sa 39.96% glasova i 14 odborničkih mandata. Sledi koalicija SPS – SNP sa 7 mandata, NS sa 5 mandata, grupa građana sa 3 mandata, koalicija DSS – Dveri i DS sa po 2 mandata. Republička vladajuća većina je izašla na lokalne izbore na 3 različite izborne liste. Sve zajedno partije iz republičke koalicije su mogle da naprave lokalnu preširoku većinu od 26 mandata. Ipak, vladajuću stabilnu većinu su napravile samo koalicija SNS – SDPS i NS sa 19 odborničkih mandata.

Tabela 35. Lokalne vlasti u opštini Osečina

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	DA	NE	0.65	0	Stabilna
2016.	DA	NE	0.6	0	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.2.6 Opština Ub

U opštini Ub izbori su održani u redovnim terminima 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Ub, br. 020-63/2021-01). Skupština opštine Ub ima 40 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila SRS sa 25.53% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 9 mandata, DSS sa 6 mandata, GG Sava Sarić i GG Draga Jelić sa po 4 mandata, koalicija SPS – PUPS i NS sa po 3 mandata. Vladajuća republička većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo (tek 12 mandata). Vlast je prvo formirala koalicija oko DS – GG Sava Sarić, SPS – PUPS, NS i GG Dragan Jelić sa 23 mandata. Nakon toga je formirana preširoka vladajuća većina DS – GG Sava Sarić, SPS – PUPS, NS i SRS sa 30 mandata koju predstavljamo u tabeli.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila DS sa 21.27% glasova i 11 mandata. Sledi SNS sa 10 mandata, koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 8 mandata, URS sa 6 i DSS sa 5 mandata. Vladajuća većina je mogla da napravi preširoku koaliciju, ali je napravljena minimalna većina u skupštini opštine Ub koju su činili SNS, URS i DSS sa 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 57.82% glasova i 25 mandata (ubedljiva većina). Sledi koalicija SPS – JS sa 5 mandata, SDPS sa 4 mandata i DS i DSS sa po 3 mandata. Vladajuću preširoku koaliciju su formirale koalicija oko SNS-a, SPS – JS i DSS sa 33 odbornička mandata.

Tabela 36. Lokalne vlasti u opštini UB

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	NE	0.4	0	Minimalna
2016.	DA	DA	0.9	0.9	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.3 Šumadijski okrug

5.3.2.3.1 Opština Arandelovac

U opštini Arandelovac održani su redovni lokalni izbori 2008. godine, vanredni izbori 2010. godine, pa redovni lokalni izbori 2014. i 2018. godine (RZS; Opštinska uprava Arandelovac, br. 031-22/21-01-4; Blic, 2010). Skupština opštine Arandelovac ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. najviše glasova je osvojila SRS i imala većinu zajedno sa koalicijom SPS-PUPS, NS i SPO. Međutim, raspisani su vanredni izbori 2010. godine i najbolji rezultat ostvario je SNS sa 25.76% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede DS sa 10 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata, koalicija G17 PLUS – SDPS – Zajedno za Šumadiju (ZZŠ), NS i DSS sa po 3 mandata i LDP i SRS sa po 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, koalicija SPS – PUPS – JS, koalicija G17 PLUS – SDPS – ZZŠ i LDP sa ukupno 21 mandatom. Ova većina je promenjena 2012. godine kada je SNS uz pomoć URS-a i SPS-a preuzeo vlast (B92, 2012a). Ipak, u analizu uzimamo prvu koaliciju zbog perioda upodobljavanja sa republičkom vlasti.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 54.02% glasova i 27 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata, DSS i LDP sa po 3 mandata i Dveri sa 2 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu formirali su SNS i koalicija SPS – PUPS – JS sa ukupno 33 mandata.

Na izborima 2018. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 58.78% glasova i 26 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija SRS – Narodni slobodarski pokret (NSP) sa 6 mandata, koalicija SPS – JS sa 5 mandata i koalicija oko DS-a i GG Radosav Švabić sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS i koalicija SPS – JS sa ukupno 31 mandatom.

Tabela 37. Lokalne vlasti u opštini Arandelovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2010.	DA	DA	1	X	Minimalna
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2018.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.3.2 Opština Batočina

U opštini Batočina održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Batočina, br. 037-11/21-IV-01). Skupština opštine Batočina ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 41.12% glasova i 18 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Slede SRS i Grupa građana sa po 5 mandata, koalicija Srpski demokratski pokret obnove i Šumadijska narodna stranke sa 3 mandata, DSS i koalicija G17 PLUS – SPO sa po dva mandata. Uz DS, preširoku vladajuću većinu činila je i koalicija G17 PLUS – SPO.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 43.54% glasova i 19 mandata (samostalna većina). Sledili su koalicija SNS – NS – PS sa 6 mandata i koalicija ZZŠ – SPO – LDP i SPS sa po 5 mandata. Lokalnu minimalnu vlast formirala je DS samostalno sa 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – SDPS sa 40.46% glasova i 17 mandata. Sledi DS sa 11 mandata, JS sa 3 mandata, grupa građana i SPS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a, JS i SPS sa 22 mandata.

Tabela 38. Lokalne vlasti u opštini Batočina

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna*****
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Jednpartijska lokalna vlast

5.3.2.3.3 Opština Knić

U opštini Knić održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016 godine (RZS; Opštinska uprava Knić, br. 07-342/2021-01; Milović, 2022). Skupština opštine Knić ima 33 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 18.92% glasova i 7 mandata. Slede NS i SRS sa po 5 mandata, GG Dragana Jovanović sa 4 mandata, GG Za razvoj poljoprivrede i sela i koalicija Zajedno za Knić i Gružu Veroljub Stevanović Verko sa po 3 mandata, G17 PLUS, DSS i koalicija SPS – PUPS sa po 2 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla samostalno da formira lokalnu koaliciju. Lokalnu vladajuću preširoku većinu su formirali DS, koalicija Zajedno za Knić i Gružu Veroljub Stevanović Verko, NS, G17 PLUS i DSS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SPS sa 23.91% glasova i 9 mandata. Sledi DS sa 8 mandata, SNS sa 4 mandata, URS i SPO sa po 3 mandata, koalicija DSS – NS, koalicija LDP – SDU i JS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu prvo su formirali DS, URS, SNS, NS i LDP. Zatim u periodu 2013 - 2014. lokalnu vladajuću većinu su činili SPS, SNS, URS, NS, JS i SPO. Od 2014. godine lokalnu vladajuću većinu su činili DS, SNS, URS, NS, SPO, LDP i JS. Podatke u tabeli predstavljamo za poslednju lokalnu koaliciju.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 41.92% glasova i 16 mandata. Sledi SPS sa 4 mandata, DS, koalicija SDS – LDP i GG Pokret za bolju opštinu Knić sa po 3 mandata, NS i JS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SNS i SPS sa 20 mandata.

Tabela 39. Lokalne vlasti u opštini Knić

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.5	0	Preširoka
2012.	DA	NE	0.8	0	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.3.4 Grad Kragujevac

U gradu Kragujevcu izbori su održani 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština grada Kragujevca, br. 020-108/21-I). Skupština grada Kragujevca ima 87 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija G17 PLUS - Zajedno za Kragujevac sa 44.45% glasova i 41 odborničkim mandatom. Sledi SRS sa 18 mandata, koalicija DS – SPO sa 14 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 8 mandata i koalicija DSS – NS sa 6 mandata. Republička vladajuća većina je uz pomoć koalicionog partnera G17 PLUS mogla da preslika republičku vlast, ali se to nije desilo. Lokalnu vladajuću koaliciju su formirali G17 PLUS – Zajedno za Kragujevac i koalicija SPS – PUPS – JS sa ukupno 49 odborničkih mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 38.78% glasova i 37 mandata (lokalna Zajedno za Kragujevac je bila deo URS-a). Sledi koalicija oko SNS-a sa 18 mandata, DS sa 12 mandata, koalicija SPS- PUPS – JS sa 10 mandata, koalicija LDP – SPO – SDU i DSS sa po 5 mandata. Republička većina je mogla da se preslika na lokalni nivo sa 65 mandata. Vladajuću većinu su ipak prvobitno formirali URS, koalicija SPS – PUPS – JS i dodatno koalicija LDP – SPO – SDU sa 52 mandata. Lokalna većina je promenjena 2014. godine i činili su je koalicija oko SNS-a, SPS – PUPS – JS, i pojedini odbornici sa listi LDP – SPO – SDU, URS i DSS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 35.72% glasova i 40 mandata. Sledi koalicija DS – ZZS sa 24 mandata, koalicija SPS – JS sa 10 mandata, koalicija SDS – Rusinska demokratska stranka (RDS) i koalicija LDP – SPO sa po 6 mandata i Ruska stranka sa 1 mandatom. Koalicija oko SNS-a i SPS – JS su preslikali republičku vlast na lokalni nivo uz dodatnu podršku koalicije SDS – RDS sa ukupno 56 mandata.

Tabela 40. Lokalne vlasti u gradu Kragujevcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	0	X	Stabilna
2012.	DA	DA	0.9	0.8	Minimalna

2016.	DA	DA	1	1	Preširoka
-------	----	----	---	---	-----------

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.3.5 Opština Rača

U opštini Rača održani su redovni lokalni izbori 2018, 2012. i 2016. godine (RZS; Službeni glasnik opštine Rača, br. 2/08, 3/08, 4/08, 5/08, 6/12, 7/16, 9/16, 12/16). Skupština opštine Rača ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 27.78% glasova i 9 osvojenih mandata. Isto 9 mandata osvojila je koalicija DSS – NS, po 4 mandata su osvojili SRS i koalicija SPS – PUPS – JS, po 2 mandata G17 PLUS i koalicija LDP – SPO i GG Pokret za Raču i naša sela 1 mandat. Republička većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo. Vladajuću većinu su formirali DSS – NS, SRS i SPS – PUPS – JS sa 17 odborničkih mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 31.96% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi DS sa 11 mandata, SNS i SPS sa po 4 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su formirali svi akteri iz republičke vlasti – URS, SNS i SPS sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SDS – LDP sa 35.39% glasova i 12 odborničkih mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 9 mandata, SPS i DS sa po 4 mandata i NS sa 2 mandata. Koaliciju su oformili SDS – LDP, SNS i SPS sa 25 odborničkih mandata. Ubrzo nakon formiranja vladajuće većine ceo odbor SDS je prešao u SNS (Nikolić, 2016).

Tabela 41. Lokalne vlasti u opštini Rača

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.3.6 Opština Topola

U opštini Topola održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Topola, br. 020-90/2021-05). Skupština opštine Topola ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DSS – NS sa 59.01% glasova i 27 mandata (ubedljiva samostalna većina). Slede DS i SRS sa po 5 mandata i G17 PLUS i koalicija SPS – PUPS sa po 2 mandata. Koalicija DSS – NS je samostalno formirala lokalnu vlast.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija NS – DSS – PUPS sa 57.33% glasova i 26 mandata (ubedljiva samostalna većina). Sledi koalicija DS – GG – SDPS sa 6 mandata, koalicija oko SNS-a sa 4 mandata, koalicija SPS – JS sa 3 mandata i Zajedno za Šumadiju sa 2 mandata. Vlast je samostalno formirala predizborna koalicija NS – DSS – PUPS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS – DSS – PUPS – SPO (u koaliciji predsednik opštine Dragan Jovanović u prethodna 3 mandata iz reda NS – potpredsednik Nove Srbije) sa 64.39% glasova i 29 mandata (ubedljiva većina). Mandate su osvojili i GG Novi ljudi – bolja Topola sa 6 mandata, koalicija SPS – JS – SNP sa 4 mandata i SRS sa 2 mandata. Zanimljivo je napomenuti da je u imenu liste koalicije oko SNS-a osim imena predsednika stranke bilo i ime lokalnog lidera iz NS – „Aleksandar Vučić – Dragan Jovanović – Topola pobeđuje“. Dragan Jovanović je ponovo izabran za predsednika opštine.

Tabela 42. Lokalne vlasti u opštini Topola

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Bez koalicije*****
2012.	NE	NE	X	X	Bez koalicije*****
2016.	DA	NE	0.65	0.7	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.3.7 Opština Lapovo

U opštini Lapovo održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Lapovo, br. 037-006/2021-I). Skupština opštine Lapovo ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvario je SPO sa 26.25% glasova i 9 odborničkih mandata. Sledi SRS sa 8 mandata, DS sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata, G17 PLUS i GG Udruženje mladih Lapova po 2 mandata. Minimalnu vladajuću većinu nakon izbora formirali su SPO, DS i G17 PLUS sa 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 23.54% glasova i 8 mandata. Isti broj mandata osvojio je i SPO. GG Za život Lapova osvojila je 7 mandata, koalicija SNS – PSS – BK 4 mandata i SPS 2 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vladajuću većinu. Minimalnu lokalnu koaliciju su formirali DS i SPO. Posle 2 godine ova koalicija je rasformirana, a za predsednika izabran predstavnik liste GG Za život Lapova, a 2015. godine nova većina je izabrala predsednika opštine sa izborne liste koalicije SNS – PSS – BK.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvario je SPO sa 35.51% glasova i 11 mandata. Koalicija SNS – PS sledi sa 10 mandata, pa DS sa 3 mandata, GG Za život Lapova i SRS sa po 2 mandata (koalicija SPS – JS nije osvojila mandate u skupštini opštine Lapovo). Lokalnu preširoku većinu su formirali SPO i SNS – PS sa 21 mandatom.

Tabela 43. Lokalne vlasti u opštini Lapovo

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.6	0.25	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	NE	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.4 Pomoravski okrug

5.3.2.4.1 Opština Despotovac

U opštini Despotovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Despotovac, br. 037-6-2/2021-04; Službeni glasnik opštine Despotovac, br. 2/08, 3/08, 4/08, 6/12, 7/12, 8/12, 9/12, 10/12, 1/13, 4/16, 5/16, 6/16). Skupština opštine Despotovac ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 44.54% glasova i 23 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledi SRS sa 9 mandata, koalicija JS – SPS – NS sa 5 mandata i DSS i G17 PLUS sa po 4 mandata. Preširoku vladajuću većinu su formirali svi akteri iz republičke vlasti i na lokalnom nivou: DS, JS – SPS – NS i G17 PLUS sa ukupno 32 odbornička mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 49.99% glasova i 23 odbornička mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledili su koalicija SNS – NS – DSS sa 14 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 5 mandata i URS sa 3 mandata. Vladajuću većinu je prvo formirala koalicija DS, SPS – PUPS – JS sa 31 mandatom. Međutim početkom 2013. godine, vladajuću većinu uz pomoć odbornika sa liste DS-a su formirali koalicija SNS – NS – DSS, koalicija SPS – PUPS – JS i URS i time preslikali republičku vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 50.75% glasova i 25 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledila je koalicija DS – SDS sa 11 mandata, koalicija SPS – JS – NS sa 7 mandata i Ruska stranka sa 2 mandata. Vladajuću većinu oformila je samo koalicija SNS – PUPS.

Tabela 44. Lokalne vlasti u opštini Despotovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna
2016.	DA	NE	0.5	0	Bez koalicije (Stabilna)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.4.2 Opština Paraćin

U opštini Paraćin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Paraćin, br. 037-17/2021-II, Službeni list opštine Paraćin, br. 11/2016). Skupština opštine Paraćin ima 55 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 35.74% glasova i 21 odborničkim mandatom. Slede SPO i SRS sa po 10 mandata, DSS sa 6 mandata, G17 PLUS sa 5 mandata i koalicija SPS – PUPS – JS sa 3 mandata. Republička vladajuća većina je mogla da preslika većinu na lokalni nivo i to su i učinili. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS, SPO, G17 PLUS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 39 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.20% glasova i 22 mandata. Sledi koalicija SPO – Bogata Srbija i URS sa po 7 mandata, zatim JS, koalicija SNS – NS i GG Svi za Paraćin po 5 mandata i SPS sa 4 mandata. Republička većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo. Vladajuću većinu su napravile DS, SPS i GG Svi za Paraćin sa 31 odbornikom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – LDP – NOVA sa 31.29% glasova i 19 osvojenih mandata. Sledi koalicija SNS – SDPS sa 14 mandata, GG Svi za Paraćin sa 9 mandata, zatim GG Pokret za selo i grad, GG Novi koncept i koalicija SPS – JS sa po 4 mandata i Srpsko Ruski pokret sa 1 mandatom. Republička vladajuća većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali DS – LDP – NOVA, GG Svi za Paraćin i Srpsko Ruski pokret sa 29 odborničkih mandata.

Tabela 45. Lokalne vlasti u opštini Paraćin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna
2016.	NE	NE	X	X	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.4.3 Opština Rekovac

U opštini Rekovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Rekovac, br. 016-6/2021-02). Skupština opštine Rekovac ima 33 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 27.15% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi DSS sa 8 mandata, JS sa 5 mandata, SRS i SPS sa po 3 mandata i G17 PLUS i GG Pokret za Levač sa po 2 mandata. Republička vladajuća većina je mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo i to je i urađeno. Formirana je preširoka vladajuća koalicija koju su činili DS, JS, SPS i G17 PLUS sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 27.79% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SPS sa 6 mandata, DSS i JS sa po 5 mandata, koalicija SNS – NS sa 3 mandata, GG Levač Levču i URS sa po 2 mandata. Republička koalicija nije imala dovoljno mandata da formira lokalnu vlast (16 od potrebnih 17), ali su u lokalnu preširoku koaliciju uključili i DSS i GG Levač Levču sa ukupno 23 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SPS sa 30.25% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi SNS sa 10 mandata, SDS i JS sa po 4 mandata i DS i GG Levač Levčanima sa po 2 mandata. Republička vlast nije u potpunost preslikana na lokalni nivo, u lokalnoj vladajućoj većini nema SPS-a, već su preširoku vladajuću većinu formirali SNS, SDS, JS i GG Levač Levčanima sa ukupno 20 mandata.

Tabela 46. Lokalne vlasti u opštini Rekovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	NE	0.65	0.55	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.4.4 Grad Jagodina

U gradu Jagodini održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava grada Jagodina za opšte, skupštinske, normativne i zajedničke poslove, br. 037-20/2021-02). Skupština grada Jagodina ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 54.80% glasova i 19 mandata (dovoljno za većinu). Slede koalicija DS – G17 PLUS sa 7 mandata, SRS sa 3 mandata i DSS sa 2 mandata. Koalicija SPS – PUPS – JS je formirala vladajuću većinu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 60.66% glasova i 22 osvojena mandata. Sledi koalicija SNS – PSS – BK sa 4 mandata, DS sa 3 i DSS sa 2 mandata. Koalicija SPS – PUPS i JS je formirala vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – JS sa 54.10% glasova i 21 osvojenim mandatom. Mandate je još samo osvojila koalicija SNS – SDPS – NS i to 10 mandata. Ostalih 7 kandidovanih lista je ostalo ispod cenzusa. Ove dve koalicije su zajedno formirale preširoku vladajuću većinu u skupštini grada Jagodina sa svih 31 odbornikom.

Tabela 47. Lokalne vlasti u gradu Jagodini

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	0	0	Bez koalicije (stabilna)*****
2012.	NE	NE	0	0	Bez koalicije*****
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.4.5 Opština Svilajnac

U opštini Svilajnac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Svilajnac, br. 037-7/21-I). Skupština opštine Svilajnac ima 47 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 38.94% glasova i 21 osvojenim mandatom. Sledi SRS sa 9 mandata, GG Za bogatu opštinu Svilajnac – Dobrivoje Budimirović Bidža sa 8 mandata, DSS sa 5 mandata i GG Pokret za Svilajnac – general Miladinović Marinko sa 4 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su oformili DS – G17 PLUS i GG Pokret za Svilajnac – general Miladinović Marinko sa ukupno 25 odborničkih mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 32.31% glasova i 17 odborničkih mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 13 mandata, GG Pokret za Svilajnac – general Miladinović Marinko sa 8 mandata, SNS sa 6 mandata i DSS sa 3 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo (19 od 24 potrebna mandata). Lokalnu preširoku vladajuću većinu su oformili DS i SPS - JS sa 30 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Svilajnac čuva budućnost – Predrag Milanović sa 46.97% glasova i 24 mandata (samostalna većina). Slede koalicija oko SNS-a sa 19 mandata i koalicija SPS – JS sa 4 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su oformili GG Svilajnac čuva budućnost – Predrag Milanović i SPS – JS sa 28 mandata.

Tabela 48. Lokalne vlasti u opštini Svilajnac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	1	X	Minimalna

2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	NE	NE	X	X	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.4.6 Opština Čuprija

U opštini Čuprija održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Predsednik opštine Čuprija, br. 037-3/2021-01; Službeni glasnik opštine Čuprija, br. 10/12, 14/12, 15/12, 9/16, 13/16). Skupština opštine Čuprija ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 26.98% glasova i 11 odbornika. Slede DS sa 8 mandata, SRS sa 6 mandata, GG Ravanica sa 5 mandata, G17 PLUS sa 4 mandata i DSS sa 3 mandata. Koalicija SPS – PUPS – JS i DS mogli su da formiraju većinu, ali je u vladajuću koaliciju uključen i G17 PLUS za preširoku vladajuću koaliciju sa 23 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 16.34% glasova i 7 osvojenih mandata. Sledi GG Ravanica sa 6 mandata, GG Morava grad i PUPS sa po 5 mandata, zatim URS, koalicija SPS – JS i DS sa po 4 mandata i DSS sa 2 mandata. Republička vlast je mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo sa 20 mandata, ali su vladajuću stabilnu koaliciju formirali GG Ravanica, PUPS, SPS – JS, URS i DSS sa ukupno 21 odbornikom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 64.81% glasova i 30 mandata (apsolutna većina). Slede GG Ravanica sa 4 mandata i koalicija SPS – JS sa 3 mandata. Lokalnu vlast je formirala samo koalicija SNS – PUPS.

Tabela 49. Lokalne vlasti u opštini Čuprija

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0.8	0	Stabilna
2016.	DA	NE	0.5	0	Bez koalicije (preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.2.5 Zlatiborski okrug

5.3.2.5.1 Opština Arilje

U opštini Arilje održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Arilje, br. 037-1/2021-07). Skupština opštine Arilje ima 34 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 30.59% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 9 mandata, GG Svi za Arilje sa 5 mandata, NS i DSS sa po 3 mandata, koalicija SPS – PUPS – PSS sa 2 mandata i koalicija G17 PLUS – SPO sa 1 mandatom. Republička vladajuća većina nije mogla bez dodatne podrške da preslika vlast na lokalni nivo. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS, SPS – PUPS – PSS, DSS, SPO i GG Svi za Arilje sa 22 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS – DSS sa 25.61% glasova i 9 osvojenih mandata. Sledi DS sa 7 mandata, GG Pokret radnika i seljaka sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata, koalicija LDP – SPO i SRS sa po 3 mandata i Dveri sa 2 mandata. Republička koalicija nije mogla bez dodatne podrške da preslika vlast na lokalni nivo. Lokalnu vladajuću većinu su formirali SNS – NS – DSS, GG Pokret radnika i seljaka, SPS – PUPS i SPO sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 41.44% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – SDS – NOVA sa 10 mandata, GG Možemo bolje sa 3 mandata i GG Pokret radnika i seljaka, SRS i koalicija SPS - JS sa po 2 mandata. Republičkoj vladajućoj većini je bila potrebna podrška još nekog od lokalnih političkih aktera. Stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, GG Pokret radnika i seljaka i koalicija SPS – JS sa ukupno 19 mandata.

Tabela 50. Lokalne vlasti u opštini Arilje

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	X	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine/opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.2 Opština Bajina Bašta

U opštini Bajina Bašta održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bajina Bašta, br. 164-3/2021). Skupština opštine Bajina Bašta ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 30.20% glasova i 15 osvojenih odborničkih mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 14 mandata i koalicija DSS – NS i koalicija SPS – PUPS sa po 8 mandata. Prvo je formirana preširoka vladajuća većina koalicije DS – G17 PLUS – SPO, DSS – NS i SPS – PUPS sa ukupno 30 mandata. Pred kraj mandata, 2011. godine koalicija je promenjena i činili su je SRS, DSS – NS i odbornik SPO-a (minimalna koalicija). S obzirom da je promenjena na kraju mandata, ovde ćemo ipak predstaviti prvu vladajuću većinu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 21.82% glasova i 11 mandata. Sledi koalicija SPS – PUPS – JS sa 10 mandata, SNS sa 7 mandata, DS i DSS sa po 6 mandata, URS sa 3 mandata i koalicija LDP – SPO sa 2 mandata. Republička vladajuća većina nije imala dovoljno mandata da preslika koaliciju na lokalni nivou. Minimalnu vladajuću lokalnu većinu su formirali SRS, DS i DSS sa 23 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 43.39% glasova i 21 mandatom. Sledi koalicija SPS – JS sa 9 mandata, DSS, koalicija DS – LDP i SRS sa po 3 mandata i Dveri sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i koalicija SPS – JS sa ukupno 30 mandata.

Tabela 51. Lokalne vlasti u opštini Bajina Bašta

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.3 Opština Kosjerić

U opštini Kosjerić održani su lokalni izbori 2008, 2009, 2013. i 2017. godine (RZS; Lice ovlašćeno za postupanje po zahtevima za informacije od javnog značaja opštine Kosjerić, br. 037-7/2021). Skupština opštine Kosjerić ima 27 odborničkih mesta. S obzirom da su nakon izbora 2008. godine brzo raspisani vanredni lokalni izbori, predstavljamo rezultate tih izbora iz 2009. godine.

Na izborima 2009. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.57% glasova i 8 odborničkih mandata. Slede SNS, NS i DSS sa po 4 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 3 mandata, SPO sa 2 mandata, G17 PLUS i LDP sa po 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS – PUPS – JS, SPO, G17 PLUS i LDP sa ukupno 15 mandata.

Na izborima 2013. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS – DSS sa 48.39% glasova i 15 osvojenih odborničkih mandata (dovoljno za vladajuću većinu). Sledi koalicija DS – LDP sa 5 mandata, koalicija oko SPS-a sa 3 mandata i SPO i SDPS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću stabilnu većinu formirali su koalicija SNS – NS – DSS i SPO, bez koalicije oko SPS-a.

Na izborima 2017. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 32.77% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – SPO – LDP sa 5 mandata, zatim GG Za zdravu Srbiju Milan Stamatović i DSS sa po 3 mandata, a po 2 mandata su osvojili SNP, NS i PS. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su SNS, DSS i PS sa 15 mandata.

Tabela 52. Lokalne vlasti u opštini Kosjerić

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	NE	0.35	0	Stabilna
2016.	DA	X	0.5	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.4 Opština Nova Varoš

U opštini Nova Varoš održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Nova Varoš, br. 037-2/2021-08). Skupština opštine Nova Varoš ima 27 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 22.65% glasova i 7 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 6 mandata, Grupa građana i privrednika za Novu Varoš i koalicija SPS – PUPS sa po 4 mandata, DSS sa 3 mandata, koalicija NS – SPO sa 2 mandata i SDP sa 1 mandatom. Lokalna koalicija je preslikana sa republičkog nivoa i lokalnu minimalnu vladajuću većinu su činili DS – G17 PLUS, SPS – PUPS, NS – SPO i SDP sa ukupno 14 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – DSS sa 25.75% glasova i 8 mandata. Sledi DS sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 5 mandata, Grupa građana i privrednika Novi ljudi za Novu Varoš sa 3 mandata, URS i NS sa po 2 mandata i SDP sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SNS – DSS, SPS – PUPS – JS, NS, Grupa građana i privrednika Novi ljudi za Novu Varoš i SDP sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – PUPS sa 35.20% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi GG Novi ljudi za Novu Varoš za 7 mandata, DS sa 5 mandata i SPS, NS i SDP sa po 1 mandatom. U 2016. godini su formirane dve lokalne vladajuće većine, a od 2017. godine je formirana treća preširoka vladajuća većina koju su činili GG Novi ljudi za Novu Varoš, SNS – PS – PUPS, NS, SPS i SDP sa ukupno 22 mandata.

Tabela 53. Lokalne vlasti u opštini Nova Varoš

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.5 Opština Požega

U opštini Požega održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Načelnik uprave opštine Požega Načelnik uprave opštine Požega od 2.4.2021. godine; Službeni list opštine Požega, br. 5/16; Kovačević, 2019). Skupština opštine Požega ima 52 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 31.38% glasova i 16 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 15 mandata, zatim koalicija DSS – NS sa 9 mandata, koalicija SPS – PSS sa 7 mandata i LDP sa 5 mandata. Republička vlast nije mogla da se preslika na lokalni nivo. Lokalnu stabilnu vladaju većinu su oformili SRS, DSS – NS i SPS – PSS sa 32 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.63% glasova i 15 mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 12 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 9 mandata, URS sa 5 mandata, DSS i Dveri sa po 4 mandata i koalicija LDP – SDU sa 3 mandata. Republička koalicija nije imala većinu za formiranje lokalne vlasti (26 od 27 potrebnih mandata). Lokalnu preširoku vladajuću koaliciju su formirali DS – SPS – PUPS – JS, URS, DSS i LDP – SDU sa 36 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.55% glasova i 25 mandata. Sledi koalicija oko DS-a sa 13 mandata, koalicija SPS – JS sa 7 mandata, SRS sa 4 mandata i Dveri sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – JS i SRS sa ukupno 36 mandata. Krajem 2019. godine koalicija SPS – JS je izašla iz vladajuće koalicije. Ipak period od 3 godine zajedničke vlasti uzimamo u analizu.

Tabela 54. Lokalne vlasti u opštini Požega

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.6 Opština Priboj

U opštini Priboj održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Predsednik Skupštine opštine Priboj od 15.3.2021. godine). Skupština opštine Priboj ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SRS – DSS sa 28.29% glasova i 13 osvojenih mandata. Sledi DS sa 6 mandata, SDP sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS i NS sa po 4 mandata, GG dr Dragan Četković Gaga i LDP sa po 3 mandata, koalicija G17 PLUS – SPO sa 2 mandata i SDA Sandžaka sa 1 mandatom. Republička vladajuća većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu oformili su koalicija SRS – DSS, SPS – PUPS, GG dr Dragan Četković Gaga i NS sa ukupno 24 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 16.17% glasova i 7 osvojenih mandata. Isto po 7 mandata osvojili su i SNS i koalicija LDP – SDPS. Po 5 mandata su osvojili koalicija SPS – PUPS i DS, a po 3 mandata SDA Sandžaka, NS i GG Pokret za Priboj dr Dragan Četković Gaga i Bošnjačka demokratska zajednica (BDZ) 1 mandat. Republička većina nije mogla da se preslika na lokalni nivo. Lokalnu stabilnu vladajuću koaliciju oformili su uz pomoć još nekoliko partnera i činili su je SNS, DS, NS, SPS – PUPS, SDA Sandžaka i BDZ sa 24 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 41.56% glasova i 22 mandata (samostalna većina). Slede koalicija SDA – BDZ sa 5 mandata, SPS i SDP sa po 4 mandata i koalicija SDS – LDP i koalicija DSS – Dveri sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su činile koalicija oko SNS-a, SPS, LDP (bez SDS-a), SDP i SDA – BDZ sa ukupno 36 mandata.

Tabela 55. Lokalne vlasti u opštini Priboj

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	DA	DA	0.85	0.4	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine/opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.7 Opština Prijepolje

U opštini Prijepolje održani su izbori dva puta 2008. godine, 2012. i 2016. godine (RZS; Mostarac, 2022). Skupština opštine Prijepolje imala je 61 odborničko mesto, a od 2016. godine 41 odborničko mesto.

Na drugim izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SDP sa 26.66% glasova i 18 osvojenih mandata. Sledi Grupa građana SNS sa 10 mandata, koalicija DS – SPS – G17 PLUS – SPO sa 9 mandata, Demokratska partija Sandžaka (DPS) sa 8 mandata, koalicija DSS – NS, SRS, SDA i

LDP sa po 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali GG SNS, SDP i koalicija DS – SPS – G17 PLUS – SPO sa ukupno 37 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SDP – SDPS sa 16.79% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede DPS i SNS sa po 10 mandata, koalicija DS – SPS sa 9 mandata, koalicija SRS – DSS sa 8 mandata, SDA sa 6 mandata i BDZ sa 5 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su činili SDP – SDPS, DS, DSS – SRS i SDA.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS sa 30.88% glasova i 14 mandata. Slede koalicija SDP – SDPS sa 9 mandata, koalicija BDZ – LDP sa 5 mandata, DPS sa 4 mandata i koalicija SRS – DSS, Dveri i SDA sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS – SPS, BDZ, DPS i SDA sa 26 mandata.

Tabela 56. Lokalne vlasti u opštini Prijepolje

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna
2016.	DA	DA	0.65	0	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.8 Opština Sjenica

U opštini Sjenica održani su lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS). Skupština opštine Sjenica ima 39 odborničkih mesta. Kao što smo naveli na početku poglavlja, za JLS gde partije nacionalnih manjina osvajaju više od 50% glasova na izborima, za njih nećemo računati indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije. Samo ćemo predstaviti rezultate lokalnih izbora.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Bošnjačka lista za evropski Sandžak sa 35.35% glasova i 14 mandata. Slede koalicija SDP – DS – LDP sa 12 mandata, koalicija Evropski pokret Sandžaka, DSS, koalicija SRS – SPS – NS sa po 3 mandata, koalicija G17 PLUS i dve grupe građana sa po 2 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SDA sa 24.21% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi BDZ sa 10 mandata, koalicija SDP – DS – LDP – SDPS sa 8 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata, Grupa građana sa 3 mandata i URS sa 2 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SDA sa 34.95% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi koalicija SDP – SDPS sa 8 mandata, BDZ sa 7 mandata, SPS sa 5 mandata i koalicija oko SNS-a sa 4 mandata.

5.3.2.5.9 Grad Užice

U gradu Užice održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava za poslove organa grada, opštu upravu i društvene delatnosti grada Užice, br. 037-14/21). Skupština grada Užice ima 67 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 41.51% glasova i 28 osvojenih mandata. Sledi koalicija DSS – NS – PUPS – GG sa 17 mandata, SRS sa 13 mandata, koalicija SPS – Pokret za Užice sa 6 mandata i LDP sa 3 mandata. Svih 5 lista koje su učestvovala na izborima su ušle u Skupštinu grada Užice. Republička vlast je mogla da se preslika i na lokalni nivo i to je i urađeno uz dodatnu podršku LDP-a sa ukupno 37 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 28.50% glasova i 22 osvojena mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 16 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 11 mandata, DSS i URS sa po 7 mandata i koalicija LDP – SDU sa 4 mandata. Republička većina je mogla da formira lokalnu vlast sa minimalna 34 mandata, međutim prvu vladajuću lokalnu koaliciju su formirali DS, SPS – PUPS – JS i LDP – SDU. Već u oktobru 2012. godine je formirana nova lokalna vladajuća većina u sastavu koalicije oko SNS-a, SPS – PUPS – JS, DSS i URS. Od 2014. godine novu gradsku stabilnu većinu su činili koalicija oko SNS-a, SPS – PUPS – JS, DSS i LDP – SDU sa 38 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.25% glasova i 34 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Slede koalicija oko DS-a sa 15 mandata, koalicija SPS – JS – Aktivna Srbija (AS) sa 8 mandata, SRS i koalicija DSS – Dveri sa po 4 mandata i Zelena stranka sa 2 mandata. Iako je koalicija oko SNS-a mogla samostalno da formira gradsku vlast, u koaliciji su učestvovala još tri izborne liste. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – JS – AS, SRS i DSS sa ukupno 48 mandata.

Tabela 57. Lokalne vlasti u gradu Užicu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Stabilna
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.2.5.10 Opština Čajetina

U opštini Čajetina održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Načelnik uprave opštine Čajetina od 24.3.2021. godine; Službeni list opštine Čajetina, br. 4/08, 5/08, 4/12, 5/12, 3/16, 6/16). Skupština opštine Čajetina ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 48.53% glasova i 18 osvojenih mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledi DS sa 6 mandata, SRS sa 3 mandata i NS i SPS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DSS, SRS i NS sa 23 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 48.09% glasova i 16 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija DS – GG – SPO sa 8 mandata, SNS sa 4 mandata i SPS sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DSS i SNS sa 20 osvojenih mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNP – DSS – PUPS sa 58.02% glasova i 21 osvojenim mandatom (samostalna većina). Sledi SNS sa 7 mandata i GG Zlatiborski pogled sa 3 mandata. Lokalnu vladajuću većinu je oformila koalicija SNP – DSS – PUPS sa 21 mandatom.

Tabela 58. Lokalne vlasti u opštini Čajetina

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	NE	X	X	Preširoka*****
2016.	NE	NE	X	X	Bez koalicije*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** SNS je bio dodatni partner u vlasti

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.4.2.6 Moravički okrug

5.4.2.6.1 Opština Gornji Milanovac

U opštini Gornji Milanovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje prema zahtevima za informacijama od javnog značaja opštine Gornji Milanovac od 28.2.2021. godine). Skupština opštine Gornji Milanovac ima 49 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 31.37% glasova i 16 mandata. Sledi DS sa 12 mandata, DSS sa 7 mandata, SRS sa 6 mandata, NS sa 5 i LPD sa 3 mandata. Vladajuću preširoku većinu formirali su koalicija SPS – PUPS – JS i DS sa ukupno 28 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 38.20% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi koalicija SNS – PS sa 9 mandata, DS sa 6 mandata, DSS i URS i sa po 5 mandata i NS sa 4 mandata. Iako je republička koalicija mogla da se preslika na lokalni nivo, lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su SPS – PUPS i DS sa ukupno 26 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 41.49% glasova i 24 osvojena mandata. Slede SPS – JS sa 21 mandatom i koalicija Zelena stranka – Slovačka stranka i Stranka Rusa Srbije sa po 2 mandata. Vladajuću minimalnu većinu su formirali SNS – NS i Zelena stranka sa 26 mandata.

Tabela 59. Lokalne vlasti u opštini Gornji Milanovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0	X	Minimalna
2016.	DA	NE	0.5	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.6.2 Opština Ivanjica

U opštini Ivanjica održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Ivanjica, br. 037-6/2021). Skupština opštine Ivanjica ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Zajedno za Ivanjicu- dr Lale Sekulić sa 33.77% glasova i 14 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 7 mandata, koalicija DS – SPO sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS i NS sa po 3 mandata i G17 PLUS i LDP sa po 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali GG Zajedno za Ivanjicu- dr Lale Sekulić i DS sa 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Milomir Zorić sa 12 osvojenih mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 8 mandata, koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 7 mandata, DS sa 4 mandata i URS, DSS i koalicija LDP – SPO sa po 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali sud GG Milomir Zorić i koalicija oko SNS-a sa 20 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 35.41% glasova i 16 mandata. Sledi GG Milomir Zorić sa 9 mandata, NS sa 6 mandata, SPS sa 4 mandata i koalicija SDS – LDP sa 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali SNS i SPS sa ukupno 20 mandata.

Tabela 60. Lokalne vlasti u opštini Ivanjica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.2	0	Stabilna
2012.	DA	NE	0.55	0	Stabilna
2016.	DA	DA	1	X	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.6.3 Opština Lučani

U opštini Lučani održani su lokalni izbori 2008, 2012, 2014. i 2018. godine (RZS; Opštinska uprava Lučani, br. 65-5/2021-IV; Službeni glasnik opštine Lučani, br. 21/14, 21/18, 2/19). Skupština opštine Lučani imala je 54 odbornička mesta na izborima 2008. godine, a 45 u periodu od 2012. godine. Za potrebe istraživanja prikazaćemo rezultate izbora 2008, 2015. i 2018. godine.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret za preporod Dragačeva sa 19 mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 11 mandata, NS sa 10 mandata, SRS sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS – Pokret veterana Srbije sa 5 mandata i LDP sa 3 mandata. Lokalnu stabilnu većinu su činili GG Pokret za preporod Dragačeva, SRS, NS i SPS – PUPS – Pokret veterana Srbije sa ukupno 30 mandata.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 51.88% glasova i 24 mandata (samostalna većina). Sledi NS sa 7 mandata, Dveri i SPS sa po 5 mandata i Grupa građana sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS, NS i SPS sa ukupno 36 mandata.

Na izborima 2018. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SNP sa 68.37% glasova i 27 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija Savez za Srbiju (SZS) sa 4 mandata i Grupa građana Jedan tim i koalicija SPS – BS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu je oformila koalicija SNS – SNP sa 27 osvojenih mandata.

Tabela 61. Lokalne vlasti u opštini Lučani

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2018.	DA	NE	0.65	0	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.4.2.6.4 Grad Čačak

U gradu Čačku održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja grada Čačka, br. 037-18/2021-IV-8-01). Skupština grada Čačka ima 75 odbornika.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DSS – NS sa 29.27% glasova i 24 osvojena mandata. Slede koalicija DS – SPO sa 18 mandata, SRS sa 12 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 9 mandata i grupe građana, G17 PLUS i koalicija LDP – Zeleni sa po 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DSS – NS, SRS i SPS – PUPS sa ukupno 45 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DSS – NS sa 16.56% glasova i 14 mandata. Isto 14 mandata osvojila je i DS. Slede koalicija oko SNS-a i Dveri sa po 13 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 12 mandata, koalicija URS – GG sa 5 mandata i koalicija LDP – SPO sa 4 mandata. Lokalnu vladajuću preširoku koaliciju formirali su DSS – NS, koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – PUPS i URS – GG sa ukupno 44 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 40.20% glasova i 35 osvojenih mandata. Slede Dveri sa 21 mandatom, NS sa 7 mandata, GG Za napredniji Čačak – dr Aleksandar Radojević sa 6 mandata, koalicija SPS – JS – DSS sa 5 mandata i Stranka Rusa Srbije sa 1 mandatom. Stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i koalicija SPS – JS – DSS sa ukupno 40 mandata.

Tabela 62. Lokalne vlasti u gradu Čačku

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	X	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.7 Raški okrug

5.4.2.7.1 Opština Vrnjačka Banja

U opštini Vrnjačka Banja održani su izbori u maju 2008. godine, opet u novembru 2008. godine nakon što konstituisanje organa nije završeno u zakonskim rokovima, 2012. i 2016. godine (RZS, Opštinska uprava Vrnjačka Banja, br. 9-123/21; Službeni list opštine Vrnjačka Banja, br. 24/08, 29/08, 6/12). Skupština opštine Vrnjačka Banja imala je 25 odborničkih mesta za izbore 2008. godine, pa 31 odborničko mesto na izborima 2012. godine, pa opet 25 mesta od izbora 2016. godine.

Na ponovljenim izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 34.56% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi GG Napred Srbijo (SNS) sa 4 mandata, NS sa 3 mandata, JS, DSS i GG Banja je zakon sa po 2 mandata i GG Pokret za promene Vrnjačka Banja i PS sa po 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu formirali su koalicija DS – G17 PLUS – SPO, DSS, JS i GG Pokret za promene Vrnjačka Banja sa ukupno 15 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 22.47% glasova i 9 mandata. Sledi DS sa 8 mandata, SPS sa 4 mandata, GG Banja je zakon i JS sa po 3 mandata i DSS i URS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu činili su koalicija oko SNS-a, JS, SPS, DSS i URS sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 52.09% glasova i 16 mandata. Sledi JS sa 4 mandata, DS i SPS sa po 2 mandata i koalicija SDS - LDP – SPO sa 1 mandatom. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i SPS (bez JS) sa ukupno 18 mandata.

Tabela 63. Lokalne vlasti u opštini Vrnjačka Banja

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	1	X	Stabilna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	0.85	0.5	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.7.2 Grad Kraljevo

U gradu Kraljevu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Kraljevo - Odgovor na zahtev za slobodan pristup informacijama od javnog značaja br. 037 – 14 -2/21). Skupština grada Kraljeva ima 70 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 33.79% glasova i 26 mandata. Slede SRS sa 18 mandata, koalicija DSS – NS sa 16 mandata, Pokret za Kraljevo sa 6 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata. Republička većina nije mogla da se preslika na skupštinu grada Kraljeva. Formirana je minimalna lokalna vladajuća većina SRS, DSS – NS i SPS – PUPS sa ukupno 38 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 20.74% glasova i 16 mandata. Sledi DS sa 13 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 11 mandata, Dveri sa 7 mandata, URS sa 6 mandata, PULS Srbije sa 5 mandata i DSS, koalicija LDP – SPO – Bogata Srbija i Socijaldemokratski savez sa po 4 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu činili su koalicija oko SNS-a, SPS – PUPS – JS, Socijaldemokratski savez i URS sa ukupno 37 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 38.62% glasova i 34 osvojena mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 11 mandata, Dveri sa 6 mandata, zatim SRS, GG Lokalni front i GG Starosedeooci Kraljeva i okoline sa po 5 mandata i koalicija DS – LDP – NPS sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i SPS – PUPS – JS sa ukupno 45 mandata.

Tabela 64. Lokalne vlasti u gradu Kraljevu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.7.3 Grad Novi Pazar

U gradu Novom Pazaru održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Novi Pazar, br. 037-7/21). S obzirom na metodološke napomene, tamo gde većinu glasova osvajaju partije nacionalnih manjina, samo prikazujemo rezultate izbora. Skupština grada Novog Pazara ima 47 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Za evropski Novi Pazar (SDP – DS) sa 44.75% glasova i 23 osvojena mandata. Sledi Bošnjačka lista za evropski Sandžak sa 18 mandata i koalicija SRS – DSS – NS – SPS sa 6 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SDP – SDPS – DS – Stranka za Sandžak sa 32.66% glasova i 17 osvojenih mandata. Sledi SDA sa 14 mandata, BDZ sa 10 mandata, URS sa 4 mandata i koalicija SNS – NS – DSS – PSS – BK sa 2 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SDP – SDPS – Stranka za Sandžak, LDP sa 36.07% glasova i 18 osvojenih mandata. Sledi SDA sa 11 mandata, BDZ sa 10 mandata, koalicija SNS – SPS – NS – JS – PUPS – PS sa 5 osvojenih mandata i Sandžačka narodna partija sa 3 mandata.

5.4.2.7.4 Opština Raška

U opštini Raški održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Raška, br. 07-412/21). Skupština opštine Raška ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 28.96% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – PUPS sa 9 mandata, DS i DSS sa po 6 mandata i koalicija LDP – Liberali Srbije – DHSS, PSS sa 2 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vlast. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SRS, SPS – PUPS i DSS sa ukupno 27 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 26.34% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi GG Pobjeda sa 5 mandata, zatim DSS, SRS, koalicija oko SNS-a i DS sa po 4 mandata i JS i URS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu činili su koalicija SPS – PUPS, koalicija oko SNS-a, SRS, JS i URS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 50.91% glasova i 19 osvojenih mandata (dovoljno za skupštinsku većinu). Slede koalicija SPS – JS sa 12 mandata i koalicija DSS – Dveri i DS sa po 2 mandata. Lokalnu vlast formirali su samostalno odbornici koalicije oko SNS-a sa 19 mandata.

Tabela 65. Lokalne vlasti u opštini Raška

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	NE	0.7	0	Bez koalicije (stabilna)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.4.2.7.5 Opština Tutin

U opštini Tutin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Tutin od 30.3.2021. godine). S obzirom na metodološke napomene, tamo gde većinu glasova osvajaju partije nacionalnih manjina, samo prikazujemo rezultate izbora. Skupština opštine Tutin ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Bošnjačka lista za evropski Sandžak sa 50.45% glasova i 21 osvojenim mandatom. Sledi koalicija DS – SDP sa 12 mandata, koalicija G17 PLUS – GG sa 3 mandata i Stranka za Sandžak sa 1 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SDA sa 55.29% glasova i 21 osvojenim mandatom. Sledi BDZ sa 9 mandata, koalicija URS – SDP – DS – LDP sa 6 mandata i Sandžačka narodna partija sa 1 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SDA sa 56.00% glasova i 22 osvojena mandata. Sledi koalicija SDP – SDPS sa 9 mandata i BDZ sa 6 mandata.

5.4.2.8 Rasinski okrug

5.4.2.8.1 Opština Aleksandrovac

U opštini Aleksandrovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Aleksandrovac, br. 037-9/2021). Skupština opštine Aleksandrovac ima 59 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 41.01% glasova i 29 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – G17 PLUS i GG Za bolju Župu sa po 13 mandata i koalicija SPS – PUPS – JS sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu činili su DSS, GG Za bolju Župu i koalicija SPS – PUPS – JS sa ukupno 47 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret za Župu – mr Jugoslav Stajkovic sa 44.06% glasova i 26 osvojenih mandata. Sledi GG Za bogatu Župu – Rade Jevtović sa 20.33% glasova i 12 mandata. Zatim slede DS sa 7 mandata, koalicija SPS – JS – SDPS sa 6 mandata i SNS i URS sa po 4 mandata. Prvu lokalnu manjinsku vladajuću većinu su formirali GG Za bogatu Župu – Rade Jevtović, URS, SNS i koalicija SPS – JS – SDPS uz podršku DS-a. U toku mandata promenjeno je 5 vladajućih većina (Istinomer, 2016; 021, 2016). Posle više promena, utapanja pokreta za Župu u URS, pa novih promena – vlast su na kraju mandata činili GG Pokret za Župu – mr Jugoslav Stajkovic i DS sa 33 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret za Župu sa 54.23% glasova i 32 osvojena mandata (samostalna većina). Slede SNS sa 13 mandata, koalicija oko DS-a i koalicija SPS – JS sa po 5 mandata i koalicija DSS – Dveri sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali GG Pokret za Župu – dr Jugoslav Stajkovic i koalicija SPS – JS sa ukupno 37 mandata.

Tabela 66. Lokalne vlasti u opštini Aleksandrovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna*****
2016.	NE	NE	X	X	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Stabilna na kraju mandata u koalicija GG Pokret za Župu i DS-a.

5.4.2.8.2 Opština Brus

U opštini Brus održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Brus, br. 07-13/2021-IV). Skupština opštine Brus je u okviru izbora 2008. godine imala 45 mandata, a od 2012. godine ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 35.25% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 9 mandata i DSS i DS sa po 8 mandata. Koalicija SPS – PUPS, JS i G17 PLUS su ostali ispod cenzusa. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su NS i DS sa ukupno 28 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 29.82% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi SNS sa 7 mandata, DS i koalicija SPS – JS sa po 3 mandata i URS, DSS i GG Preobraženje sa po 2 mandata. Iako je republička vlast bez problema mogla da preslika vladajuću većinu sa republičkog na lokalni nivo, ipak su prvu lokalnu vladajuću većinu su formirali SNS, SPS – JS, URS, DSS i GG Preobraženje sa 16 mandata. Zatim su promenjeni funkcioneri, ali je ostala ista koalicija. Nakon toga, vladajuću većinu formira lista NS, za predsednika opštine je izabran njihov lider Milutin Jeličić, a u lokalnoj vladajućoj većini su uz NS bili i URS i DS sa ukupno 15 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 53.42% glasova i 19 osvojenih mandata. Sledi SNS sa 7 mandata, koalicija SPS – DSS sa 2 mandata i GG Disko Predolac sa 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu je formirala NS, a 2017. godine ceo opštinski odbor i svi odbornici NS-a su prešli u SNS i formirali vladajuću većinu SNS-a od 26 mandata (Milenković, 2017).

Tabela 67. Lokalne vlasti u opštini Brus

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	X*****	X	Preširoka
2012.	NE	NE	0	0	Minimalna
2016.	DA	NE	0.65	0.8	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** S obzirom da je samo DS od partija republičke vlasti ušla u parlament, a da je u lokalnoj većini manji partner ne računamo indeks preslikane koalicije

5.4.2.8.3 Opština Varvarin

U opštini Varvarin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2020. godine (RZS; Opštinska uprava Varvarin, br. 037-7/2021). Skupština opštine Varvarin ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija NS – SPO sa 29.21% glasova i 13 osvojenih mandata. Sledi DSS sa 7 mandata, zatim DS, koalicija SPS – PUPS i SRS sa po 5 mandata, Grupa građana, G17 PLUS i LDP sa po 2 mandata. Republička većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su NS – SPO, DSS, DS i G17 PLUS sa ukupno 27 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SPS – GG sa 30.27% glasova i 14 osvojenih mandata. Sledi SPO sa 13 mandata, koalicija oko SNS-a sa 5 mandata, DSS sa 4 mandata, URS sa 3 mandata i koalicija LDP – Bogata Srbija sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SPO, koalicija oko SNS-a, URS i DSS sa ukupno 25 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 39.05% glasova i 17 osvojenih mandata. Sledi SPO sa 14 mandata, koalicija SPS – JS sa 8 mandata i GG Temnička alternativa sa 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su SNS i koalicija SPS – JS, bez SPO-a.

Tabela 68. Lokalne vlasti u opštini Varvarin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.6	X	Preširoka
2012.	DA	NE	0.9	0.15*****	Preširoka
2016.	DA	DA	0.75	0.05	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
 **** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
 ***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka
 ***** SPS je imao 6 odbornika

5.4.2.8.4 Grad Kruševac

U gradu Kruševcu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Kruševac, br. 037-11/2021). Skupština grada Kruševca ima 70 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SPO sa 27.26% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 18 mandata, DSS sa 15 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 7 mandata i JS i G17 PLUS sa po 5 mandata. U periodu mandata ove skupštine promenjeno je nekoliko vladajućih većina. Prvo su lokalnu vlast formirali SRS, DSS i SPS – PUPS sa 42 mandata. Već 2009. godine manjinsku lokalnu vladajuću većinu su formirali republički partneri DS – SPO, SPS – PUPS i JS. Tokom 2011. godine istu vladajuću većinu sa različitim funkcionerima su formirali isti akteri.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Promene – dr Branislav Katančević sa 23.10% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 18 mandata, koalicija SPS – JS sa 14 mandata, koalicija DS – SDPS – Zeleni sa 12 mandata i DSS sa 6 mandata. I posle ovih izbora je promenjeno nekoliko gradskih većina. Prvu preširoku lokalnu vladajuću većinu su činili GG Promene – dr Branislav Katančević, koalicija oko SNS-a, SPS – JS i DSS sa ukupno 58 mandata. Tokom 2013. godine iz koalicije su izbačeni odbornici GG Promene – dr Branislav Katančević jer su se kolektivno učlanili u DS (Milenković, 2016) i stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, SPS – JS i DSS sa 38 mandata. Tokom 2014. godine izabrani su novi funkcioneri u okviru iste vladajuće koalicije.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 54.22% glasova i 52 osvojena mandata (ubedljiva samostalna većina). Sledi koalicija SPS – JS sa 12 mandata i koalicija DS – Rusinska demokratska stranka sa 6 mandata. I nakon ovih izbora smo imali izmene gradonačelnika u gradu Kruševcu, ali obe skupštinske preširoke većine su činili koalicija oko SNS-a i koalicija SPS – JS sa ukupno 64 mandata.

Tabela 69. Lokalne vlasti u gradu Kruševcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	0.85	0	Manjinska
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.8.5 Opština Trstenik

U opštini Trstenik održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Načelnik opštinske uprave Trstenik od 18.3.2021. godine). Skupština opštine Trstenik ima 49 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 19.04% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SRS sa 9 mandata, G17 PLUS sa 8 mandata, Naš dom Srbija i SPO sa po 5 mandata i DSS, NS i koalicija SPS – PUPS sa po 4 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su DS, G17 PLUS, SPO i SPS – PUPS sa ukupno 28 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 28.70% glasova i 18 osvojenih mandata. Sledi DS sa 11 mandata, koalicija oko SNS-a sa 8 mandata i koalicija SPS – PUPS i SPO sa po 6 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su URS, koalicija oko SNS-a i SPS – PUPS sa ukupno 32 mandata. Svi odbornici URS-a su kolektivno ušli u Narodni pokret Srbije i deo odbornika DS-a. Dodatno, deo odbornika DS-a je prešao u SDS. Tokom 2015. godine, SNS je napustio vladajuću većinu, a vlast je tada održavala preširoka većina u sastavu Narodni pokret Srbije sa 20 mandata, SDS sa 8 mandata i SPS – PUPS sa 5 mandata (Babović, 2015). U tabeli ipak prikazujemo nalaze za većinu iz poslednjeg perioda vladanja s obzirom na to da je Narodni pokret Srbije od starta bio najjači politički subjekt u lokalnoj vlasti.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 36.68% glasova i 19 osvojenih mandata. Sledi koalicija SDS – Rusinska demokratska stranka koju je predvodio prethodni predsednik opštine Miroslav Aleksić iz Narodnog pokreta Srbije sa takođe 19 mandata. Zatim slede SPO sa 6 mandata, koalicija SPS – JS sa 4 mandata i Srpsko Ruski pokret sa 1 mandatom. Republička većina je preslikala koaliciju i na lokalni nivo. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, SPO i koalicija SPS – JS sa ukupno 29 mandata.

Tabela 70. Lokalne vlasti u opštini Trstenik

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Stabilna
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.4.2.8.6 Opština Čičevac

U opštini Čičevac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Čičevac, br. 037-10/2021-02). Skupština opštine Čičevac ima 25 odborničkih mandata.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.90% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede koalicija DSS – NS i SRS sa po 4 mandata, DHSS i koalicija SPS – PUPS sa po 3

mandata, SPO sa 2 mandata i G17 PLUS sa 1 mandatom. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su činili DS, DHSS i SPO sa 15 mandata. U lokalnoj većini nije bilo republičkih partnera SPS – PUPS i G17 PLUS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 38.71% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede DHSS i URS sa po 4 mandata, koalicija oko SNS-a sa 3 mandata i koalicija SPS – JS i DSS sa po 1 mandatom. Republička većina nije mogla da bude preslikana na lokalni nivo pa su lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali DS, DHSS, URS i SPS – JS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret za očuvanje opštine Čičevac – Zlatan Krkić sa oko 45% glasova i 13 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija SNS – PUPS sa 8 mandata i NS sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali GG Pokret za očuvanje opštine Čičevac – Zlatan Krkić i NS sa ukupno 17 mandata.

Tabela 71. Lokalne vlasti u opštini Čičevac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.4	0.35	Stabilna
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	NE	NE	X	X	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3 Region Južne i Istočne Srbije

5.3.3.1 Podunavski okrug

5.3.3.1.1 Opština Velika Plana

U opštini Velika Plana održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Velika Plana, br. 037-80/2021; Šulkić, 2022). Skupština opštine Velika Plana ima 39 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila DSS sa 26.02% glasova i 12 mandata. Slede SRS sa 11, DS sa 9, koalicija SPS – PUPS – Liberali Srbije (LS) sa 4 i JS sa 3 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vlast (13 od 20 potrebnih mandata). Prvu vladajuću lokalnu većinu su činili DSS, SPS – PUPS – LS uz podršku DS-a. Ova koalicija je 2009. zamenjena vladajućom većinom koju su činili DSS, SRS i SPS – PUPS – LS sa ukupno 27 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila DSS sa 30.83% glasova i 14 mandata, slede koalicija oko DS-a i koalicija SPS – PUPS – JS sa po 8 mandata, koalicija oko SNS-a sa 7 mandata i URS sa 2 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da formira lokalnu vlast (17 od potrebnih 20 mandata). Prvu lokalnu većinu su formirali DSS i koalicija oko SNS-a sa 21 mandatom. Tokom 2015. godine dolazi do prelaska odbornika iz DS-a u SNS i tada vladajuću preširoku većinu formiraju koalicija oko SNS-a uz nove odbornike koji su došli iz DS i koalicija SPS – PUPS – JS sa 25 mandata. U analizu uzimamo poslednji period mandata skupštine opštine s obzirom na pritiske o preslikavanju republičke vlasti na lokalni nivo.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila SNS sa 48.38% glasova i 22 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledi koalicija oko DSS-a sa 7 mandata, koalicija SPS – JS sa 5 mandata, GG Za naš grad i naša sela sa 3 mandata i DS sa 2 mandata. Republička većina je preslikana na lokalni nivo i formirana je preširoka lokalna vladajuća koalicija SNS-a, koalicija SPS-JS i GG Za naš grad i naša sela sa ukupno 30 mandata.

Tabela 72. Lokalne vlasti u opštini Velika Plana

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	DA	0.85	0.65	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.1.2 Grad Smederevo

U gradu Smederevu održani su izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Smederevo, br. 037-159/2021-08). Skupština grada Smederevo ima 70 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat je ostvarila SRS sa 20.50% glasova i 16 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – SDP sa 14 mandata, GG Pokret za Smederevo sa 12 mandata, koalicija SPO – Smederevska demokratska stranka sa 11 mandata, DSS – NS sa 10 mandata i koalicija oko SPS-a sa 7 mandata. Republička vlast nije imala dovoljno odbornika za formiranje većine (32 od potrebnih 36 odbornika). U koaliciju je ušla i GG Pokret za Smederevo i ukupno je formirana preširoka vladajuća većina sa 44 odbornika (koalicija oko SPS-a nije bila potrebna za većinu).

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat je ostvarila GG Pokret za Smederevo sa 20 osvojenih mandata. Sledi DS sa 12 mandata, koalicija SPS – JS sa 10 mandata, koalicija oko SNS-a sa 9 mandata, GG Koalicija za bolje Smederevo sa 6 mandata, URS sa 5 mandata, koalicija LDP – SPO i DSS sa po 4 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da formira lokalnu vlast (24 od 36 potrebnih mandata). Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali GG Pokret za Smederevo, DS, SPS – JS i LDP – SPO sa ukupno 46 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 49.07% glasova i ubedljivom većinom od 44 odbornika. Sledila je SPS sa 9 mandata, DS sa 8 mandata, GG Dosta je bilo sa 5 mandata i koalicija DSS – Dveri sa 4 mandata. Lokalnu vladajuću većinu formirala je koalicija oko SNS-a sa 44 odbornika.

Tabela 73. Lokalne vlasti u gradu Smederevu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.85	0	Bez koalicije*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grad), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.1.3 Opština Smederevska Palanka

U opštini Smederevska Palanka održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Smederevska Palanka, br. 642-40/2021-01-1). Održani su i vanredni lokalni izbori 2018. godine. Skupština opštine Smederevska Palanka ima 49 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 26.17% glasova i 14 mandata. Sledi SRS sa 10 mandata, koalicija SPS – PUPS – PSS sa 6 mandata, GG Zajedno za Palanku 4 mandata, a DSS, JS, NS, GG Cokić predsednik i GG Otvoreni krug po 3 mandata. G17 PLUS je ostao ispod cenzusa. Republička vladajuća većina nije mogla samostalno da formira lokalnu vlast (23 od 25 potrebnih odborničkih mandata). Lokalnu preširoku vladajuću većinu su oformili DS, koalicija oko SPS-a, JS, DSS i GG Otvoreni krug sa ukupno 29 odborničkih mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko DS-a sa 25.32% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – Pokret veterana Srbije (PVS) sa 11 mandata, SNS sa 9 mandata, koalicija DSS – NS sa 7 mandata, URS sa 4 mandata i SPO sa 3 mandata. Republička vladajuća većina nije bila u prilici da formira lokalnu vlast (24 od 25 potrebnih mandata). Lokalnu preširoku vladajuću većinu su oformile koalicija oko DS-a, koalicija SPS – PVS, DSS – NS i SPO sa ukupno 36 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.80% glasova i 27 mandata (dovoljno za skupštinsku većinu). Sledi DS sa 12 mandata, koalicija SPS – JS – NS sa 7 mandata i koalicija DSS – SPO sa 3 mandata. Koalicija oko SNS-a je samostalno formirala vladajuću minimalnu većinu.

Na izborima 2018. godine ubedljivo je pobedila SNS-a sa 75.51% i 37 odborničkih mandata i samostalno formirala vlast. Rezultate ovih izbora ne prikazujemo u tabeli.

Tabela 74. Lokalne vlasti u opštini Smederevska Palanka

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.6	0	Bez koalicije*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.2 Braničevski okrug

5.3.3.2.1 Opština Veliko Gradište

U opštini Veliko Gradište održani su izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Veliko Gradište br. 037-25/2021-02). Skupština opštine Veliko Gradište ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 28.66% glasova i 12 mandata. Sledi SRS sa 6 mandata, GG Za selo i grad i koalicija SPS – PUPS sa po 5 mandata, NS sa 3 mandata i G17 PLUS i DSS sa po 2 mandata. Republička vladajuća većina je imala dovoljno mandata da formira vladajuću lokalnu većinu (19 mandata). Napravljena je preširoka vladajuća koalicija koja je uključila i DSS i NS sa ukupno 24 mandata. Iako prikazujemo ovu koaliciju kao vladajuću u ovom trenutku, zanimljivo je da je 2010. napravljena nova vladajuća većina sa 19 mandata odbornika SRS, GG Za selo i grad, SPS – PUPS (deo odbornika), NS i G17 PLUS (RTS, 2010).

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Za selo i grad sa 23.21% glasova i 9 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – PUPS – JS sa 8 mandata, DS sa 6 mandata, NS i SNS sa po 5 mandata i SPO sa 2 mandata. Vladajuća većina na republičkom nivou je mogla da formira i minimalnu vladajuću većinu na lokalnom nivou sa tačno 18 mandata. Međutim, lokalnu minimalno pobjedničku većinu su formirali GG Za selo i grad, SNS i NS sa 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 54.82% glasova i 21 (dovoljno za većinu) mandatom. Sledi SPS sa 4 mandata, SPO i koalicija DS – DSS – Zeleni sa po 3 mandata i JS i Ruska stranka sa po 2 mandata. Iako je SNS mogao sam da formira većinu, preširoka vladajuća većina je napravljena sa SPS-om i SPO-om za ukupnu većinu od 28 odbornika. Treba napomenuti da je Dragan Milić iz GG Za selo i grad na ovim izborima predvodio izbornu listu koalicije oko SNS-a koja je nosila ime „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje“.

Tabela 75. Lokalne vlasti u opštini Veliko Gradište

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	NE	0.4	0	Minimalna
2016.	DA	DA	0.85	0.8	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)
 ** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)
 *** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
 **** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
 ***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.2 Opština Golubac

U opštini Golubac izbori su održani 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava opštine Golubac, br. 016-9/2021-03; Službeni glasnik opštine Veliko Gradište, br. 8/2016). Skupština opštine Golubac ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 29.67% glasova i 10 mandata. Sledi SRS sa 6 mandata, GG Golubac, SPS i DSS sa po 4 mandata i G17 PLUS sa 3 mandata. Republička vladajuća većina je mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo, ali su lokalnu vlast kroz stabilnu lokalnu većinu oformili GG Golubac, SRS, DSS i SPS sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 32.75% glasova i 11 mandata, sledi koalicija SNS – PUPS sa 9 mandata, DSS sa 4 mandata, SPS sa 3 mandata i GG UBO Golubac i koalicija LDP – SDU sa po 2 mandata. Republička vlast nije imala mogućnost da formira lokalnu većinu (12 od 16 potrebnih mandata). Lokalnu minimalnu vladajuću većinu oformili su DS, SPS – PUPS i DSS sa 18 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS – PUPS (dve najjače vladajuće partije iz republičke koalicije su nastupili zajedno na lokalnim izborima) sa 64.80% glasova i 21 mandatom (apsolutna većina). Sledi koalicija DS – LDP sa 9 mandata i GG Radikali Golupca za radikalne promene sa 1 mandatom. Vladajuća koalicija je uz koaliciju SNS – SPS – PUPS formirana i uz pomoć odbornika grupe građana i formirana je preširoka vladajuća lokalna koalicija sa 22 mandata.

Tabela 76. Lokalne vlasti u opštini Golubac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	0	X	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)
 ** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)
 *** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
 **** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
 ***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.2.3 Opština Žabari

U opštini Žabari održani su redovni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava opštine Žabari, br. 037-18/2021-03; Milošević, 2022). Skupština opštine Žabari ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 21.15% i 9 mandata. Sledi DS sa 8 mandata, SRS sa 6 mandata, G17 PLUS, DSS i NS sa po 4 mandata i SPO sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SPS – PUPS, DS, G17 PLUS, NS i SPO sa 23 mandata. Tokom 2011. godine vladajuća većina je promenjena i većinu su formirali svi sem DS-a i G17 PLUS-a. U tabeli predstavljamo prvu, dugotrajniju vladajuću većinu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SPS sa 32.88% glasova i 13 mandata, slede GG Sa narodom sa 8 mandata, DS sa 6 mandata i URS i SNS sa po 5 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali SPS i GG Sa narodom sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.44% glasova i 17 mandata. Sledi SPS sa 16 mandata i DS i DSS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SNS i SPS sa ukupno 33 mandata.

Tabela 77. Lokalne vlasti u opštini Žabari

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0	0	Stabilna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.2.4 Opština Žagubica

U opštini Žagubica održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za informacije od javnog značaja opštine Žagubica, br. III-01-02-401-2/21). Skupština opštine Žagubica ima 33 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvario je G17 PLUS sa 28.77% glasova i 11 mandata. Sledi JS sa 10 mandata, DSS i SRS sa po 5 mandata i DS sa 2 mandata. Koalicija SPS – PUPS nije preskočila izborni prag. Republička vlast je preslikala koaliciju na lokalni nivo, ali sa manjom većinom od moguće. Vlast je formirala koalicija G17 PLUS, pet odbornika JS i DS sa ukupno 18 odbornika za minimalnu vladajuću koaliciju.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 27.03% glasova i 10 osvojenih mandata. Isto 10 mandata osvojio je i URS, a slede GG Homoljsko jutro, DSS i koalicija

SNS – NS sa po 3 mandata i GG Pokret za Homolje i DS po 2 mandata. Republička koalicija je mogla da napravi preširoku većinu sa ukupno 23 mandata, ali URS nije bio deo lokalne vlasti. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali SPS – PUPS, SNS – NS, GG Pokret za Homolje i DS sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS – PUPS sa 50.97% glasova i 17 odborničkih mandata (dovoljno za većinu). Sledi SPS sa 8 mandata, koalicija PS – VNS sa 5 i JS sa 3 mandata. Koalicija oko SNS-a je formirala vladajuću većinu.

Tabela 78. Lokalne vlasti u opštini Žagubica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	1	0	Minimalna
2012.	DA	DA	0.8	0	Minimalna
2016.	DA	NE	0.5	0	Minimalna*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste, ali računamo kao minimalnu jer ima većinu od 18/33 odbornika, a u skupštini opštine Žagubica su još tri partnera iz republičke Vlade.

5.3.3.2.5 Opština Kučevo

U opštini Kučevo održani su izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Kučevo br. IV-011-3/2021; Janošević, 2022). Skupština opštine Kučevo ima 43 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 37.59% i 19 osvojenih mandata. Sledi DS sa 17 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata i koalicija Vlačka demokratska stranka Srbije i Vlasi demokratske Srbije sa 3 mandata. Republička koalicija nije imala dovoljno mandata da preslika vladajuću većinu (21 mandat). Minimalno pobjedničku lokalnu koaliciju oformili su SRS, dva poslanika sa liste SPS – PUPS i 1 odbornik koalicije Vlačke demokratske stranke Srbije i Vlasi demokratske Srbije za ukupnu većinu od 22 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.44% glasova i 22 mandata. Sledi DS sa 13 mandata, koalicija SPS – JS sa 6 mandata, Vlačka demokratska stranka Srbije i Vlačka demokratska stranka sa po 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu oformila je samo koalicija oko SNS-a sa 22 mandata. Koaliciju svakako definišemo kao minimalnu bez obzira što je samo sa jedne izborne liste, a indeks preširoke koalicije je 0.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 48.23% glasova i 23 mandata. U parlament je još samo ušla GG dr Darko Blagojević Kučevo sa 20 mandata. SPS i koalicija DS – LDP – ZZS su ostali ispod izbornog praga. Lokalnu vladajuću većinu oformila je samo koalicija oko SNS-a sa 23 mandata. Koaliciju svakako definišemo kao minimalnu bez obzira što je samo sa jedne izborne liste, a indeks preširoke koalicije je 0.

Tabela 79. Lokalne vlasti u opštini Kučevo

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	DA	NE	0.7	0	Minimalna*****
2016.	DA	NE	0.8	0	Minimalna (isto)

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste, ali s obzirom da je mogla biti proširena partnerima iz republičke vlade ipak je definišemo kao minimalnu.

5.3.3.2.6 Opština Malo Crniće

U opštini Malo Crniće održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Malo Crniće, br. 021-5/202). Skupština opštine Malo Crniće ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 28.22% glasova i 9 odborničkih mandata. Slede koalicija SPS – PUPS i SRS sa po 5 mandata, NS i GG Pokret za Stig i Mlavu - Da se selo i narod pita sa po 4 mandata i DSS sa 2 mandata. Republička koalicija nije bila u prilici da samostalno formira većinu (14 od 29 mandata). Lokalnu preširoku većinu su formirali sa dodatnim partnerima i vlast su činili DS, DSS, GG Pokret za Stig i Mlavu - Da se selo i narod pita i SPS – PUPS sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 20.92% glasova i 7 mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 6 mandata, SNS sa 5 mandata, URS, NS i GG Unija za poljoprivredu i preduzetništvo opštine Malo Crniće sa po 3 mandata i DSS sa 2 mandata. Prvo je formirana minimalna koalicija DS, DSS i SPS – JS sa 15 mandata. Ali su brzo tokom 2012. preslikali republičku vlast i uz pomoć grupe građana napravili novu preširoku koaliciju i novu vladajuću većinu su činili URS, SNS, SPS – JS, GG Unija za poljoprivredu i preduzetništvo opštine Malo Crniće i NS sa 20 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 36.89% glasova i 12 mandata. Slede koalicija SPS – JS sa 7 mandata, GG UPP Pokret za našu opštinu Malo Crniće sa 5 mandata, NS sa 4 mandata i DS sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SNS, SPS – JS i NS sa ukupno 23 odbornička mandata.

Tabela 80. Lokalne vlasti u opštini Malo Crniće

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.2.7 Opština Petrovac na Mlavi

U opštini Petrovac na Mlavi održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Predsjednik opštine Petrovac na Mlavi, br. 090-21/21-01-1). Skupština opštine Petrovac na Mlavi ima 50 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 34.60% glasova i 18 mandata. Sledi koalicija DS – SPO sa 13 mandata, DSS i SRS sa po 6 mandata, G17 PLUS i NS sa po 3 mandata i koalicija Ujedinjeni Vlasi Srbije sa 1 mandatom. Republička vlast je mogla da preslika većinu i na lokalni nivo i to je i uradila, odnosno vladajuću preširoku većinu su činile koalicija SPS – PUPS – JS, koalicija DS – SPO i G17 PLUS sa ukupno 34 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 39.17% glasova i 21 mandatom. Sledi DS sa 16 mandata, koalicija SNS – PS sa 7 mandata i URS i DSS sa po 3 mandata. Republička većina je mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo sa 31 mandatom i to su i učinili, s tim što je lokalnu preširoku koaliciju činila i DS sa ukupno 47 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – PUPS sa 48.93% glasova i 25 odborničkih mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 21 mandatom i koalicija DS – ZZS sa 4 mandata. Vladajući stabilnu lokalnu koaliciju je napravila koalicija oko SNS-a sa koalicijom DS – ZZS sa ukupno 31 mandatom iako su mogli da formiraju potpuno preširoku koaliciju sa SPS – JS sa ukupno 46 mandata.

Tabela 81. Lokalne vlasti u opštini Petrovac na Mlavi

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	NE	0.6	0	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.2.8 Grad Požarevac

U gradu Požarevcu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja grada Požarevca, br. 09-07-12/2021). Skupština grada Požarevca ima 68 odborničkih mandata.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.40% glasova i 26 mandata. Sledi SRS sa 22 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 11 mandata, DSS sa 5 mandata i koalicija G17 PLUS – SPO sa 4 mandata. Prvobitno je formirana koalicija SRS, SPS – PUPS – JS i DSS sa 38 mandata. Do kraja 2008. godine vlast je prekomponovana i preslikana u odnosu na republičku vlast. Novu lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS, SPS – PUPS – JS i G17 PLUS - SPO sa 41 odborničkim mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – JS sa 23.42% glasova i 18 mandata. Slede koalicija oko SNS-a i DS sa po 17 mandata, URS sa 6 mandata i koalicija LDP – SPO i SRS sa po 5 mandata. Republička vladajuća većina je mogla da formira većinu u skupštini grada sa 41 odborničkim mestom, međutim lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SPS – PUPS – JS, DS, URS i SPO sa 43 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 44.88% glasova i 38 mandata (samostalna većina). Sledi SPS sa 17 mandata, DS sa 6 mandata, GG Iskorak sa 4 mandata, GG Mladi za budućnost Požarevca, Ruska stranka i Stranka Rusa Srbije sa po 1 mandatom. Lokalnu vladajuću preširoku koaliciju uz koaliciju oko SNS-a je formirao i SPS za ukupnu većinu od 55 odborničkih mandata.

Tabela 82. Lokalne vlasti u gradu Požarevcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.3 Borski okrug

5.3.3.3.1 Grad Bor

U gradu Boru održani su lokalni izbori 2008, 2010, 2014. i 2018. godine (RZS; Gradska uprava Bor, br. 037-11/2021-III; B92, 2010; Službeni list opštine Bor, br. 9/14, 12/14, 13/14, 15/14). Skupština grada Bora ima 35 odborničkih mesta. S obzirom na raspisivanje vanrednih izbora 2010. godine, rezultate predstavljamo od 2010. godine.

Na izborima 2010. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija URS – SDPS sa 24.33% glasova i 10 mandata. Slede koalicija oko DS i koalicija oko SNS sa po 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 5 mandata i LDP, koalicija VDSS – Romska partija i DSS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću preširoku većinu formirali su URS – SDPS, koalicija oko DS-a i SPS – PUPS – JS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 51.71% glasova i 21 odborničkim mandatom (dovoljno za samostalnu većinu). Sledi koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata, a po 2 mandata osvojili su URS, DSS – VNS, DS i koalicija NDS – Zeleni – ZZS. Lokalnu vladajuću većinu je formirala koalicija SNS – NS, a do 2017. neformalno je SPS – PUPS – JS bio deo vlasti, a od 2017. i formalno sa ukupno 27 mandata.

Na izborima 2018. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS sa 60.20% glasova i 24 osvojena mandata. Koalicija oko Narodne stranke (NS) je osvojila 7 mandata, GG Dosta je bilo i Dveri osvojila je 3 mandata i Vlačka stranka 1 mandat. Vladajuću većinu čini predizborna koalicija SNS – SPS sa 24 mandata.

Tabela 83. Lokalne vlasti u gradu Boru

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2010.	DA	DA	1	1	Preširoka
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2018.	DA	DA	1	1	Bez koalicije (Preširoka)

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.2 Opština Kladovo

U opštini Kladovo održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Kladovo, br. 65-7/2021-III-03). Skupština opštine Kladovo imala je do 2012. godine 40 odborničkih mesta, a od 2012. dosta manje - 28 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.73% glasova i 16 mandata. Slede SRS sa 9 mandata, DSS sa 8 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata i GG Pokret za opštinu Kladovo sa 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS i koalicija SPS – PUPS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 36.18% glasova i 12 mandata. Sledi SNS sa 8 mandata, SPS sa 6 mandata i DSS sa 2 mandata. U ovom periodu su formirane 3 različite koalicije, a u nalazima predstavljamo poslednju vladajuću većinu. Prvo su lokalnu vlast formirali DS i SPS sa 18 mandata, pa je formirana potpuno nova većina 2013. godine, da bi od 2015. lokalnu vlast formirala koalicija DS – SNS koju predstavljamo u tabeli.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS – PUPS sa 55.93% glasova i 17 osvojenih mandata. Sledi SPS sa 7 mandata, DS i SDS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu nisu formirali akteri iz republičke većine, već je uz koaliciju SNS – SDPS – PUPS lokalnu vlast činila i SDS sa ukupno 19 mandata.

Tabela 84. Lokalne vlasti u opštini Kladovo

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	NE	0.5	0	Preširoka
2016.	DA	NE	0.75	0	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.3 Opština Majdanpek

U opštini Majdanpek izbori su održani 2008, 2012, 2014. i 2018. godine (RZS; Opština Majdanpek, br. 9-26/2021-04; Službeni list opštine Majdanpek, br. 1/08, 2/08, 3/08, 5/08, 16/14, 20/14, 21/14, 25/14, 21/18, 24/18, 28/18). Skupština opštine Majdanpek ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 37.01% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS – PSS, G17 PLUS i NS sa po 3 mandata, koalicija SPO – GG i DSS sa po 2 mandata i Vlačka demokratska stranka Srbije sa 1 mandatom. Republička vladajuća većina je mogla da preslika koaliciju i na lokalni nivo sa 20 mandata. Međutim lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali DS, koalicija SPO – GG, NS, DSS i Vlačka demokratska stranka Srbije sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 31.97% glasova i 13 mandata. Sledi SNS sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 5 mandata, URS sa 4 mandata i koalicija SPO – LDP – GG sa 3 mandata. Zbog nemogućnosti funkcionisanja lokalne koalicije i potrebe da se lokalna vlast upodobi sa republičkom (nisu imali dovoljno mandata – 15 od potrebnih 16), 2014. godine raspisani su vanredni lokalni izbori.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 48.40% glasova i 17 mandata (dovoljno za samostalnu većinu). Sledi DS sa 8 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS – SDPS sa 5 mandata i Vlačka stranka sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću koaliciju formirali su SNS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2018. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PSS – BK sa 67.82% glasova i 24 osvojena mandata. Slede Dveri sa 4 mandata i koalicija SPS – JS sa 3 mandata. Lokalnu vladajuću većinu činila je samo koalicija SNS – PSS – BK sa 24 osvojena mandata.

Tabela 85. Lokalne vlasti u opštini Majdanpek

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.35	0	Stabilna
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2018.	DA	NE	0.5	0	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.4 Opština Negotin

U opštini Negotin lokalni izbori održani su 2008, 2010, 2014. i 2017. godine (RZS; Opštinska uprava Negotin, br. 037-11/2021-IV/06). Skupština opštine Negotin ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvario je Pokret za Negotinsku i Timočku Krajinu sa 29.85% glasova i 17 mandata. Slede DS sa 12 mandata, SPS sa 8 mandata, SRS sa 7 mandata i koalicija Vlačka demokratska stranka i Vlačka demokratska stranka Srbije sa 1 mandatom. Lokalnu vlast su formirali Pokret za Negotinsku i Timočku Krajinu i SRS sa 24 odbornička mandata. Kako koalicija nije mogla dugo da funkcioniše raspisani su vanredni izbori 2010. godine čije rezultate detaljnije prikazujemo.

Na izborima 2010. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SPO sa 24.41% glasova i 12 mandata. Slede koalicija SPS – PUPS- JS sa 9 mandata, LDP sa 8 mandata, SNS sa 7 mandata, G17 PLUS sa 4 mandata, SDPS sa 3 mandata i Vlačka demokratska stranka sa 2 mandata. Lokalnu vladajuću stabilnu većinu formirali su koalicija DS – SPO, koalicija SPS – PUPS – JS, SDPS i Vlačka demokratska stranka sa 26 mandata.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 43.08% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 14 mandata, LDP sa 6 mandata, koalicija DS – PUPS sa 3 mandata i Vlačka demokratska stranka sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su napravile koalicije oko SNS-a i SPS – JS sa ukupno 34 mandata.

Na izborima 2017. godine učestvovala su samo 4 izborne liste. Najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS sa 72.91% glasova i 36 mandata. Mandate je još osvojila i DS sa 9 mandata. Predizborna koalicija SNS – SPS je kreirala i široku vladajuću većinu.

Tabela 86. Lokalne vlasti u opštini Negotin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2010.	DA	DA	1	1	Stabilna
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2017.	DA	DA	1	X	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.4 Zaječarski okrug

5.3.3.4.1 Opština Boljevac

U opštini Boljevac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Predsednik opštine Boljevac, br. 013-3/2021-I). Skupština opštine Boljevac ima 30 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 34.99% glasova i 12 mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS sa 6 mandata, SRS sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata i GG Pokret za Boljevac i Vlačka demokratska stranka Srbije sa po 2 mandata. Republička većina nije mogla da preslika koaliciju na lokalni nivo, a lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DSS, SRS i SPS – PUPS sa 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 34.63% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi DS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata, SNS sa 3 mandata, koalicija GG Vlasi opštine Boljevac – Pokret radnika i seljaka i GG Pokret za Boljevac sa po 2 mandata. Republička vlast je mogla da bude preslikana na lokalni nivo (sa 20 mandata), ali su vladajuću preširoku lokalnu koaliciju formirali URS, DS i SPS – PUPS sa 23 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS sa 47.61% glasova i 14 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 9 mandata, koalicija DSS – Vlačka stranka – SDS sa 4 mandata i koalicija DS – LDP sa 3 mandata. Svi učesnici izbora su ušli u opštinsku skupštinu. Republička vlast je preslikana i na lokalni nivo i formirana je preširoka koalicija SNS – SDPS i SPS – JS sa ukupno 23 mandata.

Tabela 87. Lokalne vlasti u opštini Boljevac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	NE	NE	0	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.4.2 Grad Zaječar

U gradu Zaječaru održani su lokalni izbori 2008, 2012, 2013. i 2017. godine (RZS; Gradska uprava Zaječar, br. 07-19/2021-3). Skupština grada Zaječara ima 50 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Živim za Zaječar – Boško Ničić sa 42.63% glasova i 23 mandata. Slede SRS sa 10 mandata, koalicija DS – G17 PLUS sa 9 mandata,

koalicija SPS – PUPS i koalicija DSS – NS sa po 3 mandata i LDP sa 2 mandata. Lokalnu vladajuću preširoku većinu su formirali koalicija Živim za Zaječar (Pokret Živim za Krajinu), SPS – PUPS, DS – G17 PLUS i DSS – NS sa ukupno 38 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 35.73% glasova i 21 mandatom. Slede Saša Mirković – Pobjeda za bolji život sa 14 mandata, koalicija SNS – NS sa 5 mandata, DS sa 4 mandata i koalicije SPS – PUPS – JS i LDP – SPO sa po 2 mandata. Prvobitno je formirana koalicija DS, SPS – PUPS – JS i URS sa 27 mandata. Kako koalicija nije mogla da funkcioniše upravo iz razloga neusklađenosti sa republičkom vlasti skupština opštine je raspuštena.

Na izborima 2014. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 38.96% glasova i 22 mandata. Slede URS sa 19 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata i LDP sa 3 mandata. Preslikana je republička koalicija i lokalnu preširoku vladajuću većinu su napravili SNS, URS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 47 mandata.

Na izborima 2017. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Boško Ničić – Pokret za Krajinu sa 32.45% glasova i 18 osvojenih mandata. Isto 18 mandata osvojila je koalicija SNS – SDPS, a sledi koalicija oko DS-a sa 9 mandata i koalicija SPS – JS sa 5 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su GG Boško Ničić – Pokret za Krajinu, SNS – SDPS i SPS – JS. Nakon ovih izbora, lider pokreta za Krajinu Boško Ničić je pristupio SNS-u (Mondo, 2017).

Tabela 88. Lokalne vlasti u gradu Zaječaru

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2014.	DA	DA	1	1	Preširoka
2017.	Da	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.4.3 Opština Knjaževac

U opštini Knjaževac održani su lokalni izbori dva puta u toku 2008. godine, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Knjaževac, br. 037-10/2021-01). Skupština opštine Knjaževac ima 40 odborničkih mesta.

Na izborima u maju 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 37.50% glasova i 15 odbornika. Sledio je DS sa 9 odbornika, G17 PLUS sa 6 odbornika, DSS i koalicija SPS – PUPS sa po 5 odbornika. Lokalna vladajuća većina nije formirana u zakonskom roku, uveden je privremeni organ i raspisani novi izbori za novembar 2008. godine. Na novim izborima najbolji rezultat je ostvarila koalicija DS – G17 PLUS sa 25.06% glasova i 11 mandata. Isti broj mandata osvojio je i Pokret Živim za Krajinu – Boško Ničić. Slede GG Napred Srbijo – Tomislav Nikolić (još nije formirana SNS) sa 8 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata, DSS sa 3 mandata i LDP sa 2 mandata. Lokalnu

vladajuću većinu su činili DS – G17 PLUS, SPS – PUPS, DSS, GG Napred Srbijo – Tomislav Nikolić i nešto kasnije i LDP sa ukupno 29 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS sa 27.54% glasova i 13 osvojenih mandata. Sledi SNS sa 9 mandata, DS i koalicija SPS – PUPS – JS sa po 7 mandata i DSS i koalicija LDP – SPO sa po 2 mandata. Iako je republička većina mogla da se preslika na lokalni nivo, to se nije desilo. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su oformili URS, DS, SPS – PUPS – JS, DSS i LDP – SPO.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 34.20% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi GG Knjaz – Milan Đokić sa 13 mandata, koalicija oko DS-a sa 6 mandata, SPS sa 4 mandata i Ujedinjena seljačka stranka sa 2 mandata. Republička koalicija je imala 19 (od 21 potrebnog) mandata i uz Ujedinjenu seljačku stranku su mogli da formiraju lokalnu vlast. Ipak, lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, GG Knjaz – Milan Đokić i Ujedinjena seljačka stranka sa ukupno 30 mandata. GG Knjaz – Milan Đokić je nakon izbora kolektivno pristupila SNS-u.

Tabela 89. Lokalne vlasti u opštini Knjaževac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.75	0	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.4.4 Opština Sokobanja

U opštini Sokobanja održani su lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Sokobanja, br. 02 037-5/2021). Skupština opštine Sokobanja ima 30 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 28.31% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 7 mandata, GG Miliša Diniš sa 5 mandata, NS i DSS sa po 3 mandata i G17 PLUS sa 2 mandata. Koalicija SPS – PUPS je ostala ispod cenzusa. Lokalnu stabilnu vlast su formirali republički partneri DS i G17 PLUS uz podršku NS i DSS sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.16% glasova i 13 mandata. Sledi SNS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata i GG Srbija na Istoku sa 4 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su formirali DS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – USS sa 42.17% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi DS sa 9 mandata i SPS i Ujedinjena seljačka stranka sa po 3 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali SNS i Ujedinjena seljačka stranka sa 18 mandata. SPS nije bio deo vladajuće lokalne većine.

Tabela 90. Lokalne vlasti u opštini Sokobanja

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Stabilna
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna
2016.	DA	NE	0.5	0	Stabilna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5 Nišavski okrug

5.3.3.5.1 Opština Aleksinac

U opštini Aleksinac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Aleksinac - Odgovor na zahtev za informacije od javnog značaja od 14.4.2021. godine). Skupština opštine Aleksinac ima 55 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 30.54% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede DS sa 12 mandata, koalicija DSS – NS sa 11 mandata, GG Pokret za opštinu Aleksinac – dr Zoran Aleksić i koalicija SPS – PUPS sa po 5 mandata i G17 PLUS sa 4 mandata. Republička većina nije mogla da se preslika na lokalni nivo. Vladajuću preširoku lokalnu većinu su oformili SRS, DSS – NS, GG Pokret za opštinu Aleksinac – dr Zoran Aleksić i koalicija SPS – PUPS sa ukupno 39 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 22.56% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede DSS sa 13 mandata, koalicija oko SPS-a sa 11 mandata, DS sa 10 mandata i URS sa 5 mandata. Republička vladajuća većina je preslikala koaliciju i na lokalni nivo i formirala preširoku vladajuću većinu sa ukupno 32 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 39.92% glasova i 24 osvojena mandata. Slede SPS sa 11 mandata, JS i koalicija DS – DSS sa po 8 mandata, GG Narodni pokret – Grujica Veljković sa 3 mandata i Stranka Rusa Srbije sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su napravili svi akteri iz republičke vlasti plus grupa građana. Preširoku lokalnu većinu su činili koalicija oko SNS-a, SPS, JS i GG Narodni pokret – Grujica Veljković sa ukupno 46 mandata.

Tabela 91. Lokalne vlasti u opštini Aleksinac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5.2 Opština Gadžin Han

U opštini Gadžin Han održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Gadžin Han, br. 071-037-69/21-II). Skupština opštine Gadžin Han ima 33 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – GG sa 25.26% glasova i 10 osvojenih mandata. Sledi Politička organizacija Zaplanje moja kuća sa 8 mandata, pa SRS, koalicija DS – G17 PLUS i DSS sa po 5 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su formirali SPS – PUPS – GG, Politička organizacija Zaplanje moja kuća i DS – G17 PLUS sa ukupno 23 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 34.11% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede JS i DSS sa po 5 mandata, DS sa 4 mandata i koalicija oko SNS-a i Pokret jugoistočne Srbije – Bogata Srbija sa po 3 mandata. Republička koalicija je mogla da bude preslikana, međutim lokalnu preširoku vlast su formirali SPS – PUPS, JS i DS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvario je SPS sa 40.35% glasova i 16 osvojenih mandata. Sledi JS sa 8 mandata, koalicija SNS – PUPS – USS sa 7 mandata i koalicija DS – Zajedno za Srbiju – SPO sa 2 mandata. Iako su mogli da preslikaju republičku vladajuću većinu, lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali SPS i koalicija DS – Zajedno za Srbiju – SPO sa ukupno 18 mandata.

Tabela 92. Lokalne vlasti u opštini Gadžin Han

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0.5	0	Preširoka
2016.	NE	NE	0.2	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5.3 Opština Doljevac

U opštini Doljevac održani su izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Doljevac, br. 037-21/2021). Skupština opštine Doljevac ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 52.33% glasova i 22 osvojena mandata (samostalna većina). Slede DS i SRS sa po 5 mandata, koalicija SPS – PUPS – PSS sa 3 mandata i G17 PLUS sa 2 mandata. Lokalnu većinu je formirala NS, a predsednik i zamenik predsednika opštine su bili Goran Ljubić i Miloš Vukotić.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija URS – GG sa 64.33% glasova i 26 osvojenih mandata. Slede DS sa 5 mandata i koalicija oko SNS-a i SPS sa po 3 mandata. Lokalnu većinu je formirala koalicija URS - GG, a predsednik i zamenik predsednika opštine su bili Goran Ljubić i Miloš Vukotić koji su iz NS-a prešli u URS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 70.97% glasova i 27 osvojenih mandata. Po 4 mandata su osvojile koalicija oko SPS-a i koalicija DS – SDS – RS, a SRS je osvojila 2 mandata. Lokalnu većinu je formirala SNS, a predsednik i zamenik predsednika opštine su bili Goran Ljubić i Miloš Vukotić koji su iz prvo iz NS-a prešli u URS, a pred izbore 2016. godine i iz URS-a u SNS.

Tabela 93. Lokalne vlasti u opštini Doljevac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.35	0	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5.4 Opština Merošina

U opštini Merošina održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Merošina, br. 037-377/1). Skupština opštine Merošina ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 22.86% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede G17 PLUS i koalicija SPS – PUPS sa po 7 mandata, koalicija DSS – NS sa 4 mandata, DS i GG Za razvoj opštine Merošina - Miodrag Zdravković Mića Pop sa po 3 mandata i GG Novi ljudi – Radiša Ilić i GG Sve za Merošinu – Zoran Ristić sa po 2 mandata. Akteri iz republičke vlasti uz saradnju sa koalicijom DSS – NS i dve grupe građana su napravili preširoku vladajuću većinu sa 26 mandata. Lokalnu vlast su činili G17 PLUS, SPS – PUPS, DSS – NS, DS, GG Za razvoj opštine Merošina - Miodrag Zdravković Mića Pop i GG Novi ljudi – Radiša Ilić.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SPS sa 19.61% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede DS i URS sa po 8 mandata, SNS sa 4 mandata i SRS, Reformistička stranka, GG Budimo ljudi – Veljković Saša Sašinka i GG Socijalisti za Jugbogdanovačku reku sa po 2 mandata. U ovom mandatu skupštine 3 puta se menjala opštinska vlast. Prvu vladajuću većinu su formirali SPS, DS i URS, drugu većinu iste godine su formirali URS, GG Budimo ljudi – Veljković Saša Sašinka, i SNS,

a od 2013. godine lokalnu stabilnu vladajuću većini su činili akteri iz republičke vlasti SNS, SPS i URS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 21.43% glasova i 10 mandata. Sledi GG Naprednjaci Merošina sa 9 mandata, SPS sa 5 mandata, JS sa 4 mandata, GG Merošina 2020 sa 3 mandata i koalicija DSS – USS, DS, SRS i GG Merošina i selo sa po 2 mandata. Lokalnu minimalnu većinu su formirali SNS – NS, SPS, GG Merošina 2020 i GG Merošina i selo sa ukupno 20 mandata (bez JS). Od 2018. godine menjale su se većine u opštini sve do uvođenja privremenog organa i raspuštanja skupštine opštine.

Tabela 94. Lokalne vlasti u opštini Merošina

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna
2016.	DA	DA	0.75	0	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5 Opština Ražanj

U opštini Ražanj održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Ražanj, br. 021-10/21-02). Skupština opštine Ražanj je do 2012. godine imala 31 odborničko mesto, a posle 2012. godine ima 27 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 39.23% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – G17 PLUS i SRS sa po 5 mandata, zatim SPS, DSS i GG Verislav Velisavljević Verče sa po 2 mandata i JS sa 1 mandatom. Republička vlast nije bila u prilici da formira lokalnu većinu. Preširoku vladajuću lokalnu koaliciju formirali su NS, SPS, DSS i JS sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 50.30% glasova i 16 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi DS sa 3 mandata, a zatim GG Verislav Velisavljević Verče, koalicija SNS – PSS – BK, koalicija SPS – JS i DSS sa po 2 mandata. Iako je republička vlast mogla da se preslika, ipak su lokalnu preširoku većinu formirali NS i DSS sa ukupno 18 mandata. S obzirom da je NS mali partner iz republičke vlasti ne možemo ovu vladajuću većinu okarakterisati kao preslikanu s obzirom da su van lokalne vladajuće većine ostali i SNS i SPS – JS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je NS sa 58.78% glasova i 18 mandata (samostalna većina). Sledi GG Verislav Velisavljević Verče sa 3 mandata i koalicija SNS – PUPS, SPS i koalicija DS – LDP sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su napravili NS i GG Verislav Velisavljević Verče sa ukupno 21 mandatom.

U sva tri mandata predsednik opštine je bio Dobrica Stojković, a zamenik predsednika opštine Saša Milosavljević. I nakon izbora 2020. godine na koje je izašao kao GG Dobrica Stojaković ostao je predsednik opštine uz koalicionu saradnju sa SNS-om.

Tabela 95. Lokalne vlasti u opštini Ražanj

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	NE	NE	0	0	Preširoka
2016.	NE	NE	0	0	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.5.6 Opština Svrlijig

U opštini Svrlijig održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Svrlijig, br. 07-6/2021). Skupština opštine Svrlijig je do 2012. godine imala 37 odborničkih mesta, a nakon toga 27 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Ujedinjena seljačka stranka (USS) sa 26.12% glasova i 13 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS, DS, G17 PLUS i DSS sa po 4 mandata i NS sa 2 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da formira vlast i na lokalnom nivou. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su oformili USS, SRS i NS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je USS sa 41.63% glasova i 14 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – JS – NS sa 4 mandata i URS, DS i koalicija SNS – PSS – BK sa po 3 mandata. U lokalnoj preširokoj vladajućoj većini su uz USS bili i koalicija SNS – PSS – BK i URS sa ukupno 20 mandata. S obzirom da je USS mogao samostalno da formira lokalnu vlast, ne možemo ovu koaliciju zvati preslikanom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija USS – SNS sa 67.75% glasova i 20 osvojenih mandata (koaliciona lista je nosila ime lokalnog lidera USS-a Milije Miletića – „Ujedinjena seljačka stranka – Milija Miletić – Srpska napredna stranka „Odgovorno i iskreno za mladost, seljake, radnike i penzionere“). Slede koalicija SPS – NS – NSS sa 3 mandata, koalicija DS – DSS sa 2 mandata i JS i SRS sa po 1 mandatom. Lokalnu vlast je napravila koalicija USS – SNS.

Tabela 96. Lokalne vlasti u opštini Svrlijig

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Stabilna
2012.	DA	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.35	0.6	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.5.7 Grad Niš

U gradu Nišu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Niš, br. 1865-1/2021-07). Skupština grada Niša ima 61 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 26.8% glasova i 18 osvojenih mandata. Isti broj mandata (18) osvojila je i koalicija DS – SPO – SDP. Zatim slede G17 PLUS, koalicija DSS – NS i koalicija oko SPS-a sa po 7 mandata i LDP sa 4 mandata. Republička većina se preslikala na skupštinu grada Niša gde su minimalnu vladajuću većinu formirali DS – SPO – SDP, G17 PLUS i SPS sa ukupno 32 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 22.23% glasova i 17 osvojenih mandata. Sledi DS sa 15 mandata, URS sa 11 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 10 mandata i DSS i koalicija oko LDP-a sa po 4 mandata. Republička vlast je preslikana na skupštinu grada Niša. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, URS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 38 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 40.14% glasova i 28 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – JS sa 8 mandata, koalicija SDS – NPS – DS – LDP sa 7 mandata, SRS i GG Dosta je bilo sa po 5 mandata, koalicija DSS – Dveri sa 4 mandata, GG Iskreno za Niš sa 3 mandata i Ruska stranka sa 1 mandatom. Republička većina imala je dovoljno mandata da napravi minimalnu vladajuću većinu, a ona je i proširena podrškom SRS-a. Tako da su preširoku vladajuću većinu činile koalicija oko SNS-a, SPS – JS i SRS sa ukupno 41 mandatom.

Tabela 97. Lokalne vlasti u gradu Nišu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.6 Toplički okrug

5.3.3.6.1 Opština Blace

U opštini Blace održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Blace, br. III 01-037-681/2021 od 22.3.2021. godine). Skupština opštine Blace je do 2012. godine imala 29 odborničkih mesta, a od 2012. godine ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 35.43% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi DSS sa 7 mandata, SRS sa 5 mandata, G17 PLUS sa 3 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali DS i G17 PLUS sa 15 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 30.33% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede DSS sa 8 mandata, URS sa 5 mandata, SNS i SPS sa po 2 mandata i LDP i GG Narodni pokret Blace – Moja opština sa po 1 mandatom. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali DSS, URS, SNS i SPS sa ukupno 17 mandata. Čitav period mandata je bio obeležen sukobima u vladajućoj većini (B92, 2012).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – USS sa 54.84% glasova i 15 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija DS – Reformistička stranka sa 5 mandata, koalicija SDS – LDP – SPO sa 3 mandata i koalicija DSS – Dveri i SPS sa po 1 mandatom. Koalicija SNS - USS je samostalno formirala opštinsku vlast sa 15 mandata.

Tabela 98. Lokalne vlasti u opštini Blace

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.5	0	Minimalna
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna
2016.	DA	NE	0.5	0	Bez koalicije (Stabilna)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.6.2 Opština Žitorađa

U opštini Žitorađa održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Žitorađa, br. 037-676/21). Skupština opštine Žitorađa ima 31 odborničko mesto. Sva tri posmatrana skupštinska mandata su obeležile promene unutar vladajućih većina.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 24.73% glasova i 9 osvojenih mandata. Sledi NS sa 8 mandata, SRS sa 7 mandata, GG Da radimo i gradimo - Dobrivoje Mitić sa 3 mandata i DSS i G17 PLUS sa po 2 mandata. Prvu vladajuću većinu su činili NS, SRS i DSS. Zatim je

2009. godine predsednik opštine izabran iz reda DS-a, a razrešen je 2010. godine. Tada je izabran predsednik opštine sa liste GG Da radimo i gradimo - Dobrivoje Mitić, koji je razrešen 2011. godine kada je predsednik opštine opet postao odbornik sa liste DS-a. U ovom slučaju zbog prevelikog broja promena ne prikazujemo lokalnu vlast u tabeli.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.66% glasova i 11 mandata. Sledi SRS sa 5 mandata, SPS sa 4 mandata, URS sa 3 mandata i NS, SNS i JS i GG To je vaš izbor sa po 2 mandata. Prvu vladajuću većinu činili su DS, SPS, URS, NS i JS. Drugu vladajuću većinu nakon raspada odbora, u martu 2013. godine formirali su SDS (bivši odbornici DS-a), SRS, URS, NS i JS. Ni ova koalicija nije dugo potrajala pa su vladajuću većinu krajem 2014. godine vlast oformili SNS, SRS, NS i JS (Južne vesti, 2013; Južne vesti, 2014). Ni u ovom slučaju zbog prevelikog broja promena ne prikazujemo lokalnu vlast u tabeli.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 30.50% glasova i 11 mandata. Slede SRS sa 8 mandata, koalicija DS – SDS sa 4 mandata, SPS i SNP sa po 3 mandata i koalicija NS – SDPS sa 2 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su SNS i koalicija SPS – SNP. Međutim, tada izabrani predsednik opštine iz redova SNS-a razrešen je 2017. godine inicijativom odbornika iz SNS-a i izabran je novi predsednik opštine sa liste SRS-a koji je u međuvremenu prešao u SNS (Topličke vesti, 2017). I zbog ovih dešavanja u okviru odborničkih grupa i samih političkih partija, preskočićemo definisanje lokalnih koalicija.

Tabela 99. Lokalne vlasti u opštini Žitorađa

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.					*****
2012.					*****
2016.					*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Više različitih skupštinskih većina, preletanje odbornika - nemoguće utvrditi brojeve odbornika.

5.3.3.6.3 Opština Kuršumljija

U opštini Kuršumljija održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Kuršumljija, br. 02 037-8/4; Službeni list opštine Kuršumljija, br. 14/08, 9/12, 23/16, 25/16). Skupština opštine Kuršumljija imala je do 2016. godine 37 odborničkih mesta, a od 2016. godine ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 16.95% glasova i 7 osvojenih mandata. Slede DSS, DS i GG Borci Gvozdeni puk – DHSS sa po 6 mandata, GG Zajedno za Kuršumljiju sa 5 mandata, NS sa 4 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata. U periodu od 4 godine, formirane su 4 različite vladajuće većine. Prvo su vlast činili SRS, DSS i GG Borci Gvozdeni puk, zatim DS, SPS i GG Borci Gvozdeni puk. Treću većinu su formirali NS, DSS i GG Zajedno za

Kuršumliju, a četvrtu većinu SPS, GG Zajedno za Kuršumliju i GG Borci Gvozdeni puk. U ovom slučaju zbog prevelikog broja promena ne prikazujemo lokalnu vlast u tabeli.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 30.89% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede DS sa 8 mandata i DSS, URS i koalicija SPS – PUPS – JS sa po 5 mandata. Iako je mogla da se preslika republička koalicija na lokalni nivo, minimalnu lokalnu vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – NS i DSS sa 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS – PUPS sa 44.92% glasova i 14 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – JS i koalicija DSS – Dveri sa po 3 mandata, NS sa 2 mandata i SRS, koalicija DS – RS i koalicija Rusinska demokratska stranka i To smo mi – prirodni pokret (Gvozdeni puk za opstanak Kuršumlije) sa po 1 mandatom. Lokalnu vladajuću preširoku koaliciju formirali su koalicija SNS – SDPS – PUPS i koalicija SPS – JS sa ukupno 17 mandata.

Tabela 100. Lokalne vlasti u opštini Kuršumlija

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.					*****
2012.	DA	NE	0.35	0.15	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Više različitih skupštinskih većina

5.3.3.6.4 Grad Prokuplje

U gradu Prokuplju održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Grad Prokuplje, br. 016-13/2021). Skupština grada Prokuplje ima 55 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 30.78% glasova i 20 osvojenih mandata. Slede SRS sa 17 mandata, G17 PLUS sa 6 mandata, koalicija oko SPS-a sa 5 mandata, DSS sa 4 mandata i koalicija NS – SPO sa 3 mandata. Republička vladajuća većina je preslikala koaliciju i na lokalni nivo. Stabilnu vladajuću većinu su formirali DS, G17 PLUS i koalicija oko SPS-a sa 31 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 24.99% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede koalicija SNS – PSS – BK sa 12 mandata, SPS sa 9 mandata, URS sa 8 mandata, koalicija Pokret za jug – NS sa 6 mandata, DSS sa 3 mandata i Crnogorska partija sa 1 mandatom. Republička vlast je mogla da preslika većinu i na lokalni nivo, ali se to nije desilo. Preširoku lokalnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS, URS i DSS sa 36 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 47.71% glasova i 30 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – JS sa 6 mandata, koalicija DS –

Reformistička stranka sa 5 mandata, GG Svi za Prokuplje i koalicija SDS – LDP – Levica Srbije sa po 4 mandata, GG Moj izbor – moj grad – pokret za jug sa 3 mandata i Crnogorska partija, Ruska stranka i Srpsko Ruski pokret sa po 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i koalicija SPS – JS sa ukupno 36 mandata.

Tabela 101. Lokalne vlasti u gradu Prokuplju

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Stabilna
2012.	NE	NE	0	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.7 Pirotski okrug

5.3.3.7.1 Opština Babušnica

U opštini Babušnica održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Babušnica, br. 037-9-5/2021-4 od 8.4.2021. godine). Skupština opštine Babušnica je imala 37 odborničkih mesta do 2016. godine, a od 2016. godine ima 23 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvario je G17 PLUS sa 20.00% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede NS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata, zatim DSS, SRS i koalicija SPO – GG sa po 4 mandata, DS sa 3 mandata i Demokratska partija Bugara sa 1 mandatom. Republička većina nije imala dovoljno mandata da preslika koaliciju i na lokalni nivo. Preširoku vladajuću koaliciju formirali su NS, SPS – PUPS, DSS, SRS, SPO – GG i Demokratska partija Bugara sa ukupno 25 mandata. Od 2009. godine G17 PLUS je zamenio u lokalnoj vlasti NS i SRS i formirana je koalicija sa 22 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 18.18% glasova i 8 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – PUPS sa 7 mandata, zatim DS i koalicija SPO – Pokret radnika i seljaka sa po 5 mandata, URS i NS sa po 4 mandata i DSS i JS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku većinu su formirali partneri iz republičke koalicije SNS, SPS – PUPS, SPO – Pokret radnika i seljaka i URS sa ukupno 24 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPO sa 27.98% glasova i 8 osvojenih mandata. Sledi SPS sa 5 mandata, koalicija NS – PS – Demokratska partija Bugara sa 4 mandata, SDPS i koalicija DS – Aktivna Srbija sa po 2 mandata i SDS i Ruska stranka sa po 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su oformili SNS – SPO i SPS sa 13 mandata.

Tabela 102. Lokalne vlasti u opštini Babušnica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka
2012.	DA	DA	0.7	0.25	Preširoka
2016.	DA	DA	0.5	0.15	Minimalna

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.7.2 Opština Bela Palanka

U opštini Bela Palanka održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. godine i dva puta 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bela Palanka, br. 037-4/2021-IV/02). Skupština opštine Bela Palanka ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 31.09% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – PUPS – JS sa 9 mandata, SRS sa 5 mandata, GG Koalicija za Belu Palanku i DSS sa po 2 mandata. Republička većina je mogla da se preslika na lokalni nivo, ali su lokalnu minimalnu vladajuću većinu oformili SPS – PUPS – JS, SRS i DSS sa ukupno 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 35.15% glasova i 12 osvojenih mandata. Isti broj mandata (12) osvojila je i koalicija SPS – PUPS – JS. Sledi SNS sa 3 mandata i GG Koalicija za Belu Palanku sa 2 mandata. Iako su koalicija SPS – PUPS – JS i SNS imali dovoljno mandata za većinu, jedan od odbornika JS je potpisao koalicioni sporazum sa DS-om i GG Koalicija za Belu Palanku (RTS, 2012). Za predsednika opštine izabran je Goran Miljković sa liste DS-a koji je u međuvremenu prešao u SDS.

Na prvim izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SDS sa 14 osvojenih mandata, SNS je dobio 7 mandata, SPS 5 mandata, JS 2 mandata i Grupa građana 1 mandat. Nakon brojnih nepravilnosti sud je poništio izbore i uveo prinudnu upravu (Južne vesti, 2016a). Do raspisivanja novih izbora, ceo odbor SDS-a, predvođen bivšim predsednikom opštine Goranom Miljkovićem prešao je u SNS (Južne vesti, 2016b). Na ponovljenim izborima SNS je osvojio 76.03% glasova i 24 mandata. Izborni prag je prešla još samo koalicija SPS – JS i osvojila 5 mandata.

Tabela 103. Lokalne vlasti u opštini Bela Palanka

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	0	X	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	NE	0.35	0.65	Bez koalicije (Preširoka)

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka
 ***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.7.3 Opština Dimitrovgrad

U opštini Dimitrovgrad održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opština Dimitrovgrad od 2.3.2021. godine). Skupština opštine Dimitrovgrad ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 36.03% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede SRS, DSS i Demokratska partija Bugara sa po 4 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata i Partija Bugara Srbije sa 2 mandata. Minimalnu vladajuću većinu formirali su partneri iz republičke vlasti, DS – G17 PLUS i SPS – PUPS sa ukupno 15 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 40.53% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede URS sa 6 mandata, koalicija SNS – DSS sa 4 mandata i koalicija SPS – SDPS, koalicija LDP – Partija Bugara Srbije – SPO i GG Pravda i solidarnost – Zoran Đurov sa po 2 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vlast, pa su lokalnu minimalnu koaliciju formirali DS, koalicija SPS – SDPS i GG Pravda i solidarnost – Zoran Đurov sa ukupno 17 mandata, a za predsednika opštine izabran je Vladica Dimitrov iz DS-a. Ova vladajuća većina je promenjena 2013. godine. Deo odbornika DS-a je prešao u Zajedno za Srbiju (ZZS) i lokalnu većinu uz njih su činili LDP, Demokratska partija Bugara - URS, SNS i DSS i imali su većinu sa 18 od 29 odbornika (Južne vesti, 2013a). Vladica Dimitrov je u međuvremenu nakon DS-a i ZZS prešao u SNS (Južne vesti, 2013b). U tabeli predstavljamo drugu vladajuću koaliciju.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 46.11% glasova i 14 osvojenih mandata na listi koju je predvodio Vladica Dimitrov (bivši predsednik opštine ispred DS-a). Sledi Demokratska partija Bugara sa 6 mandata, koalicija Zoran Petrov – DS sa 4 mandata, SPS i PS – JS sa po 2 mandata i GG Carigrade misli slobodno sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS, SPS i PS – JS sa ukupno 18 mandata.

Tabela 104. Lokalne vlasti u opštini Dimitrovgrad

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	NE	0.8	0.35	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.7.4 Grad Pirot

U gradu Pirotu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Pirot, br. 037-12/2021). Skupština grada Pirotu ima 56 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Za Pirot – mr Vladan Vasić (G17 PLUS – SPO) sa 38.31% glasova i 26 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 16 mandata, DS sa 9 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata. Prvu preširoku lokalnu vladajuću većinu su formirali koalicija Za Pirot – mr Vladan Vasić (G17 PLUS – SPO), DS i SPS – PUPS sa ukupno 40 mandata. U tabeli ćemo predstaviti ovu koaliciju koja je trajala do 2011. godine kada je Vladan Vasić ušao u URS (G17 PLUS i SPO postali odbornici URS-a) i formirao većinu sa SPS – PUPS i SRS (Danas, 2008a; Istinomer, Vladan Vasić).

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je URS (Koalicija za Pirot - Vladan Vasić) sa 33.87% glasova i 23 osvojena mandata. Sledi SNS sa 10 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 7 mandata, DS sa 5 mandata, GG Pirotka nova snaga i GG Pokret za Pirot sa po 4 mandata i GG Pirotski naprednjaci – Vreme je za promene sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su činili URS, SPS – PUPS i GG Pirotski naprednjaci sa 33 mandata. Nakon prelaska odbornika iz odborničkih grupa i formiranja novih tokom 2013. i 2014. godine, lokalna vlast je imala podršku 42 odbornika (JugMedia, 2014).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Koalicija za Pirot – Vladan Vasić (nakon republičkih izbora 2014. i prestanka postojanja URS-a, Vladan Vasić je reaktivirao i na izbore izašao kao Koalicija za Pirot) sa 23 osvojena mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 21 mandatom, SPS sa 5 mandata, GG Pirotka nova snaga sa 4 mandata i koalicija SDS – LDP sa 3 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću koaliciju formirali su Koalicija za Pirot, SPS i koalicija SDS – LDP sa ukupno 31 mandatom. Od 2017. godine deo vladajuće većine je i koalicija oko SNS-a, tako da je u opoziciji ostala samo GG Pirotka nova snaga sa 4 mandata (Zirojević, 2017). U tabeli predstavljamo drugu koaliciju. Važno je napomenuti i da je dugogodišnji predsednik opštine/gradonačelnik Vladan Vasić (Koalicija za Pirot – URS) pred izbore 2020. godine ušao u SNS (Južne vesti, 2020).

Tabela 105. Lokalne vlasti u gradu Pirotu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.8 Jablanički okrug

5.3.3.8.1 Opština Bojnik

U opštini Bojnik održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bojnik, br. 04 037-6/21). Skupština opštine Bojnik ima 27 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret za promene – Nebojša Radonjić sa 6 osvojenih odborničkih mandata. Slede SRS i Alijansa demokrata sa 5 mandata, DS i DSS sa po 4 mandata, G17 PLUS sa 2 mandata i NS sa 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali SRS, Alijansa demokrata i DSS sa ukupno 14 mandata. Međutim, ubrzo je došlo do promene lokalne vlasti tokom 2008. godine pa su lokalnu vladajuću većinu formirali GG Pokret za promene – Nebojša Radonjić, DS i G17 PLUS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 36.215 glasova i 11 osvojenih mandata. Slede SNS i URS sa po 5 mandata, DSS sa 4 mandata i SPS sa 2 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da formira lokalnu vlast, pa su minimalnu lokalnu većinu formirali SNS, URS i DSS sa 14 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – USS sa 45.86% glasova i 15 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede GG Milomir Ljubić – Složno sa 6 mandata, SPS sa 3 mandata, GG Pokret za promene – Nebojša Radonjić sa 2 mandata i GG Novi ljudi za novi Bojnik – Jovica Nikolić sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS – USS i SPS sa ukupno 18 mandata.

Tabela 106. Lokalne vlasti u opštini Bojnik

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	1	X	Minimalna
2012.	DA	NE	0.65	0	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.8.2 Opština Vlasotince

U opštini Vlasotince održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Vlasotince, br. 01 02-60-1). Skupština opštine Vlasotince ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 22.67% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede SRS sa 9 mandata, NS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – Socijalistička narodna stranka sa 6 mandata, G17 PLUS sa 5 mandata, DSS i GG dr Rakić – adv. Pešić sa po 3 mandata. Prvu vladajuću većinu su oformili SRS, NS, SPS – PUPS – Socijalistička narodna stranka, DSS i GG dr

Rakić – adv. Pešić sa ukupno 28 mandata. Međutim, 2009. godine promenjena je skupštinska većina i novu minimalnu vladajuću većinu su činili partneri iz republičke vlasti – DS, SPS – PUPS - Socijalistička narodna stranka i G17 PLUS sa ukupno 23 mandata. Drugu, dugotrajniju većinu predstavljamo u tabeli.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 24.41% glasova i 12 osvojenih mandata. Koalicija SPS – PUPS je imala 10 mandata, GG Privrednici Vlasotinca 7 mandata, URS 6 mandata, zatim SNS i NS sa po 5 mandata. U toku mandata skupštine od 4 godine promenjeno je ukupno 6 različitih vladajućih većina. Zbog toga ne predstavljamo nalaze u tabeli ispod i ne merimo indekse.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS – SPO sa 38.91% glasova i 21 osvojenim mandatom. Slede koalicija SPS – JS i koalicija SDS – Mi držimo reč sa po 10 mandata i NS sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – PUPS – SPO, koalicija SPS – JS i NS sa ukupno 35 mandata.

Tabela 107. Lokalne vlasti u opštini Vlasotince

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.					*****
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Šest različitih većina za 4 godine

5.3.3.8.3 Opština Lebane

U opštini Lebane održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Kabinet predsednika opštine Lebane od 10.3.2021. godine). Skupština opštine Lebane ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 30.31% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede DS sa 7 mandata, koalicija G17 PLUS – SPO – GG sa 6 mandata, DSS i NS sa po 3 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 2 mandata. Republička vladajuća koalicija nije mogla da formira lokalnu vlast, pa je stabilnu lokalnu vladajuću većinu oformila koalicija DS, G17 PLUS – SPO – GG, DSS i NS sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SPS sa 19.56% glasova i 7 osvojenih mandata. Isti broj mandata osvojila je i DS. Slede DSS sa 6 mandata, zatim URS i GG dr Goran Janjić sa po 4 mandata i koalicija oko SNS-a sa 3 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali URS, DSS, DS i GG dr Goran Janjić. Već 2013. godine u lokalnu vlast ulazi SNS umesto DS-a i vladajuću većinu formiraju GG dr Goran Janjić, SPS, SNS, URS i DSS. Tokom 2014. godine u lokalnoj koaliciji ostaju GG dr Goran Janjić, SPS i SNS. Predstavljamo u tabeli poslednju većinu koja je i najdugotrajnija.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 33.84% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi koalicija SPS – JS sa 10 mandata, GG Goran Janjić sa 5 mandata i GG Gojko Marjanović i GG Ljubiša Spasić sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i koalicija SPS – JS sa ukupno 22 mandata.

Tabela 108. Lokalne vlasti u opštini Lebane

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.6	0	Stabilna
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.8.4 Grad Leskovac

U gradu Leskovcu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Leskovac, br. 346/2021-05). Skupština grada Leskovca ima 75 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 28.43% glasova i 25 osvojenih mandata. Slede SRS sa 23 mandata, koalicija DSS – NS sa 9 mandata, koalicija SPS – PUPS – PSS sa 6 mandata i koalicija Socijalistička narodna stranka – Socijaldemokratska partija sa 5 mandata. Prvu vladajuću većinu su oformili SRS, DSS – NS, SPS – PUPS – PSS i Socijalistička narodna stranka – Socijaldemokratska partija. Već u martu 2009. godine je izmenjena skupštinska većina i novu minimalnu većinu su formirali DS, NS, G17 PLUS, SPS – PUPS – PSS i Socijaldemokratska partija. U tabeli prikazujemo drugu vladajuću većinu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.44% glasova i 22 osvojena mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 18 mandata, koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 12 mandata, URS sa 11 mandata i JS, koalicija – NS – ZEP – Zeleni i DSS sa po 4 mandata. Prvu vladajuću većinu su oformili DS, SPS – PUPS – SDPS i URS. Tokom 2012. godine je promenjena vladajuća većina. Novu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, SPS – PUPS – SDPS, URS, NS, JS i DSS sa ukupno 53 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 44.94% glasova i 37 osvojenih mandata. Slede SPS sa 10 mandata, JS sa 7 mandata, SDS i NS sa po 6 mandata, koalicija DS – Reformistička stranka i SRS sa po 4 mandata i Romska stranka Jedinstvo sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a, SPS, NS i Romska stranka Jedinstvo sa ukupno 54 mandata.

Tabela 109. Lokalne vlasti u gradu Leskovcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka
2016.	DA	DA	0.85	0.5	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.8.5 Opština Medveđa

U opštini Medveđa održani su redovni lokalni izbori 2008. i 2012. godine i vanredni izbori 2015. godine (RZS; Opštinska uprava Medveđa, br. 037-19/2021). Skupština opštine Medveđa ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – GG Za gornju Jablanicu sa 34.04% glasova i 14 osvojenih mandata. Sledi G17 PLUS sa 8 mandata, Partija za demokratsko delovanje (PDD) sa 5 mandata, NS i GG LDI sa po 3 mandata i SRS sa 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu činili su DS – GG Za gornju Jablanicu i PDD sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Za gornju Jablanicu – Slobodan Drašković sa 43.75% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede DS i PDD sa po 6 mandata, URS sa 4 mandata i SNS sa 3 mandata. Vlast su formirali GG Za gornju Jablanicu – Slobodan Drašković i PDD sa ukupno 22 mandata. Predsednik opštine Slobodan Drašković u prethodna dva mandata je preminuo krajem 2014. godine.

Na vanrednim izborima 2015. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS – PUPS sa 60.12% glasova i 22 osvojena mandata (samostalna većina). Slede Demokratska partija i GG Za gornju Jablanicu sa po 5 mandata i koalicija PDD – DUA sa 3 mandata. Vladajuću preširoku većinu su formirali koalicija SNS – SPS – PUPS i koalicija PDD – DUA sa ukupno 25 mandata.

Tabela 110. Lokalne vlasti u opštini Medveđa

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	NE	0.5	0	Minimalna
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka
2015.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.8.6 Opština Crna Trava

U opštini Crna Trava održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Crna Trava, br. 037-19/2021.01). Skupština opštine Crna Trava ima 19 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DSS – NS sa 63.02% glasova i 12 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SRS sa 4 mandata, G17 PLUS sa 2 mandata i DS sa 1 mandatom. Vlast je samostalno oformila koalicija DSS – NS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 67.78% glasova i 14 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SNS sa 3 mandata i SPS sa 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su formirale sve tri stranke sa svih 19 mandata. Zbog toga što je DSS mogla samostalno da formira vlast, ne računamo indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije za ovaj primer lokalne vlasti.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 88.29% glasova i 17 mandata. SPS je osvojio 2 mandata. Na izborima su učestvovala samo ove dve izborne liste. Važno je napomenuti da Slavoljub Blagojević, predsednik opštine u prethodna dva mandata iz reda DSS-a u međuvremenu prešao u SNS. Vlast je formirala samo SNS.

Tabela 111. Lokalne vlasti u opštini Crna Trava

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Bez koalicije (Preširoka)*****
2012.	DA	DA	X	X	Preširoka
2016.	DA	NE	0.5	0.75	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.9 Pčinjski okrug

5.3.3.9.1 Opština Bosilegrad

U opštini Bosilegrad održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opštinsko veće Bosilegrad od 19.3.2021. godine). Skupština opštine Bosilegrad ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 54.00% glasova i 19 mandata (samostalna većina). Slede DS sa 6 mandata, G17 PLUS sa 3 mandata, Demokratski savez Bugara sa 2 i SRS sa 1 mandatom. Vlast je samostalno formirala DSS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 53.94% glasova i 18 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede DS sa 5 mandata, SPS sa 4 mandata i SDPS i koalicija URS – PUPS sa po 2 mandata. Vlast je samostalno formirala DSS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 65.09% glasova i 21 osvojenim mandatom. Mandate je još samo osvojila koalicija SNS – SDPS sa ukupno 10 mandata. Još je samo SPS učestvovao na izborima. Lokalnu većinu oformili su zajedno DSS i SNS – SDPS. Ipak s obzirom da je DSS mogao sam da formira vlast u ovom slučaju ne računamo indeks preslikanosti republičke vlasti. Vladimir Zaharijev je bio predsednik opštine od 2008. do 2020. godine i na izbore 2020. godine izašao je na izbore u koaliciji sa SNS-om.

Tabela 112. Lokalne vlasti u opštini Bosilegrad

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Bez koalicije (Stabilna)
2012.	NE	NE	X	X	Bez koalicije (Stabilna)
2016.	DA	NE	X	X	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalna pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.9.2 Opština Bujanovac

U opštini Bujanovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opština Bujanovac od 29.4.2021. godine). Skupština opštine Bujanovac ima 41 odborničko mesto. Kao što smo naveli na početku poglavlja, za JLS gde partije nacionalnih manjina osvajaju više od 50% glasova na izborima, za njih nećemo računati indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije. Samo ćemo predstaviti rezultate lokalnih izbora.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je PDD sa 28.20% glasova i 13 mandata. Slede koalicija oko SRS-a sa 9 mandata, Pokret za demokratski progres (PDP) sa 6 mandata, zatim GG Stojanča Arsić, Demokratska unija Albanaca (DUA) i koalicija DS – G17 PLUS sa po 3 mandata, DSS sa 2 mandata, koalicija Demokratska partija Albanaca i Nacionalna demokratska partija i Ujedinjena partija Roma sa po 1 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je Demokratska partija (DP) sa 23.62% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede PDD sa 9 mandata, PDP sa 6 mandata, GG Stojanča Arsić sa 5 mandata, koalicija DS – SPS – SDPS – GG sa 3 mandata i koalicija SNS – NSS sa 2 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija PDD – DUA sa 28.93% glasova i 12 mandata. Slede Demokratska partija Albanaca sa 10 mandata, koalicija oko SNS-a sa 7 mandata, GG Stojanča Arsić sa 5 mandata, PDP sa 4 mandata, koalicija SPS – JS – SPO sa 2 mandata i Ujedinjena partija Roma sa 1 mandatom.

5.3.3.9.3 Opština Vladičin Han

U opštini Vladičin Han održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Vladičin Han, br. 037-10/2021-03). Skupština opštine Vladičin Han ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 16.79% glasova i 7 osvojenih mandata. Isti broj mandata (7) osvojila je i DS. Slede DSS i NS sa po 4 mandata i koalicija SPS – PUPS, koalicija LDP – GG Vratimo osmeh Hanu, G17 PLUS, GG Glas za spas i GG dr Slađan Marinković „Čaka“ sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS – G17 PLUS, SPS – PUPS, DSS, NS i GG Vratimo osmeh Hanu sa ukupno 24 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 26.70% glasova i 13 mandata. Slede SPS sa 8 mandata, SNS sa 6 mandata, zatim GG Vladičin Han – URS, LDP i DSS sa po 3 mandata i Nijedan od ponuđenih odgovora sa 1 mandatom. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali SNS, DSS, SPS, GG Vladičin Han – URS i NOPO sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – JS sa 39.57% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede DS sa 6 mandata, SPS sa 4 mandata, GG Stana Miljković – Istina i GG Probudi se Han – Veličković Nenad sa po 3 mandata, PS sa 2 mandata i Jedinствена Ruska stranka sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – JS i DS sa ukupno 24 mandata. Svi odbornici DS-a su ubrzo prešli u SNS (Južne vesti, 2016c).

Tabela 113. Lokalne vlasti u opštini Vladičin Han

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna
2016.	DA	NE	0.5	0.25	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.9.4 Grad Vranje

U gradu Vranju održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Vranje, br. 037-9/2021). Skupština grada Vranja ima 65 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 22.10% glasova i 16 osvojenih mandata. Isti broj mandata (16) osvojila je i DS. Slede SPS sa 13 mandata, DSS sa 8 mandata, NS sa 7 mandata i G17 PLUS sa 5 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su partneri iz republičke vlasti DS, SPS i G17 PLUS i NS sa ukupno 41 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SPS-a sa 26.81% glasova i 21 osvojenim mandatom. Slede koalicija oko DS-a i koalicija oko SNS-a sa po 14 mandata, URS sa 11 mandata i DSS sa 5 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i koalicija oko SPS-a sa ukupno 35 mandata. Od 2014. godine SNS nije bio deo vladajuće većine. SPS je uz DS i 6 odbornika koji su napustili SNS-a formirala vladajuću većinu. U tabeli prikazujemo drugu većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 47.95% glasova i 35 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS sa 15 mandata, JS sa 7 mandata, DS sa 4 mandata, koalicija SDS – LDP sa 3 mandata i Zelena stranka sa 1 mandatom. Koalicija oko SNS-a je formirala preširoku vladajuću većinu uz podršku SDS-a (Bjeletić, 2016). Od 2018. godine vladajuću većinu su činili i SPS i JS.

Tabela 114. Lokalne vlasti u gradu Vranju

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.3.9.5 Opština Preševo

U opštini Preševo održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Preševo, br. IV). Skupština opštine Preševo ima 38 odborničkih mesta. Kao što smo naveli na početku poglavlja, za JLS gde partije nacionalnih manjina osvajaju više od 50% glasova na izborima, za njih nećemo računati indeks preslikanosti i indeks preširoke koalicije. Samo ćemo predstaviti rezultate lokalnih izbora.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je PDD sa 34.19% glasova i 13 osvojenih mandata. Sledi Demokratska partija Albanaca (DPA) sa 12 mandata, Albanski nacionalni pokret sa 6 mandata, Demokratska unija doline sa 5 mandata i koalicija oko SRS-a sa 2 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DPA sa 41.11% glasova i 17 osvojenih mandata. Slede PDD sa 10 mandata, DPA sa 6 mandata, GG RD sa 3 mandata i Demokratska unija doline sa 2 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je DPA sa 31.83% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede Alternativa za promene sa 11 mandata, PDD sa 10 mandata, koalicija BDL – DUD sa 2 mandata i Demokratska unija Albanaca sa 1 mandatom.

5.3.3.9.6 Opština Surdulica

U opštini Surdulica održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Surdulica, br. 012-49/21-02). Skupština opštine Surdulica ima 35 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Za našu Surdulicu sa osvojenih 10 mandata. Sledi DS sa 9 mandata, SRS sa 8 mandata, DSS sa 5 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su GG Za našu Surdulicu, DS i koalicija SPS – PUPS sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SPS sa 67.07% glasova i 27 osvojenih mandata. Slede DS sa 4 mandata i URS i SNS sa po 2 mandata. SPS je formirao preširoku vlast zajedno sa DS-om.

Na izborima 2016. godine učestvovalo je 6 izbornih listi, a samo dve su preskočile izborni prag. SPS je osvojio 60.08% glasova i imao 22 mandata, a SNS je osvojio 34.29% glasova i imao 13 mandata. SPS je samostalno oformio vlast.

Tabela 115. Lokalne vlasti u opštini Surdulica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka
2012.	NE	NE	0.35	0	Preširoka
2016.	NE	NE	0.5	0	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.3.9.7 Opština Trgovište

U opštini Trgovište održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Trgovište, br. 020-2/2021). Skupština opštine Trgovište ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DSS sa 26.99% glasova i 7 osvojenih mandata. Slede G17 PLUS sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS i DS sa po 4 mandata, NS sa 3 mandata i SRS sa 2 mandata. Prvu lokalnu vladajuću većinu formirali su akteri iz republičke većine G17 PLUS, DS, SPS – PUPS i NS sa 16 mandata. Tokom 2010. godine promenjena je vladajuća većina, pre toga su svi odbornici SRS-a prešli u SNS i novu minimalnu vladajuću većinu su formirale DSS, NS i SNS uz podršku jednog odbornika DS-a koji je napustio tu odborničku grupu (Južne vesti, 2010). Iako je republička većina bila preslikana u prvom delu mandata skupštine, ipak ćemo u tabeli predstaviti promenjenu skupštinsku većinu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija URS – SDP Srbije sa 36.88% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede DS sa 6 mandata, SPS sa 5 mandata i koalicija SNS – Reformistička stranka sa 4 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali DS, SPS i koalicija SNS – Reformistička stranka sa 15 mandata. Iako je zamenik predsednika opštine iz redova DS-a brzo podneo ostavku, odbornici DS-a su nastavili da podržavaju lokalnu većinu (Južne vesti, 2012; Diković, 2012).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 79.60% glasova i 21 osvojenim mandatom. Slede SPS sa 3 mandata i koalicija DS – JS sa 1 mandatom. Lokalnu većinu je činila samo koalicija oko SNS-a.

Tabela 116. Lokalne vlasti u opštini Trgovište

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna
2012.	DA	DA	0.5	0	Stabilna
2016.	DA	NE	0.35	0	Bez koalicije (Preširoka)*****

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalna pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

5.3.4 Region Vojvodine

Kao što smo naveli u objašnjenju metodologije za izradu preslikanosti koalicija, za jedinice lokalne samouprave iz Regiona Vojvodine računacemo i indeks preslikanosti pokrajinske vlade na lokalne koalicije. Posebno je važno jer su se do 2016. godine poslanici birali po kombinovanom izbornom sistemu (60 pokrajinskih poslanika po dvokružnom većinskom izbornom sistemu, a 60 pokrajinskih poslanika po proporcionalnom izbornom sistemu). Izmenama Statuta AP Vojvodine 2014. godine („Sl. list AP Vojvodine“, br. 20/2014) i Pokrajinskom skupštinskom odlukom o izboru poslanika u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine („Sl. list AP Vojvodine“, br. 23/2014), svih 120 pokrajinskih poslanika se bira po proporcionalnom izbornom modelu sa AP Vojvodinom kao jednom izbornom jedinicom. Ovde ćemo moći i da direktno testiramo da li postoji uticaj izbornog sistema na preslikavanje lokalnih koalicija.

Ovde ćemo predstaviti i ko je činio pokrajinske vlade od 2008. godine (do 2009. Izvršno veće AP Vojvodine, od 2009. do 2014. Vlada AP Vojvodine, od 2004. Pokrajinska Vlada).

Pokrajinsku vladu 2008. godine formirali su koalicija oko DS-a (LSV, G17PLUS, SPO, SDP) sa 64 mandata (23 po proporcionalnom i 41 po većinskom izbornom sistemu), Mađarska koalicija (SVM, DSVM, DZVM) sa 9 mandata, koalicija Zajedno za Vojvodinu sa 6 mandata, SPS sa 5 mandata i LDP sa 1 mandatom. Formirana je izuzetno preširoka pokrajinska vlada sa 85 od 120 mandata.

Pokrajinsku vladu 2012. godine formirali su koalicija oko DS-a sa 58 mandata (16 po proporcionalnom i čak 42 od 60 po većinskom izbornom sistemu), LSV sa 10 mandata i SVM sa 7 mandata. Iako je prvobitno i SPS bio uključen u pokrajinsku vlast, nakon objavljivanja republičke vlasti sa SNS-om, oni su otišli u opoziciju (Jovović, 2012: 93). Takođe je formirana preširoka koalicija sa 75 mandata koja je mogla da bude manja makar za jednog od partnera.

Pokrajinsku vladu 2016. godine nakon izbora koji su održani po proporcionalnom izbornom sistemu formirali su koalicija oko SNS-a sa 63 mandata koja i samostalno ima većinu, ali i koalicija oko SPS-a sa 12 i SVM sa 6 mandata. Još jedan primer preširoke koalicije na pokrajinskom nivou koja je preslikana sa republičkog nivoa.

Važno je napomenuti da SVM nije bio deo vladajuće većine na republičkom nivou od 2012. do 2014. godine. Od 2014. godine je ponovo bio deo republičke većine. U velikom broju jedinica lokalne samouprave u AP Vojvodini su menjane skupštinske većine u periodu 2012-2016. godina.

5.3.4.1 Severno – Bački okrug

5.3.4.1.1 Opština Bačka Topola

U opštini Bačka Topola održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Bačka Topola, br. 037-10/2021-V; Službeni list opštine Bačka Topola, br. 6/12, 7/12, 9/12, 3/12, 4/12, 6/12, 15/14, 16/14, 4/16, 8/16, 9/16). Skupština opštine Topola ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Mađarska koalicija (Savez vojvođanskih Mađara – SVM, Demokratska stranka vojvođanskih Mađara – DSVM, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara – DZVM) sa 47.32% glasova i 22 osvojena mandata (samostalna većina). Slede koalicija DS – Liga socijaldemokrata Vojvodina (LSV) sa 9 mandata, SRS sa 7 mandata i koalicija DSS – SPS sa 3 mandata. Lokalnu preširoku većinu su formirali Mađarska koalicija i koalicija DS – LSV sa ukupno 31 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 30.88% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede DS sa 7 mandata, LSV sa 5 mandata, koalicija oko SNS-a sa 4 mandata, GG dr Hadži Janoš, Udruženi penzioneri i socijalna pravda i koalicija SPS – PUPS – JS sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali SVM, DS i SPS – PUPS – JS sa ukupno 27 mandata. Krajem 2014. godine izmenjena je vladajuća većina. Novu minimalnu vladajuću većinu su formirali u skladu sa novom republičkom vladom SVM, koalicija oko SNS-a i SPS – PUPS – JS. U tabeli ćemo prikazati rezultate za drugu vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SVM – DS sa 33.10% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi koalicija SNS – SDPS – SPO sa 12 mandata, SPS i GG Savez građana sa po 4 mandata i DZVM i koalicija LSV – SDS sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku koaliciju su formirali koalicija SNS – SDPS – SPO i SVM sa 27 mandata.

Tabela 117. Lokalne vlasti u opštini Bačka Topola

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.85	0.85	Preširoka	0.85
2012.	DA	DA	1	1	Minimalna	0.35
2016.	DA	NE	0.8	0.5	Preširoka	0.65

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.1.2 Opština Mali Idoš

U opštini Mali Idoš redovni lokalni izbori održani su 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Mali Idoš, br. 037-3/2021-03). Skupština opštine Mali Idoš ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Mađarska koalicija sa 37.99% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede DS sa 7 mandata, SRS sa 3 mandata, SPS sa 2 mandata i Crnogorska partija sa 1 mandatom. Vladajuću minimalnu koaliciju su formirali Mađarska koalicija i SPS sa ukupno 14 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 25.93% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede DS sa 5 mandata, SPS i GG Mali akcionari i oštećeni radnici, poljoprivrednici i poniženi građani opštine Mali Idoš sa po 3 mandata, SNS i URS sa po 2 mandata i JS i Crnogorska partija sa po 1 mandatom. Prvu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS, URS, GG Mali akcionari i oštećeni radnici, poljoprivrednici i poniženi građani opštine Mali Idoš i JS sa ukupno 14 mandata. Drugu, novu minimalnu vladajuću većinu su činili SVM, SNS i SPS sa ukupno 13 mandata. U tabeli predstavljamo drugu vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS – PUPS sa 38.10% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SVM sa 8 mandata, SPS sa 6 mandata i Crnogorska partija sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i SVM sa 18 mandata.

Tabela 118. Lokalne vlasti u opštini Mali Idoš

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	0.65	0	Minimalna	0.65
2012.	DA	DA	0.6	0	Minimalna	0.35
2016.	DA	NE	0.8	0.4	Preširoka	0.8

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.1.3 Grad Subotica

U gradu Subotici redovni lokalni izbori održani su 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Subotica, br. IV-037-16/2021; Službeni list grada Subotica, br. 12/08, 23/12, 24/16, 26/16). Skupština grada Subotice ima 67 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko DS-a sa 40.58% glasova i 32 osvojena mandata. Slede Mađarska koalicija sa 21 mandatom, koalicija SRS – DSS – NS – SPS sa 13 mandata i Bunjevačka stranka Vojvodine sa 1 mandatom. Vladajuću preširoku većinu su formirali koalicija oko DS-a i Mađarska koalicija sa 53 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SDPS – DSHV sa 26.67% glasova i 20 osvojenih mandata. Slede SVM sa 16 mandata, koalicija SNS – NS sa 8 mandata, koalicija DSS – SRS – SDS sa 6 mandata, zatim LSV, koalicija LDP – SPO i koalicija SPS – PUPS – JS sa po 4 mandata, Savez bačkih Bunjevaca sa 2 mandata i Bunjevačka stranka, Pokret mađarske nade i DSVM sa po 1 mandatom. Prvu lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija DS – SDPS – DSHV, SVM, DSS, LSV, koalicija LDP – SPO, koalicija SPS – PUPS – JS i Savez bačkih Bunjevaca i Bunjevačka stranka sa ukupno 55 mandata. Međutim, krajem 2013. godine je napravljena nova gradska većina u sastavu SVM, koalicija SNS – NS, koalicija SPS – PUPS – JS, Savez bačkih Bunjevaca, LDP – SPO ali i odbornici drugih partija (DSS i SRS) koji su prešli u SNS. I DS je bio deo vladajuće većine. Jedino je SVM sve vreme bio na vlasti, a većina odbornika je promenila odborničke grupe (Domanović, 2016). Ipak, predstavice u tabeli vlast koja je smenila prvobitnu vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 38.51% glasova i 31 osvojenim mandatom. Slede GG Pokret za građansku Suboticu i SVM sa po 11 mandata, koalicija DSHV – LDP – NOVA sa 7 mandata, koalicija LSV – SDS – Zeleni sa 4 mandata i Savez bačkih Bunjevaca, Ruska stranka i koalicija Crnogorska partija – Sandžačko Raška partija sa po 1 mandatom. Koalicija SPS – JS – KP je ostala ispod cenzusa (zato je ne računamo u indeksima). Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirale su koalicija oko SNS-a i SVM sa 42 mandata.

Tabela 119. Lokalne vlasti u gradu Subotici

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.75	0.95	Preširoka	0.75
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2016.	DA	NE	1	X	Stabilna	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.2 Zapadno – Bački okrug

5.3.4.2.1 Opština Apatin

U opštini Apatin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Predsednik opštine Apatin, br. 037-13/2021-II). Skupština opštine Apatin ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 32.98% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede SRS sa 8 mandata, koalicija DS – G17 PLUS sa 5 mandata, GG Pokret za Apatin sa 3 mandata i koalicija Mađarska koalicija – Demokratska zajednica Hrvata sa 2 mandata. Republička većina je mogla da se preslika i na lokalni nivou, ali to nije učinjeno. Preširoku lokalnu vladajuću koaliciju formirali su koalicija SPS – PUPS i SRS sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS sa 32.76% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – SDPS – DSHV sa 6 mandata, SRS i GG Pokret za Apatin sa po 3 mandata i SNS i SVM sa po 2 mandata. Republički akteri SPS – PUPS i SNS su mogli da preslikaju koaliciju na lokalni nivo, ali se to nije desilo. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koaliciju SPS – PUPS, koalicija DS – SDPS – DSHV, SRS i SVM sa ukupno 24 mandata. Svi akteri iz pokrajinske vlade bili su deo lokalne većine.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 36.99% glasova i 12 osvojenih mandata. Isti broj mandata (12) osvojila je i koalicija oko SNS-a. Slede SRS i koalicija DS – DSHV sa po 2 mandata i SVM sa 1 mandatom. Preširoku lokalnu vladajuću većinu su formirali koalicija SPS – PUPS – SDPS, koalicija oko SNS-a, SRS i SVM sa ukupno 27 mandata.

Tabela 120. Lokalne vlasti u opštini Apatin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	0.4	0	Preširoka	0.4
2012.	NE	NE	0.65	0	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.2.2 Opština Kula

U opštini Kula održani su vanredni lokalni izbori 2008. godine u terminu ostalih opštih izbora, vanredni nakon uvođenja privremenog organa 2012. u terminu sa ostalim opštim izborima, redovni izbori 2016. godine, a nakon toga i novi vanredni izbori 2018. godine (RZS; Opštinska uprava Kula, br. 015-020-1692021-2). Skupština opštine Kula ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 35.66% glasova i 16 osvojenih mandata. Sledi SRS sa 15 mandata, koalicija DSS – NS sa 3 mandata, Stranka zelenih sa 2 mandata i Mađarska koalicija sa 1 mandatom. Koalicija SPS – PUPS nije preskočila izborni prag. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, koalicija DSS – NS i Mađarska koalicija sa ukupno 20 mandata. Lokalna većina je trajala do decembra 2011. godine.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 20.72% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede SNS i koalicija SPS – JS sa po 7 mandata, DSS sa 6 mandata, koalicija G17 PLUS – Narodna partija, SRS, koalicija LDP – SPO i SVM sa po 2 mandata. Republička vladajuća većina nije mogla da se preslika na lokalni nivo. Prvo je formirana koalicija DS, SPS – JS, LDP – SPO i SVM sa 20 mandata. Nakon tri meseca većinu su oformili SNS, SPS – JS, DSS i URS (koalicija G17 PLUS – Narodna partija) sa 19 mandata (3 odbornika JS-a nisu bila deo vladajuće većine). Vlast je ojačana prelaskom jednog odbornika iz SRS u SNS i jednog iz DS u URS pa je većinu činio 21 odbornik (Ivanoska, 2012).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 41.57% glasova i 19 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS, DS i JS sa po 4 mandata i SRS, Ruska stranka i SVM sa po 2 mandata. Stabilnu lokalnu vladajuću većinu formirali su SNS i SVM sa 21 mandatom.

Tabela 121. Lokalne vlasti u opštini Kula

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna	X
2016.	DA	DA	0.5	0	Stabilna	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.2.3 Opština Odžaci

U opštini održani su redovni lokalni izbori 2008, vanredni lokalni izbori 2010. godine, pa opet vanredni lokalni izbori 2013. i redovni lokalni izbori 2017. godine (RZS; Opštinska uprava Odžaci, br. 03-31-13/2021-02). Skupština opštine Odžaci od 2010. godine ima 27 odborničkih mandata. Prikazujemo rezultate izbora od 2010, 2013. i 2017. godine.

Na izborima 2010. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SPO - LDP sa 35.21% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SNS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS i SRS sa po 3 mandata, DSS sa 2 mandata i G17 PLUS i Romska demokratska stranka sa po 1 mandatom. Minimalnu vladajuću većinu formirali su partneri iz republičke i pokrajinske vlasti – koalicija DS – SPO – LDP, koalicija SPS – PUPS – JS i G17 PLUS sa 14 mandata.

Na izborima 2013. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 48.17% glasova i 16 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede DS sa 5 mandata, koalicija oko SPS-a sa 4 mandata i

Srpska demokratska stranka sa 2 mandata. Lokalnu preširoku većinu su formirale koalicije oko SNS-a i SPS-a sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2017. godine učestvovala su 4 izborne liste i sve 4 osvojile mesta u Skupštini opštine Odžaci. Najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 54.39% glasova i 16 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS sa 5 mandata, zatim SRS, DS i GG Odžaci mogu bolje sa po 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su SNS i SPS.

Tabela 122. Lokalne vlasti u opštini Odžaci

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2010.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2013.	DA	DA	1	1	Preširoka	X
2017.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.2.4 Grad Sombor

U gradu Somboru održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Sombor, br. 037-20/2021-VI; Službeni list grada Sombora, br. 1/08, 6/12, 7/12, 8/14, 5/16, 7/16, 10/16). Skupština grada Sombora ima 61 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 38.19% glasova i 26 osvojenih mandata. Slede SRS sa 23 mandata, DSS sa 5 mandata, Mađarska koalicija sa 4 mandata i koalicija G17 PLUS – SPO – LSV sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS, DSS, Mađarska koalicija i koalicija G17 PLUS – SPO – LSV sa ukupno 38 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 22.35% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 11 mandata, URS sa 6 mandata, koalicija SPS – SDPS i DSS sa po 5 mandata, SPO i SRS sa po 4 mandata, LSV, SVM i GG Bolji Sombor sa po 3 mandata i DZVM sa 1 mandatom. Prvu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS – SDPS, DSS, LSV i SVM sa 32 mandata, a stabilnost su obezbedila 4 odbornika SRS-a (Farago; Majstorov, 2012). Međutim, prvo je LSV 2013. godine napustila vladajuću većinu (LSV, 2013), a onda je 2014. godine izglasano nepoverenje rukovodstvu opštine (Autonomija, 2014). Posle mnogo prebega odbornika iz jedne u druge odborničke grupe, vlast su na kraju formirali odbornici iz SNS, SPS, SPO, URS, LSV, SVM, DZVM i dve grupe građana. LSV je 2015. godine napustio vladajuću većinu. U tabeli prikazujemo rezultate druge koalicije s obzirom da se vlast upodobila sa republičkom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 42.40% glasova i 30 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – JS sa 6 mandata, SRS sa 5 mandata, zatim koalicija oko NOVE, SPO i GG Sombor za sve sa po 4 mandata, GG Dosta je bilo i SVM sa po 3 mandata i koalicija

DZVM – DZH i Srpsko Ruski pokret sa po 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a, SRS, SVM i SPO sa ukupno 42 mandata.

Tabela 123. Lokalne vlasti u gradu Somboru

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	1	Stabilna	1
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	0.35
2016.	DA	NE	0.75	0.55	Preširoka	0.75

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

5.3.4.3 Južno – Bački okrug

5.3.4.3.1 Opština Bač

U opštini Bač održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Bač, br. 020-1-8/2021-I; Službeni list opštine Bač, br. 11/16). Skupština opštine Bač ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 45.46% glasova i 13 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SRS sa 8 mandata i koalicija SPS – PUPS i DSS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu samostalno je formirao DS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 30.36% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede SNS sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 5 mandata, LSV sa 3 mandata i SRS sa 2 mandata. U ovom mandatnom periodu promenjene su tri vladajuće većine. Prvu su formirali LSV, SRS, SPS – PUPS i SNS. Drugu većinu je formirao DS uz pomoć odbornice izabrane na listi SNS-a zajedno sa LSV i SRS, a ovaj period su obeležile blokade, tuče i fizičko sprečavanje obavljanja poslova skupštine opštine (RTV, 2013). Naredne 2014. godine je ponovo promenjena lokalna vlast i vladajuću većinu su činili SNS, SPS – PUPS i LSV (RTV, 2014). Poslednju većinu prikazujemo u tabeli.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 38.00% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede LSV i koalicija LDP – DSHV sa po 4 mandata, SRS i koalicija SPS – JS sa po 2 mandata i PS i SVM sa po 1 mandatom. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – PUPS i LSV sa 15 mandata.

Tabela 124. Lokalne vlasti u opštini Bač

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.35	0	Minimalna	0.35
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	0.35
2016.	DA	NE	0.5	0	Stabilna	0.35

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
 **** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
 ***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka
 ***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.2 Opština Bačka Palanka

U opštini Bačka Palanka održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bačka Palanka, br. IV-037-7/2021). Skupština opštine Bačka Palanka je imala 42 odborničkih mesta do 2016. godine, a od tada ima 41 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 37.18% glasova i 18 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – G17 PLUS sa 16 mandata, pa koalicija SPS – PUPS – PSS sa 4 mandata, koalicija DSS – NS sa 3 mandata i Slovačka narodna partija sa 1 mandatom. Prvu lokalnu vladajuću većinu su formirali SRS, koalicija SPS – PUPS – PSSS, koalicija DSS – NS i Slovačka narodna partija, međutim koalicija je rasformirana posle nekoliko meseci i novu vladajuću većinu formirali su DS – G17 PLUS, SPS – PUPS – JS, DSS – NS i Slovačka narodna partija. Međutim, ni ova koalicija nije dugo potrajala, pa se od aprila 2010. godine ponovo na vlast vratila SRS zajedno sa DSS – NS i Slovačkom narodnom partijom (B92, 2008; Bozalo, 2012). U istraživanje i tabelu unosimo samo poslednju koaliciju.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 17.73% glasova i 9 osvojenih mandata. Isti broj mandata (9) osvojila je i koalicija SNS - PS. Slede koalicija SPS – PUPS – SDPS sa 8 mandata, SRS sa 7 mandata, DSS sa 4 mandata, Dveri i Stranka vojvođanskih Slovaka sa po 2 mandata i SVM sa 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su koalicija SNS – PS, koalicija SPS – PUPS – SDPS, DSS i Dveri sa 23 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 38.30% glasova i 20 osvojenih mandata. Sledi koalicija PS – PUPS sa 9 mandata, koalicija SPS – JS – KP sa 7 mandata, SRS sa 4 mandata i Stranka vojvođanskih Slovaka sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, koalicija PS – PUPS i Stranka vojvođanskih Slovaka sa ukupno 30 mandata.

Tabela 125. Lokalne vlasti u opštini Bačka Palanka

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna	X
2012.	DA	DA	1	1	Minimalna	X
2016.	DA	NE	0.75	0.45	Preširoka	0.75

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.3 Opština Bački Petrovac

U opštini Bački Petrovac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Bački Petrovac, br. 016-6/12-2021-02). Skupština opštine Bački Petrovac ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 29.08% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede G17 PLUS sa 9 mandata, LSV i SRS sa po 4 mandata, LDP sa 2 mandata i Slovačka narodna partija sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS i G17 PLUS sa ukupno 20 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 27.61% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede LSV sa 5 mandata, zatim koalicija LDP – Vojvođanska partija, SPS, G17 PLUS i SNS sa po 3 mandata. Po 2 mandata osvojile su JS i Stranka vojvođanskih Slovaka. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS, LDP – Vojvođanska partija i JS sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS sa 25.63% glasova i 9 osvojenih mandata. Sledi JS sa 6 mandata, koalicija DS – DSHV sa 5 mandata, LSV sa 3 mandata i SPS, Slovačka stranka, GG Za sredinu u kojoj vredi živeti i Slovaci napred sa po 2 mandata. Lokalnu stabilnu većinu formirali su SNS – SDPS, LSV, Slovačka stranka, GG Za sredinu u kojoj vredi živeti i Slovaci napred sa ukupno 18 mandata.

Tabela 126. Lokalne vlasti u opštini Bački Petrovac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.65	0.35	Preširoka	0.5
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna	0.5
2016.	DA	NE	0.5	0	Stabilna	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.4 Opština Beočin

U opštini Beočin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Beočin, br. 01-020-17/2). Skupština opštine Beočin je u sva tri izborna ciklusa imala različit broj odborničkih mesta (2008 – 35; 2012 – 29; 2016 – 25).

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 19.89% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede DS sa 8 mandata, DSS i G17 PLUS sa po 4 mandata, koalicija SPS – PUPS i LSV po 3 mandata, GG Za opštinu Beočin – Goran Kalabić 2 mandata i Nova demokratska stranka Roma Srbije i Romska stranka po 1 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali SRS, DSS, SPS – PUPS, GG Za opštinu Beočin – Goran Kalabić i Romska stranka, međutim posle 2 meseca je lokalna većina

upodobljena sa republičkom. Novu minimalnu vladajuću većinu su formirali DS, G17 PLUS, SPS – PUPS, LSV i Nova demokratska stranka Roma Srbije sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 24.37% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede G17 PLUS, koalicija SNS – PSS – BK i SPS sa po 4 mandata, DSS i LSV sa po 3 mandata i Romska demokratska stranka sa 2 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali DS, SPS i LSV sa 17 mandata. Krajem 2014. godine vladajuća većina je prekomponovana i upodobljena sa republičkom. Stabilnu vladajuću većinu su tada formirali SNS – PSS – BK, SPS, URS, DSS i Romska demokratska stranka sa 17 mandata. U tabeli predstavljamo drugu vladajuću koaliciju.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 45.21% glasova i 14 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS sa 5 mandata, koalicija Narodni pokret Dinara, Drina, Dunav – Romska demokratska stranka i DS sa po 2 mandata i DSS i LSV sa po 1 mandatom. SNS je samostalno formirao lokalnu vlast.

Tabela 127. Lokalne vlasti u opštini Beočin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna	0
2016.	DA	NE	0.5	0	Bez koalicije (Stabilna)*****	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.4.3.5 Opština Bečej

U opštini Bečej održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Skupština opštine Bečej od 19.4.2021. godine). Skupština opštine Bečej ima 36 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Mađarska koalicija sa 30.28% glasova i 11 mandata. Sledi GG Pokret za Bečej – Dušan Jovanović sa 8 mandata, koalicija DS – G17 PLUS – LSV sa 7 mandata, koalicija SRS – DSS – NS sa 6 mandata i stranka „Kao jedna kuća“ sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su Mađarska koalicija, GG Pokret za Bečej – Dušan Jovanović, koalicija DS – G17 PLUS – LSV i stranka „Kao jedna kuća“ sa ukupno 30 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SDPS sa 24.24% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija LDP – SPO, koalicija SNS – NS i SVM sa po 8 mandata i DSVM sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija LDP – SPO, koalicija SNS – NS i SVM sa 24 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 45.97% glasova i 22 osvojena mandata (samostalna većina). Sledi koalicija DSVM – SVM – SMJ sa 7 mandata, koalicija Mađarski pokret – DZVM sa 4 mandata i GG Dosta je bilo sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i koalicija DSVM – SVM – SMJ sa ukupno 29 mandata.

Tabela 128. Lokalne vlasti u opštini Bečej

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	1	Preširoka	1
2012.	DA	NE	0.8	0.95	Preširoka	0.35
2016.	DA	NE	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.6 Opština Žabalj

U opštini Žabalj održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština opštine Žabalj, br. 037/2021-I). Skupština opštine Žabalj ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 38.96% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede DS sa 10 mandata, koalicija DSS – NS – SPO sa 3 mandata i koalicija SPS – PUPS i GG Srcem, znanjem i poštenjem za uspešniju opštinu – za lepše selo – Dragan Milovanović sa po 2 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su SRS, SPS i NS, međutim krajem 2008. godine je lokalna vlast ukomponovana sa republičkom i minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, koalicija DSS – NS – SPO, koalicija SPS – PUPS i GG Srcem, znanjem i poštenjem za uspešniju opštinu – za lepše selo – Dragan Milovanović sa ukupno 17 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 21.87% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede DS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS i LSV sa po 5 mandata i SRS, BS i DSS sa po 2 mandata. Republička većina nije mogla da formira lokalnu vladajuću većinu. Preširoku lokalnu vladajuću većinu formirali su DS, SPS – PUPS – JS, LSV, NS, BS i DSS sa 21 mandatom. Predsednik opštine je bio Čedomir Božić iz DS-a.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – PUPS sa 35.15% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede GG Čedomir Božić – Naša opština Žabalj sa 9 mandata, LSV sa 3 mandata i SPS, SRS i GG Građanska inicijativa sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija SNS – PS – PUPS, GG Čedomir Božić – Naša opština Žabalj (bivši predsednik opštine ispred DS-a i cela odbornička grupa koja je prešla u SNS posle izbora), uz podršku i SPS i GG Građanska inicijativa iako nisu imali političke funkcionere sa ukupno 26 mandata.

Tabela 129. Lokalne vlasti u opštini Žabalj

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.7 Grad Novi Sad

U gradu Novom Sadu održani su redovni lokalni izbori 2008. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima na slobodan pristup informacijama od javnog značaja gradonačelnika grada Novog Sada, br. XVI-037-01/2021-7; Službeni list grada Novog Sada, br. 19/08, 22/12, 28/16). Skupština grada Novog Sada ima 78 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 33.23% glasova i osvojenih 30 mandata. Sledi SRS sa 26 mandata, koalicija Zajedno za Vojvodinu (LSV, SPO, DV, PS, BA, SPV) sa 9 mandata, GG Maja Gojković sa 7 mandata, koalicija DSS – NS sa 5 mandata i Mađarska koalicija sa 1 mandatom. Minimalnu vladajuću većinu formirali su koalicija DS – G17 PLUS, koalicija Zajedno za Vojvodinu i Mađarska koalicija sa ukupno 40 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – Zeleni sa 18.70% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede koalicija SNS – NS – PS i LSV sa po 15 mandata, koalicija oko SPS-a sa 7 mandata, Romska demokratska stranka sa 6 mandata, zatim DSS, Dveri i SRS sa po 5 mandata i SVM i Nijedan od ponuđenih odgovora (NOPO) sa po 1 mandatom. Prvu lokalnu vladajuću većinu formirali su DS – Zeleni, LSV i koalicija oko SPS-a sa ukupno 40 mandata. Koalicija nije dugo potrajala (od juna do septembra), kada je lokalna vlast upodobljena sa republičkom uz pomoć svih ostalih aktera u skupštini grada osim SRS-a. Za izbor nove vlasti je glasalo 42 odbornika, a gradske funkcionere su imali koalicija SNS – NS – PS, koalicija oko SPS-a, DSS i izbačeni član Dveri (izabrani sa njihove liste su izbačeni iz Dveri) kao i član NOPO koji je izabran u skupštinu grada. U opoziciji su ostali odbornici DS-a, 12 odbornika iz LSV-a, odbornici SRS-a i odbornik SVM-a (Mijušković, 2012).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 41.30% glasova i 38 osvojenih mandata. Slede GG Dosta je bilo sa 9 mandata, SRS sa 8 mandata, koalicija SPS – JS i LSV sa po 7 mandata, DS sa 6 mandata i koalicija Zelena stranka – Slovačka stranka, SVM i NOPO sa po 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu oformili su koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – JS i LSV sa ukupno 52 mandata.

Tabela 130. Lokalne vlasti u gradu Novom Sadu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna	X
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.8 Opština Srbobran

U opštini Srbobran održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Srbobran, br. 037-7/2021-IV; Službeni list opštine Srbobran, br. 3/12, 5/16). Skupština opštine Srbobran ima 28 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Branko Gajin sa 36.55% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede SRS sa 8 mandata, GG Za bolji Srbobran, Turiju i Nadalj – Dušan Mihajlović, Mađarska koalicija i koalicija LSV – SPO sa po 2 mandata i DS sa 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali GG Branko Gajin i Mađarska koalicija.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS (izbornu listu predvodio Branko Gajin) sa 27.25% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – PUPS sa 7 mandata, GG Pokret za promene – Ilija Gazepov sa 6 mandata, koalicija SNS – NS sa 4 mandata i LSV sa 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su koalicija SPS – PUPS, GG Pokret za promene – Ilija Gazepov i LSV sa ukupno 15 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – SDPS sa 31.68% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede GG Branko Gajin i SPS sa po 7 mandata, GG Zoran Dudvarski sa 2 mandata i SVM sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija SNS – PS – SDPS, SPS i SVM sa ukupno 18 mandata

Tabela 131. Lokalne vlasti u opštini Srbobran

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna	X
2012.	NE	NE	X	X	Minimalna	0.35
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.9 Opština Sremski Karlovci

U opštini Sremski Karlovci održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Sremski Karlovci, br. 037-7/2021-1/3; Službeni list opštine Sremski Karlovci, br. 15/16, 16/16). Skupština opštine Sremski Karlovci ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 49.36% glasova i 15 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SRS sa 6 mandata, grupa građana sa 2 mandata i koalicija SPS – PUPS i DSS sa po 1 mandatom. Koalicija DS – G17 PLUS je vršila vlast.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.51% glasova i 8 osvojenih mandata. Sledi koalicija oko SNS-a sa 5 mandata, koalicija G17 PLUS – Narodna partija sa 3 mandata, Dveri, LSV, SRS i koalicija SPS – SDPS sa po 2 mandata i DSS sa 1 mandatom. Vladajuću većinu prvo su formirali DS, URS (G17PLUS i Narodna partija), LSV i SPS sa 15 mandata. U oktobru 2013. godine vladajućoj većini se priključio i SNS i njihovi predstavnici su postali opštinski funkcioneri - predsednik skupštine opštine, član opštinskog veća, mesta u upravnom odboru TO Sremski Karlovci (Zdjelarević, 2013). Na ovaj način je ova koalicija bila upodobljena i sa republičkom i sa pokrajinskom vladom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 44.69% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede GG Složno za Karlovce sa 5 mandata, PS, SRS i koalicija Dveri – DSS – Patriotski blok sa po 2 mandata i SPS sa 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – PUPS i koalicija Dveri – DSS – Patriotski blok (1 član opštinskog veća).

Tabela 132. Lokalne vlasti u opštini Sremski Karlovci

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.5	0.65	Stabilna	0.5
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2016.	DA	NE	0.5	0	Stabilna	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.10 Opština Temerin

U opštini Temerin održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Temerin, br. 037-6/2021-02; Službeni list opštine Temerin, br. 8/08, 2/12, 5/12, 12/16). Skupština opštine Temerin ima 33 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 28.84% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi Mađarska koalicija sa 8 mandata, DS sa 6 mandata, GG Za prosperitet opštine Temerin,

SPS, koalicija DSS – NS i koalicija PSS – PUPS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću stabilnu koaliciju formirali su Mađarska koalicija, DS, GG Za prosperitet opštine Temerin i koalicija DSS – NS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS sa 15.09% glasova i 5 osvojenih mandata. Isti broj mandata (5) osvojila je i DS. Slede SRS sa 4 mandata, koalicija SPS – PUPS, LSV, DSVM, koalicija DSS – NS i SVM sa po 3 mandata i koalicija LDP – SPO i GG Za prosperitet opštine Temerin sa po 2 mandata. Prvu stabilnu vladajuću većinu formirali su DS, SVM, DSVM, SPS – PUPS, GG Za prosperitet opštine Temerin i koalicija DSS - NS sa ukupno 19 mandata. Ipak, 2014. godine je promenjena vladajuća većina i to dva puta. Prvu većinu iz 2014. godine činili su DS, DSVM, SPS – PUPS, DSS – NS i LDP uz podršku (ali bez učešća u vlasti) SRS-a. Par meseci kasnije SNS je ušao u lokalnu vlast i novu vladajuću većinu su činile koalicija SNS – PS, SPS – PUPS, SPO sa jednim odbornikom i dve grupe nezavisnih odbornika (ukupno 5, sa lista DS, DSS – NS i LSV) sa ukupno 18 odbornika. Kasnije se vladajućoj većini pridružio i SDS sa novim odbornikom (sa liste DS) i dva bivša odbornika DS-a (Temerin Info, 2016). U nalazima predstavljamo poslednju vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PS – SPO sa 38.70% glasova i 17 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi koalicija SVM – DSVM sa 5 mandata, SRS sa 4 mandata, SPS i GG Zajedno za naš Temerin sa po 3 mandata i Stranka Rusa Srbije sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija SNS – PS – SPO, koalicija SVM – DSVM i SPS sa ukupno 25 mandata.

Tabela 133. Lokalne vlasti u opštini Temerin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK*****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	0.5	0	Stabilna	0.5
2012.	DA	DA	0.85	0.25	Preširoka	0
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.3.11 Opština Titel

U opštini Titel održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opštinska uprava Titel od 18.3.2021. godine). Skupština opštine Titel ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 36.66% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi DS sa 9 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 2 mandata i DSS, GG Za naše selo i GG Punim srcem za opštinu Titel sa po 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su činili DS, SPS – PUPS, DSS i grupe građana.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NS sa 35.81% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – Zeleni sa 6 mandata, Narodna partija sa 4 mandata i

koalicija SPS – SDPS i SRS sa po 2 mandata. Vladajuću minimalnu većinu su formirale koalicija SNS – NS i koalicija SPS – SDPS sa ukupno 13 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 52.93% glasova i 18 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – PS sa 5 mandata i SRS sa 2 mandata. SNS je samostalno vršila vlast.

Tabela 134. Lokalne vlasti u opštini Titel

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna	0
2016.	DA	NE	0.35	0	Bez koalicije (Preširoka)*****	0.35

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.3.4.3.12 Opština Vrbas

U opštini Vrbas održani su redovni lokalni izbori 2008, pa vanredni izbori 2009. godine pa redovni lokalni izbori 2013. i 2017. godine (RZS; Opštinska uprava Vrbas, br. 06-2-6/2021-I/01; Službeni list opštine Vrbas, br. 9/08, 25/17). Skupština opštine Vrbas ima 36 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 16 mandata, sledi koalicija oko DS-a sa 13 mandata, SPS – PUPS sa 4 mandata i DSS sa 3 mandata. Lokalnu vlast su formirali SRS, SPS – PUPS i DSS, ali su 2009. godine održani novi lokalni izbori. Na izborima 2009. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija DS – SPO – SDP sa 36.97% glasova i 15 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – PUPS – JS sa 8 mandata, SNS sa 6 mandata, SRS sa 3 mandata i koalicija DSS – NS i koalicija LDP – LSV sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu posle ovih izbora su formirali koalicija DS – SPO – SDP, koalicija LDP – LSV i koalicija SPS – PUPS – JS sa ukupno 25 mandata.

Na izborima 2013. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 40.24% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SPS-a sa 10 mandata i DS sa 8 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću koaliciju su oformili koalicija oko SNS-a i koalicija oko SPS-a sa ukupno 28 mandata.

Na izborima 2017. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 17 mandata. Slede SPS sa 8 mandata, koalicija DS – SDS – LSV sa 4 mandata, PS sa 3 mandata i SRS i GG Dosta je bilo sa po 2 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i SPS sa ukupno 25 mandata.

Tabela 135. Lokalne vlasti u opštini Vrbas

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2009.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2013.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2017.	DA	DA	0.85	0.55	Preširoka	0.85

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.4 Severno – Banatski okrug

5.3.4.4.1 Opština Ada

U opštini Ada održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opština Ada od 13.4.2021. godine; Službeni list opštine Ada, br. 13/08, 21/08, 23/08, 15/12, 21/12, 22/13, 31/12, 20/16, 27/16). Skupština opštine Ada ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 29.53% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede Mađarska koalicija sa 9 mandata, koalicija G17 PLUS – GG sa 6 mandata i SRS i Građanski savez Mađara sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS, Mađarska koalicija i Građanski savez Mađara sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – SDPS sa 50.40% glasova i 16 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SVM sa 6 mandata, GG Irmenji Ferenc Feco za uspešnu opštinu – URS sa 4 mandata, koalicija SNS – PSS – BK sa 2 mandata i DZVM sa 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu je formirala koalicija DS – SPDS.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Za našu opštinu – Mi opravdavamo poverenje (bivši funkcioneri DS-a) sa 63.36% glasova i 19 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SNS – PUPS i SVM sa po 4 mandata i koalicija DZVM – DZH sa 2 mandata. Lokalnu preširoku većinu su formirali GG Za našu opštinu – Mi opravdavamo poverenje i koalicija SNS – PUPS sa ukupno 23 mandata. S obzirom da je SNS mali partner koji nije uticao na formiranje vladajuće većine, ne prikazujemo indekse za ovaj mandat lokalne skupštine.

Tabela 136. Lokalne vlasti u opštini Ada

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	0.65	0.4	Preširoka	0.65
2012.	NE	NE	X	X	Bez koalicije (Stabilna)	X
2016.	DA	NE	X	X	Preširoka	X

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.4.2 Opština Kanjiža

U opštini Kanjiža održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Kanjiža, br. 016-7/2021-I). Skupština opštine Kanjiža ima 29 odborničkih mesta. S obzirom na dominaciju partija nacionalnih manjina, osim u potpunosti tokom perioda 2012-2016. godina, predstavljamo samo rezultate izbora (SVM je uvek bio najjača partija u vlasti, nakon 2012. formirao koaliciju sa DS, a nakon 2016. sa SNS).

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Mađarska koalicija sa 52.27% glasova i 19 osvojenih mandata. Odbornike je imala još samo DS - 10 odbornika.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 32.59% glasova i 11 osvojenih mandata. Sledi DS sa 9 mandata, koalicija Građanski pokret – SDPS i GG Vreme je za buđenje sa po 3 mandata, LSV 2 mandata i Pokret mađarske nade sa 1 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 38.86% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi GG UKROK – Ujedinjeni za opštinu Kanjiža – Tandari sa 6 mandata, koalicija DZVM – DZH i SNS sa po 5 mandata i koalicija Crnogorska partija – Sandžacko Raška partija sa 1 mandatom.

5.3.4.4.3 Grad Kikinda

U gradu Kikinda održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Kikinda, br. III-04-016-18/2021). Skupština grada Kikinda ima 39 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 39.15% glasova i 17 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – G17 PLUS – SPO sa 14 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata, DSS i LSV sa po 2 mandata i Mađarska koalicija sa 1 mandatom. Prvu vladajuću većinu su formirali SRS, SPS – PUPS i DSS. U oktobru 2008. godine je došlo do prekomponovanja vlasti i minimalnu vladajuću većinu su oformili DS – G17 PLUS – SPO, koalicija SPS – PUPS i Mađarska koalicija (dodatno i 2009. promene predsednika opštine i članova veća).

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 25.70% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede DS sa 11 mandata, LSV i koalicija SPS – JS – SDPS sa po 6 mandata i DSS i SVM sa po 2 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali DS, LSV, koalicija SPS – JS – SDPS i SVM sa ukupno 25 mandata. U septembru 2013. godine se menja vladajuća većina. Novu stabilnu vladajuću većinu čine koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – JS – SDPS, DSS uz podršku i dva odbornika SVM-a sa ukupno 22 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 50.97% glasova i 26 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS i LSV sa po 4 mandata, koalicija oko DS-a sa 3

mandata i SVM sa 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a i SVM sa ukupno 28 mandata.

Tabela 137. Lokalne vlasti u gradu Kikindi

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna	0.35
2016.	DA	NE	0.85	0.6	Preširoka	0.85

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.4 Opština Novi Kneževac

U opštini Novi Kneževac održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opština Novi Kneževac, br. IV-07-6/2021). Skupština opštine Novi Kneževac ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS – LSV sa 28.13% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SRS sa 8 mandata, Mađarska koalicija sa 7 mandata i NS, SPS i DSS sa po 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali koalicija DS – G17 PLUS – LSV i Mađarska koalicija sa ukupno 17 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 33.37% glasova i 13 osvojenih mandata. Slede SNS sa 7 mandata, SVM sa 6 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 3 mandata i LSV sa 2 mandata. Lokalnu preširoku većinu su formirali DS, SVM i LSV sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 48.22% glasova i 15 mandata. Slede SVM sa 7 mandata, DS sa 5 mandata i SPS i LSV sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS, SVM i SPS sa 24 mandata.

Tabela 138. Lokalne vlasti u opštini Novi Kneževac

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.75	0	Minimalna	0.8
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.4.5 Opština Senta

U opštini Senta održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Senta, br. 021-11/2021-IV-01, Službeni list opštine Senta, br. 4/08, 9/08, 10/08, 17/12, 24/12, 7/16, 8/16, 9/16, 16/16). Skupština opštine Senta ima 29 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je Mađarska koalicija sa 33.40% glasova i 12 mandata. Sledi DS sa 9 mandata, Građanski savez Mađara sa 4 mandata i G17 PLUS i LSV sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali Mađarska koalicija, DS i G17 PLUS sa ukupno 23 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 35.11% glasova i 12 osvojenih mandata. Sledi koalicija DS – SDPS sa 10 mandata, URS i Građanski savez Mađara sa po 3 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 1 mandatom. SNS nije prešao cenzus. Lokalnu vladajuću većinu su činili SVM, koalicija DS – SDPS i URS sa ukupno 25 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 33.64% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SNS-a, DS i koalicija DZVM – DZH sa po 5 mandata i Građanski savez Mađara sa 3 mandata. Minimalnu vladajuću većinu formirali su SVM i koalicija oko SNS-a sa 16 mandata.

Tabela 139. Lokalne vlasti u opštini Senta

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	1	Preširoka	1
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	NE	1	X	Minimalna	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.4.6 Opština Čoka

U opštini Čoka održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Čoka, br.164-8/2021-IV). Skupština opštine Čoka ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 30.15% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede Mađarska koalicija sa 8 mandata, SRS sa 5 mandata i LSV sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS i Mađarska koalicija sa 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvario je SVM sa 30.05% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede DS sa 7 mandata i koalicija SNS – DSS, LSV i koalicija SPS – PUPS sa po 3 mandata.

Preširoku vladajuću većinu formirali su partneri iz pokrajinske vlade SVM, DS i LSV sa ukupno 19 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 38.68% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede SVM sa 9 mandata, DS sa 3 mandata i LSV sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS i SVM sa ukupno 20 mandata.

Tabela 140. Lokalne vlasti u opštini Čoka

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	0.6	Preširoka	0.65
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.5 Srednje – Banatski okrug

5.3.4.5.1 Opština Žitište

U opštini Žitište redovni lokalni izbori održani su 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Skupština opštine Žitište od 2.3.2021. godine). Skupština opštine Žitište ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 26.32% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede SRS sa 6 mandata, DSS sa 4 mandata i koalicija SPS – PUPS, koalicija NS – SPO, Mađarska koalicija i LSV sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS – G17 PLUS, DSS, SPS – PUPS, Mađarska koalicija i LSV sa ukupno 22 mandata. Kasnije se većini pridružio i SPO.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.81% glasova i 9 osvojenih mandata. Slede koalicija SPS – PUPS – JS sa 8 mandata, koalicija SNS – NS sa 4 mandata, LSV i SVM sa po 3 mandata i DSS i URS sa po 2 mandata. U ovom periodu su promenjene 4 vladajuće većine. Prvu su lokalnu vlast formirali svi osim SNS-a, a od 2013. godine je SNS deo vladajuće većine (uz pomoć SVM i odmetnutih odbornika DS-a) gde nisu bili SPS i DSS pa su se 2014. ponovo uključili. Zbog velikog broja izmena vlasti i različitih koalicija, za ovaj period ne računamo indekse.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS – SPO sa 31.02% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – SDS sa 8 mandata, koalicija SPS – DSS – SNP sa 6 mandata, SVM, GG Naša sela naša odgovornost i LSV sa po 2 mandata. Stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – SDPS – SPO, koalicija SPS – DSS – SNP i SVM sa ukupno 19 mandata. DSS je 2018. godine napustila vlast.

Tabela 141. Lokalne vlasti u opštini Žitište

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2012.					*****	
2016.	DA	DA	1	X	Stabilna	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Prevelik broj promena vladajućih većina

5.3.4.5.2 Grad Zrenjanin

U gradu Zrenjaninu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Skupština grada Zrenjanina, br. 037-24/19-IV-01-01). Skupština grada Zrenjanina ima 67 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 34.65% glasova i 26 osvojenih mandata. Slede SRS sa 22 mandata, LSV sa 9 mandata, koalicija DSS – NS i Pokret Ravnopravnost sa po 4 mandata i Mađarska koalicija sa 2 mandata. Vladajuću preširoku većinu formirali su DS – G17 PLUS, LSV, Pokret Ravnopravnost i Mađarska koalicija sa ukupno 41 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 30.80% glasova i 25 osvojenih mandata. Slede DS sa 15 mandata, LSV sa 13 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 8 mandata, SRS sa 4 mandata i SVM sa 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, koalicija SPS – PUPS – JS uz podršku dva odbornika izabranih na drugim listama.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 43.12% glasova i 35 mandata (samostalna većina). Slede koalicija oko SPS-a sa 9 mandata, LSV sa 7 mandata, SRS i GG Dosta je bilo sa po 5 mandata, DS sa 4 mandata i SVM sa 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, koalicija oko SPS-a i SVM sa ukupno 46 mandata.

Tabela 142. Lokalne vlasti u gradu Zrenjaninu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	1	Preširoka	1
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna	X
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka
 ***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.5.3 Opština Nova Crnja

U opštini Nova Crnja održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Nova Crnja, br. III-01-07-6/21, Službeni list opštine Nova Crnja, br. 4/08, 6/08, 7/08, 8/8, 5/12, 6/12, 5/16, 6/16, 8/16). Skupština opštine Nova Crnja ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS – LSV sa 28.25% glasova i 8 mandata. Slede SRS sa 6 mandata, koalicija DSS – NS, DHSS i Mađarska koalicija sa po 3 mandata i koalicija SPS – PUPS – PSS sa 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija DS – G17 PLUS – LSV, koalicija DSS – NS, Mađarska koalicija i koalicija SPS – PUPS – PSS sa ukupno 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.44% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SPS-a i GG Dragiša Latinović – Solidarnost URS sa po 4 mandata i SNS i SVM sa po 3 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali DS, koalicija oko SPS-a i SVM. Još tokom 2012. godine vlast je promenjena i SNS je formirao većinu u kojoj nije bilo DS-a. Ipak, u maju 2013. godine, SNS je uz pomoć bivših odbornika DS-a koji su im prišli i uz pomoć URS-a (grupa građana i drugi odbornici) formirala minimalnu vladajuću većinu sa 13 odbornika izbacivši SPS iz lokalne vlasti (Klaić, 2013).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pera Milankov (bivši predsednik opštine iz redova DS-a, pre nego što su ga smenili SNS i SPS) sa 9 mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 7 mandata, koalicija SPS – JS sa 5 mandata i SVM i koalicija DS – LSV sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su GG Pera Milankov i koalicija oko SNS-a sa 16 mandata.

Tabela 143. Lokalne vlasti u opštini Nova Crnja

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2012.	DA	NE	0.65	X	Minimalna	0
2016.	DA	NE	0.65	0.15	Preširoka	0.55

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.5.4 Opština Novi Bečej

U opštini Novi Bečej održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Novi Bečej, br. IV-03-031-30/2021). Skupština opštine Novi Bečej ima 31 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvario je LDP sa 27.51% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede SRS sa 9 mandata, koalicija DS – G17 PLUS sa 7 mandata i Mađarska koalicija i GG Zajedno za Vojvodinu sa po 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su LDP i koalicija DS – G17 PLUS sa ukupno 18 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija Preokret (oko LDP-a) sa 25.69% glasova i 8 osvojenih mandata. Isti broj (8) mandata je imala i koalicija oko SNS-a. Slede DS sa 5 mandata i koalicija SPS – PUPS, SRS, LSV, SVM i URS sa po 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko LDP-a, DS, LSV, SVM, SRS i SPS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 38.51% glasova i 14 osvojenih mandata. Sledi koalicija LSV – SNP sa 7 mandata, GG Miša Vrebalov (bivši LDP/Preokret) sa 6 mandata, SRS sa 3 mandata i koalicija SVM – SMJ sa 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a, GG Miša Vrebalov i SVM sa ukupno 21 mandatom.

Tabela 144. Lokalne vlasti u opštini Novi Bečej

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.65	X	Minimalna	0.65
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	NE	0.8	0.65	Preširoka	0.8

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno porednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.5.5 Opština Sečanj

U opštini Sečanj održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opština Sečanj od 16.3.2021. godine). Skupština opštine Sečanj je u sva tri izborna ciklusa imala različit broj odborničkih mesta (2008 – 36 odborničkih mesta, 2012 – 25 odborničkih mesta; 2016 – 23 odborničkih mesta).

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Za razvoj opštine Sečanj – Predrag Milošević – Karasi sa 15 mandata. Slede SRS sa 8 mandata, koalicija DS – G17 PLUS sa 6 mandata, GG Moja opština – moja stranka sa 4 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata. Vladajuću

preširoku većinu su formirale GG Za razvoj opštine Sečanj – Predrag Milošević Karasi i koalicija DS – G17 PLUS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS (DS Predrag Milošević – Karasi) sa 45.52% glasova i 13 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SNS – DSS sa 5 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 4 mandata i LSV, URS i SRS sa po 1 mandatom. Minimalnu vladajuću većinu su formirali DS i URS sa ukupno 14 mandata. U januaru 2014. godine, cela odbornička grupa DS-a je prešla u SNS čime je SNS ušao u vlast sa preširokom većinom. U drugoj većini opozicija su bila 4 odbornika SPS – PUPS – JS i 3 odvojena odbornika SNS-a (B92, 2014; Novosti, 2016). Zbog nemogućnosti da utvrdimo tačne pozicije odbornika u drugom sastavu vladajuće većine i prelaska svih odbornika DS-a u SNS i kompletne promene vlasti, za ovu opštinu u ovom vremenskom periodu nećemo računati indekse.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 44.71% glasova i 12 mandata (samostalna većina). Sledi SPS sa 6 mandata, Treća Srbija sa 3 mandata i SRS sa 2 mandata. Vlast je formirala samo SNS, a predsednik opštine je Predrag Milošević – Karasi.

Tabela 145. Lokalne vlasti u opštini Sečanj

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.5	0.5	Preširoka	0.5
2012.					*****	
2016.	DA	NE	0.5	0	Minimalna	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Nemoguće utvrditi partijske pozicije odbornika i prelazak celog odbora jedne stranke u drugu

5.3.4.6 Južno – Banatski okrug

5.3.4.6.1 Opština Alibunar

U opštini Alibunar održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja opštine Alibunar, br. 07-11/21-04). Skupština opštine Alibunar ima 23 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 35.56% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede GG Milan Ćuruvija i SRS sa po 5 mandata i DSS sa 3 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali GG Milan Ćuruvija, SRS i DSS sa ukupno 13 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 40.92% glasova i 12 mandata (samostalna većina). Slede SPS sa 4 mandata, SNS sa 3 mandata i LSV i DSS sa po 2 mandata. Prvu

lokalnu vladajuću većinu su formirali DS, LSV i DSS. Tokom 2013. godine vlasti su se pridružili i odbornici SNS-a pa je samo SPS ostao u opoziciji (Gluščević, 2013). Na kraju, tokom 2015. godine prelascima odbornika različitih partija u SNS, vlast su u junu 2015. godine na kraju formirali SNS i SPS glasovima 13 odbornika (RTS, 2015).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 43.11% glasova i 12 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS sa 4 mandata, DS sa 3 mandata, LSV sa 2 mandata i SNP i SRS sa po 1 mandatom. Lokalnu većinu su prema dostavljenim informacijama o izabranim funkcionerima formirali samo koalicija SNS – PUPS i LSV.

Tabela 146. Lokalne vlasti u opštini Alibunar

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna	X
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna	X
2016.	DA	NE	0.65	0	Stabilna	0.65

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.6.2 Opština Bela Crkva

U opštini Bela Crkva održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Bela Crkva, br. 037-97/2021-03). Skupština opštine Bela Crkva ima 33 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 23.37% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede SRS i GG Pokret Vršачka regija – Evropska regija za Belu Crkvu sa po 6 mandata, DSS sa po 4 mandata, koalicija LDP – DHSS, LSV, PSS i GG Svim srcem za Belu Crkvu sa po 2 mandata i Unija Roma Srbije sa 1 mandatom. Na osnovu dostupnih podataka o partijskoj pripadnosti i pripadnosti izbornim listama lokalnu manjinsku vladajuću koaliciju su formirali DS, DSS, PSS i GG Svim srcem za Belu Crkvu.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 19.67% glasova i 8 osvojenih mandata. Isti broj mandata (8) osvojila je i JS. Slede SNS i Bogata Srbija sa po 4 mandata, LSV sa 3 mandata i koalicija SPS – SDPS, URS i DSS sa po 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su formirali DS, JS, Bogata Srbija, LSV, URS i SDPS sa ukupno 26 mandata. U januaru 2016. godine je predstavnik JS i zamenik predsednika opštine prešao u SNS i uz mnoga preletanja odbornika na kraju je SNS pred redovne izbore formirao novu vladajuću većinu (Istinomer, 2016a). Zbog ovih dešavanja i različitih većina, ali i kasnog prekomponovanja vlasti, nećemo raditi indekse za ovaj period vlasti u Beloj Crkvi.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 42.89% glasova i 17 mandata (samostalna većina). Slede LSV sa 8 mandata, GG Belocrkvanska komunistička slobodna inicijativa i

DS sa po 3 mandata i JS sa 2 mandata. Preširoku većinu su formirali SNS, JS i GG Belocrkvanska komunistička slobodna inicijativa sa ukupno 22 mandata.

Tabela 147. Lokalne vlasti u opštini Bela Crkva

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	X	Manjinska	0.5
2012.					*****	
2016.	DA	NE	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Promene partijske strukture, promene većine pred kraj mandata i prelasci odbora iz partije u partiju

5.3.4.6.3 Grad Vršac

U gradu Vršcu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Vršac, br. IJZ/21-4-1, Službeni list grada Vršca, br. 2/16, 5/16, 7/16). Skupština grada Vršca ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret "Vršačka regija - Evropska regija" (VRER) sa 32.04% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede DS sa 15 mandata, SRS sa 8 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 4 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su VRER, SRS i koalicija SPS – PUPS sa ukupno 28 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Pokret Vršačka regija – Evropska regija sa 28.05% glasova i 15 osvojenih mandata. Sledi koalicija oko SPS-a sa 9 mandata, DS sa 8 mandata, koalicija oko SNS-a sa 7 mandata i GG Za bolji Vršac i LSV sa po 3 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su GG Pokret Vršačka regija – Evropska regija, DS i LSV sa ukupno 30 mandata. Ubrzo nakon toga u vladajuću većinu ulazi i SNS (Živanović, 2014; Serenčeš, 2014), a 2015. godine predsednik GG Pokret Vršačka regija – Evropska regija prelazi u SNS, a vladajuću većinu čine ovaj pokret, koalicija oko SPS-a, SNS i LSV (Jovanović, 2015). U tabeli prikazujemo poslednju vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SDPS sa 38.23% glasova i 20 osvojenih mandata. Slede GG Pokret Vršačka regija – Evropska regija i koalicija SPS – JS sa po 7 mandata, GG Za bolji Vršac sa 6 mandata, DS sa 3 mandata i GG Dosta je bilo sa 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – SDPS i GG Pokret Vršačka regija – Evropska regija sa ukupno 27 mandata.

Tabela 148. Lokalne vlasti u gradu Vršcu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka	X
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	0.35
2016.	DA	NE	0.5	0	Stabilna	0.5

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.6.4 Opština Kovačica

U opštini Kovačica održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Skupština opštine Kovačica od 10.3.2021. godine). Skupština opštine Kovačica ima 39 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 49.67% glasova i 21 osvojenim mandatom (samostalna većina). Slede SRS sa 7 mandata, LSV sa 4 mandata, koalicija oko SPS-a, LDP i GG Glas naroda sa po 2 mandata i Slovačka stranka sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su DS, LSV i LDP sa ukupno 27 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 34.51% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede koalicija SNS – NS sa 7 mandata, koalicija LDP – SDU sa 4 mandata, GG Zelena jabuka, LSV i Slovačka stranka sa po 3 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 2 mandata i SVM sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS, koalicija LDP – SDU, LSV i SVM sa ukupno 24 mandata.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 46.55% glasova i 21 osvojenim mandatom (samostalna većina). Slede DS sa 9 mandata, LSV sa 6 mandata, SPS sa 2 mandata i SVM sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS, SPS i SVM sa ukupno 24 mandata.

Tabela 149. Lokalne vlasti u opštini Kovačica

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.35	0.7	Preširoka	0.6
2012.	NE	NE	X	X	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.6.5 Opština Kovin

U opštini Kovin održani su redovni lokalni izbori 2008, vanredni 2009. godine, pa opet redovni 2013. i 2017. godine (RZS; Opštinska uprava Kovin, br. 037-8/2021-IV). Skupština opštine Kovin ima 45 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 18 osvojenih mandata, slede SRS sa 13 mandata, GG Preporod sa 10 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata i Mađarska koalicija sa 1 mandatom. Većinu su oformili SRS i GG Preporod, ali zbog neodržavanja sednice skupštine opštine uvedene su privremene mere i za 2009. godinu su zakazani vanredni lokalni izbori. Najbolji rezultat na njima ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 25.68% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede GG Pokret za preporod naše opštine sa 10 mandata, SNS sa 9 mandata, koalicija SPS – JS sa 8 mandata, Narodna partija sa 3 mandata i koalicija SVM – DSVM – VMP sa 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu formirali su koalicija DS – G17 PLUS, SPS – JS i SVM. U nekom trenutku ovog mandata u lokalnoj vlasti su bili i odbornici SNS-a, da bi se pred kraj mandata ipak razišli i vladajuću većinu je onda podržavala i GG Pokret za preporod naše opštine (Šper, 2013). U tabeli predstavljamo poslednju koaliciju jer ipak većina DS-a i SPS-a nije bila ugrožena u periodu trajanja mandata.

Na izborima 2013. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 42.41% glasova i 24 osvojena mandata. Slede URS sa 8 mandata, koalicija SPS – JS - SDPS sa 6 mandata, DS sa 5 mandata i SVM sa 2 mandata. Prvu vladajuću većinu su formirali SNS i SVM sa 26 mandata. Međutim, u ovom sazivu skupštine opštine vladajuća većina je promenjena čak 5 puta, a na kraju mandata je SNS ostao na vlasti. Period su obeležili prebezi odbornika, krivične prijave, smene funkcionera i vladajućih većina (Leđenac, 2017). Zbog svih ovih promena ne prikazujemo nalaze u tabeli i ne računamo indekse.

Na izborima 2017. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS-a sa 43.27% glasova i 22 osvojena mandata. Slede koalicija oko SPS-a sa 7 mandata, JS sa 6 mandata, GG Kovin može bolje – zajedno za našu opštinu i DS sa po 4 mandata i SVM sa 2 mandata. Vladajuću preširoku većinu formirali su SNS, koalicija oko SPS-a i SVM sa ukupno 31 mandatom.

Tabela 150. Lokalne vlasti u opštini Kovin

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2009.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2013.					*****	
2017.	DA	DA	0.85	0.4	Preširoka	0.85

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Promenjeno 5 vladajućih većina

5.3.4.6.6 Opština Opovo

U opštini Opovo održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Opovo, br. 016-18/2021). Skupština opštine Opovo ima 25 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Milorad Soldatović sa 40% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SRS sa 5 mandata, koalicija DS – G17 PLUS sa 4 mandata i DSS i GG Ja volim zemlju Banatsku sa po 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su GG Milorad Soldatović, DSS i GG Ja volim zemlju Banatsku sa ukupno 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS – SDPS – GG Milorad Soldatović sa 20.99% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede SNS sa 5 mandata, GG Lista protiv korupcije i koalicija SPS – PUPS - JS sa po 3 mandata, LSV sa 2 mandata i DSS i GG URS sa po 1 mandatom. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su DS – SDPS – GG Milorad Soldatović, koalicija SPS – PUPS – JS i LSV sa ukupno 15 mandata. Ubrzo potom se vladajućoj većini pridružio i SNS pa je samo GG Lista protiv korupcije bila opozicija (Gluščević, 2013a). Ova većina je bila upodobljena i sa republičkom i sa pokrajinskom vlašću.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 46.22% glasova i 14 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede GG Milorad Soldatović sa 8 mandata, SPS sa 2 mandata i GG Lista protiv korupcije sa 1 mandatom. Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – PUPS i SPS, a jedno mesto u opštinskom veću je dobila i GG Lista protiv korupcije.

Tabela 151. Lokalne vlasti u opštini Opovo

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Preširoka	X
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.6.7 Grad Pančevo

U gradu Pančevu održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Gradska uprava Pančevo, br. III-09/202; Službeni list grada Pančeva, br. 10/08, 13/12, 15/16). Skupština grada Pančevo ima 70 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 29.78% glasova i 25 osvojenih mandata. Slede SRS sa 24 mandata, NS i DSS sa po 6 mandata, LDP sa 5 mandata i GG Narandžasti

blok – Možemo sa 4 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali DS, NS i DSS sa ukupno 37 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 22.59% glasova i 19 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 18 mandata, koalicija oko SPS-a sa 12 mandata, DSS sa 6 mandata i koalicija G17 PLUS – Narodna partija, LSV i koalicija LDP – SPO sa po 5 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su SNS, koalicija oko SPS-a, URS (G17 PLUS i Narodna partija) i DSS. Tokom 2013. godine iz vlasti su izašli socijalisti, a DS je postao deo vladajuće većine. Svi osim SPS-a i LSV-a su bili deo vladajuće većine (RTV, 2013a; Serenčič, 2014). DS je 2015. godine izašao iz lokalne vlasti (RTV, 2015). Zbog različitih većina i prekomponovanja lokalne vlasti i velikog broja prelazaka odbornika iz partija u druge partije za ovaj period ne računamo indekse preslikanosti i preširoke koalicije.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 47.40% glasova i 39 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede DS sa 7 mandata, koalicija SPS – JS – DPM, SRS i LSV sa po 6 mandata, GG Dosta je bilo sa 5 mandata i SVM sa 1 mandatom. Stabilnu vladajuću većinu su formirali koalicija oko SNS-a i SVM sa ukupno 40 mandata.

Tabela 152. Lokalne vlasti u gradu Pančevu

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	X	Minimalna	1
2012.					*****	
2016.	DA	NE	0.7	0	Stabilna	0.7

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Više različitih većina i prelaska odbornika iz partija u druge partije

5.3.4.6.8 Opština Plandište

U opštini Plandište održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Plandište, br. 023-12/2021-03-IV; Službeni list opštine Plandište, br. 9/08, 10/08, 11/08, 12/08, 3/12, 5/12, 6/12, 8/12, 8/16, 12/16, 14/16.). Skupština opštine Plandište ima 23 odbornička mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je GG Mi možemo – mi hoćemo Zoran Vorkapić sa 29.52% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede DS i SRS sa po 4 mandata, Demokratska partija Makedonaca i koalicija SPS – PUPS sa po 2 mandata i DSS, G17 PLUS i LSV sa po 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su formirali GG Mi možemo – mi hoćemo i SRS sa ukupno 12 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 27.76% glasova i 8 osvojenih mandata. Slede URS (Zoran Vorkapić) sa 7 mandata, koalicija SPS – JS – SDPS sa 3 mandata, LSV i

SNS sa po 2 mandata i koalicija LDP – SDU sa 1 mandatom. Lokalnu vladajuću većinu su oformili svi osim URS-a, odnosno vladajuću većinu su činili DS, koalicija SPS – JS – SDPS, LSV, SNS i LDP – SDU sa ukupno 13 mandata jer pojedini odbornici nisu prihvatili saradnju DS-a i SNS-a (Gluščević, 2012). Sredinom 2015. godine DS je izašao iz vlasti, a lokalnu većinu su činili SNS, URS i koalicija SPS – JS – SDPS (eVršac, 2015). U analizu uzimamo poslednju vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 41.74% glasova i 12 osvojenih mandata (samostalna većina). Sledi GG Mi možemo Zoran Vorkapić sa 7 mandata i SPS i koalicija LDP – SDS – SDPS sa po 2 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su koalicija SNS – PUPS i SPS sa ukupno 14 mandata.

Tabela 152. Lokalne vlasti u opštini Plandište

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	NE	NE	X	X	Minimalna	X
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna	X
2016.	DA	DA	1	1	Stabilna	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7 Sremski okrug

5.3.4.7.1 Opština Indija

U opštini Indija održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Opštinska uprava Indija od 17.3.2021. godine). Skupština opštine Indija ima 37 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 46.31% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede SRS sa 10 mandata, koalicija Pokret za Vojvodinu – Unija poljoprivrednika Srbije, SPS i DSS sa po 3 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS i SPS sa ukupno 21 mandatom.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 40.10% glasova i 17 osvojenih mandata. Slede koalicija SNS – NS – PUPS sa 6 mandata, koalicija SPS – SDPS sa 5 mandata, SRS sa 4 mandata, DSS sa 3 mandata i LSV sa 2 mandata. Lokalnu vladajuću većinu oformili su koalicija DS – G17 PLUS, koalicija SPS – SDPS i DSS. I pored brojnih preletanja odbornika, vlast se održala do narednih izbora (Manojlović, 2016).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – NSS sa 48.78% glasova i 21 osvojenim mandatom (samostalna većina). Slede koalicija DS – NOVA sa 11 mandata, SPS sa 3 mandata i SRS sa 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su SNS – NSS i SRS sa ukupno 23 mandata.

Tabela 153. Lokalne vlasti u opštini Indija

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	NE	NE	X	X	Stabilna	0.65
2016.	DA	NE	0.65	0.25	Preširoka	0.65

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7.2 Opština Irig

U opštini Irig održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Irig, br. 03-020-18/2021; Mijić, 2009). Skupština opštine Irig ima 20 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 28.38% glasova i 8 mandata. Slede koalicija DS – G17 PLUS sa 4 mandata, LSV sa 3 mandata, grupe građana (GG Građanski pokret i GG Dr Radovan Ercegovac) sa 4 mandata i SPS sa 1 mandatom. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu su oformili koalicija DS – G17 PLUS, LSV, GG Građanski pokret, GG Dr Radovan Ercegovac i SPS sa ukupno 12 mandata. Od 2009. godine GG Dr Radovan Ercegovac nije bila deo većine.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 25.00% glasova i 6 osvojenih mandata. Slede koalicija SNS – PUPS sa 5 mandata, koalicija SPS – JS i LSV sa po 3 mandata i SRS, URS i koalicija LDP – SPO sa po 1 mandatom. Prvu lokalnu većinu formirali su DS, LSV, LDP, JS, PUPS i URS. U opoziciji su ostali samo SNS i SPS sa 6 (4+2) mandata (Leđenac, 2012). Nakon prelaska odbornika iz različitih grupa u SNS, u januaru 2015. godine novu vladajuću većinu su formirali SNS, SPS i LSV sa 13 odbornika (021, 2015).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – PUPS sa 37.82% glasova i 10 osvojenih mandata. Slede koalicija DS – LDP – SVM sa 3 mandata, LSV sa 2 mandata i SPS, PS, Zelena stranka, SRS i GG Zoran Knežević po 1 mandat. Preširoku vladajuću većinu su formirali koalicija SNS – PUPS, LSV, PS i GG Zoran Knežević sa ukupno 14 mandata.

Tabela 154. Lokalne vlasti u opštini Irig

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	X	Minimalna	1
2012.	DA	DA	1	X	Stabilna	0.35
2016.	DA	NE	0.75	0.35	Preširoka	0.75

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka
 ***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7.3 Opština Pećinci

U opštini Pećinci održani su redovni lokalni izbori 2008. i 2012. godine, pa vanredni izbori 2014. i 2017. godine (RZS; Dopis - Predsednik opštine Pećinci od 1.4.2021. godine). Skupština opštine Pećinci ima 30 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 32.83% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede SRS sa 9 mandata, koalicija DSS – NS – SPS sa 3 mandata i G17 PLUS, GG Luki i GG Za naše selo sa po 2 mandata. Lokalnu minimalnu vladajuću većinu formirali su DS, G17 PLUS i GG Za naše selo sa ukupno 16 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – PUPS – LDP sa 28.95% glasova i 11 osvojenih mandata. Slede GG Luki sa 6 mandata, koalicija SNS – NS i URS sa po 4 mandata, koalicija JS – GG sa 3 mandata i SPS sa 2 mandata. Za 2014. godinu raspisani su vanredni lokalni izbori usled nemogućnosti održavanja vladajuće većine i prelaska celog odbora URS-a u SNS (Serenčeš, 2014). Na izborima 2014. godine najbolji rezultat je ostvarila koalicija oko SNS-a sa 48.35% glasova i 17 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede GG Za naše selo sa 6 mandata, DS sa 5 mandata i GG Za naprednu i slobodnu opštinu sa 2 mandata. SPS nije osvojila mandate. Lokalnu vladajuću većinu formirala je koalicija oko SNS-a.

Na izborima 2017. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija SNS – SPS sa 27 osvojenih mandata. Mandate je osvojila još samo koalicija DS – LSV sa 3 mandata. Vlast je formirala koalicija SNS – SPS.

Tabela 155. Lokalne vlasti u opštini Pećinci

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	0.65	0	Minimalna	0.65
2014.	DA	NE	1	X	Bez koalicije (Preširoka)*****	X
2017.	DA	DA	1	X	Bez koalicije (Preširoka)*****	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

***** Vladajuća većina je samo sa jedne izborne liste

5.3.4.7.4 Opština Ruma

U opštini Ruma održani su redovni lokalni izbori 2008 (dva puta), 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Ruma, br. V-037-1-6/21). Skupština opštine Ruma ima 43 odborničkih mesta.

Posle prvih izbora 2008. godine nisu konstituisani organi opštine, pa su u novembru održani novi izbori. Na ponovljenim izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko DS-a sa 43.80% glasova i 20 osvojenih mandata. Slede grupa građana sa 8 mandata, koalicija DSS – NS sa 6 mandata, SRS sa 4 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata i koalicija LDP – USS – GG sa 2 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko DS-a, DSS i koalicija SPS – PUPS.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 26.86% glasova i 14 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 11 mandata, SRS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 6 mandata i DSS sa 5 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su DS, SPS – PUPS i DSS. U novembru 2013. godine promenjena je vladajuća većina. SNS je preuzeo vlast uz podršku SPS- PUPS i drugih odbornika, a u opoziciji su ostali DS i SRS sa ukupno 13 odbornika (B92, 2013).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 52.67% glasova i 26 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede koalicija SPS – JS sa 5 mandata, koalicija LSV – DS – Zeleni i SRS sa po 4 mandata, GG Dosta je bilo sa 2 mandata i Jedinствена Ruska stranka i Zelena stranka sa po 1 mandatom. Preširoku vladajuću većinu su formirali SNS i koalicija SPS – JS sa ukupno 31 mandatom.

Tabela 156. Lokalne vlasti u opštini Ruma

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka	0.85
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	X
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7.5 Grad Sremska Mitrovica

U gradu Sremskoj Mitrovici održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Dopis - Skupština grada Sremska Mitrovica od 18.3.2021. godine). Skupština grada ima 61 odborničko mesto.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 31.80% glasova i 22 osvojena mandata. Slede SRS sa 20 mandata, DSS sa 16 mandata i koalicija G17 PLUS – LSV sa 3 mandata.

Lokalnu preširoku vladajuću većinu su formirali DS i DSS uz podršku i koalicije G17 PLUS – LSV (Vukovac, 2012).

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 24.06% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede GG Vredna Mitrovica Branislav Nedimović sa 15 mandata, koalicija oko SNS-a sa 12 mandata, DSS sa 9 mandata i koalicija SPS – PUPS – JS sa 7 mandata. Lokalnu vladajuću većinu su formirali GG Vredna Mitrovica Branislav Nedimović, koalicija oko SNS-a i DSS, a kasnije im se pridružio i SPS sa ukupno 43 mandata za preširoku vladajuću većinu.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 50.93% glasova i 35 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SPS i koalicija DS – DSHV – NOVA sa po 6 mandata, SRS i koalicija LSV – LDP – Zeleni sa po 4 mandata i koalicija DSS – Narodni pokret Dinara, Drina, Dunav i koalicija SDS – ZZS – VP sa po 3 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a, SPS i LSV.

Tabela 157. Lokalne vlasti u gradu Sremskoj Mitrovici

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK*****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	1	Preširoka	1
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	X
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7.6 Opština Stara Pazova

U opštini Stara Pazova održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Opštinska uprava Stara Pazova, br. 037-13/2021-III). Skupština opštine Stara Pazova ima 48 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je SRS sa 35.07% glasova i 20 mandata. Isto 20 mandata osvojila je koalicija DS – G17 PLUS. Mandate su još osvojile GG Preporod i DSS sa po 4 mandata. Lokalnu stabilnu vladajuću većinu formirali su DS – G17 PLUS, DSS i GG Preporod sa 28 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je SNS sa 25.52% glasova i 16 osvojenih mandata. Slede DS sa 13 mandata, koalicija SPS – PUPS sa 7 mandata, DSS sa 5 mandata, SRS sa 4 mandata i JS sa 3 mandata. Lokalnu preširoku vladajuću većinu formirali su SNS, SPS – PUPS, DSS i JS sa 31 mandatom.

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 51.63% glasova i 29 osvojenih mandata (samostalna većina). Slede SRS i GG Izbor za našu opštinu sa po 4 mandata, SPS, DS i GG Goran Jović SDS – LSV – LDP sa po 3 mandata i koalicija Zelena stranka – Slovačka

stranka sa 2 mandata. Preširoku vladajuću većinu formirali su koalicija oko SNS-a, GG Goran Jović SDS – LSV – LDP i SPS sa ukupno 35 mandata.

Tabela 158. Lokalne vlasti u opštini Stara Pazova

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	NE	1	X	Stabilna	1
2012.	DA	DA	1	1	Preširoka	X
2016.	DA	DA	1	1	Preširoka	1

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana

***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika skupštine opštine/grada), preširoka

***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

5.3.4.7.7 Opština Šid

U opštini Šid održani su redovni lokalni izbori 2008, 2012. i 2016. godine (RZS; Uvid u tražene informacije zahtevom za pristup informacijama od javnog značaja - 20.3.2021. godine; Šidski portal, 2008). Skupština opštine Šid ima 39 odborničkih mesta.

Na izborima 2008. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija DS – G17 PLUS sa 40.54% glasova i 18 osvojenih mandata. Slede SRS sa 13 mandata, DSS sa 5 mandata i koalicija SPS – PUPS sa 3 mandata. Preširoku lokalnu vladajuću većinu formirali su DS – G17 PLUS, DSS i SPS – PUPS sa ukupno 26 mandata.

Na izborima 2012. godine najbolji rezultat ostvarila je DS sa 26.28% glasova i 12 osvojenih mandata. Slede koalicija oko SNS-a sa 8 mandata, DSS sa 7 mandata, koalicija SPS – PUPS – JS sa 6 mandata i SRS i LSV sa po 3 mandata. Prvu vladajuću većinu formirali su DS, DSS i koalicija SPS – PUPS – JS. Već do kraja 2012. godine vlast je prekomponovana i novu vladajuću većinu su formirali SNS, DSS i koalicija SPS – PUPS – JS sa 21 odbornikom (Glušćević, 2012a).

Na izborima 2016. godine najbolji rezultat ostvarila je koalicija oko SNS-a sa 50.77% glasova i 23 osvojena mandata (samostalna većina). Slede koalicija oko DS-a sa 6 mandata i SRS i koalicija SPS – JS sa po 5 mandata. Lokalnu vlast je vršila samostalno koalicija oko SNS-a.

Tabela 159. Lokalne vlasti u opštini Šid

Godina:	OP1*	OP2*	IPK***	IPrK****	Tip lokalne koalicije*****	IPKV*****
2008.	DA	DA	1	1	Preširoka	1
2012.	DA	DA	1	X	Minimalna	X
2016.	DA	DA	0.7	0	Bez koalicije (Stabilna)*****	0.7

* OP1 = Najveća partija iz republičke vlasti je u lokalnoj vlasti (DS za period 2008-2012; SNS za period 2012-2020)

** OP2 = Dve najveće partije iz republičke vlasti su u lokalnoj vlasti (DS i SPS za period 2008-2012, SNS i SPS za period 2012-2020)

*** Indeks preslikanosti koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća

**** Indeks preširoke koalicije - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća ili nije preslikana
***** Manjinska, minimalna (minimalno pobjednička), stabilna (minimalna plus ponderi u odnosu na broj odbornika
skupštine opštine/grada), preširoka
***** Indeks preslikanosti lok. koalicije sa pokr. koalicijom - u opsegu od 0 do 1 ukoliko je moguća; X - nije moguća
***** Vlast je samo sa jedne izborne liste

5.4 Preslikane i preširoke koalicije – deskriptivna statistika

U ovom delu predstavljamo nalaze deskriptivne statistike u vezi preslikanosti republičke koalicije na lokalni nivo, nalaze u vezi sa preširokim koalicijama, nalaze o varijablama koje smo definisali u prethodnim poglavljima i druge statističke nalaze u vezi sa jedinicama lokalne samouprave i formiranjem lokalnih vladajućih većina. Ukupan broj jedinica lokalnih samouprava o kojima predstavljamo rezultate je 139. Od ukupnog broja (145) oduzimamo one opštine i gradove u kojima partije nacionalnih manjina osvajaju većinu glasova (Sjenica, Novi Pazar, Tutin, Bujanovac, Preševo i Kanjiža). Nalaze ćemo prvo podeliti u grupe po periodima (2008 – 2012; 2012 – 2016; 2016 - 2020), a zatim prikazati i ukupne rezultate.

5.4.1 Lokalne vlade u periodu 2008 – 2012. godina

U ovom periodu, najveća partija iz republičke vlasti (DS) bila je na vlasti u ukupno 97 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 83 jedinice lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 57 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 97.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.70.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.39.

Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2008 – 2012. godine je 0.834.

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2008 – 2012. godine je 0.665.

Tabela 160. Indeksi koalicija u periodu 2008-2012.

Indeks:	2008 – 2012
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV1)	0.70
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV2)	0.39
Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK)	0.834
Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK)	0.665
Broj JLS u kojima je DS u lokalnoj vlasti	97
Broj JLS u kojima je SPS u lokalnoj vlasti	83
Broj JLS u kojima su DS i SPS u lokalnoj vlasti	57
Indeks preslikanosti lokalne vlasti sa pokrajinskom	0.825

U nastavku teksta prikazujemo deskriptivnu statistiku za definisane varijable, ali i prikazujemo rezultate testova tamo gde postoje statističke značajnosti u varijablama (Testovi: One-Way ANOVA, Independent Samples T Test; Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$).

U tabeli prvo predstavljamo sve indekse preslikanih i preširokih koalicija u odnosu na različite varijable.

Tabela 161. Varijable i indeksi koalicija u periodu 2008 - 2012

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija
Ukupno	0.834	0.665
Tip JLS		
Opštine	0.819	0.636
Gradovi	0.878	0.782
Broj odbornika		*
Do 30 odbornika	0.777	0.456
Od 31 do 50 odbornika	0.824	0.693
Više od 50 odbornika	0.917	0.853
Broj birača		
Do 10 000	0.722	0.650
Od 10 do 30 000	0.788	0.545
Od 30 do 70 000	0.925	0.852
Od 70 do 150 000	0.918	0.707
Više od 150 000	0.750	
Termin izbora	***	***
Redovni izbori	0.813	0.633
Vanredni izbori	1	1
Broj kandidovanih izbornih listi		
Do 5	1	1
Od 6 do 8	0.750	0.650
Od 9 do 12	0.850	0.633
Više od 12	1	1
Broj kandidovanih koalicija partija		
0	0.730	0.838
1 ili 2	0.795	0.532
3 ili 4	0.908	0.820
Više od 4	0.847	0.688
Broj koalicija sa 3 i više partija		
0	0.785	0.547
1	0.833	0.690
2	0.911	0.800
3	0.938	0.983
4 i više	1	1
Broj kandidovanih grupa građana		
0	0.861	0.673
1	0.781	0.679
2	0.808	0.643
3	0.915	0.375

4 i više	1	1
Nastup na izborima najjače partije		
Samostalno	0.822	0.631
U koaliciji	0.847	0.708
Ime izborne liste	**	**
Ime lidera partije	0.862	0.730
Ime lokalnog lidera	0.440	0
Imena lidera partije i lokalnog lidera	0.625	0
Samo ime partije ili koalicije	0.7	0.283
Izlaznost na izborima		
Do 50%	1	1
Od 50 do 60%	0.848	0.697
Više od 60%	0.817	0.617
Procenat nevažećih glasova		
Do 1%	1	1
1 – 2%	0.861	0.725
2 – 3%	0.829	0.686
Više od 3%	0.823	0.569
Procenat glasova ispod cenzusa		
Do 5%	0.788	0.720
Od 5 do 10%	0.897	0.713
Više od 10%	0.814	0.578
Broj izbornih listi preko cenzusa		
Do 3 liste	X	X
Od 3 do 5	0.759	0.681
Više od 5 listi	0.853	0.662
Broj izbornih listi ispod cenzusa		
Do 3 liste	0.829	0.687
Od 3 do 5	0.850	0.616
Više od 5 listi	0.816	0.672
Procenat glasova najjače partije		
Do 25%	0.785	0.6
Od 25 do 40%	0.873	0.673
Više od 40%	0.829	0.786
Procenat glasova druge najjače partije		
Do 9%	0.868	0.622
Od 9 do 15%	0.859	0.659
Više od 15%	0.691	0.736
Procenat glasova grupa građana		
Do 3%	0.845	0.696
Od 3 do 7%	0.825	0.5365
Više od 7%	0.823	0.687

* Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$

U odnosu na tip jedinica lokalne samouprave (opštine ili gradovi), rezultati nam pokazuju da su koalicije nešto više preslikane na nivou gradova, a mnogo više preširoke na nivou gradova u odnosu na opštine. U pogledu broja odbornika koje imaju jedinice lokalne samouprave, nalazi istraživanja govore

da sa rastom broja odbornika rastu i indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija (najveći broj JLS ima između 30 i 50 odbornika – 53.2% opština i gradova, a više od 50 odbornika ima 20.2% jedinica lokalne samouprave). Nalazi o broju birača nam ne govore previše u slučajevima JLS sa više od 150 000 stanovnika zato što je broj opservacija mali (N=4). Međutim, podaci pokazuju da su indeksi preslikanosti viši u JLS sa većim brojem stanovnika (najveći broj JLS ima od 10 do 30 000 stanovnika – 53.8% opština i gradova, a od 30 do 70 000 birača ima 23.4% jedinica lokalnih samouprava). Uticaj vanrednih lokalnih izbora je očigledno veliki i na preslikanost i na preširoke koalicije jer su indeksi u ovim slučajevima 1 iako je broj opservacija u ovim slučajevima relativno mali (N=11 za preslikanost i N=6 za preširoke koalicije).

U najvećem broju lokalnih samouprava kandidovalo se od 8 do 12 izbornih listi (57.6% jedinica lokalnih samouprava). Sledi od 5 do 8 izbornih listi (33.8% JLS), pa izbori sa više od 12 kandidovanih izbornih listi (6.5% JLS) i izbori sa do 5 kandidovanih listi (2.2% JLS). Podaci pokazuju da je u ekstremima (manje od 4 i više od 12 izbornih listi) indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija maksimalan (1). Sa druge strane, nešto je viši indeks preslikanosti što se više izbornih listi kandiduje. U pogledu kandidovanih koalicija, najveći broj izbora održan je sa 1 ili 2 kandidovane koalicije (51.8% JLS), a slede izbori sa 3 i 4 koalicije (23% JLS) i sa više od 4 koalicije (18%). Tek u 10 JLS nismo imali kandidovane koalicije (7.2%). Ne vidi se povezanost između broja kandidovanih koalicija u odnosu na preslikanost koalicija ili na preširoke koalicije. U najvećem broju slučajeva broj koalicija sa tri i više partija je bio 0 (48.9% JLS). Sa jednom ovakvom koalicijom imali su izbore u 33.1% JLS, sa 2 takve koalicije u 14.4% JLS, sa 3 koalicije tek u 2.9% izbora i sa 4 i više koalicija u tek 1 slučaju (0.7% JLS). U odnosu na broj koalicija sa tri i više partija, nalazi pokazuju da sa brojem takvih koalicija rastu i indeks preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija. Najčešće na izborima 2008. godine smo imali po jednu kandidovanu grupu građana (36% JLS). U 27.3% JLS nismo imali kandidovane grupe građana, u 21.6% JLS smo imali 2 grupe građane, u 10.1% smo imali tri grupe građana, a u 5% smo imali 4 i više grupa građana. Podaci pokazuju da sa rastom kandidovanih grupa građana raste indeks preslikanosti koalicija, ali opada indeks preširokih koalicija.

Najveća partija iz republičke vlasti samostalno je na izborima nastupila u 56.8% jedinica lokalne samouprave, a u 43.2% u koaliciji. Podaci pokazuju da su indeksi preslikanosti jako slični (nešto više za koalicione nastupe), ali da je indeks preširokih koalicija viši za koalicione nastupe. Na 92.8% lokalnih izbora, najveća politička partija je u imenu liste imala ime lidera partije. Ime lokalnog lidera je bilo u 3.6% izbornih listi, oba imena (lider partije i lokalni lider) su bila u imenu izborne liste u 1.4% izbornih listi i na 2.2% izbornih listi su postojale samo ime partije ili koalicije. Iako je broj opservacija za slučajeve u kojima nije samo lider partije u imenu liste mali (N=10), podaci pokazuju da su indeksi preslikanosti i indeks preširokih koalicija značajno niži u ovim slučajevima.

Izlaznost na lokalne izbore je dominantno bila iznad 60% (71.9% opština i gradova). Između 50 i 60% izlaznost je bila u 25.2% lokalnih izbora i tek u 2.9% slučajeva izlaznost je bila manja od 50%. U slučajevima izlaznosti do 50% indeksi su 1 (N=1), dok za ostale podatke o izlaznosti razlike nisu velike. Najčešći broj nevažećih glasova je bio između 2 i 3% (63.3% JLS). Slede lokalni izbori sa preko 3% nevažećih glasova (24.5% JLS), između 1 i 2% nevažećih glasova je bilo u 11.5% opština i gradova i 0.7% sa do 1% nevažećih glasova. Indeksi preslikanosti su slični bez obzira na procenat nevažećih glasova, dok podaci pokazuju da sa rastom procenta nevažećih glasova opada indeks preširokih koalicija. U pogledu procenta glasova ispod cenzusa, do 5% glasova ispod izbornog praga je bilo u 30.1% slučajeva, od 5 do 10% ispod izbornog praga je bilo u 33.1% slučajeva i više od 10% glasova ispod cenzusa je bilo u 36.8% lokalnih izbora. Podaci ne pokazuju da postoje razlike u pogledu preslikanosti koalicija u odnosu na procenat glasova ispod cenzusa, ali indeks preširokih koalicija je niži kako procenat glasova ispod cenzusa raste. U 75.5% slučajeva je više od 5 izbornih listi preskočilo

izborni prag, a u 24.5% slučajeva je izborni prag preskočilo od 3 do 5 izbornih listi. Podaci pokazuju da je nešto veći indeks preslikanosti sa više izbornih listi koje osvoje mandate u lokalnim skupštinama, dok je indeks preširokih koalicija sličan. U 53.2% JLS broj izbornih listi ispod izbornog praga je bio do 3 izborne liste. U 30.9% slučajeva je od 3 do 5 izbornih listi bilo ispod cenzusa, a u 15.8% JLS broj listi ispod cenzusa je bio više od 5 listi. Podaci ne pokazuju prevelike razlike u odnosu na broj listi koje su prelazile izborni prag. Što se tiče procenta osvojenih glasova najjače partije iz vlasti, u po 45.3% je partija osvajala do 25% i od 25 do 40% glasova. U 9.3% slučajeva partija je osvojila više od 40%. Podaci pokazuju da veći broj glasova od 25% najjače partije uvećava indeks preslikanosti, a značajno podiže i indeks preširokih koalicija. Druga najjača partija iz republičke vlasti je u najvećem broju slučajeva osvajala do 9% glasova (55.3%). U 29.5% JLS osvajala je od 9 do 15% i u 15.2% slučajeva je osvojila više od 15% glasova. Podaci nam pokazuju da kada druga najjača partija osvaja više od 15% glasova da se indeks preslikanosti smanjuje, ali i da indeks preširokih koalicija raste u tim slučajevima. Grupe građana su u najvećem broju slučajeva osvajale više od 7% glasova (44.9% JLS). U 16.7% slučajeva su osvajale od 3 do 7% glasova i u 37.7% slučajeva su osvajale do 3% glasova. Ne postoje specifične razlike u vezi sa procentima koje osvajaju grupe građana na indekse preslikanosti i preširokih koalicija.

Raspodela lokalnih vladajućih većina je sledeća: Manjinske – 5 (3.7%), Minimalne – 45 (33.3%), Stabilne - 24 (17.8%), Preširoke – 61 (45.2%).

5.4.2 Lokalne vlade u periodu 2012 – 2016. godina

U ovom periodu, najveća partija iz republičke vlasti (SNS) bila je na vlasti u ukupno 86 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 96 jedinica lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 66 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 94.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.61.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.47.

Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2012 – 2016. godine je 0.794.

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2012 – 2016. godine je 0.617.

Tabela 162. Indeksi koalicija u periodu 2012-2016.

Indeks:	2012 – 2016
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV1)	0.794
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV2)	0.617
Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK)	0.794

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK)	0.617
Broj JLS u kojima je SNS u lokalnoj vlasti	86
Broj JLS u kojima je SPS u lokalnoj vlasti	96
Broj JLS u kojima su SNS i SPS u lokalnoj vlasti	66
Indeks preslikanosti lokalne vlasti sa pokrajinskom	0.592

U nastavku teksta prikazujemo deskriptivnu statistiku za definisane varijable, ali i prikazujemo rezultate testova tamo gde postoje statističke značajnosti u varijablama (Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$).

U tabeli prvo predstavljamo sve indekse preslikanih i preširokih koalicija u odnosu na različite varijable.

Tabela 163. Varijable i indeksi koalicija u periodu 2012 – 2016.

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija
Ukupno	0.794	0.617
Tip JLS		***
Opštine	0.775	0.537
Gradovi	0.852	0.897
Broj odbornika		**
Do 30 odbornika	0.752	0.492
Od 31 do 50 odbornika	0.779	0.555
Više od 50 odbornika	0.880	0.950
Broj birača		***
Do 10 000	0.710	0.294
Od 10 do 30 000	0.766	0.492
Od 30 do 70 000	0.815	0.826
Od 70 do 150 000	0.900	1
Više od 150 000	0.975	0.933
Termin izbora	**	***
Redovni izbori	0.769	0.567
Vanredni izbori	0.950	0.909
Broj kandidovanih izbornih listi		
Do 5	0.666	0.5
Od 6 do 8	0.646	0.538
Od 9 do 12	0.819	0.609
Više od 12	0.862	0.742
Broj kandidovanih koalicija partija		*
0	0.750	0.400
1 ili 2	0.770	0.502
3 ili 4	0.760	0.648
Više od 4	0.914	0.866
Broj koalicija sa 3 i više partija		
0	0.766	0.473
1	0.760	0.598
2	0.824	0.714

3	0.861	0.778
4 i više	1	1
Broj kandidovanih grupa građana		
0	0.785	0.633
1	0.822	0.637
2	0.734	0.552
3	0.910	0.666
4 i više	1	1
Nastup na izborima najjače partije	*	
Samostalno	0.692	0.423
U koaliciji	0.847	0.706
Ime izborne liste		
Ime lidera partije	0.793	0.621
Ime lokalnog lidera	0.825	0.5
Imena lidera partije i lokalnog lidera	X	X
Samo ime partije ili koalicije	X	X
Izlaznost na izborima		
Do 50%	1	1
Od 50 do 60%	0.814	0.701
Više od 60%	0.773	0.529
Procenat nevažećih glasova		
Do 1%	X	X
1 – 2%	X	X
2 – 3%	0.721	0.428
Više od 3%	0.810	0.654
Procenat glasova ispod cenzusa		
Do 5%	0.796	0.7
Od 5 do 10%	0.725	0.468
Više od 10%	0.822	0.697
Broj izbornih listi preko cenzusa		
Do 3 liste	1	1
Od 3 do 5	0.729	0.561
Više od 5 listi	0.789	0.607
Broj izbornih listi ispod cenzusa		
Do 3 liste	0.746	0.513
Od 3 do 5	0.875	0.790
Više od 5 listi	0.771	0.562
Procenat glasova najjače partije		*
Do 25%	0.743	0.524
Od 25 do 40%	0.879	0.796
Više od 40%	0.921	0.818
Procenat glasova druge najjače partije		
Do 9%	0.818	0.609
Od 9 do 15%	0.873	0.737
Više od 15%	0.724	0.528
Procenat glasova grupa građana		
Do 3%	0.766	0.635

Od 3 do 7%	0.813	0.673
Više od 7%	0.8	0.533

* Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$

U odnosu na tip jedinica lokalne samouprave (opštine ili gradovi), rezultati nam pokazuju da su statistički značajno koalicije više preslikane na nivou gradova, a mnogo više preširoke na nivou gradova u odnosu na opštine. U pogledu broja odbornika koje imaju jedinice lokalne samouprave, nalazi istraživanja govore da postoji statistička značajnost i da sa rastom broja odbornika rastu i indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija (najveći broj JLS ima između 30 i 50 odbornika – 52.5% opština i gradova, a više od 50 odbornika ima 20.1% jedinica lokalne samouprave). Nalazi o broju birača nam ne govore previše u slučajevima JLS sa više od 150 000 stanovnika zato što je broj opservacija mali (N=4). Međutim, podaci pokazuju da su statistički značajni i da su indeksi preslikanosti i preširokih koalicija viši u JLS sa većim brojem stanovnika (najveći broj JLS ima od 10 do 30 000 stanovnika – 55.2% opština i gradova, a od 30 do 70 000 birača ima 17.2% jedinica lokalnih samouprava). Uticaj vanrednih lokalnih izbora je statistički značajan i očigledno veliki i na preslikanost i na preširoke koalicije jer su indeksi u ovim slučajevima značajno viši iako je broj opservacija u ovim slučajevima relativno mali (N=13 za preslikanost i N=11 za preširoke koalicije).

U najvećem broju lokalnih samouprava kandidovalo se od 8 do 12 izbornih listi (60% jedinica lokalnih samouprava). Sledi od 5 do 8 izbornih listi (17.9% JLS), pa izbori sa više od 12 kandidovanih izbornih listi (15.2% JLS) i izbori sa do 5 kandidovanih listi (2.9% JLS). Podaci pokazuju da od 8 kandidovanih izbornih listi i više raste indeks preslikanosti, a da sa više kandidovanih izbornih listi raste i indeks preširokih koalicija. U pogledu kandidovanih koalicija, najveći broj izbora održan je sa 1 ili 2 kandidovane koalicije (38.8% JLS), a slede izbori sa kandidovane 3 i 4 koalicije (34.5% JLS) i sa više od 4 koalicije (15.9%). Tek u 12 JLS nismo imali kandidovane koalicije (8.6%). Ne vidi se povezanost između broja kandidovanih koalicija u odnosu na preslikanost koalicija, ali sa rastom broja kandidovanih koalicija raste indeks preširokih koalicija. U najvećem broju slučajeva broj koalicija sa tri i više partija je bio 1 (37.4% JLS). Bez ovakvih koalicija imali smo izbore u 32.4% JLS, sa 2 takve koalicije u 20.1% JLS, sa 3 koalicije u 7.9% slučajeva i sa 4 i više takvih koalicija u tek 3 slučaja (2.2% JLS). U odnosu na broj koalicija sa tri i više partija, nalazi pokazuju da sa brojem takvih koalicija rastu i indeks preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija. Najčešće na izborima 2012. godine smo imali po jednu kandidovanu grupu građana (38.8% JLS). U 30.2% JLS nismo imali kandidovane grupe građana, u 24.5% JLS smo imali 2 grupe građane, u 4.3% smo imali tri grupe građana, a u 2.2% smo imali 4 i više grupa građana. Podaci nam ne pokazuju razlike u pogledu broja kandidovanih grupa građana i indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija.

Najveća partija iz republičke vlasti na lokalnim izborima nastupila je iz pozicije vlasti u 7 jedinica lokalne samouprave (5%). Najveća partija iz republičke vlasti samostalno je na izborima nastupila u 38.8% jedinica lokalne samouprave, a u 61.2% u koaliciji. Podaci pokazuju da je statistički značajan viši indeks preslikanosti za koalicione nastupe, kao i indeks preširokih koalicija koji je viši za koalicione nastupe. Na 98.6% lokalnih izbora, najveća politička partija je u imenu liste imala ime lidera partije. Ime lokalnog lidera je bilo u 1.4% izbornih listi. S obzirom na mali broj opservacija koje ne predstavljaju ime lidera partije u izbornoj listi (N=2) ne predstavljamo razlike.

Izlaznost na lokalne izbore je dominantno bila iznad 60% (59% opština i gradova). Između 50 i 60% izlaznost je bila u 40.3% lokalnih izbora i tek u 0.7% slučajeva je izlaznost bila manja od 50%. Viši je indeks preširokih koalicija pri izlaznosti od 50 do 60% nego u slučajevima izlaznosti većim od 60%. Najčešći broj nevažećih glasova je bio preko 3% (77.5% JLS). Slede lokalni izbori sa između 2 i 3% nevažećih glasova (21.7% JLS) i između 1 i 2% nevažećih glasova je bilo u 0.7% opština i

gradova. Indeksi preslikanosti i preširokih koalicija su viši sa procentom nevažećih glasova. U pogledu procenta glasova ispod cenzusa, do 5% glasova ispod izbornog praga je bilo u 11.9% slučajeva, od 5 do 10% ispod izbornog praga je bilo u 33.3% slučajeva i više od 10% glasova ispod cenzusa je bilo u 54.8% lokalnih izbora. Podaci ne pokazuju da postoje razlike u pogledu preslikanosti koalicija ili preširokih u odnosu na procenat glasova ispod cenzusa. U 74.8% slučajeva je više od 5 izbornih listi preskočilo izborni prag, a u 23% slučajeva je izborni prag preskočilo od 3 do 5 izbornih listi. U 2.2% izbora je manje od 3 izborne liste ušlo u lokalni parlament. Podaci pokazuju da je nešto veći indeks preslikanosti sa više izbornih listi koje osvoje mandate u lokalnim skupštinama, dok je indeks preširokih koalicija sličan. U 43.2% JLS broj izbornih listi ispod izbornog praga je bio do 3 izborne liste. U 30.2% slučajeva je od 3 do 5 izbornih listi bilo ispod cenzusa, a u 26.6% JLS broj listi ispod cenzusa je bio više od 5 listi. Podaci ne pokazuju prevelike razlike u odnosu na broj listi koje su prelazile izborni prag. Što se tiče procenta osvojenih glasova najjače partije iz vlasti, u 73.4% je partija osvajala do 25%, od 25 do 40% glasova u 17.3% i u 9.4% slučajeva partija je osvojila više od 40%. Podaci pokazuju da veći broj glasova najjače partije uvećava indeks preslikanosti, a značajno podiže i indeks preširokih koalicija. Druga najjača partija iz republičke vlasti je u najvećem broju slučajeva osvajala više od 15% - u 43.4% izbora, od 9 do 15% glasova osvajala je u 39.7% glasova i u 16.9% slučajeva je osvojila manje od 9%. Podaci nam pokazuju određene specifične razlike u odnosu na rast procenta glasova druge najveće partije iz vlasti. Grupe građana su u najvećem broju slučajeva osvajale do 3% (43.8% JLS). Između 3 i 7% su grupe građana osvajale u 21.2% opština i gradova i u 34.3% su grupe građana osvajale više od 7% glasova. Ne postoje određene razlike u vezi sa procentom grupa građana na indekse preslikanosti i preširokih koalicija.

Važno je napomenuti da je tokom perioda 2012-2016. godina u većini (čak 23) jedinica lokalnih samouprava u Vojvodini promenjena vlast tokom trajanja mandata. Raspodela lokalnih vladajućih većina je sledeća: Minimalne – 31 (23.8%), Stabilne - 30 (23.1%), Preširoke – 69 (53.1%).

5.4.3 Lokalne vlade u periodu 2016. – 2020. godina

U ovom periodu, najveća partija iz republičke vlasti (SNS) bila je na vlasti u ukupno 128 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 73 jedinice lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 72 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 126.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.92.

Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.52.

Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2016 – 2020. godine je 0.794.

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2016 – 2020. godine je 0.562.

Tabela 164. Indeksi koalicija u periodu 2016-2020.

Indeks:	2016 – 2020
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV1)	0.92
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV2)	0.52
Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK)	0.794
Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK)	0.562
Broj JLS u kojima je SNS u lokalnoj vlasti	128
Broj JLS u kojima je SPS u lokalnoj vlasti	73
Broj JLS u kojima su SNS i SPS u lokalnoj vlasti	72
Indeks preslikanosti lokalne vlasti sa pokrajinskom	0.814

U nastavku teksta prikazujemo deskriptivnu statistiku za definisane varijable, ali i prikazujemo rezultate testova tamo gde postoje statističke značajnosti u varijablama (Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$).

U tabeli prvo predstavljamo sve indekse preslikanih i preširokih koalicija u odnosu na različite varijable.

Tabela 165. Varijable i indeksi koalicija u periodu 2016 – 2020.

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija
Ukupno	0.794	0.562
Tip JLS	***	**
Opštine	0.764	0.517
Gradovi	0.925	0.758
Broj odbornika	**	
Do 30 odbornika	0.729	0.527
Od 31 do 50 odbornika	0.783	0.512
Više od 50 odbornika	0.935	0.766
Broj birača	*	
Do 10 000	0.712	0.593
Od 10 do 30 000	0.765	0.484
Od 30 do 70 000	0.859	0.642
Od 70 do 150 000	0.918	0.681
Više od 150 000	0.1	1
Termin izbora		
Redovni izbori	0.787	0.547
Vanredni izbori	0.846	0.685
Broj kandidovanih izbornih listi	*	
Do 5	0.742	0.416
Od 6 do 8	0.747	0.508
Od 9 do 12	0.830	0.619
Više od 12	0.955	0.839
Broj kandidovanih koalicija partija	*	*
0	0.812	0.704
1 ili 2	0.736	0.454
3 ili 4	0.794	0.530

Više od 4	0.890	0.729
Broj koalicija sa 3 i više partija		
0	0.704	0.469
1	0.812	0.577
2	0.823	0.550
3	0.9	0.8
4 i više	1	1
Broj kandidovanih grupa građana		
0	0.723	0.485
1	0.774	0.490
2	0.817	0.940
3	0.871	0.746
4 i više	0.906	0.7
Nastup na izborima najjače partije	*	
Samostalno	0.715	0.552
U koaliciji	0.814	0.565
Ime izborne liste		
Ime lidera partije	0.797	0.557
Ime lokalnog lidera	0.35	0.6
Imena lidera partije i lokalnog lidera	0.825	0.85
Samo ime partije ili koalicije	X	X
Izlaznost na izborima	**	
Do 50%	0.941	0.766
Od 50 do 60%	0.848	0.606
Više od 60%	0.730	0.508
Procenat nevažećih glasova		
Do 1%	0.7	0.4
1 – 2%	X	X
2 – 3%	0.802	0.569
Više od 3%	0.789	0.560
Procenat glasova ispod cenzusa		
Do 5%	0.755	0.507
Od 5 do 10%	0.770	0.513
Više od 10%	0.841	0.639
Broj izbornih listi preko cenzusa		
Do 3 liste	0.696	0.457
Od 3 do 5	0.819	0.616
Više od 5 listi	0.797	0.546
Broj izbornih listi ispod cenzusa	*	*
Do 3 liste	0.779	0.534
Od 3 do 5	0.745	0.465
Više od 5 listi	0.902	0.762
Procenat glasova najjače partije		
Do 25%	0.55	0.333
Od 25 do 40%	0.809	0.551
Više od 40%	0.798	0.577
Procenat glasova druge najjače partije		

Do 9%	0.827	0.598
Od 9 do 15%	0.802	0.6
Više od 15%	0.741	0.474
Procenat glasova grupa građana	*	*
Do 3%	0.738	0.513
Od 3 do 7%	0.729	0.388
Više od 7%	0.860	0.674

* Nivoi značajnosti: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$

U odnosu na tip jedinica lokalne samouprave (opštine ili gradovi), rezultati nam pokazuju da su statistički značajno koalicije više preslikane na nivou gradova, kao i takođe statistički značajno mnogo više preširoke na nivou gradova u odnosu na opštine. U pogledu broja odbornika koje imaju jedinice lokalne samouprave, nalazi istraživanja govore da postoji statistička značajnost i da sa rastom broja odbornika raste indeks preslikanosti koalicija. Dodatno, raste indeks preširokih koalicija u JLS sa preko 50 odbornika (najveći broj JLS ima između 30 i 50 odbornika – 51.4% opština i gradova, a više od 50 odbornika ima 19.6% jedinica lokalne samouprave). Nalazi o broju birača nam ne govore previše u slučajevima JLS sa više od 150 000 stanovnika zato što je broj opservacija mali (N=3). Međutim, podaci pokazuju da su statistički značajni i da su indeksi preslikanosti koalicija viši u JLS sa većim brojem stanovnika (najveći broj JLS ima od 10 do 30 000 stanovnika – 53.6% opština i gradova, a od 30 do 70 000 birača ima 15.9% jedinica lokalnih samouprava). Viši je i indeks preširokih koalicija. Uticaj vanrednih lokalnih izbora se takođe vidi i u odnosu na preslikanost koalicija i na preširoke koalicije jer su indeksi u ovim slučajevima značajno viši iako je broj opservacija u ovim slučajevima relativno mali (N=15 za preslikanost i N=14 za preširoke koalicije).

U najvećem broju lokalnih samouprava kandidovalo se od 8 do 12 izbornih listi (39.9% jedinica lokalnih samouprava). Sledi od 5 do 8 izbornih listi (35.5% JLS), pa izbori sa do 5 kandidovanih izbornih listi (17.4% JLS) i na kraju izbori sa preko 12 kandidovanih listi (7.2% JLS). Podaci pokazuju statističku značajnost da od 8 kandidovanih izbornih listi i više raste indeks preslikanosti, a da sa više kandidovanih izbornih listi raste i indeks preširokih koalicija. U pogledu kandidovanih koalicija, najveći broj izbora održan je sa 1 ili 2 kandidovane koalicije (41.3% JLS), a slede izbori sa kandidovane 3 i 4 koalicije (27.5% JLS) i sa više od 4 koalicije (22.5%). Tek u 12 JLS nismo imali kandidovane koalicije (8.7%). Iako postoji statistička značajnost, ne vidi se povezanost između broja kandidovanih koalicija u odnosu na preslikanost koalicija i u odnosu na preširoke koalicije. U najvećem broju slučajeva broj koalicija sa tri i više partija je bio 1 (41.3% JLS). Bez ovakvih koalicija imali smo izbore u 29% JLS, sa 2 takve koalicije u 21.7% JLS, sa 3 koalicije u 4.3% slučaja i sa 4 i više takvih koalicija u tek 5 slučajeva (3.6% JLS). U odnosu na broj koalicija sa tri i više partija, nalazi pokazuju da sa brojem takvih koalicija rastu i indeks preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija. Najčešće na izborima 2016. godine smo imali po jednu kandidovanu grupu građana (36.2% JLS). U 22.5% JLS nismo imali kandidovane grupe građana, u 21.7% JLS smo imali 2 grupe građane, u 10.9% smo imali 3 grupe građana, a u 8.6% smo imali 4 i više grupa građana. Podaci nam pokazuju da sa rastom broja grupa građana raste i indeks preslikanosti koalicija. Najveća partija iz republičke vlasti na lokalnim izborima nastupila je iz pozicije vlasti u 67.9% jedinica lokalne samouprave. Najveća partija iz republičke vlasti samostalno je na izborima nastupila u 21% jedinica lokalne samouprave, a u 79% u koaliciji. Podaci pokazuju da je statistički značajno indeks preslikanosti viši za koalicione nastupe, kao i da nisu velike razlike u odnosu na indeks preširokih koalicija. Na 97.8% lokalnih izbora, najveća politička partija je u imenu liste imala ime lidera partije. Ime lokalnog lidera je bilo u 0.7% izbornih listi i u 1.4% su u imenu izborne liste bili lider partije i lokalni lider. S obzirom na

mali broj opservacija koje ne predstavljaju ime lidera partije ili ime i lidera partije i lokalnog lidera u izbornoj listi (N=3) ne predstavljamo razlike.

Izlaznost na lokalne izbore je dominantno bila iznad 60% (52.2% opština i gradova). Između 50 i 60% izlaznost je bila u 43.4% lokalnih izbora i tek u 4.4% slučajeva je izlaznost bila manja od 50%. Podaci pokazuju da postoji statistička značajnost i da sa rastom izlaznosti opadaju indeksi preslikanosti i preširokih koalicija. Najčešći broj nevažećih glasova je bio preko 3% (58.5% JLS). Slede lokalni izbori sa između 2 i 3% nevažećih glasova (37.8% JLS) i između 1 i 2% nevažećih glasova je bilo u 3.7% opština i gradova. Ne postoje razlike u indeksima u odnosu na procenete nevažećih glasova. U pogledu procenta glasova ispod cenzusa, do 5% glasova ispod izbornog praga je bilo u 29.6% slučajeva, od 5 do 10% ispod izbornog praga je bilo u 32.6% slučajeva i više od 10% glasova ispod cenzusa je bilo u 37.8% lokalnih izbora. Podaci pokazuju da sa rastom procenata glasova ispod cenzusa rastu indeksi preslikanosti koalicija i preširokih koalicija. U 49.3% slučajeva je više od 5 izbornih listi preskočilo izborni prag, a u 37% slučajeva je izborni prag preskočilo od 3 do 5 izbornih listi. U 13.8% izbora je manje od 3 izborne liste ušlo u lokalni parlament. Podaci pokazuju da ne postoje razlike u pogledu broja izbornih listi iznad izbornog praga i indeksa preslikanosti i preširokih koalicija. U 53.6% JLS broj izbornih listi ispod izbornog praga je bio do 3 izborne liste. U 26.1% slučajeva je od 3 do 5 izbornih listi bilo ispod cenzusa, a u 20.3% JLS broj listi ispod cenzusa je bio više od 5 listi. Podaci pokazuju da ne postoje razlike u pogledu broja izbornih listi ispod izbornog praga i indeksa preslikanosti i preširokih koalicija iako postoje statističke značajnosti. U vezi sa procentima osvojenih glasova najjače partije iz vlasti, u 5.1% je partija osvajala do 25%, od 25 do 40% glasova u 34.1% i u 60.9% slučajeva partija je osvojila više od 40%. Podaci pokazuju da veći broj glasova najjače partije od 25% glasova uvećava indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija. Druga najjača partija iz republičke vlasti je u najvećem broju slučajeva osvajala do 9% glasova - u 34.6% izbora, od 9 do 15% glasova osvajala je u 33.1% glasova i u 32.3% slučajeva je osvojila više od 15%. Podaci nam ne pokazuju određene specifične razlike u odnosu na procenete glasova druge najveće partije iz vlasti. Grupe građana su u najvećem broju slučajeva osvajale više od 7% (58.5% JLS). Između 3 i 7% su grupe građana osvajale u 37.8% opština i gradova i u 3.7% su grupe građana osvajale manje od 3% glasova. Ne postoje određene razlike u vezi sa procentom grupa građana na indekse preslikanosti i preširokih koalicija iako postoji statistička značajnost.

Raspodela lokalnih vladajućih većina je sledeća: Minimalne – 14 (10.6%), Stabilne - 25 (18.9%), Preširoke – 93 (70.5%).

5.5 Šta utiče na preslikane i preširoke koalicije – analiza i diskusija rezultata

Nakon deskriptivnih nalaza o predmetu istraživanja, ovde predstavljamo nalaze korelacija i utvrđujemo zavisnost pojava. Prvo, u ovom odeljku predstavljamo rezultate prema godinama i zbirne rezultate u modelu u kojem zbiramo sve opservacije iz sva tri izborna perioda i u analizu uključujemo i elemente koji su različiti isključivo u odnosu na modele (unutar partijska demokratija izražena kroz 6 varijabli; tip izborne liste, tip izbornog sistema na pokrajinskom nivou).

Tabela 166. Prikaz vrednosti preslikanosti i preširokih koalicija za sva tri perioda.

	2008 – 2012	2012 – 2016	2016 - 2020
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV1)	0.70	0.61	0.92
Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo (IOPV2)	0.39	0.47	0.52
Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK)	0.834	0.794	0.794
Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK)	0.665	0.617	0.562
Broj JLS u kojima je najveća partija republičke vlasti u lokalnoj vlasti	97	86	128
Broj JLS u kojima je druga najveća partija republičke vlasti u lokalnoj vlasti	83	96	73
Broj JLS u kojima su dve najveće partije republičke vlasti u lokalnoj vlasti	57	66	72
Indeks preslikanosti lokalne vlasti sa pokrajinskom	0.825	0.592	0.814
Procenat manjinskih lokalnih vladajućih većina	3.7	X	X
Procenat minimalnih lokalnih vladajućih većina	33.3	23.8	10.6
Procenat stabilnih lokalnih vladajućih većina	17.8	23.1	18.9
Procenat preširokih lokalnih vladajućih većina	45.2	53.1	70.5

U ovom delu predstavljamo zbirne rezultate tri modela, objedinjena u četvrtom modelu koji obuhvata ukupno 417 opservacija (139 jedinica lokalne samouprave u 3 izborna ciklusa). Ipak, nećemo predstavljati sve rezultate indeksa preširokih i indeksa preslikanih koalicija. Ukazaćemo samo na one rezultate koji su statistički značajni i one u kojima postoje razlike za koje je važno ukazati. U tabeli predstavljamo vrednosti indeksa u kodiranom rasponu od 1-20 (0=0, 0.5 = 1, 0.1=2, 0.5=10, 1=20) kao i standardnu devijaciju. Vrednost indeksa na skali od 0 do 1 se dobija deljenjem sa 20. U narativnom prikazu ispod tabele prikazujemo indekse u rasponu od 0 do 1.

Tabela 167. Legenda za varijable i indekse u zbirnom modelu

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Varijabla	Statistička značajnost (F)	Statistička značajnost (F)	Statistička značajnost (F)
Kodovi	Indeks (0-20) Broj opservacija (N) (Standardna devijacija 0-20)	Indeks (0-20) Broj opservacija (N) (Standardna devijacija 0-20)	Indeks (0-20) Broj opservacija (N) (Standardna devijacija 0-20)

Tabela 168. Indeksi i tip jedinice lokalne samouprave

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Tip jedinice lokalne samouprave	.002 (9.301)	.000 (42.163)	.452 (.570)
Opštine	15.68 251 (5.618)	11.05 211 (9.163)	15.18 87 (5.810)
Gradovi	17.72 71 (5.335)	16.17 54 (7.150)	15.89 19 (5.174)

U odnosu na tip jedinice lokalne samouprave postoje statistički značajne razlike u odnosu na indeks** preslikanosti koalicija (ukupan indeks za sva tri modela: 0.806; SD – 5.61)⁴ i u odnosu na indeks*** preširokih koalicija (ukupan indeks sva tri modela: 0.604). Prosečan indeks preslikanosti koalicija za opštine je 0.784, a za gradove je 0.886. Prosečan indeks preširokih koalicija za opštine je 0.552, a za gradove je 0.808. Ove razlike koje postoje možemo tumačiti kao važnost gradova kao okružnih centara, većim finansijskim prihodima i potrebama političkih partija da budu deo lokalnih vlasti u velikim gradskim centrima.

Tabela 169. Indeksi i broj odbornika u JLS

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj odbornika	.001 (6.887)	.000 (10.153)	0.064 (2.821)
Do 30 odbornika	14.99 88 (5.974)	10.03 73 (9.094)	13.81 43 (6.542)
Od 31 do 50 odbornika	15.89 168	11.43 141	16.08 49

⁴ S obzirom da su indeksi u SPSS programu kodirani na skali od 0 do 20 (0=0, 0.5 = 1, 0.1=2, 0.5=10, 1=20, prikazujemo standardnu devijaciju u tom opsegu - vrednost u opsegu 0-1 se dobija sa deljenjem sa 20). Važi za vrednosti u nastavku teksta. U konkretnom primeru standardna devijacija je 0.28.

	(5.629)	(9.191)	(5.045)
Više od 50 odbornika	18.24	16.88	17.21
	66	51	14
	(4.469)	(6.547)	(4.353)

U pogledu broja odbornika u opštinama i gradovima postoje statistički značajne razlike u odnosu na indeks** preslikanosti koalicija i u odnosu na indeks*** preširokih koalicija. Prosečan indeks preslikanosti za JLS do 30 odbornika je 0.749, za JLS od 30 do 50 odbornika je 0.794, a za JLS sa više od 50 odbornika je 0.912. Prosečan indeks preširokih koalicija za JLS sa do 30 odbornika je 0.501, za JLS od 30 do 50 odbornika je 0.571 i za JLS sa više od 50 odbornika je 0.844. Ova varijabla je usko povezana i sa tipom JLS, pošto broj odbornika zavisi i od veličine, a samim tim i od tipa JLS. Kao i u prethodnom slučaju, očigledno je za političke partije od veće važnosti da preslikaju republičku koaliciju na veće JLS.

Tabela 170. Indeksi i broj birača u JLS

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj birača	.002 (4.423)	.000 (6.562)	.506 (.836)
Do 10 000	14.27 40 (6.46)	10.62 34 (8.93)	14.56 16 (7.31)
Od 10 do 30 000	15.45 167 (5.51)	10.04 139 (9.27)	14.67 51 (5.78)
Od 30 do 70 000	17.46 69 (5.45)	15.45 58 (7.76)	16.19 26 (4.87)
Od 70 do 150 000	18.26 35 (3.93)	15.57 28 (7.58)	16.45 11 (4.65)
Više od 150 000	18.00 11 (6.00)	19.33 6 (1.63)	20.00 2 (.00)
Ukupno	16.13 322 (5.61)	12.09 265 (9.02)	15.31 106 (5.68)

U vezi sa brojem birača u jedinicama lokalne samouprave, postoje statistički značajne razlike u odnosu na indeks** preslikanosti koalicija i u odnosu na indeks*** preširokih koalicija. Indeks preširokih koalicije raste kako raste broj birača u JLS. Prosečan indeks preslikanosti za JLS sa do 10 000 birača je 0.713, za JLS od 10 do 30 000 birača je 0.772, za JLS od 30 do 70 000 birača je 0.873, za JLS od 70 do 150 000 birača je 0.913 i za JLS sa preko 150 000 birača je 0.9 uz podatak da je ukupan broj opservacija tek 11. Prosečan indeks preširokih koalicija takođe raste sa rastom broja birača u JLS. Prosečan indeks preširokih koalicija za JLS sa do 10 000 birača je 0.531, za JLS od 10 do 30 000 birača je 0.502, za JLS od 30 do 70 000 birača je 0.772, za JLS od 70 do 150 000 birača je 0.778 i za JLS sa preko 150 000 birača je 0.966 uz podatak da je ukupan broj opservacija tek 6. Kao i u prethodna dva

primera, sličan je obrazac. Veći su indeksi preslikanosti koalicija i preširokih koalicija sa rastom broja birača u JLS.

Tabela 171. Indeksi i termin izbora

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Termin izbora	.000 (16.051)	.000 (30.016)	.000 (17.046)
Redovan	15.80 283 (5.758)	11.50 234 (9.097)	14.92 96 (5.818)
Vanredan	18.49 39 (3.684)	16.52 31 (7.066)	19.10 10 (1.449)

U odnosu na termin izbora postoje statistički značajne razlike odnosu na indeks*** preslikanosti koalicija, u odnosu na indeks*** preširokih koalicija i u odnosu na indeks*** preslikane koalicije sa pokrajinskom. U redovnom terminu lokalnih izbora prosečna vrednost indeksa preslikanosti koalicija je 0.790, a u vanrednom terminu je 0.924. U redovnom terminu lokalnih izbora prosečna vrednost indeksa preširokih koalicija je 0.575, a u vanrednom terminu je 0.826. U redovnom terminu lokalnih izbora prosečna vrednost indeksa preslikanosti pokrajinske vlade je 0.746, a u vanrednom terminu je 0.955. Nalazi u vezi sa ovom varijablom nam više nego jasno ukazuju na to da se vanredni izbori u jedinicama lokalne samouprave upravo raspisuju kako bi se lokalna vlast upodobila sa republičkom u zajedničkom cilju vladajućih partija. Dodatno se može ukazati na vrlo verovatno snažan uticaj funkcionerske kampanje u vanrednim terminima lokalnih izbora.

Tabela 172. Indeksi i tip izborne liste

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Tip izborne liste	.627 (.237)	.186 (1.754)	.011 (6.750)
Otvorena za partije	16.64 100 (5.858)	13.21 67 (8.791)	16.50 38 (4.397)
Zatvorena za partije	15.90 222 (5.497)	11.71 198 (9.084)	14.65 68 (6.222)

Kada pogledamo tip izborne liste, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks** preslikanosti pokrajinske koalicije, a postoje razlike i kod druga dva indeksa. Prosečna vrednost indeksa preslikanosti za liste koje su otvorene za partije je 0.832, a za liste koje su zatvorene za partije je 0.795. Prosečna vrednost indeksa preširokih koalicija za liste koje su otvorene za partije je 0.660, a za zatvorene liste je 0.585. Prosečna vrednost preslikanosti pokrajinske koalicije za otvorene liste je 0.825, a za zatvorene liste je 0.733. Podaci o jednom od elemenata izbornog sistema koji ima snažan efekat na unutar-partijsku demokratiju i uticaj partijskih centrala (ili predsednika partije) na lokalne odbore nam govori da su indeks preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija viši kod lista koje

su otvorene za partije. Ovo je posebno izraženo kada imamo i nivo izbora između republičkih i lokalnih (pokrajinski izbori u Vojvodini).

Tabela 173. Indeksi i broj kandidovanih listi na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj kandidovanih izbornih listi	.002 (5.190)	.024 (3.212)	.558 (.694)
Do 5	14.88 24 (5.527)	9.00 22 (9.522)	18.00 2 (2.828)
Od 6 do 8	14.64 94 (6.400)	11.11 83 (9.189)	16.44 27 (4.255)
Od 9 do 12	16.68 171 (5.227)	12.39 134 (8.928)	14.91 66 (5.976)
Više od 12	18.42 33 (3.889)	16.31 26 (7.137)	14.45 11 (7.244)

U odnosu na broj kandidovanih izbornih lista na izborima, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks** preslikanosti koalicija. Razlike postoje i u indeksu preširokih koalicija i indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije. Prosečna vrednost indeksa preslikanosti koalicija kada se kandiduje do 5 izbornih listi je 0.744, od 6 do 8 izbornih listi je 0.732, od 9 do 12 izbornih listi je 0.834, a za više od 12 izbornih lista je 0.921. Prosečna vrednost indeksa preširokih koalicija za do 5 izbornih listi je 0.450, od 6 do 8 izbornih listi je 0.555, od 9 do 12 izbornih listi je 0.619, a za više od 12 izbornih listi je 0.816. Prosečna vrednost indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije za do 5 izbornih listi (samo 2 opservacije, N=2) je 0.9, od 6 do 8 izbornih listi je 0.822, od 9 do 12 izbornih listi je 0.746, a za više od 12 izbornih listi je 0.723. Kao što vidimo iz nalaza, sa brojem kandidovanih izbornih listi rastu indeks preslikanosti koalicije i indeks preširokih koalicija, ali opada indeks preslikanosti pokrajinske koalicije. U ovim slučajevima uzroke možemo tražiti upravo u komplikovanosti tri nivoa izbora kako raste broj kandidovanih izbornih listi.

Tabela 174. Indeksi i broj kandidovanih koalicija partija na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj kandidovanih koalicija partija	.045 (2.716)	.002 (5.178)	.655 (.541)
0	15.54 24 (6.352)	13.14 21 (8.990)	16.25 8 (5.418)
1 ili 2	15.35 135 (5.985)	9.76 111 (9.396)	15.21 34 (5.851)
3 ili 4	16.28 95 (5.453)	12.93 76 (8.578)	14.23 26 (5.942)

Više od 4	17.66 68 (4.467)	15.12 57 (7.810)	15.95 38 (5.506)
-----------	------------------------	------------------------	------------------------

U odnosu na broj kandidovanih koalicija partija na izborima, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti koalicija i u odnosu na indeks** preširokih koalicija. Prosečan indeks preslikanosti koalicija kada se kandiduje više od 4 koalicije je 0.883, kada se kandiduje 3 ili 4 koalicije partije indeks je 0.814, kada se kandiduju 1 ili 2 koalicije indeks je 0.767, a kada se ne kandiduju koalicije indeks je 0.777. Kao što vidimo iz nalaza, sa 3 i više koalicije koje se kandiduju viši su indeksi preslikanosti. Prosečan indeks preširokih koalicija kada se kandiduje više od 4 koalicije partija je 0.756, kada se kandiduje 3 ili 4 koalicije partija indeks je 0.646, kada se kandiduju 1 ili 2 koalicije indeks je 0.488, a kada nema koalicija indeks je 0.657 (N=21). Nalazi nam pokazuju da sa najvećim brojem koalicija partija (više od 4) ubedljivo je najveći indeks preširokih koalicija.

Tabela 175. Indeksi i broj koalicija sa 3 i više partija

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj koalicija sa 3 i više partija	.045 (2.302)	.003 (4.071)	.044 (2.377)
0	15.04 107 (6.101)	9.89 87 (9.355)	13.12 34 (6.428)
1	16.11 121 (5.488)	12.23 102 (9.069)	15.33 30 (5.821)
2	16.94 67 (5.222)	13.00 53 (8.638)	17.07 28 (4.127)
3	17.78 18 (4.845)	16.53 15 (5.902)	15.44 9 (5.318)
4 i više	20.00 9 (0.000)	20.00 8 (0.000)	20.00 5 (0.000)

U odnosu na broj kandidovanih koalicija sa 3 i više partija na izborima, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti koalicija, u odnosu na indeks** preširokih koalicija i u odnosu na indeks* preslikanosti pokrajinske koalicije. Podaci nam više nego jasno pokazuju u sva tri slučaja da sa rastom broja kandidovanih koalicija sa 3 i više partija rastu sva tri indeksa. Uzroke u tome možemo tražiti u širokim predizbornim koalicijama kako vlasti, tako i opozicije u situacijama polarizacije i grupisanja u šire koalicije gde se onda vlast preslikava i gde se kreiraju preširoke koalicije. Dodatno, iako je mali broj opservacija (9 + 8 + 5), tamo gde imamo 4 i više koalicija sa po tri partije indeksi preslikanosti i indeks preširokih koalicija je maksimalan.

Tabela 176. Indeksi i broj kandidovanih grupa građana na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj kandidovanih grupa građana	.211 (1.408)	.573 (.796)	.317 (1.195)
0	15.75 85 (5.746)	11.70 70 (9.391)	16.92 25 (4.890)
1	15.81 115 (5.882)	11.65 98 (8.848)	14.18 38 (6.281)
2	15.75 77 (5.961)	11.81 62 (9.424)	14.71 28 (5.993)
3	17.86 29 (3.623)	13.29 21 (8.143)	15.75 12 (4.245)
4 i više	19.06 16 (2.144)	16.57 14 (7.335)	20.00 3 (0.000)

U odnosu na broj kandidovanih grupa građana na izborima ne postoje statističke značajnosti u odnosu na indekse preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija. Ipak, deskriptivna statistika nam govori da su prosečne vrednosti sva tri indeksa najveći kada se kandiduje 4 i više grupa građana.

Tabela 177. Indeksi i kontekst izlaska na izbore najveće stranke

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Nastupa na izborima	.544 (.369)	.177 (1.838)	.000 (21.584)
Prethodno vlast	15.44 96 (5.082)	10.67 88 (8.803)	15.79 33 (4.407)
Prethodno opozicija	16.39 132 (5.701)	12.61 112 (9.201)	13.92 37 (7.391)

U odnosu na kontekst lokalnih izbora za najveću partiju iz republičke vlasti, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks*** preslikanosti pokrajinske koalicije. Prosečan indeks kada je najveća partija prethodno vlast je 0.789, a kada je najveća partija prethodno opozicija onda je 0.696. Iako ne postoje statističke značajnosti, indeksi preslikanosti koalicija i indeksi preširokih koalicija su niži nakon izbora u kojima je prethodno najveća partija bila vlast.

Tabela 178. Indeksi i nastup najvećih partija na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Nastup na izborima	.000 (15.052)	.239 (1.395)	.134 (2.285)
Samostalno	15.21 112 (6.362)	10.98 86 (9.204)	14.54 35 (6.190)
U koaliciji	16.62 210 (5.118)	12.63 179 (8.903)	15.69 71 (5.424)

U odnosu na nastup najveće partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks*** preslikanosti koalicija. Prosečan indeks kada se nastupa samostalno je 0.760, a kada se nastupa u koaliciji je 0.831. I u drugim indeksima je sličan rast, odnosno nastup u koaliciji uvećava prosečan indeks preširokih koalicija i indeks preslikanosti pokrajinske koalicije. Sa jedne strane ovaj rast indeksa u koalicionom aranžmanu je logičan jer pretpostavlja da će svi koji su deo izborne liste biti i kasnije deo lokalne vladajuće većine iako je percepcija da bi samostalan nastup na izborima pre iziskivao pravljenje lokalnih koalicija.

Tabela 179. Indeksi i ime izborne liste

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Ime izborne liste	.027 (3.112)	.228 (1.452)	.656 (.540)
Ime lidera partije	16.32 307 (5.485)	12.34 253 (8.970)	15.22 101 (5.779)
Ime lokalnog lidera	10.50 8 (8.880)	6.40 5 (9.209)	20.00 2 (0.000)
Imena lidera partije i lokalnog lidera	14.50 4 (3.697)	8.50 4 (10.116)	13.00 1 /
Samo ime partije ili koalicije	14.00 3 (3.606)	5.67 3 (9.815)	16.50 2 (0.707)

U odnosu na ime izborne liste postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti koalicija. Iako je jako mali broj opservacija u pitanju (tek 8 u 3 izborna ciklusa), značajno je niži indeks preslikanosti koalicija (kao i indeks preširokih koalicija). Ovo nam može govoriti o ličnom izboru partnera lokalnog lidera (postojanje jakog lokalnog lidera) koji nije zavisano od centrale političke partije i samostalno odlučuje o postizbornim dogovorima. Ipak, sam mali broj opservacija nam govori o tome da su izuzetno retki primeri da izborne liste nose ime lokalnog lidera.

Tabela 180. Indeksi i izlaznost na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Izlaznost na izborima	.022 (3.852)	0.23 (3.815)	.548 (0.605)
Do 50%	19.36 11 (1.433)	18.25 8 (3.615)	18.00 5 (3.082)
Od 50 do 60%	16.74 127 (5.198)	13.08 114 (9.087)	15.15 39 (5.234)
Više od 60%	15.48 182 (5.962)	10.91 141 (9.007)	15.08 60 (6.173)

U odnosu na izlaznost na izborima, postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti koalicija i na indeks* preširokih koalicija. Iz nalaza vidimo da sa rastom izlaznosti opadaju oba indeksa.

Tabela 181. Indeksi i procenat nevažećih glasova

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat nevažećih glasova	.915 (0.173)	.848 (0.268)	.014 (4.462)
Do 1%	20.00 1 /	20.00 1 /	/
Od 1 do 2%	16.33 18 (4.524)	11.55 11 (8.813)	16.75 12 (4.224)
Od 2 do 3%	16.06 126 (5.738)	12.03 99 (9.060)	17.18 34 (4.019)
Više od 3%	16.06 173 (5.700)	11.99 150 9.113	13.81 58 (6.441)

U pogledu procenta nevažećih glasova postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti pokrajinske koalicije. Kada je procenat nevažećih glasova veći od 3% najmanji je indeks preslikanosti pokrajinske koalicije. Među drugim indeksima ima razlika, ali indikativan je jako mali broj opservacija u kojima je procenat nevažećih glasova bio niži od 1%.

Tabela 182. Indeksi i procenat glasova ispod cenzusa („bačenih glasova“)

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat glasova ispod cenzusa	.409 (0.896)	.353 (1.046)	.455 (0.794)
Do 5%	15.47 78 (6.254)	12.05 65 (9.241)	16.88 16 (4.365)
Od 5 do 10%	16.07 103 5.528	11.09 88 (9.059)	14.71 28 (5.603)
Više od 10%	16.54 134 (5.338)	12.97 105 (8.808)	15.10 61 (6.035)

U odnosu na procenat glasova ispod cenzusa (tzv. „bačenih glasova“, glasova za one liste koje ne uđu u skupštine opština/gradova) ne postoje statistički značajne razlike. Ali iz deskriptivne statistike uviđamo da indeks preslikanosti koalicija raste sa procentom glasova ispod cenzusa.

Tabela 183. Indeksi i broj izbornih listi iznad cenzusa

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj izbornih listi iznad cenzusa	.473 (0.839)	.554 (0.698)	.719 (0.448)
Do 3 liste	14.65 17 (5.590)	10.50 16 (9.764)	15.67 3 (7.506)
4 ili 5 listi	15.89 90 (5.470)	12.33 81 (8.994)	16.04 26 (4.617)
Više od 5	16.31 213 (5.693)	12.03 166 (9.010)	14.99 76 (6.003)

U odnosu na broj izbornih listi koje su iznad cenzusa ne postoje statistički značajne razlike u odnosu na indekse. Deskriptivna statistika nam kaže da prosečan indeks preslikanosti koalicija raste sa brojem izbornih listi koje su preskočile izborni prag (cenzus).

Tabela 184. Indeksi i broj izbornih listi ispod cenzusa

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Broj izbornih listi ispod cenzusa	.469 (0.758)	.393 (0.937)	.470 (0.762)
Do 3 liste	15.75 160 (5.847)	11.49 136 (9.168)	15.95 43 (5.205)

4 ili 5 listi	16.40 96 (5.178)	12.20 75 (8.911)	14.41 37 (6.144)
Više od 5	16.65 66 (5.661)	13.46 54 (8.788)	15.54 26 (5.819)

U odnosu na broj izbornih listi koje su ispod cenzusa ne postoje statistički značajne razlike u odnosu na indekse. Prosečne vrednosti indeksa nam govore da sa rastom broja izbornih listi koje su ispod cenzusa rastu indeks preslikanosti koalicija i indeks preširokih koalicija.

Tabela 185. Indeksi i procenat glasova najjače partije na parlamentarnim izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat glasova najjače partije na parlamentarnim izborima	.509 (0.676)	.307 (1.187)	.002 (6.790)
Do 25%	15.88 93 (6.389)	12.34 76 (9.217)	11.84 25 (7.920)
Od 25 do 40%	16.67 100 (5.867)	13.33 67 (8.829)	16.50 38 (4.397)
Više od 40%	15.88 129 (4.766)	11.25 122 (8.981)	16.28 43 (4.300)

U pogledu procenta glasova na republičkim izborima najveće partije iz vlasti postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks** preslikanosti pokrajinske koalicije. Prosečan indeks kada najjača partija osvoji do 25% glasova je 0.592, a kada osvoji između 25 i 40% glasova je 0.825, a kada osvoji više od 40% prosečan indeks je 0.814.

Tabela 186. Indeksi i tip republičke koalicije

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Tip republičke koalicije	.245 (1.357)	.194 (1.694)	.108 (2.631)
Minimalno pobednička	16.67 100 (5.867)	13.33 67 (8.829)	16.50 38 (4.397)
Stabilna	/	/	/
Preširoka	15.88 222 (5.491)	12.09 198 (9.064)	14.65 68 (6.222)

U pogledu tipa republičke vladajuće koalicije ne postoje statistički značajne razlike u indeksima. Ipak, posmatrajući prosečne indekse, oni su u sva tri slučaja veći kada smo imali minimalno pobedničku koaliciju u odnosu na preširoke koalicije.

Tabela 187. Indeksi i procenat glasova najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat glasova najjače partije na lokalnim izborima	.044 (2.731)	.519 (0.757)	.050 (2.702)
Do 25%	15.01 101 (7.021)	10.79 77 (9.387)	12.96 28 (7.300)
Od 25 do 40%	17.00 114 (4.745)	12.73 86 (8.872)	16.10 42 (4.272)
Više od 40%	16.31 106 (4.768)	12.52 101 (8.885)	16.40 35 (4.272)

U pogledu procenta osvojenih glasova najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti koalicija i indeks* preslikanosti pokrajinske koalicije. Kada najjača partija osvoji do 25% glasova niža su oba indeksa. Prosečan indeks preslikanosti koalicija kada partija osvoji do 25% glasova na lokalnim izborima je 0.750, kada osvoji od 25 do 40% indeks je 0.850, a kada osvoji više od 40% je 0.815. Prosečan indeks preslikanosti pokrajinske koalicije kada partija osvoji do 25% na lokalnim izborima je 0.648, kada osvoji od 25 do 40% indeks je 0.805, a kada osvoji više od 40% indeks je 0.820.

Tabela 188. Indeksi i procenat druge najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat glasova druge najjače partije na lokalnim izborima	.002 (6.248)	.234 (1.461)	.335 (1.105)
Do 9%	16.94 109 (4.738)	12.20 84 (8.727)	15.90 63 (5.375)
Od 9 do 15%	16.81 98 (4.994)	13.13 80 (8.695)	14.00 20 (6.905)
Više od 15%	14.51 104 (6.768)	10.79 91 (9.546)	14.37 19 (5.639)

U pogledu procenta glasova druge najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima postoje statistički značajne razlike u odnosu na indeks** preslikanosti koalicija. Kada druga najjača partija osvoji više od 15% glasova prosečan indeks je 0.725, dok je viši kada osvoji od 9 do 15% -

indeks je 0.840, a kada osvoji do 9% indeks je 0.847. Preslikanost opada kako rezultat druge najjače partije iz lokalne vlasti raste.

Tabela 189. Indeksi i procenat osvojenih glasova grupa građana na izborima

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Procenat grupa građana	.327 (1.157)	.273 (1.306)	.015 (3.670)
Do 3%	15.67 115 (6.011)	12.11 97 (9.116)	16.56 36 (5.432)
Od 3 do 7%	15.67 67 (5.484)	10.21 53 (8.837)	12.00 22 (5.928)
Više od 7%	16.69 134 (5.375)	12.86 111 (8.965)	15.81 47 (5.298)

U pogledu procenta osvojenih glasova na izborima od strane grupa građana postoji statistički značajna razlika u odnosu na indeks* preslikanosti pokrajinske koalicije. Indeks je viši u slučajevima kada grupe građana osvajaju do 3% i više od 7% nego u slučajevima kada osvajaju između 3 i 7%. Dodatno, poređenje prosečnih indeksa nam pokazuje da je indeks preslikanosti viši kada grupe građana osvajaju više od 7% glasova.

U nastavku teksta predstavljamo nalaze korelacija u odnosu na indeks preslikanosti koalicija, indeks preširokih koalicija i indeks preslikanosti pokrajinske koalicije.

Tabela 190. Korelacija između različitih indeksa

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Indeks preslikanosti koalicija	1	.805*** .000 265	.532** .000 98
Indeks preširokih koalicija	.805*** .000 265	1	.574*** .000 79
Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije	.532** .000 98	.574*** .000 79	1

Korelacija značajna na nivoima: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$; Sig. značajnost; N – broj opservacija

Prvo smo predstavili korelacije između različitih indeksa (indeks preslikanosti koalicije, indeks preširokih koalicija i indeks preslikanosti pokrajinske koalicije) i kao što vidimo iz tabele, postoji jaka korelaciona veza ($0,7 < |r| \leq 0,9$) između indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija. Između indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije postoji značajna korelaciona veza ($0,5 < |r| \leq 0,7$), kao i (ali i nešto jača) između indeksa preširokih koalicija i indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije.

Tabela 191. Korelacije - varijable i indeksi

	Indeks preslikanosti koalicija	Indeks preširokih koalicija	Indeks preslikanosti pokrajinske koalicije
Opšte karakteristike JLS			
Tip JLS	.151** (Sig.) .007	.229*** .000	.48 .624
Veličina JLS	.244*** .000	.220*** .000	.137 .163
Stepen razvijenosti	-.177*** .001	-.210*** .001	-.119 .224
Institucionalni faktori			
Broj odbornika	.193*** .000	.244*** .000	.223* .022
Broj birača	.219*** .000	.261*** .000	.159 .103
Termin lokalnih izbora	.156** .005	.179** .003	.216* .026
Tip izborne liste	-.061 .272	-.072 .241	-.157 .108
Faktori kandidovanja			
Broj kandidovanih izbornih listi	.201*** .000	.177** .004	-.134 .170
Broj kandidovanih koalicija	.147** .008	.180** .003	.022 .826
Broj koalicija sa 3 i više partija	.185*** .001	.234*** .000	.289** .003
Broj grupa građana	.123* .028	.095 .124	-.007 .946
Kontekst kampanje	.087 .192	.106 .134	-.152 .210
Nastup na izborima	.120* .031	.086 .164	.095 .331
Ime izborne liste	-.110* .049	-.115 .060	.043 .665
Faktori rezultata			
Izlaznost na izbore	-.149** .007	-.161** .009	-.068 .491
Procenat nevažećih glasova	-.016 .779	-.011 .863	-.248* .011
Procenat glasova ispod cenzusa	.075 .182	.051 .410	-.082 .408
Broj izbornih listi iznad cenzusa	.074 .184	.032 .604	-.051 .601
Broj izbornih listi ispod cenzusa	.067 .230	.083 .177	-.046 .641
Procenat glasova	-.006	-.060	.274**

najjače partije na republičkim izborima	.918	.331	.005
Tip republičke koalicije	-.065 .245	-.080 .194	-.157 .108
Procenat glasova najjače partije na lokalnim izborima	.082 .141	.074 .229	.197* .043
Procenat glasova druge najjače partije na lokalnim izborima	-.176** .002	-.067 .289	-.127 .204
Procenat grupa građana	.070 .214	.032 .604	-.057 .562
Unutar partijska demokratija			
Dimenzija autonomnosti	.065 .245 322	.080 .194 265	.157 .108 106
Dimenzija uključenosti	/	/	/
Ukupna unutar partijska demokratija	.065 .245 322	.080 .194 265	.157 .108 106
Dimenzija lokalne autonomije	.065 .245 322	.080 .194 265	.157 .108 106
Dimenzija prezidencijalizacije	.065 .245 322	.080 .194 265	.157 .108 106
Ukupna autonomija lokalnih odbora	.065 .245 322	.080 .194 265	.157 .108 106

Korelacija značajna na nivoima: *** = $p < 0,001$; ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$; Sig. značajnost; N – broj opservacija

Nalazi iz ovog dela istraživanja o formiranju lokalnih koalicija, prikazom svih lokalnih koalicija u Republici Srbiji u istraživačkom periodu, nalazi indeksa preslikanosti i preširokih koalicija (kao i preslikanosti sa pokrajinskom koalicijom za JLS iz AP Vojvodine), njihove korelacije kao i nalazi indeksa u odnosu na različite varijable (institucionalne, kandidovanje na lokalnim izborima i specifičnostima rezultata izbora) potvrđujemo niz postavljenih hipoteza u našem radu. Nalazi o broju preslikanih koalicija i ukupni indeksi preslikanosti i indeksi preslikanosti nam potvrđuju postavljenu H1 hipotezu da se lokalne izvršne vlasti formiraju po pravilu tzv. „preslikavanja republičke koalicije“. Dodatno, podaci o lokalnim koalicijama (manjinske, minimalne, stabilne i preširoke) – sami brojevi preširokih koalicija, kao i izrađeni indeks preširokih koalicija i korelacija sa indeksom preslikanih koalicija nam potvrđuju H1.3 pojedinačnu hipotezu da se lokalne koalicije formiraju kao preširoke vladajuće koalicije da bi se ostvarilo preslikavanje republičke koalicije.

Delimično je kroz pojedinačne primere potvrđena i H1.4 pojedinačna hipoteza o značaju lokalnih lidera i lokalnih grupa građana koje imaju uticaj na to da se lokalne koalicije formiraju tako da nisu uslovljene sa nacionalnog nivoa (primeri poput: Koceljeve, Topole, Paraćina, Svilajna, Zaječara, Ivanjice, Aleksandrovca, Čičevca, Doljevca, Ražnja, Svrljiga, Dimitrovgrada, Pirola, Surdulice, Opova, Plandišta ili poseban primer Čajetine), ali kroz protok vremena pokazalo se da se takve grupe građana

i/ili lideri „usisavaju“ u nacionalne partije i da političke partije na taj način rešavaju probleme koji ne odgovaraju nacionalnom nivou politike i međusobnih odnosa i da se ostvaruje takva vrsta saradnje političkih partija sa jakim lokalnim liderima i/ili grupama građana. Tako da ova postavljena H1.4 hipoteza sa protokom vremena može biti i delimično odbačena, ali ostavljamo prostor da ovu pojedinačnu hipotezu ne potvrđujemo niti ne odbacujemo u potpunosti sa obrazloženjem da je na ovaj fenomen izuzetno snažan uticaj od drugih politikoloških fenomena poput tipa političkog režima – reverzibilnog talasa demokratizacije i vraćanje Srbije u red hibridnih režima (V-Dem, 2020; V-Dem, 2021; Freedom House, 2020; Bursać; Vučićević, 2021; Vladislavljević, 2019; Vladislavljević, 2020) ili stvaranja predominantne/hegemonske stranke u partijskom sistemu Srbije (Spasojević, 2021).

6. POLITIČKE PARTIJE, UNUTAR-PARTIJSKI ODNOSI I FORMIRANJE LOKALNIH VLASTI

U ovom delu bavimo se uzrocima koji dovode do preslikanih i preširokih koalicija i ispitujemo odnose unutar političkih partija, unutar-partijsku demokratiju i relacije na nivou rukovodstvo – lokalni odbori i lokalni odbori – odbornici i kako i na koji način se o formiranju lokalnih vlasti odlučuje unutar političkih partija. Ovo poglavlje kombinuje različite istraživačke tehnike – kvalitativne i kvantitativne. U ovom uvodu ćemo ponovo predstaviti metodološki okvir istraživanja ovog dela istraživačkih pitanja, a kroz naredna potpoglavlja prikazujemo nalaze iz ovog dela istraživanja.

I Usmereni polu-strukturirani intervjui sa odbornicima i izabranim članovima lokalnih vlada

Istraživački instrument: intervjui;

Ciljna grupa: odbornici i predstavnici lokalnih vlasti u Republici Srbiji u periodu 2008-2020. godina;

Istraživačka tehnika: javni ili anonimni (u skladu sa odlukom sagovornika) - usmereni, polustrukturirani intervjui sa 11 okvirnih pitanja i vođenje razgovora u skladu sa odgovorima intervjuisanih osoba (Videti prilog 5. Vodič za intervjue sa odbornicima i lokalnim funkcionerima);

Tip izvođenja: F2F – uživo ili putem Zoom & Skype platformi;

Broj planiranih intervjua i način selekcije za intervjue: do 50 intervjua; izbor sagovornika da se zadovolje sledeći kriterijumi:

* Odbornici i predstavnici vlasti (lokalni funkcioneri – gradonačelnik, zamenik gradonačelnika, članovi gradskog veća, pomoćnici gradonačelnika; predsednik opštine, zamenik predsednika opštine, članovi opštinskog veća, pomoćnici predsednika opštine); minimum 10 predstavnika opštinskih/gradskih vlasti; minimum po 1 predstavnik iz različitih vremenskih perioda – 2008/2012; 2012/2016; 2016/2020;

* Vlast i opozicija (2/3 ispitanika da bude iz lokalne vlasti; po mogućstvu deo sagovornika da ima oba iskustva);

* Odborničko iskustvo (najmanje po 3 sagovornika da budu odbornici iz različitih vremenskih perioda – 2008/2012; 2012/2016; 2016/2020);

* Političke partije (uključeni predstavnici najmanje 5 različitih političkih partija, obavezni predstavnici DS-a, SPS-a i SNS-a);

* Pol (najmanje trećina ispitanika da bude manje zastupljenog pola);

* Godine (minimum po jedan ispitanik da bude iz kategorije mladih i iz kategorije penzionera);

* Region (najmanje po 3 sagovornika iz svakog od regiona u Republici Srbiji);

* Tip JLS (najmanje 1/3 predstavnika iz opština);

* Veličina naselja (najmanje 1/4 predstavnika iz naselja manjih od 50.000 stanovnika);

Ostvarena selekcija i realizacija intervjua: Urađeno ukupno 37 intervjua;

Period realizacije: Oktobar – decembar 2019. godine; Jun – jul 2021. godine; Januar - april 2022. godine;

Nisu ispunjeni početni kriterijumi: Vlast i opozicija (manje od 2/3 sagovornika je bilo iz vlasti) i Pol (tek 9 urađenih intervjua sa osobama ženskog pola);

Anonimnost: Nakon urađenih prvih 5 intervjua istraživač donosi odluku da intervjui budu anonimni (bez navođenja imena u disertaciji) jer je u prvih 5 intervjua primećena doza opreza i ustezanja u odgovorima pre svega predstavnika lokalnih izvršnih vlasti, a primećeni su i „politički“ odgovori u kontekstu da su izjave izgledale kao da su za medije u toku izborne kampanje;

Model obrade i predstavljanja podataka/nalaza: Izvođenje grupnih zaključaka, sažimanje izjava i stavova, ukazivanje na razlike u stavovima i mišljenjima, predstavljanje specifičnih stavova i odgovora, kao i zajedničko (sažeto i analizirano) predstavljanje zaključaka u tekstu.

II Upitnik za odbornike i izabrane članove lokalnih vlada

Istraživački instrument: upitnik;

Ciljna grupa: odbornici u skupštinama opština i gradova i predstavnici lokalnih vlasti (predsednici i zamenici predsednika opština, gradonačelnici, članovi opštinskih/gradskih veća, pomoćnici predsednika opština/gradonačelnika) u periodima 2008-2012; 2012-2016 i 2016-2020;

Istraživačka tehnika – tehnika prikupljanja podataka: online upitnik - CAWI (Videti: Prilog 7. Upitnik – odbornici i lokalni funkcioneri);

Realizacija istraživanja: oktobar – novembar 2019; jun 2021. i april - jun 2022. godine;

Broj ispitanika (veličina uzorka): 280 ispitanika - ukupan broj odbornika u izbornom ciklusu je oko 6200 (110 u Beogradu, oko 1600 u regionu Vojvodine, oko 2000 u regionu Centralne i Zapadne Srbije i oko 1700 u regionu Istočne i Južne Srbije), ukupan broj funkcionera po izbornom ciklusu je oko 2000;

Ograničenja uzorka: uzorak nije reprezentativan prema polu, godinama, regionu i periodu vršenja lokalne vlasti, ali nam daje određene uvide u rad i funkcionisanje odbornika i predstavnika lokalnih izvršnih vlasti;

Broj pitanja: 21;

Grupe pitanja: 5 (Socio-demografski podaci – 4 pitanja; Položaj u političkoj partiji – 5 pitanja; Lokalni izbori i kandidovanje za lokalnu vlast – 3 pitanja; Odbornički rad – rad u lokalnoj vlasti – 5 pitanja; Lokalna politika i izborni sistem – 4 pitanja);

Tipovi pitanja: Zatvorena pitanja;

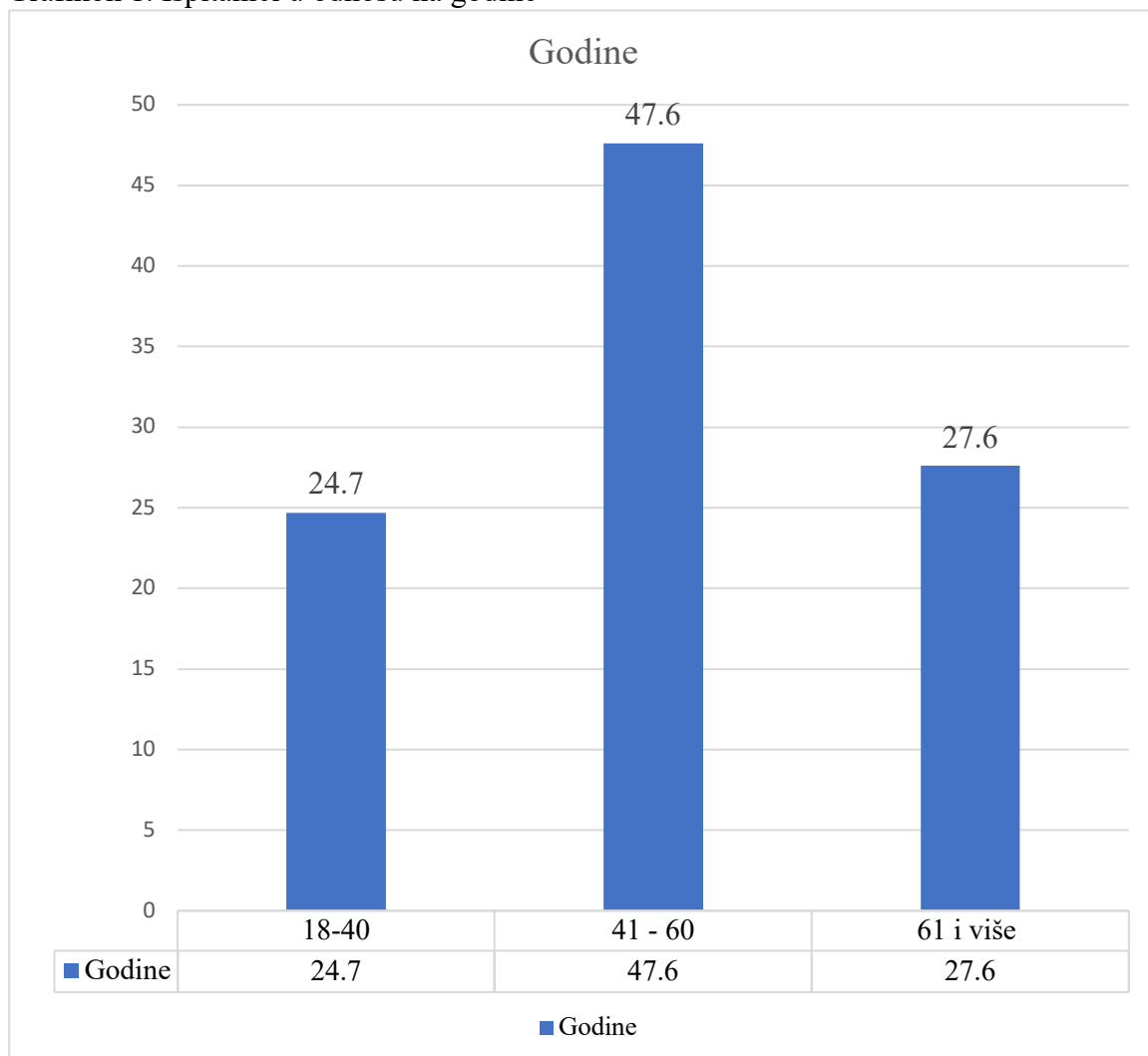
Tipovi odgovora: Jednostruki i višestruki (za jedno pitanje) odgovori;

Ponuđeni odgovori: ordinalni, nominalni i skale;

Program obrade podataka: Statistical Package for the Social Sciences (SPSS).

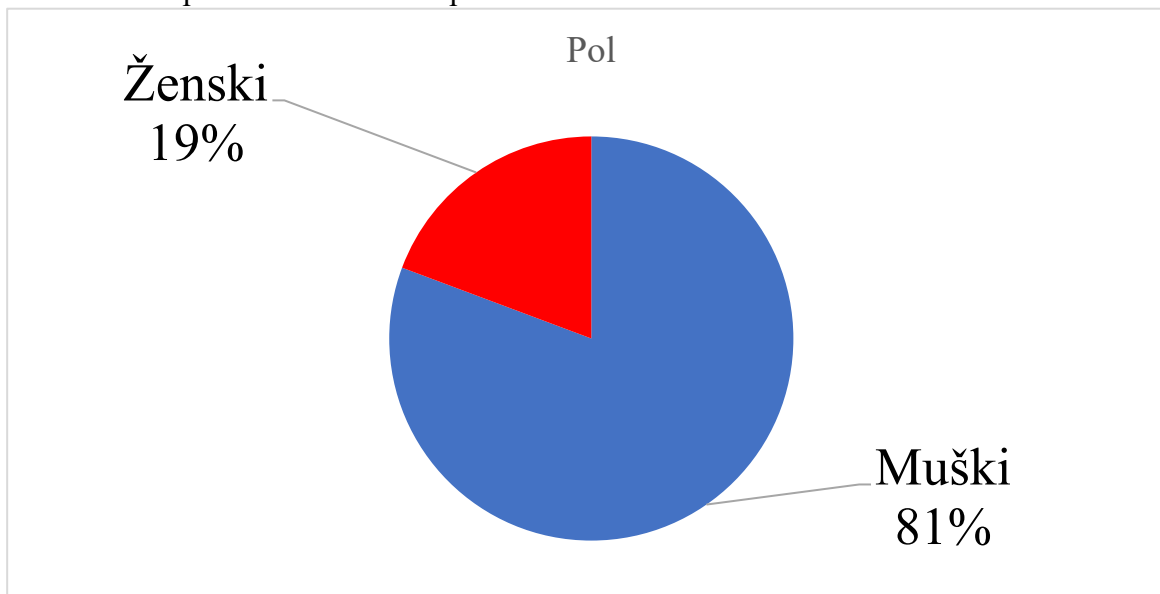
Opis uzorka: prema godinama, polu, regionu i partijskim funkcionerima

Grafikon 1. Ispitanici u odnosu na godine

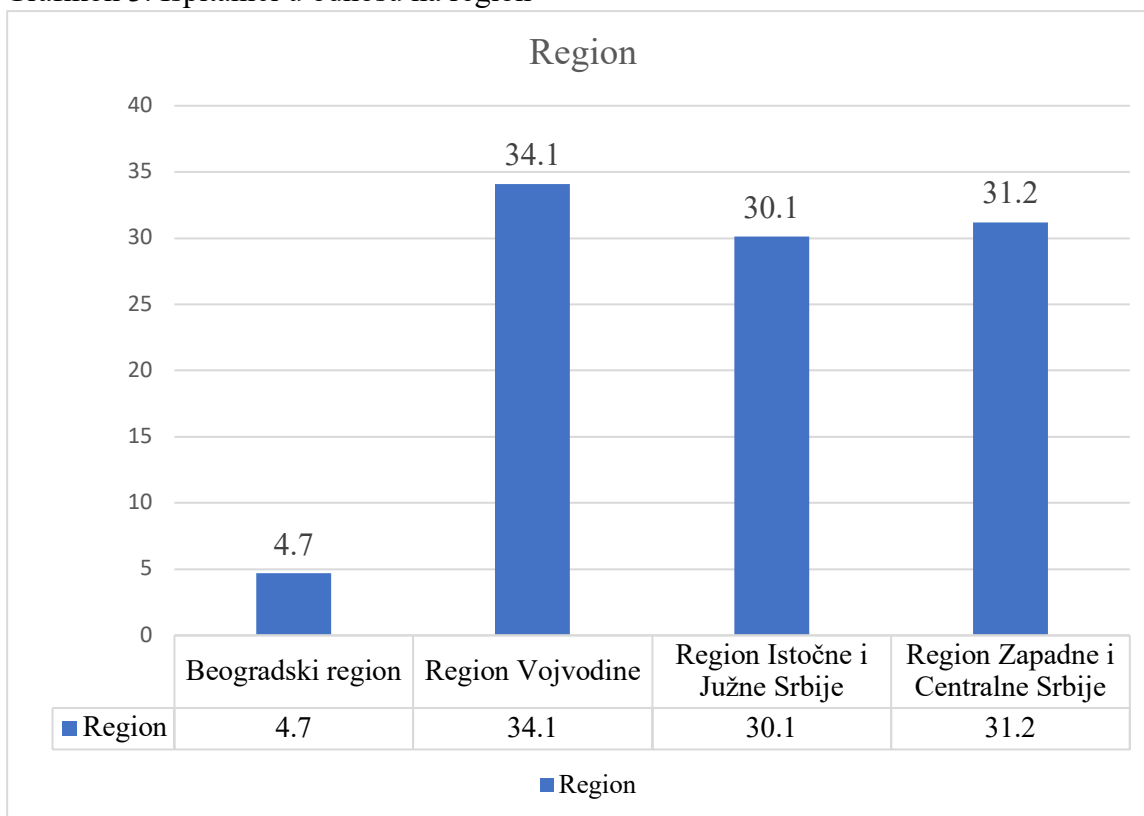
Ispitanika od 18 do 40 godina je 24.7%, ispitanika od 41 do 60 godina je 47.6% i ispitanika od 61 godine i više je 27.6%.

Grafikon 2. Ispitanici u odnosu na pol

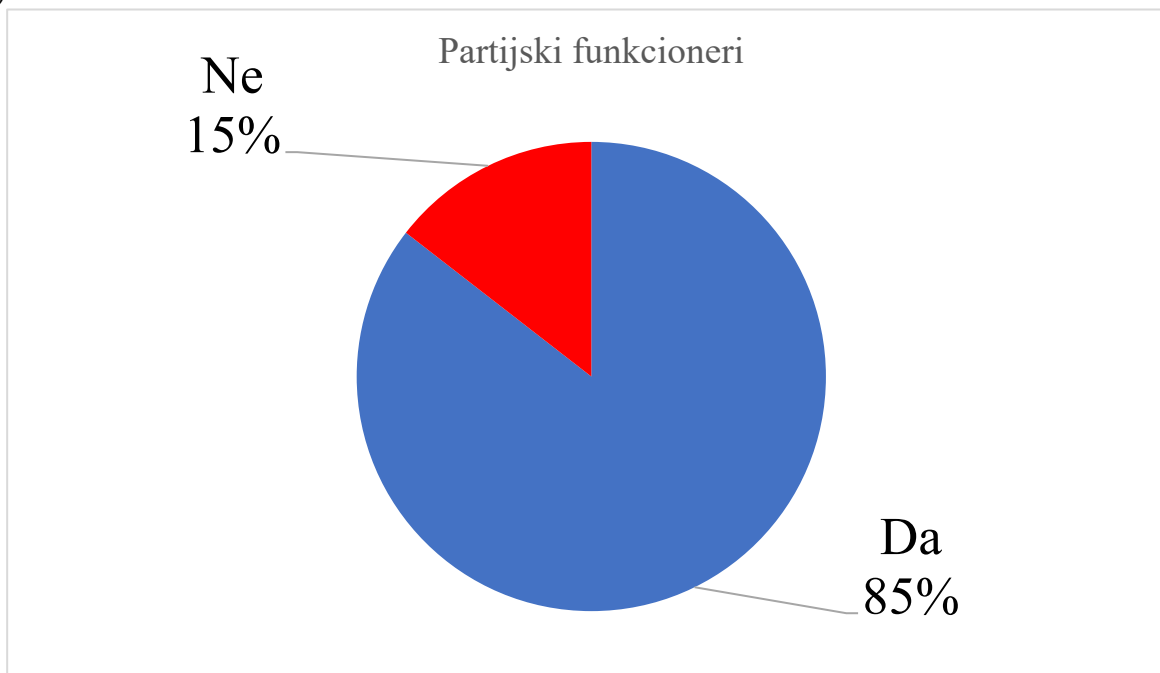
U odnosu na pol ispitanika, 81% ispitanika je muškog, a 19% ispitanika je ženskog pola.

Grafikon 3. Ispitanici u odnosu na region

Ispitanika iz Beogradskog regiona je 4.7% u uzorku, ispitanika iz regiona Vojvodine je 34.1%, ispitanika iz Regiona Istočne i Južne Srbije je 30.1% i ispitanika iz regiona Zapadne i Centralne Srbije je 31.2%.

Grafikon 4. Ispitanici u odnosu na to da li su bili partijski funkcioneri (predsednik/član lokalnog odbora) tokom mandata

Čak 85% ispitanika su bili partijski funkcioneri u vreme dok su bili odbornici ili predstavnici lokalne vlasti (opštinski/gradski funkcioneri).

III Upitnik za građane Republike Srbije

Istraživački instrument: upitnik;

Ciljna grupa: Birači u Republici Srbiji (punoletni građani);

Istraživačka tehnika – tehnika prikupljanja podataka: kombinovano – online upitnik (CAWI) za starosnu kategoriju do 60 godina i telefonski (CATI) za starosnu kategoriju preko 60 godina. Za online upitnik korišćeno je sponzorisanje upitnika na društvenim mrežama i pretraživačima, a za telefonski upitnik korišćeni su generatori brojeva - Random Digit Dialing - fiksna i mobilna telefonija (Videti Prilog 8. Upitnik – javno mnjenje);

Tip uzorka: stratifikovani na osnovu godina, pola i regiona stanovanja na osnovu poslednjeg Popisa stanovništva Republike Srbije iz 2011. godine. Ponderisan za kategoriju muškaraca preko 60 godina;

Realizacija istraživanja: Februar – april 2022. godine;

Broj ispitanika (veličina uzorka): 1029 ispitanika;

Margina greške sa nivoom pouzdanosti od 95%: za odgovore 50% - 3.05%; za odgovore 10% - 1.83%; za odgovore 5% - 1.33%;

Broj pitanja: 24;

Grupe pitanja: 3 (Socio-demografski podaci – 4 pitanja; Odbornici u vašoj opštini ili vašem gradu – 12 pitanja; Lokalna vlast – 8 pitanja);

Tipovi pitanja: Zatvorena pitanja;

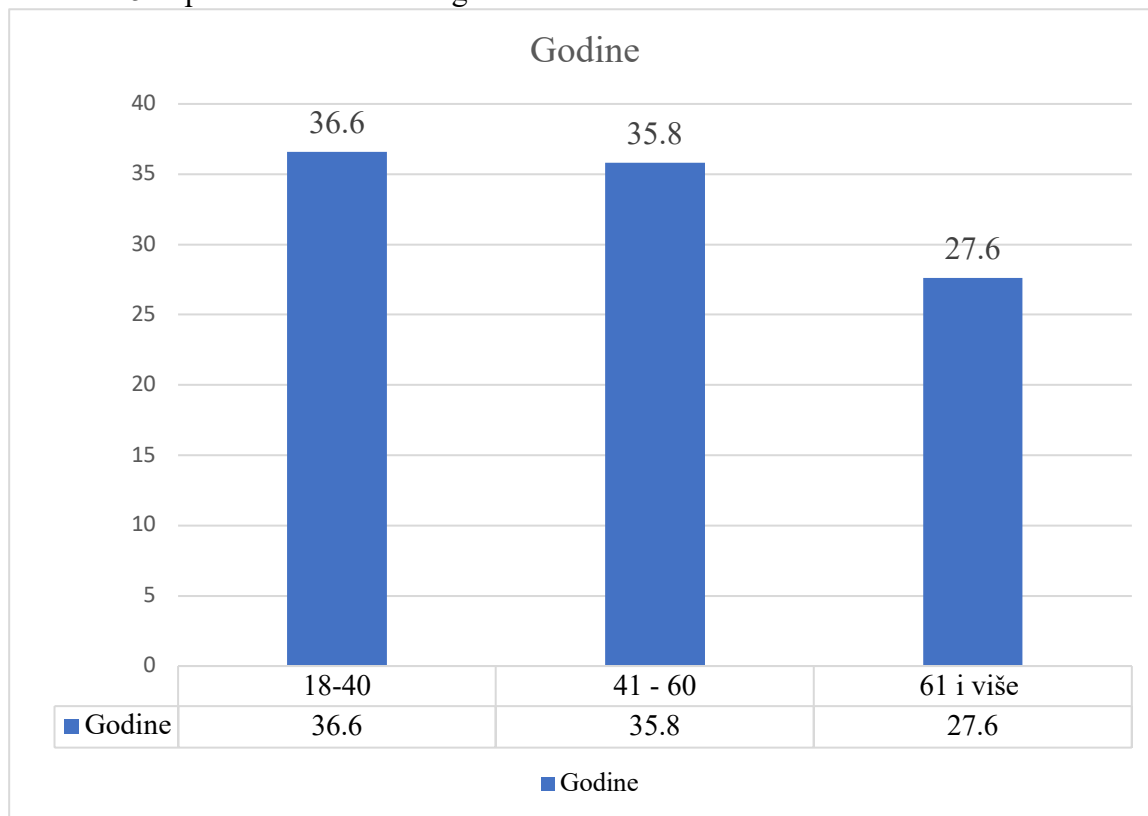
Tipovi odgovora: Jednostruki odgovori;

Ponuđeni odgovori: ordinalni, nominalni i skale;

Program obrade podataka: Statistical Package for the Social Sciences (SPSS).

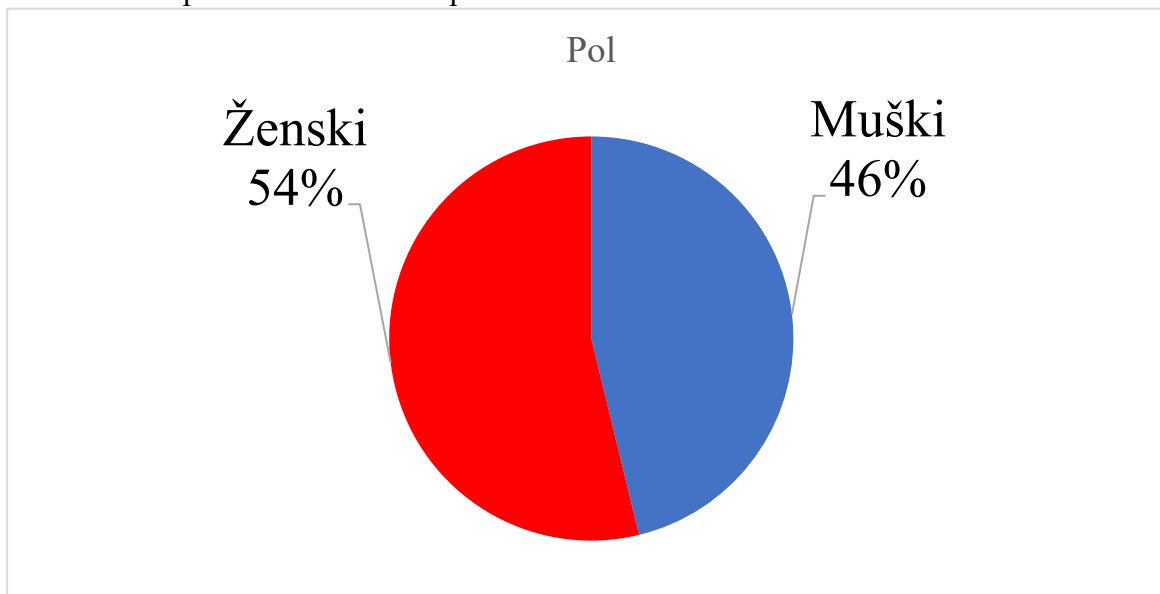
Opis uzorka: prema godinama, polu i regionu

Grafikon 5. Ispitanici u odnosu na godine

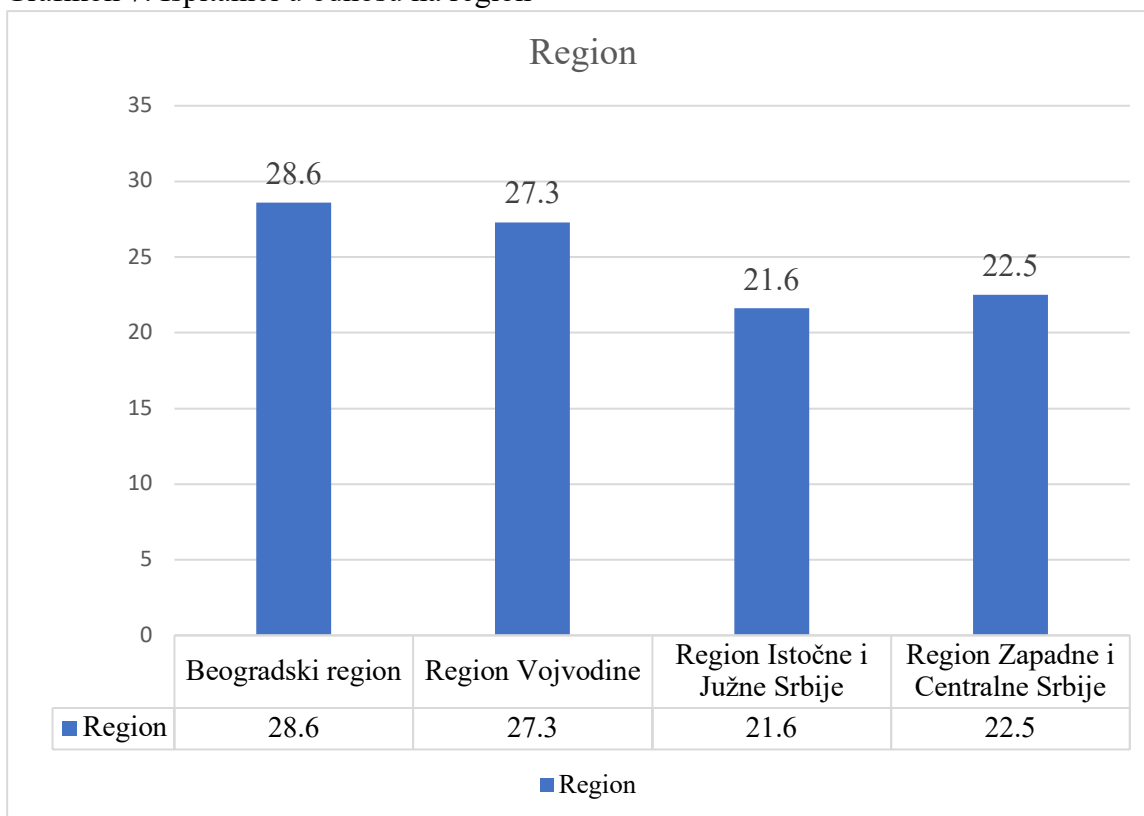
Ispitanika od 18 do 40 godina je 36.6%, ispitanika od 41 do 60 godina je 35.8% i ispitanika od 61 godine i više je 27.6%.

Grafikon 6. Ispitanici u odnosu na pol

U odnosu na pol ispitanika, 46% ispitanika je muškog, a 54% ispitanika je ženskog pola.

Grafikon 7. Ispitanici u odnosu na region

Ispitanika iz Beogradskog regiona je 28.6% u uzorku, ispitanika iz regiona Vojvodine je 27.3%, ispitanika iz Regiona Istočne i Južne Srbije je 21.6% i ispitanika iz regiona Zapadne i Centralne Srbije je 22.5%.

IV Usmereni polu-strukturirani intervjui sa predstavnicima užih rukovodstava političkih partija

Istraživački instrument: intervjui;

Ciljna grupa: predstavnici užih rukovodstava političkih partija (predsednici partija, zamjenici predsednika partija, članovi predsedništva, predsednici ili članovi izvršnih odbora, članovi glavnog odbora) u Republici Srbiji u periodu 2008-2020. godina;

Istraživačka tehnika: javni za predsednike partija, anonimni za ostale partijske funkcionere - usmereni, polu-strukturirani intervjui sa 15-ak okvirnih pitanja (prilagođavani u skladu sa sagovornicima) i vođenje razgovora u skladu sa odgovorima intervjuisanih osoba (Videti Prilog 6. Vodič za intervjue sa rukovodstvom partija);

Tip izvođenja: F2F – uživo;

Broj planiranih intervjua i način selekcije za intervjue: do 20 intervjua; izbor sagovornika da se zadovolje sledeći kriterijumi:

* Predsednici političkih partija u periodu vršenja lokalnih vlasti u velikom broju lokalnih samouprava (Boris Tadić – predsednik DS-a u periodu 2008-2012; Tomislav Nikolić – predsednik SNS-a u periodu 2008-2012; Aleksandar Vučić – predsednik SNS-a u periodu 2012-2022; Ivice Dačić – predsednik SPS-a u periodu 2008-2020);

* Članovi rukovodstava političkih partija (partijski funkcioneri - zamjenici predsednika, članovi predsedništva, predsednici ili članovi izvršnih odbora, članovi glavnog odbora);

* Političke partije (obavezno predstavnici DS-a, SNS-a, SPS-a, DSS-a, JS-a, SDPS-a; druge partije);

* Pol (najmanje trećina ispitanika da bude manje zastupljenog pola);

Ostvarena selekcija i realizacija intervjua: Urađeno ukupno 14 intervjua;

Period realizacije: Oktobar – decembar 2019. godine; Jun – jul 2021. godine; Januar 2022. godine

Nisu ispunjeni početni kriterijumi: Predsednici političkih partija (intervjui sa predstavnicima stranaka nisu realizovani – Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić nisu odgovorili na zvanično upućene pozive, a i pored inicijalnog pristanka Ivice Dačića i Borisa Tadića na razgovor – na kraju intervjui ipak nisu realizovani) i Pol (tek 2 urađena intervjua sa osobama ženskog pola);

Anonimnost: Za sve osim predsednika političkih partija je intervjui pripremljen sa obaveštenjem da će biti anonimni (bez navođenja imena u disertaciji);

Model obrade i predstavljanja podataka/nalaza: Izvođenje grupnih zaključaka, sažimanje izjava i stavova, ukazivanje na razlike u stavovima i mišljenjima, predstavljanje specifičnih stavova i odgovora, kao i zajedničko (sažeto i analizirano) predstavljanje zaključaka u tekstu.

6.1 Uloga centrala političkih partija u kreiranju lokalnih vlasti

U ovom delu koristimo nalaze iz kvalitativnog (intervjua sa predstavnicima rukovodstava političkih partija) i kvantitativnog istraživanja. Ovaj deo treba da nam odgovori na pitanja kako se dolazi do formiranja lokalnih vlasti i kakva je uloga centrala političkih partija, kako se dešava da imamo podatake o visokim indeksima kako preslikanih, tako i preširokih koalicija i kakva je uloga rukovodstava/centrala političkih partija u svemu tome.

Opšti zaključak iz intervjuja urađenih sa predstavnicima rukovodstva političkih partija jeste da se lokalne vlasti zaista u velikom broju slučajeva formiraju u centralama političkih partija, a često u stvari u koalicionim dogovorima između lidera stranaka na nacionalnom nivou. Odnosno, sagovornici navode da je pitanje lokalnih koalicija uvek „na dnevnom redu razgovora“ o formiranju republičke većine, a da se to nekad formalizuje kroz koalicione sporazume, a nekad ostaje neformalni dogovor i pravilo. Ne radi se u pregovorima o svim konkretnim jedinicama lokalne samouprave, ali vrlo jasno se ističe da bi to pravilo trebalo da važi svuda gde je to moguće. Kako navode, postoje primeri i kada se o lokalnim koalicijama govori i pregovara između lidera političkih partija navodeći pre svega primer lokalne koalicije u gradu Beogradu 2008, ali i koalicije i pregovora oko novih izbora tokom 2012. i 2013. godine u Beogradu. Svakako, Beograd je glavni grad, najveći ekonomski centar i sigurno da jeste deo pregovora na najvišem nivou, a kako ističu sagovornici - takve su bile i okolnosti. Sagovornici navode da sigurno ima i drugih primera (jedinica lokalnih samouprava) kada su se takvi pregovori vodili na nivou predsednika partija, ali da možda nisu toliko poznati javnosti – a da se suštinski te stvari dogovaraju opštim koalicionim pregovorima na nacionalnom nivou, a da se onda samo lokalni odbori „usaglašavaju“ sa tim. Kako sagovornici ističu – uslovljavanje formiranja lokalnih koalicija postoji, češće je neformalno i podrazumevajuće, a u ređim primerima je formalno i najotvorenije moguće izraženo kada u tome učestvuju predsednici stranaka ili niži nivoi partijskih struktura poput predsedništva ili izvršnog odbora.

Sagovornici ponavljaju i izrazito podvlače da taj uticaj nije uvek formalan i da je mnogo češće taj uticaj u stvari suštinski neformalan, odnosno na neki način stalan, a da je nevidljiv i da počiva na prostom i svakodnevnom ustaljenom funkcionisanju političkih partija. Kako jedan od sagovornika navodi: „Mi kao članovi predsedništva ni ne moramo da utičemo na naše lokalne odbore kako i sa kim da formiraju lokalne vlasti. Oni se konsultuju ponekad sa nama, čak i više neformalno, uglavnom se oko toga komunicira sa izvršnim odborom partije i osobom zaduženom za određeni okrug i opštinu ili grad, ali mi deluje da i oni sami znaju unapred šta je najbolje da urade. Znajuju ko su nacionalni partneri i da je zarad dobrih odnosa svih potrebno da budu u dobrim odnosima sa tim partijama na lokalnom nivou. I to tako izgleda i tako funkcioniše. Verujem da uopšte nema nekih pritisaka, ucena i direktnog uslovljavanja oko formiranja lokalnih vlasti – to lokalni odbori sami znaju i unapred planiraju takve lokalne koalicije.“

Celokupni zaključak iz svih intervjuja sa predstavnicima rukovodstava političkih partija jeste da svakako uticaj centrala partija na formiranje lokalnih koalicija postoji, ali da više postoji kao nešto što je normalan i redovan rad lokalnih odbora i same partije, a ne kao partijsko disciplinovanje iz centrale partije ili od strane lidera partije. Kako navode, to je neka vrsta samo-disciplinovanja, odnosno taj „pritisak“ postoji na nivou da lokalni odbori znaju da mogu da budu u problemu ukoliko se ne upodobe sa nacionalnim vlastima i onda niko ni ne želi da rizikuje sa takvim obrascima neuobičajenog funkcionisanja lokalnih odbora.

Sagovornici navode da osim retkih slučajeva kada zaista postoje problemi između funkcionisanja partijskih odbora na lokalnom nivou između republičkih koalicionih partnera onda postoje snažni uticaji iz centrala partija, ali da se suštinski ta zavisnost odgleda u prećutnoj praksi funkcionisanja lokalnih odbora. Gotovo svi sagovornici su saglasni sa tim da partije jesu centralizovane, ali ne u potpunosti – da je to neophodnost funkcionisanja jednog živog organizma kakav je politička partija i da jednostavno organizacije ne mogu „da trpe“ prevelike razlike – ali ne zato što se to nekome brani, već što se u javnost šalje pogrešna poruka. Najvažnije za političke partije je da odaju utisak zajedništva, iste ideje i internog načina rešavanja problema, zato su razlike unutar odbora nekako potisnute i moraju da se i kada postoje kriju od javnosti jer to šteti i lokalnom odboru i partiji generalno.

Sagovornici su saglasni da je najveći uticaj na formiranje lokalnih vlasti u dogovorima oko republičke vlasti (koje zaista vode predsednici partija i najuže rukovodstvo) i od toga dalje zavisi sve, ali kako navode – nije da se neke lokalne koalicije ne mogu formirati drugačije od toga. Uticaj i prakse takvog rada naravno postoje, ponekad se i dodatno „urgira“ da se neko uključi u lokalnu vlast jer je važno iz jednog ili drugog razloga, ali da suštinski praksa partijske discipline i zajedničkog rada svih odbora na građenju imidža partije i zajedničkog interesa partije dovodi do toga da se taj uticaj ostvaruje najviše posredno (nevidljivo, ustaljeno). Sagovornici veruju i da ako postoje nekad problemi da se npr. formira ista koalicija kao na republičkom nivou, da predstavnici lokalnih odbora „zakopavaju ratne sekire na lokalnom nivou“ da se stvar ne bi problematizovala u okviru partije čime bi mogli sebi da uskrate određene pogodnosti ili da proizvedu ličnu štetu. Navode i da su često jedini problemi lični animoziteti među lokalnim funkcionerima partija i da kada postoje problemi, da su oni kadrovski – a ne u vezi sa pravcima i razvojem lokalne samouprave ili kreiranjem određenih lokalnih politika.

Jedan od sagovornika navodi da postoji nešto šira autonomija i mogućnosti za odupiranje toj neformalnoj (i formalnoj) praksi upodobljavanja lokalnih koalicija onda kada su lokalni lideri (predsednici opštinskih/gradskih odbora) funkcioneri stranke na centralnom nivou (članovi predsedništva, izvršnog odbora na republičkom nivou ili važniji i viđeniji članovi glavnog odbora). Ističu da tada postoji nešto viši značaj tih funkcionera i veća autonomija i da na višim partijskim nivoima mogu sebi da izgrade poziciju u kojoj će moći da se odupru takvim praksama.

Svi sagovornici su istakli da na neki način političke partije (rukovodstva, ne mora sam predsednik partije, ali makar na nivou izvršnog odbora uz napomenu da se predsednik uvek obaveštava) odlučuju o samim koalicijama kroz potvrđivanje formata i sastava lokalnih vlasti. Navode da je to potpuno normalno jer se ipak mora voditi računa o nekim osnovama rada političkih partija – ideologiji, ko su saveznici, sa kim nema nikakve saradnje i ističu da se to radi u svim političkim partijama. Kako je jedan od sagovornika iz rukovodstva partija iz perioda 2008. do 2012. godina naveo: „Zamislite da dopustimo da u tom periodu neki lokalni lider napravi koaliciju sa radikalima, na šta bi onda naša stranka ličila? Napravila bi probleme i njemu na lokalnom nivou, a i nama na nacionalnom.“ Kako su sagovornici isticali, koliko god želeli da damo veću autonomiju lokalnim liderima o takvim nekim bazičnim stvarima mora svaka partija da vodi računa i da kontroliše. To je potpuno normalan deo partijskog života. Ipak, kako su svi sagovornici naveli – mnogo je veći uticaj neformalnih odnosa i samopercepcije lokalnih lidera (auto upodobljavanje) nego što je to rezultat pritisaka lidera partije ili centrale političkih partija. Većina sagovornika je navela i da gotovo sve partije imaju određene statutarne mehanizme kojima potvrđuju lokalne koalicije ili izbore pojedinih kadrovskih rešenja (npr. gradonačelnika) i da je to normalno u funkcionisanju političkih partija, posebno velikih koje imaju razgranatu mrežu lokalnih odbora, učestvuju u radu svih lokalnih skupština ili su u vlasti u velikom broju lokalnih samouprava.

Takođe, kako su gotovo svi sagovornici naveli – razumeli su postavljena istraživačka pitanja i naravno istakli i značaj slobode rada i autonomije lokalnih lidera i lokalnih odbora oko nekih zaista lokalnih stvari, politika ili kadrovskih rešenja – ali o samim lokalnim koalicijama ipak mora da postoji jedna vrsta nadgledanja inače bi partije bile neozbiljne i dozvoljavale bi sebi ono što ne smeju. Svi su istakli i da misle da takva sloboda ne postoji ni u jednoj od političkih partija i da ako neko kaže da postoji potpuna autonomija i sloboda u odlučivanju o lokalnim koalicijama – da nisu iskreni i da žele da predstave stvari onakvima kakve nisu.

Dodatno, u velikom broju intervjuva se otvorilo pitanje tzv. „blanko ostavki“ za koje su rekli da su značajno skratile uticaj centrale partije na pitanje formiranja lokalnih koalicija, odnosno da su napravili velike probleme određenim partijama, posebno u periodu od 2012. do 2016. godine, kada je dolazilo do masovnog „preletanja“ odbornika iz jedne u drugu partiju čime je ozbiljno narušena partijska disciplina, ali da su se stvari svakako smirile ili makar primirile dok god postoji jedna apsolutno dominantna stranka – svi će ići u nju iz svojih interesa.

Takođe, sagovornici iz različitih političkih partija su potvrdili da postoji praksa pravljenja tzv. preširokih koalicija (mada gotovo da ih niko od sagovornika nije tako nazvao), ali smatraju da je to normalna praksa i da ne postoje preveliki problemi sa lokalnim odborima oko toga. Isticali su da su to redovne stvari koje su deo političkog života i da ukoliko ne postoje neki lični animoziteti na lokalnom nivou – da su takve stvari potpuno očekivane. Veliki deo sagovornika je rekao da to nije samo zbog dogovora na republičkog nivou, već i da lokalni odbori sa širenjem broja odbornika u koalicionim vlastima smanjuju broj opozicionih glasova, uz sebe drže određene lokalne prepoznatljivije kandidate i na taj način smanjuju rizik od gubljenja glasova ili kako je jedan od sagovornika naveo: „Ako ništa – te partije neće jačati nezavisno od njih i neće ugroziti njihove pozicije dok god su partneri.“ Ovakvo tumačenje preširokih koalicija su isticali sagovornici iz sva tri istraživačka perioda, bez obzira npr. na to što je SPS 2012. godine promenio svoje republičke, pa i lokalne partnere u velikom broju jedinica lokalnih samouprava. Ove motive su svi sagovornici prepoznali kao ključne za formiranje tzv. preširokih koalicija i to kao mnogo važnije od upodobljavanja sa republičkom koalicijom, što svakako ipak jeste jedan od uticaja jer se koalicije nisu u previše slučajeva proširivale nekim (na republičkom nivou) opozicionim političkim partijama.

Sagovornici navode da ne postoje preveliki pritisci na lokalne odbore o tome kako će da vode kampanje, da to uglavnom nije predmet sporenja i određenih pritisaka, već da se lokalni odbori i kandidati za odbornike sami opredeljuju za partijske kampanje u odnosu na lične. Sagovornici navode da su njima važni finalni rezultati, kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou – ali da ne postoje određene vrste usmeravanja lokalnih kampanja. Naravno, strukture partije pomažu u kampanjama koliko mogu, daju ključne smernice, poruke, opšti ton kampanje – ali za samo sprovođenje kampanja, tu postoji sloboda odbora i kandidata da vode lične kampanje, posebno onda kada postoje ozbiljni i kredibilni pojedinci koji imaju ugled u svojim zajednicama. Dalje, sagovornici navode da izborni sistem svakako determiniše i utiče na odnose unutar partija i da jeste faktor koji na neki način partije stavlja u fokus u odnosu na kandidate. Dodatno, svi sagovornici su se saglasili da partije jesu leaderske i dobrim delom centralizovane, ali da je to posledica sa jedne strane i izbornog sistema, ali i političke kulture u Srbiji i razvijenog kulta ličnosti i vere u lidere. Oni ipak ne misle da sve odluke u partijama donosi partijski lider (makar tako misle za svoje partije), već da postoji razvijena koordinacija u partijama i da se zna šta koji partijski organ radi i da postoji velika autonomija i značaj kod na primer potpredsednika i predsedništva partija, odnosno da imaju mogućnosti da donose (ili makar snažno utiču na) partijske odluke. Kako sagovornici navode, svi lideri partija uključuju svoje saradnike i kroz diskusije i međusobno uvažavanje donose najvažnije odluke za partiju. Svi sagovornici su svesni da je stepen uključivanja članstva u procese donošenja odluka jako nizak, ali da postoje mehanizmi kretanja

kroz partiju – lokalni, okružni, regionalni nivo, glavni odbor, izvršni odbor, predsedništvo – koji omogućavaju članovima da makar u nekoj meri utiču na partijske odluke. Jedan deo sagovornika smatra da je neophodna suštinska demokratizacija političkih partija u Srbiji, a drugi deo sagovornika smatra da su partije kao političke organizacije prosto osuđene na to da se odluke donose u uskom krugu ljudi i da je to potpuno prirodno i očekivano i da će tako uvek biti i da suštinska demokratizacija partija nikada neće biti moguća.

Iz istraživanja javnog mnjenja (građana, birača - Detaljnije o ovome videti u odeljku 6.5) vidimo da građani na pitanje šta misle na skali od 1 do 5 koliko se lokalna vlast kreira u dogovoru između lokalnih političara, a koliko u dogovoru centrala partija gde je 1 – O lokalnoj vlasti odlučuju lokalni funkcioneri i odbornici, a 5 – O lokalnoj vlasti odlučuje se u partijskim centralama – tek 6.6% ispitanika smatra da o lokalnoj vlasti odlučuju lokalni funkcioneri i odbornici (10.6% kumulativno ocene 1&2), a čak 62.7% ispitanika da se o lokalnoj vlasti odlučuje u centralama partija (80% kumulativno ocene 4&5).

U ovom potpoglavlju smo kroz nalaze kvalitativnih istraživanja potvrdili određene hipoteze. Potvrđena je H1 posebna hipoteza o tome da se lokalne izvršne vlasti kreiraju po pravilu preslikavanja republičke koalicije, kao i pojedinačne hipoteze H1.1 da o formiranju lokalnih vlasti odlučuju centrale političkih partija, H1.2 pojedinačna hipoteza da u formiranju lokalnih vlasti najveći uticaj imaju dogovori lidera partija koje čine republičku koaliciju i da je formiranjem republičke koalicije uslovljeno formiranje lokalnih koalicija kao i H1.3 pojedinačna hipoteza prema kojoj se lokalne koalicije formiraju kao preširoke da bi se ostvarilo preslikavanje republičke koalicije.

6.2 Kandidati za odbornike i lokalne kampanje

U ovom delu predstavljamo nalaze kvantitativnog i kvalitativnog dela istraživanja. Ovaj deo treba da nam da odgovori na pitanja o tome kakav je položaj kandidata (kandidata za narodne predstavnike na lokalnom nivou - odbornike) tokom izborne kampanje u odnosu na centrale političkih partija, u odnosu na republičke teme izborne kampanje i u odnosu na predsednika političke partije.

Iz intervjua sa odbornicima i lokalnim funkcionerima kao opšti zaključak možemo izvući nekoliko ključnih stvari - kampanje se svakako vode zajedno sa republičkim pa je teško voditi samo i isključivo lokalne kampanje, ali često i zato što su građani pre svega usmereni na nacionalne teme i lidere političkih partija. Svakako ističu da vode i lične kampanje među svojim okruženjem, naravno u odnosu na mogućnosti i položaj i smatraju da im je svakako najvažnije kako će se pozicionirati unutar partije jer se preko partije dolazi na izbornu listu i na pozicije vlasti – što je kako ističu normalno. Dodatno, ističu važnost izbornog sistema kao jednog od faktora koji utiče i na generalni položaj odbornika i na kampanje.

U vezi sa temama u kampanji odgovori svih intervjuisanih su da je jako teško voditi čiste lokalne kampanje u vezi sa lokalnim temama kada imate uvek spojene izbore (zajedno sa parlamentarnim, a nekad i sa predsedničkim). Sagovornici navode da je to uvek tako osim u slučajevima vanrednih izbora, ali navode da se ni tada ne mogu voditi isključivo lokalne kampanje. Jedan od sagovornika je istakao da i pored toga što su imali vanredne izbore, nekako se stranke ustreme na tada aktuelne nacionalne teme, na nacionalne lidere i da uz velike infrastrukturne projekte, najave investicija i sličnih stvari od strane partijskih lidera, ministara i slično – da se ni tada ne može voditi čista lokalna kampanja. Sa jedne strane sagovornici vide potrebu da se kampanja vodi i sa tim elementima jer dosta toga u lokalnim zajednicama zavisi od republičke vlasti i nekih velikih projekata i da se onda lokalni izbori i vode tako. Dodatno, ističu svi sagovornici – uvek se kampanja vodi i oko gorućih lokalnih tema. To je uvek po pravilu pitanje zaposlenosti i standarda, korupcije i/ili optužbi za korupciju, oko lokalnih kadrova (funkcionera), ali i oko gorućih infrastrukturnih stvari. Svaka opština ili grad imaju te goruće teme oko kojih se vodi svaka kampanja i nije baš tako da su kampanje u potpunosti nacionalne, ali naravno da ima elemenata i „velikih“ nacionalnih tema i da ima momenata kada one prevladaju, a posebno kod određenih grupa birača. Sagovornici su saglasni da u kampanjama ponekad te nacionalne teme prevladaju i zbog birača i načina na koji oni glasaju. Smatraju da dobar deo birača želi da sluša o velikim temama, o spoljnoj politici, o fabrikama i projektima, da žele da vide tu partijske lidere koje gledaju svaki dan na televizijama, a da su lokalni kandidati tu dobrim delom nebitni kao i same lokalne teme.

Kako ističe najveći broj sagovornika – većinom birači glasaju za partijskog lidera, zato se i oni onda opredeljuju da pričaju ono što pričaju partijski lideri, da budu na neki način prenosioci tih poruka. Zato lokalne kampanje često budu u potpunosti preklapljene nacionalnim kampanjama, odbornici postaju glasnogovornici lidera partije – a i sav vizuelni deo kampanje je takav da je usmeren na lidera partije i na neke nacionalne teme i eventualno prilagođen lokalnom kontekstu i nekim opšte prepoznatljivim lokalnim kandidatima (uglavnom za gradonačelnike ili predsednike opštine). Naravno postoje i primeri personalizovanih vizuelnih elemenata kampanja i ličnih kampanja usmerenih na lokalne teme, ali ti primeri nisu toliko zastupljeni. Kako sagovornici navode, prosto se lokalni odbori „utope“ u opšti narativ republičke kampanje sa svim svojim elementima (poruke, vizuali i tako dalje).

Dalje, sagovornici su više puta isticali i da kada se govori o lokalnim stvarima – da su to ili tzv. goruće lokalne tačke (infrastrukturne uglavnom) ili su „lične priče“ građana. Kako tvrde, kao kandidati za odbornike i kada želite da pričate o lokalnim problemima, lokalnim politikama, predlozima i rešenjima u komunikaciji sa građanima oni insistiraju na svojim ličnim pričama, ličnim primerima i stvarima koje ne bi trebalo da budu deo kampanje za odbornike, već su stvari koje su pre korupcija, a ne vođenje lokalne kampanje. U tom smislu, oni koji su kandidati za odbornike se nalaze i u problemu kada treba voditi lokalne kampanje, a posebno lične kampanje.

Kako sagovornici navode, građani su uglavnom orijentisani na pitanja koja lokalna samouprava ne može da reši ili na lična pitanja i probleme, gde sutra možete samo imati probleme ukoliko obećavate ili stvari koje ne možete da uradite i da rešite ili ukoliko obećavate pojedincima da ćete im učiniti određene usluge. To onda dovodi do velikih problema, zavisnosti odbornika – jer nije da im kandidati ne obećavaju ko zna kakve stvari. Dodatno, sagovornici ističu da i kada vode neke takve lokalne kampanje – retko kada se to vodi iz pozicije kandidata za odbornika ili budućeg odbornika, smatraju da građani ne vide odbornike kao važne u pogledu lokalnog političkog procesa – već se sve percipira iz uloge budućeg predsednika opštine/gradonačelnika, člana veća, funkcionera u nekom delu lokalne uprave ili javnog/komunalnog preduzeća. Svi sagovornici su saglasni da pozicija odbornika nema značajnost za građane – što kako ističu i jeste normalno jer odbornici nisu vidljivi, nisu zaposleni i iako bi trebalo da budu veza između lokalne samouprave i građana, ta veza ne postoji. Smatraju da se iz ugla građana „odmah gađa“ na one funkcije koje nose mnogo više moći i koje oni kao takve prepoznaju – predsednika opštine, predsednika opštinskog odbora najveće stranke i slično. Jer njih smatraju adresom koja im eventualno može rešiti određene probleme.

U vezi sa ličnim ili partijskim kampanjama kandidati za odbornike navode da uvek vode lične kampanje, ali uglavnom ne javno, tj. ne u potpunosti javno (ne da se vidi šire od kruga ljudi kojima se obraćaju). Sagovornici su istakli da su te lične kampanje uglavnom među ljudima koje poznaju, do kojih preko posrednika mogu da dođu, gde oni ističu svoje lične kvalitete (životna iskustva) i gde na neki način građane pozivaju da glasaju direktno za njih. Navode da sve stranke imaju tzv. lične sigurne glasove i da je prikupljanje tih glasova deo njihove lične kampanje. Retki su primeri gde vi imate lokalne personalizovane kampanje pojedinaca – kandidata za odbornike iza kojih stoji cela partija, koja ima elemente onoga što bi npr. bila kampanja za partijskog lidera ili za predsednika republike ili predsednika Vlade. Kako navode, za tako nešto ne postoji ni volja, a ni resursi u kojoj god da ste poziciji pred izbore. Kampanje su dominantno usmerene na promociju partije i lidera i kako sagovornici ističu – to je valjda i normalno s obzirom na način kandidovanja i na način funkcionisanja partija u Srbiji, ali i činjenicu da se lokalni izbori gotovo uvek održavaju zajedno sa republičkim izborima.

Kako dalje navode, lične kampanje se vode samostalno – sopstvenim resursima i onim što vi kao osoba jeste, ali kako ističu – ponekad je najbolja kampanja samo ono što vi predstavljate u svom mestu. Ako ste osoba od ugleda, koju građani prepoznaju i znaju da niste „lopov“ i „vucibatina“ – onda je samo važno da taj krug ljudi sazna da ste vi kandidat. Dodatno, na obim i rasprostranjenost ličnih kampanja kako sagovornici smatraju najviše utiču dve stvari – veličina vaše opštine i vaša biografija u smislu posla kojim se bavite i koliko ste svakodnevno u kontaktu sa ljudima. Kako ističu, u malim mestima kada ste npr. lekar – mnogo vam je lakše da vodite kampanju nego lokalnim političarima sa nekim drugim profesijama. Dodatno, sagovornici ističu i da je za pitanje lokalnih kampanja jako važan i politički staž i činjenica koliko dugo tražite podršku birača. Navode da je novim ljudima u politici značajno lakše da vode lične kampanje, a da oni koji imaju odborničkog staža ipak imaju određena (ne tako mala) ograničenja. Često je zamagljeno to pitanje koliki uticaj ima odbornik i koliko moć, a kada se to uveže sa očekivanjima birača – oni se često osećaju prevareno ili se osećaju kao da im niste

omogućili ono što su od vas tražili – a suštinski niste bili ni u prilici da utičete ozbiljnije na kreiranje politika.

Takođe, neki od sagovornika ističu i jedan svojevrsan paradoks u lokalnoj politici. Kada ste vlast, onda ste u tim nekim ličnim kontaktima i pričama tokom kampanje vi taj koji je odgovoran za sve što je loše urađeno ili što nije urađeno u prethodnom periodu, a sa druge strane ako ste opozicija onda vas posmatraju kao nekoga ko nema šanse da postane vlast i nekako kao po pravilu neće da glasaju za vas – odnosno mnogo je teže ubediti birače, posebno ako spadate u red iskusnijih političara. Na sličnom tragu, neki od sagovornika ukazuju i na još jedan paradoks lokalne politike – smatraju da birači imaju percepciju da ih ne zanima nacionalna politika, da traže od vas konkretne lokalne stvari – a kada ste u direktnoj komunikaciji (od vrata do vrata, aktivnosti na ulici i slično), onda vas samo pitaju o nacionalnim temama i o tome šta je predsednik ili neko od lidera partija govorio i zašto se na nacionalnom nivou rade određene stvari i kreiraju određene politike.

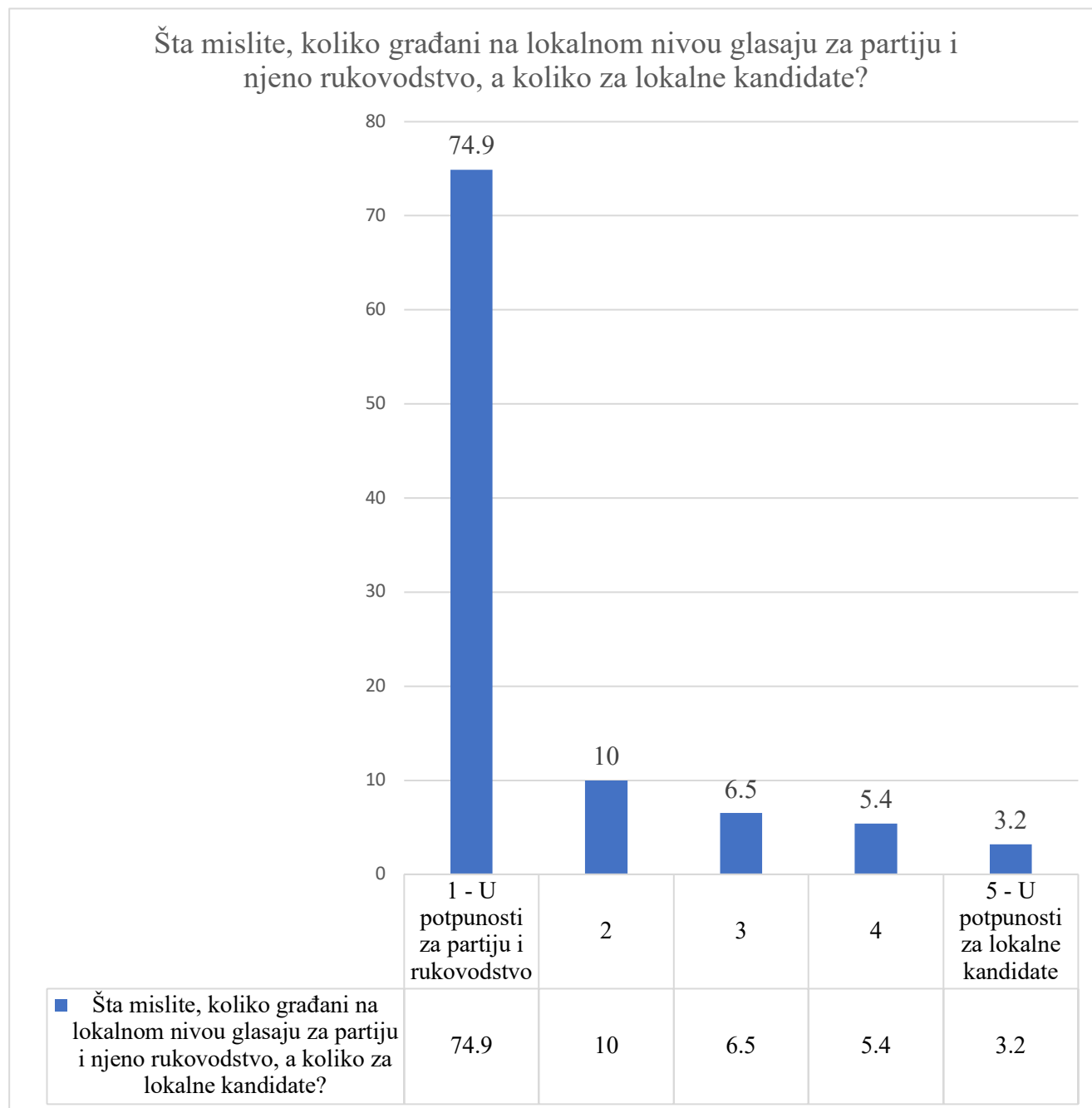
Svi su sličnog mišljenja da na dominantno usmerene partijske kampanje i odsustvo izraženijih ličnih kampanja najviše utiče to što su lokalni izbori po pravilu spojeni sa republičkim izborima, a nakon intervencija u razgovoru i postavljanjem pitanja – ukazuju i na pitanje problema izbornog sistema, a u vezi sa tim i povezanim pitanjem finansiranja kampanja. Svi sagovornici su saglasni da je snažan uticaj izbornog sistema na pitanje vođenja kampanja, kako ličnih ili partijskih tako i generalno lokalnih kampanja. Pre svega vide problem u načinu kandidovanja, odnosno u činjenici da se kandiduju kao deo izborne liste koja je partijska i koju uglavnom „nose“ partija i partijski lideri i to što se ni za koga (osim Predsednika Republike Srbije) ne glasa direktno po imenu i prezimenu. Jedan deo sagovornika je istakao žal zbog toga jer smatraju da bi na direktnom glasanju sigurno osvajali mandate i da bi bili u potpuno drugačijoj poziciji. Ovo je dodatno i uzrok toga što im je suštinski najbitnije da budu u vrhu izborne liste, odnosno na prolaznim mestima – a za to je najvažnije u kakvim su odnosima sa rukovodstvom lokalnog odbora ili sa centralom partije. Oni ističu da osim pitanja kandidovanja, odnosno izbornih listi (partijskih listi) i toga što se izbori održavaju uz nacionalne – da je problem i u broju izbornih jedinica. Odnosno, sagovornici su navodili da bi se uvođenjem više izbornih jedinica makar malo personalizovali izbori, da bi se smanjila biračka baza i da bi sva naseljena mesta bila ravnomerno zastupljena u skupštini opštine ili grada. Na taj način, kandidati za odbornike bi mogli da se koncentrišu na svoja naselja (iako kako ističu – to uglavnom i rade prikupljajući sigurne glasove, ali na ovaj način bi to bilo izraženije i direktnije) i da zaista budu predstavnici/zastupnici svojih naselja. Time bi se otvorila izraženija borba direktno između kandidata i smatraju da bi to podstaklo takmičarski duh odbornika, ali i da bi partije vodile računa o svakom pojedinačnom kandidatu što sada nije slučaj – odnosno, u svim izbornim jedinicama bi se tražili kandidati od integriteta, prepoznatljivi i oni koji mogu „direktno da povuku glasove“. U kontekstu unutar-partijskih odnosa i unutar-partijske demokratije smatraju da bi makar takve promene izbornog sistema sigurno uticale na kompetativnost unutar partija i da bi postojali makar nekakvi filteri za odbornike, ali i da bi stvorilo jednu vrstu veze između birača i izabranih odbornika – koje su sada labave i pre se svode na lične odnose ili na samo „odborničko posredovanje između partije i birača“. Dodatno, sagovornici su istakli i da bi razvoju lokalne demokratije doprinela diverzifikovanost u finansiranju kampanja – odnosno kako su istakli – kroz direktno finansiranje kandidata za odbornike, a ne finansiranje listi i partija, i da bi se tu takođe stvorili uslovi za takmičenje i neka vrsta filtera među kandidatima za odbornike. Sa druge strane, deo sagovornika u takvom vidu finansiranja lokalnih kampanja vidi opasnost od otvaranja prilika za masovnu kupovinu glasova i kreiranje određene „kaste bogatih lokalnih političara“ koji bi na taj način cementirali svoje pozicije. Svakako, pitanje finansiranja kampanja je neodvojivo pitanje tipa lokalnog izbornog sistema i lokalnih izbornih kampanja.

U vezi sa uticajem građana na lokalne politike i odgovornost koju izabrani odbornici imaju prema biračima, sagovornici ne smatraju ni da odbornici, a ni građani imaju prevelik uticaj u onome šta se dešava između dva izborna ciklusa. Osim ukoliko ste odbornik koji je „tas na vagi“, nemate prevelike mogućnosti za uticaj na izvršnu vlast i opštinsku/gradsku upravu, a kada se kao posrednik pojavljuje i partija – onda su mogućnosti još manje. U tom smislu, sagovornici su saglasni da građani nemaju moć uticaja na odluke lokalne vlasti i da se generalno taj odnos osim ako nije zasnovan na ličnim kontaktima prekida do momenta dok ne dođu naredni izbori i naredna izborna kampanja. Ovde se posebno videla razlika između kandidata za odbornike iz manjih opština i većih opština ili gradova, odnosno u manjima sredinama neka vrsta veze između građana i lokalne vlasti ipak postoji. Ona nije jaka, nije institucionalizovana – ali kako navode svi se znaju u manjim mestima i mogućnost za neke pritiske i pozivanje na odgovornost ipak postoji. Ali, kako sagovornici iz manjih sredina navode – građani ipak znaju ko donosi odluke (rukovodstvo opštine) pa je taj pritisak kada postoji više usmeren na izvršne vlasti nego na same odbornike.

Iz kvantitativnog istraživanja za odbornike i lokalne funkcionere imali smo nekoliko pitanja koje nam govore o kampanjama na lokalnom nivou za odbornike. Pitali smo odbornike kakva je njihova percepcija o tome za koga građani glasaju na lokalnim izborima – da li za partiju i njeno rukovodstvo ili za lokalne kandidate, pitali smo koliko je njihova lokalna kampanja bila individualna (promovisanje njihovog lika i programa), a koliko partijska (promocija partije, lidera i nacionalnog programa partije) i koliko su lokalne izborne kampanje zasnovane na lokalnim temama i problemima, a koliko se kampanje zasnivaju na republičkim/nacionalnim temama.

Na pitanje Šta mislite koliko građani na lokalnom nivou glasaju za partiju i njeno rukovodstvo, a koliko za lokalne kandidate na skali od 1 do 5, gde je 1 – U potpunosti za partiju i rukovodstvo, a 5 – U potpunosti za lokalne kandidate, najveći broj ispitanika je odgovorio U potpunosti za partiju i rukovodstvo (74.9% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 1.52, a medijana odgovora je 1.

Grafikon 8. Ispitanici u odnosu na percepciju glasanja građana na lokalnom nivou

N = 279

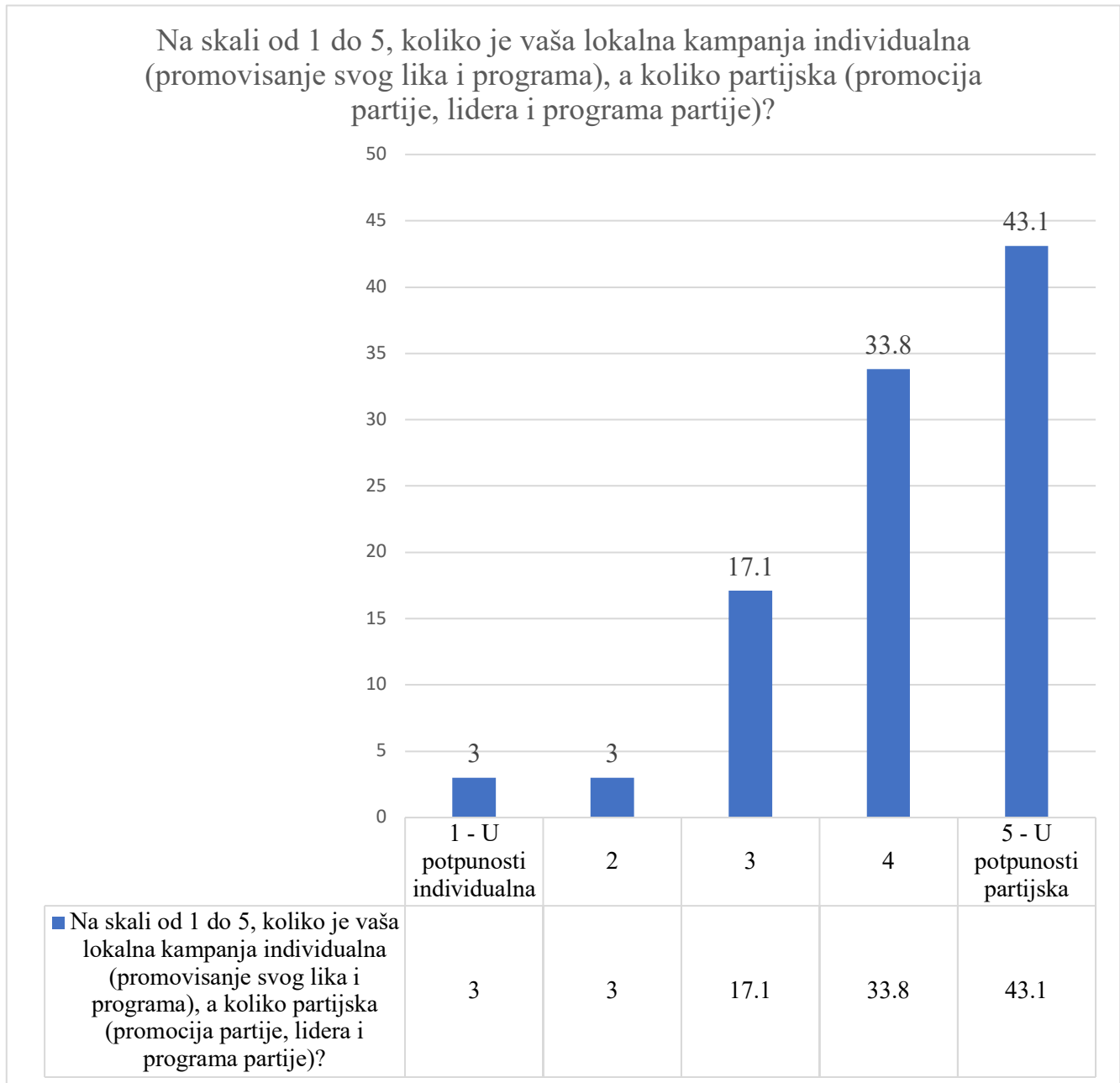
Mean = 1.52

Std. Dev. = 1.045

Median = 1

Na pitanje Koliko je lokalna kampanja bila individualna (promovisanje lika i programa), a koliko partijska (promocija partije, lidera i nacionalnog programa) na skali od 1 do 5, gde je 1 – U potpunosti individualna, a 5 – U potpunosti partijska, najveći broj ispitanika je odgovorio u potpunosti partijska (43.1% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 4.11, a medijana odgovora je 4.

Grafikon 9. Ispitanici u odnosu na vođenje kampanje

N = 269

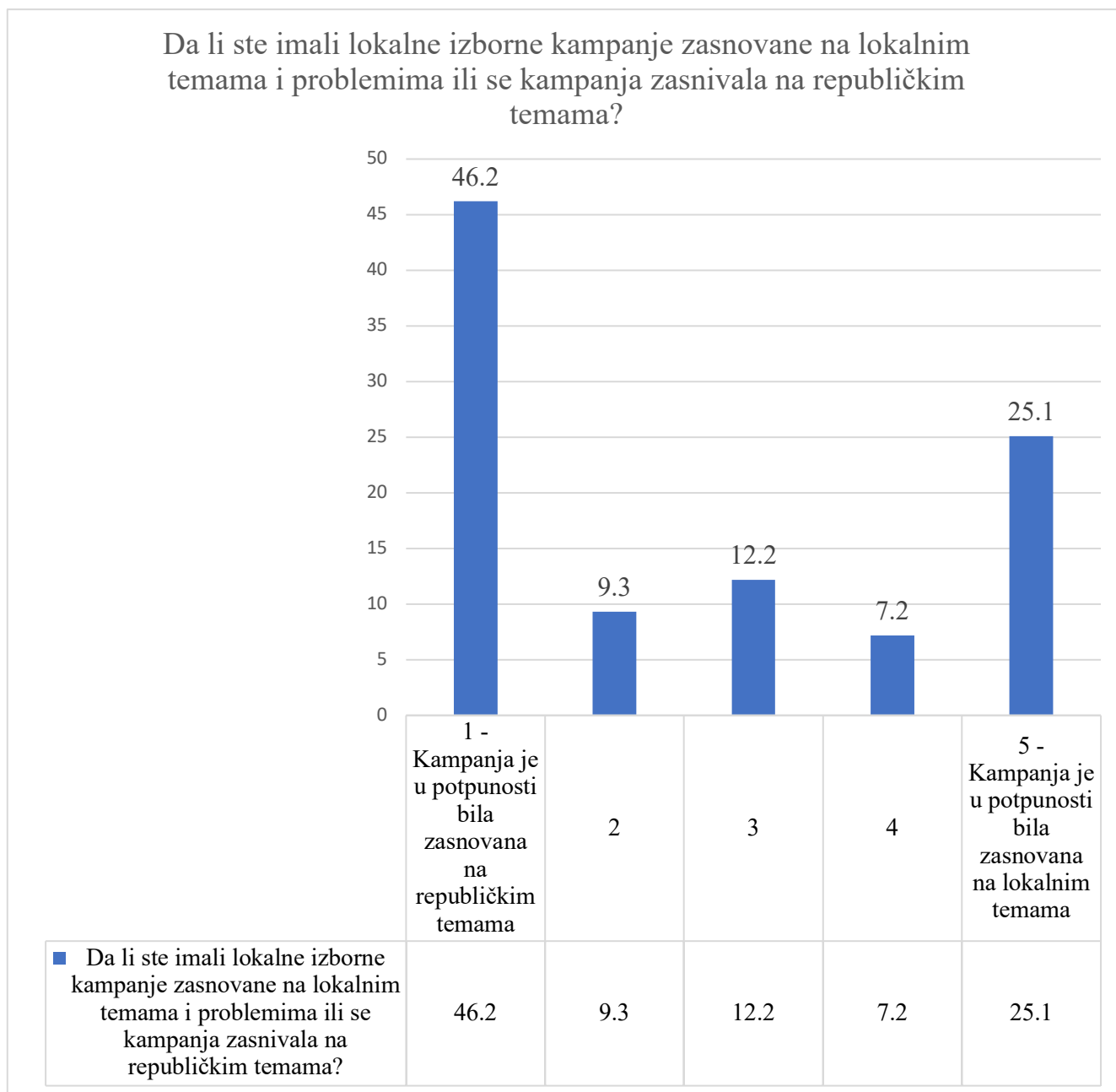
Mean = 4.11

Std. Dev. = 0.990

Median = 4

Na pitanje Koliko su lokalne kampanje zasnovane na lokalnim temama i problemima, a koliko na republičkim/nacionalnim temama na skali od 1 do 5, gde je 1 – Kampanja je u potpunosti bila zasnovana na republičkim temama, a 5 – Kampanja je u potpunosti bila zasnovana na lokalnim temama najveći broj ispitanika je odgovorio da su kampanje bile u potpunosti zasnovane na republičkim temama (46.2% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 2.56, a medijana odgovora je 2. Zanimljivo je da je drugi najveći procenat odgovora bio za potpuno kontra odgovor – 25.1% da su kampanje u potpunosti zasnovane na lokalnim temama (odgovor 5).

Grafikon 10. Ispitanici u odnosu na teme u lokalnim kampanjama

N = 279

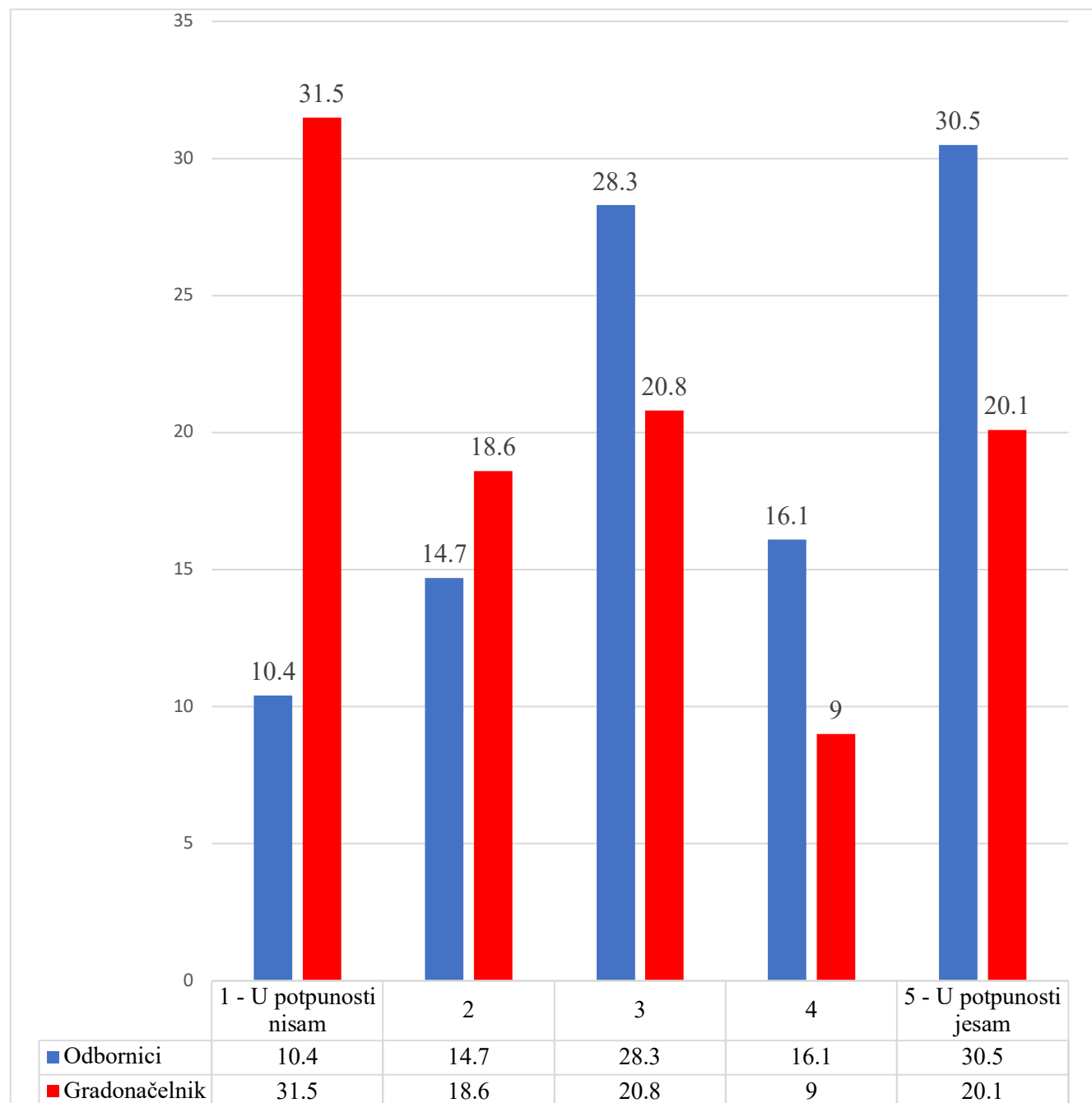
Mean = 2.56

Std. Dev. = 1.682

Median = 2

Postavili smo pitanje odbornicima i lokalnim funkcionerima da li su za izmene izbornog sistema, odnosno da li su za to da se odbornici i gradonačelnici biraju na direktnim izborima na skalama od 1 do 5, gde je 1 – U potpunosti nisam, a 5 – U potpunosti jesam. Srednja vrednost odgovora na pitanje o direktnom izboru odbornika je 3.42, a medijana odgovora je 3, a srednja vrednost odgovora na pitanje o direktnom izboru predsednika opština/gradonačelnika je 2.67, a medijana odgovora je 2.

Grafikon 11. Stavovi o izmenama izbornog sistema

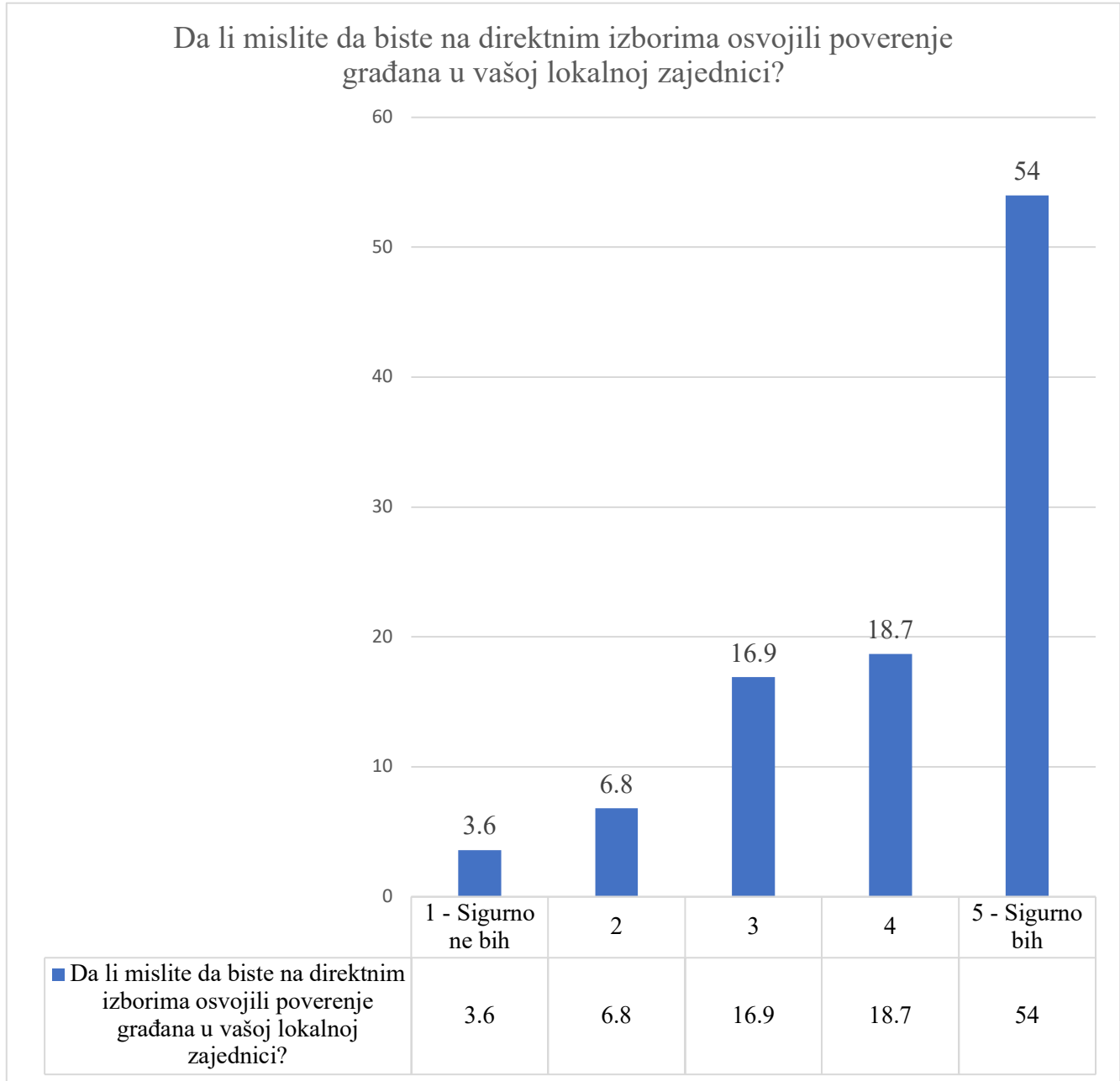

Izbor odbornika
 N = 279
 Mean = 3.42
 Std. Dev. = 1.333
 Median = 3

Izbor gradonačelnika/predsednika opštine
 N = 279
 Mean = 2.67
 Std. Dev. = 1.497
 Median = 2

Na pitanje Da li misle da li bi na direktnim izborima osvojili poverenje građana u svojim lokalnim zajednicama na skali od 1 do 5, gde je 1 – Sigurno ne bih, a 5 – Sigurno bih najveći broj ispitanika je odgovorio da sigurno bi (54.0% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 4.13, a medijana odgovora je 5.

Grafikon 12. Percepcija osvajanja mandata na direktnim izborima

N = 278

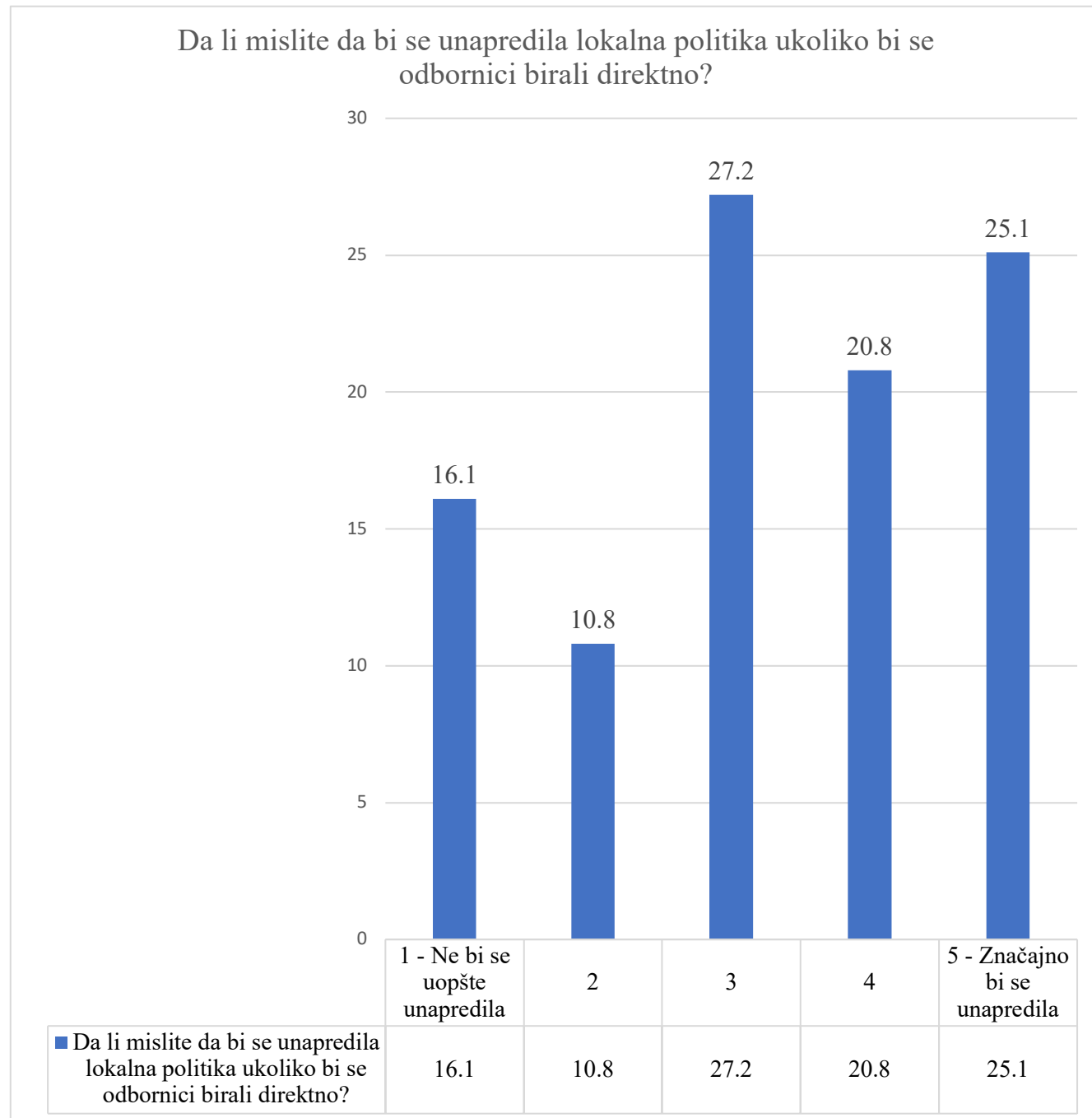
Mean = 4.13

Std. Dev. = 1.138

Median = 5

Na pitanje Da li misle da li bi se unapredila lokalna politika ukoliko bi se odbornici birali direktno na skali od 1 do 5, gde je 1 – Ne bi se uopšte unapredila, a 5 – Značajno bi se unapredila, najveći broj ispitanika je odgovorio da niti bi se unapredila, niti ne bi (27.2% odgovor 2). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 3.28, a medijana odgovora je 3.

Grafikon 13. Izborni sistem i unapređenje lokalne politike

N = 279

Mean = 3.28

Std. Dev. = 1.376

Median = 3

Dodatno, iz istraživanja javnog mnjenja (građana, birača - Detaljnije o ovome videti u odeljku 6.4) vidimo da građani na lokalnim izborima dominantno glasaju zbog nacionalnih partija. Na pitanje koliko na lokalnim izborima glasaju za lokalne кандидате за odbornike, а koliko generalno за nacionalne partije на skali од 1 – Glasam isključivo zbog nacionalne partije до 5 – Glasam isključivo zbog lokalnih кандидата за odbornike, njih 36.1% је одговорило да гласа isključivo zbog nacionalne partije, а kumulativno ocene 1&2 које значе да више гласају за nacionalne partije је дало 62% испитаника. Са друге стране, да гласа isključivo zbog lokalnih кандидата за odbornike навело је само 3.3% испитаника. Такође, на питање грађанима око њихове percepcije колико се локалне изборне кампање воде око nacionalnih тема и лидера partija (nacionalnih политичара), а колико око локалних тема и кандидата – 82.7% испитаника се у потпуности сложило са изјавом да се локалне кампање превише воде око nacionalnih тема и nacionalnih политичара. Kumulativno гледано на skali од 1 до 5 у односу да ли су испитаници сагласни са овом изјавом, ocene 4&5 да су сагласни у мањем или вишем интензитету дало је 93.8% испитаника. Dodatno, у погледу комуникације – 61.5% испитаника сматра да odbornici у њиховом граду уопште не комуницирају са народом/грађанима о проблемима у јединици локалне самоуправе.

У овом делу видели смо да odbornici и локални функционери сматрају да грађани тек у малом проценту заиста гласају за њих, а да већински гласају за partiju и rukоводство partije (kumulativno 84.9% ocene 1 и 2 на skali од 1 – У потпуности за partiju и rukоводство до 5 – У потпуности за локалне кандидате). Dodatno, тек 3% њих је навело да су водили у потпуности индивидуалну кампању на локалним izborima, а да су већински одговори ипак да су водили partijske кампање (kumulativno ocene 4&5 на skali од 1 – У потпуности индивидуална до 5 – У потпуности partijska дало је 76.9% odbornika и функционера локалне власти). Иако су одговори на питање о томе да ли је кампања вођена на републиčким или локалним тематамa дијаметрално супротни (46.2% је навело да је кампања у потпуности била заснована на републиčким тематамa, а 25.1% је навело да је кампања у потпуности била заснована на локалним тематамa), ипак проценат од 55.5% odbornika и локалних функционера који су навели да је кампања била заснована на републиčким тематамa значајно говори о тематском вођењу кампања. Највећи број odbornika и функционера подржава измене изборног система за избор odbornika (protiv измена у правцу директног избора је тек 25.1% odbornika и функционера) за разлику од директног избора градоначелника (председника општине) где је 50.1% odbornika и функционера против. Већина (72.7%) odbornika и функционера сматра да би били изабрани и на директним izborima и са просечном оценом 3.28 су ocenili (на skali од 1 – Не би се уопште унапредила до 5 – Значајно би се унапредила) да би промена начина избора odbornika допринела унапређењу локалне политике.

У овом потпоглављу, кроз интервјуе са odbornicима и налазе квантитативног истраживања за odbornike и представнике локалних власти можемо потврдити неке од постављених hipoteza у овом раду. Налази из интервјуа директно потврђују постављену појединачну hipotezu H3.2 да изборни систем узрокује да odbornicима реизбор зависи од partija, а не од гласова које евентуално могу да освоје. Dodatno, изборни систем снажно подстиче odbornike и кандидате за odbornike да буду лојални partijsким centralama чиме се потврђује постављена појединачна hipoteza H3.3 (уз допуну да се ово односи на odbornike владајуће већине, а да је од 2011. године статус опозиционог odbornika постало нешто чиме се тргује zbog слободног мандата). Кроз интервјуе имамо и јаку потврду појединачне hipoteze H3.4 да изборни систем не подстиче odbornike да буду одговорни својим бирачима и да воде личне кампање.

Dodatno, кроз ово потпоглавље смо добили и потврду постављене посебне hipoteze H4 да кандидати на локалним izborima претежно не воде локалне кампање и не предлажу локалне јавне политике бирачима на izborima и да се локалне кампање воде кроз парламентарне (и/или председничке) кампање и да rukоводства partije воле да спајају изборе. Кроз интервјуе смо добили потврду постављене појединачне hipoteze H4.1 да политичке partije спајају локалне изборе са парламентарним како се не би

vodile lokalne kampanje i otvarala lokalna politička pitanja. Takođe, kako kroz intervjuje tako i kroz upitnik sa odbornicima i lokalnim funkcionerima dobili smo jasne potvrde postavljene hipoteze H4.2 da se lokalne kampanje pretežno vode oko republičkih tema i nacionalnih politika. Isto tako, potvrđena je i pojedinačna hipoteza H4.3 da kandidati na lokalnim izborima vode kampanje sa ciljem promovisanja dominantno političke partije i njenog lidera i da ne vode u većem obimu individualne/personalne kampanje. Kroz intervjuje je potvrđena i pojedinačna hipoteza H4.4 da suštinski ne postoji demokratski proces kreiranja politike na lokalnom nivou putem kog bi građani zaista i mogli da utiču na kreiranje politika i da zahtevaju odgovornost od izabranih predstavnika.

6.3 Položaj odbornika u odnosu na centrale i lokalna rukovodstva političkih partija

U ovom delu predstavljamo nalaze kvalitativnog i kvantitativnog dela istraživanja. Ovaj deo treba da nam da odgovore o tome kakav je položaj izabраних odbornika (narodnih predstavnika na lokalnom nivou) i lokalnih funkcionera u odnosu na centrale političkih partija i lokalna rukovodstva partija, da li postoji veza između odbornika i građana i da li postoji autonomija odbornika u odnosu na lokalne funkcionere političke partije i na samo rukovodstvo političkih partija.

Sagovornici su saglasni oko toga da je formiranje lokalnih vlasti uslovljeno makar iz dva pravca – prvi je od strane partije (centrale), a drugi je od procesa i rezultata formiranja republičkih vlasti (ili preciznije od strane samih republičkih vlasti). Suštinski, od formiranja republičkih vlasti najviše zavisi i formiranje lokalnih vlasti, nekakvo je pravilo da se radi na tome da se ti koalicioni sporazumi preuzmu sa republičkog nivoa, makar u pogledu najvećih partija. Svakako, kako ističu postoje posebnosti svake od jedinica lokalne samouprave, ali dominantan način postavljanja i rada odbornika, ali i lokalnih funkcionera zavisi pre svega od republičke vlasti (njenog formiranja i međusobnih odnosa partija u nacionalnoj koaliciji), a onda i od same partije, odnosa unutar-partije, odnosa između različitih partija na lokalnom nivou, odnosima na ličnom nivou između lokalnih rukovodstava partija i da se suštinski u svemu tome nalaze i uzroci, ali i posledice u pogledu preslikavanja koalicija i samog formiranja lokalnih koalicija. Kako odbornici i lokalni funkcioneri navode, nije uvek i nije po automatizmu da će se vlast preslikati i da će to biti zahtevano od njih, ali jeste najčešći slučaj koji više postoji kao jedna vrsta neformalnih pravila nego kao nekakva vrsta uslovljavanja. Kako navode, nisu učestvovali niti bili deo „pritisaka“, „uslovljavanja“, „primoravanja“ i slično da se pravi određena lokalna koalicija – ali mogu da posvedoče da je to nešto što se uzima kao (kako je jedan sagovornik naveo) „zdravo za gotovo“ i da je to deo ustaljenih odnosa unutar partije.

Sagovornici ističu da lokalne koalicije i pitanje formiranja lokalnih vlasti sigurno jeste deo političkih pregovora na najvišem nivou i to nije tajna, to ulazi u formalne ili neformalne koalicione sporazume između partija na nacionalnom nivou i to je deo redovnih političkih dešavanja u Srbiji. Kako navode, baš iz te neke ustaljene prakse – niko na lokalnom nivou ni ne postavlja previše pitanja oko toga, već se ulazi u neke interne dogovore više na nivou izbora konkretnih pojedinaca, a značajno manje oko izbora koalicionih partnera. Tu do izražaja naravno dolaze i lični odnosi na lokalnom nivou, ali kako sagovornici ističu – sve će se lako rešiti ili će se makar problemi skrajnuti ukoliko dođe naredba “odozgo“. Ipak, dominantan stav sagovornika je da su takvi primeri uslovljavanja i naredbodavnog odnosa retki i da nisu pravilo upravo iz razloga što lokalni odbori, njihovi funkcioneri pa i odbornici kao po pravilu znaju šta bi trebalo da rade i kako i na koji način da se ponašaju u takvim situacijama.

Naravno, neki od sagovornika ističu da sigurno postoje i drugi primeri – kada postoji uslovljavanje i uticaj sa vrha vlasti (iz rukovodstva partije i/ili države), ali da su mnogo češći ovi primeri „samo-upodobljavanja“ na lokalnom nivou. Kako tumače, ponekad je za to zadužen izvršni odbor koji priprema lokalne odbore za takav vid ponašanja i delovanja, a ponekad to zaista ode i na više nivoa (predsedništvo/predsednik) kada postoje ozbiljniji problemi. Sagovornici ističu i značaj stabilnosti, odnosno navode da je svakako bilo teže neke od ovih stvari komunicirati i realizovati 2008. godine, nego na primer 2016. godine kada je ustaljena formacija republičke, kao i lokalnih vlasti. Kako navode, takođe je i 2012. godine bilo teško prekinuti određene koalicione aranžmane i ističu da se te neke odluke nisu donosile odmah, već postepeno. I upravo u tome vide suštinu ovoga što se može

nazvati „samo-upodobljavanje“, gde su neke lokalne koalicije u periodu 2012-2016. godina trajale kraće ili duže, ali da su na kraju prekomponovane gotovo svuda gde su mogle.

Dalje, svi sagovornici su ukazali i na još jedan važan element kreiranja lokalnih koalicija – a to je stav da vam je kao lokalnoj samoupravi uvek u interesu da imate lokalnu vlast sačinjenu od svih političkih subjekata kao i republička vlast. Svi sagovornici su istakli značaj toga, da su tu važni čak i pojedinačni mali subjekti u vlasti koji su možda kandidovali samo jednog ministra u Vladi Republike Srbije, ali da ponekad baš zbog toga možete imati problema jer su lokalne vlasti veoma mnogo zavisne od republičke vlasti i to ne samo u odnosu na količinu novca koju ćete dobiti kroz namenske ili nenamenske transfere ili kroz velike infrastrukturne i investicione projekte, već i u funkcionisanju različitih institucija, ustanova i preduzeća na dnevnom nivou.

U odnosu na odbornički rad, sagovornici navode da to što su odbornici ne doživljavaju kao nekakvu vrstu rada, da jeste jedna vrsta obaveze – ali da se svakako ne može nazvati radom. Dodatno, na pitanja da li bi trebalo da bude rad – da odbornik bude u radnom odnosu, da komunicira sa biračima, da kontroliše lokalnu vlast, učestvuje u radu lokalne samouprave svakodnevno – jedan deo sagovornika to vidi kao mogući pravac reformi sistema lokalne samouprave koji bi unapredio lokalnu demokratiju, ali i ističe da ne vidi pre svega finansijske mogućnosti za takvo nešto, a i da ne bi naišlo na odobrenje od strane građana. Drugi deo sagovornika ne vidi to kao pravac reforme i smatraju da bi to samo proizvelo nove funkcionere koji verovatno ne bi radili za građane već bi samo bili novi deo opštinskog/gradskog establišmenta u ovakvom sistemu i da ne bi dovelo do značajnijeg napretka. Dalje navode da iako se oni trude da svoj odbornički posao ili obavezu odrade najbolje moguće, da to nije slučaj kod svih kolega i da oni odbornici koji su deo vladajuće većine postaju razočarani jer nisu uspeali da postanu deo izvršne vlasti i jer je na njima „nebitan deo posla“ bez većeg uticaja i moći.

U odnosu na to kako glasaju, koliko su autonomni i slobodni u vršenju svojih odborničkih prava i obaveza – odbornici iz perioda blanko ostavki navode da je svakako situacija sada drugačija. Ranije su morali da budu u potpunosti „pod konac“ sa partijom u vezi sa svakim glasanjem i u vezi sa svakim pitanjem, a da sada postoji ipak malo više slobode. Sa druge strane, najveći broj odbornika i lokalnih funkcionera navodi da iako sloboda formalno postoji, ipak su odbornici, ali i lokalni funkcioneri suštinski zavisni od partije i svog opštinskog odbora. I u tome vide relaciju sa centralama političkih partija. Kako ističu, retko kada će vama kao odborniku da se direktno iz centrale partije nešto naredi, ukaže na propuste, sugeriše šta da se radi – već to dolazi od strane opštinskog/gradskog odbora, a preko okružnog koordinatora, regionalnog koordinatora, predstavnika izvršnog odbora ili predsednika izvršnog odbora i slično. Suštinski, sagovornici smatraju da postoji vrlo jasna hijerarhija u partijama – odbornici ili članovi u opštinskom odboru su pod kontrolom rukovodstva opštinskog odbora, opštinski odbor pod kontrolom okružnog i/ili regionalnog odbora ili direktno zaduženih pojedinaca iz izvršnog odbora partije, a oni su zavisni od predsednika izvršnog odbora, predsedništva i tako redom do predsednika partije. Preciznije rečeno, ne postoji direktan uticaj od centrale partije ili predsednika partije već preko drugih partijskih organa u vertikalnoj i horizontalnoj podeli vlasti unutar partije. I u tom smislu odbornici navode da se (ne)zavisnost odgleda u odnosu na predsednika opštinskog/gradskog odbora koji je po pravilu deo opštinskih/gradskih vlasti ukoliko je partija na vlasti.

Dodatno, sagovornici navode i da bez obzira što formalna sloboda postoji – ona ostaje samo to, formalna sloboda. Ističu da ne postoji interes odbornika da ne bude disciplinovan i da ne radi ono što je odluka same partije i opštinskog/gradskog odbora. To je potpuno normalna stvar kako navode, pre svega iz razloga što ste i kandidovani i izabrani kao deo partijske liste i da kao samostalni odbornik nemate apsolutno nikakve mogućnosti. Navode da ovo naravno nije slučaj kada možete da promenite

većinu ili da iz opozicije „preletite“ u vlast, ali navode da se tu ne radi o odborničkoj slobodi i autonomiji, nego o „kupovini ljudi“ i korupciji. Sagovornici navode da su to potpuno drugi problemi nastali ukidanjem blanko ostavki, gde pojedinci prelaze u potpuno različite programske i ideološke stranke, da to pravdaju slobodom, a u stvari na najgori način „vrše proneveru poverenja građana“. Više puta su sagovornici ukazivali na pitanja izbornog sistema i potrebe da se na makar neki način odbornici biraju direktnije. Sagovornici navode da su odbornici iz iste partije uglavnom saglasni u svom radu i govorima, da se usklađuju u radu, da zastupaju dogovorene interese partije i da su prostori za nekakvu autonomiju mali. Kako tumače, to nije pitanje partijske discipline koju je neophodno negovati nekakvim sankcijama ili pretnjama, to je ustaljeni obrazac ponašanja članova u partijama i izabраних odbornika. Jedan od sagovornika ukazuje i na druge probleme, na to da su slobodni mandati na lokalnom nivou doveli i do masovnog odliva pojedinaca iz stranaka – formiranje različitih grupa građana, lokalnih pokreta, pa i u pogledu nacionalne politike – desetine novih partija i pokreta i da je to pre svega izraženo u opoziciji i da predstavlja određena ograničenja razvoja demokratije u Srbiji. Kako jedan od sagovornika navodi, partijska disciplina je potrebna – ali naravno u ograničenoj formi i obimu, jer u suprotnom imaćemo stotine partija i pokreta zato što su ljudi nezadovoljni nekim sitnicama ili pojedincima i ne razmišljaju o širem značaju političkih partija kao organizacija koje dele istu političku viziju sa određenim ciljevima.

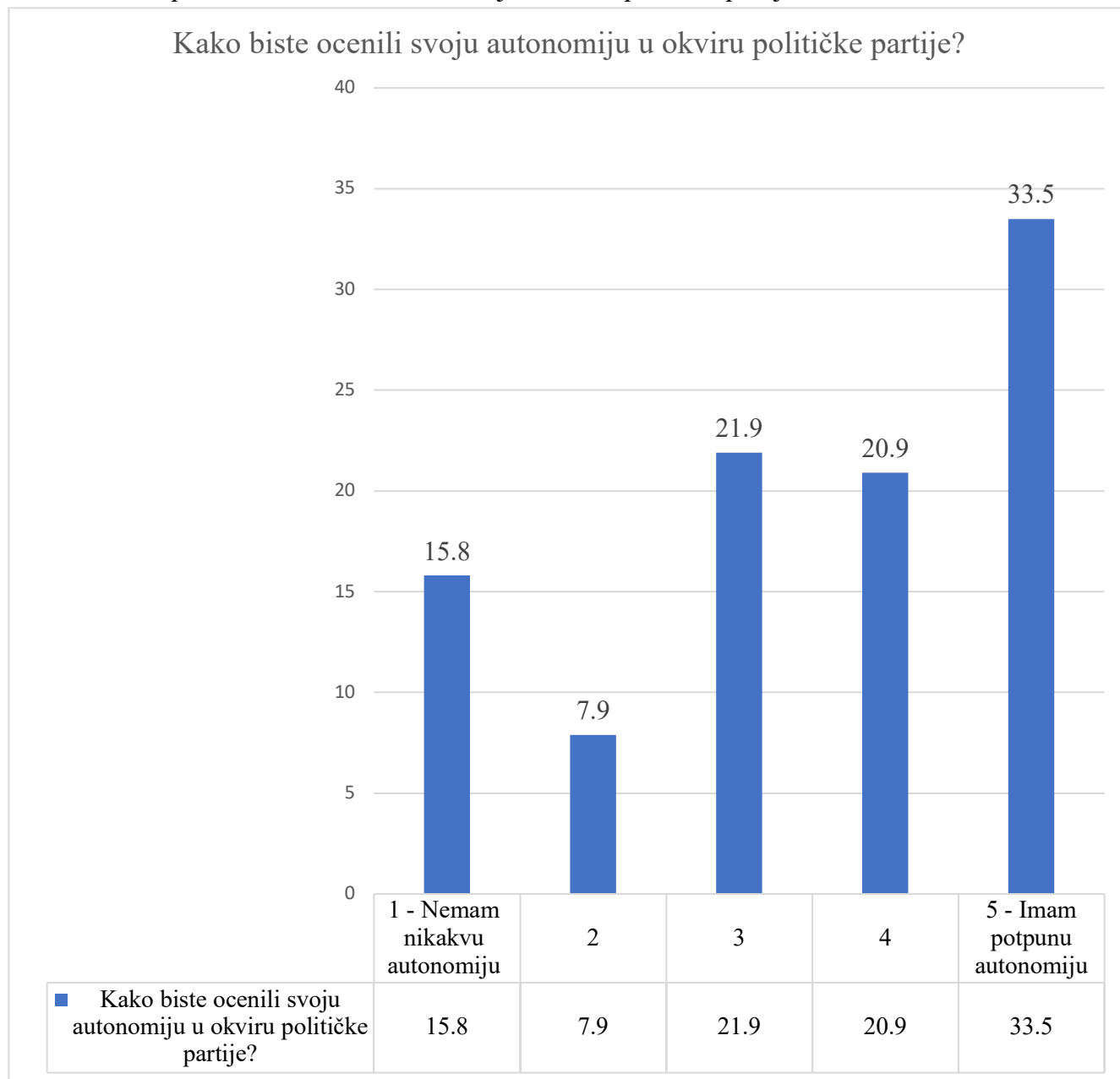
Sagovornici su naveli da bi apsolutno podržali određene promene izbornog zakona koje bi išle ka personalizaciji izbora odbornika, uvođenju makar više izbornih jedinica u trenutni izborni sistem i smatraju da bi te promene makar malo podstakle razvoj lokalne demokratije u Srbiji. Ne misle da bi se rešili neki suštinski problemi koji postoje u funkcionisanju lokalnih samouprava, ali smatraju da bi ovo moglo da bude početak makar minimalnih promena. Sagovornici su saglasni sa predstavljenom tezom da na lokalnom nivou sve zavisi (suštinski) od rukovodstva partije. Kandidujete se kao nacionalna stranka na lokalnom nivou, koristite u kampanji i zaista pobeđujete/ostvarujete rezultate koje ostvarujete zbog svojih partijskih lidera i nacionalnih politika, pa je onda i logično da ste u potpunosti zavisni od partije i njenog rukovodstva.

Kako sagovornici navode, to nije odnos zasnovan na pretnjama i disciplinovanju, nego auto-disciplinovanju i uklapanja u ustaljene odnose unutar političkih partija u Srbiji. Dodatno, sagovornici navode da i kada postoje razlike i nesuglasice, one se uglavnom pojavljuju u opozicionim partijama, a kako jedan od sagovornika navodi „Nesuglasice često rezultiraju prelascima u druge partije, kreiranjem novih pokreta/grupa građana/partija i da suštinski u Srbiji treba raditi na demokratizaciji partija na način kako se to radi u svim normalnim partijama u Evropi – da su razlike i problemi normalni, a ne da se stranka odmah cepa i da treba institucionalizovati kroz partije kanale rešavanja takvih nesuglasica i sukoba. A te nesuglasice i problemi, trebalo bi da postoje i u vladajućim partijama kao nešto normalno.“

Iz kvantitativnog istraživanja za odbornike i lokalne funkcionere imali smo nekoliko pitanja koja nam govore o ovim odnosima. Pitali smo odbornike kakva je njihova nezavisnost u odnosu na različite subjekte političke organizacije u kontekstu lokalne vlasti.

Na pitanje Kako biste ocenili svoju autonomiju u okviru političke partije na skali od 1 do 5, gde je 1 – Nemam nikakvu autonomiju, a 5 – Imam potpunu autonomiju, najveći broj ispitanika je odgovorio da ima potpunu autonomiju (33.5% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 3.48, a medijana odgovora je 4.

Grafikon 14. Ispitanici u odnosu na autonomiju u okviru političke partije

N = 278

Mean (prosečna ocena) = 3.48

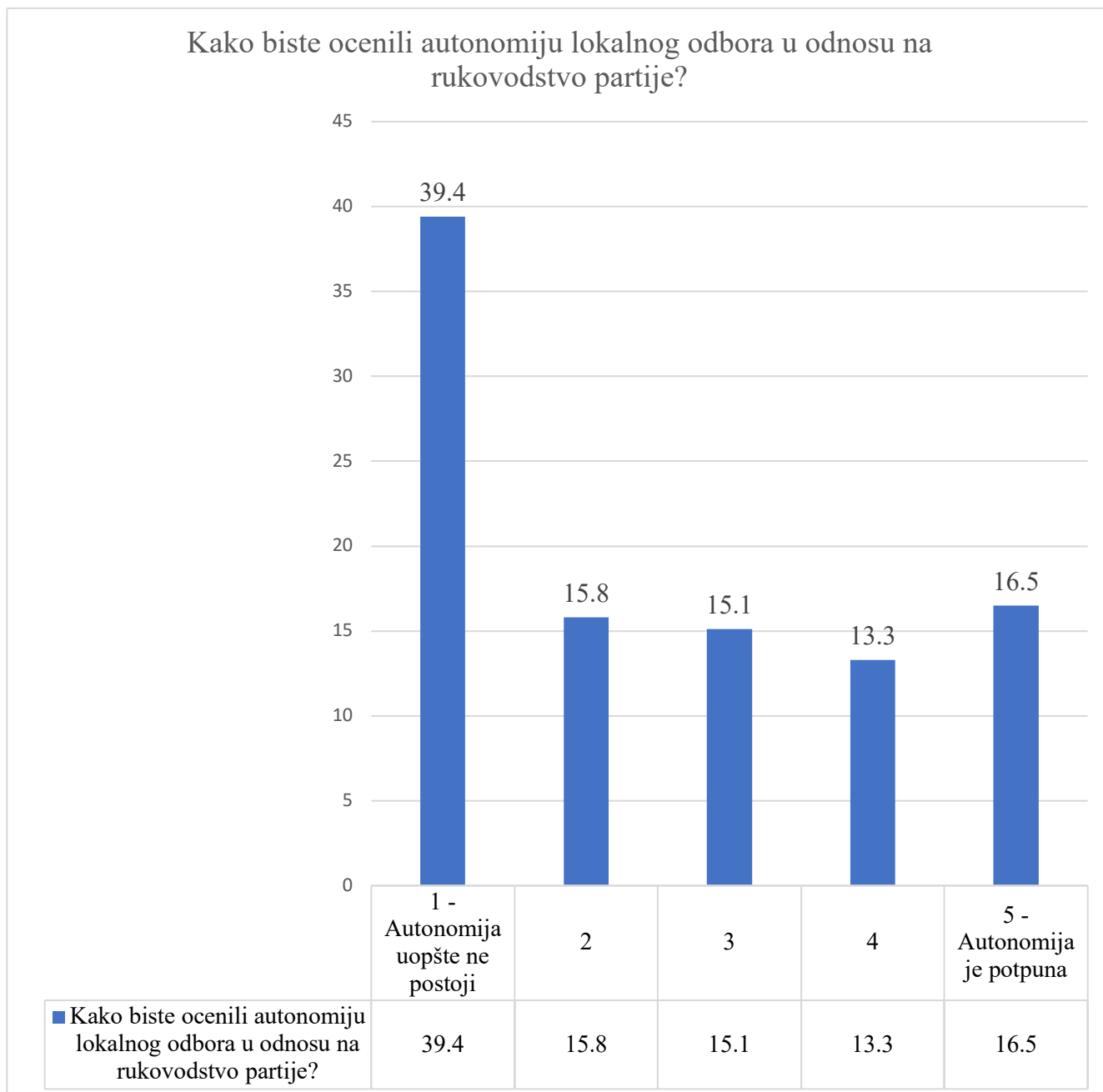
Std. Dev. = 1.426

Median (medijana) = 4

Ovo su vrlo zanimljivi nalazi, odnosno jako je zanimljiva percepcija izabranih odbornika i lokalnih funkcionera o svom ličnom položaju, posebno ako se u obzir uzmu odgovori na naredna dva pitanja koja smo im postavili.

Na pitanje Kako biste ocenili autonomiju lokalnog odbora u odnosu na rukovodstvo političke partije na skali od 1 do 5, gde je 1 – Autonomija uopšte ne postoji, a 5 – Autonomija je potpuna, najveći broj ispitanika je odgovorio da autonomija uopšte ne postoji (39.4% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 2.52, a medijana odgovora je 2.

Grafikon 15. Ispitanici u odnosu na autonomiju lokalnog odbora u odnosu na rukovodstvo političke partije

N = 279

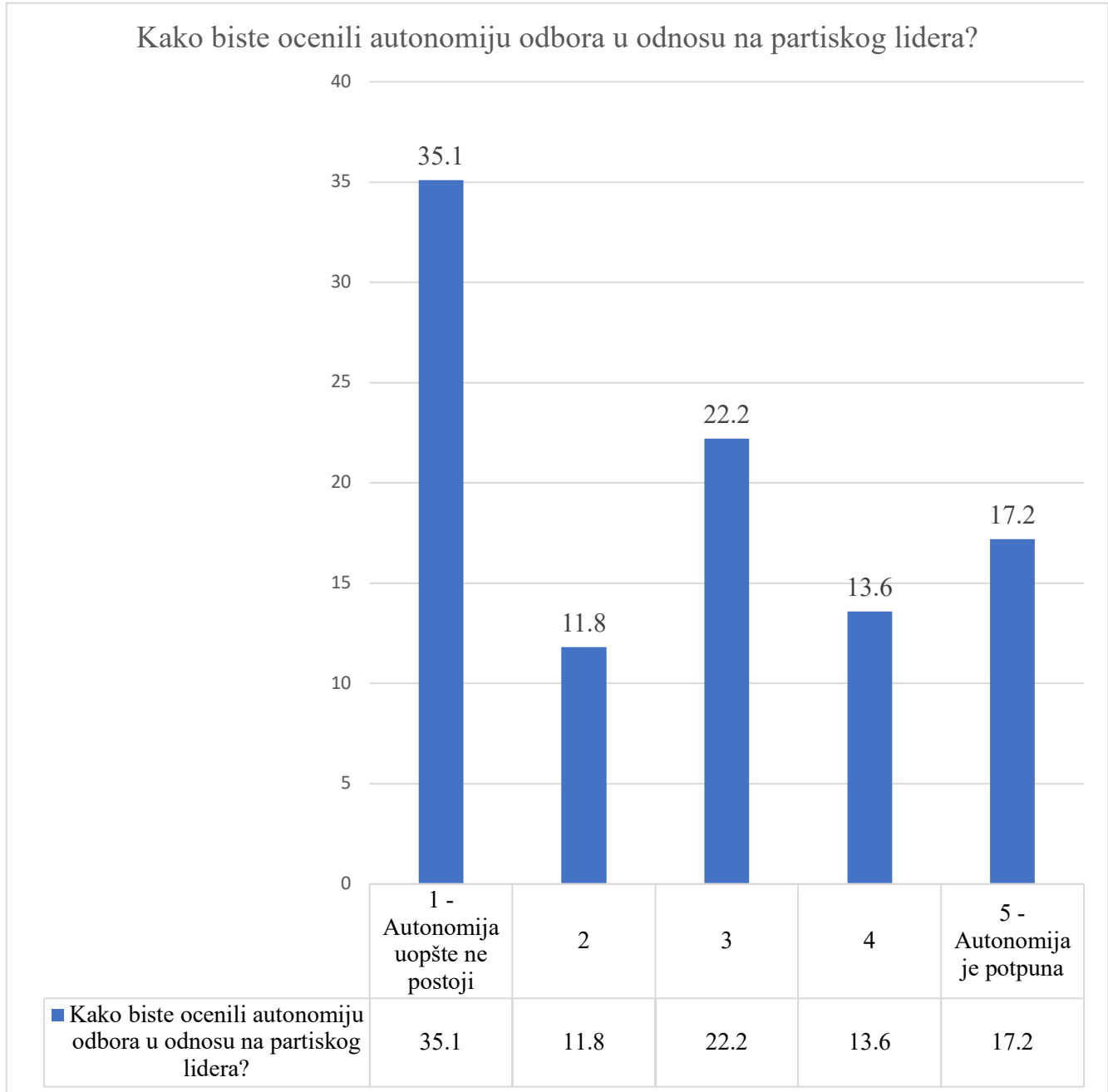
Mean = 2.52

Std. Dev. = 1.517

Median = 2

Na pitanje Kako biste ocenili autonomiju lokalnog odbora u odnosu na partijskog lidera na skali od 1 do 5, gde je 1 – Autonomija uopšte ne postoji, a 5 – Autonomija je potpuna, najveći broj ispitanika je odgovorio da autonomija uopšte ne postoji (35.1% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je nešto veća u odnosu na prethodno pitanje - 2.66, a medijana odgovora je 3.

Grafikon 16. Ispitanici u odnosu na autonomiju lokalnog odbora u odnosu na partijskog lidera

N = 279

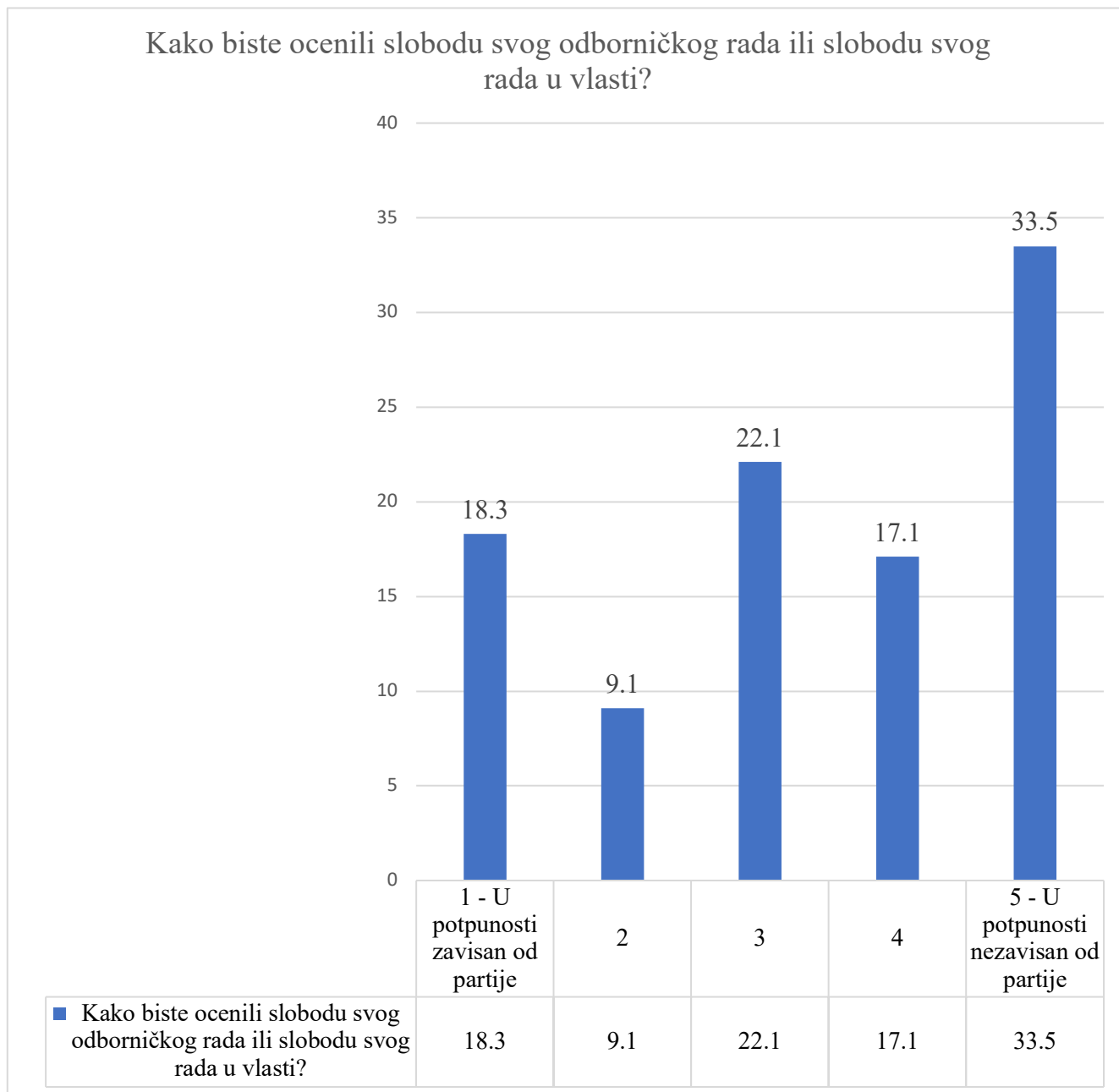
Mean = 2.66

Std. Dev. = 1.497

Median = 3

Na pitanje Kako biste ocenili slobodu svog odborničkog rada ili slobodu svog rada u lokalnoj vlasti na skali od 1 do 5, gde je 1 – U potpunosti zavisian od partije, a 5 – U potpunosti nezavisian od partije, najveći broj ispitanika je odgovorio da je u potpunosti nezavisian od partije (33.5% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je - 3.38, a medijana odgovora je 4. Zanimljiv je i procenat od 18.3% odgovora da je rad u potpunosti zavisian od partije (ocena 1).

Grafikon 17. Ispitanici u odnosu na slobodu svog rada

N = 263

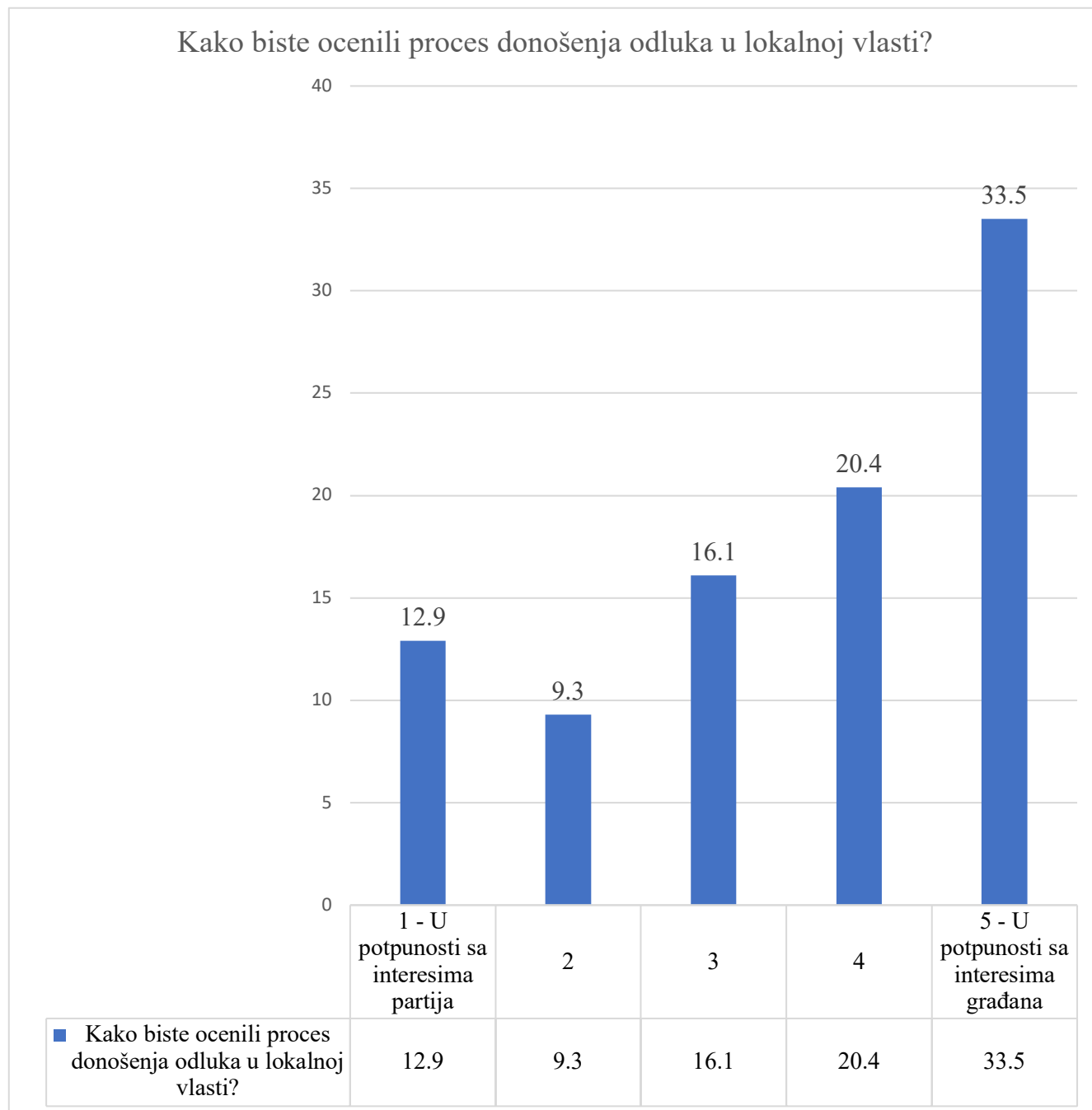
Mean = 3.38

Std. Dev. = 1.480

Median = 4

Na pitanje Kako biste ocenili proces donošenja odluka u lokalnoj vlasti na skali od 1 do 5, gde je 1 – U potpunosti sa interesima partije, a 5 – U potpunosti sa interesima građana, najveći broj ispitanika je odgovorio da je u potpunosti sa interesima građana (41.2% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je - 3.68, a medijana odgovora je 4.

Grafikon 18. Ispitanici u odnosu na interese u donošenju odluka lokalnih vlasti

N = 279

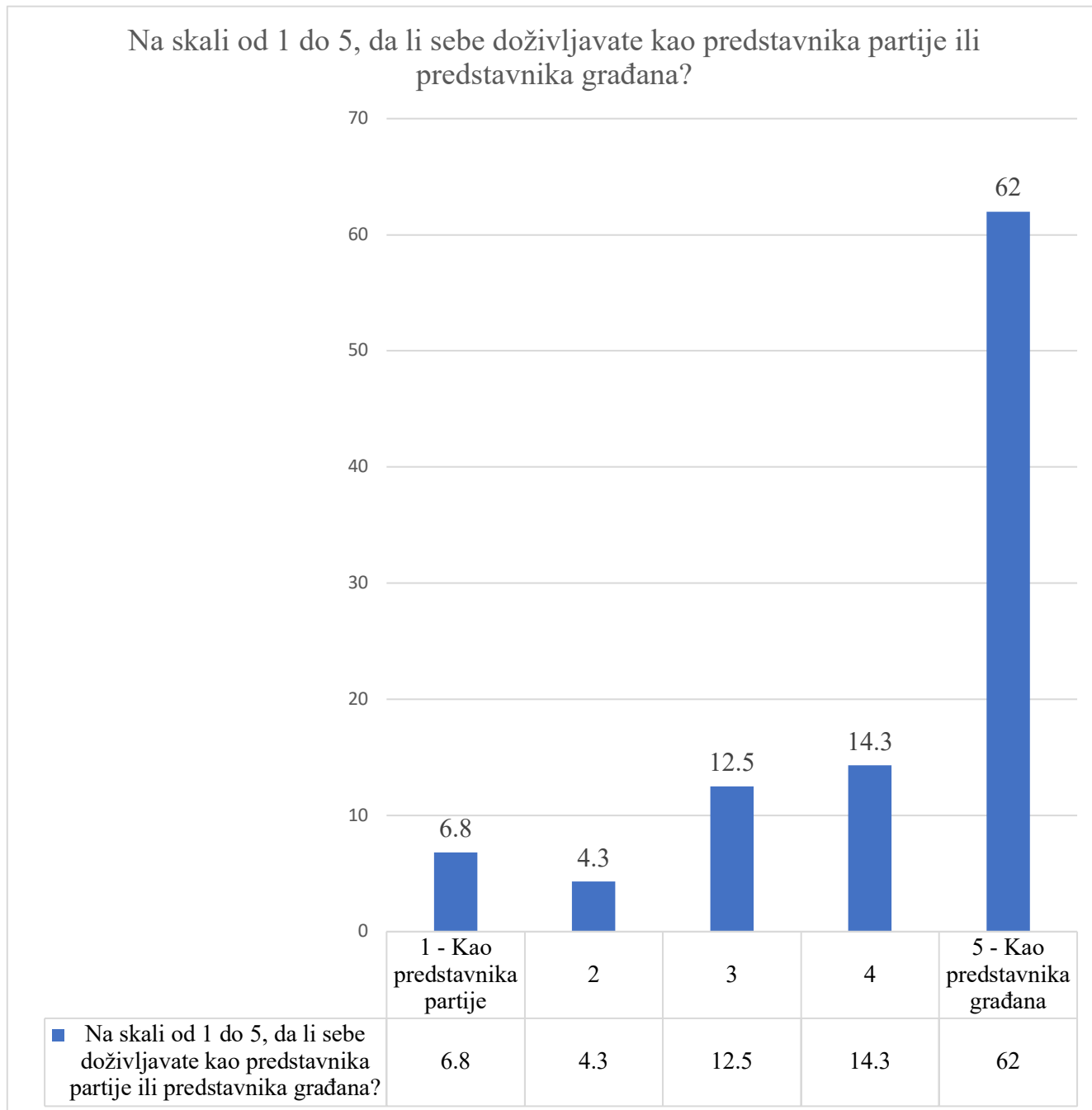
Mean = 3.68

Std. Dev. = 1.418

Median = 4

Na pitanje Da li sebe doživljavaju kao predstavnika partije ili građana na skali od 1 do 5, gde je 1 – Kao predstavnika partije, a 5 – Kao predstavnika građana, najveći broj ispitanika je odgovorio da je predstavnik građana (62% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je - 4.20, a medijana odgovora je 5.

Grafikon 19. Ispitanici u odnosu na percepciju čiji su predstavnici

N = 279

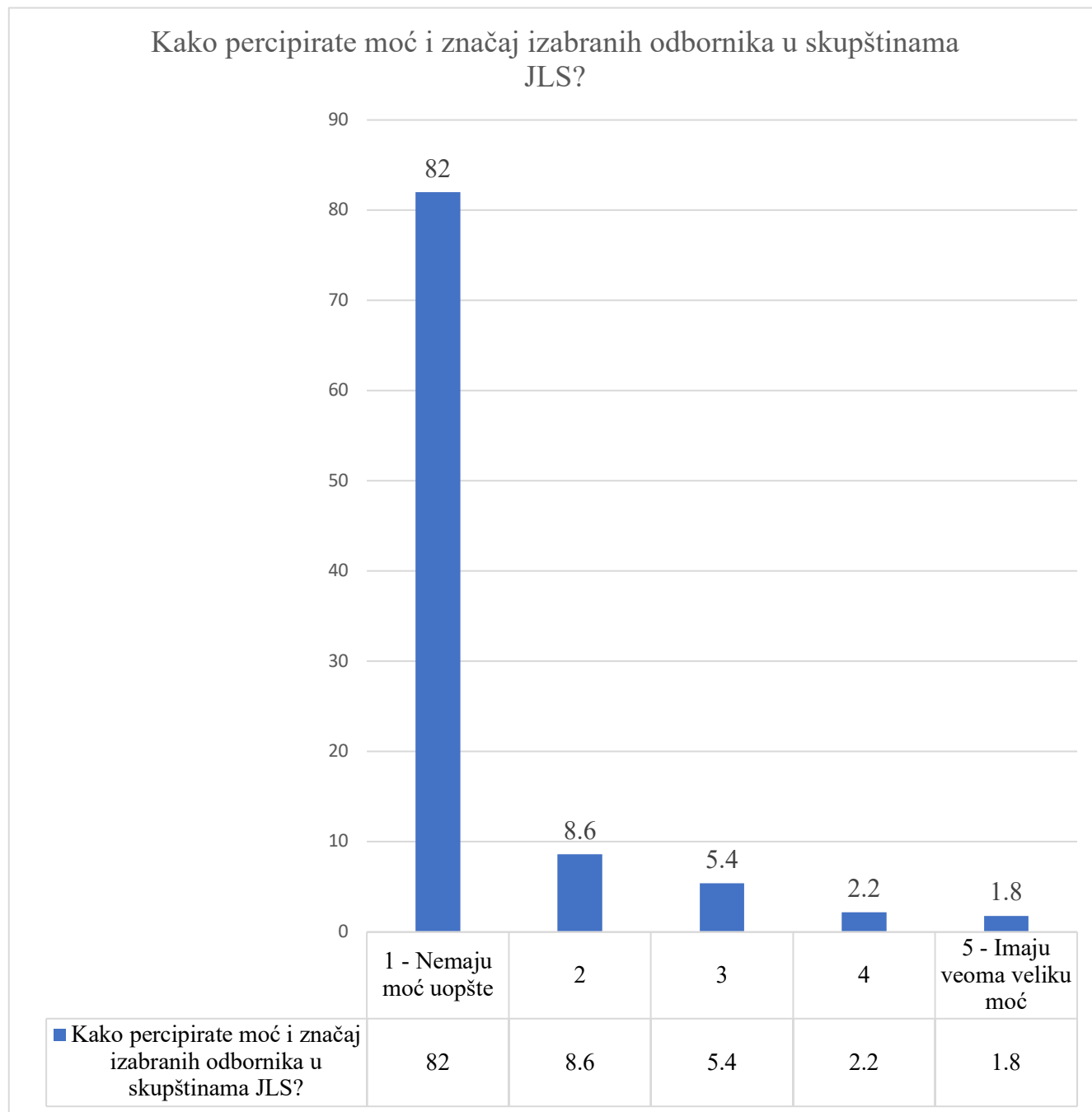
Mean = 4.20

Std. Dev. = 1.222

Median = 5

Iako sebe doživljaju kao predstavnike građana, deluje da ipak ne veruju u odborničku moć. Na pitanje Kako percipiraju moć i značaj izabranih odbornika u skupštinama JLS na skali od 1 do 5, gde je 1 – Nemaju moć uopšte, a 5 – Imaju veoma veliku moć, najveći broj ispitanika je odgovorio da nemaju moć uopšte (82% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je - 1.33, a medijana odgovora je 3.

Grafikon 20. Odnos prema moći odbornika

N = 278

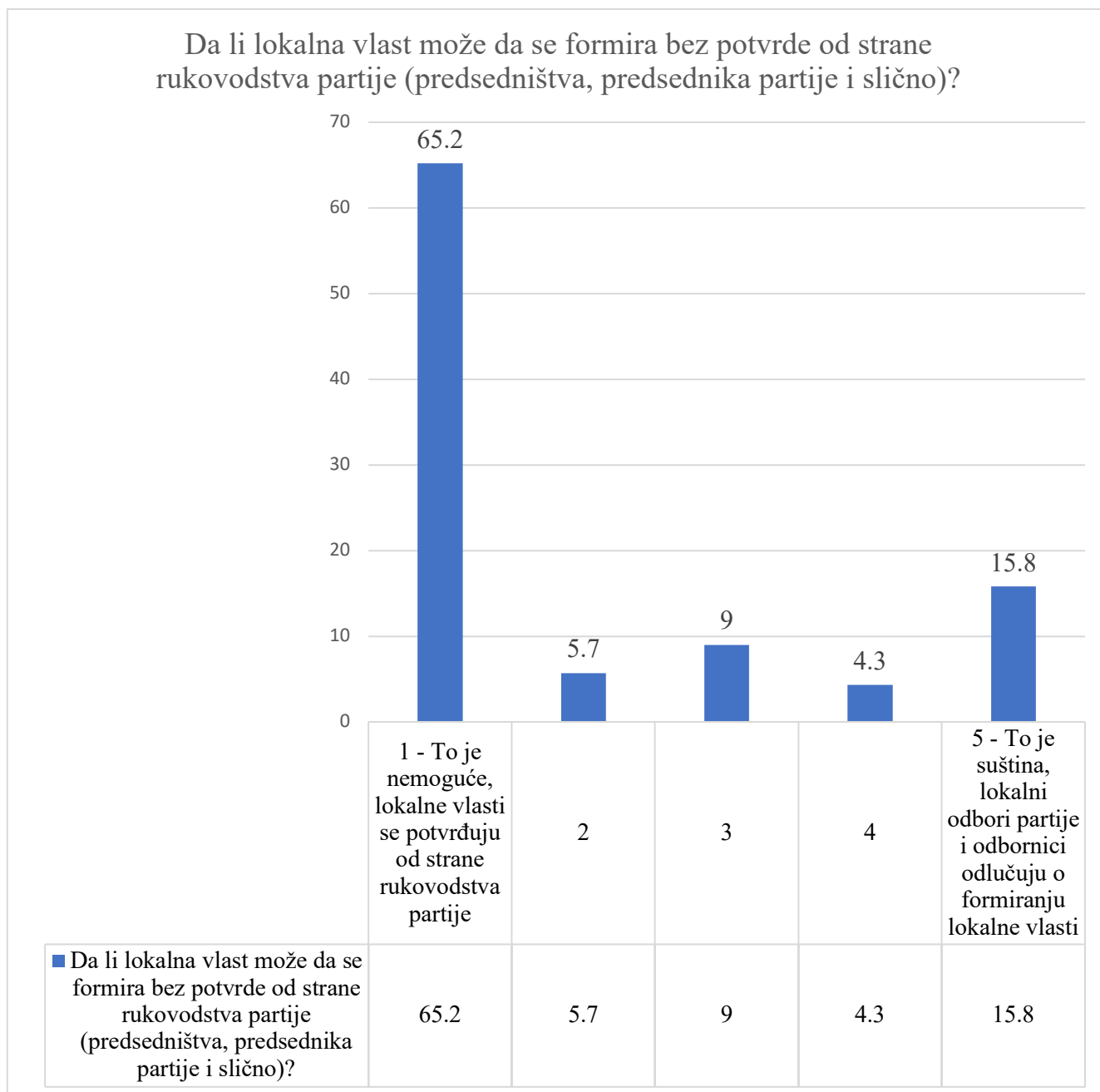
Mean = 1.33

Std. Dev. = 0.823

Median = 1

Na pitanje Da li lokalna vlast može da se formira bez potvrde od strane rukovodstva partije (predsedništva, predsednika partije i slično) na skali od 1 do 5, gde je 1 – To je nemoguće, lokalne vlasti se potvrđuju od strane rukovodstva partije, a 5 – To je suština, lokalni odbori i partije i odbornici odlučuju o formiranju lokalne vlasti, najveći broj ispitanika je odgovorio da je to nemoguće, da se lokalne vlasti potvrđuju od strane rukovodstva partije (65.2% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je – 2.00, a medijana odgovora je 1. Ipak, drugi najzastupljeniji odgovor je potpuno kontra odgovor – 15.8% je dalo odgovor 5.

Grafikon 21. Odnos prema moći odbornika

N = 279

Mean = 2.00

Std. Dev. = 1.530

Median = 1

U ovom delu istraživanja podaci nam pokazuju da tek nešto više od polovine odbornika smatra da ima autonomiju u okviru svoje partije (3.48 prosečna ocena na skali od 1 – Nemam nikakvu autonomiju do 5 – Imam potpunu autonomiju), a značajno niže na istoj skali vrednuju autonomiju lokalnog odbora u odnosu na rukovodstvo partije (2.52 prosečna ocena). Slično ocenjuju i autonomiju lokalnog odbora u odnosu na partijskog lidera (2.66 prosečna ocena). Ipak, odbornici značajno više ocenjuju slobodu svog odborničkog rada (prosečna ocena 3.38), ali je zanimljiv procenat odgovora od 18.3% onih koji su izjavili da nemaju nikakvu autonomiju. Ipak, ispitanici smatraju da se odluke u lokalnoj vlasti ipak donose u skladu sa interesima građana (prosečna ocena 3.68 na skali od 1 – U potpunosti sa interesima partije do 5 – U potpunosti sa interesima građana. Takođe, 62% izabranih odbornika smatra da su u potpunosti predstavnici građana (pitanje postavljeno u odnosu na to da li se vide kao predstavnici partija ili građana). Ipak, pored te percepcije da zastupaju interese građana – izabrani odbornici i lokalni funkcioneri smatraju da nemaju moć uopšte (odgovor 1 da nemaju uopšte moć navelo je 82% ispitanika). Takođe, da se lokalne vlasti u potpunosti potvrđuju od strane rukovodstva partije navelo je 65.2% odbornika i lokalnih funkcionera.

Kao što smo videli u ovom potpoglavlju, najveći broj lokalnih funkcionera i odbornika smatra da ima ličnu autonomiju, ali jako niske prosečne ocene su zabeležene u pogledu autonomije lokalnih odbora u odnosu na partiju i u odnosu na predsednika partije (na skali od 1 do 5, gde je 1 – Autonomija uopšte ne postoji i 5 – Autonomija je potpuna). Odbornici i lokalni funkcioneri su ocenili autonomiju u odnosu na partiju sa prosečnom ocenom tek 2.52 (medijana 2), a autonomiju u odnosu na partijskog lidera sa nešto višom prosečnom ocenom 2.66 (medijana 3).

Takođe, kao što smo videli u ovom potpoglavlju - odbornici i lokalni funkcioneri iako jako visoko ocenjuju svoju autonomiju i slobodu rada sa prosečnom ocenom – 3.38 (medijana 4), iako smatraju da se odluke u lokalnim vlastima donose u skladu sa interesima građana u odnosu na interese partije – prosečna ocena 3.68 (medijana 4), kao i da se doživljavaju kao predstavnici građana u odnosu na predstavnike partija - prosečna ocena 4.20 (medijana 5), ipak nam pokazuje i kontra tendencije. Kao na primer percepcija malog uticaja i male moći odbornika – prosečna ocena 1.33 (medijana 1) i percepcija da se lokalne vlade ipak formiraju uz odobrenje rukovodstva partije u odnosu na izbor lokalnih odbora – prosečna ocena 2.00 (medijana 1) ipak dovoljno govori da su lokalni funkcioneri u zavisnom položaju. Nalazi kvantitativnog istraživanja nam kazuju da postoji veoma jaka i izražena lična percepcija o slobodi i autonomiji u radu odbornika i predstavnika lokalnih vlasti, ali i jako malom značaju i važnosti tog rada. Dodatno, nalazi nam kazuju i da postoje značajne razlike u percepciji (ili makar u iskrenosti ispitanika u ovom istraživanju) što su nam pokazali najveći procenti odgovora koji su dijametralno suprotni - disperzovani, odnosno nalazi koji pokazuju izraženo odstupanje od srednjih ocena (sa visokom standardnom devijacijom).

Dodatno, iz istraživanja javnog mnjenja (građana, birača - Detaljnije o ovome videti u odeljku 6.4) vidimo da građani izabrane odbornike doživljavaju kao dominantno partijske (55.3%) predstavnike u odnosu na narodne/građanske predstavnike - samo 14.3% ispitanika navelo je da izabrane odbornike percipira kao narodne/građanske i još 30.4% je navelo da ne može da proceni. Takođe, birači smatraju da izabrani odbornici pre svega zastupaju interese partije, a ne naroda/građana. Na skali od 1 do 5, gde je 1 – Ne zastupaju uopšte, a 5 – Zastupaju u potpunosti – odgovore 4&5 da zastupaju interese naroda/građana dalo je ukupno 12.1% ispitanika, a odgovore da zastupaju interese partija dalo je 88.7% ispitanika. Dodatno, da odbornici nemaju nikakvu moć smatra 64.4% ispitanika, a na skali od 1 – Nemaju nikakvu moć, sva moć je u partijama do 5 – Imaju veliku moć, oni su ključni nosioci vlasti – prosečna ocena birača je 1.48, a medijana odgovora je 1. U pogledu integriteta i nezavisnosti odbornika – 63.1% građana ocenjuje izuzetno loše, komunikaciju sa građanima izuzetno loše ocenjuje 64.2% ispitanika, sam rad odbornika kao izuzetno loš ocenjuje 67.2% ispitanika, a zastupanje njihovih interesa

od strane odbornika kao izuzetno loše ocenjuje 68.1% građana. Takođe iz istraživanja javnog mnjenja vidimo da građani na pitanje šta misle koliko je lokalna vlast nezavisna od partije – da nije nezavisna uopšte smatra 69.6% ispitanika, a da je nezavisna u potpunosti smatra tek 0.3% ispitanika. Iako manje nego u slučaju odbornika, čak 41% ispitanika smatra da lokalna vlast ne komunicira uopšte sa građanima o problemima jedinice lokalne samouprave. Uz to, činjenica da 72.5% ispitanika izuzetno loše ocenjuje integritet i nezavisnost lokalne vlasti, da 58.4% izuzetno loše ocenjuje komunikaciju sa građanima i da 67.7% izuzetno loše ocenjuje zastupanje interesa građana od strane lokalnih vlasti onda vidimo da ni lokalni funkcioneri nemaju preterano veliko poverenje od strane građana nezavisno od njihove političke partije, što ih suštinski u kampanjama i tera da rade nacionalne kampanje usmerene na svoje političke partije i lidere.

U ovom potpoglavlju, kroz intervju sa odbornicima i lokalnim funkcionerima i nalaze kvantitativnog istraživanja za odbornike i predstavnike lokalnih vlasti možemo potvrditi neke od postavljenih hipoteza u ovoj disertaciji. Kroz intervju i upitnike potvrđena je pojedinačna hipoteza H1.1 da o formiranju lokalnih koalicija odlučuju centrale i rukovodstva političkih partija (uz izraženo tzv. samo-upodobljavanje i samo-disciplinu lokalnih odbora), kao i pojedinačna hipoteza H1.2 da o formiranju lokalnih vlada najveći uticaj imaju dogovori lidera partija koji čine republičku koaliciju. Dodatno, kroz intervju je potvrđena i pojedinačna hipoteza H1.3 da se lokalne koalicije formiraju kao preširoke koalicije da bi se ostvarilo preslikavanje republičke koalicije.

Takođe, kroz intervju i upitnike potvrđena je i pojedinačna hipoteza H2.1 da unutrašnje odnose u partijama odlikuje nizak stepen autonomije lokalnih odbora i nizak stepen inkluzivnosti u procesu donošenja odluka. Takođe, potvrđena je i pojedinačna hipoteza H2.2 da lokalni odbori zavise od partijske centrale u procesima odlučivanja o lokalnim vlastima.

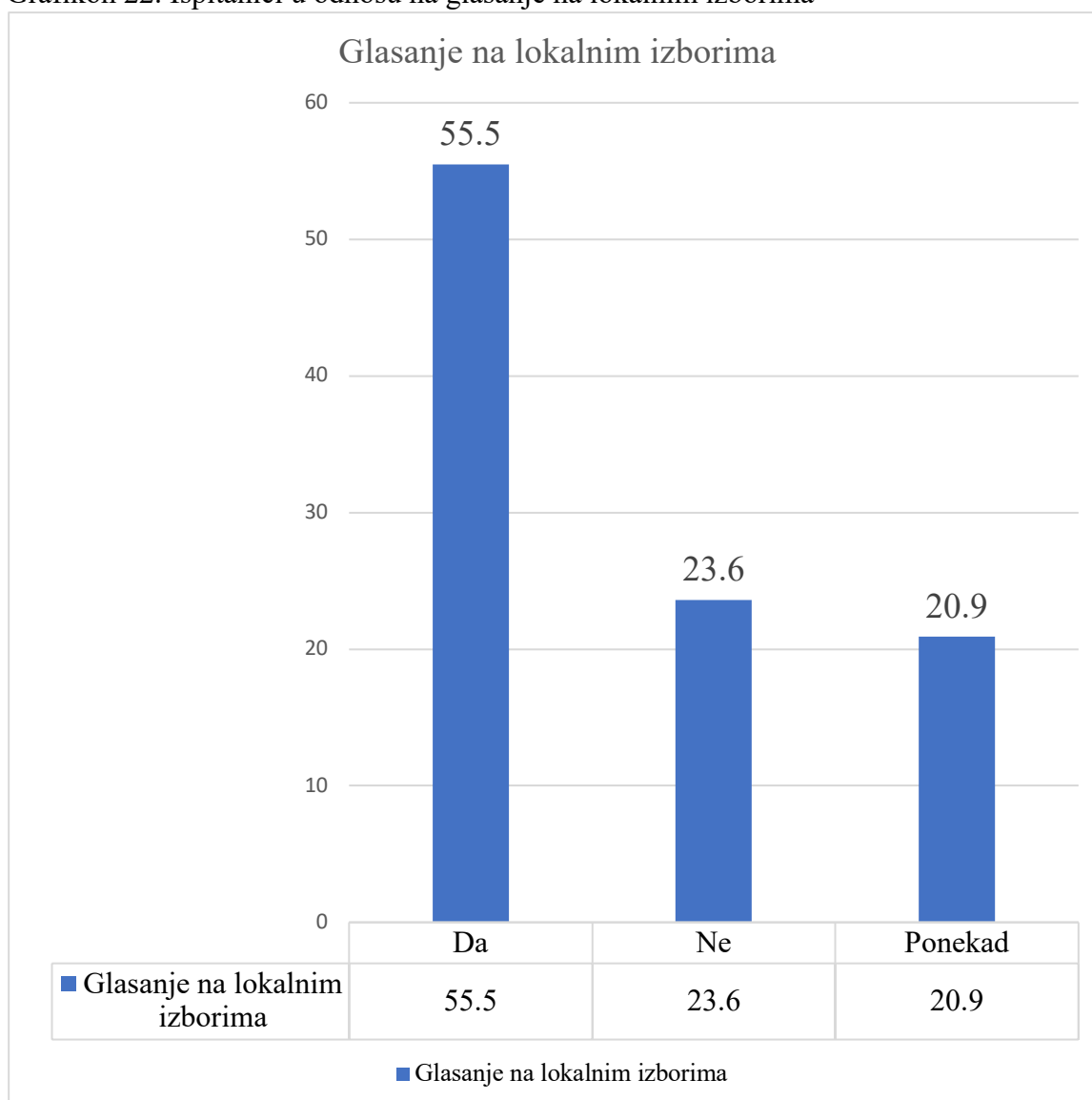
Kroz intervju sa odbornicima i lokalnim funkcionerima potvrđena je pojedinačna hipoteza H3.1 da izborni sistem na lokalnom nivou podstiče zavisnost lokalnih odbora od partijskih centrala, kao i pojedinačna hipoteza H3.2 da izborni sistem uzrokuje i utiče na to da reizbor odbornika zavisi od partija. Dodatno, potvrđena je i pojedinačna hipoteza H3.3 da izborni sistem podstiče odbornike da budu lojalni partijskim centralama. Potvrđena je i pojedinačna hipoteza H3.5 da su odbornici predstavnici partija u većoj meri nego građana iako odbornici imaju percepciju da su predstavnici građana i da rade u njihovom interesu.

6.4 Stavovi građana o lokalnim izborima i formiranju lokalnih vlasti

U ovom delu disertacije predstavljamo stavove građana o lokalnim izborima i formiranju lokalnih vlasti kroz prikaz nalaza iz kvantitativnog istraživanja građana (birača, javnog mnjenja). Metodologija ovog dela istraživanja je predstavljena na početku poglavlja 6. Ceo upitnik može se videti u odeljku Prilozi (Prilog 8. Upitnik – javno mnjenje).

Prvo smo građane pitali da li glasaju na lokalnim izborima. Više od polovine ispitanika glasa i dodatno jedna petina ispitanika ponekad glasa. Naposljetku, skoro četvrtina ispitanika ne glasa na lokalnim izborima.

Grafikon 22. Ispitanici u odnosu na glasanje na lokalnim izborima

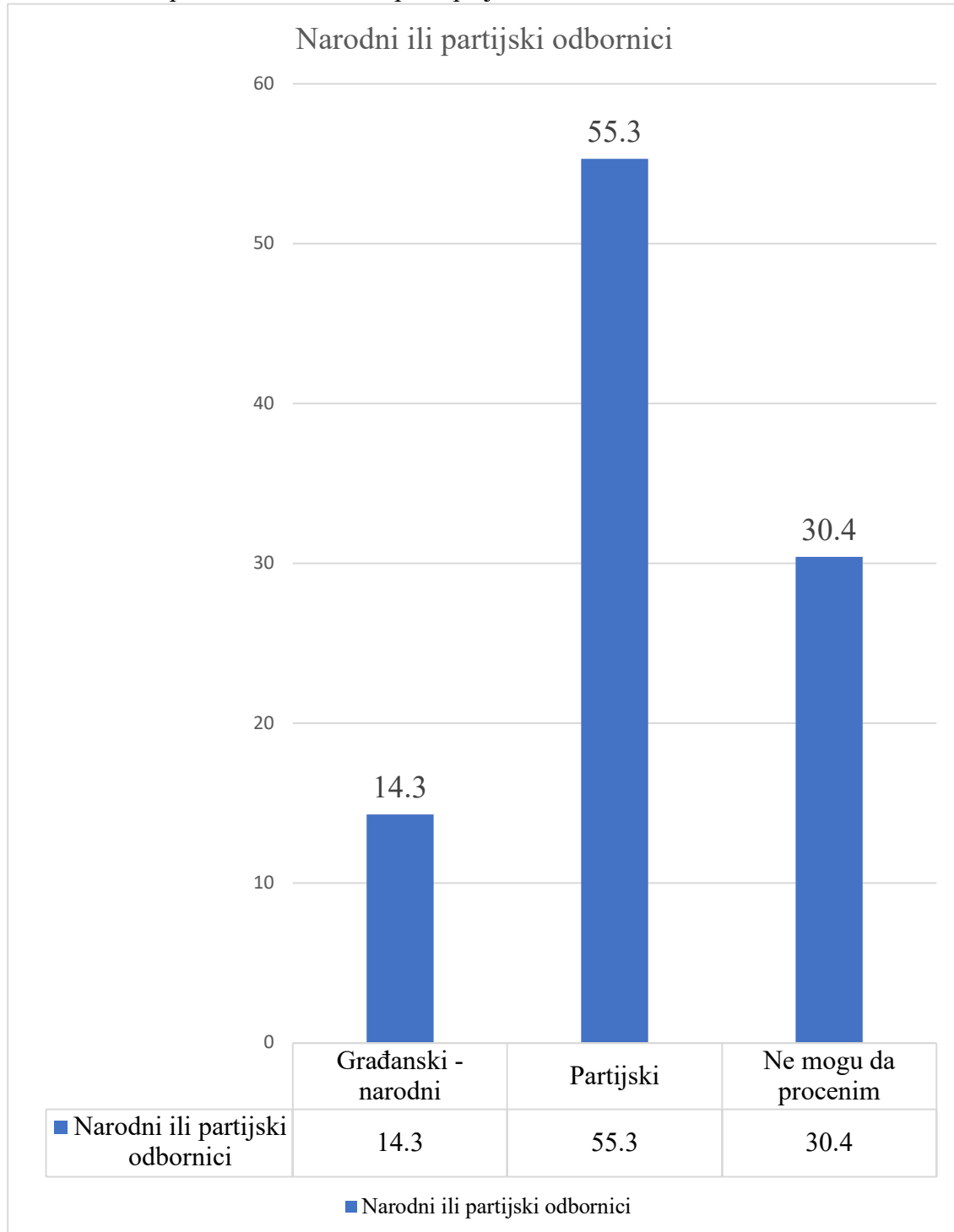

N (broj ispitanika) = 1029

Std. Dev. (standardna devijacija) = 0.803

Dalje, pitali smo građane kako oni percipiraju izabrane odbornike, da li kao narodne/građanske ili kao partijske odbornike. Skoro 1/3 građana je navela da ne može da proceni, tek 14.3% građana da su izabrani odbornici građanski/narodni i čak 55.3% građana je navelo da su odbornici partijski predstavnici.

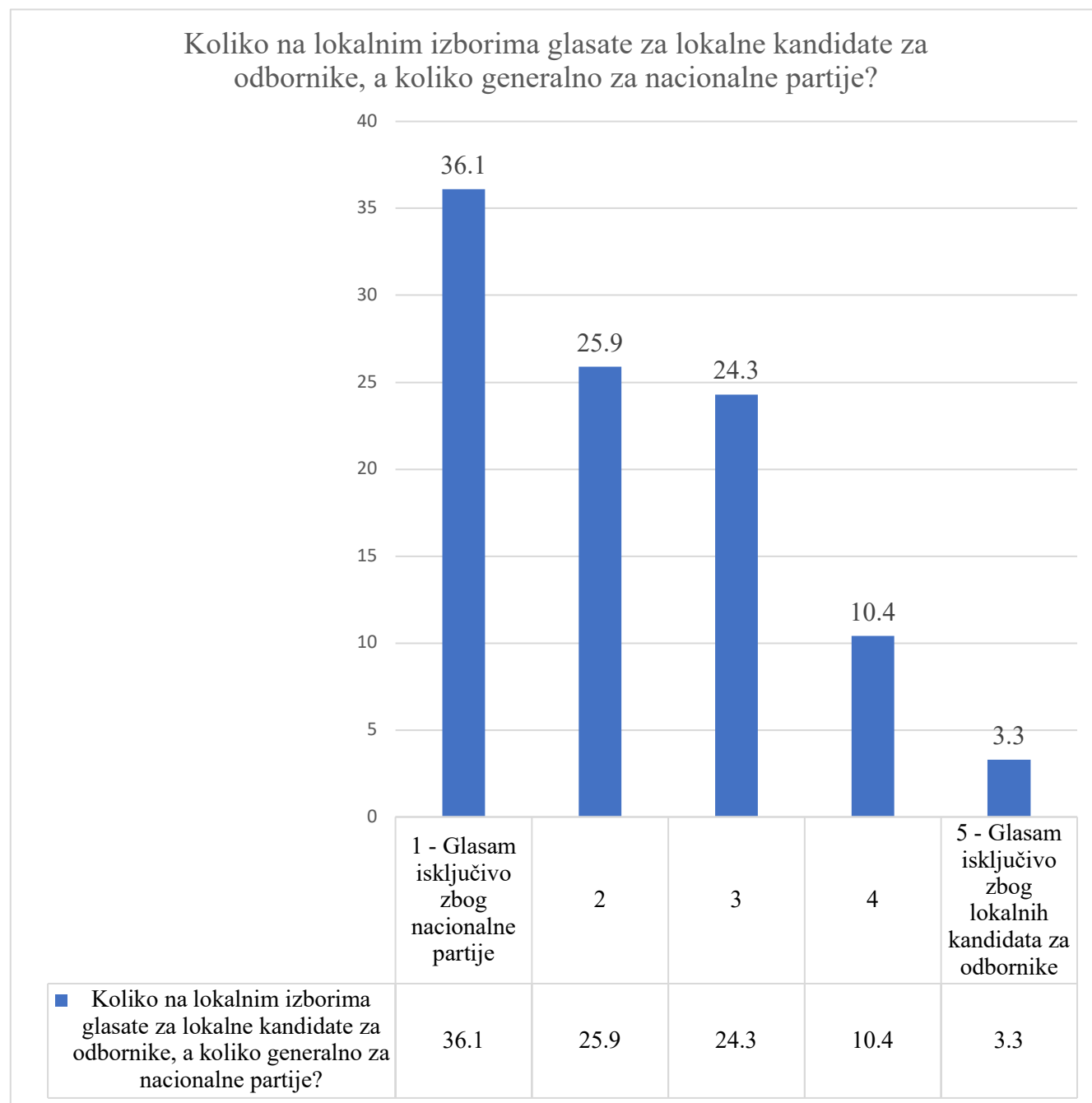
Grafikon 23. Ispitanici u odnosu na percepciju odbornika

N = 1007
Std. Dev. = 0.649

Na pitanje Koliko na lokalnim izborima glasaju za lokalne kandidate za odbornike, a koliko generalno za nacionalne partije na skali od 1 do 5, gde je 1 – Glasam isključivo zbog nacionalne partije, a 5 – Glasam isključivo zbog lokalnih kandidata, najveći broj ispitanika je odgovorio da glasa isključivo zbog nacionalne partije (36.1% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovoj skali je 2.19, a medijana odgovora je 2.

Grafikon 24. Ispitanici u odnosu na glasanje na lokalnim izborima

N = 953

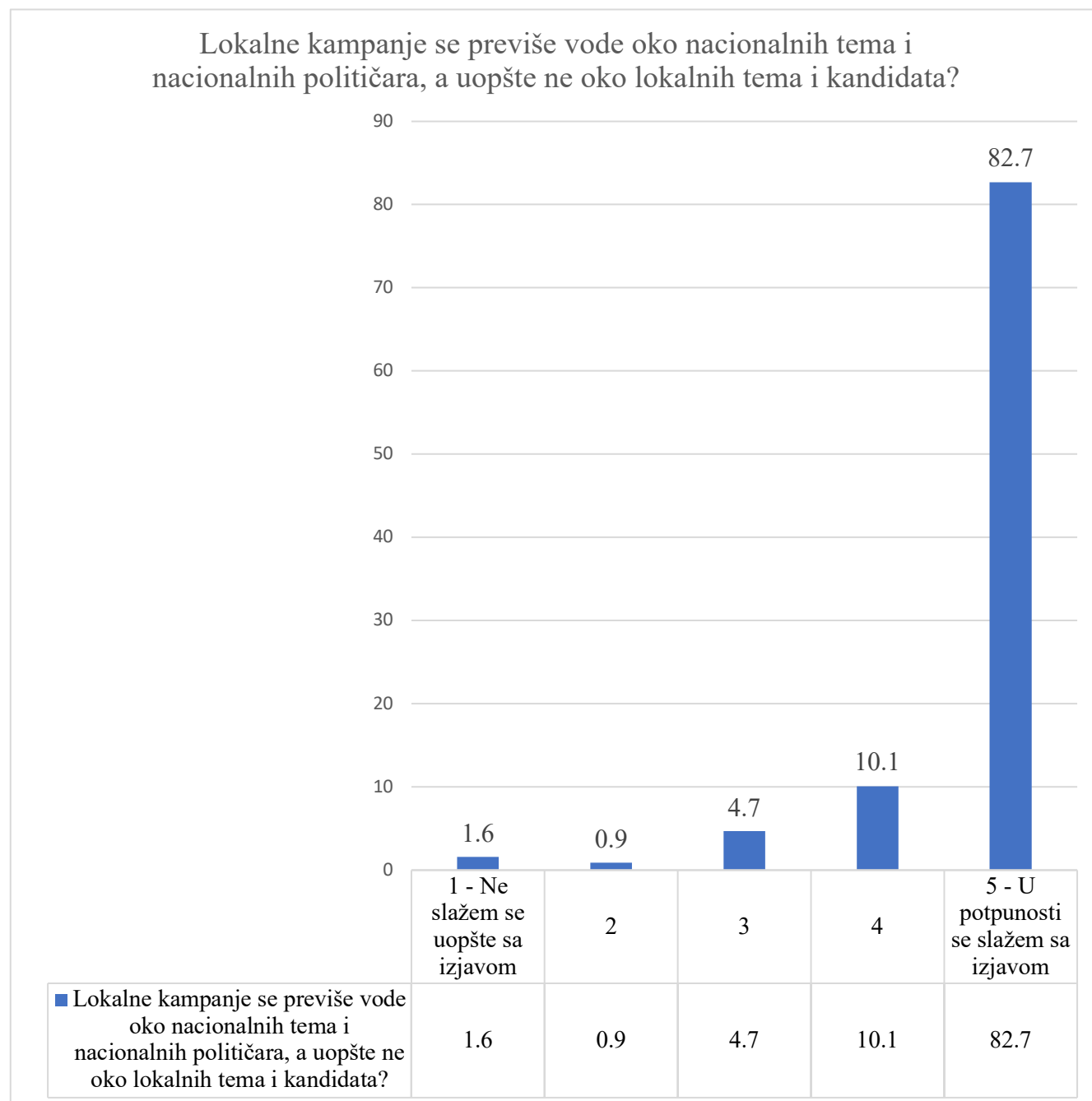
Mean (srednja vrednost) = 2.19

Std. Dev. = 1.131

Median (medijana) = 2

Na pitanje Koliko se slažete sa izjavom: Lokalne kampanje se previše vode oko nacionalnih tema i nacionalnih političara, a uopšte ne oko lokalnih tema i kandidata na skali od 1 do 5, gde je 1 – Ne slažem se uopšte sa izjavom, a 5 – U potpunosti ste slažem sa izjavom, najveći broj ispitanika je odgovorio da se u potpunosti ne slažu sa izjavom (82.7% odgovor 5). Srednja vrednost odgovora na ovo pitanje je 4.72, a medijana odgovora je 5.

Grafikon 25. Ispitanici u odnosu na teme na lokalnim izborima

N = 962

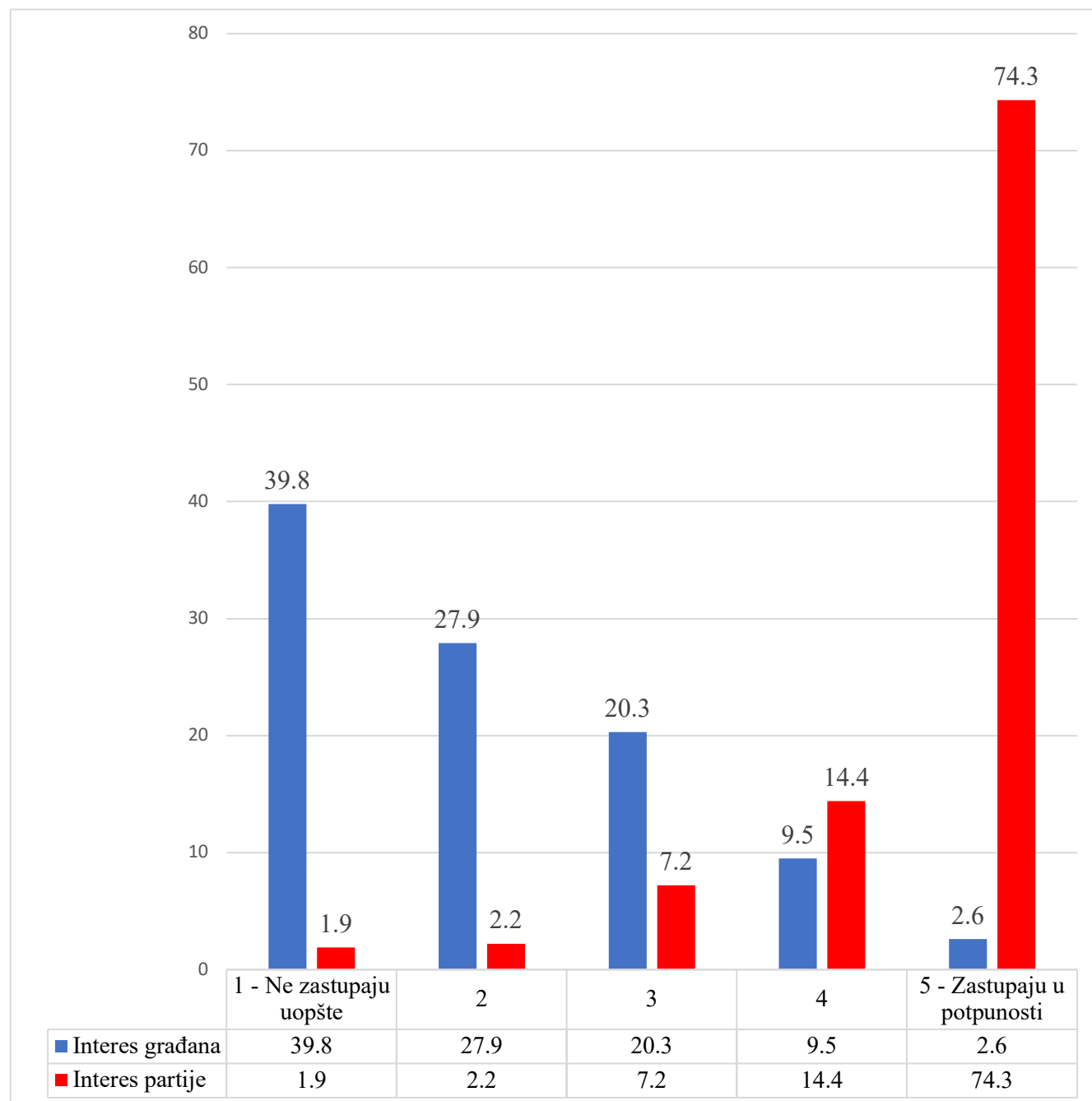
Mean = 4.72

Std. Dev. = 0.736

Median = 5

Građane smo pitali i koliko izabrani odbornici zastupaju interese građana/naroda (njihove interese) i koliko zastupaju interese političkih partija na skalama od 1 do 5, gde je 1 – Ne zastupaju uopšte interese, a 5 – Zastupaju u potpunosti. Srednja vrednost odgovora na pitanje o zastupanju interesa naroda/građana je 2.07, a medijana odgovora je 2, a srednja vrednost odgovora na pitanje o zastupanju interesa partije je 4.57, a medijana odgovora je 5.

Grafikon 26. Zastupanje interesa izabranih odbornika

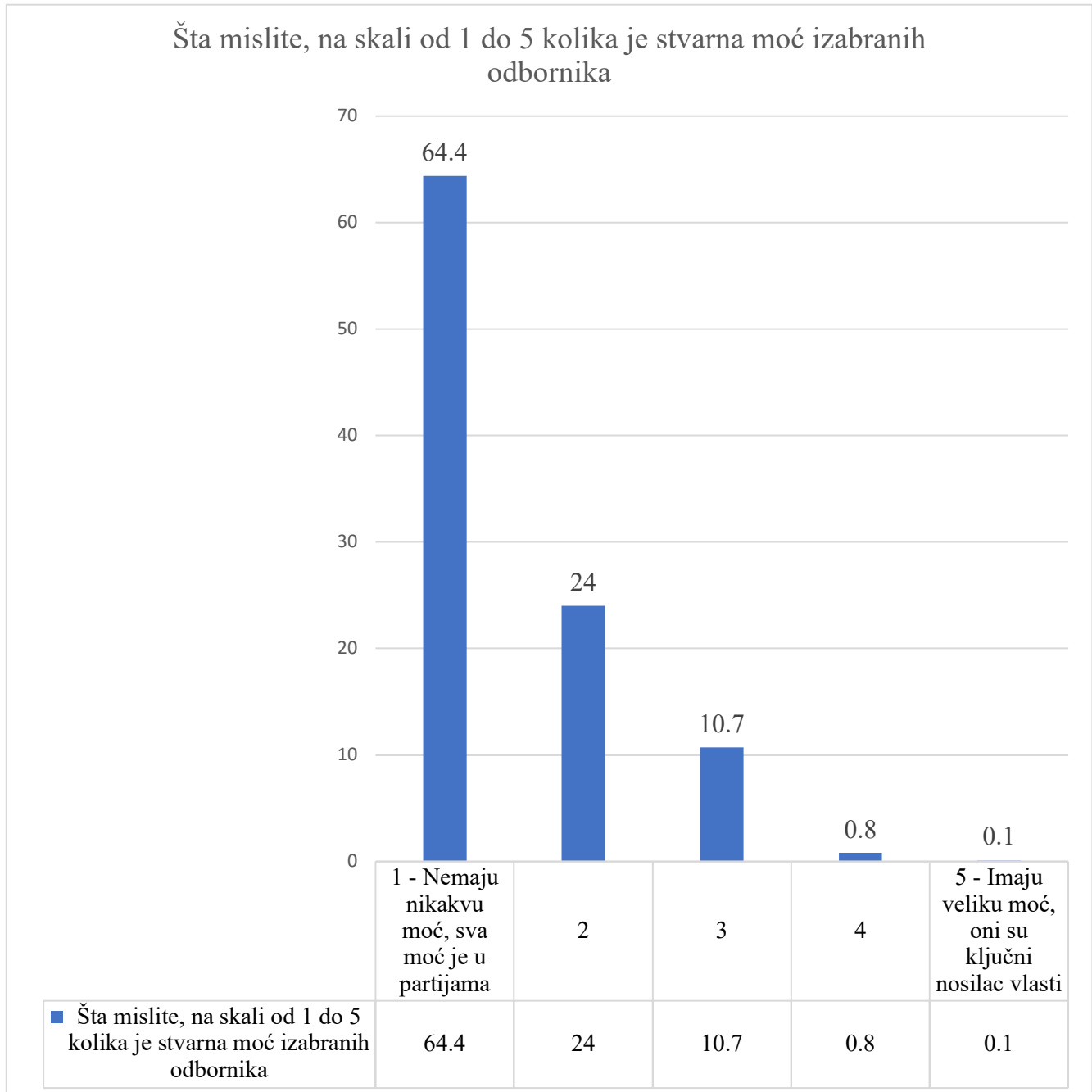

Interes naroda/građana
 N = 958
 Mean = 2.07
 Std. Dev. = 1.100
 Median = 2

Interes partije
 N = 962
 Mean = 4.57
 Std. Dev. = 0.863
 Median = 5

Na pitanje šta misle kolika je stvarna moć izabranih odbornika na skali od 1 do 5, gde je 1 – Nemaju nikakvu moć, sva moć je u partijama, a 5 – Imaju veliku moć, oni su ključni nosilac vlasti, najveći broj ispitanika je odgovorio da nemaju nikakvu moć (64.4% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovo pitanje je 1.48, a medijana odgovora je 1.

Grafikon 27. Percepcija moći izabranih odbornika

N = 984

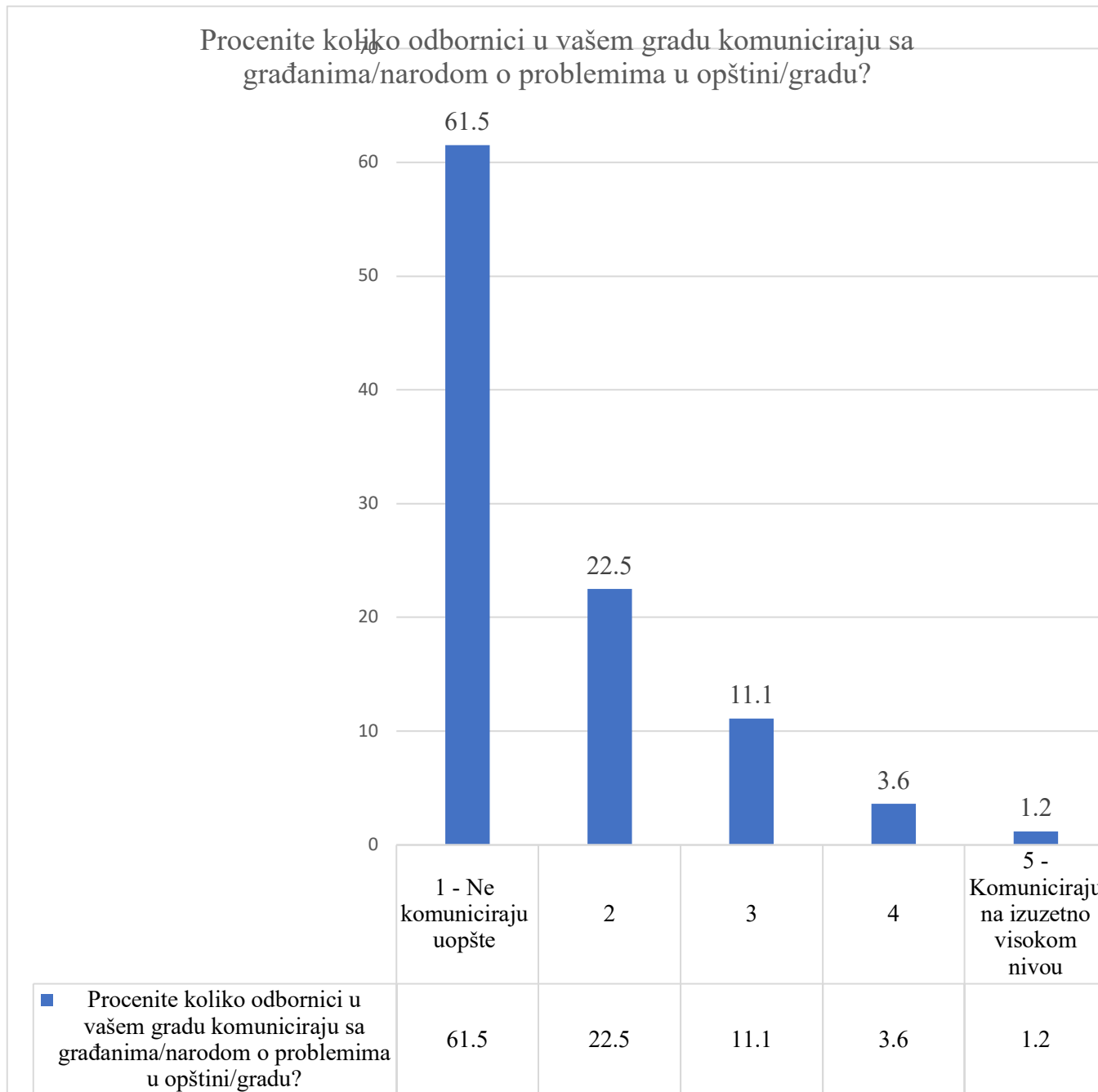
Mean = 1.48

Std. Dev. = 0.724

Median = 1

Na pitanje da procene koliko odbornici u njihovom gradu komuniciraju sa građanima/narodom o problemima u opštini/gradu na skali od 1 do 5, gde je 1 – Ne komuniciraju uopšte, a 5 – Komuniciraju na izuzetno visokom nivou, najveći broj ispitanika je odgovorio da ne komuniciraju uopšte (61.5% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovo pitanje je 1.60, a medijana odgovora je 1.

Grafikon 28. Komunikacija odbornika

N = 967

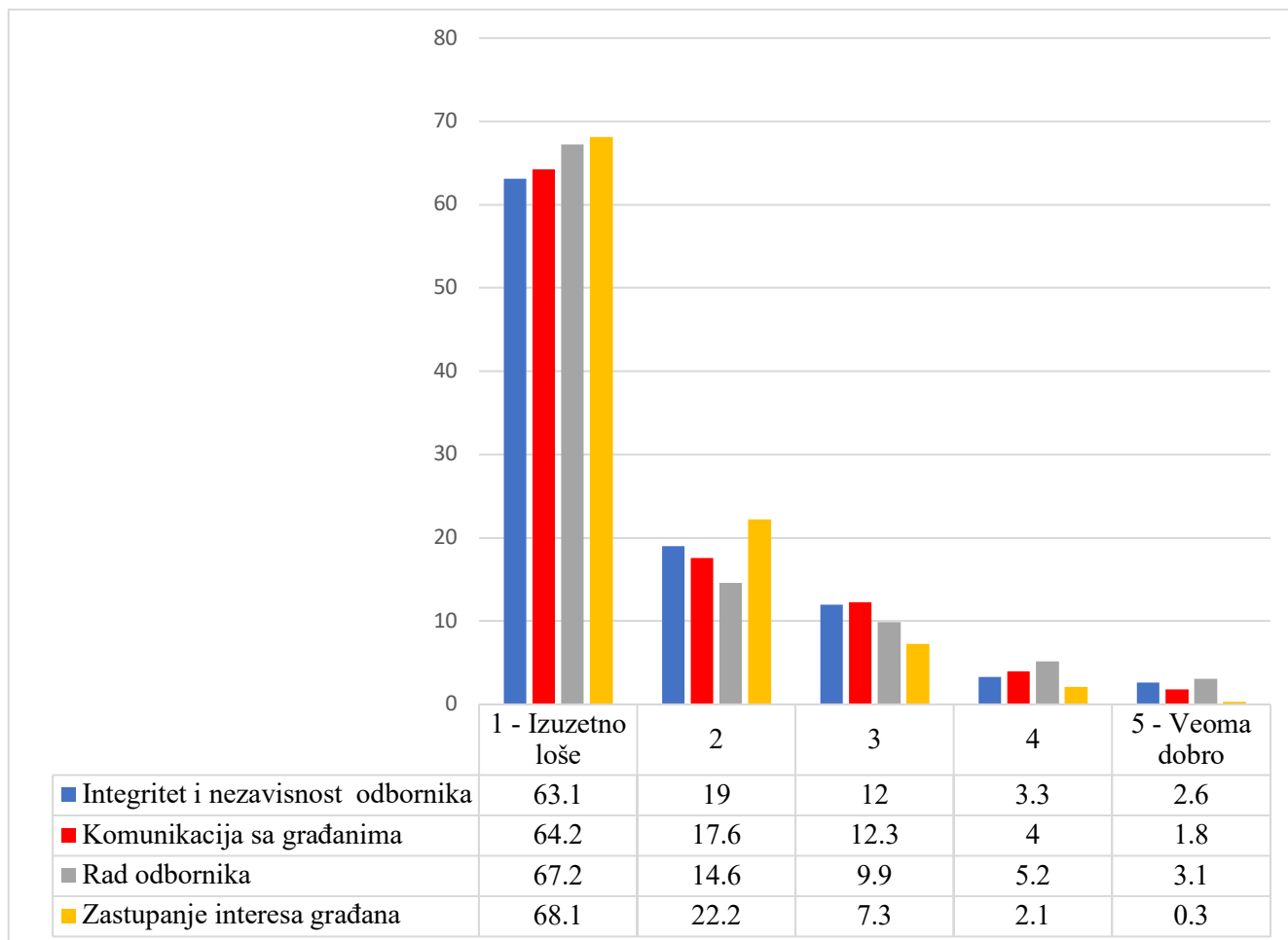
Mean = 1.60

Std. Dev. = 0.910

Median = 1

Građane smo pitali i da ocene nekoliko kategorija kao što su integritet i nezavisnost odbornika, komunikaciju sa građanima, generalno rad izabranih odbornika i zastupanje interesa građana od strane odbornika na skali od 1 do 5, gde je 1 – Izuzetno loše, a 5 – Veoma dobro.

Grafikon 29. Ocena izabranih odbornika

Integritet i nezavisnost odbornika

N = 968

Mean = 1.63

Std. Dev. = 0.991

Median = 1

Komunikacija sa građanima

N = 920

Mean = 1.62

Std. Dev. = 0.973

Median = 1

Rad odbornika

N = 980

Mean = 1.62

Std. Dev. = 1.055

Median = 1

Zastupanje interesa građana

N = 957

Mean = 1.44

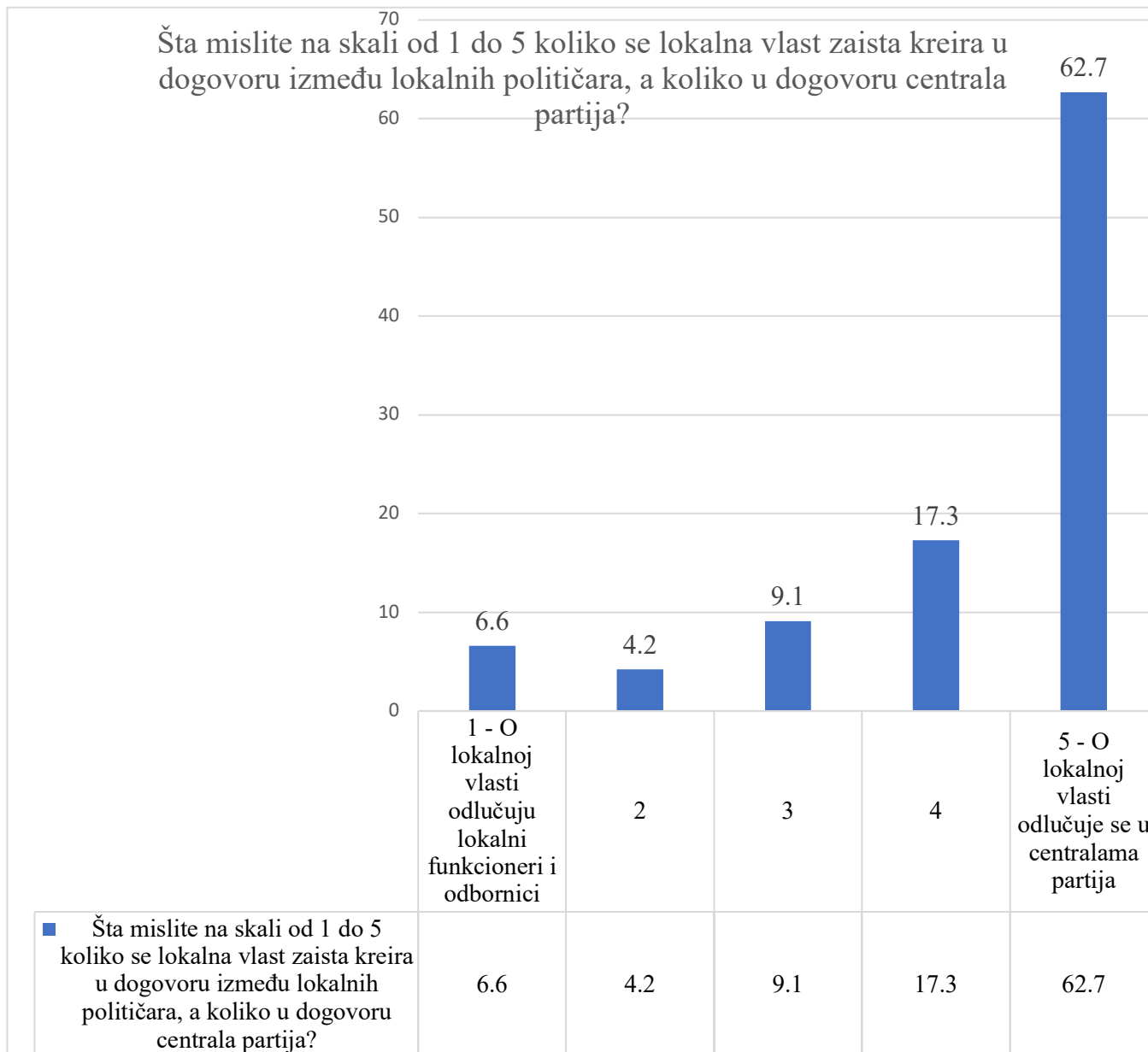
Std. Dev. = 0.746

Median = 1

Kao što smo videli, građani najlošije ocenjuju zastupanje interesa građana sa prosečnom ocenom tek 1.44. Tek nešto više srednje vrednosti imaju sve ostale kategorije.

Dodatno smo pitali građane šta misle koliko se lokalna vlast kreira u dogovoru između lokalnih političara, a koliko u dogovoru centrala partija na skali od 1 do 5, gde je 1 – O lokalnoj vlasti odlučuju lokalni funkcioneri i odbornici do 5 – O lokalnoj vlasti odlučuje se u centralama partija. Najveći broj građana je dao odgovor 5 (62.7% ispitanika). Srednja vrednost odgovora je 4.25, a medijana odgovora je 5.

Grafikon 30. Percepcija formiranja lokalnih vlasti

N = 942

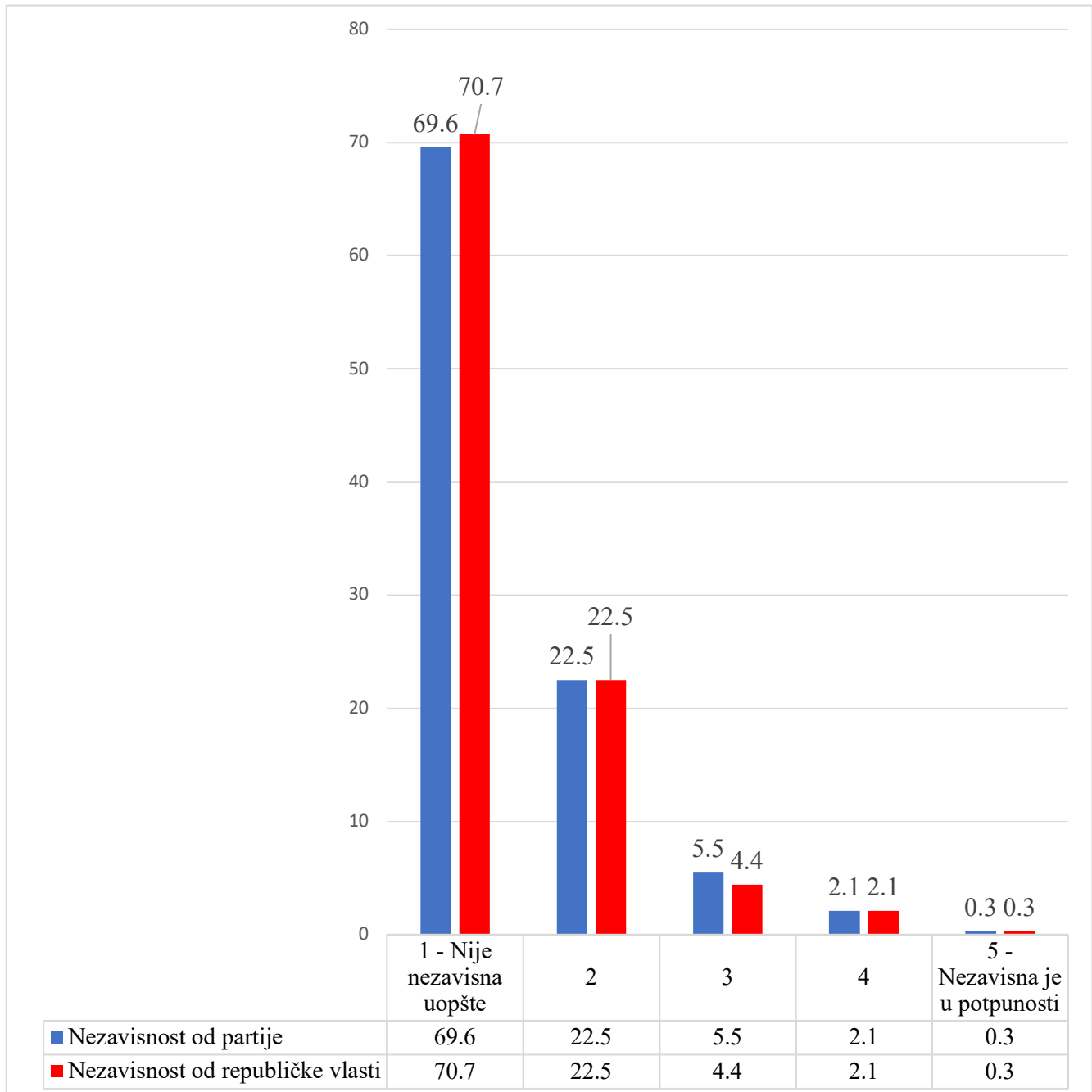
Mean = 4.25

Std. Dev. = 1.191

Median = 5

Građane smo pitali i koliko je lokalna vlast nezavisna u odnosu na centrale vladajućih partija i u odnosu na republičku vlast na skalama od 1 do 5, gde je 1 – Nije nezavisna uopšte, a 5 – Nezavisna je u potpunosti. Srednja vrednost odgovora na pitanje o nezavisnosti od partije je 1.41, a medijana odgovora je 1, a srednja vrednost odgovora na pitanje o nezavisnosti od republičke vlasti je 1.39, a medijana odgovora je isto 1.

Grafikon 31. Nezavisnost lokalnih vlasti od partije i republičke vlasti

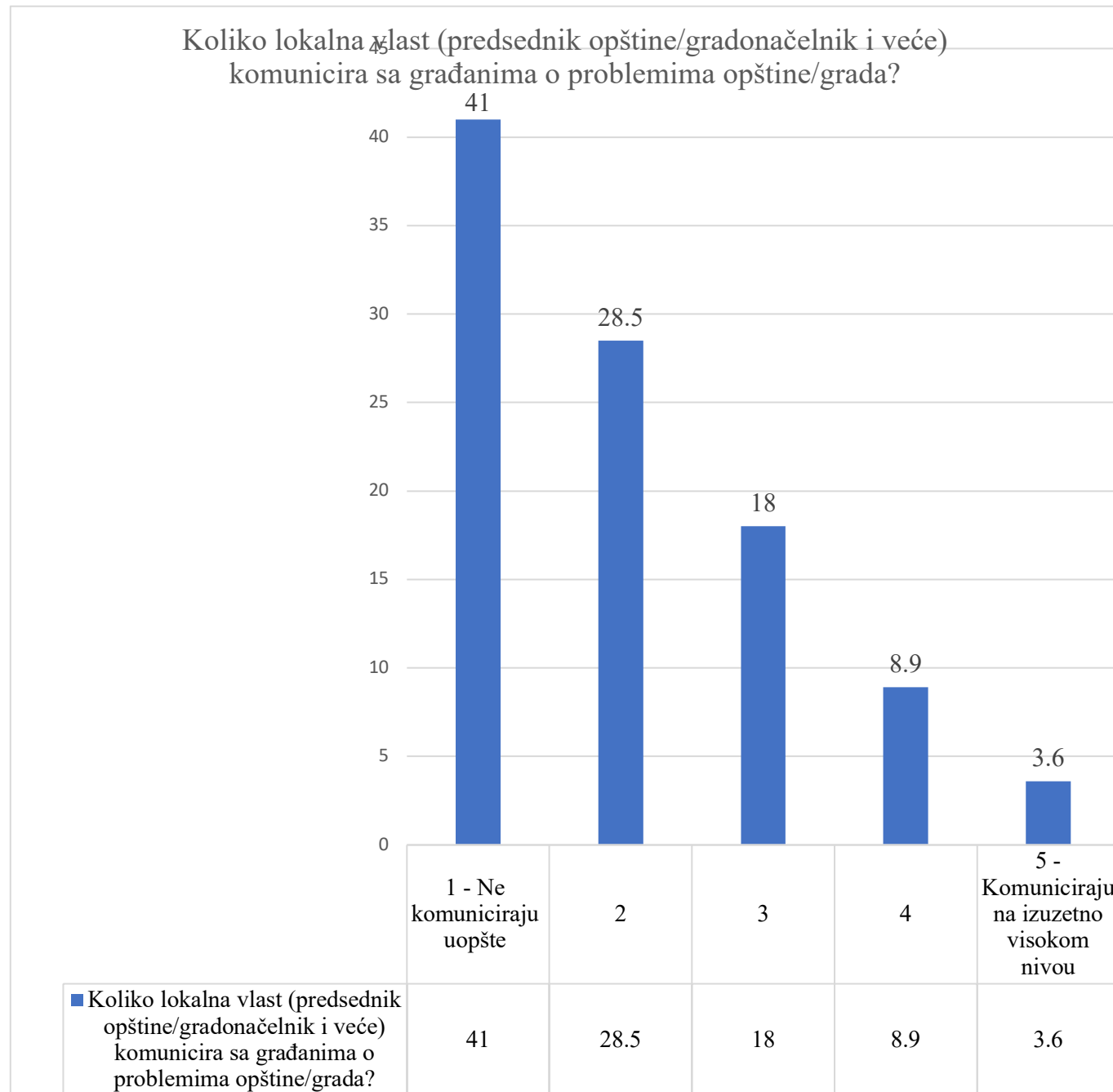

Nezavisnost od partije
 N = 957
 Mean = 1.41
 Std. Dev. = 0.719
 Median = 1

Nezavisnost od republičke vlasti
 N = 957
 Mean = 1.39
 Std. Dev. = 0.699
 Median = 1

Na pitanje da procene koliko lokalna vlast u njihovoj JLS komunicira sa građanima/narodom o problemima u opštini/gradu na skali od 1 do 5, gde je 1 – Ne komuniciraju uopšte, a 5 – Komuniciraju na izuzetno visokom nivou, najveći broj ispitanika je odgovorio da ne komuniciraju uopšte (41.0% odgovor 1). Srednja vrednost odgovora na ovo pitanje je 2.06, a medijana odgovora je 2.

Grafikon 32. Komunikacija lokalne vlasti

N = 977

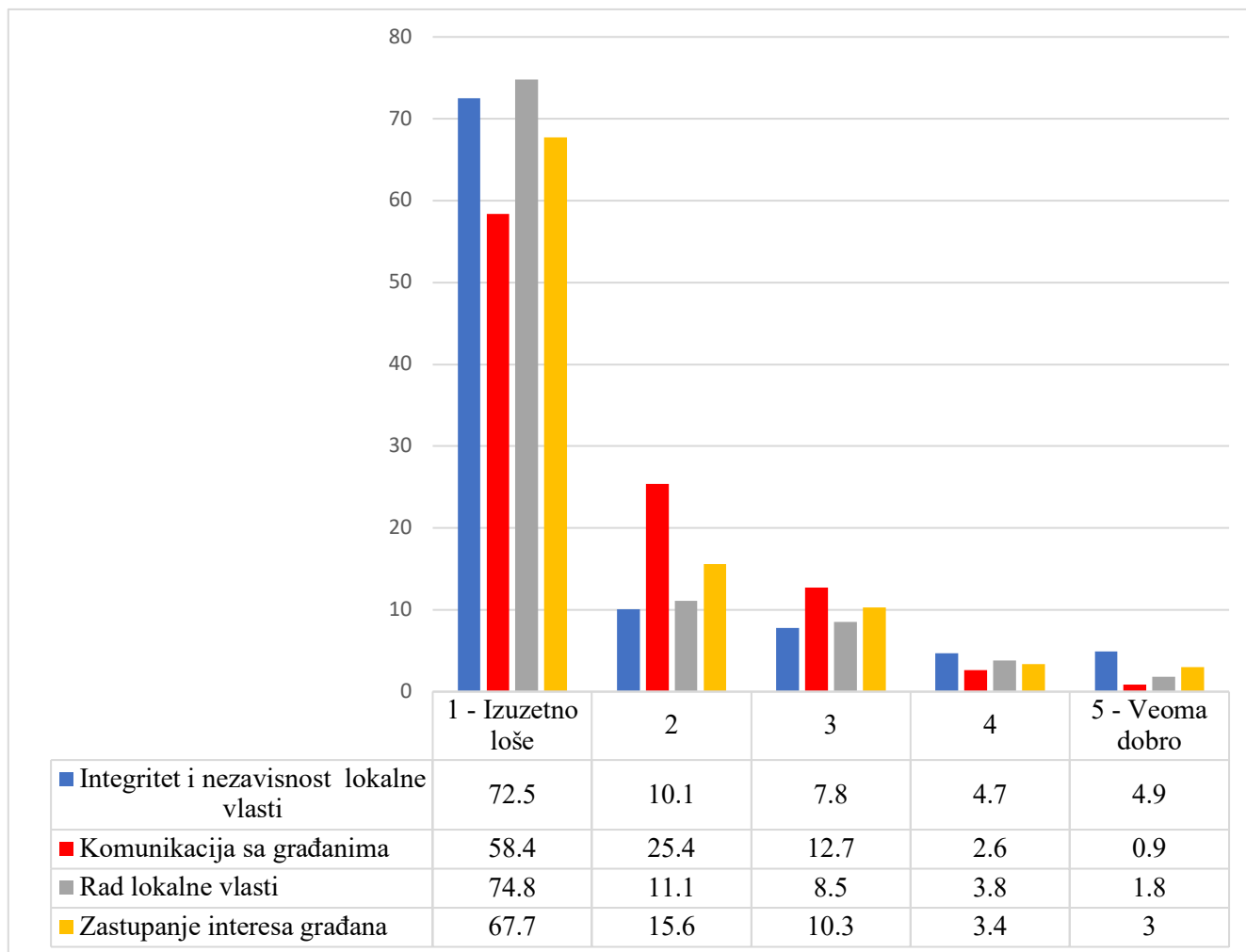
Mean = 2.06

Std. Dev. = 1.126

Median = 2

Građane smo pitali i da ocene nekoliko kategorija kao što su integritet i nezavisnost lokalne vlasti, komunikaciju sa građanima, generalno rad lokalne vlasti i zastupanje interesa građana od strane lokalne vlasti na skali od 1 do 5, gde je 1 – Izuzetno loše, a 5 – Veoma dobro.

Grafikon 33. Ocena lokalne vlasti

Integritet i nezavisnost lokalne vlasti

N = 974

Mean = 1.60

Std. Dev. = 1.128

Median = 1

Komunikacija sa građanima

N = 971

Mean = 1.62

Std. Dev. = 0.869

Median = 1

Rad lokalne vlasti

N = 971

Mean = 1.47

Std. Dev. = 0.927

Median = 1

Zastupanje interesa građana

N = 953

Mean = 1.58

Std. Dev. = 1.008

Median = 1

Ovo poglavlje nam daje uvid u zanimljive nalaze. Važno je napomenuti da je u uvodu upitnika bilo navedeno da se pitanja ne odnose na aktuelnu opštinsku/gradsku vlast i percepciju političkih subjekata, već na generalno rad jedinica lokalne samouprave, rad izabranih narodnih predstavnika – odbornika i rad izabranih lokalnih vlasti i odnos sa biračima, zastupanje interesa birača i komunikaciju oko problema koji u opštini/gradu postoje od 2008. godine.

Čak 55.3% ispitanika je navelo da izabrane odbornike vidi kao partijske predstavnike, a tek 14.3% ispitanika da ih vidi kao građanske, odnosno narodne predstavnike. Zanimljivi su i podaci da 36.1% ispitanika na lokalnim izborima glasa isključivo zbog nacionalne partije (kada se saberu ocene 1&2 na skali od 1 do 5 u odnosu da li se glasa više za partiju ili za lokalne кандидате za odbornike taj procenat je čak 62%), a da glasa isključivo zbog lokalnih kandidata za odbornike je navelo tek 3.3% ispitanika. Čak 82.7% ispitanika se u potpunosti slaže sa izjavom „Lokalne kampanje se previše vode oko nacionalnih tema i nacionalnih političara, a uopšte ne oko lokalnih tema i kandidata“. Dodatno se sa tom izjavom slaže još 10.1% što kumulativno iznosi čak 92.8% ispitanika.

Građani Republike Srbije smatraju u 74.3% da odbornici zastupaju u potpunosti interese svojih političkih partija, a to isto smatra tek 2.6% ispitanika kada su u pitanju interesi naroda/građana. Skoro dve trećine ispitanika (64.4%) smatra da odbornici nemaju nikakvu moć i da je sva moć u političkim partijama. Ocene 1&2 koje znače da građani misle da odbornici nemaju moć dalo je ukupno 88.4% ispitanika. Dodatno, čak 84% ispitanika smatra da odbornici ne komuniciraju sa narodom/građanima o problemima u njihovim opštinama/gradovima. Građani jako loše ocenjuju sve četiri ispitivane pojave kod odbornika: integritet i nezavisnost (loše ocenjuje kumulativnim ocenama 1&2 čak 82.1% ispitanika), komunikaciju sa građanima (ocene 1&2 čak 81.8% ispitanika), generalno rad odbornika (ocene 1&2 čak 81.8%) i zastupanje interesa građana od strane odbornika (ocene 1&2 čak 90.3% ispitanika).

Građani Republike Srbije u visokim procentima (odgovori 4&5 – 80%) smatraju da se o lokalnoj vlasti odlučuje u partijskim centralama, a da lokalna vlast uopšte nije nezavisna (samo ocena 1 na skali od 1 do 5) od partije smatra 69.6% ispitanika, a od republičke vlasti – 70.7% ispitanika. Da je nezavisna u potpunosti (ocena 5), smatra u oba slučaja samo 0.3% ispitanika. Iako nešto manje nego kod odbornika, ipak 69.5% ispitanika smatra da lokalna vlast ne komunicira (ocene 1&2) ka građanima o problemima opštine/grada. Kao i sa odbornicima, građani jako loše ocenjuju integritet i nezavisnost lokalne vlasti (ocene 1&2 kumulativno su 83.6% ispitanika), komunikaciju sa građanima (ocene 1&2 daje 83.8% ispitanika), generalno rad lokalne vlasti (ocene 1&2 daje 85.9% ispitanika) i zastupanje interesa građana/naroda od strane lokalne vlasti (ocene 1&2 daje 83.3% ispitanika).

Nalazi iz ovog dela istraživanja nam dodatno pojačavaju H1.2 hipotezu kroz percepciju birača da se o lokalnim vladajućim većinama uglavnom pitaju partije, odnosno njeni lideri i najuže rukovodstvo, a ne lokalni odbornici.

Takođe, kroz percepciju birača se pojačava i H2.2 hipoteza da lokalni odbori političkih partija nemaju mogućnosti i moć da odlučuju o formiranju lokalnih vlada i da su zavisni od partijske centrale i partijskog rukovodstva.

Podaci o tome čije interese zastupaju odbornici nam pokazuju i dokazuju H3.5 hipotezu da su odbornici i članovi izvršnih lokalnih vlasti predstavnici partijskih centrala, a ne predstavnici građana.

Podaci o percepciji kampanja od strane građana i njihovim motivima i činiocima sa kojima donose biračku odluku koja se tiče glasanja na lokalnim izborima – ti nalazi nam potvrđuju i H4.2 i

H4.3 hipoteze o tome da se lokalne kampanje pretežno vode oko republičkih tema i nacionalnih politika i da kandidati za odbornike na lokalnim izborima vode kampanje sa ciljem promovisanja dominantno političke partije i njenog lidera i da na osnovu percepcije birača ne vode lične kampanje.

Podaci iz ovog kvantitativnog dela istraživanja nam vrlo jasno i precizno potvrđuju i H5 hipotezu da građani nemaju komunikaciju sa izabranim predstavnicima građana (odbornicima), niti mogu da utiču na njihov rad jer je ceo izborni proces posredovan ulogom centrala političkih partija.

6.5 Studije slučaja – jaki lokalni lideri i grupe građana kao čuvari lokalne demokratije

U ovom delu želeli smo da ukažemo na određene jake lokalne lidere i grupe građana koji su čuvari lokalne demokratije, odnosno kao primere jedinica lokalne samouprave koje odstupaju od uvreženog obrasca preslikavanja koalicija i preširokih koalicija. Ipak, iako postoje primeri gde su jake grupe građana i jaki lokalni lideri uspevali da pobeđuju na lokalnim izborima i da zadržavaju autonomnost i nezavisnost od partija i republičkih vlasti, početna polazna pojedinačna hipoteza H1.4 je tek delimično potvrđena i to kroz primere iz prva dva vremenska perioda kojima se u ovom istraživanju bavimo (2008-2012; 2012 – 2016). Posebno nakon izlaska URS-a iz republičke vlade 2013. godine, jedan deo lokalnih lidera je izgubio značaj i otvorio mogućnosti saradnje sa najvećim političkim akterima (partijama) koje su činile republičke vlasti. Kao što smo naveli na kraju poglavlja 4, ovaj fenomen utapanja u velike političke partije ili da budemo precizniji (političku partiju) je svakako deo širih procesa povratnog talasa demokratizacije u Srbiji i stvaranja predominantne ili čak i hegemonске partije u partijskom sistemu Srbije. U ovom potpoglavlju ćemo se kratko osvrnuti na neke od primera jakih lokalnih lidera i grupa građana koje tek delimično potvrđuju postavljenu H1.4 hipotezu.

U opštini Koceljeva imali smo jakog lokalnog lidera – Veroljuba Matica sa svojom grupom građana. Na izborima 2008. godine osvojio je 10 mandata (od 31) i bio politički subjekt sa najviše osvojenih mandata i formirao je lokalnu vlast. Na izborima 2012. godine osvojio je čak 43.86% glasova i osvojio samostalnu većinu sa 18 mandata i ostavio ispod cenzusa neke od vodećih nacionalnih partija (DS, DSS, SNS, Dveri, SRS). Na naredne izbore, dotadašnji predsednik opštine Koceljeva Veroljub Matic je izašao kao nosilac liste „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje“ (SNS). Posebno je zanimljivo što se njegovo ime nije našlo ni u imenu izborne liste, već je ona nosila samo ime predsednika Srpske napredne stranke.

Grad Loznica je u svim izbornim ciklusima imao predstavnike grupa građana u gradskoj skupštini. Na izborima 2008. godine Grupa građana, privrednika i poljoprivrednika Pokret za Loznicu – Marinko Nikolić osvojila je 4 mandata. Grupa građana, privrednika i poljoprivrednika Pokret za Loznicu Dobrivoje - Boban Stojnić na izborima 2012. godine osvojila je 3 mandata. Na izborima 2016. godine GG Dr Zoran Nikolić osvojila je 6 mandata, a Grupa građana, preduzetnika i privrednika Smelo – Vidoje Purić osvojila je 4 mandata. Nisu bile deo gradskih vlasti.

U opštini Topola dugogodišnji predsednik opštine bio je Dragan Jovanović. Kao potpredsednik Nove Srbije ubedljivo je pobedio na izborima 2008. godine u koaliciji sa DSS-om sa 59.01% glasova i 27 mandata (od 41). Na narednim izborima je u istoj koaliciji koja je proširena sa PUPS-om osvojio takođe ubedljivu samostalnu većinu sa 57.33% glasova i 26 mandata. Na izbore posle toga, njegova NS je izašla u koaliciji sa Sprskom naprednom strankom (SNS – NS – DSS – PUPS – SPO) i osvojili su 64.39% i čak 29 mandata. Ovo je gotovo jedini primer na izborima 2016. godine da je na izbornoj listi SNS-a bilo i ime lokalnog lidera – lista se zvala „Aleksandar Vučić – Dragan Jovanović – Topola pobeđuje“, a Dragan Jovanović je ponovo bio izabran za predsednika opštine.

Opštinu Paraćin je od 2004. do 2020. godine vodio Saša Paunović iz DS-a (dugogodišnji predsednik opštinskog odbora i funkcioner partije) koji je na svim izborima u ovoj opštini pobeđivao sa 30+ procenata glasova i između 19 i 22 mandata (od 55).

U gradu Jagodini od 2008. do 2020. godine najjači politički subjekt je Jedinствена Srbija koja je u koalicijama (sa SPS i PUPS-om do 2016.) osvajala između 54 i 60% na svim izborima. Predsednik

Jedinstvene Srbije je Dragan Marković koji je deo republičke vlasti u celokupnom ovom periodu (o ekonomskom razvoju Jagodine i uticaju transfera sa republičkog nivoa na lokalni nivo u pogledu finansiranja lokalne samouprave videti: Stojanović, 2014).

Opštinu Svilajnac od 2016. godine vodio je predstavnik GG Svilajnac čuva budućnost – Predrag Milanović. On je vodio opštinu i u periodu 2012-2016. godine u koaliciji sa SPS-JS, a u periodu pre toga je bio zamenik predsednika opštine kao deo DS-a. Zanimljivo je da je i na izbore 2020. godine izašao kao grupa građana i osvojio čak 23 mandata (od 47). Iako je zadržao status lokalnog lidera i jake grupe građana, njegov razvojni put je počeo kao zamenik predsednika i kao predsednik opštine iz reda Demokratske stranke.

U Čupriji, grupa građana Ravanica je bila deo skupštine u sva tri izborna ciklusa, a u periodu 2012-2016. i deo lokalne skupštinske većine.

Opština Čajetina ima istog predsednika opštine od 2004. godine i to je Milan Stamatović, kao autentični lokalni lider koji je i kao predstavnik DSS-a i SNP-a osvajao od 48 do 58% glasova na izborima. Od 2017. godine je formirao sopstvenu stranku Zdrava Srbija i pobedio i na lokalnim izborima 2020. godine. Milan Stamatović je jedan od retkih primera lokalnih lidera koji je nadilazio partije u kojima je bio, a kasnije osnovao i svoju partiju i zadržao (čak i unapredio) rezultate koje je imao kao deo političkih partija.

U opštini Ivanjica postojale su jake grupe građana. Na izborima 2008. godine GG Zajedno za Ivanjicu – dr Lale Sekulić osvojila je 33.77% glasova i 14 mandata (od 37) i formirala lokalnu vlast. Na izborima 2012. godine GG Milomir Zorić je osvojila 12 mandata (najviše) i formirala lokalnu vlast, a 2016. godine osvojili su 9 mandata, međutim više nisu bili u vlasti i 2020. godine nisu učestvovali na izborima.

U opštini Aleksandrovac, od 2008. godine GG Pokret za Župu osvaja veliki broj mandata (od 13 do 32). Na izborima 2016. godine osvojili su samostalnu većinu sa 32 od 59 mandata. Jugoslav Stajkovac koji vodi ovu grupu građana je 6 puta bio predsednik opštine i bio je lokalni lider sa dugim stažom. Nastupio je sa svojom grupom građana i na izborima 2020. godine, ali su osvojili 11 mandata i SNS ima samostalnu većinu sa 43 mandata.

U opštini Brus, dugo godina na vlasti je bio i Milutin Jeličić Jutka sa svojom Novom Srbijom gde je osvajao između 29 i 53% glasova. Jedan period od 2012. do 2015. godine nije bio u lokalnoj vlasti, na koju se tada vratio, a 2017. godine ceo opštinski odbor Nove Srbije je prešao u Srpsku naprednu stranku.

Opštinu Čičevac je u nekoliko mandata vodio Zlatan Krkić, prvo kao predstavnik DS-a, a kasnije i kao lider GG Pokret za očuvanje opštine Čičevac – Zlatan Krkić sa kojom je 2016. godine osvojio 45% glasova i 13 mandata (od 25, samostalna većina). Učestvovao je i na izborima 2020. godine, osvojio je oko 37% glasova, ali je SNS pobedila na lokalnim izborima sa 40.41% glasova.

U Smederevu je lokalna grupa građana Pokret za Smederevo na izborima 2008. godine osvojila 12 mandata, a 2012. godine - 20 mandata (najviše). U oba slučaja je bila deo lokalnih vlasti.

U Velikom Gradištu, od 2008. do 2016. godine na vlasti je bila grupa građana Za selo i grad. Osvojili su 2008. godine 5 mandata, a 2012. godine čak 9 mandata (najviše od svih učesnika na

izborima). Dragan Milić, lider ove grupe građana na izborima 2016. godine predvodio je izbornu listu SNS-a koja se zvala „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje“.

U Zaječaru je na vlasti, uz povremene prekide, dugo bio Boško Ničić u različitim formama (Grupa građana Živim za Zaječar – Boško Ničić, URS, GG Boško Ničić – Pokret za Krajinu). Na kraju, Boško Ničić je 2017. godine pristupio SNS-u.

U Ražnju, dugogodišnji predsednik opštine je Dobrica Stojković, nekada član Nove Srbije, a na izbore 2020. godine je izašao kao GG Dobrica Stojković i ostao predsednik opštine uz saradnju sa SNS-om.

Milija Miletić je bio dugogodišnji predsednik opštine Svrnjig, a tokom 2010. godine registrovana je Ujedinjena seljačka stranka. Na izborima 2016. godine njegova USS je na izbore izašla sa SNS i osvojila samostalnu većinu sa 67.75% glasova. Lista je nosila njegovo ime i to bez imena predsednika SNS-u u njoj: „Ujedinjena seljačka stranka – Milija Miletić – Srpska napredna stranka „Odgovorno i iskreno za mladost, seljake, radnike i penzionere“.

U Pirotu od 2003. godine gradonačelnik/predsednik opštine je Vladan Vasić. Prvi put je izabran kao predstavnik Koalicije za Pirot, zatim opet kao predstavnik koalicije G17 PLUS-SPO, 2012. godine je izabran kao predstavnik URS-a. Pred izbore 2020. godine je prešao u SNS.

Slavoljub Blagojević je bio predsednik opštine Crna Trava od 2001. godine iz redova Nove demokratije i DSS-a, a pre izbora 2016. godine je prešao u SNS.

Vladimir Zaharijev je u pet mandata bio predsednik opštine Bosilegrad. Bio je deo DSS-a i u jednom periodu i narodni poslanik ove partije. Na izbore 2020. godine izašao je u koaliciji sa SNS-om na izbornoj listi „Vladimir Zaharijev – To smo mi – Aleksandar Vučić – Za našu decu“.

Od 2008. godine u Surdulici je na vlasti Novica Tončev (kao predsednik opštine ili predsednik skupštine opštine). Na izborima 2008. godine je pobedio predvodeći GG Za našu Surdulicu sa 10 mandata (od 22). Nakon toga je prešao u SPS i osvajao na izborima između 60 i 67% glasova.

Branko Gajin je na izbore 2008. godine u Srbobranu izašao kao predstavnik GG Branko Gajin i pobedio na lokalnim izborima i bio izabran za predsednika opštine. Nakon toga se priključio DS-u, ali nije uspeo da sačuva vlast 2012. godine.

Miša Vrebalov je bio predsednik opštine Novi Bečej u dva mandata. Njegov LDP je pobeđivao na lokalnim izborima 2008. i 2012. godine. Na izbore 2016. godine je izašao kao GG Miša Vrebalov i tada napravio lokalnu vladajuću većinu sa koalicijom oko SNS-a i SVM-om.

U opštini Sečanj, Predrag Milošević – Karasi je bio četiri puta biran za predsednika opštine. Prva dva puta kao predstavnik grupa građana (2004 i 2008. godine), nakon toga 2012. godine je izabran kao predstavnik Demokratske stranke, a četvrti put 2016. godine je izabran kao predstavnik Srpske napredne stranke.

U Vršcu, grupa građana „Pokret – Vršačka regija – Evropska regija“ osvajala je najveći broj glasova na izborima 2008. i 2012. godine i bila deo lokalnih vladajućih većina. I 2016. godine su ostvarili odličan rezultat (7 mandata), ali treba dodati da je predsednik ove grupe građana 2015. godine prešao u SNS čime je ova partija ušla u lokalnu vlast.

U Opovu, na izborima 2008. godine pobedila je GG Milorad Soldatović sa 40% glasova i formirala opštinsku vlast. Nakon toga na izbore 2012. godine ova grupa građana je izašla u zajedničkom nastupu sa DS i SDPS, da bi na izbore 2016. godine opet izašao kao GG Milorad Soldatović i osvojio 8 mandata.

Prikaz ovih lokalnih lidera i grupa građana nam govori o trendovima koji su postojali i ne dovode do zaključaka da lokalni lideri i grupe građana mogu jačati i unapređivati lokalnu demokratiju. Lokalni lideri su ili postajali deo političkih partija ili su prelazili u druge političke partije kako bi zadržavali svoje pozicije i niz je takvih primera. Retki su primeri da su lokalni lideri izlazili iz partija i eventualno osnivali svoje lokalne (ili regionalne pa i nacionalne) političke partije. Ponekad su pokušavali da na neke od izbora izađu kao grupe građana, ali su takvi pokušaji uglavnom završavali ipak gubitkom vlasti. Imajući u vidu i neke druge činjenice – korupcija, velika zavisnost građana od javnih finansija (kao što se može videti – uglavnom se radi o manjim opštinama uz tek po neki primer gradova) i vrlo verovatno određeni strah kod birača – postavljena pojedinačna hipoteza H1.4 da jaki lokalni lideri i grupe građana mogu nezavisno da formiraju lokalne vlasti i da su čuvari lokalne demokratije se samo delimično potvrđuje, a naglašavamo da je vrlo moguće da bismo mogli da dokažemo i kontra hipotezu da u velikom broju slučajeva samo dodatno podstiču urušavanje lokalne demokratije svojim metodama vladanja i čestim promenama partijskih knjižica.

7.ZAKLJUČAK

U prethodnih šest poglavlja odgovarali smo na postavljeno istraživačko pitanje na koji način se formiraju lokalne izvršne vlasti (lokalne koalicije) u Republici Srbiji i da li i na koji način na te procese utiču centrale (rukovodstva) političkih partija. Ova disertacija se bavi pitanjem lokalne demokratije, lokalnih izbora i formiranjem lokalnih izvršnih vlasti (lokalnih vlada i koalicija), unutar partijskom demokratijom, unutar partijskim odnosima, odnosima između rukovodstva političkih partija i lokalnih odbora partija i ispitivanjem zavisnosti lokalnih odbornika i funkcionera u odnosu na partijske centrale. Period koje je istraživanje obuhvatilo je od 2008. pa do završetka izbora 2016. godine (negde i kasnije gde smo imali vanredne lokalne izbore), odnosno tri izborna ciklusa na lokalnom nivou u Republici Srbiji. Ovo istraživanje nije urađeno na uzorku opština i gradova, već je obuhvatilo sve opštine i gradove u Republici Srbiji (117 opština, 27 gradova i grad Beograd) u sva tri izborna ciklusa. Iz istraživanja nakon prikupljanja podataka o lokalnim izborima i lokalnim vlastima isključene su lokalne samouprave u kojima su partije nacionalnih manjina osvajale više od 50% glasova na lokalnim izborima (Kanjiža, Sjenica, Novi Pazar, Tutin, Bujanovac i Preševo). Ukupno je istraženo nešto više od 417 pojedinačnih lokalnih izbora (nešto više zbog ponovljenih i/ili vanrednih lokalnih izbora u pojedinim lokalnim samoupravama).

U poglavljima 2. i 3. smo predstavili značaj lokalne demokratije i lokalne samouprave i njeno uređenje u Republici Srbiji i institucionalni okvir lokalnih izbora u Srbiji, a u poglavljima 4, 5. i 6. smo dokazivali opštu hipotezu istraživanja da se lokalne izvršne vlasti formiraju u dogovorima najužeg rukovodstva političkih partija na nacionalnom nivou, a ne u dogovorima odbornika, lokalnih odbora političkih partija i kandidata na lokalnim izborima i svih pet posebnih hipoteza sa svojim pojedinačnim hipotezama.

Osim za potrebe ovog istraživanja, određeni metodološki modeli i istraživački instrumenti mogu se primenjivati i na buduća istraživanja u oblastima unutar partijske demokratije i lokalnih vlasti (lokalnih koalicija). U okviru ove disertacije izrađen je potpuno novi model merenja autonomije lokalnih odbora i stepen decentralizacije političkih partija kroz izradu istraživačkog instrumenta i njegovog testiranja na primeru nekoliko političkih partija u Srbiji – Indeks autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji. U okviru disertacije izrađena je i metodologija izrade Indeksa preslikanosti koalicija sa republičkog na lokalni nivo. Ovaj indeks takođe može i u budućnosti da se koristi za merenje ovog politikološkog i političkog fenomena, a uz dorade i komparativno može da bude istraživački alat. Takođe, izrađena je i metodologija za izradu Indeksa preširokih koalicija. Ovaj indeks isto može da se koristi i u budućnosti kao istraživački alat i tehnika, a uz određene malo veće korekcije može da se koristi i u komparativnim istraživanjima. Dodatno, izrađen je set varijabli dodatnih faktora (i njihovi kodni listovi) koji mogu da utiču na formiranje lokalnih koalicija (preslikane i preširoke koalicije) koji takođe mogu da se koriste u budućim komparativnim istraživanjima.

U uvodnom prvom poglavlju disertacije, detaljnije su predstavljeni predmet i ciljevi istraživanja, hipotetički okvir i postavljene sve posebne i pojedinačne hipoteze, predstavljena je metodologija istraživanja i društveni i naučni doprinos istraživanja.

U drugom poglavlju disertacije predstavljene su teorijske i normativne osnove lokalne samouprave. Predstavljen je okvir sistema lokalne samouprave, zašto je lokalna samouprava važna u savremenom demokratskom svetu, zašto je važno da se razvijaju lokalne vlasti kako bi obezbeđivale

usluge i servise za građane, kakva je uloga građana u funkcionisanju i razvoju lokalne samouprave, kakav je aktuelni sistem lokalne samouprave u Srbiji, kako je ona organizovana i na koliko nivoa, kakav je politički sistem lokalne samouprave, model vlasti unutar lokalne samouprave i kako funkcionišu institucije lokalne samouprave i kakva je uloga političkih partija (pre svega nacionalnih političkih partija) u lokalnoj vlasti. U teorijskom okviru prikazan je pregled literature i objašnjeni neki od koncepata značaja lokalne samouprave i njenog razvoja. Predstavljeno je šta je lokalna samouprava, na čemu je bazirana, u kakvom je odnosu sa lokalnim vlastima i koja su dva glavna koncepta – demokratija i autonomija, kao i u skladu sa tim – šta su decentralizacija poslova i decentralizacija odlučivanja i zašto su važne. Takođe, ukazali smo na elemente lokalne samouprave koji su deo konstitucionalizacije vlasti i zaštite građana od tiranije i samovolje pojedinaca, kao i mesto i uloga lokalne samouprave u savremenim teorijama države i same teorije lokalne samouprave.

U ovom delu predstavljen je i prikaz domaće (nacionalne) literature o lokalnoj samoupravi i oblastima kojima se bave autori u objavljenim publikacijama, monografijama i radovima u časopisima. U delu koji se bavi značajem razvoja lokalnih vlasti ukazano je na potrebe razvoja i koncepte decentralizacije i ekonomskog razvoja, novim i sve zahtevnijim potrebama građana za različitim uslugama koje obezbeđuju lokalne samouprave, budžetska ograničenja i budžetske politike na lokalnom nivou, budžetski proces i značaj decentralizacije finansija i finansijskih ograničenja i discipline, ali i sposobnosti samostalnog finansiranja lokalnih samouprava. Ukratko je prikazan i istorijski razvoj lokalne samouprave u Srbiji, sa posebnim naglaskom na kraj XX i početak XXI veka. Predstavljen je ustavni položaj lokalne samouprave u Srbiji, kao i (vertikalni) jednostepeni model organizacije lokalne samouprave. Prikazana je detaljnije i teritorijalna organizacija Republike Srbije i normativni okvir koji proizilazi iz Zakona o lokalnoj samoupravi i drugih povezanih normativnih akata (zakona). Ukazali smo i na politički sistem lokalne samouprave u Republici Srbiji, na prednosti i mane različitih modela i odnose različitih organa unutar političkog sistema skupština – gradonačelnik (sa slabim gradonačelnikom) koji je model lokalne samouprave u Srbiji. Dalje, u ovom drugom poglavlju smo ukazali i na ulogu političkih partija u jedinicama lokalne samouprave, kao i na ulogu građana – odnosno na modele neposrednog učešća građana u ostvarivanju lokalne samouprave.

Treće poglavlje disertacije se bavi lokalnim izborima, definisanjem šta oni jesu, koja im je uloga, koji je cilj i koji su zadaci lokalnih izbornih procesa i prikazali smo genezu razvoja i promena izbornog sistema za lokalne izbore u Srbiji od obnove višestranačja krajem XX veka. Detaljno je predstavljen izborni sistem od 2008. godine za lokalne izbore u Srbiji i svi elementi izbornog sistema koji su nam od značaja za istraživanje. Takođe, u ovom poglavlju smo predstavili šta su koalicije, kakve koalicije mogu biti, šta su ciljevi i motivi pravljenja koalicija, kao i različite teorije koalicija. Prikazan je i (skroman) pregled literature koja se bavi pitanjima lokalnih koalicija u Evropi.

U četvrtom poglavlju bavili smo se unutar-partijskom demokratijom u Srbiji, a prvo smo definisali šta istraživanje unutar partijske demokratije predstavlja, zašto je važno i kolika je u stvari važnost političkih partija za funkcionisanje demokratija u savremenom svetu. Detaljno su u ovom poglavlju predstavljeni određeni modeli partijskih organizacija, modeli merenja unutar partijske demokratije u zavisnosti na različite indikatore poput centralizacije, inkluzivnosti, institucionalizacije, partijskih finansija, strukture organizacije, strategije reprezentacije, prava članova, autonomije, procesa odlučivanja i slično. Dalje, u ovom poglavlju predstavljen je detaljan prikaz domaće (nacionalne) literature o unutar partijskoj demokratiji u poslednjih 20 godina u Srbiji, urađen je izbor partija u uzorak za ovo istraživanje i prikazani su poslednji dostupni kvantitativni nalazi o unutar partijskoj demokratiji u Srbiji. Na osnovu modela za merenje unutar partijske demokratije koji su dostupni u istraživačkoj literaturi, specifičnostima partija u Republici Srbiji i bazirano isključivo na elementima partijske demokratije koji su nam važni za naše istraživanje lokalnih odbora partija izrađen je novi

model metodologije za izradu kvantitativnog Indeksa autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji. Ova metodologija za izradu indeksa je jedan od naučnih doprinosa ove disertacije i moći će da se koristi u budućim istraživanjima.

Indeks autonomije lokalnih odbora je podeljen na dve dimenzije i ukupno 6 indikatora koji se ocenjuju ocenama od 0 do 3 (tačno definisane ocene kroz kodne odgovore koji odgovaraju na postavljene indikatore unutar dimenzija). U partijama smo merili dimenziju A - Lokalna autonomija kroz 1. Statutarni položaj lokalnih organizacija (lokalnih odbora); 2. Nadležnosti za raspuštanje lokalnih odbora; 3. Kandidovanje na lokalnim izborima (ko ima pravo odlučivanja o lokalnim izborima); 4. Lokalne koalicije – lokalna vlast (ko odlučuje o lokalnim vlastima). Kroz dimenziju B – Prezidencijalizacija partija merili smo 1. Ovlašćenja predsednika partije; 2. Alternacije predsednika partije. U istom poglavlju predstavili smo nalaze merenja u bodovima na osnovu ocena (SNS – 3.5 poena od mogućih 18; DS – 8.5 poena i SPS – 7 poena) i u kodnom Indeksu autonomije lokalnih odbora u opsegu od 0 do 1. Ovo poglavlje nam je potvrdilo neke od postavljenih hipoteza koje se tiču autonomije lokalnih odbora, uticaju partijskih lidera i partijskog rukovodstva na donošenje partijskih odluka na lokalnom nivou, formiranju lokalnih koalicija, raspuštanju lokalnih odbora i dominantno liderskim partijama u Srbiji.

U petom poglavlju disertacije prvo smo predstavili lokalne izbore i kontekst u kojima su održani uz pregled literature o kampanjama za izbore 2008, 2012. i 2016. godine (dodatno i 2014. godine).

Nakon toga, u drugom potpoglavlju petog poglavlja (5.2) predstavljena je metodologija izrade različitih indeksa koje smo kasnije koristili u radu i dodatnih faktora koji na indekse mogu uticati. U ovom delu predstavljena je metodologija izrade: Indeksa opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivou sa dva pod-modela (IOPV1 i IOPV2); Indeksa preslikanosti koalicija (IPK); Ukupnog indeksa preslikanosti koalicija (UIPK); Indeksa preširokih koalicija (IPrK) i Ukupnog indeksa preširokih koalicija (UIPrK), kao i svi dodatni faktori (varijable) koji mogu uticati na ove indekse koji su podeljeni u tri grupe varijabli (1. Institucionalni faktori; 2. Faktori kandidovanja na izborima; 3. Specifični rezultati izbora).

Dalje, u trećem potpoglavlju petog poglavlja (5.3) predstavljena je metodologija prikupljanja podataka od jedinica lokalnih samouprava i setovi podataka koji su traženi uz pomoć korišćenja mehanizma slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja, ali i dopunama podataka tamo gde oni nisu bili potpuni. Prikazana su i potencijalna ograničenja o validnosti svih dobijenih podataka s obzirom na različite kontekste jedinica lokalnih samouprava (kao što je npr. šest promena vladajućih skupštinskih većina u jednom sazivu skupštine opštine/grada). Nakon toga, sledi najobimniji i centralni deo disertacije i za sve opštine i gradove i grad Beograd urađen je pregled rezultata lokalnih izbora i formiranih lokalnih izvršnih vlasti uz izradu pojedinačnih Indeksa preslikanosti vlasti (OP1 i OP2), Indeksa preslikanosti koalicije, Indeksa preširoke koalicije i tipa lokalne koalicije (za jedinice lokalne samouprave iz Vojvodine dodatno i Indeksa preslikanosti lokalne koalicije sa pokrajinskom koalicijom – IPKV) za sva tri izborna ciklusa.

U potpoglavlju 5.4 predstavljena je deskriptivna statistika svih nalaza iz baze podataka formirane na osnovu svih podataka iz poglavlja 5.3 kao i podataka definisanih u dodatnim faktorima (varijablama) koji utiču na postavljene indekse. U bazi (SPSS) je kodirano ukupno 24.060 pojedinačnih podataka na osnovu svih prikupljenih informacija, podataka i kreiranih indeksa. Podaci su prvo prikazani po izbornim ciklusima (2008, 2012, 2016), a onda i zbirno. Osim ukupnih indeksa, prikazani su indeksi prema varijablama za svaki izborni period, kao i statističke značajnosti u razlikama u

varijablama. Varijable koje su upoređivane po indeksima su: Tip jedinice lokalne samouprave; Broj odbornika u jedinici lokalne samouprave; Broj birača u jedinici lokalne samouprave; Termin izbora; Broj kandidovanih izbornih listi; Broj kandidovanih koalicija partija; Broj koalicija sa 3 i više partija; Broj kandidovanih grupa građana; Tip nastupa na izborima najjače partije iz republičke koalicije; Ime izborne liste; Izlaznost na izborima; Procenat nevažećih glasova; Procenat „bačenih glasova“ (glasova ispod cenzusa); Broj izbornih listi iznad cenzusa; Broj izbornih listi ispod cenzusa; Procenat glasova najjače partije iz republičke koalicije; Procenat glasova druge najjače partije iz republičke koalicije; Procenat glasova grupa građana. Osim razlika u indeksima i značajnostima tamo gde postoje, prikazani su i ukupni procenti za sve varijable (odnosno procenat slučajeva na izborima za svaku varijablu za sva tri izborna ciklusa). Na kraju, za svaki od izbornih ciklusa prikazana je raspodela lokalnih vladajućih većina (manjinske, minimalne, stabilne, preširoke).

U prvom istraživačkom periodu (2008-2012), najveća partija iz republičke vlasti (DS) bila je na vlasti u ukupno 97 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 83 jedinice lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 57 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 97. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.70. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.39. Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2008 – 2012. godine je 0.834. Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2008 – 2012. godine je 0.665.

U drugom istraživačkom periodu (2012-2016), najveća partija iz republičke vlasti (SNS) bila je na vlasti u ukupno 86 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 96 jedinica lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 66 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 94. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.61. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.47. Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2012 – 2016. godine je 0.794. Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2012 – 2016. godine je 0.617.

U trećem istraživačkom periodu (2016-2022), najveća partija iz republičke vlasti (SNS) bila je na vlasti u ukupno 128 lokalnih samouprava. Druga najveća partija iz republičke vlasti (SPS) bila je na vlasti u 73 jedinice lokalne samouprave. Zajedno su ove dve najveće i najjače partije iz republičke vlasti bile u lokalnoj vlasti u 72 jedinica lokalne samouprave. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave u kojima je bilo moguće da se republička koalicija preslika je 126. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da je najjača partija iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV1) u ovom periodu je 0.92. Ukupan indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo koji pretpostavlja da su dve najjače partije iz republičke vlasti i u lokalnoj vlasti (IOPV2) u ovom periodu je 0.52. Ukupan indeks preslikanosti koalicija na (UIPK) u periodu 2016 – 2020. godine je 0.794. Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) u periodu 2016 – 2020. godine je 0.562.

U potpogavlju 5.5 bavili smo se time šta utiče na preslikane i preširoke koalicije, odnosno analizirali smo i diskutovali o rezultatima statističke analize. Takođe, predstavljen je zbirni model za sva tri izborna perioda i analizirane razlike prema varijablama za ukupan broj opservacija u sva tri

izborna ciklusa. Statistički su testirane razlike prema varijablama i na zbirnom modelu i prodiskutovani su nalazi i potencijalna objašnjenja za sve varijable.

Korelacije između različitih indeksa (indeks preslikanosti koalicije, indeks preširokih koalicija i indeks preslikanosti pokrajinske koalicije) su nam pokazale da postoji jaka korelaciona veza ($0,7 < |r| \leq 0,9$) između indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija. Između indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije postoji značajna korelaciona veza ($0,5 < |r| \leq 0,7$), kao i (ali i nešto jača) između indeksa preširokih koalicija i indeksa preslikanosti pokrajinske koalicije. Prikazane su i vrednosti korelacije za sve dodatne faktore (varijable) u odnosu na indeks preslikanosti koalicija, indeks preširokih koalicija i indeks preslikanosti pokrajinske koalicije. Nalazi iz ovog dela istraživanja su nam značajno potvrdili hipoteze o formiranju preslikanih i preširokih koalicija.

U šestom poglavlju koje nam je služilo da dodatno potvrdimo već dokazane hipoteze u ranijim poglavljima i da dokažemo deo preostalih posebnih i pojedinačnih hipoteza bazira se na kvalitativnim i kvantitativnim istraživanjima (intervjuima i upitnicima). U ovom poglavlju prvo je predstavljena metodologija ovog dela istraživanja: 1) Usmereni polu-strukturirani intervjui sa odbornicima i izabranim članovima lokalnih vlada; 2) Upitnik za odbornike i izabrane članove lokalnih vlada; 3) Upitnik za građane Republike Srbije; 4) Usmereni polu-strukturirani intervjui sa predstavnicima užih rukovodstava političkih partija. Ovo poglavlje nam je pokazalo kako odbornici i lokalni funkcioneri vide procese formiranja lokalnih vlasti, kako odbornici vide svoje položaj i svoje kampanje, kako odbornici vide (ne)zavisnost u odnosu na lokalno rukovodstvo partije i centrale partije, kako članovi rukovodstva političkih partija vide odnose sa lokalnim odborima i procese formiranja lokalnih vlasti i na kraju i kako građani vide procese formiranja lokalnih vlasti u Srbiji, kako vide odbornike, lokalne vlasti, komunikaciju sa njima i slično. Dodatno, u ovom poglavlju smo želeli i da predstavimo nekoliko studija slučaja koje bi nam dokazale hipotezu da postoje jaki lokalni lideri i jake lokalne grupe građana koji/e su zaštitnici lokalne demokratije, ali ove hipoteze je samo delimično dokazana i potvrđena.

U ovom poglavlju smo potvrdili ostale postavljene hipoteze istraživanja, ali i utvrdili da pritisak, odnosno, da uticaj rukovodstava političkih partija na formiranje lokalnih koalicija, ali i samo funkcionisanje lokalnih odbora partija u Srbiji nije toliko ogoljeno kako smo pretpostavljali, već da je princip funkcionisanja takav da su takve posledice unapred predodređene funkcionisanjem političkih partija po takvim osnovama. Preciznije rečeno, lokalni odbornici i lokalni funkcioneri se samoupodobljavaju ili samo-disciplinuju u odnosu na partijska rukovodstva mnogo češće i u većem obimu nego što je potrebna intervencija rukovodstva političkih partija.

Suštinski, kroz elemente redovnog funkcionisanja partijskih lokalnih odbora (statutarnost, kandidovanje na izborima, potvrđivanje lokalnih izbornih listi, odlučivanje o lokalnim koalicijama, mehanizmi za raspuštanje odbora i slično) i elemente izbornog sistema (način kandidovanja – partijske liste, jedna izborna jedinica, reizbor odbornicima zavisi samo od partija i održavanje lokalnih izbora po pravilu uz nacionalne izbore i nizak intenzitet ličnih kampanja) unapred se umanjuje potreba snažnog i izraženog disciplinovanja odbornika i lokalnih funkcionera jer partije na lokalnom nivou i njeni funkcioneri/predstavnici već funkcionišu tako što znaju da bi najbolje bilo da se republička koalicija preslika i na lokalni nivo, čak i onda kada ne stigne direktna naredba iz centrale i sagovornici i ispitanici po pravilu vide to kao ustaljeni obrazac ponašanja lokalnih odbornika i partijskih funkcionera. I u ovom poglavlju smo iz kvantitativnih i kvalitativnih nalaza istraživanja zaključili da se o formiranju lokalnih koalicija odlučuje na najvišem nivou partijskih struktura iako se to neće uvek direktno videti.

Istraživanje je dokazalo i potvrdilo opštu hipotezu i gotovo sve postavljene posebne i pojedinačne hipoteze (delimično potvrđena hipoteza o lokalnim liderima i grupama građana kao čuvarima lokalne demokratije). Dodatni doprinosi istraživanja su kreiranje obimne baze podataka svih jedinica lokalne samouprave u Srbiji sa podacima o izborima i lokalnim vladajućim većinama (koalicijama) i svim dodatnim varijablama za tri izborna ciklusa. Uz to, kreirano je nekoliko novih metodoloških alata koji se mogu i u budućnosti koristiti za dalja istraživanja kako autonomije lokalnih odbora u partijama u Srbiji (kao i komparativno), tako i lokalne demokratije odnosno preslikanosti koalicija sa republičkog na lokalni nivo i preširokih lokalnih koalicija.

Potencijali za unapređenje kako metodologije izrade indeksa, tako i kodiranja i/ili preciznijeg definisanja varijabli svakako da postoje i to je zadatak budućih istraživača da postavljene modele dalje unapređuju kako bi se naučni fond dodatno upotpunio u ovoj oblasti, posebno što su lokalni izbori živa stvar i zato što će materijala za analizu i istraživanja u ovoj oblasti biti nakon svakog ciklusa lokalnih izbora.

Putem ove disertacije i njenih nalaza ukazali smo na nizak nivo lokalne demokratije u Srbiji, na zavisnost i uslovljenost lokalnih samouprava od republičkih institucija (pre svega od nacionalnih partija i republičkih institucija kojima partije upravljaju putem svojim funkcionera) i partija, ali i na nizak nivo unutar partijske demokratije u partijama u Srbiji. Ova disertacija treba i može da bude alarm svim društvenim činiocima u Republici Srbiji da su potrebna značajna unapređenja u životu političkih institucija u Srbiji.

8.LITERATURA

- Agranoff, Robert; McGuire, Michael (2003), *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*, Washington, D.C: Georgetown University Press.
- Back, Hanna (2003), *Explaining Coalitions. Evidence and Lessons From Studying Coalition Formation in Swedish Local Government*, PhD on Acta Universitatis Upsaliensis.
- Back, Hanna (2009), „Intra-Party Politics and Local Coalition Formation“, in: *Intra-party Politics and Coalition Governments* (ed. Daniela Giannetti; Kenneth Benoit), New York: Routledge.
- Bašić, Goran; Crnjanski, Katarina (2006), *Lokalna demokratija i multikulturalnost: izveštaj o rezultatima istraživanja na projektu "Praćenje sprovođenja manjinskih prava na lokalnom nivou - opština Kovačica"*, Beograd: Centar za istraživanje etniciteta.
- Bowman, Ann; Kearney, Richard (2010), *State and Local Government*, Wadsworth: Cengage Learning.
- Bursać, Dejan (2014), „Predizborne koalicije: Ideologija ili interes?“, u: *Izbori u Srbiji 2014. godine: Politička rokada* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Institut za političke studije.
- Bursać, Dejan (2020), „Trideset godina metropolizacije parlamenta“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.
- Bursać, Dejan; Stojanović, Boban (2020), „Party Dynamics and Leadership Longevity: Experience from Western Balkans and Visegrad Group Countries, *Przegład Europejski – The European Review*, 4/2020, 105 - 116.
- Bursać, Dejan; Vučićević, Dušan (2021), „Election Boycott in a Hybrid Regime: The Case of 2020 Parliamentary Elections in Serbia“, *New Perspectives*, 29(2), 187 - 196.
- Butigan, Vjekoslav (2012), *Lokalni izbori u opštini Pirot: 1992-2008. - prilog proučavanju političke izborne kulture*, Pirot: Pi Pres.
- Carrubba, Clifford; Volden, Craig (2000), „Coalitional Politics and Logrolling in Legislative Institutions“, *American Journal of Political Science*, 44(2), 261–277.
- Clingermayer, James; Feiock, Richard (1999), *Institutional Constraints and Policy Choice: An Exploration of Local Governance*, New York: State University of New York Press.
- Colomer, Josep; Martínez, Florencio (1995), „The Paradox of Coalition Trading“, *Journal of Theoretical Politics*, 7(1), 41–63.
- Copp, David (1997). “Democracy and Communal Self-Determination”, in: *The Morality of Nationalism* (ed. Jeff McMahan; Robert McKim), Oxford: Oxford University Press.

- Crombez, Christophe (1996), „Minority Governments, Minimal Winning Coalitions and Surplus Majorities in Parliamentary Systems“, *European Journal of Political Research* 1(29).
- Cross, William; Katz, Richard (2013), “The Challenges of Intra-Party Democracy”, in: *The Challenges of Intra-Party Democracy* (ed. William Cross, Richard Katz), Oxford: Oxford University Press.
- Cross, William (2013), “Party Leadership Selection and Intra-Party Democracy”, in: *The Challenges of Intra-Party Democracy* (ed. William Cross, Richard Katz), Oxford: Oxford University Press.
- Cvijović, Milija (2013), „Modeli izbornog sistema i organizacije lokalne vlasti (svetska iskustva i Srbija)“, *Politička revija*, 2(36), 123 – 145.
- Damjanović, Mijat et al. (2001), *Lokalna demokratija: stanje i perspektive*, Beograd: Magna agenda.
- Damjanović, Mijat; Milenković, Dejan et al. (2007), *U susret novom statusu gradova u Srbiji: realnost i potrebe*, Beograd: Palgo.
- Diermeier, Daniel; van Roozendaal, Peter (1998), „The Duration of Cabinet Formation Processes in Western Multi-Party Democracies“, *British Journal of Political Science*, 28(4), 609–626.
- Downs, Anthony (1957), *An Economic Theory of Democracy*, New York: Harper.
- Druckman, James; Thies, Michael (2002), „The Importance of Concurrence: The Impact of Bicameralism on Government Formation and Duration“, *American Journal of Political Science*, 46(4), 760-71.
- Du Plessis, Lyndon (2008), „The Role of Community Leadership“, in: *Improving Local Government Outcomes of Comparative Research* (ed. P.S. Reddy, M. Shamsul Haque and Michiel S. de Vries), New York: Palgrave Macmillan.
- Đorđević, Snežana (2002a), *Lokalna samouprava*, Beograd: CeSID.
- Đorđević, Snežana (2002b), „Modernizacija lokalne samouprave i vlasti“, u: *Lokalna demokratija: stanje i perspektive* (ur. Damjanović, Mijat), Beograd: Magna agenda.
- Đorđević, Snežana (2003), *Renesansa lokalne vlasti: uporedni modeli*, Beograd: Fakultet političkih nauka i Čigoja štampa.
- Đorđević, Snežana (2007a), „Status, nadležnosti i politička organizacija gradova“, u: *U susret novom statusu gradova u Srbiji: realnost i potrebe* (ur. Dejan Milenković; Dušan Damjanović), Beograd: Palgo centar.
- Đorđević, Snežana (2007b), *Priručnik za moderno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem*, Beograd: SKGO.
- Đorđević, Snežana (2008), *Vlasti u akciji - svet javnih usluga*, Beograd: FPN i Čigoja štampa.

- Đorđević, Snežana (2009), „Organizacija, nivoi vlasti i nadležnosti - komparativna iskustva“, u: *Beograd: demokratska metropola* (ur. Pavlović, Vukašin; Orlović, Slaviša) Beograd: Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Đorđević, Snežana; Milenković, Dejan (2012), „Kapaciteti i potencijali institucije lokalnog ombudsmana u Srbiji“, *Godišnjak FPN*, 7 (6).
- Đorđević, Snežana; Milenković, Dejan; Veljović, Dragan (2012), *Kapaciteti i potencijali institucije lokalnog ombudsmana u Srbiji : (sa istraživanjem) : studija*, Beograd: Misija OEBS.
- Đorđević, Snežana (2014), *Položaj i kapaciteti gradskih i opštinskih menadžera u Srbiji*, Beograd: FPN i Čigoja štampa.
- Đorđević, Snežana (2016), „Kako vlasti u Srbiji podstiču lokalni ekonomski razvoj?“, *Godišnjak FPN*, 15 (10), 81 – 104.
- Đurić, Živka (2005), *Lokalna uprava u Srbiji i Crnoj Gori*, Beograd: Službeni glasnik.
- Đurđev, Aleksandar (2007), „Lokalna samouprava u Srbiji: Od 1804. do tranzicije“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 1–2/2007, 7-20.
- Elcock, Howard (1994), *Local Government: Policy and Management in Local Authorities*, London: Routledge.
- Erlingsson, Gissur; Ödalen, Jörgen (2017). “A Normative Theory of Local Government: Connecting Individual Autonomy and Local Self-Determination with Democracy”, *Lex Localis*, 15.
- Evans, Matt (2010), „Electoral Reform and Political Pluralism in Local Government“, *Party Politics*, 3 (16), 394 – 413.
- Fölscher, Alta (2007), “Local Fiscal Discipline: Fiscal Prudence, Transparency, and Accountability”, in: *Local Budgeting* (ed. Anwar Shah), Washington, DC: The World Bank.
- Fung, Archon (2008), „Democratizing The Policy Process“, in: *The Oxford Handbook of Public Policy* (Eds. Goodin, Robert; Rein, Martin; Moran, Michael), Oxford: Oxford University Press.
- Gallagher, Michael; Mitchell, Paul (2008), “Introduction to Electoral Systems”, in: *The Politics of Electoral Systems* (ed. Michael Gallagher and Paul Mitchell), Oxford: Oxford University Press.
- Giannetti, Daniela; Benoit, Kenneth (2008), *Intra-Party Politics and Coalition Governments*, London: Routledge.
- Gianakis, Gerasimos; McCue, Clifford P. (1999), *Local Government budgeting: A Managerial Approach*, Westport: Praeger Publishers.
- Goati, Vladimir (2007), *Partije i partijski sistemi*, Podgorica: CEMI.

- Godsmith, Michael; Page, Edward (1987), *Centre and Local Government Relations*, London: Sage publications.
- Goldsmith, Mike (1992), „Local Government“, *Urban Studies*, 29(3/4), 393–410.
- Goričić, Jovan (2013), *Fiskalni federalizam, lokalna samouprava i budžetske politike*, Beograd : Evropski centar za mir i razvoj Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija; Institut za poslovne finansije.
- Gravdahl, Hans Petter (1998), „Consensual Coalitions? Coalition Formation in Norwegian Municipalities“, *Scandinavian Political Studies*, (1998) 4.
- Grindle, Merilee Serrill (2007), *Going Local: Decentralization, Democratization, and the Promise of Good Governance*, Princeton: Princeton University Press.
- Gyford, John (1991), *Citizens, Consumers and Councils: Local Government and the Public*, New York: Palgrave Macmillan.
- Haque, Shamsul; de Vries, Michiel; Reddy, P.S (2008), “Conclusion: Practical Puzzles, Theoretical Explanations”, in: *Improving Local Government Outcomes of Comparative Research* (ed. P.S. Reddy, M. Shamsul Haque and Michiel S. de Vries), New York: Palgrave Macmillan.
- Honadle, Beth; Costa, James; Cigler, Beverly (2004), *Fiscal Health for Local Governments: An Introduction to Concepts, Practical Analysis, and Strategies*, San Diego: Elsevier Academic Press.
- Ilić, Mile (2013), *Lokalna samouprava*, Vranje: Učiteljski fakultet.
- Ingraham, Patricia (2008), „Studying State and Local Management Systems: Why We Need to Do It“, in: *In Pursuit of Performance Management Systems in State and Local Government* (ed. Ingraham, Patricia), Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Jackson, Gregory (2010), “Actors and Institutions”, in: *The Oxford Handbook of Comparative Institutional Analysis* (eds. Morgan, Glenn; Campbell, John; Crouch, Colin; Pedersen, Ove Kaj; Whitley, Richard), Oxford: Oxford University Press.
- Jones, George; Travers, Tony (1996), „Central Government Perceptions of Local Government“, in: *Local Democracy and Local Government* (ed. Lawrence Pratchett, David Wilson), London: Macmillan Press LTD.
- Jerinić, Jelena (2007), „Mogući koraci reforme teritorijalne organizacije u Srbiji“, u: *U susret novom statusu gradova u Srbiji: realnost i potrebe* (ur. Dejan Milenković; Dušan Damjanović), Beograd: Palgo centar.
- Jovanović, Milan (2004), *Izborni sistemi postkomunističkih država*, Beograd: Službeni list SRJ i Institut za političke studije.
- Jovanović, Milan (2008), „Reforme izbornog prava lokalne samouprave u Srbiji“, *Politička revija*, 2/2018, 351 – 378.

- Jovanović, Milan (2009), „Izborni sistem lokalne samouprave u Srbiji - modeli za reformu izbornog prava“, u: *Beograd: demokratska metropola* (ur. Pavlović, Vukašin; Orlović, Slaviša), Beograd: Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Jovanović, Milan (2012), „Predsednički izbori u Srbiji 6. i 20. maja 2012. godine“, u: *OKO izbora 18 : predsednički i parlamentarni izbori : maj 2012* (ur. Đorđe Vuković), Beograd : Centar za slobodne izbore i demokratiju: Nacionalni demokratski institut za međunarodne odnose.
- Jovanović, Milan; Vučićević, Dušan et al (2013), *Izbori u Srbiji 2012. godine: (ne)očekivana promena*, Beograd: Institut za političke studije.
- Jovanović, Milan; Vučićević, Dušan et al (2014), *Izbori u Srbiji 2014. godine: Politička rokada*, Beograd: Institut za političke studije.
- Jovanović, Milan (2015), „Izborni sistem lokalne samouprave u Srbiji – geneza, posledice i ideje za reformu“, *Polis*, br. 9.
- Jovanović, Milan; Matić, Petar (2020), „Izbori odbornika skupština opština i gradova u Srbiji 1990-2020. godine“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.
- Jovičić, Miodrag (2006), *Lokalna samouprava*, Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet.
- Jovović, Radivoje (2012), „Izbori izborna kampanja u Vojvodini“, u: *Izbori i formiranje Vlade u Srbiji 2012.* (ur. Slaviša Orlović), Beograd: Centar za demokratiju FPN.
- Katz, Richard; Mair, Peter (1995), „How Parties Organize: Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies“, *Party Politics*, 1(1), 5–28.
- Koprić, Ivan (2002), „Okviri, naglasci i perspektive aktuelne decentralizacije“, *Hrvatska javna uprava*, 3-4 (3), 411-454.
- Kovačević, Despot (2012), „Beli listići na izborima 2012.“, u: *Izbori i formiranje Vlade u Srbiji 2012.* (ur. Slaviša Orlović), Beograd: Centar za demokratiju FPN.
- Kovačević, Despot (2020), „Unutarpartijska demokratija u Srbiji – 30 godina nedemokratskih odnosa u političkim partijama“, u: *Trideset godina obnovljenog višepartizma u Srbiji – (ne)naučene lekcije* (ur. Slaviša Orlović, Despot Kovačević), Beograd: Centar za demokratiju Fakultet političkih nauka Univerzitet u Beogradu i Hanns Seidel Stiftung.
- Krstić, Zoran (2020), „Političke implikacije i efekti bojkota izbora u hibridnim režimima: Slučaj Srbija“, u: *Dijalog o izborima 2020 – Bilten 1/2020* (ur. Dejan Milenković), Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Laver, Michael; Shepsle, Kenneth (1996), *Making and Breaking Governments: Cabinets and Legislatures in Parliamentary Democracies*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Laver, Michael; Schofield, Norman (1998), *Multiparty Government. The Politics of Coalition in Europe*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Laver, Michael (2005), *Privatne želje i politika*, Zagreb: Naklada Jasenski i Turk.
- Lončar, Jelena; Stojanović, Boban (2015), “Izborne kampanje u Srbiji od 2000. do 2014. godine”, u: *Kako internu stranačku demokratiju učiniti mogućom? Institucionalni faktori i interna dinamika unutarstranačkih odnosa* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević; Jelena Lončar), Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI.
- Lončar, Jelena; Stojanović, Boban (2016), “Uticaj izbornog sistema na izborne strategije kandidata i ponašanje poslanika u Srbiji” u: *Birači, partije i izbori – kako demokratizovati partije u Crnoj Gori i Srbiji?* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević), Beograd, Podgorica: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI.
- Lončar, Jelena (2020), „Učešće nepartijskih organizacija i grupa na izborima u Srbiji“, u: *Trideset godina obnovljenog višepartizma: (ne)naučene lekcije* (ur. Slaviša Orlović; Despot Kovačević), Beograd: Centar za demokratiju Fakultet političkih nauka Univerzitet u Beogradu i Hanns Seidel Stiftung.
- Loughlin, Martin (1996), „The Constitutional Status of Local Government“, in: *Local Democracy and Local Government* (ed. Lawrence Pratchett, David Wilson), London: Macmillan Press LTD.
- Luebbert, Gregory (1986), *Comparative Democracy: Policymaking and Governing Coalitions in Europe and Israel*, New York: Columbia University Press.
- Maloney, Andrew (2010), „Democracy, Political Parties and the Will of the People“, in: *The Public in Law - Representations of the Political in Legal Discourse* (eds. Claudio Michelon, Gregor Clunie, Christopher McCorkindale and Haris Psarras), Farnham: Ashgate Publishing.
- Maor, Moshe (2003), *Parties, Conflicts and Coalitions in Western Europe: Organisational Determinants of Coalition Bargaining*, London: Routledge.
- Marković, Dragan (2013), „Demokratski kapaciteti seoske samouprave“, *Politička revija*, 3/2013, 1 - 16.
- Matić, Petar; Mirović, Aleksandra (2011), „Lokalna samouprava u kontekstu modernizacije“, *Politička revija*, 3/2011, 259 – 276.
- Matić, Petar (2012a), *Redizajniranje lokalne samouprave: teorijski i uporedni okvir za modernizaciju lokalne samouprave u Srbiji*, Beograd: Institut za političke studije.
- Matić, Petar (2012b), „Lokalni izbori u Srbiji 2012. godine“, *Srpska politička misao*, 19(38), 33 – 48.
- Matić, Petar (2013), “Rezultati i posledice lokalnih izbora u Srbiji 2012. godine”, u: *Izbori u Srbiji 2012. godine: (ne)očekivana promena* (ur. Milan Jovanović; Dušan Vučićević), Beograd: Institut za političke studije.

- Matić, Petar (2016a), „Direktna demokratija – švajcarsko iskustvo“, *Godišnjak FPN*, 15 (10), 9 – 26.
- Matić, Petar (2016b), *Direktna demokratija – dileme i perspektive*, doktorska disertacija, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu.
- McLean, Iain (1997), *Uvod u javni izbor*, Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Meireles, Fernando (2016), „Oversized Government Coalitions in Latin America“, *Brazilian Political Science Review*, 10 (3), 1-31.
- Mihailović, Srećko et al (2008a), *Okolo izbora 16: Predsednički izbori 20. januara i 3. februara 2008. godine*, Beograd: CeSID.
- Mihailović, Srećko et al (2008b), *Predsednički izbori 2008: Okolnosti i rezultat*, Beograd: CeSID i Službeni glasnik.
- Mihailović, Srećko et al (2008c), *Okolo izbora 17: Parlamentarni izbori u Republici Srbiji, 11 maj 2008. godine*, Beograd: CeSID.
- Mijatović, Marko (2015), *Političke posledice lokalnih izbora u Republici Srbiji od 1990-2008. godine*, doktorska disertacija Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu.
- Mijatović, Marko (2016), *Lokalni izbori u Republici Srbiji nakon obnove višestranačkog sistema 1990-2015*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija.
- Milenković, Dejan (2013), *Javna uprava: odabrane teme*, Beograd: FPN i Čigoja štampa.
- Miller, William; Dickson, Malcolm; Stoker, Gerry (2000), *Models of Local Governance: Public Opinion and Political Theory in Britain*, London: Palgrave / Macmillan Press.
- Milosavljević, Bogoljub; Jerinić, Jelena (2012), *Nadležnosti jedinica lokalne samouprave u Srbiji: Analiza pravnog okvira*, Beograd: Program podrške opštinama IPA.
- Milosavljević, Bogoljub (2009), *Sistem lokalne samouprave u Srbiji*, Beograd: SKGO.
- Milosavljević, Bogoljub (2012), „Reforma lokalne samouprave u Srbiji“, *HKJU – CCPA*, 12 (3), str. 749–768.
- Milosavljević, Bogoljub (2015), *Dva veka lokalne samouprave u Srbiji: Razvoj zakonodavstva (1804-2014)*, Beograd: SKGO.
- Milosavljević, Bogoljub (2020), „Referendum i narodna inicijativa u Republici Srbiji: mršavi rezultati neposredne demokratije“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.
- Mikesell, John (2007), “Fiscal Administration in Local Government: An Overview”, in: *Local Budgeting* (ed. Anwar Shah), Washington, DC: The World Bank.

- Morphet, Janice (2008), *Modern Local Government*, London: Sage Publication.
- Müller, Wolfgang; Narud, Hanne Marthe et al. (2013), *Party Governance and Party Democracy*, New York: Springer-Verlag.
- Muller-Rommel, Ferdinand (2016), „Introduction: Political Parties in Changing Democracies“, in. *Party Politics and Democracy in Europe: Essays in honour of Peter Mair* (ed. Ferdinand Müller-Rommel, Fernando Casal Bértoa), New York: Routledge.
- Nadenichek Golder, Sona (2006), *The Logic of Pre-Electoral Coalition Formation*, Columbus: The Ohio State University Press.
- Nijhoff, Martinus (1968), *Economic Policy of the Central Government and the Intervention on the Local Authorities and their Specialized Finance Institutions Therein*, Dordrecht: Springer Science+Business Media.
- Niikawa, Sho (2018), „Oversized Coalitions in Central and Eastern Europe: a Qualitative Comparative Analysis“, *East European Politics*, 34(4), 1–23.
- Niikawa, Sho; Iwasaki, Masahiro (2019), „Stable Oversized Governments? Exploring Coalition Politics in Japan“, *ECPR 2019 General Conference at the University of Wrocław, Poland*.
- Norton, Alan (1994), *International Handbook of Local and Regional Government*, Edward Elgar, England.
- O’Neill, Kathleen (2005) *Decentralizing the State - Elections, Parties, and Local Power in the Andes*, New York: Cambridge University Press.
- Orestijević, Emilija; Komatina, Slađana (2020), „Novine u pravnom okviru“, u: *Oko izbora 21: Parlamentarni izbori 21. juna 2020. godine* (ur. Bojan Klačar), Beograd: CeSID.
- Orlović, Slaviša et al. (2010), *Podizanje kapaciteta političkih institucija grada Beograda*, Beograd: Fakultet političkih nauka i Grad Beograd.
- Orlović, Slaviša (2010), „Teorija koalicija i formiranje vlade“, *Godišnjak FPN*, 4(4), 97 – 125.
- Orlović, Slaviša (2012), „Predizborne koalicije i formiranje Vlade u Srbiji 2012. godine“, u: *Izbori i formiranje Vlade u Srbiji 2012*. (ur. Slaviša Orlović), Beograd: Centar za demokratiju FPN.
- Orlović, Slaviša (2015), „Konstitucionalno-institucionalno ustrojstvo Republike Srbije“, u: *Kako internu stranačku demokratiju učiniti mogućom? Institucionalni faktori i interna dinamika unutarstranačkih odnosa* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević; Jelena Lončar), Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI, Podgorica.
- Orlović, Slaviša (2017), „Prezidencijalizacija partija u Srbiji“, *Politički život*, br. 14, 7 – 26.

- Orlović, Slaviša (2020), „Smanjenje izbornog praga – fragmentacija i bojkot izbora – polarizacija partijskog sistema Srbije“, u: *Dijalog o izborima 2020 – Bilten 1/2020* (ur. Dejan Milenković), Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Pal, Anirban (2008), *Planning from the Bottom Up: Democratic Decentralisation in Action*, Amsterdam: Delft University Press.
- Panebianco, Angelo (1988), *Political Parties: Organization and Power*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Pavlović, Dušan (2006), „Unutrašnja demokratija u političkim strankama u Srbiji u periodu 2000-2006. godina“, *Sociološki pregled*, 2007(1), 123 – 141.
- Pavlović, Dušan (2020), „Trideset godina višestranačkih izbora u Srbiji – pun krug“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.
- Pavlović, Vukašin (2006), „O demokratskim kapacitetima političkih partija“, u: *Demokratija u političkim strankama Srbije* (ur. Lutovac, Zoran), Beograd: Friedrich Ebert Stiftung, Institut društvenih nauka.
- Pavlović, Vukašin; Orlović, Slaviša et al. (2009), *Beograd: demokratska metropola*, Beograd: Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Pavlović, Vukašin (2010), „Država i demokratija“, u: *Savremena država: struktura i socijalne funkcije* (ur. Vukašin Pavlović i Zoran Stojiljković), Beograd: KAS i FPN.
- Phillips, Anne (1996), „Why Does Local Democracy Matter?“, in: *Local Democracy and Local Government* (ed. Lawrence Pratchett, David Wilson), London: Macmillan Press LTD.
- Philpott, Daniel (1995), „In Defence of Self-Determination“, *Ethics*, 105(2), 352-385.
- Philpott, Daniel (1998), „Self-Determination in Practice“, in: *National Self-Determination and Secession* (ed. Margaret Moore), Oxford: Oxford University Press.
- Pedersen, Helene Helboe (2010), „How Intra-Party Power Relations Affect the Coalition Behaviour of Political Parties“, in: *Party Politics*, 16(6).
- von dem Berge, Benjamin; Poguntke, Thomas; Obert, Peter; Tipei, Diana et al. (2013), *Measuring Intra-Party Democracy: A Guide for the Content Analysis of Party Statutes with Examples from Hungary, Slovakia and Romania*, Berlin: Springer.
- Poguntke; Thomas; Scarrow, Susan; Webb, Paul et al (2016), „Party Rules, Party Resources and the Politics of Parliamentary Democracies: How Parties Organize in the 21st Century“, *Party Politics*, 22(6), 661–678.
- Prokopijević, Miroslav (2002), „Bez lokalne demokratije nema demokratije“, u: *Lokalna demokratija: stanje i perspektive* (ur. Damjanović, Mijat), Beograd: Magna agenda.

- Ray, Debraj (2007), *A Game-Theoretic Perspective on Coalition Formation*, Oxford: Oxford University Press.
- Railings, Colin; Temple, Michael; Thrasher, Michael (1996), „Participation in Local Elections“, in: *Local Democracy and Local Government* (ed. Lawrence Pratchett, David Wilson), London: Macmillan Press LTD.
- Riker, William (1962), *The Theory of Political Coalitions*, London: Yale University Press.
- Riker, William (2003), „Duverger’s Law Revisited“, in: *Electoral Laws and Their Political Consequences* (ed. Bernard Grofman, Arend Lijphart), New York: Algora Publishing.
- Saito, Fumihiko (2008), „Decentralization and Local Governance: Introduction and Overview“, in: *Foundations for Local Governance: Decentralization in Comparative Perspective* (ed. Fumihiko Saito), Heidelberg: Physica-Verlag.
- Scarrow, Susan (2005), *Implementing Intra-Party Democracy*, Washington: National Democratic Institute for International Affairs.
- Scarrow, Susan (2000), „Parties Without Members? Party Organization in a Changing Electoral Environment“, in: *Parties Without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies* (ed. Russell Dalton, Martin Wattenberg), Oxford: Oxford University Press.
- Scarrow, Susan; Webb, Paul; Poguntke, Thomas et al (2017), *Organizing Political Parties: Representation, Participation, and Power*, Oxford: Oxford University Press.
- Scarrow, Susan; Webb, Paul (2017), „Investigating Party Organization: Structures, Resources, and Representative Strategies“, in: *Organizing Political Parties: Representation, Participation, and Power* (ed. Susan Scarrow, Paul Webb, Thomas Poguntke), Oxford: Oxford University Press.
- Serenčes, Žužana (2014), *Lokalne samouprave u Vojvodini na izmaku 2013. godine*, Novi Sad: Nezavisno društvo novinara Vojvodine.
- Serritzlew, Søren; Skjæveland, Asbjørn; Hansen, Jens Blom (2007), „Theories of Coalition Formation: An Empirical Test Using Data From Danish Local Government“, *European Journal of Political Research*, 5 (46), 721-745.
- Serritzlew, Søren; Skjæveland, Asbjørn; Hansen, Jens Blom (2008), „Explaining Oversized Coalitions: Empirical Evidence from Local Governments“, *The Journal of Legislative Studies*, 4(14), 421 – 450.
- Serritzlew, Søren; Skjæveland, Asbjørn (2010), „Which Party Gets the Mayoralty? A Multivariate Statistical Investigation of Danish Local Government Formation“, *Scandinavian Political Studies*, 2(33), 189-206.
- Shabbir, Cheema (2005), *Building Democratic Institutions: Governance Reform in Developing Countries*, Bloomfield: Kumarian Press.

- Smith, B.C. (1985), *Decentralization: The Territorial Dimension of the State*, London: Allen and Unwin.
- Soudriette; Richard; Ellis, Andrew (2006), „A Global Snapshot“, in. *Electoral Systems and Democracy* (ed. Larry Diamond, Marc Plattner), Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Spasojević, Dušan (2011) „Odblokirana tranzicija – Političke podele u Srbiji nakon 2000. godine“, *Godišnjak FPN*, 5(5), 119 – 137.
- Spasojević, Dušan; Stojanović, Boban (2014), “Ekonomске i socijalne politike u izbornoj kampanji 2014.”, u: *Izborne ponude i rezultati: Evropski izbori i izbori u Srbiji 2014. godine* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević; Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Spasojević, Dušan; Stojiljković, Zoran (2018a), „The Presidentialisation of Political Parties in Serbia: Influence of Direct Elected President“, in. *The Presidentialisation of Political Parties in the Western Balkans* (ed. Gianluca Passarelli), Cham: Palgrave Macmillan.
- Spasojević, Dušan; Stojiljković, Zoran (2018b), „Strong Leaders, Passive Members, and State-Dependency in Serbia“, in. *Party Members and Their Importance in Non-EU Countries: A Comparative Analysis* (ed. Sergiu Gherghina, Alexandra Iancu, Sorina Soare), London: Routledge.
- Spasojević, Dušan (2020), „Bojkot izbora kao uzrok parcijalnog rascepa u Srbiji“, u: *Dijalog o izborima 2020 – Bilten 1/2020* (ur. Dejan Milenković), Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Spasojević, Dušan (2021), „Političke partije u Srbiji“, u: *Podrivanje demokratije: Procesi i institucije u Srbiji od 2010. do 2020. godine* (ur. Dušan Spasojević), Beograd: CRTA.
- Spearman, Kay (2013), *Financial Management for Local Government*, New York: Routledge.
- Spengler, Arthur (1999), *Collective Bargaining and Increased Competition for Resources in Local Government*, Westport: Quorum Books.
- Stanković, Marko (2015), *Lokalna samouprava u Srbiji: prošlost, sadašnjost, budućnost*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje.
- Stojanović, Boban (2013a), *Uticaj političkih partija na javne politike u Republici Srbiji*, master rad Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu.
- Stojanović, Boban (2013b), “Koalicije i izbori 2012. godine u Srbiji”, u: *Izbore u Srbiji 2012. godine: (ne)očekivana promena* (ur. Milan Jovanović; Dušan Vučićević), Beograd: Institut za političke studije.
- Stojanović, Boban (2014), “Lokalna demokratija u Srbiji – stanje i perspektive”, u: *Srpska politička misao*, 3/2014, 75 – 92.
- Stojanović, Boban; Jović, Nikola (2014), “Decentralizacija odlučivanja u gradu Beogradu stavovi građana o učinkovitosti”, u: *Politička revija*, 4/2014, 97 – 116.

- Stojanović, Boban, Jović, Nikola (2015), “Personal or Party Election Campaigns in Serbia - Empirical Findings”, *Comparative Balkan Politics*, 1/2015, 5 - 25.
- Stojanović, Boban (2017), “Socioekonomske teme u kampanji 2016. godine”, u: *Stranke i javne politike: izbori u Srbiji 2016. godine* (ur. Zoran Stojiljković, Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija.
- Stojanović, Boban; Jović, Nikola (2017), “Personal or Party Electoral Campaigns in Serbia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Kosovo* - Empirical Findings”, *Serbian Political Thought*, 1/2017, 37 – 51.
- Stojanović, Boban; Dragaš Sunčica (2017), “Election Analysis: The 2017 Presidential Elections in Serbia”, *Srpska politička misao*, 4/2017, 371 – 384.
- Stojanović, Boban (2018), “Personalizacijom izbornog sistema do demokratije i odgovornosti”, u: *Prilog raspravi o novom Ustavu Republike Srbije - predlozi i osvrti* (ur. Miloš Nikolić), Beograd: Libertarijanski klub – LibeK.
- Stojiljković, Zoran; Pilipović, Gordana et al (2012), *Javne politike u izbornoj ponudi: Izbori i formiranje vlasti u Srbiji 2012. godine*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Pilipović, Gordana et al. (2013), *(Ne)demokratsko redizajniranje političkih partija u Srbiji*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.
- Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena et al. (2015), *Kako internu stranačku demokratiju učiniti mogućom? Institucionalni faktori i interna dinamika unutarstranačkih odnosa*, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI, Podgorica.
- Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan et al (2016) *Birači, partije i izbori – kako demokratizovati partije u Crnoj Gori i Srbiji?*, Beograd, Podgorica: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI
- Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena; Stojanović, Boban (2017), *Presidentialisation of Serbian Political Parties - Causes, Consequences and Possible Solutions*, Belgrade: Faculty of Political Sciences Univeristy of Belgrade.
- Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Mihailović, Vojislav (2015), „Unutar-partijska demokratija u Srbiji“, u: *Kako internu stranačku demokratiju učiniti mogućom? Institucionalni faktori i interna dinamika unutarstranačkih odnosa* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević; Jelena Lončar), Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI.
- Stojiljković, Zoran, Spasojević, Dušan (2013a), „Programske pozicije i unutar stranački odnosi stranaka u Srbiji“, u: *(Ne)demokratsko redizajniranje političkih partija u Srbiji* (ur. Zoran

Stojiljković, Dušan Spasojević, Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.

Stojiljković, Zoran, Spasojević, Dušan (2013b), „Teorijsko-metodološki okvir za izučavanje stranačkih programa i unutar-stranačke demokratije u Srbiji“, u: *(Ne)demokratsko redizajniranje političkih partija u Srbiji* (ur. Zoran Stojiljković, Dušan Spasojević, Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.

Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan (2017), „Serbia: Organizational Structures of Political Parties in Serbia“, in: *Organizational Structures of Political Parties in Central and Eastern European Countries* (ed. Sobolewska-Myślik, Kosowska-Gąstoł, Borowiec), Jagiellonian University Press,

Stojiljković, Zoran (2005), „Struktura, modeli i praksa unutarpartijskih odnosa“, u: *Političke stranke u Srbiji: struktura i funkcionisanje* (ur. Zoran Lutovac), Beograd: Friedrich Ebert Stiftung i Institut društvenih nauka.

Stojiljković, Zoran (2012), „Đurđevdanski izbori 2012. godine - Koalicione igre i igrice oko vlasti“, u: *OKO izbora 18 : predsednički i parlamentarni izbori : maj 2012* (ur. Đorđe Vuković), Beograd: Centar za slobodne izbore i demokratiju; Nacionalni demokratski institut za međunarodne odnose.

Stojiljković, Zoran (2014), „Izbori 2014. godine: Šta se zapravo Srbiji dogodilo?“, u: *Izborne ponude i rezultati: Evropski izbori i izbori u Srbiji 2014. godine* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević; Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka.

Stojiljković, Zoran (2017), „Ponovljeni“ vanredni izbori 2016. godine. Šta se zapravo dogodilo?“, u: *Stranke i javne politike: izbori u Srbiji 2016. godine* (ur. Zoran Stojiljković, Gordana Pilipović), Beograd: Konrad Adenauer fondacija.

Stojiljković, Zoran (2020), „Izborne koalicije i proces formiranja vlasti u Srbiji“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.

Stoker, Garry (1996), „Redefining Local Democracy“, in: *Local Democracy and Local Government* (ed. Lawrence Pratchett, David Wilson), London: Macmillan Press LTD.

Strom, Kaare; Budge, Ian; Laver, Michael (1994), „Constraints on Cabinet Formation in Parliamentary Democracies“, *American Journal of Political Science*, 38(2), 303 - 335.

Strom, Kaare; Swindle, Stephen (2002). „Strategic Parliamentary Dissolution“, *American Political Science Review*, 96(3), 575–591.

Svirčević, Miroslav (2009), *Lokalna samouprava u Srbiji i Bugarskoj: (1878-1914)*, Beograd: Službeni glasnik, Institut za uporedno pravo.

Svirčević, Miroslav (2011), *Lokalna uprava i razvoj moderne srpske države: od knežinske do opštinske samouprave*, Beograd: Balkanološki institut SANU.

- Todorić, Vladimir (2007), „Ustavni okvir za decentralizaciju – pretpostavke i mogućnosti“, u: *U susret novom statusu gradova u Srbiji: realnost i potrebe* (ur. Dejan Milenković, Dušan Damjanović), Beograd: Palgo centar.
- Tomović, Nikoleta; Kovačević, Despot (2016), „Unutarstranačka demokratija u Srbiji i Crnoj Gori“, u: *Birači, partije i izbori – kako demokratizovati partije u Crnoj Gori i Srbiji?* (ur. Zoran Stojiljković; Dušan Spasojević), Beograd, Podgorica: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI.
- Tsebelis, George (1995), „Decision Making in Political Systems: Veto Players in Presidentialism, Parliamentarism, Multicameralism and Multipartyism“, in: *British Journal of Political Science*, 3(25), 289 – 325.
- Van Biezen, Ingrid (2003), *Political Parties in New Democracies: Party Organization in Southern and East-Central Europe*, New York: Palgrave Macmillan.
- Van Biezen, Ingrid (2012), „Constitutionalizing Party Democracy: The Constitutive Codification of Political Parties in Post-War Europe“, *British Journal of Political Science*, 1(42), 187 – 212.
- Van Biezen, Ingrid; Romee Piccio, Daniela (2013), „Shaping Intra-Party Democracy: On the Legal Regulation of Internal Party Organizations“, in: *The Challenges of Intra-Party Democracy* (ed. William Cross, Richard Katz), Oxford: Oxford University Press.
- Van Haute, Milie; Gauja, Anika (2015), *Party Members and Activists*, London: Routledge.
- Vasiljev, Vladimir (2013), *Lokalna samouprava i razvoj*, Pančevo: Gradska biblioteka.
- Vasiljević, Dušan (2007), „Mogući elementi za utvrđivanje statusa grada kao oblika jedinice lokalne samouprave“, u: *U susret novom statusu gradova u Srbiji: realnost i potrebe* (ur. Dejan Milenković; Dušan Damjanović), Beograd: Palgo centar.
- Vasiljević, Dušan (2012), *Lokalni ekonomski razvoj: zašto su jedne opštine dobitnici, a druge gubitnici tranzicije*, Beograd: Palgo centar.
- Vela, Jose Manuel; Fuertes, Iluminada (1999), “Local Government Accounting In Europe: A Comparative Approach”, in: *Comparative Issues in Local Government Accounting* (Eds. Eugeni Caperchione, Riccardo Mussari), New York: Springer Science+Business Media.
- Vladislavljević, Nebojša (2019), *Uspon i pad demokratije posle Petog oktobra*, Beograd: Arhipelag.
- Vladislavljević, Nebojša (2020), „Izbori, demokratija i takmičarski autoritarizam u Srbiji 1990-2020“, u: *Kako, zašto i koga smo birali – Izbori u Srbiji od 1990. do 2020. godine* (ur. Milan Jovanović, Dušan Vučićević), Beograd: Službeni glasnik i Institut za političke studije.
- Volden, Craig; Carrubba, Clifford (2004), „The Formation of Oversized Coalitions in Parliamentary Democracies“, *American Journal of Political Science*, 48(3), 521 - 537.
- Vujadinović, Petar (2010), *Analiza sistema mesne samouprave*, Užice: SKGO.

Vujović, Zlatko, Tomović, Nikoleta (2015), „Internal Party Democracy in Montenegro“, u: *Electoral and Party System in Montenegro: A Perspective of Internal Party Democracy Development* (ur. Srđan Darmanović, Vladimir Goati), Podgorica: Center for Monitoring and Research – CeMi.

Webb, Paul; Keith, Dan (2017), „Assessing the Strength of Party Organizational Resources: A Survey of the Evidence from the Political Party Database“, in: *Organizing Political Parties: Representation, Participation, and Power* (ed. Susan Scarrow, Paul Webb, Thomas Poguntke), Oxford: Oxford University Press.

Čular Goran (2004), „Organisational Development of Parties and Internal Party Democracy in Croatia“, *Politička misao*, 41(5), 28 – 51.

Jaap Woldendorp, Hans Keman, Ian Budge et al. (1993), *Handbook of Democratic Government: Party Government in 20 Democracies (1945–1990)*, Amsterdam: Springer Netherlands.

Whalen, Hugh (1960), „Ideology, Democracy, and the Foundations of Local Self-Government“, *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, 26(3), 377–395.

Wolman, Harold (2008). „Comparing Local Government Systems Across Countries: Conceptual and Methodological Challenges to Building a Field of Comparative Local Government Studies“, *Environment and Planning C: Government and Policy*, 26(1), 87–103.

Pravni akti:

Ustav Republike Srbije, „Sl. glasnik RS“, br. 98/2006.

Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, "Sl. glasnik RS", br. 43/2011 i 123/2014.

Zakon o lokalnim izborima, „Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 34/2010 - Odluka US i 54/2011, 12/2020, 16/2020 - autentično tumačenje i 68/2020).

Zakon o lokalnim izborima, „Sl. glasnik RS“, 33/02, 37/02-ispravka, 42/02, 72/03- dr. zakon, 75/03-ispr. dr. zakona, 100/03-US.

Zakon o lokalnoj samoupravi, „Sl. glasnik RS“, br. br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon, 47/2018 i 111/2021 - dr. zakon.

Zakon o glavnom gradu, „Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon, 37/2019 i 111/2021 - dr. zakon.

Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije, „Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 18/2016, 47/2018 i 9/2020 - dr. zakon)

Zakon o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi Republike Srbije, „Sl. glasnik RS“, br. 37/91.

Zakon o lokalnoj samoupravi, „Sl. glasnik RS“, 49/1999.

Zakon o lokalnoj samoupravi, „Sl. glasnik RS“, 9/02, 33/04, 135/04.

Zakon o finansiranju lokalne samouprave, „Sl. glasnik RS“, br. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - usklađeni din. izn., 125/2014 - usklađeni din. izn., 95/2015 - usklađeni din. izn., 83/2016, 91/2016 - usklađeni din. izn., 104/2016 - dr. zakon, 96/2017 - usklađeni din. izn., 89/2018 - usklađeni din. izn., 95/2018 - dr. zakon, 86/2019 - usklađeni din. izn., 126/2020 - usklađeni din. izn., 99/2021 - usklađeni din. izn. i 111/2021 - dr. zakon.

Zakon o regionalnom razvoju, „Sl. glasnik RS“, br. 51/2009, 30/2010 i 89/2015 - dr. zakon.

Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, „Sl. glasnik RS“, 48/1994-1506, 11/1998-273.

Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, „Sl. glasnik RS“, br. 111/2021 i 119/2021.

Zakon o udruženjima, „Sl. glasnik RS“, br. 51/2009, 99/2011 - dr. zakoni i 44/2018 - dr. zakon.

Zakon o političkim strankama, „Sl. glasnik RS“, br. 36/2009 i 61/2015 - odluka US.

Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, „Sl. glasnik RS“, br. 43/2011, 123/2014 i 88/2019.

Zakon o sprečavanju korupcije, „Sl. glasnik RS“, br. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - autentično tumačenje i 94/2021.

Uredba o upravnim okruzima, „Sl. glasnik RS“, br. 15/2006.

Odluka Ustavnog suda Republike Srbije, „Sl. glasnik RS“ 21. maj 2010. godine.
<http://www.zakon.co.rs/ustav-garantuje-ustavni-sud-presudio.html>

Statut AP Vojvodine 2014. godine, „Sl. list AP Vojvodine“, br. 20/2014).

Pokrajinska skupštinska odluka o izboru poslanika u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine, „Sl. list AP Vojvodine“, br. 23/2014.

RIK (2008), Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije, 02 Broj: 013-2586/08.

RIK, (2012), Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije, 02 Broj 013-892/12.

RIK (2016), Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za narodne poslanike Narodne skupštine Republike Srbije, 02 Broj 013-1430/16.

RZS (2009), Lokalni izbori 2008: Konačni rezultati izbora, Beograd: Republički zavod za statistiku.

RZS (2012), Lokalni izbori 2012: Konačni rezultati izbora, Beograd: Republički zavod za statistiku.

RZS (2016), Lokalni izbori 2016: Konačni rezultati izbora, Beograd: Republički zavod za statistiku.

RZS (2020), Lokalni izbori 2020: Konačni rezultati izbora, Beograd: Republički zavod za statistiku.

Publikacije i dokumenti:

Local and Regional Governments in Europe Structures and Competences (2016), Council of European Municipalities and Regions.

https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_structures_and_competences_2016_EN.pdf

Finansiranje lokalne samouprave u Srbiji i uticaj političke veze lokalne i republičke vlasti, Centar za primenjene evropske studije, Beograd, 2013.

Evropska povelja o lokalnoj samoupravi, Council of Europe, 1985. <https://rm.coe.int/european-charter-for-local-self-government-english-version-pdf-a6-59-p/16807198a3>

Freedom House (2020), Serbia Report. <https://freedomhouse.org/country/serbia/freedom-world/2020>

V-Dem (2020), Autocratization Surges – Resistance Grows. Democracy Report 2020. Varieties of Democracy Institute (V-Dem). https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2020.pdf

V-Dem (2021), Autocratization Turns Viral. Democracy Report 2021. University of Gothenburg: V-Dem Institute. https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2021.pdf

Novinski članci:

021 (2015), SNS i LSV preuzeli vlast u Irigu, 28. januar 2015, <https://www.021.rs/story/Info/Vojvodina/100329/SNS-i-LSV-preuzeli-vlast-u-Irigu.html>

021 (2016), U nekim opštinama vlast menjana i po šest puta, 14. mart 2016, <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/130898/U-nekim-opstinama-vlast-menjana-i-po-sest-puta.html>

Autonomija (2014), Demokrate ostale bez vlasti u Somboru, 17. april 2014, <https://www.autonomija.info/demokrate-ostale-bez-vlasti-u-somboru.html>

B92 (2008), Nova vlast u Bačkoj Palanci, 2. novembar 2008, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2008&mm=11&dd=02&nav_category=11&nav_id=326703

B92 (2010), Bor: Vlast kao i u Republici, 21. jun 2010, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=06&dd=21&nav_category=11&nav_id=440317

B92 (2012), SNS smenjen s vlasti u Blacu, 12. novembar 2012, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=11&dd=12&nav_category=11&nav_id=659573

- B92 (2012a), I „Naši“ na vlasti u Arandjelovcu, 29. avgust 2012, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=08&dd=29&nav_category=11&nav_id=638642
- B92 (2013), Ruma: Vlast preuzeli naprednjaci, 26. novembar 2013, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=11&dd=26&nav_category=11&nav_id=782298
- B92 (2014), SNS: Grupa iz DS prešla u SNS, 22. januar 2014, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?dd=22&mm=01&nav_category=11&nav_id=803095&yyyy=2014
- Babović, S (2015), Trstenik: Naprednjaci napustili vlast!, Novosti, 24. jun 2015, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html%3A554463-Trstenik-Naprednjaci-napustili-vlast>
- Bjeletić, Gordana (2016), U Vranju SNS na vlasti uz podršku odbornika SDS-a, 15. jun 2016, <https://rs.n1info.com/vesti/a169074-u-vranju-nova-vlast-sns-uz-podrsku-odbornika-sds-a/>
- Blic (2010), U Arandjelovcu formirana lokalna vlast, 2. jul 2010, <https://www.blic.rs/vesti/politika/u-arandelovcu-formirana-lokalna-vlast/y94t7qc>
- Bozalo, Dragan (2012), Ministri kod nas nisu dolazili, Politika, 17. jun 2012, <https://www.politika.rs/sr/clanak/222702/Specijalni-dodaci/Ministri-kod-nas-nisu-dolazili>
- Danas (2008), Socijalisti raskinuli koaliciju s radikalima i narodnjacima, , 14. jul 2008, <https://www.danas.rs/vesti/politika/socijalisti-raskinuli-koaliciju-s-radikalima-i-narodnjacima/>
- Danas (2008a), Šarenolike lokalne vlasti, 2. avgust 2008, <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/sarenolike-opstinske-vlasti/>
- Diković, Jelena (2012), Srpska politička šarenica, 20. jun 2012, <https://www.danas.rs/vesti/politika/srpska-politicka-sarenica/>
- Domanović, Milka (2016), Kako se menjala vlast u Subotici, Istinomer, 17. mart 2016, <https://www.istinomer.rs/arhiva/kako-se-menjala-vlast-u-subotici/>
- eVršac (2015), Zoran Vorkapić novi predsednik SO Plandište, 17. jul 2015, <https://arhiva.evrzac.rs/index.php/vesti/item/6709-zoran-vorkapic-novi-predsednik-so-plandiste-video>
- Farago, Tivadar; Majstorov, Sava (2012), Sombor, Autonomija, 15. oktobar 2012, <https://www.autonomija.info/sombor-ceka-se-ishod-dvomesecnih-pregovora-o-prekomponovanju-vlasti-u-somboru.html>
- Glušćević, Slađana (2012), Plandište: Socijalisti i naprednjaci u vlasti i u opoziciji , 15. oktobar 2012, Autonomija, <https://www.autonomija.info/plandiste-u-plandistu-socijalisti-i-naprednjaci-u-vlasti-i-u-opoziciji.html>

- Gluščević, Slađana (2012a), Šid: Vlast prekomponovana 30. avgusta - naprednjaci srušili demokrate , Autonomija, 15. oktobar 2012, <https://www.autonomija.info/sid-vlast-prekomponovana-30-avgusta-naprednjaci-srusili-demokrate.html>
- Gluščević, Slađana (2013), Alibunar: Vlast sama sebi opozicija, Autonomija, 21. januar 2013, http://www.autonomija.info/alibunar-vlast-sama-sebi-opozicija.html?wptouch_preview_theme=enabled
- Gluščević, Slađana (2013a), Opovo: Sve je stalo, samo naprednjaci rastu, Autonomija, 30. decembar 2013, <https://www.autonomija.info/opovo-sve-je-stalo-samo-naprednjaci-rastu.html>
- Istinomer (Vladan Vasić), Vlada Vasić, <https://www.istinomer.rs/akter/vladan-vasic/>
- Istinomer (2016), Postizborni ringišpil u Aleksandrovcu, 26. mart 2016, <https://www.istinomer.rs/arhiva/postizborni-ringispil-u-aleksandrovcu/>
- Istinomer (2016a), Bela Crkva: Predizborna promena vlasti, 27. mart 2016, <https://www.istinomer.rs/arhiva/bela-crkva-predizborna-promena-vlasti/>
- Ivanoska, Ranka (2012), Kula: Decenija turbulentnog parlamentarizma i neslavnih rekorda, Autonomija, 25. decembar 2012, <https://www.autonomija.info/kula-decenija-turbulentnog-parlamentarizma-i-neslavnih-rekorda.html>
- Jovanović, J. (2015), Vršac: Živković u taboru SNS, Novosti, 21. novembar 2015, <https://www.novosti.rs/vesti/srbija.73.html:577748-Vrsac-Zivkovic-u-taboru-SNS>
- JugMedia (2014), Vasić: Lokalna vlast u Pirotu je stabilna, 21. mart 2014, <https://jugmedia.rs/vasic-lokalna-vlast-pirotu-je-stabilna/>
- Južne vesti (2010), Smena vlasti u Trgovištu, 9. jun 2010, <https://www.juznevesti.com/Politika/Smena-vlasti-u-Trgovistu.sr.html>
- Južne vesti (2012), Trgovište: SNS tvrdi da je vlast stabilna, 14. jun 2012, <https://www.juznevesti.com/Politika/Trgoviste-SNS-tvrdi-da-je-vlast-stabilna.sr.html>
- Južne vesti (2013), Promena vlasti u Žitorađi, 26. mart 2013, <https://www.juznevesti.com/Politika/Promena-vlasti-u-Zitoradji.sr.html>
- Južne vesti (2013a), Dimitrovgrad dobio novog predsednika, 25. april 2013, <https://www.juznevesti.com/Politika/Dimitrovgrad-dobio-novog-predsednika.sr.html>
- Južne vesti (2013b), Isti čovek predsednik SNS i DS, 23. maj 2013, <https://www.juznevesti.com/Politika/Isti-covek-predsednik-SNS-i-DS.sr.html>
- Južne vesti (2014), Nova vlast u Žitorađi - zajedno SRS i SNS, 30. decembar 2014, <https://www.juznevesti.com/Politika/Nova-vlast-u-Zitoradji-zajedno-SRS-i-SNS.sr.html>
- Južne vesti (2016a), Poništeni izbori za celu Opštinu Bela Palanka, 2. maj 2016, <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Ponisten-izbori-za-celu-Opstinu-Bela-Palanka.sr.html>

- Južne vesti (2016b), Ceo odbor SDS u Beloj Palanci prešao u SNS, 8. jun 2016, <https://www.juznevesti.com/Politika/Ceo-odbor-SDS-u-Beloj-Palanci-presao-u-SNS.sr.html>
- Južne vesti (2016c), U Vladičinom Hanu svi odbornici DS prešli u SNS, 25. maj 2016, <https://www.juznevesti.com/Politika/U-Vladicinom-Hanu-svi-odbornici-DS-presli-u-SNS.sr.html>
- Južne vesti (2020), Vasić posle prelaska u SNS: Velika čast i za mene i za Pirot, 26. februar 2020, <https://www.juznevesti.com/Politika/Vasic-potvrdio-prelazak-u-SNS-Velika-cast-i-za-mene-i-za-Pirot.sr.html?c=Komentari>
- Klaić, Petar (2013), Nova Crnja: Dve smene gradonačelnika, Autonomija, 13. decembar 2013, <https://www.autonomija.info/nova-crnja-dve-smene-gradonacelnika.html>
- Kovačević, N (2019), Požega: Socijalisti raskinuli koaliciju sa naprednjacima, Danas, 30. decembar 2019, <https://www.danas.rs/vesti/politika/pozega-socijalisti-raskinuli-koaliciju-sa-naprednjacima/>
- Leđenac, Maja (2012), Irig: Lep gradić, ali posla nema, Autonomija, 19. decembar 2012, <https://www.autonomija.info/irig-lep-gradic-ali-posla-nema.html>
- Leđenac, Maja (2017), Kovin: Lokalni izbori nakon pet upodobljavanja vlasti, VOICE, 20. april 2017, <https://voice.org.rs/kovin-lokalni-izbori-nakon-pet-upodobljavanja-vlasti/>
- LSV (2013), LSV u Somboru prešla u opoziciju, 1. jul 2013, <https://lsv.rs/index.php?p=171&v=11961>
- Manojlović, Jelena (2016), Indija: U SNS preletelo šestoro, DS ipak sačuvala vlast, Istinomer, 29. mart 2016, <https://www.istinomer.rs/arhiva/indija-u-sns-preletelo-sestoro-ds-ipak-sacuvala-vlast/>
- Mijić, B (2009), Čelnik pao u preletu, Novosti, 27. oktobar 2009, <https://www.novosti.rs/vesti/srbija.73.html:255344-Celnik-pao-u-preletu>
- Mijušković, Miroljub (2012), Promenjena vlast u Novom Sadu, Politika, 13. septembar 2012, <https://www.politika.rs/scc/clanak/233093/Promenjena-vlast-u-Novom-Sadu>
- Milenković, S (2016), Podsetnik: Kako su Kruševljani glasali 2012. godine?, Kruševac Press, 18. mart 2016. godine, <https://krusevacpress.com/podsetnik-kako-su-krusevljani-glasali-2012-godine/>
- Milenković, S (2017), Kompletan odbor Nove Srbije prešao u SNS, Blic, 21. avgust 2017, <https://www.blic.rs/vesti/srbija/kompletan-odbor-nove-srbije-presao-u-sns/5yg6jq2>
- Milošević, M (2008), Tri ključa kod SPS-a, Nedeljnik Vreme, 4. jun 2008, <https://www.vreme.com/vreme/tri-kljuca-kod-sps-a/>
- Mondo (2017), Boško Ničić pristupio SNS-u, , 2. septembar 2017, <https://mondo.rs/Info/Srbija/a1037608/Bosko-Nicic-usao-u-Srpsku-naprednu-stranku.html>

- Nikolić, Maja (2016), Mala Rača puno preletača – SDS u SNS, oni "čiste" redove, N1, 12. jul 2016, <https://rs.n1info.com/vesti/a176454-politicari-menjaju-stranke-u-raci/>
- Novosti (2016), Neki vlast menjali i po šest puta, 14. mart 2016, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:595420-Neki-vlast-menjali-i-po-sest-puta>
- RTV (2008), Đilas gradonačelnik, DS i SPS dogovorili formiranje vlade u Beogradu!, 2. jul 2008, https://rtv.rs/sk/politika/djilas-gradonacelnik-ds-i-sps-dogovorili-formiranje-vlade-u-beogradu!_68688.html
- RTV (2013), Aktivisti SNS "zauzeli" zgradu opštine u Baču, 4. januar 2013, https://rtv.rs/sk/vojvodina/aktivisti-sns-zauzeli-zgradu-opstine-u-bacu_362190.html
- RTV (2013a), Razišli se SNS i SPS u Pančevu, u vlast ušla DS, 20. jun 2013, https://rtv.rs/sr_lat/vojvodina/banat/razisli-se-sns-i-sps-u-pancevu-u-vlast-usla-ds_401841.html
- RTV (2014), Smena vlasti u Baču, 27. april 2014, https://rtv.rs/sr_lat/vojvodina/smena-vlasti-u-bacu_481548.html
- RTV (2015), Demokrate izašle iz vlasti u Pančevu, 5. septembar 2015, https://www.rtv.rs/sr_lat/vojvodina/banat/demokrate-izasle-iz-vlasti-u-pancevu_635737.html
- RTS (2010), Smena vlasti u Velikom Gradištu, 23. jun 2010, <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/728186/smena-vlasti-u-velikom-gradistu.html>
- RTS (2012), Đilas ponovo gradonačelnik Beograda, 13. jun 2012, <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/1120394/djilas-ponovo-gradonacelnik-beograda.html>
- RTS (2015), Alibunar, naprednjaci preuzeli vlast od DS-a, 18. jun 2015, <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/1953118/alibunar-naprednjaci-preuzeli-vlast-od-ds-a.html>
- Stojanović, Boban (2019), Partije i (ili) pokreti, Nedeljnik NIN, 25. april 2019, <http://www.nin.co.rs/pages/article.php?id=118692>
- Temerin info (2016), Retrospektiva političkog života u Temerinu, 24. mart 2016, <https://www.temerin.org/retrospektiva-politickog-zivota-u-temerinu/>
- Topličke vesti (2017), Smena na čelu opštine Žitorađa: Novi predsednik Ivan Stanojević, 13. jun 2017, <https://toplickevesti.com/smenjen-predsednik-opstine-zitoradja.html/comment-page-2>
- Vukovac, Aleksandar (2012), Sremska Mitrovica: Grupa građana menja koalicione partnere, Autonomija, 19. decembar 2012, <https://www.autonomija.info/sremska-mitrovica-grupa-gradana-menja-koalicione-partnere.html>

Zdjelarević, Jovana (2013), Sremski Karlovci: Svetlija budućnost nazire se u razvojnim projektima, Autonomija, 30. decembar 2013, <https://www.autonomija.info/sremski-karlovci-svetlija-buducnost-nazire-se-u-razvojn timer-projektima.html>

Zirojević, M (2017), SNS ušao u vlast u Pirotu i dobio 2 većnika i zamenika gradonačelnika, Južne vesti, 3. jul 2017, <https://www.juznevesti.com/Politika/SNS-usao-u-vlast-u-Pirotu-i-dobio-2-vecnika-i-zamenika-gradonacelnika.sr.html>

Živanović, Maja (2014), Vršac: Lokalni pokret glavni nosilac vlasti, Autonomija, 18. januar 2014, <https://www.autonomija.info/vrsac-lokalni-pokret-glavni-nosilac-vlasti.html>

Šidski portal (2008), Milenko Dabić predsednik opštine, 28. jun 2008, <http://www.sidskiportal.net/bilten/drustvo/lokalna-uprava/1815-2010-04-04-16-01-53>

Šper, Darko (2013), Kovin: Opština sa neiskorištenim prednostima, Autonomija, 16. januar 2013, <https://www.autonomija.info/kovin-opstina-sa-neiskoristenim-prednostima.html>

Partijski dokumenti:

Statut Demokratske stranke
Statut Srpske napredne stranke
Statut Socijalističke partije Srbije

Dopisi, odluke i službeni listovi i glasnici lokalnih samouprava:

Region Beograda:

GIK Grad Beograd (2018), Izveštaj o ukupnim rezultatima izbora za odbornike skupština grada Beograda, održanim 4. marta 2018. godine.

Grad Beograd, br. S-21 031.1-73/2021.

Region Šumadije i Zapadne Srbije:

Opštinska uprava Bogatić, br. 037-3/2021-03 od 10.3.2021. godine.

Opštinska uprava Vladimirci, br. 9-9/IV-21 od 4.3.2021. godine.

Opština Koceljeva, 9-6 od 10.3.2021. godine.

Opštinska uprava Krupanj, br. 016-11/2021-02 od 8.3.2021. godine.

Dopis Grada Loznice od 12.3.2021. godine.

Opštinska uprava opštine Ljubovija, br. 06-75/2021-04 od 31.3.2021. godine.

Opštinska uprava Mali Zvornik, br. 06/289-1 od 17.3.2021. godine.

Službeni list opštine Mali Zvornik, br. 3/12 , 5/12, 6/14, 3/16 i 4/16.

Gradska uprava Šabac, br. 016-00-50/2021-0523 od 31.5.2021. godine.

Službeni glasnik grada Valjeva, br. 6/08, 9/08, 13/08, 14/08, 15/08, 17/08, 4/12, 5/12, 8/12, 9/12, 7/16, 8/16, 10/16.

Skupština opštine Lajkovac, br. 012-7/21-III od 11.3.2021. godine.

Skupština opštine Ljig, br. 037-3/2021 od 17.3.2021. godine.

Opštinska uprava Mionica, br. 07-7/2021 od 17.3.2021. godine.

Opštinska uprava Osečina br. 037-5/2021 od 11.3.2021. godine.

Opštinska uprava Ub, br. 020-63/2021-01 od 5.3.2021. godine.

Opštinska uprava Arandjelovac, br. 031-22/21-01-4 od 16.3.2021. godine.

Opštinska uprava Batočina, br. 037-11/21-IV-01 od 8.4.2021. godine.

Opštinska uprava Knić, br. 07-342/2021-01 od 8.3.2021. godine.

Skupština grada Kragujevca, br. 020-108/21-I od 1.4.2021. godine.

Službeni glasnik opštine Rača, br. 2/08, 3/08, 4/08, 5/08, 6/12, 7/16, 9/16, 12/16.

Opštinska uprava Topola, br. 020-90/2021-05 od 2.3.2021. godine.

Skupština opštine Lapovo, br. 037-006/2021-I od 6.4.2021. godine.

Opštinska uprava Despotovac, br. 037-6-2/2021-04 od 8.3.2021. godine.

Službeni glasnik opštine Despotovac, br. 2/08, 3/08, 4/08, 6/12, 7/12, 8/12, 9/12, 10/12, 1/13, 4/16, 5/16, 6/16.

Opštinska uprava Paraćin, br. 037-17/2021-II od 11.3.2021. godine.

Službeni list opštine Paraćin, br. 11/2016.

Opština Rekovac, br. 016-6/2021-02 od 10.3.2021. godine.

Gradska uprava grada Jagodina za opšte, skupštinske, normativne i zajedničke poslove, br. 037-20/2021-02 od 31. marta 2021. godine.)

Skupština opštine Svilajnac, br. 037-7/21-I od 23.3.2021. godine.

Predsednik opštine Čuprija, br. 037-3/2021-01 od 8.3.2021. godine.

Službeni glasnik opštine Čurpija, br. 10/12, 14/12, 15/12, 9/16, 13/16.

Opštinska uprava Arilje, br. 037-1/2021-07 od 10.3.2021. godine.

Opštinska uprava Bajina Bašta, br. 164-3/2021 od 19.3.2021. godine.

Lice ovlašćeno za postupanje po zahtevima za informacije od javnog značaja opštine Kosjerić, br. 037-7/2021 od 2.3.2021. godine.

Opštinska uprava Nova Varoš, br. 037-2/2021-08 od 11.3.2021. godine.

Načelnik uprave opštine Požega od 2.4.2021. godine.

Službeni list opštine Požega, br. 5/16.

Predsednik Skupštine opštine Priboj od 15.3.2021. godine.

Gradska uprava za poslove organa grada, opštu upravu i društvene delatnosti grada Užice, br. 037-14/21 od 29.3.2021. godine.

Načelnik uprave opštine Čajetina od 24.3.2021. godine.

Službeni list opštine Čajetina, br. 4/08, 5/08, 4/12, 5/12, 3/16, 6/16.

Ovlašćeno lice za postupanje prema zahtevima za informacijama od javnog značaja opštine Gornji Milanovac od 28.2.2021. godine.

Opštinska uprava Ivanjica, br. 037-6/2021 od 16.3.2021. godine.

Opštinska uprava Lučani, br. 65-5/2021-IV od 8.3.2021. godine.

Službeni glasnik opštine Lučani, br. 21/14, 21/18, 2/19.

Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja grada Čačka, br. 037-18/2021-IV-8-01 od 5.3.2021. godine.

Opštinska uprava Vrnjačka Banja, br. 9-123/21 od 2.3.2021. godine.

Službeni list opštine Vrnjačka Banja, br. 24/08, 29/08, 6/12.

Kraljevo - Odgovor na zahtev za slobodan pristup informacijama od javnog značaja br. 037 – 14 -2/21 od 3.3.2021.

Gradska uprava Novi Pazar, br. 037-7/21 od 15.3.2021.

Opštinska uprava Raška, br. 07-412/21 od 2.3.2021. godine.

Dopis - Opština Tutin od 30.3.2021. godine.

Opštinska uprava Aleksandrovac, br. 037-9/2021 od 16.3.2021. godine.

Opštinska uprava Brus, br. 07-13/2021-IV od 29.3.2021. godine.

Opštinska uprava Varvarin, br. 037-7/2021 od 30.3.2021. godine.

Gradska uprava Kruševac, br. 037-11/2021 od 25.3.2021. godine.

Načelnik opštinske uprave Trstenik od 18.3.2021. godine.

Opštinska uprava Čičevac, br. 037-10/2021-02 od 11.3.2021. godine.

Region Južne i Istočne Srbije:

Opštinska uprava Velika Plana, br. 037-80/2021 od 2.4.2021. godine.

Gradska uprava Smederevo, br. 037-159/2021-08 od 12.3.2021. godine.

Opštinska uprava Smederevska Palanka, br. 642-40/2021-01-1 od 30.3.2021. godine.

Opštinska uprava Veliko Gradište, br. 037-25/2021-02 od 5.3.2021. godine.

Službeni glasnik opštine Veliko Gradište, br. 8/2016.

Opštinska uprava opštine Golubac, br. 016-9/2021-03 od 30.3.2021. godine.

Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za informacije od javnog značaja opštine Žagubica, br. III-01-02-401-2/21 od 10.3.2021. godine.

Opštinska uprava Kučevo br. IV-011-3/2021 od 28.4.2021. godine.

Opštinska uprava Malo Crniće, br. 021-5/2021 od 10.3.2021. godine.

Predsednik opštine Petrovac na Mlavi, br. 090-21/21-01-1 od 10.3.2021. godine.

Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja grada Požarevca, br. 09-07-12/2021.

Gradska uprava Bor, br. 037-11/2021-III od 17.3.2021. godine.

Službeni list opštine Bor, br. 9/14, 12/14, 13/14, 15/14.

Opštinska uprava Kladovo, br. 65-7/2021-III-03 od 10.3.2021. godine.

Opština Majdanpek, br. 9-26/2021-04 od 18.3.2021. godine.

Službeni list opštine Majdanpek, br. 1/08, 2/08, 3/08, 5/08, 16/14, 20/14, 21/14, 25/14, 21/18, 24/18, 28/18.

Opštinska uprava Negotin, br. 037-11/2021-IV/06 od 19.3.2021. godine.

Predsednik opštine Boljevac, br. 013-3/2021-I od 9.3.2021. godine.

Gradska uprava Zaječar, br. 07-19/2021-3 od 17.3.2021. godine.

Skupština opštine Knjaževac, br. 037-10/2021-01 od 15.3.2021. godine.

Skupština opštine Sokobanja, br. 02 037-5/2021 od 4.3.2021. godine.

Aleksinac - Odgovor na zahtev za informacije od javnog značaja od 14.4.2021. godine.

Skupština opštine Gadžin Han, br. 071-037-69/21-II od 26.5.2021. godine.

Opštinska uprava Doljevac, br. 037-21/2021 od 15.3.2021. godine.

Opštinska uprava Merošina, br. 037-377/1 od 19.3.2021. godine.

Opštinska uprava Ražanj, br. 021-10/21-02 od 15.3.2021. godine.

Opštinska uprava Svrlijig, br. 07-6/2021 od 12.3.2021. godine.

Gradska uprava Niš, br. 1865-1/2021-07 od 12.3.2021. godine.

Opštinska uprava Blace, br. III 01-037-681/2021 od 22.3.2021. godine.

Opština Žitorađa, br. 037-676/21 od 11.3.2021. godine.

Opština Kuršumlija, br. 02 037-8/4 od 5.3.2021. godine.

Službeni list opštine Kuršumlija, br. 14/08, 9/12, 23/16, 25/16.

Grad Prokuplje, br. 016-13/2021 od 19.3.2021. godine.

Opštinska uprava Babušnica, br. 037-9-5/2021-4 od 8.4.2021. godine.

Opštinska uprava Bela Palanka, br. 037-4/2021-IV/02 od 2.3.2021. godine.

Dopis - Opština Dimitrovgrad od 2.3.2021. godine.

Gradska uprava Pirot, br. 037-12/2021 od 12.3.2021. godine.

Opštinska uprava Bojnik, br. 04 037-6/21 od 2.4.2021. godine.

Opštinska uprava Vlasotince, br. 01 02-60-1 od 12.3.2021. godine.

Dopis - Kabinet predsednika opštine Lebane od 10.3.2021. godine.

Gradska uprava Leskovac, br. 346/2021-05 od 17.3.2021. godine.

Opštinska uprava Medveđa, br. 037-19/2021 od 12.4.2021. godine.

Opštinska uprava Crna Trava, br. 037-19/2021.01 od 16.3.2021. godine.

Dopis - Opštinsko veće Bosilegrad od 19.3.2021. godine.

Dopis - Opština Bujanovac od 29.4.2021. godine.

Opštinska uprava Vladičin Han, br. 037-10/2021-03 od 15.3.2021. godine.

Gradska uprava Vranje, br. 037-9/2021 od 15.3.2021. godine.

Opštinska uprava Preševo, br. IV od 19.4.2021. godine.

Opštinska uprava Surdulica, br. 012-49/21-02 od 12.4.2021. godine.

Opštinska uprava Trgovište, br. 020-2/2021 od 2.4.2021. godine.

Region Vojvodine:

Skupština opštine Bačka Topola, br. 037-10/2021-V od 19.3.2021. godine.

Službeni list opštine Bačka Topola, br. 6/12, 7/12, 9/12, 3/12, 4/12, 6/12, 15/14, 16/14, 4/16, 8/16, 9/16.

Opštinska uprava Mali Idoš, br. 037-3/2021-03 od 11.3.2021. godine.

Gradska uprava Subotica, br. IV-037-16/2021 od 16.3.2021. godine.

Službeni list grada Subotica, br. 12/08, 23/12, 24/16, 26/16.

Predsednik opštine Apatin, br. 037-13/2021-II od 18.3.2021. godine.

Opštinska uprava Kula, br. 015-020-1692021-2 od 29.3.2021. godine.

Službeni list opštine Kula, br. 7/08, 20/16, 22/16.

Opštinska uprava Odžaci, br. 03-31-13/2021-02 od 17.3.2021. godine.

Gradska uprava Sombor, br. 037-20/2021-VI od 16.3.2021. godine.

Službeni list grada Sombora, br. 1/08, 6/12, 7/12, 8/14, 5/16, 7/16, 10/16.

Skupština opštine Bač, br. 020-1-8/2021-I od 5.3.2021. godine.

Službeni list opštine Bač, br. 11/16.

Opštinska uprava Bačka Palanka, br. IV-037-7/2021 od 15.3.2021. godine.

Skupština opštine Bački Petrovac, br. 016-6/12-2021-02 od 26.3.2021. godine.

Opštinska uprava Beočin, br. 01-020-17/2 od 15.3.2021. godine.

Dopis - Skupština opštine Bečej od 19.4.2021. godine.

Skupština opštine Žabalj, br. 037/2021-I od 22.3.2021. godine.

Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima na slobodan pristup informacijama od javnog značaja gradonačelnika grada Novog Sada, br. XVI-037-01/2021-7 od 15.3.2021. godine.

Službeni list grada Novog Sada, br. 19/08, 22/12, 28/16.

Opštinska uprava Srbobran, br. 037-7/2021-IV od 11.3.2021. godine.

Službeni list opštine Srbobran, br. 3/12, 5/16.

Opštinska uprava Sremski Karlovci, br. 037-7/2021-1/3 od 11.3.2021. godine.

Službeni list opštine Sremski Karlovci, br 15/16, 16/16.

Opštinska uprava Temerin, br. 037-6/2021-02 od 12.3.2021. godine.

Službeni list opštine Temerin, br. 8/08, 2/12, 5/12, 12/16.

Dopis - Opštinska uprava Titel od 18.3.2021. godine.

Opštinska uprava Vrbas, br. 06-2-6/2021-I/01 od 11.3.2021. godine.

Službeni list opštine Vrbas, br. 9/08, 25/17.

Dopis - Opština Ada od 13.4.2021. godine.

Službeni list opštine Ada, br. 13/08, 21/08, 23/08, 15/12, 21/12, 22/13, 31/12, 20/16, 27/16.

Opštinska uprava Kanjiža, br. 016-7/2021-I od 17.3.2021. godine.

Gradska uprava Kikinda, br. III-04-016-18/2021 od 17.3.2021. godine.

Opština Novi Kneževac, br. IV-07-6/2021 od 12.3.2021. godine.

Opštinska uprava Senta, br. 021-11/2021-IV-01 od 16.3.2021. godine.

Službeni list opštine Senta, br. 4/08, 9/08, 10/08, 17/12, 24/12, 7/16, 8/16, 9/16, 11/16.

Opštinska uprava Čoka, br.164-8/2021-IV od 18.3.2021. godine.

Dopis - Skupština opštine Žitište od 2.3.2021. godine.

Skupština grada Zrenjanina, br. 037-24/19-IV-01-01 od 22.3.2019. godine.

Opštinska uprava Nova Crnja, br. III-01-07-6/21 od 13.4.2021. godine.

Službeni list opštine Nova Crnja, br. 4/08, 6/08, 7/08, 8/8, 5/12, 6/12, 5/16, 6/16, 8/16.

Opštinska uprava Novi Bečej, br. IV-03-031-30/2021 od 15.3.2021. godine.

Dopis - Opština Sečanj od 16.3.2021. godine.

Ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja opštine Alibunar, br. 07-11/21-04 od 27.5.2021. godine.

Opštinska uprava Bela Crkva, br. 037-97/2021-03 od 11.3.2021. godine.

Gradska uprava Vršac, br. IJZ/21-4-1 od 10.6.2021. godine.

Službeni list grada Vršca, br. 2/16, 5/16, 7/16.

Dopis - Skupština opštine Kovačica od 10.3.2021. godine.

Opštinska uprava Kovin, br. 037-8/2021-IV od 15.3.2021. godine.

Opštinska uprava Opovo, br. 016-18/2021 od 12.3.2021. godine.

Gradska uprava Pančevo, br. III-09/202 od 4.3.2021. godine.

Službeni list grada Pančeva, br. 10/08, 13/12, 15/16.

Opštinska uprava Plandište, br. 023-12/2021-03-IV od 15.3.2021. godine.

Službeni list opštine Plandište, br. 9/08, 10/08, 11/08, 12/08, 3/12, 5/12, 6/12, 8/12, 8/16, 12/16, 14/16.

Dopis - Opštinska uprava Indija od 17.3.2021. godine.

Opštinska uprava Irig, br. 03-020-18/2021 od 12.3.2021. godine.

Dopis - Predsednik opštine Pećinci od 1.4.2021. godine.

Opštinska uprava Ruma, br. V-037-1-6/21 od 18.3.2021. godine.

Dopis - Skupština grada Sremska Mitrovica od 18.3.2021. godine.

Opštinska uprava Stara Pazova, br. 037-13/2021-III od 21.4.2021. godine.

Uvid u tražene informacije zahtevom za pristup informacijama od javnog značaja - 20.3.2021. godine.

Intervjui – prikupljanje nedostajućih informacija:

Janošević, Novica (2022), intervju, predsednik opštine Kučevo u periodu 2014 - 2018.

Milović, Milić (2022), intervju, predsednik skupštine i zamenik predsednika skupštine opštine Knić u periodu 2008 – 2016.

Milošević, Boban (2022), intervju, funkcioner DS u opštini Žabari u periodu 2008-2011.

Mostarac, Admira (2022), intervju, funkcionerka opštinske uprave opštine Prijepolje.

Šulkić, Dejan (2022), intervju, predsednik opštine Velika Plana u periodu 2008 - 2016.

9.PRILOZI

Prilog 1. Metodologija za izradu indeksa autonomije lokalnih odbora partija u Srbiji (ALO UPD)

Indikatori se dele na dve dimenzije (lokalna autonomija i prezidencijalizacija partije) i pod indikatore.

Prva dimenzija lokalne autonomije ima 4 indikatora i oni su: 1) Statutarno definisanje lokalnih odbora; 2) Raspuštanje lokalnih odbora; 3) Kandidovanje na lokalnim izborima; 4) Lokalne koalicije – lokalna vlast.

Druga dimenzija prezidencijalizacije ima 2 indikatora i oni su: 1) Ovlašćenja i izbor predsednika partije; 2) Alternacije predsednika partija.

Svi indikatori se ocenjuju ocenama od 0 (min) do 3 (maks). Ocene mogu biti i .5, onda kada je teško odrediti ocenu jer ima elemenata za dve ocene.

Indikator	Ocene
a. Lokalna autonomija	
a1. Statutarni položaj lokalnih organizacija (lokalnih odbora)	0 – Nisu definisani 1 = Definisani statutom i definisana prava lokalnih odbora 2 = Definisana sloboda rada i funkcionisanja 3 = Definisana autonomija lokalnih odbora
a2. Nadležnosti raspuštanja lokalnih odbora	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Autonomija lokalnog odbora, bez mogućnosti raspuštanja
a3. Kandidovanje na lokalnim izborima (ko odlučuje o lokalnim izbornim listama)	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Lokalni odbori samostalno
a4. Lokalne koalicije – lokalna vlast (ko odlučuje o lokalnim vlastima)	0 = Predsednik partije 1 = Izvršni organi partije (predsedništvo ili izvršni odbor) 2 = Predstavnički organi partije (skupština ili glavni odbor) 3 = Lokalni odbori samostalno

b. Prezidencijalizacija partija	
b1. Ovlašćenja predsednika partije	<p>0 = Predsednik ima široka ovlašćenja definisana statutom bez ograničenja</p> <p>1 = Predsednik ima široka ovlašćenja, relativno ograničena i postoji značaj i široke nadležnosti drugih izvršnih organa (predsedništva i izvršnog odbora;</p> <p>2 = Predsednik umereno ograničen drugim predstavničkim organima (skupštinom i glavnim odborom) i biraju ga delegati</p> <p>3 = Predsednik ograničen predstavničkim organima (skupštinom i glavnim odborom) i bira se neposredno na izborima na kome učestvuju svi članovi</p>
b2. Alternacija predsednika partije	<p>0 = Ne postoje izbori za predsednika</p> <p>1 = Postoje redovni izbori, ali na njima nema protiv kandidata</p> <p>2 = Postoje redovni izbori sa protiv kandidatima, ali nema promena na poziciji predsednika</p> <p>3 = Postoje redovni kandidati sa više kandidata i menjaju se predsednici partije</p>

Prilog 2. Metodologija izrade indeksa preslikanosti koalicija (IOPV&IPK)

IOPV

Indeks opšte preslikanosti republičke vlasti na lokalni nivo treba da nam kaže u koliko ukupno opština i gradova (osim gde dominiraju stranke nacionalnih manjina) se preslikava vlast sa republike na lokal koji uključuje najjaču partiju iz republičke vlade (IOPV1) i indeks u koliko opština i gradova se vlast sa republike preslikava na lokal koji uključuje dve najjače partije iz republičke vlade (IOPV2).

Ovaj indeks metodologije predstavlja aritmetičku sredinu svih slučajeva koji ulaze u uzorak, sa kodnim ocenama 0 - najjača partija (ili najjače dve) iz republičke vlasti nije/su u lokalnoj vlasti i 1- najjača partija (ili najjače dve) iz republičke vlasti jeste/su u lokalnoj vlasti. Ukupan indeks opšte preslikanosti je minimalno 0, a maksimalno 1 (u svim jedinicama lokalne samouprave su na vlasti najjača ili dve najjače partije iz republičke vlasti). Indeks opšte preslikanosti republičke koalicije na lokalni nivo računamo za sva tri ciklusa lokalnih izbora.

$$IOPV1 = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = glavna partije iz republičke koalicije je na vlasti u opštini ili gradu (0 ili 1)
n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave

$$IOPV2 = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = dve glavne partije iz republičke koalicije su na vlasti u opštini ili gradu (0 ili 1)
n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave

IPK

Ovaj indeks se odnosi na JLS gde rezultati izbora omogućavaju preslikavanje koalicije sa republike na lokalni nivou. U ovom indeksu su isključene i JLS gde su dominantne partije nacionalnih manjina i one JLS u kojima rezultati izbora ne dozvoljavaju preslikavanje koalicije. Za svaku od jedinica lokalne samouprave računamo koliko je republička vlast preslikana sa republičkog na lokalni nivo. Indeks preslikanosti koalicija takođe računamo u intervalu od 0 do 1.

Ukrštamo broj političkih subjekata iz republičke vlasti (republičke koalicije) sa političkim subjektima iz lokalne vlasti (lokalne koalicije) i računamo podudaranje kroz procenat pune koalicije. Dobijeni procenat učešća republičkih političkih subjekata u lokalnoj vlasti delimo sa 100 kako bismo dobili indeks u intervalu od 0 do 1. Ili jednostavnije, računamo proporciju i dobijamo odmah koliko stotih delova indeksa predstavlja IPK.

$$IPK = \frac{x_1 + \dots + x_n}{y_1 + \dots + y_n}$$

$x = 1$ za svakog političkog subjekta iz republičke vlasti koji je u lokalnoj vlasti
 $y = 1$ za svakog političkog subjekta iz republičke vlasti
 x_n = ukupan broj političkih subjekata iz republičke vlasti koji su u lokalnoj vlasti
 y_n = ukupan broj političkih subjekata iz republičke vlasti

Da pojednostavimo, ukoliko republička koalicija ima 7 političkih subjekata, a u jednoj lokalnoj samoupravi takođe tih 7 političkih subjekata (u potpunosti istovetne republička i lokalna koalicija), onda je učešće republičkih političkih subjekata 100% u lokalnoj vlasti, odnosno pojedinačni indeks preslikanosti za datu lokalnu samoupravu je 1 ($100/100=1$).

Ukoliko samo 2 politička subjekta iz republičke vlasti kreiraju lokalnu vlast, onda je učešće političkih subjekata iz republike na lokalnom nivou 28.57%, a pojedinačni indeks preslikanosti za datu lokalnu samoupravu je 0.28.

Dodatna metodološka napomena, ukoliko pojedinačni politički subjekt iz republičke vlasti ne učestvuje uopšte na lokalnim izborima u određenoj opštini ili gradu, tu političku partiju ne računamo u ukupnom broju političkih subjekata, odnosno smanjujemo broj republičkih aktera u odnosu na koji računamo stepen preslikanosti.

Za jedinice lokalne samouprave iz Vojvodine, po istom modelu izračunavamo i poseban indeks preslikanosti koalicija sa Pokrajinskom Vladom (do 2009. Izvršno veće AP Vojvodine, od 2009. do 2014. Vlada AP Vojvodine, od 2004. Pokrajinska Vlada).

Ukupan indeks preslikanosti koalicija (UIPK) za određeni izborni period jeste aritmetička sredina svih jedinica lokalnih samouprava koje ulaze u uzorak za računanje preslikanosti (isključenje gde izborni rezultati ne dozvoljavaju preslikavanje i jedinice lokalne samouprave u kojima su dominantne partije nacionalnih manjina).

$$\text{UIPK} = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = IPK opštine ili grada (u intervalu od 0 do 1)

n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave sa IPK

UIPK iz primera sa dve jedinice lokalne samouprave je: $1 + 0.28 = 1.28 / 2 = \underline{0.64}$

Prilog 3. Metodologija izrade indeksa preširokih koalicija (IPrK)

Metodologija izrade indeksa preširokih koalicija je nešto komplikovanija za postaviti, a i za objasniti. S obzirom da se ne može pretpostavljati da političke partije zbog stabilnosti lokalnih vlada imaju koalicije minimalne pobeđe - minimalni broj odbornika u lokalnoj vlasti za većinu (Riker, 1962), moramo da ponderišemo broj potrebnih mandata za većinu (za formiranje i održavanje lokalne vlasti). Zato za svaku pojedinačnu jedinicu lokalne samouprave dodajemo određeni broj odbornika koje ne računamo u opseg preširokih koalicija. Za JLS koje imaju do 30 odbornika dodajemo plus 2 u odnosu na potrebnu većinu, za JSL koje imaju od 31 do 50 odbornika dodajemo 3 odbornika, za JLS koje imaju od 51 do 70 odbornika dodajemo 4 odbornika, a za JLS preko 70 odbornika dodajemo 5 odbornika. Dodatno, da bismo računali IPrK neophodno je da ukupan broj odbornika bude veći od 3 od ponderisane koalicije minimalne pobeđe.

Tabela 20: Ponderisanje minimalnih koalicija i ponder potreban za učešće koalicije u uzorku

Broj odbornika u skupštini JLS	Ponder na koaliciju minimalne pobeđe	Ponder za računanje
do 30	+ 2	+3
od 31 do 50	+ 3	+3
od 51 do 70	+ 4	+3
preko 70	+ 5	+3

U skupštini opštine ili grada računamo ukupan broj odbornika političkih subjekata koji su u republičkoj vlasti. Od ukupnog potencijalnog broja odbornika koji mogu da podrže lokalnu vlast, a da su iz republičke koalicije oduzimamo ponderisan broj koalicije minimalne pobeđe.

Broj koji dobijamo su potencijalni odbornici koji su „višak“ (prekobrojni) i koji predstavljaju meru preširoke koalicije. Indeks preširoke koalicije računamo tako što uzimamo procenat prekobrojnih odbornika koji su u lokalnoj vlasti od mogućeg broja „prekobrojnih“ odbornika i delimo sa 100 kako bismo indeks dobili u intervalu od 0 do 1.

Ukoliko svi prekobrojni podržavaju lokalnu vlast – onda je indeks preširoke koalicije maksimalan odnosno 1.

$$\text{IPrK} = \frac{\text{LS} - \text{PMK}}{\text{RS} - \text{PMK}}$$

LS = broj odbornika koji kreiraju lokalnu vlast

PMK = ponderisana minimalna koalicija

RS = broj odbornika iz republičke koalicije

Da prikazemo kroz primer, ukoliko skupština ima 61 odbornika, lokalnu vlast podržava 45 odbornika, a republička koalicija ima ukupno 48 odbornika. S obzirom da je potrebna većina 31, ponderisana većina za stabilnost koalicije je 35.

$$\text{IPrK} = \frac{45 - 35}{48 - 35} = \frac{10}{13} = 0.77$$

Ukupan indeks preširokih koalicija (UIPrK) za određeni izborni period jeste aritmetička sredina svih jedinica lokalnih samouprava koje ulaze u uzorak za računanje preširokih koalicija.

$$\text{UIPrK} = \frac{x_1 + \dots + x_n}{n}$$

x = IPrK opštine ili grada (u intervalu od 0 do 1)

n = ukupan broj jedinica lokalne samouprave sa IPrK

UIPrK iz primera sa dve jedinice lokalne samouprave je: $1 + 0.77 = 1.77 / 2 = \underline{0.88}$

Prilog 4. Varijable: Dodatni faktori koji utiču na preslikavanje koalicija i na preširoke lokalne koalicije i kodni list

Uz izradu indeksa preslikanosti koalicija i indeksa preširokih koalicija, kreiramo set varijabli da testiramo šta osim osnovnih rezultata izbora (tamo gde je preslikavanje moguće) najviše utiče, podstiče ili omogućava preslikanost republičke koalicije na lokalne koalicije i na formiranje preširokih koalicija uz postavljenu hipotezu da to pre svega omogućava izborni sistem i nizak stepen unutar partijske demokratije (što smo definisali u prethodnom poglavlju i izračunali ocene za merenje uticaja) u partijama u Srbiji. Putem korelacione analize ćemo testirati šta i od dodatnih varijabli utiče na indeks preslikanosti i indeks preširokih koalicija.

Varijable delimo u tri grupacije:

a) institucionalni faktori (broj odbornika koji se bira, broj birača, termin izbora, tip izbornog sistema, tip izborne liste);

b) kandidovanje na lokalnim izborima (broj kandidovanih izbornih listi, broj koalicija koje se kandiduju, broj koalicija sa tri i više partija, broj grupa građana koje se kandiduju, vođenje lokalne kampanje najjače parlamentarne stranke (lider koalicije) iz pozicije vlasti ili opozicije, najjača parlamentarna stranka nastupa zajedno ili u koaliciji, izborna lista nosi ime predsednika partije ili lokalnog lidera);

c) specifični rezultati izbora (procenat izlaznosti birača, procenat nevažećih glasova, procenat glasova ispod cenzusa, broj izbornih listi iznad cenzusa, broj izbornih lista ispod cenzusa, procenat osvojenih glasova najjače partije iz republičke vlade na republičkim izborima, tip formirane republičke koalicije – 4 tipa, procenat osvojenih glasova najjače partije iz republičke vlade na lokalnim izborima, procenat druge najjače partije iz republičke vlasti na lokalnim izborima, postojanje jakog lokalnog lidera, procenat glasova grupa građana i tip lokalne koalicije – revidirana u odnosu na republičku (tri tipa, u odnosu na broj odbornika) kako bismo ispitali da li nešto od datih varijabli utiče na prisustvo/odsustvo preširokih koalicija).

Istim setom varijabli ćemo testirati i da li postoji veza između njih i indeksa preširokih lokalnih koalicija. U tabeli ispod predstavljamo kodni list predstavljenih varijabli.

Tabela 21. Kodni list za dodatne varijable uticaja na preslikane i preširoke koalicije

a) Institucionalni faktori	
a1. Broj odbornika koji se bira	1 = do 30 2 = 31 do 50 3 = 51 i više
a2. Broj birača	1 = do 10 000 2 = od 10 do 30 000 3 = od 30 do 70 000 4 = od 70 do 150 000 5 = više od 150 000
a3. Lokalni izbori se održavaju u terminu sa ostalim lokalnim izborima ili odvojeno	1 = zajedno sa ostalim lokalnim izborima 2 = vanredni termin
a4. Izborni sistem	1 = većinski

	2 = proporcionalni
a5. Tip izborne liste	1 = otvorena za partije 2 = zatvorena za partije
b) Kandidovanje na lokalnim izborima	
b1. Broj kandidovanih izbornih lista	1 = do 5 2 = od 6 do 8 3 = od 9 do 12 4 = više od 12
b2. Broj koalicija koje se kandiduju	1 = 0 2 = 1 ili 2 3 = 3 ili 4 4 = više od 4
b3. Broj koalicija sa tri i više partija	0 = 0 1 = 1 2 = 2 3 = 3 4 = 4+
b4. Broj grupa građana koje se kandiduju	0 = 0 1 = 1 2 = 2 3 = 3 4 = 4+
b5. Vođenje kampanje najjače parlamentarne stranke (lidera koalicije) iz pozicije vlasti ili opozicije	1 = Vlast 2 = Opozicija
b6. Lider republičke koalicije nastupao samostalno ili u koaliciji na lokalnim izborima	1 = Samostalno 2 = U koaliciji
b7. Ime izborne liste najjače partije iz republičke vlasti nosi ime predsednika partije ili lokalnog lidera*	1 = Ime lidera partije 2 = Ime lokalnog lidera 3 = Oba imena 4 = Samo ime partije ili koalicije
c) Specifični rezultati izbora	
c1. Procenat izlaznosti birača	1 = do 50% 2 = od 51 do 60% 3 = više od 60%
c2. Procenat nevažećih glasova	1 = manje od 1% 2 = od 1 do 2% 3 = od 2 do 3% 4 = više od 3%
c3. Procenat glasova ispod cenzusa	1 = do 5% 2 = od 5 do 10% 3 = više od 10%
c4. Broj izbornih lista koje su ušle u lokalnu skupštinu (preko izbornog praga)	1 = do 3 2 = od 3 do 5 3 = više od 5
c5. Broj izbornih lista ispod cenzusa (nisu ušle u lokalnu skupštinu)	1 = do 3 2 = od 3 do 5 3 = više od 5

c6. Procenat glasova lidera republičke koalicije (najjače partije na parlamentarnim izborima) na republičkim izborima	1 = do 25% 2 = od 25 do 40% 3 = više od 40%
c7. Tip republičke koalicije	1 – Minimalno pobednička (do 130 poslanika) 2 – Stabilna (od 130 do 140) 3 – Umereno preširoka (od 140 do 150) 4 – Preširoka (više od 150)
c8. Procenat glasova najjače partije na lokalnim izborima	1 = do 25% 2 = od 25 do 40% 3 = više od 40%
c9. Procenat glasova druge najjače partije iz republičke koalicije na lokalnim izborima	1 = do 9% 2 = od 9 do 15% 3 = više od 15%
c10. Procenat glasova grupa građana na lokalnim izborima	1 = do 3% 2 = od 3 do 7% 3 = više od 7%
c11. Postojanje jakog nepartijskog lokalnog lidera (grupa građana)	1 = Ne postoji 2 = Osvaja do 25% 3 = Osvaja više od 25%
c12. Tip lokalne koalicije	1 – Manjinska 2 – Minimalno pobednička 3 – Stabilna 4 – Preširoka**

* Ukoliko je lokalni lider nosilac izborne liste na lokalnom nivou, a ne predsednik partije – to nam je indikator snage lokalnog lidera i izvesne autonomije lokalnog odbora.

** U tabelama prikazujemo tip lokalne koalicije bez obzira da li je preslikana ili nije, ali naravno ne računamo indeks preširokih koalicija za takve slučajeve.

Prilog 5. Vodič za intervjuje sa odbornicima i lokalnim funkcionerima

Vodiči prilagođavani u zavisnosti od ispitanika (vlast/opozicija; bivša/aktuelna vlast i slično).

Teme za razgovor:

- Formiranje lokalnih vlasti u Srbiji
- Uticaj republičke vlasti na formiranje lokalnih vlasti
- Položaj rukovodstva partije i uticaj na formiranje lokalnih vlasti
- Autonomija odbornika i odbornički rad
- Autonomija predstavnika lokalne vlasti i rad u vlasti
- Zašto i kako se formiraju preslikane i preširoke koalicije na lokalnom nivou
- Partneri iz lokalne vlasti
- Odnosi sa odbornicima
- Uticaj izbornog sistema na odbornike i lokalne odbore i odnose sa rukovodstvom partije
- Odnosi sa centralom i rukovodstvom političke partije

Primer okvirnih pitanja za intervju (prilagođavani u zavisnosti od sagovornika):

1. Kako biste Vi ocenili i definisali proces formiranja lokalnih vlasti u Republici Srbiji?
2. Da li je formiranje lokalnih vlasti uslovljeno sa republičkog nivoa? Da li su lokalne koalicije deo (ne)formalnih koalicionih dogovora na republičkom nivou?
3. Kakav je i koliki uticaj republičke vlasti na formiranje lokalnih koalicija? Kako to rukovodstva partije komuniciraju sa lokalnim odborima ukoliko je to tako?
4. Kako biste opisali svoj odbornički rad/rad u lokalnoj vlasti?
5. Koliko ste autonomni u donošenju odluka, a koliko je sve u dogovoru sa partijom?
6. Kako biste ocenili fenomen partijske discipline?
7. Da li mislite da je izborni sistem uzrok problema u funkcionisanju lokalne demokratije i kako biste uopšte opisali lokalnu demokratiju u Srbiji?
8. Kako ste vodili kampanje – usmerene na partiju ili ste vodili lične kampanje?
9. Kako vidite svoje ostale kolege odbornike/funkcionere u lokalnoj vlasti? Da li je autonomija uopšte moguća?
10. Kakav odnos imate sa predsednikom partije i užim rukovodstvom i na čemu je on zasnovan?
11. Da li biste podržali izmene izbornog sistema koje bi išle ka direktnom biranju odbornika?

Prilog 6. Vodič za intervju sa rukovodstvom partija

Vodiči i pitanja prilagođavani u zavisnosti od ispitanika (vlast/opozicija; bivša/aktuelna vlast i slično).

Teme za razgovor:

- Formiranje lokalnih vlasti u Srbiji
- Uticaj republičke vlasti na formiranje lokalnih vlasti
- Položaj rukovodstva partije i uticaj na formiranje lokalnih vlasti
- Autonomija i komunikacija centrale sa lokalnim odborima
- Zašto i kako se formiraju preslikane i preširoke koalicije na lokalnom nivou
- Partneri iz lokalne vlasti
- Odnosi sa odbornicima
- Uticaj izbornog sistema na odbornike i lokalne odbore i odnose sa rukovodstvom partije
- Vezivanje lokalnih izbora sa republičkim izborima
- Kontrolisanje lokalnih odbora i partijska disciplina
- Liderske partije i odnosi u partijama

Primer okvirnih pitanja za intervju (prilagođavani u zavisnosti od sagovornika):

1. Kako biste Vi ocenili i definisali proces formiranja lokalnih vlasti u Republici Srbiji?
2. Da li je formiranje lokalnih vlasti uslovljeno sa republičkog nivoa? Da li su lokalne koalicije deo (ne)formalnih koalicionih dogovora na republičkom nivou?
3. Kakav je i koliki uticaj republičke vlasti na formiranje lokalnih koalicija? Kako to komunicirate sa lokalnim odborima ukoliko je to tako?
4. Da li kao deo rukovodstva stranke utičete na formiranje lokalnih koalicija i na koji način? Ili su za to zaduženi neki drugi organi stranke i koji (predsedništvo/glavni odbor/izvršni odbor)? Šta ako lokalni odbor odbije poslušnost ukoliko se utiče na lokalne vlasti?
5. Da li lokalni odbori imaju bilo kakvu autonomiju oko izbora lokalnih koalicionih partnera? U čemu se ona ogleda? Da li se formiraju preširoke lokalne koalicije da bi se zadovoljili dogovori sa republičkog nivoa?
6. Naravno da postoji partijska disciplina i da je to deo funkcionisanja političkih partija, ali da li postoje primeri veoma loših odnosa na lokalnom nivou između lokalnih odbora partija koje su u republičkoj vlasti? Da li je formiranje lokalne većine onda moguće? Da li imate primere za to?
7. Ko je teži partner za formiranje lokalnih vlasti – SNS ili je to bio DS? Šta su njihovi ključni zahtevi? Lokalne politike ili kadrovska rešenja?
8. Koliko vam je bio važan koalicioni potencijal na republičkom nivou za formiranje lokalnih koalicija? Koliko su lokalne koalicije sklapane u razgovorima sa vama – a koliko sa lokalnim liderima (predsednicima opštinskih/gradskih odbora)?

9. Šta je uzrok ovakvog načina formiranja lokalnih koalicija? Da li je to izborni sistem i pitanje ko kandiduje lokalne izborne liste?
10. Da li aktuelni izborni sistem podstiče potpunu zavisnost lokalnih odbora partija od centrale/predsednika političke partije? Kako vidite položaj odbornika? Da li njihov reizbor zavisi samo od dobrih odnosa sa centralom partije?
11. Da li ovakav izborni sistem podstiče lojalnost izabраниh odbornika isključivo svojim partijama i užim rukovodstvima partija?
12. Da li se lokalni izbori upravo iz svih ovih razloga održavaju zajedno sa republičkim, da bi se prikrilo odsustvo lokalnih politika i da bi se politika vezala za nacionalne teme i lidere političkih partija?
13. Da li insistirate da se kampanje i na lokalnom nivou vode oko republičkih tema (kada su spojeni izbori) i zašto je to tako?
14. Kolika je vaša moć u kontrolisanju lokalnih odbora? Da li možete da ih raspuštate, da li odlučujete u njihovim sporovima i da li mislite da oni u stvari rade „uz vašu nogu“, odnosno da li mislite da se oni usklađuju sa vašim pravcem politike?
15. Da li političke partije u Srbiji vidite kao liderske i da li odluke u partijama zaista donose isključivo lideri partija u dogovoru sa užim rukovodstvom?
16. Kako generalno vidite odnose u političkim partijama? Da li je zaista u njima nizak nivo autonomije i da li zaista sve zavisi od rukovodstva? (u vašoj i percepcija o drugim partijama).

Prilog 7. Upitnik – odbornici i lokalni funkcioneri

I Socio-demografski podaci

1. Koliko imate godina?

- 18 – 40
- 41 – 60
- 61 i više

2. Vaš pol je:

- Muški
- Ženski

3. Naselje u kom živite je:

- Gradsko (urbano)
- Seosko (ruralno)

4. Region u kom živite je:

- Beogradski region
- Region Vojvodine
- Region Istočne i Južne Srbije
- Region Zapadne i Centralne Srbije

II Položaj u političkoj partiji

5. Kada ste bili odbornik/ca ili član/ica lokalne vlasti?

- 2008-2012
- 2012-2016
- 2016-2022

6. Da li ste (ili ste bili) partijski funkcioner (predsednik/član opštinskog odbora)?

- Da
- Ne

7. Kako biste ocenili svoju autonomiju u okviru političke partije?

- 1 - Nemam nikakvu autonomiju
- 2
- 3
- 4
- 5 - Imam potpunu autonomiju

8. Kako biste ocenili autonomiju lokalnog odbora u odnosu na rukovodstvo partije?

1 - Autonomija uopšte ne postoji

2

3

4

5 - Autonomija je potpuna

9. Kako biste ocenili autonomiju odbora u odnosu na partiskog lidera?

1 - Autonomija uopšte ne postoji

2

3

4

5 - Autonomija je potpuna

III Lokalni izbori i kandidovanje za lokalnu vlast

10. Šta mislite, koliko građani na lokalnom nivou glasaju za partiju i njeno rukovodstvo, a koliko za lokalne kandidate?

1 - U potpunosti za partiju i rukovodstvo

2

3

4

5 - U potpunosti za lokalne kandidate

11. Na skali od 1 do 5, koliko je vaša lokalna kampanja individualna (promovisanje svog lika i programa), a koliko partijska (promocija partije, lidera i programa partije)?

1 - U potpunosti individualna

2

3

4

5 - U potpunosti partijska

12. Da li ste imali lokalne izborne kampanje zasnovane na lokalnim temama i problemima ili se kampanja zasnivala na republičkim temama?

1 - Kampanja je u potpunosti bila zasnovana na republičkim temama

2

3

4

5 - Kampanja je u potpunosti bila zasnovana na lokalnim temama

IV Odbornički rad – rad u lokalnoj vlasti

13. Kako biste ocenili slobodu svog odborničkog rada ili slobodu svog rada u vlasti?

1 - U potpunosti zavisan od partije

2

3

4

5 - U potpunosti nezavisan od partije

14. Kako biste ocenili proces donošenja odluka u lokalnoj vlasti?

1 - U potpunosti sa interesima partija

2

3

4

5 - U potpunosti sa interesima građana

15. Na skali od 1 do 5, da li sebe doživljavate kao predstavnika partije ili predstavnika građana?

1 - Kao predstavnika partije

2

3

4

5 - Kao predstavnika građana

16. Kako percipirate moć i značaj izabраниh odbornika u skupštinama JLS?

1 - Nemaju moć uopšte

2

3

4

5 – Imaju veoma veliku moć

17. Da li lokalna vlast može da se formira bez potvrde od strane rukovodstva partije (predsedništva, predsednika partije i slično)?

1 - To je nemoguće, lokalne vlasti se potvrđuju od strane rukovodstva partije

2

3

4

5 - To je suština, lokalni odbori partije i odbornici odlučuju o formiranju lokalne vlasti

V Lokalna politika i izborni sistem

18. Da li ste za to da se odbornici biraju na direktnim izborima imenom i prezimenom?

1 - U potpunosti nisam

2

3

4

5 - U potpunosti jesam

19. Da li ste za to da se predsednici opština i gradonačelnici biraju na direktnim izborima?

1 - U potpunosti nisam

2

3

4

5 - U potpunosti jesam

20. Da li mislite da biste na direktnim izborima osvojili poverenje građana u vašoj lokalnoj zajednici?

1 – Sigurno ne bih

2

3

4

5 – Sigurno bih

21. Da li mislite da bi se unapredila lokalna politika ukoliko bi se odbornici birali direktno?

1 - Ne bi se uopšte unapredila

2

3

4

5 - Značajno bi se unapredila

Prilog 8. Upitnik – javno mnjenje

I Socio-demografski podaci

1. Koliko imate godina?

18 – 40

41 – 60

61 i više

2. Vaš pol je:

Muški

Ženski

3. Naselje u kom živite je:

Gradsko (urbano)

Seosko (ruralno)

4. Region u kom živite je:

Beogradski region

Region Vojvodine

Region Istočne i Južne Srbije

Region Zapadne i Centralne Srbije

II Odbornici u vašoj opštini ili gradu

5. Da li glasate na lokalnim izborima?

Da

Ne

Ponekad

6. Koliko na lokalnim izborima glasate za lokalne kandidate za odbornike, a koliko generalno za nacionalne partije?

1- Glasam isključivo zbog nacionalne partije

2

3

4

5- Glasam isključivo zbog lokalnih kandidata za odbornike

7. Koliko se slažete sa izjavom: "Lokalne kampanje se previše vode oko nacionalnih tema i nacionalnih političara, a uopšte ne oko lokalnih tema i kandidata."?

1- Ne slažem se uopšte sa izjavom

2

3

4

5- U potpunosti ste slažem sa izjavom

8. Na skali od 1 do 5 koliko izabrani odbornici zastupaju interese građana/naroda (Vaše interese)?

1- Ne zastupaju uopšte

2

3

4

5 - Zastupaju u potpunosti

9. Na skali od 1 do 5 koliko izabrani odbornici zastupaju interese političkih partija (sa čijih lista su izabrani)?

1- Ne zastupaju uopšte

2

3

4

5 - Zastupaju u potpunosti

10. Da li su prema vama izabrani odbornici pre svega građanski/narodni ili partijski odbornici?

Građanski/narodni

Partijski

Ne mogu da procenim

11. Šta mislite, na skali od 1 do 5 kolika je stvarna moć izabranih odbornika?

1- Nemaju nikakvu moć, sva moć je u partijama

2

3

4

5 - Imaju veliku moć, oni su ključni nosilac vlasti

12. Procenite koliko odbornici u vašem gradu komuniciraju sa građanima/narodom o problemima u opštini/gradu?

1 - Ne komuniciraju uopšte

2

3

4

5 - Komuniciraju na izuzetno visokom nivou

13. Kako biste ocenili - Integritet i nezavisnost izabranih odbornika

1 – Izuzetno loše

- 2 – Loše
- 3 - Ni dobro ni loše
- 4 – Dobro
- 5 – Veoma dobro

14. Kako biste ocenili - Komunikaciju sa narodom/građanima

- 1 – Izuzetno loše
- 2 – Loše
- 3 - Ni dobro ni loše
- 4 – Dobro
- 5 – Veoma dobro

15. Kako biste ocenili - Generalno rad izabranih odbornika

- 1 – Izuzetno loše
- 2 – Loše
- 3 - Ni dobro ni loše
- 4 – Dobro
- 5 – Veoma dobro

16. Kako biste ocenili - Zastupanje interesa građana/naroda od strane odbornika

- 1 – Izuzetno loše
- 2 – Loše
- 3 - Ni dobro ni loše
- 4 – Dobro
- 5 – Veoma dobro

III Lokalna vlast

17. Šta mislite na skali od 1 do 5 koliko se lokalna vlast zaista kreira u dogovoru između lokalnih političara, a koliko u dogovoru centrala partija?

- 1 - O lokalnoj vlasti odlučuju lokalni funkcioneri i odbornici
- 2
- 3
- 4
- 5 - O lokalnoj vlasti odlučuje se u centralama partija

18. Prema vašem mišljenju, koliko je lokalna vlast nezavisna u odnosu na centralu vladajuće partije?

- 1- Nije nezavisna uopšte
- 2
- 3
- 4
- 5 - Nezavisna je u potpunosti

19. Prema vašem mišljenju, koliko je lokalna vlast nezavisna u odnosu na republičku vlast?

1- Nije nezavisna uopšte

2

3

4

5 - Nezavisna je u potpunosti

20. Koliko lokalna vlast (predsednik opštine/gradonačelnik i veće) komunicira sa građanima o problemima opštine/grada?

1 - Ne komuniciraju uopšte

2

3

4

5 - Komuniciraju na izuzetno visokom nivou

21. Kako biste ocenili - Integritet i nezavisnost opštinske/gradske vlasti

1 – Izuzetno loše

2 – Loše

3 - Ni dobro ni loše

4 – Dobro

5 – Veoma dobro

22. Kako biste ocenili - Komunikaciju sa narodom/građanima

1 – Izuzetno loše

2 – Loše

3 - Ni dobro ni loše

4 – Dobro

5 – Veoma dobro

23. Kako biste ocenili - Generalno rad izabраниh nosioca vlast (predsednik opštine/gradonačelnik, veće)

1 – Izuzetno loše

2 – Loše

3 - Ni dobro ni loše

4 – Dobro

5 – Veoma dobro

24. Kako biste ocenili - Zastupanje interesa građana/naroda od strane lokalne vlasti

1 – Izuzetno loše

2 – Loše

3 - Ni dobro ni loše

4 – Dobro

5 – Veoma dobro

Prilog 9. Zahtev za informacije od javnog značaja za jedinice lokalne samouprave

Poštovani/a,

Javljam se u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Potrebne su mi sledeće informacije u vezi sa vašom jedinicom lokalne samouprave (opštinom/gradom):

Pitanja u vezi sa lokalnim izborima i formiranjem lokalne vlasti:

1. Kada su sve održani lokalni izbori u vašoj JLS od 2008. godine do danas uz odrednicu da li su bili redovni ili vanredni?
2. Koji su bili rezultati izbora? Procenti i raspodela mandata prema listama (i prema partijama gde su izborni akteri bile koalicije)?
3. Nakon svih održanih izbora (za sva četiri ili više izbornih ciklusa), sa koje izborne liste je izabran gradonačelnik i kojoj partiji je pripadao ukoliko je u pitanju izborna lista koju je kandidovala koalicija partija?
4. Koji sve politički subjekti su činili lokalnu vlast nakon izbora (za sva četiri ili više izbornih ciklusa)? Koje izborne liste - koje partije, koje koalicije (prema partijama) i koje grupe građana?
5. Spisak političkih funkcionera (za sva četiri ili više izbornih ciklusa) - ime i prezime i kojoj izornoj listi su pripadali - iz koje partije ili koje koalicije (iz koje partije je prema koalicionom sporazumu) ili koje grupe građana za svakog funkcionera ponaosob (zamenik gradonačelnika, članovi gradskog veća, predsednik Skupštine grada, zamenik predsednika Skupštine grada). Ovi podaci su mi potrebni za one koji su izabrani kada je izabran i gradonačelnik. Kasnije eventualne promene u toku mandata skupštine nije potrebno da mi šaljete ukoliko nije došlo do promene gradonačelnika/ce.

Budite slobodni da podatke pošaljete u elektronskom formatu na neku od ovih e-mail adresa: boban.fpn@gmail.com i boban.istrazivanja@gmail.com

U nadi da ćemo u zakonskom roku dobiti tražene informacije koje su nam potrebne za istraživanja i da neće biti potrebe za žalbom Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti,

Srdačno,
Istraživač

Boban Stojanović

Adresa, 11 000 Beograd

boban.fpn@gmail.com i boban.istrazivanja@gmail.com

Telefon

Lista skraćenica

SNS – Srpska napredna stranka	DZVM – Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara
NS – Nova Srbija	LSV Liga socijaldemokrata Vojvodine
PS – Pokret socijalista	DHSS – Demohrišćanska stranka Srbije
SNP – Srpska narodna partija	PSS – Pokret snaga Srbije
PUPS – Partija ujedinjenih penzionera Srbije	POKS – Pokret obnove kraljevine Srbije
SPS – Socijalistička partija Srbije	SDP – Sandžačka demokratska partija
JS – Jedinstvena Srbija	SDA – Stranka demokratske akcije Sandžaka
DS – Demokratska stranka	SPP – Stranka pravde i pomirenja
LDP – Liberalno demokratska partija	BDZ - Bošnjačka demokratska zajednica
URS – Ujedinjeni regioni Srbije	DPS – Demokratska partija Sandžaka
SDS – Socijaldemokratska stranka	ZZŠ - Zajedno za Šumadiju
NOVA – Nova stranka	NSP - Narodni slobodarski pokret
SDPS – Socijaldemokratska partija Srbije	ZZS – Zajedno za Srbiju
DSS – Demokratska stranka Srbije	SZS – Savez za Srbiju
SRS – Srpska radikalna stranka	USS – Ujedinjena seljačka stranka
PDD – Partija za demokratsko delovanje	PDP - Pokret za demokratski progres
SPO – Srpski pokret obnove	DUA - Demokratska unija Albanaca
SVM – Savez vojvođanskih Mađara	DP – Demokratska partija
DSVM – Demokratska stranka vojvođanskih Mađara	DPA – Demokratska partija Albanaca
	BS – Bogata Srbija

Biografija autora

Boban Stojanović je rođen 30. marta 1989. godine u Otočcu (Lika). Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Beogradu. Osnovne akademske studije politikologije na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu započeo je 2008. godine, a završio u junu 2012. godine i stekao zvanje diplomiranog politikologa. Na istom fakultetu od 2012. do 2013. godine pohađao je master program politikologije – Javna uprava, lokalna samouprava i javne politike i stekao zvanje master politikologa odbranom master rada: „Uticaj političkih partija na javne politike u Srbiji“. U oktobru 2013. godine upisuje doktorske akademske studije politikologije na Fakultetu političkih nauka.

Na Fakultetu političkih nauka nekoliko godina je bio angažovan kao saradnik – demonstrator. U istom periodu angažovan i na istraživačkim projektima Centra za demokratiju Fakulteta političkih nauka. Između ostalog bio je deo istraživačkog tima na regionalnom projektu *Balkan Comparative Electoral Study: Impact of Personal Vote on Internal Party Democracy* i na više projekata koji su se bavili analizom političkih partija i monitoringom izbornih kampanja (2012/2013/2014/2016).

Učestvovao je na devet naučnih konferencija i predstavio pet radova na međunarodnim naučnim konferencijama (između ostalog na 24-om IPSA *Kongresu političkih nauka* 2016. godine u Poznanju i na *ECPR Standing Group on Eastern and Central European Politics* konferenciji u aprilu 2018. u Klužu).

Ukupno je objavio 20 publikacija (samostalnih ili u koautorstvu – istraživanja i zbornika) i 24 naučna rada u naučnim časopisima (4 u časopisima međunarodnog značaja i 4 u časopisima nacionalnog značaja) i zbornicima radova.

Samostalno ili u istraživačkim timovima u prethodnih 10 godina radio je na preko 40 istraživanja u oblastima političkih partija, izbora, izbornih kampanja, monitoringa izbornih kampanja, političke komunikacije, omladinske politike i drugih javnih politika. Osnivač je i vlasnik preduzetničke konsultantsko-istraživačke firme. Osnivač je i profesionalnog udruženja Grupa za analizu i kreiranje javnih politika (GAJP), a u periodu od 2017. do 2019. godine bio je stalno angažovan u Krovnoj organizaciji mladih Srbije (KOMS). Govori engleski jezik.

Spisak objavljenih naučnih radova i publikacija:

Radovi:

1. **Stojanović, Boban** (2021), “Uticaj KOVID-19 pandemije na visoko obrazovanje na pravnim fakultetima u Republici Srbiji”, u: Mirković, Neda (ur.), *Obrazovanje u oblasti ljudskih prava u Srbiji*, Beograd: Civil Rights Defenders, str. 57 – 71.
2. Bursać, Dejan; **Stojanović, Boban** (2020), „Party Dynamics and Leadership Longevity: Experience From Western Balkans and Visegrad Group Countries“, in: *Przegląd Europejski – The European Review* (No. 4/2020), pp. 105 - 116.
DOI: 10.31338/1641-2478pe.4.20.8
3. **Stojanović, Boban** (2018), “Personalizacijom izbornog sistema do demokratije i odgovornosti”, u: Nikolić, Miloš (ur.), *Prilog raspravi o novom Ustavu Republike Srbije - predlozi i osvrti*, Beograd: Libertarijanski klub – LibeK, str. 44 – 50.
ISBN 978-86-920063-5-7

4. **Stojanović, Boban**; Dragaš Sunčica (2017), "Election Analysis: The 2017 Presidential Elections in Serbia", *Srpska politička misao* (Br. 4/2017), str. 371 – 384.
ISSN 0354-5989
UDC 324:342.511(497.11)“2017“
5. **Stojanović, Boban**; Jović, Nikola (2017), "Personal or Party Electoral Campaigns in Serbia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Kosovo* - Empirical Findings", *Serbian Political Thought* (No. 1/2017), pp. 37 – 51.
ISSN 1450-5460
UDC 324(497.11)(497.6)(497.16)(497.115)“2015”
6. **Stojanović, Boban** (2017), "Da li birači ekonomski glasaju – Srbija, Hrvatska, Crna Gora?", *Administracija i javne politike* (Br. 1/2017), str. 27 – 48.
ISSN 2406-2529
УДК 324:338.2(497.11)(497.5(497.16)
7. **Stojanović, Boban** (2017), "Partijski koreni populizma u Srbiji", u: Nikolić, Miloš (ur.), *Zloupotreba naroda: Priroda populizma u Srbiji*, Beograd: Libertarijanski klub – LibeK, str. 29 – 32.
ISBN 978-86-920063-1-9
8. **Stojanović, Boban** (2017), "Socioekonomske teme u kampanji 2016. godine", u: Pilipović, Gordana; Stojiljković, Zoran (ur.), *Stranke i javne politike: izbori u Srbiji 2016. godine*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija, str. 69 – 100.
ISBN 978-86-86661-83-8
9. Lončar, Jelena, **Stojanović, Boban** (2016), "The Influence of the Electoral System on Candidates' Election Campaign Strategies and the Work of Members of Parliament" in Stojiljkovic, Zoran; Spasojevic, Dusan (eds), *Voters, Parties, Elections - How to Democratize Political Parties in Montenegro and Serbia?*, Belgrade, Podgorica: Faculty of Political Sciences, University of Belgrade and Center for Monitoring and Research - CeMi, pp. 69 - 86.
ISBN 978-86-6425-018-4
10. Lončar, Jelena; **Stojanović, Boban** (2016), "Uticaj izbornog sistema na izborne strategije kandidata i ponašanje poslanika u Srbiji" u: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan (ur), *Birači, partije i izbori – kako demokratizovati partije u Crnoj Gori i Srbiji?*, Beograd, Podgorica: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI, str. 77 – 94.
ISBN 978-86-6425-019-1
11. **Stojanović, Boban**, Jović, Nikola (2015), "Personal or Party Election Campaigns in Serbia - Empirical Findings", *Comparative Balkan Politics* (No. 1/2015), pp. 5 - 25.
ISSN 2337-0475
12. **Stojanović, Boban** (2015), "Socijalni profili političkih funkcionera u gradskim opštinama u Beogradu i gradu Beogradu", *Administracija i javne politike* (Br. 3/2015), str. 7 - 31.
ISSN 2406-2529
УДК 352.075(497.11 Beograd):316.344
13. Lončar, Jelena; **Stojanović, Boban** (2015), "Electoral Campaigns in Serbia from 2000 to 2014." in: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena (eds), *How to Make Intra-Party Democracy Possible? Institutional Factors and Internal Dynamics of Intra-Party Relations*, Belgrade: Faculty of Political Sciences, University of Belgrade and Center for Monitoring and Research - CeMi, pp. 89 - 109.
ISBN 978-86-6425-004-7
14. Lončar, Jelena; **Stojanović, Boban** (2015), "Izborne kampanje u Srbiji od 2000. do 2014. godine", u: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena (ur), *Kako internu stranačku demokratiju učiniti mogućom? Institucionalni faktori i interna dinamika unutarstranačkih odnosa*, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu i Centar za monitoring i istraživanje – CeMI, str. 89 – 109.
ISBN 978-86-6425-006-1

15. **Stojanović**, Boban; Jović, Nikola (2014), “Decentralizacija odlučivanja u gradu Beogradu – stavovi građana o učinkovitosti”, *Politička revija* (Br. 4/2014), str. 97 – 116.
ISSN 1451-4281
УДК 342.25:352(497.11 Beograd)
16. **Stojanović**, Boban (2014), “Lokalna demokratija u Srbiji – stanje i perspektive”, *Srpska politička misao* (Br. 3/2014), str. 75 – 92.
ISSN 0354-5989
УДК 352(497.11):321.7
17. **Stojanović**, Boban (2014), “Da li birači u Srbiji ‘ekonomski’ glasaju?”, *Politički život* (Br. 11), str. 73 – 85.
ISSN 2217-7000
UDC 324:338(497.11)“2014“
18. **Stojanović**, Boban (2014), “Partijski predlozi javnih politika na izborima 2014. godine”, u: Jovanović, Milan; Vučićević, Dušan (ur.), *Izbori u Srbiji 2014. godine: Politička rokada*, Beograd: Institut za političke studije, str. 177 – 201.
ISBN 978-86-7419-279-5
УДК 329:324(497.11)“2014
19. Spasojević, Dušan; **Stojanović**, Boban (2014), “Ekonomске i socijalne politike u izbornoj kampanji 2014.”, u: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Pilipović, Gordana (ur.), *Izborne ponude i rezultati: Evropski izbori i izbori u Srbiji 2014. godine*”, Beograd: Konrad Adenauer fondacija i Centar za demokratiju Fakulteta političkih nauka, str. 45 – 62.
ISBN 978-86-86661-75-3
20. **Stojanović**, Boban (2013), “Koalicije i izbori 2012. godine u Srbiji”, u: Jovanović, Milan; Vučićević, Dušan (ur.), *Izbori u Srbiji 2012. godine: (ne)očekivana promena*, Beograd: Institut za političke studije, str. 117 - 137.
ISBN 978-86-7419-266-5
УДК 329:324(497.11)“2012“
21. **Stojanović**, Boban (2013), “Srpski pokret obnove”, u: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Pilipović, Gordana (ur.), *(Ne)demokratsko redizajniranje političkih partija u Srbiji*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija, str. 311 - 328.
ISBN 978-86-86661-69-2
22. **Stojanović**, Boban; Jović, Milica (2013), “Liberalno demokratska partija”, u: Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Pilipović, Gordana (ur.), *(Ne)demokratsko redizajniranje političkih partija u Srbiji*, Beograd: Konrad Adenauer fondacija, str. 129 - 163.
ISBN 978-86-86661-69-2
23. **Stojanović**, Boban (2012), “Socijalni i politički rascepi - teorijski okvir i slučaj Srbije”, *Studentski godišnjak* (God.2; Br.2), Beograd: Fakultet političkih nauka, str. 89 - 100.
24. **Stojanović**, Boban (2011), “Uloga kontrolnih institucija u političkom sistemu Republike Srbije”, u: Ćorluka, Aleksandar (ur.), *Evropa 2020. - izazovi koji očekuju Srbiju*, Beograd: Centar za razvoj međunarodne saradnje, str. 78 - 87.
ISBN 978-86-88357-03-6

Publikacije:

1. **Stojanović, Boban**; Ivković, Aleksandar (2022), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji – 2022*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-21-7
2. **Stojanović, Boban**; Stančić, Miloš (2022), *Mladi u Kragujevcu – istraživanje o položaju i potrebama mladih 2021. godine*, Kragujevac: Omladina JAZAS-a Kragujevac.

ISBN: 978-86-900043-3-1

3. **Stojanović, Boban – Ur.** (2022), *Mladi u kampanji 2022. Monitoring izveštaj*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-19-4
4. Janjić, Stefan; **Stojanović, Boban** (2022), *Preporuke za razvoj diverziteta i etike u medijskim sadržajima za mlade*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-20-0
5. **Stojanović, Boban**; Ivković, Aleksandar (2021), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji – 2021*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-16-3
6. **Stojanović, Boban** (2021), *Lokalna omladinska politika: Saveti za mlade jedinica lokalne samouprave*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije i Grupa za analizu i kreiranje javnih politika.
ISBN: 978-86-80578-15-6
7. **Stojanović, Boban**; Vukov, Tamara (2020), *Život mladih u Srbiji: Uticaj KOVID-19 pandemije: rad – obrazovanje – bezbednost – mentalno zdravlje – poverenje u institucije – volontiranje – migracije: Kvantitativno i kvalitativno istraživanje sa preporukama*, Beograd: Misija OEBS-a u Srbiji i Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN 978-86-80578-10-1
8. **Stojanović, Boban** (2020), *Analiza normi i praksi napredovanja u zvanje na univerzitetima*, Beograd: Mreža akademske solidarnosti i angažovanosti.
ISBN: 978-86-81918-00-5
9. **Stojanović, Boban**; Ivković, Aleksandar (2020), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji – 2020. godina*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-09-5
10. **Stojanović, Boban – ur.** (2020), *Mladi u kampanji 2020. - Monitoring izveštaj*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
11. **Stojanović, Boban** (2019), *Vodič kroz instituciju Zaštitnika građana*, Beograd: Inicijativa mladih za ljudska prava.
ISBN: 978-86-85381-41-6
12. **Stojanović, Boban** (2019), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji - 2019. godina*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-05-7
13. **Stojanović, Boban**; Pejić, Miljana; Jović, Nikola – ur. (2019), *Evropska unija i evropske integracije Republike Srbije*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-04-0
14. **Stojanović, Boban et al.** (2018), *Kvalitet doktorskih studija u društvenim i humanističkim naukama u Srbiji*, Beograd: Grupa za analizu i kreiranje javnih politika i PERFORM.
ISBN: 978-86-900567-0-5
15. **Stojanović, Boban** (2018), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji - 2018. godina*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN: 978-86-80578-03-3
16. Maletin, Nenad; **Stojanović, Boban – ur.** (2017), *Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
17. Stojiljković, Zoran; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena; **Stojanović, Boban** (2017), *Presidentialisation of Serbian Political Parties - Causes, Consequences and Possible Solutions*, Belgrade: Faculty of Political Sciences Univeristy of Belgrade.
ISBN 978-86-6425-031-3
UDC 329(497.11)

18. **Stojanović, Boban** (2017), *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji*, Beograd: Krovna organizacija mladih Srbije.
ISBN 978-86-80578-02-6
19. Stojiljković, Zoran; Jovanović, Milan; Orlović, Slaviša; Spasojević, Dušan; Lončar, Jelena; **Stojanović, Boban**; Mihailović, Vojislav (2016), *Kako približiti poslanike građanima? Analiza predloga za izmenu izbornog zakonodavstva*, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu.
ISBN 978-86-6425-021-4
20. Vučenović, Marko; Gajić, Mihailo; **Stojanović, Boban** (2015), *Industrijski odnosi i uslovi rada u Republici Srbiji 2013.*, Beograd: Institut za industrijske odnose.
ISBN 978-86-80256-00-9
UDK 331.104(497.11)"2013"(0.034.2)

Izjava o autorstvu

Ime i prezime autora Boban Stojanović

Broj indeksa 21/13

Izjavljujem

da je doktorska disertacija pod naslovom

Uticaj političkih partija na formiranje lokalnih izvršnih vlasti
u Republici Srbiji od 2008. do 2016. godine

- rezultat sopstvenog istraživačkog rada;
- da disertacija u celini ni u delovima nije bila predložena za sticanje druge diplome prema studijskim programima drugih visokoškolskih ustanova;
- da su rezultati korektno navedeni i
- da nisam kršio/la autorska prava i koristio/la intelektualnu svojinu drugih lica.

Potpis autora

U Beogradu, _____

Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada

Ime i prezime autora Boban Stojanović
Broj indeksa 21/13
Studijski program doktorske studije politikologije
Naslov rada Uticaj političkih partija na formiranje lokalnih izvršnih vlasti u Republici Srbiji od 2008. do 2016. godine
Mentor prof. dr Zoran Stojiljković

Izjavljujem da je štampana verzija mog doktorskog rada istovetna elektronskoj verziji koju sam predao/la radi pohranjena u Digitalnom repozitorijumu Univerziteta u Beogradu.

Dozvoljavam da se objave moji lični podaci vezani za dobijanje akademskog naziva doktora nauka, kao što su ime i prezime, godina i mesto rođenja i datum odbrane rada.

Ovi lični podaci mogu se objaviti na mrežnim stranicama digitalne biblioteke, u elektronskom katalogu i u publikacijama Univerziteta u Beogradu.

Potpis autora

U Beogradu, _____

Izjava o korišćenju

Ovlašćujem Univerzitetsku biblioteku „Svetozar Marković“ da u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu unese moju doktorsku disertaciju pod naslovom:

Uticaj političkih partija na formiranje lokalnih izvršnih vlasti u Republici Srbiji od 2008. do 2016. godine koja je moje autorsko delo.

Disertaciju sa svim priložima predao/la sam u elektronskom formatu pogodnom za trajno arhiviranje.

Moju doktorsku disertaciju pohranjenu u Digitalnom repozitorijumu Univerziteta u Beogradu i dostupnu u otvorenom pristupu mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (Creative Commons) za koju sam se odlučio/la.

1. Autorstvo (CC BY)
- 2. Autorstvo – nekomercijalno (CC BY-NC)**
3. Autorstvo – nekomercijalno – bez prerada (CC BY-NC-ND)
4. Autorstvo – nekomercijalno – deliti pod istim uslovima (CC BY-NC-SA)
5. Autorstvo – bez prerada (CC BY-ND)
6. Autorstvo – deliti pod istim uslovima (CC BY-SA)

(Molimo da zaokružite samo jednu od šest ponuđenih licenci.

Kratak opis licenci je sastavni deo ove izjave).

Potpis autora

U Beogradu, _____

1. Autorstvo. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence, čak i u komercijalne svrhe. Ovo je najslobodnija od svih licenci.

2. Autorstvo – nekomercijalno. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

3. Autorstvo – nekomercijalno – bez prerada. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela. U odnosu na sve ostale licence, ovom licencom se ograničava najveći obim prava korišćenja dela.

4. Autorstvo – nekomercijalno – deliti pod istim uslovima. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada.

5. Autorstvo – bez prerada. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

6. Autorstvo – deliti pod istim uslovima. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom. Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada. Slična je softverskim licencama, odnosno licencama otvorenog koda.